

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

Journal of Social Science and Cultural

P-ISSN: 2697-6269 ปีที่ 7 ฉบับที่ 8 (สิงหาคม 2566)

E-ISSN: 2730-1362 Vol.7 No.8 (August 2023)

❁ วัตถุประสงค์

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับ บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียน บทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กอง บรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน)

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

เจ้าของ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

572 ถนนราชดำเนิน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 061-5262919 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : suriya.sur@mcu.ac.th

ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ.ดร.

อุปนายกสภา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

ที่ปรึกษารองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูอรุณสุตาลังการ, รศ.ดร.

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูพรหมเขตคณารักษ์, ดร.

ผู้อำนวยการโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

เจ้าอาวาสวัดวังตะวันตก รักษาการเจ้าคณะอำเภอเฉลิมพระเกียรติ

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บรรณาธิการบริหาร

นางสาวปัญญาดดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กองบรรณาธิการ

พระครูสิทธิธรรมภาณี, ผศ.ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระสาโรจน์ ธรรมสโร, ดร.

โรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิศภาพรรณ คูวิเศษแสง

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนิศร ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สิริโชค ปาณะศรี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร. อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

 ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดศาลามีชัย

นายศักดิ์ดา ทารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอนุชิต ปราบพาล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภินันท์ คำหารพล

ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธมมสโร

วัดสนธิ์ (นาสน)

พระบุญญฤทธิ์ ภาทจารี

วัดสนธิ์ (นาสน)

ฝ่ายกฎหมาย

ผศ.ฉัตรมาส วิเศษสินธุ์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

จัดรูปเล่ม

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัด กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-466-031 โทรสาร. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 8 ประจำปีพุทธศักราช 2566 บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ จำนวน 30 เรื่อง ประกอบด้วย บทความวิชาการ จำนวน 1 เรื่องและบทความวิจัย จำนวน 29 เรื่อง เล่มนี้เป็นปีที่ 7 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลักเพื่อเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI เพื่อรองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษาคณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

ปญญาดา

นางสาวปญญาดา จงละเอียด
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย	1
FACTOR AFFECTING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF TEACHER TOWARD THAILAND 4.0 IN SECONDARY SCHOOLS, LOEI PROVINCE นพรัตน์ พันธูวปี	
ปัจจัยทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3	10
THE FACTORS PREDICTING HEALTHCARE BEHAVIORS IN DEALING WITH PATIENTS WITH STAGE 3 PROGRESSIVE CHRONIC KIDNEY DISEASE ปาริชาติ ขวัญบุญ, เบญญพร บรรณสาร และเยาวรัตน์ มัชฌิม	
การศึกษาต้นทุนและความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอถ้ำกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่	21
THE STUDY COST AND SATISFACTION TOWARDS HMONG EMBROIDERED SOUVENIRS IN KANLAYANIWATTANA DISTRICT, CHIANG MAI เสาวนีย์ รัฐนิคิณานนท์, ไอรดา สุดสังข์, ณัฏฐธิดา เรืองธนพิบูลย์ และนิตยา วันโสภา	
ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี	35
THE POTENTIAL OF THE ELDERLY IN THE DEVELOPMENT OF TOURIST ATTRACTIONS IN BO-SUPHAN COMMUNITY SONG-PHI-NONG DISTRICT SUPHANBURI PROVINCE พิมพ์พรรณ อำพันธ์ทอง, พิทยุต์ คงพ่วง และสุนันตรา ขำนวนทอง	
รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศจีน	45
THE CAUSAL RELATIONSHIP STRUCTURE MODEL OF CROSS-BORDER E-COMMERCE OPERATIONS THAT AFFECTING THE PERFORMANCE OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN CHINA หลิว ฮั่นเซิง	
การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร	58
INNOVATION DEVELOPMENT TO PROMOTE THE QUALITY OF WORK PERFORMANCE OF SAVINGS COOPERATIVE PERSONNEL SAKON NAKHON PROVINCE ธานี ก่อบุญ, ภัทรธิดา ผลงาม และธัญญาทิพ พิชิตการค้า	

สารบัญ (ต่อ)

แนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเอง: บริบทการทับซ้อนเมืองใหม่กับเมืองเก่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	69
APPROACHES TO THE DECENTRALIZATION IN A SELF-MANAGED PROVINCE: THE CONTEXT OF OVERLAPPING THE NEW CITY AND THE OLD CITY OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE	
สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล และนฤมล อนุสนธิ์พัฒน์	
สงครามการปราบปรามการทุจริต : การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ของคนไทยและคนจีน	82
ANTI - CORRUPTION WAR: A STUDY OF CONCEPTUAL METAPHORS OF THAI AND CHINESE PEOPLE	
เสวีย์เยียน หัว, เมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา และโกวิท ติมพวง	
การเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน	95
STRENGTHENING KNOWLEDGE OF DEMOCRACY AND PARTICIPATORY DEMOCRACY FOR YOUTH	
นัยนา ขาประสิทธิ์ และพวงทอง อินใจ	
การพัฒนาแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี	107
DEVELOPING A MARKETING MODEL TO ELEVATE PRODUCT VALUE SNAKEHEAD FISH MAE LA SING BURI PROVINCE	
ณัฐชนันท์ สิริพรวุฒิ และอุดม สมบูรณ์ผล	
รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี	119
A MODEL FOR SLEEP QUALITY DEVELOPMENT OF THE ELDERLY IN NONTHABURI PROVINCE	
ภัทรวลัญช์ รัตนสิริอำไพ และสุรีย์ จันทรมโนลี	
องค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์	130
GOVERNMENT ORGANIZATIONS USE CANNABIS FOR MEDICAL PURPOSES	
ฐนิตนันท์ ธรรมพลบุรี และสปีพงค์ สุขสม	
คำเรียกสีจากเปรียบเทียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค	141
COLOR TERM FROM COMPARISON WITH NATURE IN THE 4 REGIONAL THAI TALE LITERATURES	
สุภาวดี วลีวิวัฒน์, วิไลศักดิ์ กิ่งคำ และเมธาวิ ยุทธพงษ์ธาดา	
การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา	154
MESSAGE DESIGN AND MEDIA UTILIZATION FOR MAYORAL ELECTION CAMPAIGNS IN SONGKHLA PROVINCE	
นุสรา ชัยรามัน, กานต์ บุญศิริ, วิทยาธร ท่อแก้ว และสมาน งามสนิท	
การพัฒนาแบบจำลองสมรรถนะของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	167
THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE COMPETENCY MODEL TO SERVE THE BEST PRACTICE ORGANIZATION OF MUNICIPALITIES IN THE NORTHEASTERN REGION, THAILAND	
ประสิทธิ์ ธนนันต์, สุเทพ เมย์ไธสง และจิราภรณ์ ผันสว่าง	
ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี	179
FACTORS AFFECTING THE COST OF ALCOHOL CONSUMPTION AMONG LATE ADOLESCENTS IN CHONBURI	
ศุภวรรณ มาลีหวล, จงจิต ทัพพ์สวัสดิ์ และธัญญพัทธ์ วัฒนจิรพันธุ์	

สารบัญ (ต่อ)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ	191
FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OR FAILED OF IMPLEMENTATION OF THE GOVERNMENT WELFARE CARD POLICY	
รชต จุฑาผิว	
ชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง	201
ACTIVITY PACKAGE TO CREATE VALUE APPRECIATION OF COMMUNITY ART FOR YOUTH: CASE STUDY OF LAMPANG GOLD LEAF LACQUER DECORATIONS	
ณัฐพล ศรีใจ และอภิชาติ พลประเสริฐ	
องค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่านเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์	211
KNOWLEDGE OF THE NEW SOCIETY AND CULTURE OF THE LAO GOVERNMENT IN A REIMAGINED ERA THROUGH PRINTED MATERIALS	
วศิน ปัญญาวัชรตระกูล	
รูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน	220
THE PARTICIPATORY THAI ART EXHIBITION MODEL TO PROMOTE THE APPLICATION OF THAI ART IN DAILY LIFE FOR YOUTH	
วนาลี ชามรังศรี และอภิชาติ พลประเสริฐ	
การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย	232
A STUDY OF FACTORS AFFECTING TEACHING AND LEARNING WITH DIGITAL TECHNOLOGY OF THAI UNIVERSITIES	
คนัมพร กันทะกะ และพลอย สืบวิเศษ	
รูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โครงการแบบผสมผสาน	244
STRATEGIC MANAGEMENT IN CRISIS OF THE REAL ESTATE BUSINESS; MIXED-USE PROJECT	
จริยา ถั่วตรงกิจกุล และตรีเนตร ต้นตระกูล	
กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิตามแนวคิดสะเต็มศึกษา	257
MANAGEMENT STRATEGIES OF SECONDARY SCHOOLS IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE CHAIYAPHUM BASED ON THE CONCEPT OF STEM EDUCATION	
วานิส เพียนอก	
การพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นสำหรับเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี โรงเรียนวชิรวิทย์วิทยา	268
THE DEVELOPMENT OF A CREATIVE DRAMA TO PREVENT BULLYING BEHAVIOR FOR CHILDREN 9-10 YEARS OLD WALEERAT WITTAYA SCHOOL	
นฤมลพรรณ กัลยาณวุฒิ, สุรวิทย์ จันทพงษ์ และกิตติกรรณ์ นพอดมพันธ์	

สารบัญ (ต่อ)

กลยุทธ์การสร้างความรักต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ข้าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย	279
THE STRATEGIES FOR BUILDING BRAND LOYALTY THROUGH SOCIAL MEDIA HEALTHY RICE IN THAILAND	
พลชนันท์ บุญช่วย และประสพชัย พลุนนท์	
การจัดบริการสาธารณะที่มีต่อประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดปทุมธานี	294
PROVISION OF PUBLIC SERVICES TO THE PEOPLE IN THE MUNICIPALITY PATHUM THANI PROVINCE	
เบญญาศิริ งามสะอาด	
อิทธิพลของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงสถานการณ์โควิด 19	305
THE INFLUENCE OF CASH FLOW ON A COMPANY'S PROFITABILITY LISTED ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND DURING THE COVID-19	
ธัญญพัทธ์ วัฒนจิรพันธุ์, จงจิต พิมป์สวัสดิ์ และศุภวรรณ มาลีหวล	
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี	318
HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT AFFECTING THE PERFORMANCE OF TEACHERS IN PRIVATE COLLEGES IN NONTHABURI PROVINCE	
อธิพงษ์ เพชรสุทธิ	
แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคม กับคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวและผลการดำเนินงานธุรกิจ	332
A MODEL OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY BUSINESS GOVERNANCE, ORGANIZATIONAL CULTURE, CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY, THE CHARACTERISTICS OF FAMILY BUSINESS ENTREPRENEURS AND THE BUSINESS PERFORMANCE	
นุศรา ธนดำรงศักดิ์ และนนทิพันธุ์ ประยูรหงส์	
ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจขนส่งไทย	342
THE CAUSAL FACTORS INFLUENCING THE OPERATIONAL EFFICIENCY OF THAI TRANSPORTATION INDUSTRY	
ศรินทร์ ชูธรรมสถิต และวิชิต อุ่ออัน	
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	351

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย*
FACTOR AFFECTING PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY OF TEACHER
TOWARD THAILAND 4.0 IN SECONDARY SCHOOLS, LOEI PROVINCE

นพรัตน์ พันธวาปี

Nopparat Pantuwapee

คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย เลย ประเทศไทย

Faculty of Industrial Technology, Loei Rajabhat University, Loei, Thailand

Corresponding author E-mail: nopparat.pan@lru.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ และวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นครูและผู้บริหาร ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 319 คน จาก 31 โรงเรียน เก็บข้อมูลโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยคือแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและสถิติการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 ระดับความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ร่วม ปัจจัยด้านด้านการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพ 2) การศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีเจตนาที่สนับสนุน และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านภาวะผู้นำและสนับสนุน และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน พยากรณ์ได้ร้อยละ 76.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ: ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อชุมชนแห่งการเรียนรู้, สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา, ครูยุคประเทศไทย 4.0

Abstract

This research aimed to study: 1) the professional learning community level, 2) the levels of factors relating to professional learning community, and 3) the factors affecting the professional learning community of teachers toward Thailand 4.0 in secondary schools in Loei Province.

* Received 6 April 2023; Revised 28 April 2023; Accepted 6 June 2023

Methodology was the survey research analyzing data in quantitative methods. The sample group consisted of 319 teachers and directors from 31 secondary schools in Loei Province selected by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire of the affecting factors the professional learning community. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, Pearson Correlation, and multiple regression analysis. The research results were as follows. Firstly, the study of opinion toward the performance relating in secondary schools was at high level, averagely 4.31. The top three factors ranked from highest scores were learners' learning, shared visions, and learning and professional development. Secondly, the level of opinion toward the professional learning community of teacher toward Thailand 4.0 was scored at high level, averagely 4.41. The top three factors ranked from highest to lowest scores were learning and applying knowledge together, creating value and shared visions, and having supportive conditions. Lastly, the factors found are related to the shared visions, professional learning and development, students' learning, collaborative teamwork, caring community, leadership and supports, and supportive structure. As a result, the null hypothesis efficiency in prediction was 76.50 percent significantly rejected at 0.05 level. The study also found that the shared visions most highly affected the teachers' professional learning community in secondary schools in Loei Province in Thailand 4.0 Era.

Keywords: Professional Learning Community, Factors Affecting Learning Community, Secondary Schools, Teacher Toward Thailand 4.0

บทนำ

การศึกษาที่มีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของบุคคล (สุมาลี สังข์ศรี, 2556) สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลต่อการพัฒนาคนทุกช่วงวัยแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต แผนการพัฒนาประเทศไทย ภายใต้ นโยบายประเทศไทย 4.0 สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ต่อยอดความรู้เดิม คิดและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิด ประโยชน์นำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานได้ (สมาน อัสวภูมิ, 2560); (สุนันท์ สีพาย และไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน, 2561) ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เช่นเดียวกับ ประเทศอื่น ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาสู่ “โรงเรียนแห่งการเรียนรู้” โดย จัดให้มี “ชุมชนแห่งวิชาชีพ” ขึ้นภายในสถานศึกษารูปแบบใหม่ สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ อีกทั้งเป็นเวทีที่ช่วยสร้างพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการเรียนรู้ ประสบผลสำเร็จตามเจตจำนงของการปฏิรูป การศึกษา (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2555) การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ประสบความสำเร็จมุ่งให้ครู ผู้บริหาร นักการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือร่วมพลังกันพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ในรูปแบบ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) โดยสมาชิกชุมชนวิชาชีพร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ และภารกิจการพัฒนาาร่วมกัน (วิจารณ์ พานิช, 2555); (วร ลักษณ์ ชูกำเนิด และคณะ, 2557) การรวมตัวทางวิชาชีพของครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีความเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่แท้จริงและต่อเนื่อง จะทำให้เพิ่มสมรรถนะในการทำงานของทุกฝ่าย การบริหารจัดการ การศึกษาและการนิเทศการศึกษา รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (Applying) และยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณครูอย่างเข้มแข็ง (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูป การศึกษา, 2561)

จากผลการประเมินจากโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติการทดสอบนานาชาติ (Programmed for International Student Assessment : PISA) พบว่า ผลการประเมิน PISA ต่ำกว่ามาตรฐาน และมีแนวโน้มลดลง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) จากข้อมูลดังกล่าวส่งผลให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ผลักดันหลักการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือ PLC นำมาพัฒนาครู ใช้เครือข่ายในสถานศึกษาและชุมชน เรียนรู้ด้วยตนเองและจากเพื่อนครู นำไปสู่การร่วมกัน ประเมินและแก้ไขปัญหาพร้อมกัน การพัฒนาครูต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาผู้เรียน (ณรงค์ ชุ่มทอง, 2560) ดัง จะเห็นได้ว่าการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษานั้น ประกอบด้วย ปัจจัยหลายด้าน สนับสนุนครูและ ผู้บริหารได้รับการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นและเข้มข้นกันมากขึ้นทำให้ผู้เข้าร่วมมีปฏิสัมพันธ์เกิดความท้าทายในการสรุป และแปลความหมายและแลกเปลี่ยนข้อมูลใหม่ซึ่งกันและกัน ถือว่าเป็นแหล่งความรู้และความคิดใหม่ และเมื่อ ความรู้ดังกล่าวได้รับการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนกับเพื่อนจะเกิดความรู้และความเชี่ยวชาญหลายเท่าตัว ก่อนจะ นำไปทดสอบหาประสิทธิภาพชุมชนแห่งการเรียนรู้ก่อให้เกิดการกระตุ้นมากขึ้น (Hord, S., M. , 1997) ชุมชนแห่ง การเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นแนวคิดที่ ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการการศึกษาทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ ซึ่งมีผลงานวิจัยยืนยันตรงกันว่า การประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าวในการพัฒนาโรงเรียนจะส่งผลกระทบ เชิงบวกต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Stoll, L. et al., 2006)

จากการศึกษางานวิจัยของ Kaiser ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของ สถานศึกษา พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายและการ สนับสนุนของเขต ด้านบรรยากาศองค์กร ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านโครงสร้างสถานศึกษา ด้านภาวะผู้นำทาง วิชาการ ด้านการบริหาร ด้านพันธกิจและวิสัยทัศน์ ด้านการจูงใจ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และด้าน ประสิทธิภาพการสอนของครู เป็นต้น ในการพัฒนาศักยภาพด้านวิชาชีพครูนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มี ทักษะการจัดการเรียนรู้ การคิดอย่างเป็นระบบ และการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งนั่นจะทำให้เป็นการเตรียมความ พร้อมให้แก่ครูสู่การเป็นครูมืออาชีพในอนาคตต่อไปได้ (Kaiser, S., M., 2000); (จุลลี ศรีชะโคตร, 2557) ซึ่ง สอดคล้องกับมุมมองของการส่งเสริมครูเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของทอมคอร์คอแรน ผู้อำนวยการ ร่วมสถาบันวิจัยนโยบายการศึกษา Teachers College แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ที่ได้สรุปถึงการส่งเสริมครูที่มี 3 ลักษณะ ดังต่อไปนี้ คือ 1) การส่งเสริมครูให้เป็นนักปฏิรูปผู้สร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ 2) การสร้างความ รับผิดชอบต่อผลลัพธ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งผู้สอนต้องทุ่มเทต่อหน้าที่การสอนและพัฒนา และ 3) การ ส่งเสริมให้เกิดความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ เตรียมพร้อมให้ผู้สอนได้ใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อจัดการเรียนการสอน ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2557) สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน สามารถแก้ปัญหาโดยใช้การคิด รวมถึง ปรับปรุงการจัดการเรียนรู้บนฐานของการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ได้รับจากผู้เรียน (Rodriguez, V., 2013) ผู้เรียนตาม แนวการศึกษา 4.0 ต้องเน้นเป็นพิเศษในเรื่องของทักษะที่จะนำไปสู่ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมได้ (เนื่อง วงศ์ หวยเจริญ, 2559)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็น ชุมชนแห่งการ เรียนรู้ทางวิชาชีพครูของสถานศึกษา ปัจจัยหนึ่งที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น นั่นคือ ประสิทธิภาพการสอนของครู แต่จากการศึกษาข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เลย ปีการศึกษา 2561 พบว่า คะแนนผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ลดลงเมื่อ เทียบกับ ปี 2560 เฉลี่ย 1.56 และระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 6 (O-NET) ลดลงเมื่อเทียบกับ ปี 2560 เฉลี่ย 1.59 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย ดังนั้นหากทางสถานศึกษาสามารถพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการ เรียนการสอนของครูได้ และนำไปสู่ปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูของ

สถานศึกษาได้ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย, 2561) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 ของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย เพื่อพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ของครูมัธยมศึกษาจังหวัดเลย ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเลย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย ในครั้งนี้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและผู้บริหาร สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาจังหวัดเลย จำนวน 319 คน จากจำนวน 1,569 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบตามพื้นที่ (Area Sampling) ใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และมีความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$ จำนวน 31 แห่ง แบ่งกลุ่มด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน ตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษา ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 และ 3 ระดับความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูยุคประเทศไทย 4.0 จำนวน 65 ข้อ โดยใช้มาตรวัดแบบ Five-point Likert type Scale Ranging โดยมีค่า 5 ระดับ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ทำการวัดความเชื่อมั่นหรือความสอดคล้องภายในด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่า 0.982 หรือมีค่าดัชนี 0.60-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีค่าความเที่ยง (Reliability)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมด้วยหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึงกลุ่มตัวอย่างโดยติดต่อประสานงานนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ทุกชุด แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของบุคคล และใช้ค่าเฉลี่ย ในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ปัจจัยโดยใช้วิธีการทดสอบความสัมพันธ์

โดยใช้สถิติทดสอบการถดถอย (Multiple Regression Analysis) โดยวิธี Stepwise ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องและ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของ ครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย พบว่า 1) ศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง วิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 2) ศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูยุคประเทศไทย 4.0 และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุค ประเทศไทย 4.0

1. ระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 ความคิดเห็นในด้านการ ปฏิบัติเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูยุคประเทศไทย 4.0 ในสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ร่วมปัจจัยด้านการเรียนรู้ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและสนับสนุน

2. ระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของครูยุคประเทศไทย 4.0 ระดับ ความคิดเห็น พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเรียนรู้ร่วมกันและ การประยุกต์ใช้ความรู้ รองลงมา คือ การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การสนับสนุน และการเป็นผู้นำ

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ยุคประเทศไทย 4.0 พบว่า ด้าน วิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านชุมชน กัลยาณมิตร ด้านภาวะผู้นำและสนับสนุน และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน มีความสัมพันธ์แบบพหุคูณกับการ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น 0.765 และสามารถพยากรณ์การเป็นชุมชน แห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 76.5 โดยมี ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.265

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวพยากรณ์ พบว่า ด้านวิสัยทัศน์ร่วม สามารถพยากรณ์การ เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลยได้สูงสุด และมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ในรูปคะแนนมาตรฐานเป็น 0.405 และ 0.388 ตามลำดับ รองลงมาเป็นด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านภาวะผู้นำและ สนับสนุน ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ และด้านชุมชนกัลยาณมิตร ได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.000 0.000 0.000 0.010 และ 0.027 ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การ ถดถอยในรูปคะแนนดิบ เป็น 0.362 0.321 0.200 0.145 และ 0.124 ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูป คะแนนมาตรฐานเป็น 0.379 0.365 0.199 0.126 และ 0.122 ตามลำดับ และด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถ พยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย ได้น้อยที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.022 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ และ ค่า สัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน เป็น 0.108 และ 0.095 ตามลำดับ

ตัวแปรปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้ของ ผู้เรียน ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านภาวะผู้นำและสนับสนุน และด้านโครงสร้างสนับสนุน

ชุมชน ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย คือสามารถปฏิเสธสมมติฐานหลัก (H_0) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 และพบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลยมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์มีค่าประสิทธิสหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple R) เท่ากับ 0.875 ค่า สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) เท่ากับ 0.765 ค่าสัมประสิทธิ์ที่แก้แล้ว (Adjusted R Square) เท่ากับ 0.760 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard Error) เท่ากับ 0.265

แสดงว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านภาวะผู้นำและสนับสนุน และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน สามารถพยากรณ์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย ได้ร้อยละ 76.5 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากผลการวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการเชิงเส้นตรงได้ดังนี้
สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$Y_{PLC} = -0.11 + 0.405 X_{\text{ด้านวิสัยทัศน์ร่วม}} + 0.145 X_{\text{ด้านการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ}} + 0.108 X_{\text{ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน}} + 0.362 X_{\text{ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ}} + 0.124 X_{\text{ด้านชุมชนกัลยาณมิตร}} + 0.321 X_{\text{ด้านภาวะผู้นำและสนับสนุน}} + 0.200 X_{\text{ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน}}$$

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเลย ผู้วิจัยอภิปรายผลจากประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ร่วม ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด และ ปัจจัยด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ปัจจัยด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ปัจจัยด้านชุมชนกัลยาณมิตร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและสนับสนุน ปัจจัยด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน มีระดับความเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้เป็นนโยบายสำคัญของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่สถานศึกษาต้องเร่งดำเนินการ จึงทำให้สถานศึกษาปฏิบัติตามหลักการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ การมีวิสัยทัศน์ร่วมเป็นการนำไปสู่เป้าหมายเดียวกันที่จะทำให้การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ มีการดำเนินงานแบบให้ความร่วมมือ สอดคล้องกับ สุวิทย์ เมษินทรีย์ กล่าวถึงการเตรียมคนไทย 4.0 ว่าประกอบด้วย 1) การมีกรอบความคิดแบบสากลที่เรียกว่า global thai ควบคู่กับความภูมิใจในความเป็นไทย 2) การมีทักษะชีวิต ทักษะการเรียนรู้ และการทำงานทั้งในโลกจริงและโลกเสมือนจริง หรือที่เรียกว่า Digital Thai 3) มีความรู้และทักษะสูง มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม 4) มีจิตสาธารณะ มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและมีความเกื้อกูลแบ่งปัน (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2558) รวมไปถึงการปรับนิเวศการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้เรียนที่มีคุณลักษณะดังนี้ 1) ผู้ที่เรียนรู้อย่างมีเป้าหมายคือผู้ที่มีแรงบันดาลใจ รักการเรียนรู้ กระตือรือร้นและเรียนรู้อย่างมีความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนรู้อย่างมีความสุข 2) ผู้ที่ความคิดสร้างสรรค์และสามารถสร้างนวัตกรรม 3) ผู้ที่มีจิตสาธารณะ และช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่น 4) ผู้ที่ทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ หรือเป็นผู้ที่มีผลิตภาพ

การศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ระดับความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 ในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่า การสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกัน และการประยุกต์ใช้ความรู้ การมีเงื่อนไขที่สนับสนุน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก การสร้างชุมชนทางวิชาการแห่งการเรียนรู้เป็นเป้าหมายของสถานศึกษาที่ต้องการให้ผู้บริหารสร้างความเข้าใจกับครู กระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อพัฒนาวิชาชีพ ส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานที่คาดหวังไว้ สอดคล้องกับ ญัฐกา นครสูงเนิน ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ พบว่า มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership) หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารในการนำและการบริหารบุคคลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้กระทำ หรือจัดกิจกรรมด้านวิชาการและกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จ ทำให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพจะแสดงบทบาทให้เห็นชัดเจนในด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจกรรมในการดำเนินการใช้ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและงานด้านวิชาการ (ญัฐกา นครสูงเนิน, 2556) สอดคล้องกับ ดลนภา วงษ์ศิริ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ กับประสิทธิภาพการสอนของครู พบว่า มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งประสิทธิภาพการสอนของครู หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สามารถวัดได้จากการปฏิบัติงานของครูผู้สอนตามการรับรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน (ดลนภา วงษ์ศิริ, 2556) สอดคล้องกับ วรลักษณ์ ชูกำเนิด และคณะ ได้ศึกษาองค์ประกอบ คุณลักษณะ และรูปแบบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู ยุคประเทศไทย 4.0 โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดเลย พบว่า บริบทโรงเรียนในประเทศไทยที่มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ พบว่า ด้านรูปแบบชุมชน การเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย ประกอบด้วยจุดเปลี่ยนผ่านจากระบบปิดสู่ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูที่มีการขับเคลื่อนผ่านองค์ประกอบของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทยที่มีความสัมพันธ์ส่งผลต่อเนื่องกันอย่างเป็นเหตุและผลอย่างเป็นลำดับตามองค์ประกอบสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ 1) ชุมชนกัลยาณมิตรตามวิถีไทย ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและรับฟัง 2) ภาวะผู้นำเร้าศักยภาพทำให้เกิดการเผยแพร่ของผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) วิสัยทัศน์เชิงศรัทธาร่วม ทำให้เกิดพลังเข้มทิศวิสัยทัศน์ร่วม 4) ระบบเปิดแบบผนึกกำลังมุ่งสู่ผู้เรียนทำให้เกิดการเผยแพร่เป็นเจ้าของงานการเรียนรู้ 5) ระบบทีมเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่วุฒิภาวะและจิตวิญญาณความเป็นครู ทำให้เกิดเจตจำนงร่วมพัฒนาวิชาชีพ 6) พื้นที่เรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจบนฐานงานจริง ทำให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงบนฐานงานจริง เมื่อแต่ละพื้นที่มีการพัฒนาในรูปแบบดังกล่าวอย่างต่อเนื่องจนกลายเป็น วิถีปกติขององค์กร (วรลักษณ์ ชูกำเนิด และคณะ, 2557) สอดคล้องกับ Kaiser, S. M. ได้ศึกษาเรื่องแบบแผนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยมีการทดลองตัวแปรของชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างแรงผลักดันในองค์กรตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาวะผู้นำ วัฒนธรรม พันธกิจและยุทธศาสตร์ การดำเนินการโครงสร้างองค์กร บรรยากาศในการทำงาน ระบบองค์กร การจูงใจ การเรียนรู้ นวัตกรรมและขอบเขตการเรียนรู้ภายนอก ผลการวิจัยครั้งนี้ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลภาวะผู้นำ วัฒนธรรม พันธกิจและยุทธศาสตร์ และโครงสร้างองค์กรในขณะดำเนินงานด้านการจัดการ บรรยากาศในการทำงาน และการจูงใจมีอิทธิพลน้อยกว่าสมมติฐาน แต่มีตัวแปรที่ไม่ได้อยู่ในความคาดหวังของข้อสมมติฐาน คือ ระบบองค์กรเพราะไม่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ (Kaiser, S., M., 2000)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาระดับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 ระดับความคิดเห็นในด้านการปฏิบัติในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ปัจจัยด้านวิสัยทัศน์ร่วม ปัจจัยด้านด้านการเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งผู้บริหารและครูผู้สอนควรสนับสนุนให้ครูสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัด PLC ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน ระหว่างครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ของแต่ละโรงเรียน 2) การศึกษาระดับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 พบว่า มีค่าเฉลี่ย 4.41 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ การสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีเจตนาที่สนับสนุน ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูพัฒนาและประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ครูร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ได้มาตรฐาน โดยเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนการสอนร่วมกันเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จัดโครงสร้างการบริหารงานที่ทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม สะดวก และคล่องตัว สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และกลุ่มสาระ และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูยุคประเทศไทย 4.0 คือ ด้านวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ด้านภาวะผู้นำและสนับสนุน และด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน พยากรณ์ได้ร้อยละ 76.50 อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ปัจจัยด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนให้สร้างกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัด PLC ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียน และ สถานศึกษา และผู้บริหารควรสนับสนุนจัดโครงสร้างการบริหารงานที่ทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม สะดวก และคล่องตัว สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน และกลุ่มสาระ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาแนวทางพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพในเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลเชิงลึก เช่น ส่งเสริมการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้ได้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเชิงประจักษ์ 2. ควรศึกษาและสังเคราะห์ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา เช่น ด้านประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการดำเนินงานบริหารจัดการ และด้านการจูงใจ เป็นต้น และทำวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาในระดับสถานศึกษาระดับกลุ่มสาระ เพื่อสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนและพัฒนาสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2561). แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- จุลลี้ ศรีชะโคตร. (2557). บรรยายาคองค์การที่ส่งผลต่อชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ณรงค์ ชุ่มทอง. (2560). PLC มิติใหม่ นวัตกรรมเพื่อคุณภาพการศึกษาไทย. เรียกใช้เมื่อ 2 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.matichon.co.th/news/484184>
- ณัฐิกา นครสูงเนิน. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ดลนภา วงษ์ศิริ. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

- เนืองวงศ์ ทวยเจริญ. (2559). ประเทศไทย 4.0 อะไร...อะไร...ก็ 4.0. เรียกใช้เมื่อ 25 มีนาคม 2562 จาก <http://www.9experttraining.com/articles/thailand-4.0>
- วรลักษณ์ ชูกำเนิด และคณะ. (2557). รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. วารสาร หาดใหญ่วิชาการ, 12 (2), 123-134.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ตลาดา พับลิเคชั่น.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). ผลการประเมิน PISA. เรียกใช้เมื่อ 1 ธันวาคม 2562 จาก <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2019-48/>
- สมาน อัสวภูมิ. (2560). การศึกษาไทย 4.0 : แนวคิดและทิศทางใหม่ในการจัดการศึกษาไทย. วารสารราชธานี นวัตกรรมทางสังคมศาสตร์, 1(1), 1-11.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย. (2561). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา. เลย: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเลย.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน. (2557). สรุปข้อมูลความรู้การประชุมอภิวัฒน์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพของเยาวชน.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2555). ภาวะผู้นำทฤษฎี และปฏิบัติ : ศาสตร์และศิลป์สู่ความเป็นผู้นำที่ สมบูรณ์. กรุงเทพมหานคร: วิรัตน์ เอ็คเคชั่น.
- สุนันท์ สีพาย และไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2561). เปลี่ยนผ่านการศึกษาไทยสู่ การศึกษา 4.0. วารสารการวัดผล การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 24 (2), 13-27.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2556). แนวทางการพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้. วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ, 6(2), 33-46.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2558). “โมเดลประเทศไทย 4.0” พลิกความคิด. เรียกใช้เมื่อ 31 สิงหาคม 2565 จาก <http://www.thansettakij.com/content/9309>
- Hord, S., M. (1997). Professional learning communities: Communities of continuous inquiry and improvement. Texas: Southwest Educational Development Laboratory.
- Kaiser, S., M. (2000). Mapping the learning organization: Exploring a model of organizational learning Doctoral dissertatio Louisiana State University. Retrieved August 31, 2022 , from <https://www.proquest.com/openview/821891dc32518ef40f50f4d1b3253352/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750&diss=y>
- Rodriguez, V. (2013). The potential of systems thinking in teacher reform as theorized for the teaching brain framework. Mind, Brain, and Education, 7(2), 77-85.
- Stoll, L. et al. (2006). Professional learning communities: A review of the literature. Journal of Education, 7(4), 221-258.

ปัจจัยทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต ในผู้ป่วยไตเรื้อรัง ระยะที่ 3*

THE FACTORS PREDICTING HEALTHCARE BEHAVIORS IN DEALING WITH PATIENTS WITH STAGE 3 PROGRESSIVE CHRONIC KIDNEY DISEASE

ปาริชาติ ขวัญบุญ*, เบญญพร บรรณสาร, เยาวรัตน์ มัชฌิม

Parichat Khwanboon*, Banyaporn Bannaasan, Yaowarat Matchim

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Nursing, Thammasat University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: pkorange201@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 ที่มารับบริการที่คลินิกผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลกระทุ่มแบน จำนวน 116 คน คำนวณขนาดตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรม G* Power เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามการรับรู้ด้านสุขภาพของบุคคล 3) แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตของผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 4) แบบสอบถามพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไตของผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา สถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสถิติถดถอยพหุแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตได้ ร้อยละ 51.9 ($F = 40.275, p < .001$) มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ได้แก่ 1) การรับรู้ความรุนแรงของโรค ($\beta = .372, p < .001$) 2) การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต ($\beta = -.308, p < .001$) 3) ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต ($\beta = .321, p < .001$) และทั้ง 3 ปัจจัยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต ($r = .720$) ฉะนั้นจึงควรนำปัจจัยด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต และความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต มาใช้ในการวางแผนกิจกรรมและสร้างเป็นโปรแกรมการดูแลสุขภาพเพื่อช่วยให้ผู้ป่วยปรับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต

คำสำคัญ: ผู้ป่วยไตเรื้อรัง, พฤติกรรมดูแลสุขภาพ, ชะลอความเสื่อมของไต

Abstract

The purpose of this research was to study the factors predicting healthcare behaviors in order to slow down the decline of kidney function in patients with stage 3 chronic kidney disease that were receiving treatment at the outpatient clinic of Krathumbaen Hospital in Thailand. A sample of 116 people was selected according to the specified criteria by using the G* Power program. The research tools consisted of the following: 1) a personal data questionnaire; 2) a

perception of health questionnaire; 3) a healthcare behavior knowledge assessment questionnaire; and 4) a healthcare behavior questionnaire for slowing the decline of the kidneys in stage 3 chronic kidney disease patients. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's product correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The results showed that all of factors able to predictive the healthcare behaviors for slowing down the decline of their kidney function ($R^2 = .519$, $F = 40.275$, $p < .001$). There was a total of three factors as follows: 1) perceived severity of the disease ($\beta = .372$, $p < .001$); 2) perceived barriers to behavioral practice for slowing renal impairment ($\beta = -.308$, $p < .001$); and 3) knowledge of healthcare behaviors for slowing down the decline of kidneys function ($\beta = .321$, $p < .001$). These were positively correlated with the healthcare behaviors for slowing down the decline of the kidney function of patients with stage 3 chronic kidney disease ($r = .720$). Therefore, the factors of perceived severity of the disease, perceived barriers to behavioral practice for slowing renal impairment, and knowledge of healthcare behaviors for slowing down the decline of kidneys function should be taken into account. Used to plan activities and create a health care program to help patients adjust health care behaviors to slow down the deterioration of the kidneys.

Keywords: Health Care Behaviors, Chronic Kidney Disease Patients, Slowing Down the Decline of The Kidneys

บทนำ

โรคไตเรื้อรัง (Chronic kidney disease: CKD) เป็นโรคที่มีแนวโน้มสูงขึ้น และเป็นปัญหาสาธารณสุขทั่วโลก จากการศึกษาในปี พ.ศ. 2560 พบว่ามีความชุกของโรคไตเรื้อรังทั่วโลก อยู่ที่ร้อยละ 9.1 ซึ่งเท่ากับ 700 ล้านคน ซึ่งเป็นสาเหตุการเสียชีวิตเป็นอันดับที่ 12 ซึ่งเพิ่มจากอันดับที่ 17 ในปี 2533 และจากรายงานของสมาคมโรคไตนานาชาติ (International Nephrology) ปี พ.ศ. 2561 คาดว่าในปี พ.ศ. 2568 โรคไตเรื้อรังจะเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตของประชากรโลกประมาณ 36 ล้านคนต่อปี โดยส่งผลต่อการเสียชีวิตถึงร้อยละ 29 สำหรับในประเทศไทยพบว่โรคไตเรื้อรังยังเป็นปัญหาสำคัญ โดยแนวโน้มในการเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังมีมากขึ้น และจำนวนผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะสุดท้ายที่ต้องได้รับการบำบัดทดแทนไตมีจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี พ.ศ. 2563 มีความชุก 2,580 ต่อประชากรหนึ่งล้านคน (สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย, 2563) ทั้งยังมีแนวโน้มการเสียชีวิตที่สูงขึ้นทุกปี จากอัตราการตายต่อแสนประชากร 14.24 ในปี พ.ศ. 2559 เป็น 16.49 ในปี พ.ศ. 2563 (กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2565) โดยสาเหตุการเกิดโรคไตเรื้อรังที่สำคัญ ได้แก่ ความดันโลหิตสูงมากที่สุดร้อยละ 42.3 โรคเบาหวานรองลงมาคือร้อยละ 41.5 (สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย, 2563) โดยโรคไตเรื้อรังแบ่งออกเป็น 5 ระยะตามความรุนแรงของโรค และในระยะแรกมักไม่พบอาการผิดปกติทำให้ผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่ทราบว่าตนเองป่วย ทำให้ขาดความตระหนักในการดูแลตนเองหรือเปลี่ยนแผนการดำเนินชีวิตให้เหมาะสม เป็นเหตุให้ตรวจพบโรคดำเนินไปมากโตเสียหน้าที่จนเกิดความผิดปกติทางด้านร่างกาย

จากการศึกษาพบว่าการชะลอความเสื่อมของไตอย่างมีประสิทธิภาพนั้นสามารถทำได้โดยการสนับสนุนให้ความรู้เพื่อให้มีความฉลาดทางด้านสุขภาพ (health literacy) เมื่อผู้ป่วยมีแนวโน้มรับรู้ผลจากการกระทำของตน ภายใต้การควบคุม (กันตพร ยอดไชย, 2563) ได้แก่ การควบคุมอาหาร การรับประทานยา การออกกำลังกาย การควบคุมความดันโลหิต การป้องกันภาวะแทรกซ้อน (ชุดิมา สร้อยนาค และคณะ, 2561) ผู้ป่วยจะมีพฤติกรรมการป้องกันและชะลอความเสื่อมของไตได้ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง ปัจจัยความเชื่อ การรับรู้ภาวะสุขภาพ

และความเจ็บป่วย เป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย ในปี 1988 โรเซนสตอค, สเตเรเซอร์ และเบคเกอร์ (Strecher, V. J. et al., 1997) ได้พัฒนาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพมาประยุกต์ใช้ในการช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคล โดยแนวคิดนี้บุคคลจะต้องเชื่อว่าตนเองมีโอกาสที่จะเกิดโรคหรือโรคที่ตนเองเป็นนั้นจะส่งผลกระทบต่อชีวิต และมีความเชื่อว่าหากปฏิบัติพฤติกรรมตามคำแนะนำจะช่วยลดการดำเนินและความรุนแรงของโรคได้ (Becker, M. H., 1974) สอดคล้องกับงานวิจัย ที่ศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความเสี่ยงการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของมุสลิมวัยทำงาน พบว่าการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันโรคเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p < .05$ ($r = .755$) (ชุดิมา สร้อยนาค และคณะ, 2561) และการศึกษาของ ดวงหทัย แสงสว่าง ที่สรุปว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์พฤติกรรมการลดระดับน้ำตาลในเลือด ($r = .128$, $p < .05$) และการดูแลสุขภาพทั่วไปและการป้องกันโรคแทรกซ้อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .234$, $p < .05$) (ดวงหทัย แสงสว่าง และคณะ, 2561) นอกจากนี้การที่บุคคลมีความเชื่อว่าการกระทำที่ดีมีประโยชน์และเหมาะสมจะทำให้หายหรือไม่เป็นโรคนั้น ดังนั้นการตัดสินใจที่จะปฏิบัติตามคำแนะนำก็ขึ้นอยู่กับเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของพฤติกรรมนั้น (Rosenstock, I. M., 1974) จากการศึกษาของ สมฤดี บัวป้อม การรับรู้ประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพด้านการรับประทานอาหาร ($r = .221$, $p < .05$) (สมฤดี บัวป้อม, 2565) การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อป้องกันโรค การคาดการณ์ล่วงหน้าของบุคคลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของบุคคลในทางลบ เช่น ค่าใช้จ่ายในการรักษาโรค ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจในการให้ความร่วมมือในการรักษา มีการศึกษาในผู้สูงอายุ เกี่ยวกับการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติเพื่อควบคุมโรคมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ ($r = -.29$) (พรศิริ พันธสี และกาญจนา ศรีสวัสดิ์, 2563) ส่วนปัจจัยด้านความรู้อาจมีผลโดยตรงหรือโดยอ้อมจากการศึกษาในผู้ป่วยไตเรื้อรังพบว่าความรู้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการจัดการตนเองในผู้ป่วยไตเรื้อรังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .01$ (ศิริวรรณ พายพัตร, และคณะ, 2563)

จากการเก็บรวบรวมสถิติโรคไตเรื้อรังของระบบสุขภาพระดับอำเภอ (District Health System) ปี 2562 ของจังหวัดสมุทรสาคร พบว่ามีผู้ป่วยเบาหวานและความดันโลหิตสูงจำนวนมากถึง 92,739 ราย ซึ่งมีส่วนใหญ่ภาวะแทรกซ้อนทางไตร่วมด้วย โดยกลุ่มผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่พบมากอยู่ในระยะ 1-3 โดยระยะที่ 3 เป็นระยะที่สำคัญ เนื่องจากเป็นระยะที่ผู้ป่วยเริ่มมีอาการแสดง โดยบริบทของโรงพยาบาลกระทุ่มแบน ถ้าผู้ป่วยยังไม่เข้าสู่ระยะที่ 4-5 จะยังไม่ได้รับการดูแลหรือคำแนะนำเฉพาะเจาะจงเกี่ยวกับโรคไตเรื้อรัง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นเกี่ยวกับแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ ในแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย และการศึกษาในผู้ป่วยไตเรื้อรังที่พบเป็นการศึกษาในระยะที่ 1-5 ซึ่งไม่ได้เน้นในระยะที่ 3 ซึ่งเป็นระยะเริ่มต้นของโรคไตเรื้อรัง ทั้งยังเป็นระยะที่ผู้ป่วยเริ่มมีอาการของโรคไตเรื้อรังที่ชัดเจน ระยะนี้จึงเป็นระยะที่มีความสำคัญในการชะลอความเสื่อมของไต ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตระยะที่ 3 เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานให้บุคลากรทีมสุขภาพได้นำไปใช้ในการวางแผนการดูแลสุขภาพของผู้ป่วยและวางแผนเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลสุขภาพของผู้ป่วยไตเรื้อรังให้มีพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการชะลอความเสื่อมของไต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบศึกษาความสัมพันธ์เชิงทำนาย (Predictive correlational research)

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังระยะที่ 3 แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลกระทู้แบน

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง มาจากวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (probability sampling) เลือกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling) โดยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน จำนวน 116 คน คำนวณ โดยใช้โปรแกรม G* power 3.1.9.4 โดยกำหนดอำนาจทดสอบ (Power of analysis) .90 กำหนดค่าขนาดอิทธิพลเท่ากับ .15 (เนื่องจากไม่พบการศึกษาก่อนหน้านี้ ผู้วิจัยจึงใช้การกำหนดค่าอิทธิพลเท่ากับ .15 ซึ่งเป็นค่าขนาดอิทธิพลขนาดกลาง) กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05

เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (Inclusion criteria) ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังในระยะ 3 มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ได้รับการวินิจฉัยของแพทย์หรือมีค่าอัตราการกรองของไตจากการคำนวณอยู่ระหว่าง 30-59 มิลลิตร/นาที่/1.73 ตารางเมตร มีสติสัมปชัญญะดีและสามารถเข้าใจและสื่อสารภาษาไทยได้ดี (ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไปต้องได้รับการประเมินสมรรถภาพสมอง โดยใช้แบบประเมินสมรรถภาพสมอง Mini-cognitive instrument (Mini Cog) (พิชญา กุศลารักษ์ และดาวชมพู นาคะวิโร, 2555)

เกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria) ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นผู้ป่วยไตเรื้อรังในระยะที่ 3 ครั้งแรก

เกณฑ์ยุติการวิจัย (Termination criteria) ขณะเข้าร่วมการวิจัยผู้เข้าร่วมวิจัย มีอาการผิดปกติ เช่น รู้สึกไม่สบาย เหนื่อยเจ็บแน่นหน้าอก เป็นต้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ประกอบด้วย แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านโรคไต 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่เชี่ยวชาญด้านโรคไต 1 ท่าน อาจารย์พยาบาลที่เชี่ยวชาญด้านทฤษฎี 1 ท่าน พยาบาลผู้เชี่ยวชาญโรคไต 2 ท่าน โดยแบบสอบถามดังกล่าวแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ที่ผู้วิจัยสร้างเอง โดยมีข้อคำถามทั้งหมด 13 ข้อ ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับ อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ศาสนา อาชีพ รายได้ของครอบครัวต่อเดือน สิทธิการรักษาพยาบาล ประวัติการเจ็บป่วยเป็นโรคไตเรื้อรัง ประวัติบุคคลในครอบครัวที่ป่วยเป็นโรคไตเรื้อรัง ประวัติการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคไตเรื้อรัง แหล่งของอาหารที่รับประทาน โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามการรับรู้ด้านสุขภาพของบุคคล ดัดแปลงมาจากแบบประเมินของ ปิ่นแก้ว กล้ายประยงค์ (ปิ่นแก้ว กล้ายประยงค์, 2550) โดยมีข้อคำถามรวมทั้งหมด 45 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราวัดประเมินค่า (rating scale) 4 ระดับ โดยทำการทดสอบค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (content validity index [CVI]) ได้เท่ากับ 1.00 และการหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ Cronbach's alpha coefficient ได้เท่ากับ .90 มีค่าคะแนนรายด้าน ดังนี้ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค การรับรู้ความรุนแรงของโรค การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต มีคะแนนอยู่ระหว่าง 10-40 คะแนน การแปลผลค่าคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์มัธยิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2560) ได้แก่ ระดับสูง (31-40 คะแนน) ระดับกลาง (21-30 คะแนน) ระดับต่ำ (10-20 คะแนน) และการรับรู้ประโยชน์ของการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต คะแนนอยู่ระหว่าง 15-45 คะแนน การแปลผลค่าคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์มัธยิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ ได้แก่ ระดับสูง (45-60 คะแนน) ระดับกลาง (21-45 คะแนน) ระดับต่ำ (15-30 คะแนน)

ส่วนที่ 3 แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 ดัดแปลงมาจากแบบประเมิน ของ สุนิสา สีม (สุนิสา สีม และคณะ, 2557) จำนวน 26 ข้อ ลักษณะคำตอบกำหนดให้เลือกตอบได้ 4 ตัวเลือก คือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ไม่ทราบ โดยถ้าตอบใช่ให้ค่าคะแนนเท่ากับ 1 ถ้าตอบ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ไม่ทราบ จะมีค่าคะแนน เท่ากับ 0 และทำการทดสอบค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (content validity index [CVI]) ได้เท่ากับ .99 และการหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ Kuder Richardson 20 ได้เท่ากับ .80 คะแนนรวมมีค่าระหว่าง 0-26 การแปลผลค่าคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์มัชฌิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ ได้แก่ ระดับสูง (18-26 คะแนน) ระดับกลาง (10-17 คะแนน) ระดับต่ำ (0-9 คะแนน)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไตของผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงมาจากแบบประเมิน ของ สุนิสา สีม (สุนิสา สีม และคณะ, 2557) โดยมีข้อคำถามจำนวน 30 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตรวัดประเมินค่า (rating scale) 4 ระดับ โดยทำการทดสอบค่าดัชนีความตรงของเนื้อหา (content validity index [CVI]) ได้เท่ากับ .99 และการหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ Cronbach's alpha coefficient ได้เท่ากับ .73 คะแนนรวมมีค่าระหว่าง 30-120 คะแนน การแปลผลค่าคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์มัชฌิมเลขคณิตของคะแนนที่ได้ โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ ได้แก่ ระดับสูง (91-120 คะแนน) ระดับกลาง (61-90 คะแนน) และ ระดับต่ำ (30-60 คะแนน)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ภายหลังได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์ COA No. 066/2563 การรับรองวันที่ 26 มิถุนายน 2565 และ คณะกรรมการจริยธรรมในคน ของโรงพยาบาลกระทู้แบน IRB No. 014/ 2563 การรับรองวันที่ 7 กรกฎาคม 2563 และกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเอง โดยจะพบอาสาสมัครวิจัย 1 ครั้ง และใช้เวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 40 นาที เนื่องจากระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นช่วงเวลาที่ยังมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ผู้วิจัยจึงขอดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อความปลอดภัยของทั้งกลุ่มตัวอย่างและผู้วิจัย โดยให้ความพร้อมและมีการเว้นระยะห่างระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง มีการสวมหน้ากากอนามัยตลอดช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลและมีการจัดให้มีฉากกั้นระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง มีเจลแอลกอฮอล์พร้อมใช้เมื่อมีการสัมผัสกันระหว่างผู้วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง และทำความสะอาดอุปกรณ์ด้วย 70% แอลกอฮอล์ทุกครั้ง

การวิเคราะห์ทางสถิติ

วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล โดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าของคะแนนเฉลี่ย การรับรู้ด้านสุขภาพของบุคคล ความรู้ และค่าคะแนนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไตของผู้ป่วยไตเรื้อรัง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistic) โดยการแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ด้านสุขภาพของบุคคล ความรู้ กับการปฏิบัติพฤติกรรมสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต โดยใช้สถิติสัมพัทธ์ความสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation co-efficient) กำหนดค่านัยสำคัญที่ .05 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple regressions analysis) โดย วิธี stepwise

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.3) มีอายุเฉลี่ย 63.75 ปี นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสมากที่สุด (ร้อยละ 77.6) จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด (ร้อยละ 63.8) รองลงมา เป็นมัธยมศึกษา (ร้อยละ 14.7) และไม่ได้ศึกษา (ร้อยละ 60.3) ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรมมากที่สุด (ร้อยละ 49.1) รองลงมา เป็นรับจ้าง (ร้อยละ 27.6) รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001 – 15,000 บาท (ร้อยละ

39.7) สิทธิการรักษาใช้หลักประกันสุขภาพแห่งชาติมากที่สุด (ร้อยละ 81.9) ทราบว่าตนเองเจ็บป่วยด้วยโรคไตเรื้อรังมากที่สุด ร้อยละ 60.3 ที่ทราบว่าเจ็บป่วยประมาณ 14.84 เดือน บุคคลในครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีประวัติเป็นโรคไตเรื้อรัง (ร้อยละ 90.5) มีโรคประจำตัวเป็นเบาหวานมากที่สุด (ร้อยละ 37.9) รองลงมาเป็นทั้งโรคความดันโลหิตสูงและเบาหวาน (ร้อยละ 30.2) ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคไตเรื้อรังจากแพทย์ พยาบาลและเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 53.4 ได้รับความรู้จากแผ่นพับและเอกสารสุขภาพ ร้อยละ 6.9 และไม่เคยได้รับความรู้ ร้อยละ 39.7 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับประทานเองมากที่สุด (ร้อยละ 56)

กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ด้านสุขภาพของบุคคล ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค ($M = 34.56$, $SD = 2.82$) การรับรู้ความรุนแรงของโรค ($M = 34.44$, $SD = 2.65$) การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันโรค ($M = 54.58$, $SD = 3.33$) อยู่ในระดับสูง การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต ($M = 27.01$, $SD = 4.18$) อยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าปัจจัยร่วม ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต โดยรวม ($M = 19.49$, $SD = 2.47$) อยู่ในระดับสูง ส่วนการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต โดยรวม โดยรวม ($M = 94.83$, $SD = 8.29$) อยู่ในระดับ สูง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การรับรู้ด้านสุขภาพของบุคคล ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองเพื่อชะลอความเสื่อมของไต การปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต ($n = 116$)

พฤติกรรม	คะแนนที่เป็นไปได้ (Possible score)	คะแนนที่เป็นจริง (Actual score)	Mean	SD	ระดับ พฤติกรรม
การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค	10-40	28-40	34.56	2.82	สูง
การรับรู้ความรุนแรงของโรค	10-40	29-40	34.44	2.65	สูง
การรับรู้ประโยชน์ของการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต	15-60	48-60	54.58	3.33	สูง
การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต	10-40	20-37	27.01	4.18	ปานกลาง
ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต	0 - 26	14-24	19.49	2.47	สูง
พฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต	30-120	80-115	94.83	8.29	สูง

2. ทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทำนายกับการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อการชะลอความเสื่อมของไตพบว่า ไม่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คู่ใดที่มีค่าสูงเกินไป ($r > .75$) แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ด้านสุขภาพของบุคคล ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต กับการปฏิบัติพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสื่อมของไต ($n = 116$)

ตัวแปรที่ศึกษา	(X1)	(X2)	(X3)	(X4)	(X5)	(Y)
1. การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดโรค (X1)	1					
2. การรับรู้ความรุนแรงของโรค (X2)	.639**	1				

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้ด้านสุขภาพของบุคคล ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต กับการปฏิบัติพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต (n = 116) (ต่อ)

ตัวแปรที่ศึกษา	(X1)	(X2)	(X3)	(X4)	(X5)	(Y)
3. การรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต (X3)	.312**	.444**	1			
4. การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต (X4)	-.180	-.162	-.065	1		
5. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต (X5)	.372**	.251**	-.024	.432**	1	
6. พฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต (Y)	.506**	.503**	.226*	.507**	.547**	1

**p < .01, *p < .05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต ในผู้ป่วยไตเรื้อรัง ระยะที่ 3 พบว่า ปัจจัยทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 40.275$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .720 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ 5.827 โดยตัวแปรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ < .001 มีดังนี้ การรับรู้ความรุนแรงของโรค ($\beta = .372$) การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต ($\beta = -.308$) ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต ($\beta = .321$) โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวสามารถร่วมกันทำนายการปฏิบัติพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตได้ร้อยละ 51.9 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสามารถในการทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต (n = 116)

ตัวแปร	B	SE b	Beta	t	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	50.075	9.871		5.073	.000**
ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองเพื่อชะลอความเสื่อมของไต	1.081	.250	.321	4.330	.000**
การรับรู้ความรุนแรงของโรค	1.167	.213	.372	5.488	.000**
การรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต	-.611	.144	-.308	-4.226	.000**

Constant = 50.075, R = .720, R² = .519, Adj R² = .506, SEest = 5.827, F = 40.275

**p < .001

สามารถเขียนสมการพยากรณ์พฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรัง ระยะที่ 3 ได้ดังนี้

$$Y = 50.075 + 1.167(\text{คะแนนการรับรู้ความรุนแรงของโรค}) - 0.611(\text{คะแนนการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสื่อมของไต}) + 1.081(\text{คะแนนพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสื่อมของไต})$$

อภิปรายผล

การศึกษาพบว่าปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสี่ยงของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 ได้ร้อยละ 51.9 ($F = 40.275, p < .001$) มีทั้งหมด 3 ปัจจัย ดังต่อไปนี้ ปัจจัยการรับรู้ความรุนแรงของโรคเป็นปัจจัยตัวแรกที่สามารถทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสี่ยงของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 ได้มากที่สุด ($\beta = .372, p < .001$) ซึ่งอาจเป็นผลมาจากที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่าตนเองป่วยเป็นโรคไตเรื้อรังและได้รับข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรคจากแพทย์ พยาบาลและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขรวมถึงจากหนังสือและเอกสารสุขภาพ (ร้อยละ 60.3) ทั้งนี้เป็นไปตามแนวคิดตามแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Strecher, V. J. et al., 1997) ที่กล่าวว่า แม้บุคคลจะตระหนักถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคแต่พฤติกรรมเพื่อป้องกันโรครักยังไม่เกิดขึ้น ถ้าบุคคลไม่มีความเชื่อว่าโรคนั้นมีความรุนแรงจะก่อให้เกิดอันตรายต่อร่างกายหรือกระทบกระเทือนต่อฐานะทางสังคม จากการศึกษาพบว่าเมื่อบุคคลมีการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคในระดับสูง จะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสี่ยงของไตในระดับที่สูงเช่นกัน อีกทั้งมีการศึกษาของ สมฤดี บัวป้อม ที่พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพทั่วไปและการป้องกันโรคแทรกซ้อนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .115, p < .05$) (สมฤดี บัวป้อม, 2565) นอกจากนี้ การศึกษาของประนอม กาญจนวนิชย์ ที่พบว่า การรับรู้ความรุนแรงของโรค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($r = .223$) (ประนอม กาญจนวนิชย์, 2564)

ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองเพื่อชะลอความเสี่ยงของไต เป็นปัจจัยตัวที่ 2 ที่สามารถทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสี่ยงของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 ($\beta = .321, p < .001$) และมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสี่ยงของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 ($r = .547$) ตามแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพนั้น ปัจจัยด้านความรู้เป็นปัจจัยร่วม ซึ่งมีส่วนส่งเสริมให้บุคคลปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ เพื่อการป้องกันหรือรักษาโรคได้ โดยผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสี่ยงของไตโดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และผลการปฏิบัติพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสี่ยงของไตโดยรวม เฉลี่ยอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ดังนั้นหมายความว่า หากผู้ป่วยมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเพื่อการชะลอความเสี่ยงของไตเพิ่มขึ้น ก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสี่ยงของไตดีขึ้นตามไปด้วย ผลการศึกษานี้เป็นไปตามการศึกษาของ สมฤดี บัวป้อม ที่สรุปว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพทั่วไปและการป้องกันภาวะแทรกซ้อนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.05 ($r = .172, p < .05$) (สมฤดี บัวป้อม, 2565) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการได้รับความรู้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพและการป้องกันภาวะแทรกซ้อน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ สุปรัตน์ รักษภานุสิทธิ์ ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สรุปว่า ความรู้มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ ($r = .139, p < .01$) (สุปรัตน์ รักษภานุสิทธิ์ และคณะ, 2561) อีกทั้งการศึกษาของ นิภาดา วรโพธิ์ สรุปว่าความรู้เรื่องพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตมีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวาน ($\beta = 0.193, p < .001$) (นิภาดา วรโพธิ์, 2563)

ปัจจัยการรับรู้อุปสรรคของการปฏิบัติพฤติกรรมเพื่อชะลอความเสี่ยงของไต เป็นปัจจัยตัวสุดท้ายที่สามารถทำนายพฤติกรรมดูแลสุขภาพเพื่อชะลอความเสี่ยงของไตในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 ($\beta = -.308, p < .001$) ตามแนวคิดแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพนั้น การรับรู้อุปสรรคที่เป็นไปตามการคาดการณ์ล่วงหน้าของบุคคลต่อการปฏิบัติพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของบุคคลในทางลบ ได้แก่ การรับรู้ความยากง่ายของการปฏิบัติพฤติกรรม การรับรู้ถึงความสะดวก ค่าใช้จ่ายแพง ทำให้เกิดการเจ็บปวดไม่สะดวกในการมารับบริการ หรือ การปฏิบัติพฤติกรรมขัดกับการประกอบอาชีพ ขัดกับการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งส่งผลทำให้เลือกที่จะไม่

กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. (2565). ระบาดวิทยาและการสอบสวนมาตรการการป้องกันโรคไตเรื้อรัง. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2566 จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1308820220905025852.pdf>

- กันตพร ยอดไชย. (2563). ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง: การพยาบาลและการจัดการอาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: บริษัทนีโอพ้อยท์ (1995) จำกัด.
- จรัสรัตน์ สุทธิพัฒนางกูร, และรัตน์ศิริ ทาโด. (2560). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดหัวใจของบุคลากรมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ กรุงเทพมหานคร. วารสารพยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก, 28(2), 111-125.
- ชุติมา สร้อยนาค และคณะ. (2561). การศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพและความเสี่ยงการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ของมุสลิมวัยทำงาน. วารสารพยาบาลทหารบก, 19(ฉบับพิเศษ), 267-277.
- ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2560). เทคนิคการสร้างเครื่องมือวิจัย : แนวทางการนำไปใช้อย่างมืออาชีพ. กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.
- ฐปรัตน์ รักษาณัฐสิทธิ์ และคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 29(3), 170-178.
- ดวงหทัย แสงสว่าง และคณะ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบางปูใหม่ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารวไลยลงกรณ์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(1), 103-117.
- นิภาดา วรโพธิ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวาน ในอำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี. อุทัยธานี : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ประนอม กาญจนวนิชย์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันโรคไม่ติดต่อเรื้อรังของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 36(2), 20-33.
- ปิ่นแก้ว กล้ายประยงค์. (2550). ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาในการสร้างเสริมพฤติกรรมการปฏิบัติตัวเพื่อชะลอการเสื่อมของไตเข้าสู่ไตเรื้อรังระยะสุดท้าย ในผู้ป่วยไตเรื้อรังระยะที่ 3 และ 4 ที่แผนกผู้ป่วยนอกอายุรกรรมโรคไต โรงพยาบาลรามารามิบัติ. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขศึกษา. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรศิริ พันธสี และกาญจนา ศรีสวัสดิ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ.2ส. ของผู้สูงอายุ สมาคมแต่จีวแห่งประเทศไทย แขวงทุ่งวัดดอน เขตสาทร กรุงเทพมหานคร. วารสารสุขภาพกับการจัดการสุขภาพ, 6(1), 45-57.
- พิชญา กุศลารักษ์ และดาวชมพู นาคะวิโร. (2555). การศึกษาความเที่ยงตรงของแบบทดสอบ Mini-Cog ในผู้ป่วยโรคสมองเสื่อมชาวไทย. รามารามิบัติเวชสาร, 35(4), 265-271.
- วรารัตน์ จันทน์นุ่ม, และคณะ. (2564). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการชะลอการสูญเสียหน้าที่ของไตในผู้เป็นเบาหวานในจังหวัดชลบุรี. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 29(1), 44-55.
- ศิริวรรณ พายพัตร, และคณะ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และการรับรู้สมรรถนะแห่งตนกับพฤติกรรมการจัดการตนเองในผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง. วารสารการพยาบาลและสุขภาพ สสอท, 3(2), 22-36.
- สมฤดี บัวป้อม. (2565). ความรู้ การรับรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเองในกลุ่มที่มีปัจจัยเสี่ยงโรคเบาหวานที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลเมืองสุโขทัยธานี จังหวัดสุโขทัย. Health science clinical research, 37(1), 83-95.

- สมาคมโรคไตแห่งประเทศไทย. (2563). Thailand Renal Replacement Therapy year 2020. เรียกใช้เมื่อ 23 เมษายน 2566 จาก <https://www.nephrothai.org/wp-content/uploads/2022/06/Final-TRT-report-2020.pdf>
- สุนิสา สีส้ม และคณะ. (2557). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองเพื่อการชะลอความเสื่อมของไตต่อความรู้ พฤติกรรมสุขภาพและระดับความดันโลหิต. วารสารพยาบาลโรคหัวใจและทรวงอก, 25(1), 17-31.
- Becker, M. H. (1974). The health belief model and sick role behavior. Health Education Monographs, 2(4), 409-419.
- Rosenstock, I. M. (1974). The Health Belief Model and Preventive Health Behavior. Health Education Monographs, 2(4), 354-386.
- Strecher, V. J. et al. (1997). Health behavior and health education: theory, research, and practice. USA: John Wiley & Sons.

การศึกษาต้นทุนและความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่*

THE STUDY COST AND SATISFACTION TOWARDS HMONG EMBROIDERED SOUVENIRS IN KANLAYANIWATTANA DISTRICT, CHIANG MAI

เสาวนีย์ รัฐนิธิคุณานนท์*, ไอรดา สูดสังข์, ณัฏฐธิดา เรืองธนพิบูลย์, นิตยา วันโสภา

Saowanee Ratnidhikunanon*, Irada Soodsung, Natthatida Roengthanapiboon, Nittaya Wonsopa

คณะอุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Industrial Textiles and Fashion Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: saowanee.t@rmutp.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง (2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวอำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ 200 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก 3 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 ชุดเด็ก แบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี แบบที่ 3 กระเป๋า และแบบสอบถามการศึกษาความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านกรรมวิธีการผลิต การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาจากการคำนวณต้นทุนวัตถุดิบพบว่า ชุดที่ใช้วัตถุดิบมากที่สุด คือ แบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี มีต้นทุนวัตถุดิบ 1,398.33 บาท รองลง คือ แบบที่ 1 ชุดเด็ก มีต้นทุนวัตถุดิบ 789.66 บาท และแบบที่ 3 กระเป๋า มีต้นทุนวัตถุดิบ 705.68 บาท ผลการศึกษาความพึงพอใจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ต่อต้นแบบของที่ระลึก แบบที่ 3 กระเป๋า และแบบที่ 1 ชุดเด็ก ได้รับความพึงพอใจระดับมากที่สุด โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.56 S.D. = 0.59) และ ($\bar{X}$ = 4.52 S.D. = 0.55) ตามลำดับ แบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี ได้รับความพึงพอใจระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.45 S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านความสวยงาม ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านกรรมวิธีการผลิต โดยรวมทุกด้านได้รับความพึงพอใจในระดับมาก

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ของที่ระลึก, ผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง

Abstract

This research has the objectives (1) to analyze the cost of materials used in the manufacturing of Hmong embroidered souvenirs prototypes in Kanlayaniwattana District (2) to investigate consumer satisfaction towards Hmong embroidered souvenir prototype by application of quantitative research methods. The samples used in the research were Thai tourists who traveled to Galyani Vadhana District, Chiang Mai Province. A number of 200 respondents were randomly selected (accidental sampling). The research tools were 3 different

types of souvenir product prototypes, namely type No. 1 children's dress, type No. 2 women's coat and type No.3 bag together with a questionnaire on the general satisfaction of tourists, utility aspect, aesthetic value and manufacturing process towards development of product prototypes of Hmong embroidered souvenirs in Kanlayaniwattana District Chiang Mai Province. The data were analyzed by using percentage, frequency, mean and standard deviation statistics. According to the material cost analysis, the coat that used the most materials was woman's coat type No.2 with cost 1,398.33 THB. Meanwhile, children's dress type No.1 was secondly placed in term of material consumption with cost 789.66 THB. The bag No.3 consumed less material with cost 705.68 THB. The results of the satisfaction study revealed that the respondents were satisfied with type No. 3, bag was evaluated with the highest mean ($\bar{X} = 4.56$ S.D. = 0.59), followed by type No. 1, children's dress was assessed with the highest mean ($\bar{X} = 4.52$ S.D. = 0.55) and type No.2, women's coat gained high average ($\bar{X} = 4.45$ S.D. = 0.65).

Keywords: Satisfaction, Souvenir, Hmong Embroidered Fabric

บทนำ

ปี 2565 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังคงต้องขับเคลื่อนให้บรรลุเป้าหมายภายใต้การเผชิญ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทั่วโลก รวมไปถึงสถานะเศรษฐกิจ ที่ชะลอตัว ความผันผวนของอัตราเงินเฟ้อ และการแข่งขันของแต่ละประเทศในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ท่ามกลางสถานการณ์ที่ท้าทาย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ก็ยังคงมุ่งมั่นตั้งใจที่จะผลักดัน และปรับตัวภายใต้กระแสวิกฤตนี้ เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามวิสัยทัศน์ ททท. เป็นผู้นำในการส่งเสริม การท่องเที่ยวให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน เพื่อขับเคลื่อน อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้สามารถแข่งขันได้อย่างต่อเนื่อง มั่นคง และยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565)

ในการเดินทางท่องเที่ยววันนี้ นักท่องเที่ยว จะมีการใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้า และบริการต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจึงจัดเป็นอีกหนึ่งธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว เป็นธุรกิจหลักหรือที่เรียกว่าธุรกิจทางตรงที่ให้บริการ แก่นักท่องเที่ยว และมีความสำคัญก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจของประเทศเกิดการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศ และท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง สามารถช่วยส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพให้แก่คนในท้องถิ่นอีก

อำเภอกัลยาณิวัฒนา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดเชียงใหม่ อยู่ใกล้เส้นทางไปอำเภอปาย สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นป่าและภูเขาสูงชันล้อมรอบ ตั้งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ สภาพป่าเป็นป่าเบญจพรรณ มีอากาศหนาวเย็นตลอดทั้งปี เป็นพื้นที่ป่าไม้และภูเขา มีแหล่งท่องเที่ยวมากมาย เช่น โครงการหลวงป่าสนวัดจันทร์ วัดจันทร์ จุดชมวิวยอดพระธาตุ บ้านห้วยฮ่อม อ่างเก็บน้ำห้วยฮ่อม ศูนย์ศิลปาชีพบ้านวัดจันทร์ ป่าสนวัดจันทร์ เป็นป่าสนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ในช่วงฤดูหนาวดินแดนกลางหุบเขาแห่งนี้ จะถูกปกคลุมไปด้วยหมอก และสายลมอันหนาวเย็น จุดชมวิวยอดพระธาตุในแต่ละหมู่บ้าน เป็นการท่องเที่ยวแนวอนุรักษ์ และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประชากรส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 95 คือชาวปกากะญอ ส่วนอีกร้อยละ 5 ที่เหลือแบ่งเป็นชาวม้ง ชาวลีซู่ และคนเมือง โดยประชากรในอำเภอส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกร รับจ้าง และงานฝีมือ โดยชาวม้งจะอาศัยอยู่ในตำบลแม่แดดมี 3 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด 3,958 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดด, 2561) อำเภอนี้สามารถเดินทางได้ 2 เส้นทาง คือ เดินทางมาจากทางอำเภอปาย และเดินทางมาจากอำเภอสะเมิง ตำบลแม่แดดมีพื้นที่ติดกับอำเภอสะเมิง ซึ่งเป็นเส้นทางหลักที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางจากตัวเมือง

เชียงใหม่เพื่อไปเที่ยวอำเภอภักดีพัฒนา ทำให้หมู่บ้านชาวม้งมีการนำสินค้าพื้นถิ่นไปจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว ยังมีสินค้าที่ไม่หลากหลาย เช่น สตรอเบอร์รี่ ส้ม ผัก และมีการจำหน่ายของที่ระลึกประเภทผ้าปัก เสื้อผ้า ชุดชาวเขา กระเป๋า ของที่ระลึกมีทั้งที่ผลิตเอง และรับมาจากพ่อค้าคนกลางอีกทีหนึ่ง ทำให้สินค้ามีลักษณะเหมือนกันหมดทุกร้าน ทุกหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสินค้าที่ไม่ได้สะท้อนอัตลักษณ์ชุมชนโดยแท้จริง ไม่มีการคิดต้นทุนของผลิตภัณฑ์ และตั้งราคาขายตามราคาตลาด จุดอ่อนสำคัญของสินค้าแบรนด์ท้องถิ่น และแบรนด์ไทยส่วนใหญ่เกิดจากการทำการตลาด โดยเฉพาะสินค้าที่ไม่มีเอกลักษณ์โดดเด่น คือ สินค้ามีลักษณะใกล้เคียงกัน ไม่มีความแตกต่าง บรรจุภัณฑ์หรือหีบห่อไม่สวยงามและทันสมัย นอกจากนี้ยังตั้งราคาไม่สอดคล้องกับต้นทุนของสินค้า ทำให้ประสบปัญหาทางการเงินจนเกิดภาวะขาดทุน รวมถึงการขาดช่องทางการจำหน่าย ส่งผลให้ผู้บริโภคไม่สามารถเข้าถึงสินค้า และไม่มีการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ทำให้ผู้บริโภคไม่รู้จักแบรนด์และสินค้า (ณัดกิจ จันกิเสน, 2566) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ของที่ระลึกทางการท่องเที่ยวของชุมชนต้องคำนึงถึงพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยว ต้นทุนในการผลิตตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อสร้างความแตกต่างและความยั่งยืน (กิตติกรณ์ บำรุงบุญ และปิยลักษณ์ โพธิ์วรรณ, 2563)

ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาต้นทุนวัตถุดิบ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดราคาผลิตภัณฑ์ เป็นประโยชน์ในการตั้งราคา ปรับปรุงการผลิตเพื่อลดต้นทุน และความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีวัฒนธรรม และมีองค์ความรู้ในการปักผ้า และเครื่องแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่น โดยทางคณะผู้วิจัยได้ร่วมออกแบบและพัฒนาต้นแบบของที่ระลึกกับทางชุมชน เพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในการพัฒนาระดับคุณภาพชีวิตภายในชุมชนทำให้ชุมชนเข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่กำหนดเพื่อเป็นแหล่งข้อมูลที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม

1.1 เพื่อศึกษาต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และขึ้นต้นแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ คือกลุ่มสตรีผู้สูงอายุชาติพันธุ์ม้งที่มีภูมิลำเนา อยู่อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 5 ท่าน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เฉพาะผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และทักษะด้านการปักผ้า

1.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง กลุ่มตัวอย่าง (Sample) คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยวอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 200 คน จากข้อมูลของศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวอำเภอภักดีพัฒนา รวม 2,905 คน ต่อปี (ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2565) แต่ทั้งนี้ไม่มีสถิติที่ระบุจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ อย่างชัดเจน ผู้วิจัยจึงคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของคอกเรน (ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกิน 5% เมื่อใช้สูตรคำนวณแล้วจะได้กลุ่มตัวอย่าง 384 คน แต่เนื่องจากสถานการณ์ไวรัสโคโรนา

2019 (COVID-19) ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวลดลง และข้อจำกัดระยะเวลา ผู้วิจัยจึงของใช้กลุ่มตัวอย่างเพียง 200 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้

การศึกษาความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ มีเครื่องมือในการวิจัยดังนี้

2.1 ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง 3 แบบ ประกอบด้วย กระเป๋า 1 ใบ เสื้อคลุมสตรี 1 ตัว ชุดเด็ก 1 ชุด

2.2 แบบสอบถาม ความพึงพอใจต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ โดยมี กลุ่มตัวอย่าง 200 คน เป็นลักษณะถามปลายเปิด (Open-Ended Form) โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์หาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อของที่ระลึก ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์หาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ ประเมินค่าระดับความคิดเห็นมากที่สุด 5 ระดับ (Likert scale) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ด้วยวิธีการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการพัฒนาแบบสอบถามจากการทบทวนวรรณกรรม ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้ทำการปรับปรุงตาม คำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา และนำผลคะแนนที่ได้จาก ผู้เชี่ยวชาญมาจัดทำดัชนีความสอดคล้อง และใช้เกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.6 ขึ้นไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง กลุ่มสตรีผู้สูงอายุชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้ได้ข้อมูลต้นทุ่นวัตถุดิบที่ชัดเจน จากนั้นทำการสรุปผลการสัมภาษณ์ และรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความพึงพอใจ และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. ขั้นตอนการดำเนินงาน

5.1 การศึกษาข้อมูล

ศึกษาข้อมูลจากเอกสารตำรางานวิจัย และเอกสารที่เกี่ยวข้องการพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดเชียงใหม่

5.1.1 ต้นทุน (Cost) หมายถึง มูลค่าของทรัพยากรที่สูญเสียไปเพื่อให้ได้สินค้า หรือ บริการโดยมูลค่านั้นจะต้องสามารถวัดได้เป็นหน่วยเงินตรา (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2553)

การจำแนกต้นทุนตามลักษณะส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ส่วนประกอบของต้นทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์แต่ละชนิด (Cost of a Manufactured Product) จะประกอบด้วยวัตถุดิบทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิต (John A. Miller., 2020)

5.1.2 การคำนวณวัสดุหลัก วัสดุหลักในที่นี้ หมายถึง ผ้าตัวนอก (Shell fabric) การคำนวณหาพื้นที่แบบตัดใช้สูตรของศรีกานา พลอาสา (ศรีกานา พลอาสา, 2546) การคำนวณหาพื้นที่แบบตัด

ด้วยวิธีหาปริมาณพื้นที่แบบตัด (หน่วยเป็นนิ้ว) มีวิธีคิดดังนี้ 1) นำแบบตัดทุกชิ้นมาขีดเส้นโดยรอบให้เป็นสี่เหลี่ยม 2) วัดความกว้างและความยาวของแต่ละชิ้น 3) นำความกว้างและความยาวแต่ละชิ้นคูณกัน 4) นำผลรวมของทุกชิ้นมารวมกันจะได้ผลรวมของแบบตัด (หน่วยเป็นตารางนิ้ว) 5) ทำพื้นที่ให้เป็นความยาวโดยการใช้อูสูตร

$$= \frac{\text{พื้นที่รวมของแบบตัด}}{36 \text{ นิ้ว} \times \text{ความกว้างของหน้าผ้า}}$$

6) ผลลัพธ์ที่ได้โดยการลบออก 3-5% (ช่องว่างของแบบตัด) จะได้ปริมาณความยาวของเสื้อ 1 ตัว

5.1.3 การคำนวณหาวัสดุรอง วัสดุรอง คือ วัสดุประกอบเสื้อผ้า ได้แก่ ผ้ารองใน ผ้าซับใน ชิปป กระดุม ลูกไม้ ด้าย ฯลฯ เข็มจักรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มฝีเข็มกุญแจ (Lockstitches: Class 300) และกลุ่มฝีเข็มลูกโซ่ (Chainstitches: Class 100) กลุ่มฝีเข็มกุญแจ มีการคำนวณใช้สูตรดังนี้

$$T = \frac{350 (2A) + (2B)}{A}$$

L	=	ความยาวของแนวฝีเข็ม	350 มม.
A	=	ความยาวฝีเข็ม (หนึ่งฝีเข็ม)	2.5 มม.
B	=	ความหนาของวัสดุที่เย็บ	1 มม.

$$T = \frac{350 (2 \times 2.5) + (2 \times 1)}{2.5}$$

$$= \frac{350 (5 + 2)}{2.5}$$

$$\text{ความยาว} = 980 \text{ มม. (9.80 ซม.)}$$

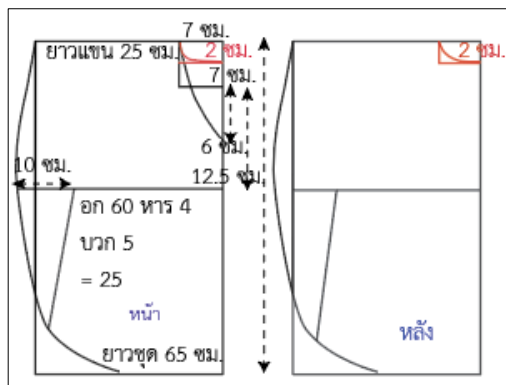
หมายเหตุ บวกการสูญเสีย 5 - 8 เปอร์เซ็นต์

5.2 การขึ้นต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักกลยาณวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

จากการศึกษาข้อมูล และการลงพื้นที่เพื่อผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักกลยาณวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ โดยผู้วิจัยศึกษาเฉพาะรูปแบบของที่ระลึกประเภทของใช้ ผู้วิจัยได้ร่วมกับคนในชุมชนออกแบบต้นแบบสินค้าที่ระลึก โดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Non-Structured interview) จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญออกแบบร่างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง ที่เหมาะสมเพื่อขึ้นเป็นต้นแบบ ได้รูปแบบต้นแบบผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึก 3 แบบ ดังนี้ คือ รูปแบบที่ 1 ชุดเด็ก รูปแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี รูปแบบที่ 3 กระเป๋า ซึ่งต้นแบบผลิตภัณฑ์ ทั้ง 3 รูปแบบ จะมีลักษณะแบบตัด และขั้นตอนการตัดเย็บที่ไม่มีความซับซ้อนมาก เพื่อให้เหมาะกับทักษะของคนในชุมชน โดยมีขั้นตอนการขึ้นต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง ดังนี้

5.2.1 ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก

5.2.1.1 วิธีสร้างแบบตัดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก ขนาดตัวที่ใช้ขึ้นต้นแบบ เด็ก 6 ปี รอบอก 60 ซม. ยาวหน้า 25 ซม. ยาวแขน 25 ซม. ยาวชุด 65 ซม.

ภาพที่ 1 วิธีสร้างแบบตัดต้นแบบสินค้าที่ระลึก
แบบที่ 1 ชุดเด็ก

ภาพที่ 2 ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก

ลักษณะชุดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก เป็นชุดแซกยาวคอวี ใช้ผ้า 2 ผืน มาเย็บประกบกัน ด้านหน้าได้ออกสอดด้วยเชือกเพื่อรัด ด้านหลังใส่ยางยืดหนึ่งแถว เพื่อให้ดูมีทรงทรง ชายกระโปรงโค้งทั้งหน้าและหลัง ตกแต่งด้วยผ้าปักตำแหน่งชายกระโปรงด้านซ้าย จำนวน 6 ดอก แทรกด้วยปอมปอม ตกแต่งผ้าปักปลายแขนข้างละ 1 ดอกและติดพู่ข้างละ 1 ตกแต่งด้วยผ้าปักกลางหลัง 1 ดอก

5.2.1.2 การคำนวณหาพื้นที่แบบตัดด้วยวิธีหาปริมาณพื้นที่แบบตัด ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก

ตารางที่ 1 การคำนวณหาพื้นที่แบบตัดด้วยวิธีหาปริมาณพื้นที่แบบตัด ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก (ผ้าหน้ากว้าง 35 นิ้ว)

ชิ้นงาน	กว้าง X ยาว (นิ้ว)	จำนวนชิ้น	พื้นที่ต่อชิ้น
เสื้อ หน้า หลัง	27.2 X 52	1	1,414.40 ตารางนิ้ว
ผ้าปิดทับเชือกด้านหน้า	1 X 7.2	2	14.4 ตารางนิ้ว
ผ้าปิดทับยางยืดด้านหลัง	1 X 16	1	16 ตารางนิ้ว
รวมพื้นที่ทั้งหมด			1,444.8 ตารางนิ้ว

จากตารางที่ 1 ได้ปริมาณพื้นที่แบบตัดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก ได้ปริมาณพื้นที่ 1,444.8 ตารางนิ้ว ใช้ผ้า 1.15 หลา

ตารางที่ 2 การคำนวณหาปริมาณความยาวของเส้นด้าย ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก

รายการเย็บ (ผิเข็มกุด)	ความหนาของวัสดุที่เย็บ (มิลลิเมตร)	ความยาวแนวผิเข็ม (มิลลิเมตร)
ก้นรอบคอ	1	510
ก้นรอบชายเสื้อ	1	1,800
เย็บรอบวงแขน	1	1,080
	$3,390 (2 \times 2.5) + (2 \times 1) = 9,492$	
	2.5	
เย็บผ้าปิดทับเชือก	2	360
เย็บผ้าปิดทับยางยืด	2	800
เย็บวงรอบผ้าปัก	2	1,170

ตารางที่ 2 การคำนวณหาปริมาณความยาวของเส้นด้าย ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก (ต่อ)

รายการเย็บ (ฝีเข็มกุญแจ)	ความหนาของวัสดุที่เย็บ (มิลลิเมตร)	ความยาวแนวฝีเข็ม (มิลลิเมตร)
ติดพู่ และ ปอม ปอม	2	270
$2,600 (2 \times 2.5) + (2 \times 2) = 9,360$		
2.5		
บวกการสูญเสีย 5 เปอร์เซ็นต์ 18,852 + 5 %		
รวมความยาว 19,742		
หมายเหตุ: ด้าย 1 หลอดมีความยาว 550 เมตร		

จากตารางที่ 2 การคำนวณหาปริมาณความยาวของเส้นด้าย ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก ใช้เส้นด้ายปริมาณ 19,742 มิลลิเมตร หรือ 19.74 เมตร

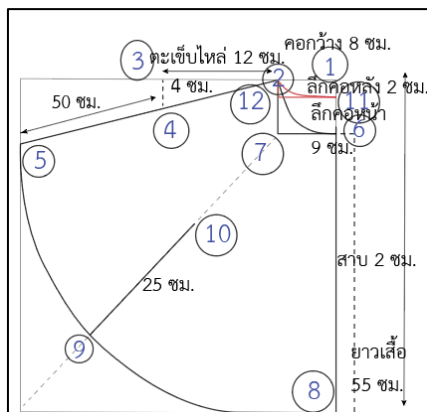
ตารางที่ 3 การคำนวณต้นทุนวัตถุดิบ ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก

รายการ	ขนาด/ปริมาณ ที่ใช้	ราคา	ราคาต่อหน่วย (บาท)
ผ้าใยกล้วยง (หลา)	1.15	500	575
ผ้าก๊วย (หลา)	1.96	1.49	2.92
เชือก (หลา)	1.8	1.49	2.68
ผ้าปัก (ชิ้น)	9	20	180
ปอม ปอม (อัน)	16	0.5	8
พู่ (อัน)	2	10	20
ยางยืด (ซม.)	24	0.03	0.72
ด้าย (เมตร)	19.74	0.02	0.34
รวม			789.66

จากตารางที่ 3 การคำนวณต้นทุน ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุดเด็ก พบว่ามีต้นทุนวัตถุดิบ 789.66 บาท

5.2.2 ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี

5.2.2.1 วิธีสร้างแบบตัดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี

ภาพที่ 3 วิธีสร้างแบบตัดต้นแบบ สินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี

ภาพที่ 4 ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสำหรับสตรี

ลักษณะชุดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสำหรับสตรี มีลักษณะคอลกลม แขนยาว ผ่าหน้า ติดกระดุมด้านหน้า ลักษณะเสื้อเป็นทรงกลมโดยใช้ผ้า 2 ผืน มีแบบตัดเป็นทรงกลมเย็บประกบกัน ตกแต่งด้วยผ้าปัก และ ปอม ปอม รอบปลายแขน รังคุดปิ่นรังคุดลักษณะชาติพันธุ์

5.2.2.2 การคำนวณหาพื้นที่แบบตัดด้วยวิธีหาปริมาณพื้นที่แบบตัด ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี

ตารางที่ 4 การคำนวณหาพื้นที่แบบตัดด้วยวิธีหาปริมาณพื้นที่แบบตัด ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี (ผ้าหน้ากว้าง 35 นิ้ว)

ชิ้นงาน	กว้าง X ยาว (นิ้ว)	จำนวนชิ้น	พื้นที่ต่อชิ้น
เสื้อชิ้นหน้า	28 X 22	2	1,232 ตารางนิ้ว
เสื้อชิ้นหลัง	56 X 22	1	1,232 ตารางนิ้ว
รวมพื้นที่ทั้งหมด			2,464 ตารางนิ้ว

จากตารางที่ 4 ได้ปริมาณพื้นที่แบบตัดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี ได้ปริมาณพื้นที่ 2,464 ตารางนิ้ว ใช้ผ้า 1.95 หลา

ตารางที่ 5 การคำนวณหาปริมาณความยาวของเส้นด้าย ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี

รายการเย็บ (ผิเช้มกุดเย็บ)	ความหนาของวัสดุที่เย็บ (มิลลิเมตร)	ความยาวแนวผิเช้ม (มิลลิเมตร)
ต่อกลางแขนหน้า และ หลัง (เข้าถั่ว)	1	2,560
ก้นรอบคอ (ก้นหลบ)	1	960
เย็บสาบคอหน้า	1	960
พับริมปลายแขน และ ชายเสื้อ		3,600
เย็บวงแขน		6,760
$14,840 (2 \times 2.5) + (2 \times 1) = 41,552.0$		
2.5		
ติดรังคุด	2	50
ติดกระดุม	2	50
เย็บวงรอบผ้าปัก	2	3,600
ติดพู และ ปอม ปอม	2	450
$4,150 (2 \times 2.5) + (2 \times 2) = 14,940.0$		
2.5		
บวกการสูญเสีย 5 เปอร์เซ็นต์ 56,492.0 + 5 %		
รวมความยาว 56,492		

หมายเหตุ: ด้าย 1 หลอดมีความยาว 550 เมตร

จากตารางที่ 5 การคำนวณหาปริมาณความยาวของเส้นด้าย ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี ใช้เส้นด้ายปริมาณ 56,492 มิลลิเมตร หรือ 56.49 เมตร

ตารางที่ 6 การคำนวณต้นทุนวัตถุดิบ ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี

รายการ	ขนาด/ปริมาณ ที่ใช้	ราคา	ราคาต่อหน่วย (บาท)
ผ้าใยถั่ว (หลา)	1.95	500	975
ผ้าก๊วย (หลา)	0.48	1.49	0.71
กระดุม (รัง)	5	1	5
รังคุด (เม็ด)	5	0.5	2.5

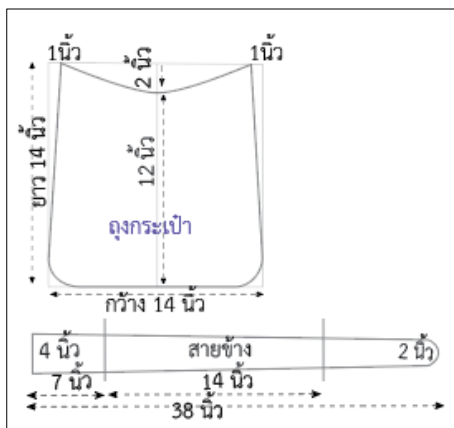
ตารางที่ 6 การคำนวณต้นทุนวัตถุดิบ ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี (ต่อ)

รายการ	ขนาด/ปริมาณ ที่ใช้	ราคา	ราคาต่อหน่วย (บาท)
ผ้าปัก (ชิ้น)	19	20	380
ปอม ปอม (อัน)	28	0.5	14
ฟู่ (อัน)	2	10	20
ด้าย (เมตร)	56.49	0.02	1.12
รวม			1,398.33

จากตารางที่ 6 การคำนวณต้นทุน ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี พบว่ามีต้นทุนวัตถุดิบ 1,398.33 บาท

5.2.3 ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า

5.2.3.1 วิธีสร้างแบบตัดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า

ภาพที่ 5 แบบตัดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า

ภาพที่ 6 ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า

ลักษณะต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า เป็นกระเป๋าสะพายข้าง สายกระเป๋า และข้างกระเป๋าใช้ผ้าผืนเดียวกัน สายกระเป๋าไม่ได้เย็บต่อกันใช้วิธีมัด ตัวกระเป๋าทกแต่งด้วยลายปักด้านหน้า 6 ดอก และติดฟู่ตามดอก 3 อัน

5.2.3.2 การคำนวณหาพื้นที่แบบตัดด้วยวิธีหาปริมาณพื้นที่แบบตัด ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า

ตารางที่ 7 การคำนวณหาพื้นที่แบบตัดด้วยวิธีหาปริมาณพื้นที่แบบตัด ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า (ผ้าหน้ากว้าง 35 นิ้ว)

ชิ้นงาน	กว้าง X ยาว (นิ้ว)	จำนวนชิ้น	พื้นที่ต่อชิ้น
กระเป๋า หน้า และ หลัง	14 X 14	2	392 ตารางนิ้ว
สาย	4 X 38	2	304 ตารางนิ้ว
รวมพื้นที่ทั้งหมด			696 ตารางนิ้ว

จากตารางที่ 7 ได้ปริมาณพื้นที่แบบตัดต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า ได้ปริมาณพื้นที่ 696 ตารางนิ้ว ใช้ผ้า 1.15 หลา

ตารางที่ 8 การคำนวณหาปริมาณความยาวของเส้นด้ายต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า

รายการเย็บ (ฝีเข็มกุญแจ)	ความหนาของวัสดุที่เย็บ (มิลลิเมตร)	ความยาวแนวฝีเข็ม (มิลลิเมตร)
เย็บต่อสาย	1	203
เย็บถุงกระเป๋า หน้า หลัง ติดกับสาย	1	3,606.80
พับริม สาย และ ปากกระเป๋า	1	4,673
$8,482.8 (2 \times 2.5) + (2 \times 1) = 20,358.72$		
2.5		
เย็บวงรอบผ้าปัก	2	1,905.00
$1,905 (2 \times 2.5) + (2 \times 2) = 6,858.00$		
2.5		
บวกการสูญเสีย 5 เปอร์เซ็นต์ 27,216.72 + 5 %		
รวมความยาว 34,453.05		

หมายเหตุ: ด้าย 1 หลอดมีความยาว 550 เมตร

จากตารางที่ 8 การคำนวณหาปริมาณความยาวของเส้นด้าย ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า ใช้เส้นด้าย ปริมาณ 34,453.05 มิลลิเมตร หรือ 34.45 เมตร

ตารางที่ 9 การคำนวณต้นทุนวัตถุดิบ ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า

รายการ	ขนาด/ปริมาณที่ใช้	ราคา	ราคาต่อหน่วย (บาท)
ผ้าใยแก้ว (หลา)	1.15	500	575
ผ้าปัก (ชิ้น)	5	20	100
ฟู่ (อัน)	3	10	30
ด้าย (เมตร)	34.45	0.02	0.68
รวม			705.68

จากตารางที่ 9 การคำนวณต้นทุน ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 3 กระเป๋า พบว่ามีต้นทุนวัตถุดิบ 705.68 บาท

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการศึกษาดังนี้

1. เพื่อศึกษาต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการศึกษา สามารถสรุปต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง ได้ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ต้นทุนวัตถุดิบต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง

ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก	ปริมาณผ้าที่ใช้ (หลา)	ปริมาณเส้นด้ายที่ใช้ (เมตร)	ต้นทุนวัตถุดิบ (บาท)
แบบที่ 1 ชุดเด็ก	1.15 หลา	19.74 เมตร	789.66 บาท
แบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี	1.95 หลา	56.49 เมตร	1,398.33 บาท
แบบที่ 3 กระเป๋า	1.15 หลา	34.45 เมตร	705.68 บาท

จากตารางที่ 10 พบว่าแบบที่ใช้ต้นทุนวัตถุดิบมากที่สุด คือ แบบที่ 2 เสื่อคลุมสตรี ใช้ต้นทุนวัตถุดิบทั้งหมด 1,398.33 บาท

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อด้านแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีสถานภาพ สมรส ระดับการศึกษาปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานทั่วไป มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 15,001-20,000 บาท ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด และรู้จักอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ จากช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Network) ส่วนใหญ่เคยซื้อเคยใช้สินค้าจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวอำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่จะแนะนำให้บุคคลอื่นมาเที่ยวต่อ

ตารางที่ 11 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามต่อด้านแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง

รายการประเมิน	แบบที่ 1 ชุดเด็ก			แบบที่ 2 เสื่อคลุมสตรี			แบบที่ 3 กระเป๋า		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านประโยชน์ใช้สอย									
1. รูปแบบเหมาะสมกับการใช้งาน	4.81	0.48	มากที่สุด	4.57	0.72	มากที่สุด	4.74	0.58	มากที่สุด
2. เหมาะสมที่จะซื้อเป็นของฝากของที่ระลึก	4.66	0.55	มากที่สุด	4.43	0.82	มาก	4.67	0.62	มากที่สุด
รวม	4.73	0.52	มากที่สุด	4.50	0.77	มากที่สุด	4.70	0.60	มากที่สุด
ด้านความสวยงาม									
1. มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	4.49	0.58	มาก	4.61	0.59	มากที่สุด	4.71	0.51	มากที่สุด
2. มีความสวยงามประณีต	4.46	0.50	มาก	4.40	0.53	มาก	4.45	0.53	มาก
3. สีสดใสสวยงาม	4.35	0.59	มาก	4.15	0.63	มาก	4.29	0.64	มาก
รวม	4.47	0.54	มาก	4.38	0.58	มาก	4.48	0.56	มากที่สุด
ด้านกรรมวิธีการผลิต									
1. ใช้วัสดุในท้องถิ่น	4.42	0.59	4.42	4.52	0.65	มากที่สุด	4.53	0.64	มากที่สุด
2. วัสดุมีความแข็งแรงทนทาน	4.48	0.59	4.48	4.50	0.56	มาก	4.52	0.56	มากที่สุด
รวม	4.45	0.59	มาก	4.51	0.61	มากที่สุด	4.52	0.60	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.52	0.55	มากที่สุด	4.45	0.65	มาก	4.56	0.59	มากที่สุด

จากตารางที่ 11 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ ต่อด้านของที่ระลึก แบบที่ 3 กระเป๋า และแบบที่ 1 ชุดเด็ก มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.56, 4.52 ตามลำดับ โดยแบบที่ 2 เสื่อคลุมสตรี ได้รับความพึงพอใจระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย 4.45 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านกรรมวิธีการผลิต พบว่าทุกด้าน ได้รับความพึงพอใจในระดับมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอภักดีพัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาด้านต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง จากการศึกษาวิจัย ได้ต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง 3 แบบ คือ ต้นแบบสินค้าที่ระลึกแบบที่ 1 ชุด

เด็ก แบบที่ 2 เลื้อยคลุมสตรี แบบที่ 3 กระเป่า และจากการคำนวณต้นทุนวัตถุดิบพบว่า แบบที่ 1 ชุดเด็ก มีต้นทุนวัตถุดิบ 789.66 บาท แบบที่ 2 เลื้อยคลุมสตรี มีต้นทุนวัตถุดิบ 1,398.33 บาท แบบที่ 3 กระเป่า มีต้นทุนวัตถุดิบ 705.68 บาท แบบที่มีต้นทุนวัตถุดิบสูงสุด คือ แบบที่ 2 เลื้อยคลุมสตรี เพราะเป็นต้นแบบที่มีขนาดใหญ่ จึงทำให้ใช้ต้นทุนวัตถุดิบสูง ทั้งนี้เห็นว่าต้นทุนวัตถุดิบทุกตัวสูงอาจเป็นทางผู้วิจัยซื้อวัตถุดิบในราคาค้าปลีกจึงทำให้มีราคาสูงแต่หากทางชุมชนผลิตเป็นจำนวนมาก มีการสั่งวัตถุดิบเป็นจำนวนมากก็จะทำให้ต้นทุนวัตถุดิบลดลง ในการศึกษาต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์นี้เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ทางชุมชนในการตั้งราคาสินค้า เพื่อสร้างความได้เปรียบให้กับทางชุมชน เนื่องจากที่ผ่านมาชุมชนตั้งราคาตามท้องตลาด สอดคล้องกับกับงานวิจัยของ กิ่งกนก รัตนมณี และคณะ การกำหนดราคาขายโดยเปรียบเทียบกับต้นทุน สรุปได้ว่า กลุ่มสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ ใช้การกำหนดราคาโดยพิจารณาจากคู่แข่งรายอื่น เปรียบเทียบ และนำต้นทุนการผลิตสินค้ามาใช้ประกอบ ในการกำหนดราคาขาย แต่ทางกลุ่มสินค้าไม่ได้นำต้นทุน การผลิตทั้งหมดมาคำนวณจึงทำให้มีหลายกลุ่มผลิตภัณฑ์ ประสบผลขาดทุนจากการตั้งราคาขายต่ำกว่าต้นทุน (กิ่งกนก รัตนมณี และคณะ, 2560) ยังสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อรอุมา สำลี และคณะ พบว่าผู้ผลิตสินค้าชุมชนนอกจากจะประสบปัญหาด้านผลิตภัณฑ์และด้านการตลาดแล้ว ผู้ผลิตสินค้าชุมชนมีจุดอ่อนด้านการจัดทำระบบบัญชีที่ครบถ้วน และขาดความรู้เรื่องการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ตั้งแต่เริ่มผลิตสินค้า จึงไม่ทราบต้นทุนผลิตภัณฑ์ที่แท้จริง ซึ่งบางกลุ่มก็มีการตั้งราคาสินค้าสูงเกินไป และบางกลุ่มก็ตั้งราคาสินค้าโดยไม่คำนึงถึงต้นทุน ส่งผลให้กลุ่มผู้ผลิตประสบภาวะขาดทุนจากการจำหน่ายและขาดสภาพคล่องทางการเงิน (อรอุมา สำลี และคณะ, 2565) สอดคล้องกับ งานวิจัยของ สมิทธิ์ นิยะสม การดำเนินกิจการมีการแข่งขันอย่างมาก หากต้องการให้กิจการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับคู่แข่ง ฝ่ายบริหารต้องทราบต้นทุนที่แท้จริงของผลิตภัณฑ์ เพราะหากทราบต้นทุนของผลิตภัณฑ์ที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริง จะทำให้กิจการสามารถดำเนินกิจการได้ในสถานะที่มีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงได้ (สมิทธิ์ นิยะสม, 2562) และยังสอดคล้องกับ ธวัชชัย มงคลสกุลฤทธิ์ หลักการพื้นฐานในการกำหนดราคา ก่อนที่จะวางแผนด้านราคาจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องของต้นทุนอย่างถ่องแท้ นอกจากต้นทุนคงที่แล้ว ยังต้องเข้าใจต้นทุนผันแปร ต้นทุนด้านการขาย เป็นต้น ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับต้นทุนจะเป็นตัวกำหนดแนวทางด้านราคา (ธวัชชัย มงคลสกุลฤทธิ์, 2550)

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง

ผลการศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการศึกษาคำถามความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม ด้านกรรมวิธีการผลิต ต้นแบบสินค้าของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้งทั้ง 3 แบบ โดยรวมได้รับความพึงพอใจระดับมาก และมากที่สุด อาจเป็นเพราะต้นแบบสินค้าของที่ระลึกทั้ง 3 แบบ ถูกพัฒนามาจากผ้าปักของเดิมที่มีสีสันสวยงาม มีความเป็นอัตลักษณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธิชา ศรพรหม และคณะ เรื่องการศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าปักอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่าด้านอัตลักษณ์ของผ้าปักกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ที่สามารถแสดงถึงอัตลักษณ์ของผ้าปักกลุ่มชาติพันธุ์ม้งได้แก่ เนื้อผ้าใยถัก การเขียนเทียน และลายปัก โดยที่กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ได้ทอใช้กันเองในชุมชนและได้ถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลังต่อไป และผู้วิจัยเลือกใช้วัสดุที่มีในท้องถิ่น และมีกรรมวิธีการผลิตที่ไม่ซับซ้อนเหมาะสมกับทักษะของผู้สูงอายุ (สุธิชา ศรพรหม และคณะ, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวภัทร ศรีจงแสง เรื่องการพัฒนาสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม ตำบลโนนกอ อำเภอสิรินคร จังหวัดอุบลราชธานี สามารถแบ่งความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าที่ระลึกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ความต้องการอยู่ในระดับมาก 2) ด้านคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ด้านคุณค่าของงานศิลปะและความงาม ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด (สุวภัทร ศรีจงแสง, 2561)

ต้นแบบสินค้าที่ระลึกที่ได้รับความพึงพอใจระดับมากที่สุด คือ แบบที่ 3 กระเป่า ($\bar{X}$ = 4.56 S.D. = 0.59) ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านได้รับความพึงพอใจระดับมากที่สุด โดยด้าน

ที่ได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประโยชน์ใช้สอย ($\bar{X} = 4.70$ S.D.0.60) ได้แก่ รูปแบบเหมาะสมกับการใช้งาน เหมาะสมที่จะซื้อเป็นของฝากของที่ระลึก รองลงมา คือ ด้านกรรมวิธีการผลิต ($\bar{X} = 4.56$ S.D.0.60) ได้แก่ มีความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น มีความสวยงามประณีต สีสันสวยงาม และด้านความสวยงาม ($\bar{X} = 4.48$ S.D.0.56) ได้แก่ ใช้วัสดุในท้องถิ่น วัสดุมีความแข็งแรงทนทาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรดาว ไชยหล่อ และจรรยา ทรงพระ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของขวัญของที่ระลึกจากผ้าทอพื้นเมืองเกาะยอ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจรอบรูปแบบที่ 1 ด้านความสวยงามและความสะดวกในการใช้งานมากกว่า กรอบรูปแบบที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับพวงกุญแจ และ แม่เหล็กติดตู้เย็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจ พวงกุญแจ และแม่เหล็กติดตู้เย็นแบบที่ 2 มากกว่าแบบที่ 1 ทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความสวยงาม และ ด้านความสะดวกในการใช้งาน โดยมีความพึงพอใจมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ฉัตรดาว ไชยหล่อ และจรรยา ทรงพระ, 2560)

ต้นแบบสินค้าที่ระลึกที่ได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ แบบที่ 2 เสื้อคลุมสตรี ($\bar{X} = 4.45$ S.D.= 0.65) อาจเป็นเพราะรูปแบบของสินค้าไม่ค่อยเหมาะที่จะซื้อเป็นของฝากของที่ระลึก และความพึงพอใจที่แตกต่างกัน โอกาสที่ใช้สินค้านั้นมีน้อยกว่า กระเป๋า และ ชุดเด็ก

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาต้นทุนวัตถุดิบในการผลิตต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง พบว่าแบบที่มีต้นทุนสูงที่สุด คือ เสื้อคลุมสตรี เนื่องจากเป็นแบบที่มีขนาดใหญ่กว่าอีก 2 แบบ จากการศึกษาด้านต้นทุนวัตถุดิบในงานวิจัยนี้ ทางชุมชนสามารถนำไปเป็นแนวทางประกอบการตั้งราคาสินค้าได้ ควรมีการศึกษาเรื่องของต้นทุนการผลิตทั้งหมดเพื่อเป็นตัวอย่างในการกำหนดราคาสินค้าให้กับทางชุมชน และจากการศึกษาความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ต้นแบบของที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ต้นแบบของที่ระลึกที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ชุมชนสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดผลิตเป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายได้ ควรมีการศึกษาต้นแบบของที่ระลึกประเภทอื่นด้วย เช่น ของประดับตกแต่ง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้มีการจัดอบรมพัฒนาฝีมือให้คนในชุมชนเพื่อสามารถผลิตสินค้าที่มีความหลากหลาย มีความซับซ้อนมากกว่านี้

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาต้นแบบสินค้าที่ระลึกจากผ้าปักชาติพันธุ์ม้ง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ ขอขอบคุณงบประมาณสนับสนุนทุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). รายงานประจำปี 2565 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2566 จาก https://api.tat.or.th/upload/live/about_tat/9565pdf
- กึ่งกนก รัตนมณี และคณะ. (2560). การศึกษาการคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ของโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ในจังหวัดตรัง. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 15(1), 75-84.
- กิตติกรณ์ บำรุงบุญ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2563). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคามเพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 40(2), 7-24.

- ฉัตรดาว ไชยหล่อ และจริยา ทรงพระ. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของข้าวของที่ระลึกจากผ้าทอพื้นเมืองเกาะยอ จังหวัดสงขลา. ใน รายงานการวิจัย. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- ณัฏกิจ จันกิเสน. (2566). เปิดผลวิจัยทำไมแบรนด์ไทยถึงไม่ปังพร้อม 5 รหัสลับนำทางหลุดพ้นกับดักธุรกิจ. เรียกใช้เมื่อ 1 มกราคม 2566 จาก <https://thestandard.co/thai-brand-research/>
- ธวัชชัย มงคลสกุลฤทธิ์. (2550). คัมภีร์การตั้งราคาสินค้า. กรุงเทพมหานคร: ไอ เอ็ม บุคส์.
- ธีรวิทย์ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ศรีกาจนา พลอาสา. (2546). การตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูปเชิงอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: สร้างสรรค์บุ๊ค.
- ศูนย์สนเทศภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2565). แหล่งท่องเที่ยวอำเภอภักดีพัฒนา. เรียกใช้เมื่อ 7 กรกฎาคม 2566 จาก <http://library.vmu.ac.th/ntic>
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2553). การจัดการความรู้กับนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- สมิทธิ์ นิยะสม. (2562). การใช้ระบบต้นทุนกิจกรรมเพื่อวางแผนการผลิต กรณีศึกษา บริษัทผลิตอุปกรณ์การแพทย์. ใน วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธิชา ศรพรหม และคณะ. (2559). การศึกษาและออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าปักอัตลักษณ์ชาติพันธุ์. วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 7(2), 111-123.
- สุวภัทร ศรีทองแสง. (2561). การพัฒนาสินค้าที่ระลึกทางการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากชุม ตำบลโนนก่อ อำเภอสิรินคร จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 20-47.
- องค์การบริหารส่วนตำบลแม่แดด. (2561). ประชากรตำบลแม่แดด. เรียกใช้เมื่อ 3 ตุลาคม 2565 จาก <http://maedad.go.th/index.php?mod=ZGL5&typeMQ>
- อรอุมา สำลี และคณะ. (2565). การวิเคราะห์ต้นทุนผลิตภัณฑ์ใหม่ของผลิตภัณฑ์ชุมชน อำเภอฉวาง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 9(2), 58-77.
- John A. Miller. (2020). Model your way to better business performance. Journal of Business Economics and Management, 21(2), 564-592.

ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ
อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี*

THE POTENTIAL OF THE ELDERLY IN THE DEVELOPMENT OF TOURIST
ATTRACTIONS IN BO-SUPHAN COMMUNITY SONG-PHI-NONG DISTRICT
SUPHANBURI PROVINCE

พิมพ์พรรณ อัมพันธ์ทอง*, พิตยุตม์ คงพวง, สุนันตรา ขำนวนทอง

Pimphan Amphanthong*, Pittayut Kongpoung, Sunantha Kamnuanthong

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ สุพรรณบุรี ประเทศไทย

Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Suphanburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: amphanthongpim@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทของชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่สามารถพัฒนาและยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น และ 2) ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณเป็นปริมาณประชากรที่คัดเลือกตัวแทนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพพร้อมที่จะร่วมกันพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวใน 4 ชุมชนจากทั้งหมด 18 ชุมชน โดยพบว่ามีประชากรจำนวน 681 คนและสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนในพื้นที่ได้จำนวน 50 คน แบ่งตามสัดส่วนของประชากรในพื้นที่ พบว่า จากบริบทชุมชนบ่อสุพรรณที่มีลักษณะอันโดดเด่นของชุมชนได้นำมากำหนดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ่อสุพรรณ ดังนี้ จุดที่ 1 ชุมชนทอผ้าบ้านหนองลิงและชุมชนมอญ จุดที่ 2 ชุมชนวัดทับกระดานและตำนานเพลงราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ จุดที่ 3 ชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์ และจุดที่ 4 ชุมชนในเส้นทางเสด็จประพาส รัชกาลที่ 6 อย่างไรก็ตามแนวทางที่ต้องการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้สร้างงาน กระจายรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมในด้านการบริหารจัดการ การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนแบบไปเช้า – เย็นกลับได้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งการเดินทาง ที่พักและร้านอาหาร รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดจากบริบทของชุมชนสะท้อนอัตลักษณ์ตามลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นในชุมชนเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้และภูมิปัญญาพื้นฐาน วัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ การมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: ศักยภาพ, แหล่งท่องเที่ยว, ชุมชนบ่อสุพรรณ

Abstract

This study, the objectives were to 1) study the context of Bo-Suphan community, Song-Phi Nong district, Suphanburi province. That can be developed and upgraded to be a local tourist attraction and 2) the potential of the elderly in developing tourist attractions in the Bo-Suphan community, Song-Phi-Nong district, Suphanburi province. The quantitative sampling is

the population quantity that selects representatives of potential elderly, who are ready to jointly develop tourism areas in 4 communities out of 18 communities. It was found that there were 681 people and 50 people were randomly sampled in the area, divided according to the proportion of the population in the area. It was found that from the context of Bo-Suphan community. That has outstanding characteristics of the community, it was used to determine the Bo-Suphan community tourism route, as follows: Point 1 Ban-Nong-Ling weaving community and Mon community. Point 2 Wat-Thap-Kradan community and the legend of the Queen Luk-Thung-Phum-Puang-Duang-Chan song story, Point 3 Organic agricultural products community and Point 4 community on the route of King Rama VI's royal visit. However, the guidelines that want to develop the potential of the elderly to support tourist attractions in the community. Encouraging the elderly to create jobs distribution of income from tourist attractions management readiness, public relations for tourism in the community as a morning-evening return trip in terms of facilities, including travel accommodation and restaurants Including various activities arising from the context of the community reflecting the identity according to the way of life and creative works that are unique and distinctive in the community to enjoy knowledge and basic wisdom local culture on the basis of responsibility Awareness of the preservation of cultural heritage and environmental values by the local community contributes to tourism management.

Keywords: Potential, Tourist Attraction, Bo-Suphan Community.

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้น ถือว่าเป็นตลาดการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ได้ทำหน้าที่ส่งเสริมธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องภายใต้สโลแกน “ท่องเที่ยววิถีไทย” ทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างประเทศคิดเป็นสถิติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในช่วงพ.ศ. 2556 – 2562 ตามลำดับดังนี้ 26,546,725 คน 24,809,683 คน 29,923,185 คน 32,529,588 คน 35,591,978 คน 38,178,194 คนและ 39,916,251 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) สถิติจากข้อมูลข้างต้นแสดงให้เห็นจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี ความได้เปรียบจากการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย พบได้คือ อากาศช่วงปลายปี กลิ่นอายวัฒนธรรมอาหารไทย ไทยแลนด์สยามเมืองยิ้ม วัฒนธรรมอันโดดเด่นตามแต่ละภูมิภาค ความหลากหลายของแต่ละท้องที่ ได้แก่ ของที่ระลึก ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา ความเป็นชนเผ่า เป็นต้น ทั้งหมดถือเป็นส่วนสนับสนุนรายได้หลักที่สำคัญเข้าสู่ประเทศที่มีค่าครองชีพที่ถูกสกุลเงินและอัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐประมาณ 33 บาทซึ่งถือว่าสกุลเงิน ดังกล่าว ค่อนข้างมีความเสถียรอย่างมากและเหมาะสมกับกลยุทธ์การแข่งขันการท่องเที่ยวกับประเทศอื่น ๆ ได้ดี ในขณะเดียวกันรัฐบาลได้มีนโยบายสนับสนุนให้มีการลดหย่อนภาษีแก่นักท่องเที่ยวที่มีการท่องเที่ยวในประเทศไทยที่เปลี่ยนจากการท่องเที่ยวเมืองหลักมาเป็นท่องเที่ยวเมืองรองต่าง ๆ แทนเลยส่งผลให้นักท่องเที่ยวเพิ่มขยายตัวไปในทุกจังหวัดและกระแสนิยมท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เพิ่มขึ้นสูงร้อยละ 4.15 ในเมืองรองตามจังหวัดต่าง ๆ จำนวน 55 จังหวัด คิดเป็น 3 ใน 4 ของจำนวนจังหวัดทั้งหมด โดยพบจากรายได้ในช่วงปีพ.ศ. 2559-2562 ตามลำดับ ดังนี้ 1,633,497.55 ล้านบาท, 1,831,105.00 ล้านบาท, 1,876,136.90 ล้านบาท และ 1,911,807.95 ล้านบาท จากการประเมินศักยภาพตลาดออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเมืองหลักที่ยกระดับศักยภาพ กลุ่มเมืองรองที่มีศักยภาพสูงเพียงพอที่จะดึงดูดให้พักค้างแรม กลุ่มเมืองรองที่อยู่ในช่วงยกระดับพัฒนาศักยภาพมีลักษณะการ

ท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ และกลุ่มยกระดับพัฒนาการท่องเที่ยวแบบรวมกลุ่มจังหวัด (ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ, 2566) ทั้งนี้หนึ่งในจังหวัดเมืองรองที่มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวในภาคกลางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากกรุงเทพฯ จากระยะทางที่ไม่ไกลเหมาะกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ คือ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวมากมายที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวแบบสโลว์ไลฟ์ สัมผัสธรรมชาติท่ามกลางความงามแห่งธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ การได้มาสัมผัสแหล่งผลิตสินค้าเกษตรมากมาย อีกทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก ถนนหนทางที่เดินทางไปตามแหล่งท่องเที่ยวทั่วทั้งจังหวัดได้อย่างง่ายดาย ดังจะเห็นได้จาก สถิตินักท่องเที่ยวของจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2559 พบว่า มีจำนวนผู้มาเยือน 2,745,149 คน แบ่งเป็นจำนวนนักท่องเที่ยว 900,490 คนและจำนวนนักท่องเที่ยว 1,844,658 คน เฉลี่ยระยะเวลาพักจำนวน 3.1 วัน แต่หลังจากสถานการณ์โควิด-19 ที่เกิดขึ้นในปลายปี พ.ศ. 2563 ทำให้เกิดมาตรการควบคุมโรค ลดการเดินทางเข้าออกพื้นที่ การปิดสถานที่ต่าง ๆ ทั้งหมดย่อมมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นผ่านกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุใน สอดคล้องกับแนวคิดของ ญัฐพัชร มณีโรจน์ เรื่องการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการท่องเที่ยวที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อชุมชน (ญัฐพัชร มณีโรจน์, 2560) ผู้วิจัยจึงสนใจบริบทของชุมชนที่มีวัฒนธรรมอันโดดเด่น พร้อมทั้งจะพัฒนานำไปสู่การส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวหลังสถานการณ์โควิด-19 หลังจากประเทศไทยได้เปิดรับนักท่องเที่ยวอีกครั้ง โดยมุ่งศึกษาชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีสภาพเป็นที่ราบลุ่ม มีคลองชลประทานผ่านหลายสายเหมาะแก่การทำไร่ ทำนาและการเลี้ยงสัตว์และเลี้ยงปลา ทั้งนี้ ชุมชนบ่อสุพรรณมีศักยภาพของผู้สูงอายุพร้อมที่จะพัฒนาและสนับสนุนให้ชุมชนได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อย่างยั่งยืนสอดคล้องแนวคิดของ ลัดดาวัลย์ สำราญ และคณะ ได้ศึกษาการทำงานของผู้สูงอายุในตำบลบ่อสุพรรณส่วนใหญ่เป็นงานที่ทำต่อจากอาชีพเดิม คือ การทำเกษตรกรรม การรับจ้างทั่วไป และงานอื่น ๆ ที่ยังพอมีศักยภาพตามวัย เพื่อเป็นการส่งเสริมการจ้างงานให้กับผู้สูงอายุในเกิดเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้สูงอายุที่เป็นแรงงานนอกระบบมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตใจ และสังคมและวัฒนธรรมที่ดี (ลัดดาวัลย์ สำราญ และคณะ, 2564) ดังนั้น โดยภาพรวมประกอบด้วย 18 หมู่บ้าน จำนวนครัวเรือน 5,431 ครัวเรือน ประชากรที่อาศัยทั้งหมด 19,004 คน ในประชากรทั้งหมดพบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุ 2,384 คนคิดเป็นสัดส่วน 12.54% ของประชากรทั้งหมดในชุมชน ดังนั้นเมื่อเทียบสัดส่วนผู้สูงอายุที่มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นนั้น ในขณะที่ผู้สูงอายุในชุมชนมีมุมมองในการสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้สังคมได้ จึงอยากมีส่วนร่วมในสนับสนุนกิจกรรมของชุมชนด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นในชุมชนตามกำลังที่ผู้สูงอายุเห็นว่ามีประโยชน์ต่อชุมชนและต้องการหาบริบทของชุมชนที่จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและร่วมสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่สามารถพัฒนาและยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น
2. ศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ หาบริบทชุมชนและลักษณะภูมิประเทศเพื่อนำข้อมูลในชุมชนมาประกอบการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวและหาเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชน ดังนั้นการนำเสนอ

เส้นทางการท่องเที่ยวผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้สูงอายุในชุมชน และมีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากข้อมูลพบว่ามีการประชุมผู้สูงอายุจำนวน 2,384 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มติดสังคมจำนวน 2,235 คน กลุ่มติดบ้านจำนวน 140 คน และกลุ่มติดเตียง จำนวน 9 คน สัดส่วนผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานในสังคมมีจำนวนร้อยละ 93.75 ดังนั้นชุมชนบ่อสุพรรณจึงมีผู้สูงอายุที่มีความพร้อมที่ต้องการพัฒนาศักยภาพการทำงานในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน (พัฒนาศ วรศพัฒนศิริ, 2566) โดยคัดเลือกข้อมูลชุมชนที่โดดเด่นของท้องถิ่นจำนวน 4 หมู่บ้านจากทั้งหมด 18 หมู่บ้าน จากนั้นหาข้อมูลสัดส่วนผู้สูงอายุของแต่ละหมู่บ้านที่สนใจจำนวน 50 คน โดยกำหนดให้ผู้สูงอายุที่ได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มที่มี อายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป เพื่อพิจารณาในการเป็นตัวแทนการให้ข้อมูลความพร้อมของชุมชน ดังนี้ หมู่ที่ 1 บ้านหนองลิง คัดเลือกสัดส่วนตัวอย่าง 10 คนจากทั้งหมด 149 คน หมู่ที่ 2 บ้านทับกระดานคัดเลือกสัดส่วนตัวอย่าง 15 คนจากทั้งหมด 211 คน หมู่ที่ 5 บ้านหัวกลับ คัดเลือกสัดส่วนตัวอย่าง 13 คนจากทั้งหมด 178 คนและหมู่ที่ 16 บ้านบ่อสุพรรณคัดเลือกสัดส่วนตัวอย่าง 12 คนจากทั้งหมด 143 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบข้อมูลปฐมภูมิจากการพูดคุยกับผู้สูงอายุ แบบสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการ เพื่อรวบรวมประเด็นบริบทชุมชนที่มี และการใช้แบบสอบถามที่ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนบ่อสุพรรณที่ต้องการพัฒนาและยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมทั้งข้อเสนอแนะ จากนั้นนำไปสร้างแบบสอบถามโดยผ่านผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความเที่ยงตรงหรือความเชื่อมั่น ปรับปรุงและแก้ไขจนได้แบบสอบถามที่เป็นไปตามเกณฑ์ ทดลองทดสอบวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือจนเป็นที่ยอมรับและจัดทำแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลตามบริบทของชุมชนเกิดจากการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อเตรียมความพร้อมในการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุ และนำมากำหนดรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน โดยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมมาทำการตรวจสอบถูกต้องและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกิดจากการเก็บข้อมูลผ่านกระบวนการตรวจสอบ การบันทึกข้อมูลที่ได้ลงในระบบประมวลผล จากนั้นใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ค่าทางสถิติเพื่ออธิบายวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้แสดงผลสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้แบ่งข้อมูลการวิจัยออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 ศึกษาการยกระดับบริบทของชุมชนและด้านที่ 2 ศึกษาข้อมูลความพร้อมของผู้สูงอายุในการพัฒนาการทำงานในแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณอำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลวิจัยของชุมชนมี รายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 บริบทของชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่สามารถพัฒนาและยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น

จากการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ หาบริบทชุมชนและจากการสังเกต ผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 18 หมู่บ้านได้สรุปลักษณะของชุมชนที่เด่นชัด คือ คนในชุมชนมีอาชีพการ

ทำเกษตรกร คือ มีการปลูกผัก ปลูกอ้อย ทำนา ปลูกไม้ดอก-ไม้ประดับ เลี้ยงไก่พันธุ์ที่เป็นพันธุ์ท้องถิ่น มีการเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มเพื่อทำผ้าทอมือ การผลิตหมี่กรอบสมุนไพร ดังนั้น จากการสำรวจข้อมูลผ่านการบอกเล่าโดยผู้สูงอายุ นำประวัติศาสตร์ นำมาสรุปเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เพื่อนำไปพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นที่เด่นชัดของชุมชนประกอบด้วย 4 เส้นทาง ดังนี้

1. ชุมชนทอผ้า เป็นการทอผ้าแบบต่าง ๆ และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย ผสมผสานความเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่ม คือ งานปักลายชุมชนมอญ ได้แก่ ลายขอบพาน ลายดอกมะเขือ ดอกพิกุลและดอกจัน กับลาดลาย ผลิตภัณฑ์ของชุมชน ได้แก่ ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่

2. วัดทับกระดานและตำนานเพลงราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ วัดทับกระดาน/ตำนานเพลงราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์” ซึ่งเป็นอำเภอบ้านเกิดของพุ่มพวง ดวงจันทร์ นักร้องเพลงลูกทุ่ง และเลี้ยงไก่พันธุ์สามสาย พันธุ์ตะเภา พันธุ์ท้องถิ่นรสชาติอร่อยกว่าท้องถิ่นอื่น

3. ทางเสด็จประพาส ในสมัยรัชกาลที่ 6 ทรงนำลูกเสือป่าเดินทางมาถึงตำบลบ่อสุพรรณ จึงได้พักค้างแรมที่นี่ และตั้งชื่อชุมชนแห่งนี้ว่าบ่อสุพรรณ เพื่อเป็นบ่อเงินบ่อทอง

4. เกษตรอินทรีย์ในชุมชน ลดการใช้สารเคมีในการทำเกษตรและวางแผนให้มี GPS ตรวจสอบ ประกันราคาให้ จนทำให้เกษตรกรอินทรีย์เริ่มเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จนสร้างโรงแป็คสินค้าตั้งเป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน จนปัจจุบันผลิตผักให้กับโรงพยาบาลและจำหน่ายให้กับพื้นที่อื่น ๆ อีกด้วย

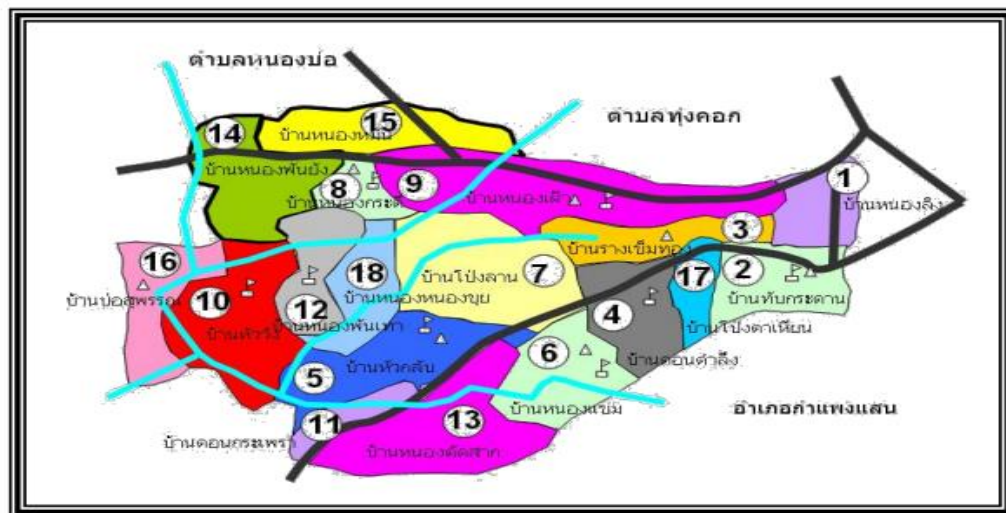
จากลักษณะที่โดดเด่นของชุมชนบ่อสุพรรณนำมากำหนดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ่อสุพรรณ ดังนี้

จุดที่ 1 ชุมชนทอผ้าบ้านหนองลิงและชุมชนมอญ

จุดที่ 2 ชุมชนวัดทับกระดานและตำนานเพลงราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์

จุดที่ 3 ชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์

และจุดที่ 4 ชุมชนในเส้นทางเสด็จประพาส รัชกาลที่ 6 รายละเอียดในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

จากรูปแสดงบริบทของชุมชนที่มีลักษณะอันโดดเด่นจนนำมากำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวที่สามารถเดินทางไปเข้า-เย็นกลับได้สะดวกทั้งตำบล มีถนนเชื่อมติดต่อกับตำบล

ด้านที่ 2 ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

จากผลวิจัยด้านที่ 1 บริบทของชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่สามารถพัฒนาและยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น พบว่า ชุมชนบ่อสุพรรณมีความพร้อมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวของกลุ่มเมืองรองที่อยู่ในช่วงยกระดับพัฒนาศักยภาพมีลักษณะการท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ ดังนั้นชุมชนต้องมีความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในการสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน การสร้างรายได้จากแหล่งท่องเที่ยว ความพร้อมในทุก ๆ ด้าน จึงมีการสอบถามความพร้อมของตัวแทนผู้สูงอายุใน 4 ชุมชน จำนวน 50 คนเพื่อนำค่ามาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน โดยสรุปผลได้ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชนจำนวน 50 คน พบว่าข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 72 ส่วนข้อมูลเพศหญิงจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ข้อมูลอายุผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 51-60 ปี มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48 รองลงมาอายุ 61 ปีขึ้นไป มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 32 และอายุ 41-50 ปีมีจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 20 ข้อมูลระดับการศึกษาของตัวแทนผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมามีการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ระดับประถมศึกษาจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 20 และระดับปวช./ปวส. มีจำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 8 ข้อมูลด้านอาชีพในปัจจุบันของตัวแทนผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรมีจำนวน 25 คนคิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมารับจ้างทั่วไปมีจำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 34 อาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขายมีจำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 22 และอาชีพแม่บ้านมีจำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 4 ข้อมูลระดับรายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 บาทมีจำนวน 26 คนคิดเป็นร้อยละ 52 รองลงมา ระดับ 5,000-19,999 บาทมีจำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 34 และไม่มีรายได้มีจำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 14 ข้อมูลจำนวนสมาชิกในครอบครัวส่วนใหญ่มี 4 คน มีจำนวน 14 คนคิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมามี 3 คนมีจำนวน 13 คนคิดเป็นร้อยละ 26 มีสมาชิก 5 คนมีจำนวน 10 คนคิดเป็นร้อยละ 20 มีสมาชิก 6 คนมีจำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 12 และมีสมาชิก 2 คน มีจำนวน 7 คนคิดเป็นร้อยละ 14 ข้อมูลการทราบ ทราบนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองของรัฐบาล/ การท่องเที่ยวแบบไปเช้า-กลับ หรือไม่พบว่าทุกคนทราบทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 100

2. ข้อมูลแนวคิดของตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและยกระดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลแนวคิดของตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและยกระดับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 50 คน

แนวคิดของตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชน	ค่าสถิติ	
	$\bar{x}$	S.D.
ด้านที่ 1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ชุมชน		
1. การปรับปรุงพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.80	0.40
2. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น	4.94	0.23
3. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เป็นการสนับสนุนเอกลักษณ์ท้องถิ่น	4.94	0.23
4. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในชุมชนบ่อสุพรรณ เป็นการประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักชุมชนบ่อสุพรรณมากขึ้น	4.94	0.23
รวม	4.91	0.28
ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการพัฒนาศักยภาพและจัดการแหล่งท่องเที่ยว		
1. มีการเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาชุมชน	4.94	0.23
2. มีการส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจกับชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว	4.96	0.19

ตารางที่ 1 ข้อมูลแนวคิดของตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาและยกระดับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 50 คน (ต่อ)

แนวคิดของตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชน	ค่าสถิติ	
	$\bar{x}$	S.D.
3. คนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.98	0.14
4. มีการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น จัดตั้งกลุ่ม องค์กร	4.96	0.19
รวม	4.96	0.19
ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมด้านนโยบายการจัดการท่องเที่ยวของภาครัฐ		
1. มีนโยบายการพัฒนาด้านการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ่อสุพรรณ	4.80	0.40
2. มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกของชุมชน	4.82	0.38
3. มีประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป	4.96	0.19
รวม	4.86	0.33
ด้านที่ 4 การจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยว		
1. มีการดำเนินการโดยคำนึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว	4.88	0.32
2. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	4.96	0.19
3. มีการฟื้นฟูสภาพแหล่งท่องเที่ยวในส่วนที่เสื่อมโทรมให้ใหม่อยู่เสมอ	4.74	0.44
รวม	4.86	0.32
ด้านที่ 5 ผลลัพธ์ของแหล่งท่องเที่ยว		
1. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ	4.96	0.19
2. มีการประชุมหารือกันในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพ	4.92	0.27
3. มีกิจกรรมของชุมชนเป็นที่รู้จัก นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ	5.00	0.00
รวม	4.96	0.15

จากตารางแสดงความคิดเห็นของตัวแทนผู้สูงอายุจำนวน 50 คน ได้รายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.91 (ค่า S.D 0.28) โดยสิ่งที่ต้องการจะทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เป็นการสนับสนุนเอกลักษณ์ท้องถิ่นและประชาสัมพันธ์ให้คนทั่วไปได้รู้จักชุมชนบ่อสุพรรณมากขึ้นคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 (ค่า S.D 0.23) และการการปรับปรุงพัฒนาให้ชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 (ค่า S.D 0.40) ความคิดเห็นของคนในชุมชนด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 (ค่า S.D 0.19) รายละเอียด พบว่าคนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.98 (ค่า S.D 0.14) มีการส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจกับชุมชนเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวและการรวมตัวเพื่อทำกิจกรรมการท่องเที่ยว คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 (ค่า S.D 0.19) และการเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการและพัฒนาการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.94 (ค่า S.D 0.23) ความคิดเห็นของคนในชุมชนด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมด้านนโยบายการจัดการท่องเที่ยวของภาครัฐมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 (ค่า S.D 0.33) รายละเอียด พบว่าคนในชุมชนต้องการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 (ค่า S.D 0.19) รองลงมาต้องการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 (ค่า S.D 0.38) และนโยบายการพัฒนาด้านการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ่อสุพรรณคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.80 (ค่า S.D 0.40) ความคิดเห็นของคนในชุมชนด้านที่ 4 การจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.86 (ค่า S.D 0.32) รายละเอียด พบว่าชุมชนต้องการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ

4.96 (ค่า S.D 0.19) รองลงมาการดำเนินการโดยคำนึงศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.88 (ค่า S.D 0.32) และ การฟื้นฟูสภาพแหล่งท่องเที่ยวในส่วนที่เสื่อมโทรมให้ใหม่อยู่เสมอคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 (ค่า S.D 0.44) ความคิดเห็นของคนในชุมชนด้านที่ 5 ผลลัพธ์ของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 (ค่า S.D 0.15) รابعเลียด พบว่าส่วนใหญ่ต้องการให้มีกิจกรรมของชุมชนเป็นที่รู้จัก นักท่องเที่ยวให้ความสนใจคิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5 (S.D.=0) รองลงมาความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.96 (ค่า S.D 0.19) และการประชุมหารือกันในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพ คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.92 (ค่า S.D 0.27)

อภิปรายผล

จากการศึกษาศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี นั้นสามารถนำข้อมูลวิเคราะห์หาข้อสรุปความพร้อมในการพัฒนาและยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

1. บริบทของชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่สามารถพัฒนาและยกระดับเป็นแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่น ได้สถานที่ท่องเที่ยวเมืองรองที่พร้อมให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเช้าเย็น-กลับได้ ตามนโยบายการท่องเที่ยวเมืองรองของรัฐบาล ตามลักษณะเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของชุมชน โดยสรุปได้ 4 เส้นทาง คือ 1. ชุมชนทอผ้าบ้านหนองลิงและชุมชนมอญ 2. ชุมชนวัดทับกระดานและตำนานเพลงราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ 3. ชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์และ 4. ชุมชนในเส้นทางเสด็จประพาส รัชกาลที่ 6 ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของวรกันยา พรหมพลและอัจฉรา วัฒนภิญโญ ที่ได้ศึกษาความพร้อมของชุมชนกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มีความหลากหลายสวยงามและการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวจะทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้น สร้างความเจริญและรายได้แก่ชุมชน โดยพวกเขาพร้อมและเต็มใจให้ความร่วมมือทุกขั้นตอน (วรกันยา พรหมพลและอัจฉรา วัฒนภิญโญ, 2561) อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ ได้ศึกษาปัจจัยที่นำมาพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอมะนัง จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ และส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวบนสื่อออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงกลุ่มนักท่องเที่ยวกับชุมชนและผู้ประกอบการให้สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ, 2564) ทั้งนี้การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชุมชน ตามลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นในชุมชนเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้และภูมิปัญญาพื้นฐาน วัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ การมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว เป็นต้น

2. ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีอย่างยั่งยืน จากแนวความคิดของตัวแทนผู้สูงอายุในชุมชนด้านความพร้อมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น ทุกคนพร้อมสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ โดยสรุปได้เป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านที่ 1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน สิ่งที่ชุมชนต้องการคือการมีรายได้เพิ่มมากขึ้น การประชาสัมพันธ์ให้เอกลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นเป็นที่รู้จักมากขึ้น ด้านที่ 2 ทุกคนในชุมชนพร้อมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้านที่ 3 การมีส่วนร่วมด้านนโยบายการจัดการท่องเที่ยวของภาครัฐ พบว่าทุกคนต้องการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป ด้านที่ 4 การจัดการเป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท่องเที่ยว โดยทุกคนต้องการมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และด้านที่ 5 ผลลัพธ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่โดดเด่น ได้แก่ ผ้าทอมือและสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่เกิดจากกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนรวมตัวผลิตขึ้นเพื่อนำมาจำหน่ายในอนาคต ทั้งหมดสอดคล้องกับ

ความคิดของนักท่องเที่ยวเช่นกัน (ธิดารัตน์ ต้นนิรันดร์, 2557) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น 6 ด้าน ดังนี้ เพิ่มความสะดวกสบายของสถานที่ ปรับปรุงการให้บริการต่าง ๆ ดูแลรักษาความสะอาดของแม่น้ำลำคลอง รักษาความปลอดภัย ปรับปรุงสินค้าให้มีความหลากหลายราคาที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ปรับปรุงเส้นทาง การเดินทาง และสอดคล้องงานของเม็ชธาวิ นพโยธีและคณะ แสดงให้เห็นว่า สถานที่ท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และโดดเด่น เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรม และมีสภาพแวดล้อมที่อุดมสมบูรณ์ โดยศักยภาพที่โดดเด่น ของชุมชนเป็น หลักขึ้น (เม็ชธาวิ นพโยธี และคณะ, 2565) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ณฐอัมรินทร์ อินทบำรุง และ ชมณูช หุ่นาค แสดงการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พบว่ามี 5 แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่หนึ่ง การพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ควรปรับปรุงทัศนียภาพแหล่งท่องเที่ยว แนวทางที่สอง การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ควรรักษาความสะอาดอย่างเป็นระบบ แนวทางที่สาม การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ควรณรงค์ให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แนวทางที่สี่ การพัฒนาการตลาด สินค้าและบริการควรมีหลากหลายสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว แนวทางที่ห้า การพัฒนาการมีส่วนร่วมภาค ส่วนที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันค้นหาสาเหตุของปัญหาและร่วมติดตามประเมินผลการดำเนิน ต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (ณฐอัมรินทร์ อินทบำรุง และชมณูช หุ่นาค, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

รูปแบบการท่องเที่ยวมีหลากหลายรูปแบบโดยเฉพาะการท่องเที่ยววิถีชีวิตไทยในชุมชน ดังนั้นในงานวิจัย ได้ศึกษาบริบทการท่องเที่ยวท้องถิ่นของชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า จากการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ร่วมกันเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวตามบริบทชุมชนที่มีลักษณะเด่นชัด ประกอบด้วย 4 เรื่อง คือ 1. ชุมชนทอผ้าบ้านหนองลิงและชุมชนมอญ 2. วัดทับกระดานและตำนานเพลงราชินีลูกทุ่ง พุ่มพวง ดวงจันทร์ 3. ทางเสด็จประพาส รัชกาลที่ 6 และ 4. เกษตรอินทรีย์ จากการศึกษาพบว่า ชุมชนมีความพร้อมในการจัดการ พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) การแนะนำเส้นทางหรือรูปแบบการ ท่องเที่ยวเกิดจากการมีส่วนร่วมกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวตามบริบทชุมชน ดังนั้นถ้านำรูปแบบมาสำรวจความ พึงพอใจของนักท่องเที่ยวจะทำให้ข้อมูลเรื่องการท่องเที่ยวในชุมชนได้พัฒนาเพิ่มมากขึ้น 2) การศึกษาบริบทชุมชน บ่อสุพรรณเกิดจากการร่วมแรงร่วมใจในชุมชน ดังนั้นสถานที่ท่องเที่ยวอาจยังไม่แพร่หลาย หากมีการร่วมมือกัน สนับสนุนการท่องเที่ยวจากชุมชนอื่น จะทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้สามารถนำเสนอองค์ความรู้ ผ่านการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัด สุพรรณบุรี ได้ดังนี้

องค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ	รูปแบบท่องเที่ยว
1. รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวจากเอกลักษณ์อันโดดเด่นในชุมชน บ่อสุพรรณ	การใช้รูปแบบการท่องเที่ยวผ่านการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของผู้สูงอายุได้โดยตรง
2. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงพาณิชย์ให้สอดคล้องกับ บริบทของพื้นที่	การใช้รูปแบบการท่องเที่ยวผสมผสานวัฒนธรรมผ่านการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมผ่านการสอนผ้าทอมือ โดยผู้สูงอายุ
3. การพัฒนาการพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ	การใช้รูปแบบการท่องเที่ยวผ่านการสะท้อนให้เห็นคุณค่า ในตัวผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). สถิตินักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้าประเทศไทย. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=411

- ณัฐอัมรัตน์ อินทบำรุง และชมภูณัฐ หุ่นนาค. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเกาะสมุย. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 9(2), 82-96.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวนานาชาติ*, 13(2), 25-46.
- จิตรัตน์ ตันนิรันดร์. (2557). ความคิดของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดคลองสวน 100 ปี. *SDU Res. J*, 10(2), 91-103.
- พัฒนาศ วงศ์พัฒนศิริ. (2566). การท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. เรียกใช้เมื่อ 20 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.nectec.or.th/ace2019/wp-content/uploads/2019/09/20190909_SS02_Patthamas.pdf
- เมษธาวิณ พลโยธี และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนไทดำ บ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย. *วารสารการท่องเที่ยวนานาชาติไทย*, 18(1), 1-25.
- ลัดดาวัลย์ สำราญ และคณะ. (2564). ทศนคติชุมชนต่อการทำงานของผู้นำสูงอายุนักศึกษาตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(3), 196-210.
- วรกันยา พรหมพลและอัจฉรา วัฒนภิณฺโญ. (2561). ความพร้อมของชุมชนกับการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของวนอุทยานน้ำตกผาหลวง จังหวัดอุบลราชธานี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(2), 2623-2639.
- ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ. (2566). บทวิเคราะห์การสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองรองปี 2566. เรียกใช้เมื่อ 19 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.ttbbank.com/th/newsroom/detail/ttb-points-out-that-thai-tourism-thailand-2023>.
- อัจฉริยาพร คันธมาลาเจริญ. (2564). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในแนวทางการท่องเที่ยว 4.0 กรณีศึกษาพื้นที่ตำบลกุดช้าง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *วิทยานิพนธ์การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังเมืองและสภาพแวดล้อม*. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ข้ามพรมแดนที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในประเทศจีน*

THE CAUSAL RELATIONSHIP STRUCTURE MODEL OF CROSS-BORDER E-COMMERCE OPERATIONS THAT AFFECTING THE PERFORMANCE OF SMALL AND MEDIUM ENTERPRISES IN CHINA

หลิว ฮั่นเซิง

Liu Hansheng

มหาวิทยาลัยศรีปทุม ปทุมธานี ประเทศไทย

Sripatum University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mail: sirawithpooti@hotmail.com

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในนครกว่างโจว ประเทศจีน 5 ประเด็น คือ วัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ การดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ และผลการดำเนินงาน พร้อมตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงาน ซึ่งศึกษาใน 4 ประเด็น คือ วัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ และศึกษาแนวทางการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง วัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์กร ด้วยค่าอิทธิพลทางตรงในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 เท่ากัน และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านปัจจัยด้านการจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ ด้วยค่าอิทธิพลทางอ้อมในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 เท่ากัน 3. แนวทางในการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ ผู้ประกอบการต้องสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การดำเนินงานต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการระบบโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงการนำส่วนประสมทางการตลาดไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานดังกล่าวควบคู่ไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจัง

คำสำคัญ: ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, ผลการดำเนินงานขององค์กร, รูปแบบสมการโครงสร้าง

Abstract

The objectives of this research were to study the small and medium-sized enterprises in Guangzhou, China regarding 5 issues namely organizational culture, marketing mix, logistics system management, e-commerce operation and performance. Examine the consistency of the structure of the causal relationship between the factors affecting the performance, which is studied in 4 issues namely organizational culture, marketing mix, logistics system management and e-commerce operation. Finally, study the development guidelines of e-commerce. The research methodology was based on the mixed method research. The results showed that: 1. The causal relationship model between organizational culture, marketing mix, logistics system management and e-commerce operation that affect the performance of the organization are consistent with empirical data. 2. The organizational culture factors have positive direct on organizational performance with direct influence value in the form of raw and standard scores as the same, equal to 0.58, and also indirect influences through logistics management factors and e-commerce operation with indirect influence value in the form of raw and standard scores as the same, equal to 0.23. 3. Development e-commerce guidelines for small and medium enterprises are as follow: entrepreneurs must create organizational culture to support e-commerce, pay attention to the efficient e-commerce operation and logistics management by using marketing mix as a guideline for such operations, both public

Keywords: Small and Medium Enterprises, E-commerce, Performance, Structural Equation Model

บทนำ

ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นธุรกิจที่ดำเนินกิจการด้านการผลิต และจำหน่าย ในลักษณะที่มีขนาดไม่ใหญ่โตมากนัก แต่เป็นเพียงขนาดย่อย ๆ ขนาดย่อม และขนาดกลาง เท่านั้น ซึ่งโดยทั่วไปนิยมเรียกว่าธุรกิจ SMEs ธุรกิจดังกล่าวจึงมีความเป็นอิสระ ไม่อยู่ภายใต้การควบคุมของธุรกิจอื่น หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นธุรกิจที่มีต้นทุนในการลงทุนต่ำ และมีจำนวนพนักงานไม่มาก โดยธุรกิจ SMEs สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ธุรกิจ SMEs ด้านการผลิตสินค้า ธุรกิจ SMEs ด้านการค้า และธุรกิจ SMEs ด้านการบริการ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้น มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากธุรกิจนี้เป็นแหล่งสร้างงาน และสร้างรายได้ อย่างมหาศาลให้แก่ประเทศ ที่สำคัญคือ ธุรกิจ SMEs เป็นธุรกิจที่สามารถสร้างนวัตกรรมได้มากกว่าธุรกิจขนาดใหญ่ (สำนักงานส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2564)

สำหรับบริบทของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศจีนนั้น กล่าวได้ว่า นับจากย่างเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมา อินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากต่อวงการอุตสาหกรรมและธุรกิจต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และมีส่วนทำลายรูปแบบธุรกิจดั้งเดิมในระยะยาว เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาธุรกิจให้กลายเป็นแบบจำลองธุรกิจแบบสมัยใหม่ (New Modern Trade) ด้วยการเชื่อมโยงธุรกิจในทุก ๆ ด้านเข้าด้วยกันอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตบนมือถือจากเทคโนโลยี 4G ไปเป็นเทคโนโลยี 5G อย่างเต็มรูปแบบนั้น ได้นำไปสู่การพัฒนาองค์กรภาคธุรกิจอย่างไร้ขีดจำกัด ด้วยการทำธุรกิจซื้อขายสินค้าและบริการตามขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ รวมถึงการจัดการข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ด้วยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์หรืออินเทอร์เน็ต ทำให้ลดกระบวนการทำงานและช่วยลดต้นทุนของธุรกิจ สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ทุกที่ทุกเวลา รวมถึงสามารถขยายตลาดได้อย่าง

กว้างขวางและมีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานธุรกิจดังกล่าวเรียกว่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์นั่นเอง (Turban, E. et al, 2010)

ปัจจุบันถือได้ว่าประเทศจีนกลายเป็นตลาด e-Commerce ที่ใหญ่ที่สุดในโลก ซึ่งในปี พ.ศ. 2561 ผู้ใช้บริการซื้อขายสินค้าออนไลน์ของประเทศจีนได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็น 610 ล้านคน และมีมูลค่าการซื้อขายทาง e-Commerce รวมทั้งสิ้น 37.05 ล้านล้านหยวน (5.2 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ) ทำให้เกิดการจ้างแรงงานทาง e-Commerce จำนวน 48 ล้านคน ส่วนมูลค่าการค้าออนไลน์ข้ามพรมแดนของประเทศจีนรวมทั้งสิ้น 9 ล้านล้านหยวน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 11.6 โดยมูลค่าดังกล่าวแบ่งเป็นมูลค่าการค้าออนไลน์ข้ามพรมแดนในรูปแบบการส่งออกอยู่ที่ประมาณ 7.1 ล้านล้านหยวน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 12.7 ส่วนมูลค่าที่เหลือเป็นการนำเข้าอยู่ที่ประมาณ 1.9 ล้านล้านหยวนเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 26.7 (สำนักงานสถิติแห่งชาติจีน, 2561) จากการเจริญเติบโตของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติในประเทศจีนดังกล่าว รวมถึงการสนับสนุนจากทางภาครัฐ จึงถือเป็นโอกาสทางธุรกิจสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศจีน ที่จะคว้าโอกาสดังกล่าวเพื่อนำมาพัฒนาเป็นจุดแข็ง ลดจุดอ่อนและขจัดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำธุรกิจ เพื่อนำไปสู่ผลการดำเนินงานหรือความสำเร็จของธุรกิจตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จนั้นย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายอย่าง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ให้ประสบความสำเร็จในบริบทต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดการวิจัยของนักวิจัยแต่ละบุคคลพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในภาคธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ อาทิ ความภักดีต่อองค์กร (สุภกร ตันวราวุฒิชัย และบุญไทย แก้วขันตี, 2564) พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (ชวาลรัฐ ขวัญนาค และศรายุทธ อินตะนัย, 2566) และความตั้งใจซื้อ (สุธีรา เดชนครินทร์ และคณะ, 2565) อย่างไรก็ตามมีบางงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และความสำเร็จของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยปัจจัยที่นำมาศึกษาส่วนใหญ่ได้แก่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ปัจจัยด้านพฤติกรรมผู้บริโภค ปัจจัยด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ขององค์กรตราสินค้า เป็นต้น ดังเช่น ชูเกียรติ เนื้อไม้ และ วิจิต อุ๋อัน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านกลยุทธ์การตลาดอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินการธุรกิจในประเทศไทย (ชูเกียรติ เนื้อไม้ และวิจิต อุ๋อัน, 2560) และธีรินทร์ เกตุวิจิต และคณะ ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยของผู้ประกอบการ การสนับสนุนของภาครัฐ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบและการแข่งขันที่มีต่อความสำเร็จของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (ธีรินทร์ เกตุวิจิต และคณะ, 2561)

แต่สำหรับงานวิจัยที่มุ่งศึกษาผลการดำเนินของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย วัฒนธรรมองค์กร และการบริหารจัดการเกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ นั้นยังมีค่อนข้างจำกัด ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษารูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างวัฒนธรรมองค์กร การดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การจัดการระบบโลจิสติกส์ และส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศจีน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสารสนเทศที่สำคัญซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยใช้รูปแบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติในประเทศจีน ให้ประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ การดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ และผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในนครกว่างโจว ประเทศจีน

2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างวัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ ที่มีต่อ ผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศจีน กับข้อมูลเชิงประจักษ์

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใน นครกว่างโจว ประเทศจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ กำหนดระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัย ตามระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ระหว่างวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นที่ 1 การพัฒนารูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

1.1.1 กลุ่มเป้าหมาย คือ เอกสารต่าง ๆ ที่ให้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา งานวิจัย วารสาร ทั้งที่อยู่ในรูปเล่ม และรูปแบบออนไลน์ รวมถึงฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่ให้ข้อมูลซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรม องค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ และผลการดำเนินงานขององค์กร และ เนื้อหา เกี่ยวกับลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการ ระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร

1.1.2 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาทบทวนเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับ ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ วัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ การดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และผลการดำเนินงานขององค์กร จากเอกสาร ต่าง ๆ ที่ให้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ตำรา งานวิจัย วารสาร ทั้งที่อยู่ในรูปเล่ม และรูปแบบออนไลน์ รวมถึงฐานข้อมูล ต่าง ๆ

1.1.3 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหา ข้อสรุปเกี่ยวกับ รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทาง การตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของ องค์กร ซึ่งพบว่า ส่วนประสมทางการตลาด เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนำมาใช้ เป็นเครื่องมือในการดำเนินธุรกิจที่สามารถควบคุมได้ เพื่อตอบสนองความต้องการ และความพึงพอใจของลูกค้าที่ เป็นกลุ่มเป้าหมาย และวัฒนธรรมองค์กรนั้น หมายถึง ค่านิยมแบบแผนความเชื่อทางพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับ ของสมาชิกในองค์กรธุรกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อม สำหรับการจัดการระบบโลจิสติกส์ หมายถึง การบริหาร จัดการของผู้ให้บริการรับและขนส่งสินค้าของพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ ที่มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล จนทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการ ส่วนการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาตินั้น หมายถึง การกระทำหรือดำเนินการในกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นการส่งเสริมสนับสนุนการทำธุรกรรมของธุรกิจขนาด กลางและขนาดย่อม โดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างครบวงจร จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ปัจจัยส่วนประสม ทางการตลาด (ชวนวิริยะกุล, 2560; ภัทราพร เหมามิศรี และคณะ, 2560) ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร (สุพัตรา กาญจนภาส, 2554; วรพล อธิติคุณศรี, 2563) และปัจจัยด้านการจัดการระบบโลจิสติกส์ (สุกร ตันว ราวุฒิชัย และบุญไทย แก้วขันตี, 2564) ดังนั้นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร และ ปัจจัยด้านการจัดการระบบโลจิสติกส์ จึงส่งผลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และหาก องค์กรใดดำเนินงานโดยอาศัยการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ปัจจัยด้านการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ย่อมมี

ส่วนสำคัญที่จะส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของผลการดำเนินงานขององค์กรนั้น (อาภาภรณ์ วัฒนกุล, 2555; ญัฐดา ประสงค์ทรัพย์, 2559) นอกจากนี้ปัจจัยด้านการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นปัจจัยที่เสริมให้ปัจจัยอื่น ๆ ส่งผลต่อความสำเร็จของผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่นำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติไปใช้ดำเนินงานธุรกิจภายในนครกว่างโจว ประเทศจีน ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งทำธุรกิจในด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการผลิตสินค้า ธุรกิจ ด้านการค้า และด้านการบริการ ที่นำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติไปใช้ดำเนินงานธุรกิจภายในนครกว่างโจว ประเทศจีน จำนวน 528 คน ซึ่งกำหนดขนาดตัวอย่างตามเงื่อนไขของวิธีการทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ซึ่งมีเงื่อนไขว่า ขนาดตัวอย่างต้องไม่น้อยกว่า 20 เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ โดยกลุ่มตัวอย่างถูกสุ่มมาโดยวิธีการสุ่มแบบโควตา (Quota Sampling) โดยให้ประเภทของธุรกิจกำหนดโควตา

1.2.2 สร้างและพัฒนาแบบสอบถาม โดยการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดการวิจัย จากนั้นกำหนดนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับตัวแปร แล้วสร้างแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 6 ตอน คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล โดยคำถามมีลักษณะแบบเช็ครายการ 2) วัฒนธรรมองค์กร 3) ส่วนประสมทางการตลาด 4) การจัดการโลจิสติกส์ 5) การดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และ 6) ผลการดำเนินงานขององค์กร โดยคำถามตอนที่ 2-6 มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Five-point Likert - Type Scale Ranging) และตั้งคำถามตามนิยามศัพท์เฉพาะที่กำหนดขึ้น จากนั้นตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และหาความเที่ยงของการวัดตัวแปรโดยการวิเคราะห์โมเดลการวัด ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

1.2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยเองและพนักงานนับจด จากผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในนครกว่างโจวซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 528 คน ด้วยเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่สร้างขึ้น

1.2.4 วิเคราะห์วัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ การดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และผลการดำเนินงานขององค์กร โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้วิธีการแบบ 3 ขั้นตอน (Three Step Approach to Modeling) ซึ่งประยุกต์จากวิธี 2 ขั้นตอน (Two Step Approach to Modeling) ที่เสนอโดย Anderson และ Gerbing เมื่อปี ค.ศ. 1988 และวิธี 4 ขั้นตอน (Four Step Approach to Modeling) ที่เสนอโดย Mulaik และ Millsap ในปี ค.ศ. 2000 (พูลพงศ์ สุขสว่าง, 2560) โดยมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบโมเดลการวัด (Measurement Model) ของตัวแปรแฝงแต่ละตัว โดยใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA)

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงจากขั้นที่ 1 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับที่หนึ่ง (Confirmatory Factor Analysis Level 1 : CFA1)

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้วยการ

พิจารณาดัชนีความสอดคล้องของโมเดล แล้วหาอิทธิพลทางตรงและอิทธิทางอ้อมด้วยวิธีการวิเคราะห์อิทธิพล หรือวิธีการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis : PA) ระหว่างตัวแปรหรือปัจจัยต่าง ๆ

ขั้นที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามขั้นตอนดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ที่มีส่วนได้เสียและผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ จำนวน 21 คน ซึ่งประกอบด้วย ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 9 คน ซึ่งมาจากธุรกิจด้านการผลิตสินค้า ด้านการค้า และด้านการบริการอย่างละ 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ 3 คน และเจ้าหน้าที่เป็นตัวแทนจากภาครัฐบาลที่ทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จำนวน 3 คน

2. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และจัดสนทนากลุ่ม กับกลุ่มเป้าหมายตามขอบเขตของการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในนครกว่างโจว ประเทศจีน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นชายจำนวน 352 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 โดยมีอายุเฉลี่ย 38.31 ปี (S.D. = 13.87) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 52.7 มีสถานภาพโสดคิดเป็นร้อยละ 45.1 ส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจประเภทผลิตสินค้า คิดเป็นร้อยละ 39.4 โดยธุรกิจส่วนใหญ่มีมูลค่า มากกว่า 5.69 ล้านหยวน แต่ไม่เกิน 9.48 ล้านหยวน คิดเป็นร้อยละ 42.2 และมีพนักงานทำงานในสถานประกอบการธุรกิจ ไม่เกิน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9

2. โดยภาพรวม วัฒนธรรมองค์กรของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในนครกว่างโจว ประเทศจีน มีความเหมาะสมสำหรับการทำงานของพนักงานภายในองค์กรในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1865$, S.D. = 0.18451) มีส่วนประสมทางการตลาดที่ใช้เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1829$, S.D. = 0.2142) มีประสิทธิภาพในการจัดการระบบโลจิสติกส์ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1927$, S.D. = 0.20227) การดำเนินงานการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.2066$, S.D. = 0.24064) และผลการดำเนินงานขององค์กรประสบความสำเร็จในระดับมาก ($\bar{X} = 4.1472$, S.D. = 0.36262)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษา

วัฒนธรรมองค์กร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การมุ่งผลของการปฏิบัติงาน	4.2031	.30406	มาก
2. นวัตกรรมและการยอมรับความเสี่ยง	4.0648	.35509	มาก
3. การทำงานเป็นทีม	4.5027	.30078	มากที่สุด
4. การแข่งขันเพื่อเอาชนะคู่แข่ง	4.0158	.34044	มาก
5. การมุ่งบุคคล	4.1161	.32635	มาก
6. การใส่ใจในรายละเอียด	4.1907	.36052	มาก
ภาพรวม	4.1865	.18451	มาก
ส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ผลิตภัณฑ์ที่สร้างคุณค่า	4.1165	.30592	มาก
2. ราคาที่คำนึงถึงต้นทุนของผู้บริโภค	4.2042	.34417	มาก
3. ช่องทางการจัดจำหน่ายที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค	4.1758	.35295	มาก
4. การส่งเสริมการตลาดและการสื่อสาร	4.2206	.32727	มาก
ภาพรวม	4.1829	.21420	มาก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ศึกษา (ต่อ)

การจัดการระบบโลจิสติกส์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การจัดการวัตถุดิบหรือสินค้า	4.2031	.30406	มาก
2. การจัดการสินค้าคงคลัง	4.0648	.35509	มาก
3. การพยากรณ์ความต้องการสินค้ากระบวนการการสั่งซื้อสินค้า	4.5027	.30078	มากที่สุด
4. การบรรจุภัณฑ์	4.0158	.34044	มาก
5. การขนส่ง	4.1161	.32635	มาก
6. การจัดการโลจิสติกส์ย้อนกลับ	4.1907	.36052	มาก
ภาพรวม	4.1927	.20227	มาก
การดำเนินงานการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. การจัดทำเว็บไซต์ให้มีคุณสมบัติที่ดี	4.1515	.37291	มาก
2. การจัดทำเว็บไซต์สำหรับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	4.0626	.40914	มาก
3. การทำการตลาดเว็บไซต์	4.2506	.36236	มาก
4. การจัดทำระบบการชำระเงินที่น่าเชื่อถือ	4.3503	.37239	มาก
ภาพรวม	4.2066	.24064	มาก
ผลการดำเนินงานองค์กร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย
1. ด้านเศรษฐกิจ	4.1473	.35539	มาก
2. ด้านความพึงพอใจของลูกค้า	3.9483	.39704	มาก
3. ความพึงพอใจของบุคลากร	4.1958	.39775	มาก
4. ด้านสิ่งแวดล้อม	4.0102	.34885	มาก
ภาพรวม	4.1472	.36262	มาก

3. รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านการจัดการระบบโลจิสติกส์ และปัจจัยด้านการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องดังนี้ Chi Square = 153.99, d.f. = 127, P value = 0.052, RMSEA = 0.02, RMR = 0.0039 NFI = 0.98, NNFI = 0.99, GFI = 0.97 และ AGFI = 0.95 และปัจจัยที่สำคัญทั้งหมดดังกล่าว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลการดำเนินงานองค์กรได้มากถึงร้อยละ 92 ซึ่งรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร มีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อการจัดการระบบโลจิสติกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 มีค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.92 และ 0.12 ตามลำดับ ถึงแม้ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรจะไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 แต่ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางการจัดการระบบโลจิสติกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 มีค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.99 และ 0.98 ตามลำดับ จึงทำให้โดยภาพรวมปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยมีค่าอิทธิพลรวมในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 และ 0.75 ตามลำดับ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรยังมีอิทธิพลเชิงบวกทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานองค์กร กล่าวคือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อการดำเนินงานองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 มีค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 เท่ากัน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์กรผ่านทางการจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินการพาณิชย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 มีค่าอิทธิพลในรูป

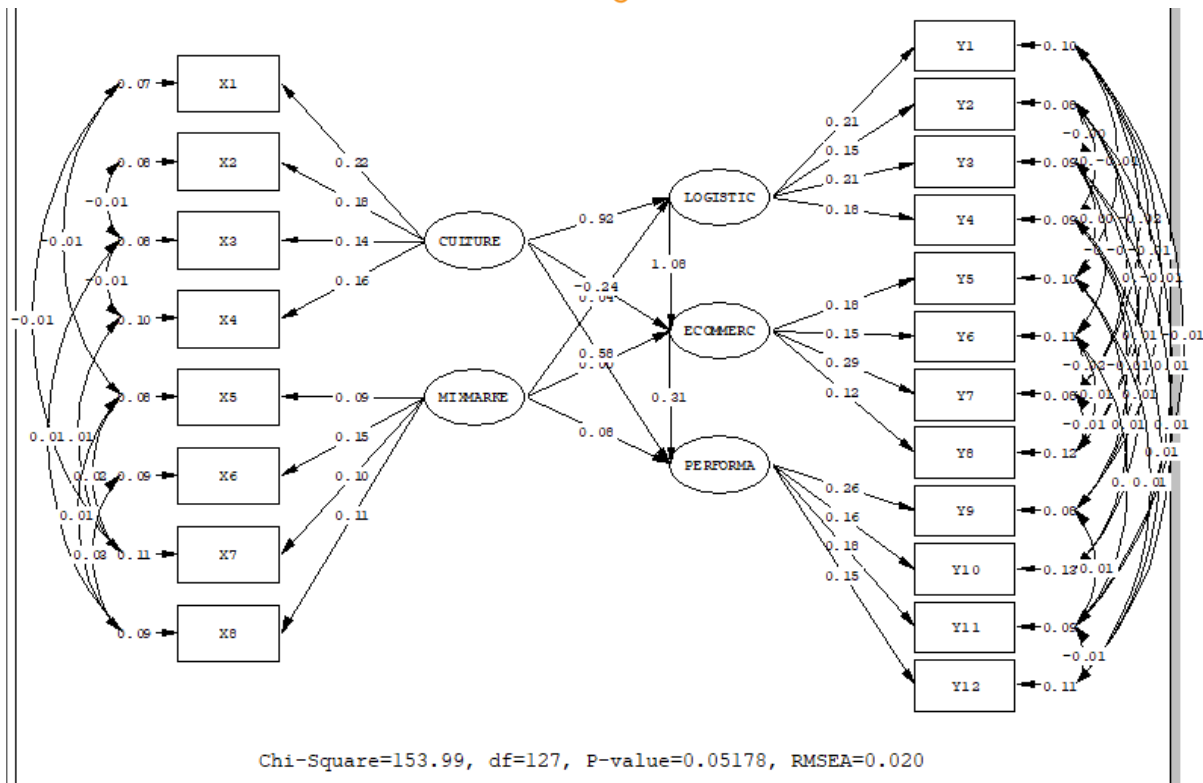
คะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 เท่ากัน จึงทำให้โดยภาพรวมปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 โดยมีค่าอิทธิพลรวมในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.82 และ 0.81 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านการจัดการระบบโลจิสติกส์นั้น มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 มีค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 1.08 และ 1.00 ตามลำดับ โดยที่ปัจจัยด้านการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์กร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 มีค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 เท่ากัน อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ไม่มีอิทธิพลต่อ ระบบการจัดการโลจิสติกส์ การดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และผลการดำเนินงานขององค์กร ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ดังตารางที่ 2 และภาพที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์รูปแบบสมการโครงสร้าง

ตัวแปรอิสระ	ตัวสถิติ	ตัวแปรตาม								
		โลจิสติกส์			พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์			ผลการดำเนินงานองค์กร		
		TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE
วัฒนธรรมองค์กร	b	.92	.92	-	.76	-.24	.99	.82	.58	.23
	S.E.	.12	.12	-	.12	.47	.48	.10	.13	.13
	β	.86	.86	-	.75	-.23	.98	.81	.58	.23
	t	7.89**	7.89**	-	6.75**	.51	2.08*	8.26**	4.61**	1.83*
ส่วนประสมทางการตลาด	b	.044	.044	-	.05	.0037	.05	.10	.081	.02
	S.E.	.077	.077	-	.07	.07	.09	.07	.064	.02
	β	.04	.04	-	.05	.00	.05	.10	.08	.02
	t	.57	.57	-	.72	.048	.52	1.36	1.28	.76
โลจิสติกส์	b	-	-	-	1.08	1.08	-	.33	-	.33
	S.E.	-	-	-	.52	.52	-	.23	-	.23
	β	-	-	-	1.00	1.00	-	.35	-	.35
	t	-	-	-	2.09*	2.09*	-	1.44	-	1.44
พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	b	-	-	-	-	-	-	.31	.31	-
	S.E.	-	-	-	-	-	-	.15	.15	-
	β	-	-	-	-	-	-	.31	.31	-
	t	-	-	-	-	-	-	1.99*	1.99*	-
R Square		0.85			0.87			0.92		
Chi Square = 153.99, d.f. = 127, P value = 0.052, RMSEA = 0.02, RMR = 0.0039										
NFI = 0.98, NNFI = 0.99, GFI = 0.97, AGFI = 0.95										

** มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .01 TE แทน อิทธิพลรวม, DE แทน อิทธิพลทางตรง

* มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ .05 IE แทน อิทธิพลทางอ้อม

ภาพที่ 1 แผนภาพรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ
ผลการดำเนินงานขององค์กร

4. แนวทางในการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มีดังนี้

4.1 ผู้ประกอบการควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งต้องเริ่มจากตัวผู้ประกอบการเองจะต้องเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พนักงานในองค์กร กล่าวคือ ต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และต้องเห็นความสำคัญในการพัฒนาระบบพาณิชย์ ควรมีการอบรมให้ความรู้พนักงาน เพื่อให้มีความสามารถในการพัฒนางานด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และมีความตระหนักในความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้เป็นเครื่องมือในการทำธุรกิจ กระตุ้นให้พนักงานในองค์กรมีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างและแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ พร้อมสร้างแรงกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันในการทำงาน โดยในการทำงานนั้นต้องใส่ใจในรายละเอียดและมีความถูกต้องแม่นยำ

4.2 ในการดำเนินงานนั้นต้องให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการจัดการระบบโลจิสติกส์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงการนำส่วนประสมทางการตลาดไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานดังกล่าวควบคู่ไปด้วย กล่าวคือ ต้องมีการพัฒนาเว็บไซต์ให้มีความสมบูรณ์ ตั้งแต่การทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการนำเสนอสินค้าและบริการ สามารถเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลและบริการกับลูกค้าตลอดจนเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจได้ และสามารถทำธุรกรรมทางธุรกิจได้อย่างปลอดภัยเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือแก่ผู้บริโภค ในขณะที่เดียวกันต้องมีทำการตลาดเว็บไซต์เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง ในส่วนของการจัดการระบบโลจิสติกส์นั้นต้องมีการจัดการสินค้าคงคลังให้มีประสิทธิภาพ มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สวยงามแข็งแรง ป้องกันการชำรุดเสียหายของสินค้า สามารถขนส่งสินค้าให้ถึงมือลูกค้าได้ทันเวลานัดหมาย และมีกันประกันคุณภาพของสินค้า

4.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรให้การสนับสนุนส่งเสริมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอย่างจริงจัง และต้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับบริบทของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการสนับสนุนนั้นต้องเป็นการดำเนินแบบระยะยาว เช่น การสนับสนุนทางด้านงบประมาณ การสร้างโอกาสให้ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างสะดวก การสร้างความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้บริโภค รวมถึงการสร้างพันธมิตรเครือข่ายทางธุรกิจ เพื่อให้ธุรกิจมีความเข้มแข็งและเจริญก้าวหน้าในอนาคต ต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร มีอิทธิพลเชิงบวกทางตรงต่อการดำเนินงานองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุพัตรา กาญจนภาส ซึ่งได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จดังกล่าว ประกอบด้วยหลายปัจจัย อาทิ ปัจจัยด้านองค์กร ซึ่งประกอบด้วยการสนับสนุนของผู้บริหาร ทักษะของผู้บริหารและบุคลากรที่มีต่อพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงความพร้อมทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณด้านเทคโนโลยี ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมขององค์กร นั้นแสดงว่า หากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใดที่สามารถสร้างวัฒนธรรมการทำงานในองค์กรให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่สร้างสรรค์ 4 รูปแบบ (สุพัตรา กาญจนภาส, 2554) ตามแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งกล่าวไว้โดย Sergiovanni และ Alvesson (นวิรัตน์ เพชรพรหม, 2562; Alvesson, M. , 1993) ความหมายของวัฒนธรรมองค์กรซึ่งกล่าวไว้โดย Alvesson, ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ และสมยศ นาวิการ (Alvesson, M. , 1993; ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2551; สมยศ นาวิการ, 2554) และองค์ประกอบของวัฒนธรรมองค์กรซึ่งกล่าวไว้โดย Cooke & Lafferty (วรพล อธิติเกษตร, 2563) ซึ่งได้แก่ 1) ทำให้วัฒนธรรมองค์กรเป็นองค์ที่สร้างสรรค์นวัตกรรมและการยอมรับความเสี่ยง ด้วยการกระตุ้นพนักงานให้คิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สนับสนุนให้เกิดการแสวงโอกาสหรือทางเลือกใหม่ ๆ ทดลองทำในสิ่งใหม่ๆ ปลุกฝังให้พนักงานยอมรับความคิดใหม่ ๆ และส่งเสริมให้พนักงานมีความกล้าที่จะเสี่ยงในการทำงานที่มีความท้าทาย 2) ทำให้การทำงานในองค์กรมีลักษณะการแข่งขันเพื่อเอาชนะคู่แข่ง ด้วยการศึกษเปรียบเทียบข้อได้เปรียบและเสียเปรียบทางธุรกิจ ระหว่างธุรกิจของตนเองกับคู่แข่งทางธุรกิจ กำหนดให้การเอาชนะคู่แข่งทางธุรกิจเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินงาน ส่งเสริมพนักงานให้มุ่งทำงานแข่งขันกันมากกว่ามุ่งทำงานตามสายงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อเอาชนะคู่แข่ง และสร้างสภาพการทำงานเพื่อส่งเสริมการแข่งขันในการทำงาน 3) ให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กร โดยการใส่ใจในความต้องการของพนักงาน ปฏิบัติต่อพนักงานแต่ละคนด้วยความเป็นธรรม เคารพในสิทธิส่วนบุคคลของกันและกัน ไม่สร้างแรงกดดันต่อพนักงานในการทำงาน และสนับสนุนส่งเสริมการทำงานของพนักงาน และ 4) ส่งเสริมการทำงานด้วยการใส่ใจในรายละเอียด โดยให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำในการทำงาน ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินงานทางธุรกิจ ส่งเสริมการอบรมพัฒนาให้พนักงานมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องแม่นยำ กระตุ้นให้พนักงานมีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน และมีความใส่ใจในรายละเอียดของการทำงาน จะส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานขององค์กรประสบความสำเร็จมากขึ้น กล่าวคือ ในด้านความพึงพอใจของลูกค้า ลูกค้าจะมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการในธุรกิจมากขึ้น นอกจากนี้จะทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจต่อการให้บริการจากธุรกิจ พึงพอใจต่อแบรนด์สินค้าในธุรกิจ และพึงพอใจต่อการทำธุรกรรมการค้ากับธุรกิจมากขึ้น ในด้านความพึงพอใจของบุคลากร พนักงานจะมีความพึงพอใจต่อลักษณะงานที่ปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่มากขึ้น นอกจากนี้จะทำให้พนักงานมีความพึงพอใจต่อความมั่นคงในหน้าที่การงาน มีความพึงพอใจต่อเงินเดือนและค่าตอบแทนอื่น ๆ ที่ได้รับจากการทำงาน มีความพึงพอใจต่อสวัสดิการต่าง ๆ ที่ได้รับ และมีความพึงพอใจต่อ

บรรยากาศสิ่งแวดล้อมทั่วไปในที่ทำงานเพิ่มขึ้น ในด้านสิ่งแวดล้อม องค์กรจะสามารถดำเนินการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในด้านด้านสังคม จะทำให้องค์กรดำเนินธุรกิจโดยคำนึงความรับผิดชอบต่อสังคมมากขึ้น มีช่วยเหลือสังคมในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกับสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป ตามความหมายของผลการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งกล่าวไว้โดย Singer and Edmondson, Watkins และ Bititci, Carrie, & McDevitt (Singer, Sara J. & Edmondson, Amy C. , 2008; Watkins, J. H., 2007; Bititci, U. et al, 1997) และ องค์ประกอบของผลการดำเนินงานของกร ซึ่งกล่าวไว้โดย Sink & Tuttle, Dyer & Reeves และ ชญารัตน์ ทรัพย์รัตน์ (Sink, D., & Tuttle, T., 1989; ชญารัตน์ ทรัพย์รัตน์ และวิจิต อุ๋อัน, 2560)

นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์กรผ่านทางการจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินงานพาณิชย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วรพล อิทธิคุณศร ที่ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างบริบทองค์กรและสมรรถนะที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมขององค์กรมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานขององค์กร แสดงว่า นอกจากปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรจะมีผลกระทบโดยตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์กรในเชิงบวกแล้ว ปัจจัยด้านการจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินงานพาณิชย์ ยังเป็นปัจจัยคั่นกลางที่ช่วยเสริมให้ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรเพิ่มมากขึ้น และผลการวิจัยยังพบว่า ปัจจัยด้านการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มีอิทธิพลเชิงบวกโดยตรงต่อผลการดำเนินงานขององค์กร (วรพล อิทธิคุณศร, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ อาภาภรณ์ วัฒนกุล ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของเว็บไซต์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปลักษณ์ ด้านการติดต่อค้าขาย ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการเชื่อมโยงด้านการสนองตอบความต้องการเฉพาะของผู้บริโภค และด้านความเป็นชุมชน ในระดับมากถึงมากที่สุด และให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของเว็บไซต์ในระดับมากที่สุด และยังพบอีกว่าองค์ประกอบของเว็บไซต์ด้านเนื้อหา และการเชื่อมโยงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค (อาภาภรณ์ วัฒนกุล, 2555) และผลการวิจัยของ ญัฐรดา ประสงค์ทรัพย์ ที่ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคภายในเขตกรุงเทพมหานครและเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผลการวิจัยพบว่าคุณภาพการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าหรือบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภค แสดงว่าหากธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใด มีการดำเนินงานพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการพัฒนาเว็บไซต์ให้มีคุณสมบัติของการเป็นเว็บไซต์ที่ดีที่สามารถใช้เป็นร้านค้าจำลองบนอินเทอร์เน็ตสำหรับธุรกิจ มีรูปลักษณ์ที่น่าสนใจ มีเนื้อหาที่มีคุณภาพน่าสนใจและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความเป็นชุมชนเปิดโอกาสให้ผู้ใช่แสดงความคิดเห็นหรือแชร์ประสบการณ์ได้ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้เป็นรายบุคคลได้ และสามารถเชื่อมโยงไปยังเว็บไซต์ที่สำคัญอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ยังต้องพัฒนาเว็บไซต์ให้มีคุณสมบัติเว็บไซต์ที่เหมาะสมสำหรับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยทำให้เว็บไซต์มีโอกาสที่จะถูกค้นหาได้เร็วกว่าเว็บไซต์อื่น ๆ สามารถทำธุรกรรมทางการค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างที่เหมาะสม มีความสวยงาม และมีความน่าเชื่อถือ มีระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลาย จะส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานขององค์กรใน ประสบความสำเร็จมากขึ้น เช่นเดียวกับผลที่เกิดจากปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ดังที่ได้อภิปรายผลมาแล้วใน (ญัฐรดา ประสงค์ทรัพย์, 2559)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีบทสรุปและมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ ผลการศึกษา วัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ การดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ และผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในนครกว่างโจว ประเทศจีน พบว่าทุกตัวแปรอยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง วัฒนธรรมองค์กร ส่วนประสมทางการตลาด การจัดการระบบโลจิสติกส์ และการดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ ที่ส่งผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นั้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงลึก จากผลการวิจัยดังกล่าวจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์สำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดังนี้ ผู้ประกอบการจะต้องดำเนินการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ต้องพัฒนาเว็บไซต์ให้มีคุณสมบัติที่ดี เว็บไซต์ต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมสำหรับการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ทำการตลาดเว็บไซต์เพื่อให้เว็บไซต์ติดอันดับแรกๆ บน Search Engine และต้องพัฒนาระบบการชำระเงินที่น่าเชื่อถือ และมีความปลอดภัยสูงสุดผ่านบริการต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้ประกอบการต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงานที่สร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในองค์กร ได้แก่ วัฒนธรรมองค์กรแบบนวัตกรรมและการยอมรับความเสี่ยง วัฒนธรรมองค์กรแบบการแข่งขันเพื่อเอาชนะคู่แข่ง วัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับบุคคล และ วัฒนธรรมองค์กรแบบการใส่ใจในรายละเอียดโดยการให้ความสำคัญกับความถูกต้องแม่นยำในการทำงาน รวมถึงต้องดำเนินการจัดการกับระบบโลจิสติกส์ในส่วนต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการสินค้าคงคลัง การบรรจุภัณฑ์ การขนส่ง และการจัดการโลจิสติกส์ย้อนกลับอย่างมีประสิทธิภาพให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชญาธรี ทรัพย์รัตน์ และวิจิต อุ๋อัน. (2560). ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการบริหารจัดการคนเก่งที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร. *RMUTT Global Business and Economics Review*, 12(1), 113-130.
- ชฎารัฐ ขวัญนาค และศรายุทธ อินตะนัย. (2566). อิทธิพลของการยอมรับเทคโนโลยี และการรับรู้คุณค่าของเว็บไซต์ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์แบบธุรกิจกับผู้บริโภค. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 13(2), 89-103.
- ชนัญญ์ ด่านวิริยะกุล. (2560). การนำระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ มาใช้ในธุรกิจร้านขายยา กรณีศึกษาจังหวัดนครปฐม. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ชูเกียรติ เนื้อไม้ และวิจิต อุ๋อัน. (2560). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุด้านกลยุทธ์การตลาดอิเล็กทรอนิกส์ ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการดำเนินการธุรกิจในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ สถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก*, 6(1), 47-67.
- ณัฐดา ประสงค์ทรัพย์. (2559). คุณภาพการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการผ่านระบบอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคภายในเขตกรุงเทพมหานครและเขตบริหารพิเศษฮ่องกง แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน. ใน *สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ*.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2551). *ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: รัตนไตร*.
- ธีรินทร์ เกตุวิจิต และคณะ. (2561). ปัจจัยของผู้ประกอบการ การสนับสนุนของภาครัฐ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการระบบ และการแข่งขันที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 13(1), 151-159.
- นวลรัตน์ เพชรพรหม. (2562). วัฒนธรรมองค์กรและคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัทไปรษณีย์ไทย จำกัด. ใน *สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*.

- พูลพงศ์ สุขสว่าง. (2560). โมเดลสมการโครงสร้าง. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชลบุรี: เอ.พี. บลูปรีนท์.
- ภัทรพร เหมมีศรี และคณะ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าบนระบบ E-commerce. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรพล อธิติเศรณี. (2563). รูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างบริบทองค์กรและสมรรถนะทางวิชาชีพของหัวหน้าพ่อครัวที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจร้านอาหาร. ใน ดุษฎีนิพนธ์บริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สมยศ นาวิการ. (2554). การบริหารเชิงกลยุทธ์. กรุงเทพมหานคร: อักษรไทย.
- สำนักงานส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2564). รายงานสถานการณ์ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. เรียกใช้เมื่อ 27 มกราคม 2565 จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20211015125819.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติจีน. (2561). ข้อมูลการค้าข้ามพรมแดนสาธารณรัฐประชาชนจีน. เรียกใช้เมื่อ 27 มกราคม 2565 จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/584566/584566.pdf
- สุธีรา เดชนครินทร์ และคณะ. (2565). บทบาทความไว้วางใจของผู้ซื้อที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าในตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์. วารสารการจัดการสมัยใหม่, 20(1), 28-43.
- สุพัตรา กาญจนภาส. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไปใช้เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในธุรกิจธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุภกร ตันวราวุฒิชัย และบุญไทย แก้วขันตี. (2564). ปัจจัยการตลาดแบบดิจิทัล การโฆษณาผ่านสื่อสังคมออนไลน์และความสามารถด้านโลจิสติกส์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านช่องทางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์, 15(22), 23-40.
- อาภาภรณ์ วัฒนกุล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านทางเว็บไซต์พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ยอดนิยมของประเทศไทย. ใน สารนิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Alvesson, M. . (1993). Culture Perspectives on Organization. New York: Cambridge University Press.
- Bititci, U. et al. (1997). Integrated Performance Measurement Systems:A Development Guide. International Journal of Operations & Production Management, 17(5), 522-534.
- Singer, Sara J. & Edmondson, Amy C. . (2008). When Learning and Performance are at Odds: Confronting the Tension. In Learning and Performance Matter. Kumar Prem and Rampsey Phil, eds. Singapore: World Scientific.
- Sink, D., & Tuttle, T. (1989). Planning and Measurement in Your Organization of the Future. Norcross, GA: IE Press.
- Turban, E. et al. (2010). Electronics Commerce: a managerial Perspective. (6th edition). New Jersey: Pearson.
- Watkins, J. H. (2007). Prediction Markets as an Aggregation Mechanism for Collective Intelligence. In Lake Arrowhead Conference. UCLAH.

การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน
ของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร*
INNOVATION DEVELOPMENT TO PROMOTE THE QUALITY
OF WORK PERFORMANCE OF SAVINGS COOPERATIVE PERSONNEL
SAKON NAKHON PROVINCE

ธานี ก่อบุญ^{1*}, ภัทรธิดา ผลงาม², ธัญญาทิพ พิชิตการค้า³

Thanee Khoboon¹, Pattira Pholngam², Thanyathip Pichitkanha³

^{1,2}คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ปทุมธานี ประเทศไทย

^{1,2}Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Pathum Thani, Thailand

³คณะพัฒนารัฐกิจและอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

³Faculty of Business and Industrial Development, King Mongkut's University of Technology North Bangkok, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: thanee_k@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน 2) พัฒนานวัตกรรม และ 3) ประเมินผลการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ วิธีวิจัยแบบผสม เลือกกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่าง คือ กรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการ 136 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล เก็บข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามสถิติวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ การสัมภาษณ์เจาะลึก การสนทนากลุ่มและการประชุมกลุ่มระดมความคิดเห็น นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติระดับมาก ส่วนปัญหาในภาพรวมมีระดับปานกลาง โดยด้านการบริหารจัดการมีปัญหาในระดับมาก ส่วนความต้องการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลและบริการเงินกู้ที่รวดเร็วและถูกต้อง, คัดกรองคุณภาพลูกหนี้, ประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่, เชื่อมโยงธุรกรรมการเงินกับสถาบันการเงินและการจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร 2) ผลการพัฒนานวัตกรรม ได้ 2 นวัตกรรม คือ 2.1) นวัตกรรมบริการ มีกิจกรรม คือ การให้บริการเงินกู้ออนไลน์, การบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์และการคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์ และ 2.2) นวัตกรรมกระบวนการ มีกิจกรรม คือ การบริหารเงินทุนสหกรณ์แบบเชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน, การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการและการจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร และ 3) ผลประเมินการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ พบว่า กรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการและสมาชิกสหกรณ์ มีความพึงพอใจ เพราะสหกรณ์ออมทรัพย์มีการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานมีคุณภาพมากขึ้น การจัดบริการมีความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง โปร่งใสและมีความเป็นธรรม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนานวัตกรรม, นวัตกรรมบริการ, คุณภาพการทำงาน, สหกรณ์ออมทรัพย์

Abstract

The objectives of this research were to study 1) current conditions, problematic conditions and needs to promote the quality of work practices, 2) develop innovations, and 3)

evaluate the results of implementing innovations. mixed research methods the sample was selected using stratified random sampling. The sample is 136 members of the Operations Committee and Management Tools used to collect data The quantitative data collection was a questionnaire. The analytical statistics were frequency, percentage, mean and standard deviation. collect qualitative data is an in - depth interview Group discussions and brainstorming sessions Use the information to analyze the content. The results of the research revealed that 1) the current situation in all aspects and in each aspect were practiced at a high level. The overall problem was moderate. In terms of management, there are problems at a high level. As for the needs to promote the quality of operations, including access to information and loan services that are quick and accurate, screening debtor quality, evaluating staff performance, linking financial transactions with financial institutions and managing financial information for management. 2) The results of innovation development were 2 innovations, namely 2.1) Service innovation, whose activities were online loan service, online membership information service, and online debtor quality screening, and 2.2) process innovation, whose activities were linked cooperative fund management linked to financial institutions, management performance evaluations and management of financial information for management; and 3) The result of the evaluation of the implementation of innovation found that the committee performed the management and members of the cooperative are satisfied because the savings cooperative has management and more quality work the provision of services is convenient, fast, accurate, transparent and fair.

Keywords: Innovation Development Guidelines, Service Innovation, Work Quality, Savings Cooperatives

บทนำ

สหกรณ์ออมทรัพย์มีบทบาทและความสำคัญต่อระบบการเงินทั้งภาคการออม การให้บริการเงินกู้และการจัดสวัสดิการ ช่วยเสริมสร้างฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกและความเจริญทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ผลการจัดชั้นคุณภาพสหกรณ์ออมทรัพย์ ผ่านระดับมาตรฐาน ร้อยละ 84.53 ไม่ผ่านระดับมาตรฐาน ร้อยละ 15.46 (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2564) อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของ สหกรณ์ออมทรัพย์มีปัญหาในหลายด้าน คือ 1) ด้านสมาชิกสหกรณ์ไม่ได้ให้ความใส่ใจต่อการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการ 2) ด้านการจัดการเชิงสถาบัน หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์โดยตรง คือ กรมส่งเสริมสหกรณ์ทำหน้าที่เพียงเน้นการส่งเสริมและสำนักงานตรวจบัญชีทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีแต่ยังขาดการทำหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงาน 3) ด้านพื้นฐานกรรมการดำเนินการและฝ่ายจัดการของสหกรณ์ขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญการบริหารจัดการสหกรณ์และธุรกิจการเงิน และ 4) ด้านความรู้และวินัยการเงิน สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจทางการเงินและขาดการวางแผนทางการเงิน (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2565)

จังหวัดสกลนคร มีสหกรณ์ออมทรัพย์ 9 แห่ง มีกรรมการดำเนินการ 123 คน ฝ่ายจัดการ 85 คนและสมาชิก 26,778 คน สินทรัพย์ 34,512.87 ล้านบาท การปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสกลนคร พบปัญหาหลายด้าน ได้แก่ 1) ด้านการดำเนินธุรกิจ เช่น เงินทุนไม่เพียงพอ ต้นทุนทางการเงินสูง/การดำเนินงานเพิ่มขึ้น สมาชิกค้างชำระหนี้ต่อสหกรณ์ 2) ด้านการบริการสมาชิก เช่น บริการมีหลายขั้นตอนและเกิด

ความผิดพลาดบ่อย เวลารอคอยนาน การให้ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิก ไม่ครอบคลุม เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ไม่สะดวกและไม่เป็นปัจจุบัน 3) ด้านการบริหารงาน เช่น สมาชิกขาดความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ ผู้บริหารสหกรณ์/ฝ่ายจัดการขาดองค์ความรู้ในการจัดการสหกรณ์การบริหารเงินทุน การจัดการสมัยใหม่อย่างมืออาชีพ และ 4) ด้านการจัดการองค์กร เช่น การจัดโครงสร้างองค์กร การแบ่งหน่วยงานและกำหนดหน้าที่รับผิดชอบของตำแหน่งงานและกระบวนการปฏิบัติงานหลัก ไม่ความครอบคลุม (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสกลนคร, 2564) จากปัญหาดังกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นว่าบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ มีปัญหาด้านคุณภาพการปฏิบัติงาน ย่อมส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ในภาพรวมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงจำเป็นต้องอย่างเร่งด่วนที่จะต้องส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร การแก้ปัญหาดังกล่าวถ้ายังใช้วิธีการเดิม ๆ จะไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะมีความยุ่งยาก เพื่อให้การแก้ไขปัญหาเป็นรูปธรรม จึงต้องมีวิธีการ/แนวทางใหม่ ๆ มาส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน ซึ่งวิธีการ/แนวทางใหม่ ๆ นี้เรียกว่านวัตกรรม ที่ไม่เคยมีมาก่อน นำมาแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดนวัตกรรมที่สรุปว่านวัตกรรมเป็นแนวคิด กระบวนการทำงานหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยใช้มาก่อนหรือพัฒนามาจากของเดิมที่มีอยู่แล้วมาใช้จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพและประสิทธิภาพมากกว่าเดิม ทั้งยังช่วยประหยัดเวลาและแรงงาน (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543) และทฤษฎีระบบที่สรุปว่ากระบวนการพัฒนานวัตกรรมขององค์กร ตามทฤษฎีระบบเกิดขึ้นในระดับระบบงานตั้งแต่ขั้นตอนการป้อนข้อมูล กระบวนการภายในจนกระทั่งได้ผลลัพธ์ โดยมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มาร่วมกันทำงานเพื่อให้ได้ความคิดใหม่มาแก้ไขปัญหาจนงานเสร็จจุลลงไปได้ (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2549) ผลที่ได้รับจากการพัฒนาการปฏิบัติงานด้วยนวัตกรรม ย่อมส่งผลให้คุณภาพการปฏิบัติงานในการบริหารจัดการและการบริการเพิ่มขึ้น สร้างความพึงพอใจและความเชื่อมั่นของสมาชิกที่มีต่อสหกรณ์ในที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร
3. เพื่อนำนวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร ไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้วิธีการเชิงปริมาณและวิธีการเชิงคุณภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

วิธีการเชิงปริมาณ: ประชากร คือ บุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ ประกอบด้วย กรรมการดำเนินการ และฝ่ายจัดการของสหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดสกลนคร 9 แห่ง จำนวน 208 คน (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสกลนคร, 2565) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ ผู้วิจัยใช้การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปของ Krejci and Morgan (อนุรักษ์ โชติติลล, 2549) ที่ค่าความเชื่อมั่น 95% ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 136 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งตามสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนบุคลากรของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากรายชื่อของแต่ละสหกรณ์ออมทรัพย์ แจกแบบสอบถามโดยขอความอนุเคราะห์ผ่านประธานสหกรณ์ออมทรัพย์เพื่อเก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการออกแบบเครื่องมือ คือ สร้างจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยและพิจารณา

ความเห็น จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญโดยค่าดัชนีความสอดคล้องที่ได้เท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าใช้ได้ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Cronbach Coefficient) ของครอนบาค เท่ากับ 0.868 ซึ่งถือว่าใช้ได้ การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยการแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตัวเองและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 136 ชุด มีแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ จำนวน 136 ชุด การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผลใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)

วิธีการเชิงคุณภาพ: ข้อมูลสำคัญได้มาจาก

1. การสัมภาษณ์เจาะลึก สำหรับศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ผู้ให้ข้อมูล คือ บุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ในจังหวัดสกลนคร คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อการสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 13 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการที่ดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่า 2 วาระติดกัน จำนวน 6 คน 2) ฝ่ายจัดการของสหกรณ์ที่ปฏิบัติงานในสหกรณ์มาไม่ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 4 คน และ 3) ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน ได้แก่ 3.1) สหกรณ์จังหวัดสกลนคร 1 คน 3.2) ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์ 1 คน และ 3.3) หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดสกลนคร 1 คน

2. การสัมภาษณ์เจาะลึก สำหรับประเมินผลการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ ผู้ให้ข้อมูล คือ กรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการและสมาชิกสหกรณ์ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมแบบอาสาสมัคร (Voluntary selection) และผู้จัดการยินยอมให้เข้าร่วมกิจกรรมได้ เพื่อการสัมภาษณ์เจาะลึก จำนวน 34 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กรรมการดำเนินการ จำนวน 10 คน 2) ฝ่ายจัดการ จำนวน 12 คน และ 3) สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มารับบริการในช่วงที่ทำการประเมินผล จำนวน 12 คน นำผลที่ได้มาประกอบการสังเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการส่งเสริมคุณภาพ การปฏิบัติงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึกที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยด้วยการสัมภาษณ์ครั้งละ 1 ท่าน นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ นำผลที่ได้มาประกอบการสังเคราะห์การประเมินผลการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติเกี่ยวกับคุณภาพและความพึงพอใจการปฏิบัติงาน

3. การประชุมระดมความคิดเห็น สำหรับการระดมความเห็นในการร่วมนวัตกรรม ผู้ให้ข้อมูล คือ กรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการ ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องและผู้แทนสมาชิกสหกรณ์ของ สหกรณ์ออมทรัพย์ในจังหวัดสกลนคร คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานกรรมการหรือกรรมการดำเนินการ จำนวน 9 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 9 คน 2) ผู้จัดการหรือรองผู้จัดการ จำนวน 9 แห่ง ๆ ละ 1 คน รวม 9 คน 3) ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หัวหน้าสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด สหกรณ์จังหวัดและผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสหกรณ์แห่งละ 1 คน รวม 3 คน และ 4) ผู้แทนสมาชิกสหกรณ์ ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มผู้แทนสมาชิกที่อยู่ในวาระปัจจุบัน กลุ่มละ 1 คน รวม 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้ประเด็นประชุมกลุ่มระดมความคิดเห็นที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นที่ได้จากการประชุมกลุ่มระดมความเห็น นำผลที่ได้มาประกอบการร่วมนวัตกรรม

4. การสนทนากลุ่ม สำหรับการวิพากษ์ความเหมาะสมของนวัตกรรม ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ นักวิชาการด้านสหกรณ์และผู้

ปฏิบัติการด้านสหกรณ์ออมทรัพย์ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ประธานกรรมการหรือรองประธานกรรมการที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับการบริหารงานสหกรณ์ออมทรัพย์ในระดับเขตขึ้นไป ภายในเวลา 3 ปี จำนวน 4 คน 2) นักวิชาการ ด้านสหกรณ์ที่มีผลงานการวิจัย การสอน ด้านสหกรณ์ออมทรัพย์ ในจังหวัดสกลนคร ภายในเวลา 3 ปี จำนวน 4 คน และ 3) ผู้จัดการหรือรองผู้จัดการของสหกรณ์ที่ได้รับรางวัลการปฏิบัติงานระดับเขตขึ้นไป ภายในเวลา 3 ปี จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้ประเด็นการสนทนากลุ่มที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากอาจารย์ที่ปรึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย นำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปประเด็นที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำผลที่ได้มาประกอบเป็นนวัตกรรมนวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน ของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ จังหวัดสกลนคร พบว่า

1.1 สภาพปัจจุบันการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมการปฏิบัติทั้ง 9 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการปฏิบัติตามปรัชญาสหกรณ์ 2) ด้านธุรกิจให้เงินกู้/การลงทุน 3) ด้านธุรกิจรับฝากเงิน ทุนเรือนหุ้น 4) ด้านการบริหารเงินทุน 5) ด้านการจัดสวัสดิการ 6) ด้านการพัฒนาบุคลากร 7) ด้านการให้บริการ 8) ด้านข้อมูลข่าวสาร และ 9) ด้านการบริหารจัดการ มีระดับการปฏิบัติ ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติในระดับมากทุกด้าน

1.2 สภาพปัญหาการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านธุรกิจการเงิน 3) ด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ และ 4) ด้านการบริหารจัดการ มีปัญหาในระดับปานกลาง โดยด้าน การบริหารจัดการมีปัญหาในระดับมากและในด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคาร สถานที่ มีปัญหาในระดับน้อย

1.3 ความต้องการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน พบว่า 1) การให้สมาชิกสหกรณ์เข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและถูกต้อง 12.29 % 2) การให้บริการเงินกู้ที่รวดเร็ว ถูกต้องและเบ็ดเสร็จวันเดียว 11.44 % 3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ 10.24 % 4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ 9.28 % 5) เชื่อมโยงธุรกรรมการเงินกับสถาบันการเงิน 8.43 % และ 6) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร 7.60 %

2. ผลการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยจัดเวทีสาธารณะเพื่อระดม ความคิดเห็นในการยกร่างนวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานโดยที่ประชุมมีความเห็นว่าควรมีนวัตกรรม 3 นวัตกรรม ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมบริการ ควรดำเนินกิจกรรม ดังนี้ 1.1) การบริการธุรกรรมทางการเงินแก่สมาชิกแบบออนไลน์ 1.2) การบริการข้อมูลส่วนบุคคลสมาชิกสหกรณ์แบบออนไลน์ 1.3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ 1.4) การตรวจสอบข้อมูลการเงินของสหกรณ์ออนไลน์เหมาะสมรวดเร็ว 1.5) การคำนวณเงินกู้ เงินปันผล เงินเฉลี่ยคืนของสมาชิก และ 1.6) การพัฒนาแอปพลิเคชันการใช้งานสหกรณ์ออมทรัพย์ 2) ด้านนวัตกรรมกระบวนการ ควรดำเนินกิจกรรม ดังนี้ 2.1) การบริหารเชื่อมโยงแบบบูรณาการกับสถาบันการเงิน 2.2) การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ 2.3) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร และ 2.4) การระดมเงินทุนภายในสหกรณ์ และ 3) นวัตกรรมอื่น ๆ โดยในที่ประชุมได้เสนอให้มีกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงาน ต่อจากนั้น ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus group Discussion) โดยการนำเสนอร่างนวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานที่ได้จากเวทีประชุมกลุ่มระดมความเห็น เพื่อวิพากษ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผลจากการสนทนากลุ่มเห็นว่าควรมีนวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน เพราะมีความจำเป็น มีความเหมาะสม เป็นไปได้และมีประโยชน์ในการนำไปใช้ จำนวน 2 นวัตกรรม ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมบริการ มีกิจกรรมการพัฒนา ได้แก่ 1.1) การให้บริการเงินกู้ออนไลน์ 1.2) การบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์ และ 1.3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์

และ 2) นวัตกรรมกระบวนการ มีกิจกรรมพัฒนา ได้แก่ 2.1) การบริหารเงินทุนสหกรณ์แบบเชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน 2.2) การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ และ 2.3) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร

3. ผลการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติและประเมินผลการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ

3.1 ผลการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ มี 2 นวัตกรรม คือ 1) นวัตกรรมบริการ ได้ดำเนินการ 3 กิจกรรม ดังนี้ 1.1) การให้บริการเงินกู้ออนไลน์ วัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์ได้รับบริการเงินกู้ที่สะดวกรวดเร็วและถูกต้อง ลดเวลา ลดขั้นตอนการบริการ ไม่ต้องเดินทางเข้ามารับบริการและสร้างความพึงพอใจ โดยเข้าใช้บริการทาง website ของสหกรณ์ www.phsncoop.com กิจกรรม ได้แก่ การบรรยายเรื่องความจำเป็นของการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ การพัฒนาโปรแกรมเงินกู้ออนไลน์ ขั้นตอนการใช้โปรแกรม การสร้าง webpage เปิดให้ซักถามและสรุปผล 1.2) การบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์ วัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์เข้าถึงข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการเงินส่วนบุคคลอย่างรวดเร็ว ถูกต้องและสามารถตรวจสอบได้ทุกที่ ทุกเวลา นำมาซึ่งความเชื่อมั่นและพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ กิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาโปรแกรมบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์ ขั้นตอนการใช้โปรแกรมการสร้าง webpage และเปิดให้ซักถามและสรุปผล และ 1.3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์ เป็นการพัฒนาแบบประเมินลูกหนี้ ผ่านระบบออนไลน์เพื่อสหกรณ์มีข้อมูลด้านอื่น ๆ ของลูกหนี้ นำไปพิจารณาให้เงินกู้ ซึ่งส่งผลต่อการคัดกรองความสามารถของลูกหนี้ในการชำระหนี้แก่สหกรณ์ ย่อมสร้างความมั่นคงทางการเงินและความเชื่อมั่นต่อสหกรณ์ กิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาแบบคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์ การกำหนดค่าคะแนนและถ่วงน้ำหนักของเกณฑ์และขั้นตอนการใช้โปรแกรม พร้อมเปิดให้ซักถามและสรุปผล และ 2) นวัตกรรมกระบวนการได้ดำเนินการ 3 กิจกรรม ดังนี้ 2.1) การบริหารเงินทุนสหกรณ์แบบเชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน วัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์จ่ายเงินจากสหกรณ์ไปยังสมาชิกได้อย่างรวดเร็วและปลอดภัย สมาชิกไม่ต้องเดินทางมาที่สหกรณ์และสหกรณ์มีสภาพคล่อง ต้นทุนทางการเงินลดลง นำมาซึ่งการบริหารการเงินที่มีประสิทธิภาพ สร้างความเชื่อมั่นและพึงพอใจต่อสหกรณ์ กิจกรรม ได้แก่ การผูกบัญชีสหกรณ์กับบัญชีธนาคารกรุงไทย การเปิดบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ในสหกรณ์ การสอบถามยอดเงินฝากสหกรณ์ด้วยตู้ ATM ธนาคารกรุงไทยและขั้นตอนการกดเงินผ่านตู้ ATM และเปิดให้ซักถามและสรุปผล 2.2) การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ วัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์ มีวิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ สามารถนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาทักษะของบุคลากรที่ผ่านมาไม่มีวิธีการประเมินและเครื่องมือประเมินที่ชัดเจน จึงคิดวิธีการใหม่ขึ้น กิจกรรม ได้แก่ การใช้แบบประเมินผลการปฏิบัติงาน จัดทำข้อตกลงตัวชี้วัดและเป้าหมาย กำหนดค่าน้ำหนักตัวชี้วัด องค์ประกอบของการประเมินและวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 2.3) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร วัตถุประสงค์เพื่อให้สหกรณ์มีวิธีการและเครื่องมือการบริหารเงินทุนสหกรณ์ นำสู่การวางแผนและ การประเมินผลการบริหารเงินทุนที่ชัดเจนเพื่อให้สหกรณ์มีความมั่นคงทางการเงินและพึ่งตนเอง ผ่านมาไม่มีวิธีการและเครื่องมือการจัดการข้อมูลที่ชัดเจน กิจกรรม ได้แก่ 1) วิเคราะห์ทางการเงิน ได้แก่ อัตราส่วนทางการเงินโครงสร้างทางการเงิน ต้นทุนทางการเงิน ผลตอบแทน 2) แผนบริหารเงินทุนสหกรณ์ และ 3) ประเมินประสิทธิภาพการบริหารเงินทุน ได้แก่ เกณฑ์มาตรฐานความมั่นคงทางการเงิน คุณภาพการบริหารจัดการทางการเงิน การเตือนภัยและการเฝ้าระวังทางการเงิน

3.2 ผลประเมินการนำนวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานไปสู่การปฏิบัติ ได้แก่

3.2.1 ประเมินผลผลิต (Output) ได้ 2 นวัตกรรม ดังนี้ นวัตกรรมที่ 1 นวัตกรรมบริการ ได้ 3 กิจกรรม คือ 1) การให้บริการเงินกู้ออนไลน์ 2) การบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์ และ 3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์ และ นวัตกรรมที่ 2 นวัตกรรมกระบวนการ ได้ 3 กิจกรรม คือ 1) การบริหารเงินทุนสหกรณ์แบบเชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน 2) การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ และ 3) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร

3.2.2 การประเมินผลลัพธ์ (Outcome) โดยการประเมินด้านคุณภาพการปฏิบัติงานและความพึงพอใจของกรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการและสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มารับบริการด้วย การสัมภาษณ์เจาะลึก พบว่า 1) นวัตกรรมบริการ ประกอบด้วย 3 กิจกรรม ดังนี้ 1.1) การให้บริการเงินกู้ออนไลน์แก่สมาชิก 1.2) การบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์ และ 1.3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์ กรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการและสมาชิกมีความพึงพอใจ เพราะเป็นการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานมีคุณภาพมากขึ้น การบริการมีความรวดเร็วและถูกต้อง ลดภาระงาน ลดเวลาของการให้บริการและลดต้นทุนดำเนินงาน ไม่ต้องรอคอย ไม่เสียค่าใช้จ่ายและไม่ต้องไปรับบริการสหกรณ์ 2) นวัตกรรมกระบวนการ มี 3 กิจกรรม ดังนี้ 2.1) การบริหารเงินทุนสหกรณ์แบบเชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน 2.2) การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ และ 2.3) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร พบว่า กรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการและสมาชิกสหกรณ์ มีความพึงพอใจ เพราะเป็นการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานมีคุณภาพเพิ่มขึ้น การบริการมีความสะดวกและปลอดภัยและมีความเชื่อมั่นในศักยภาพการบริหารสหกรณ์

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพปัญหาและความต้องการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน

1.1 สภาพปัจจุบันการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมการปฏิบัติทั้ง 9 ด้าน มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก โดยด้านธุรกิจให้เงินกู้/ลงทุน มีระดับการปฏิบัติในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ เพราะสหกรณ์ออมทรัพย์มีพันธกิจหลัก คือ การให้เงินกู้ยืมแก่สมาชิก ผลการศึกษาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ ให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกให้เพียงพอ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2541) และสอดคล้องกับการวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสู่ความเป็นเลิศ พบว่า สภาพปัจจุบัน การบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ครูด้านการบริหารทั่วไป ด้านการเงินการบัญชีและด้านธุรกิจเงินให้กู้ ในภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (สมภพ นาคสีดี, 2560) เพราะสหกรณ์ออมทรัพย์มีหน้าที่หลักให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกสหกรณ์

1.2 สภาพปัญหาการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน พบว่า ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีปัญหาในระดับปานกลาง โดยด้านการบริหารจัดการมีปัญหา ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ เพราะความต้องการของสมาชิกสหกรณ์มีหลากหลายการแต่บริหารจัดการไม่สอดคล้องกับความต้องการของสมาชิก ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการที่มีคุณภาพจะสร้างความพอใจให้กับลูกค้าและผลสำเร็จของ การปฏิบัติงาน (ศิริวิญญูเวชกิจ, 2556) และสอดคล้องกับการวิจัยที่ศึกษารูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม พบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ คือ การบริหารจัดการไม่มีคุณภาพ (ชัชญา วงศ์สรรค์, 2560) เพราะการบริหารจัดการสหกรณ์ต้องสอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการของสมาชิก

1.3 ความต้องการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน พบว่า 1) การให้สมาชิกสหกรณ์เข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็วและถูกต้อง 2) การให้บริการเงินกู้ที่รวดเร็วถูกต้องและเบ็ดเสร็จวันเดียว 3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ 5) การเชื่อมโยงธุรกรรมการเงินกับสถาบันการเงิน และ 6) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร ที่เป็นเช่นนี้ เพราะบุคลากรมีความต้องการพัฒนาความรู้ ทักษะในกิจกรรมการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานต้องสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรจะส่งผลให้คุณภาพการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ (อนุทิน จิตตะสิริ, 2551) และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาความต้องการในกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพ การปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ครูมหาสารคาม จำกัด พบว่า กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา คือ 1) การให้ข้อมูลที่รวดเร็วและถูกต้อง 2) การให้บริการเงินกู้ที่รวดเร็วถูกต้อง และ 3) การประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในระดับที่มาก (เกษรา เอี่ยมสอาด, 2562) เพราะบุคลากรต้องการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการทำงาน

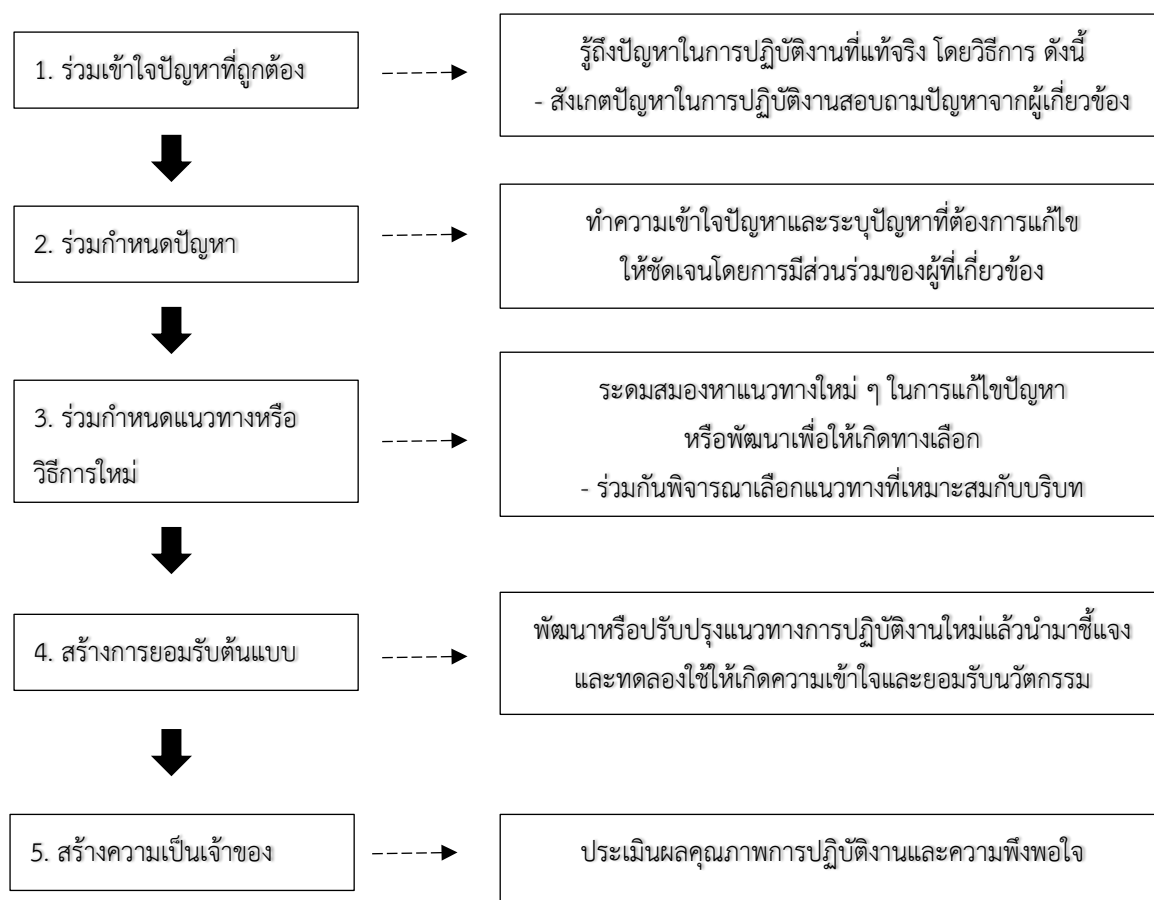
2. ผลการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ พบว่า มี 2 นวัตกรรม คือ 1) นวัตกรรมบริการ มีกิจกรรม ได้แก่ 1.1) การให้บริการเงินกู้ออนไลน์ 1.2) การบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์ และ 1.3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์ 2) นวัตกรรมกระบวนการ มีกิจกรรม ได้แก่ 2.1) การบริหารเงินทุนสหกรณ์แบบเชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน 2.2) การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ 2.3) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร ที่เป็นเช่นนี้ เพราะทั้ง 2 นวัตกรรมและกิจกรมนั้นมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ที่เกี่ยวข้องและได้ผ่านการวิพากษ์แล้วว่าเป็นนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมเป็นประโยชน์และต้องการนำไปใช้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมที่สรุปว่าการปฏิบัติใหม่ ๆ แปรเปลี่ยนจากเดิม โดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ขึ้นมาหรือการปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมและได้รับการพัฒนาจนเป็นที่เชื่อถือได้ (บุญเกื้อ ควรหาเวช, 2543) และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษานวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดคุณภาพจากภายใน พบว่า นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ 2 นวัตกรรม ได้แก่ 1) นวัตกรรมกระบวนการและ 2) นวัตกรรมบริการ (รัสนดี ควรทรงธรรม, 2564) เพราะการพัฒนาการปฏิบัติงานกระบวนการที่สำคัญนำมาซึ่งความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมาทำงานร่วมกันเพื่อให้ได้ความคิดใหม่มาแก้ไขปัญหาลุล่วงไปได้

3. ผลการนำนวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานไปสู่การปฏิบัติและประเมินผล 1) ผลการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ มี 2 นวัตกรรม ดังนี้ 1.1) นวัตกรรมบริการ ดำเนินการ 3 กิจกรรม คือ 1.1.1) การให้บริการเงินกู้ออนไลน์แก่สมาชิก 1.1.2) การบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์ และ 1.1.3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์ ผลการจัดกิจกรรมทำให้ผู้บริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ได้มีการยกระดับการบริหารจัดการที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพก้าวข้ามทุกข้อจำกัด ส่วนฝ่ายจัดการการปฏิบัติงานมีความรวดเร็วและถูกต้องลดภาระงาน ลดเวลาการให้บริการและสมาชิกสหกรณ์มีความสะดวกสบายในการรับบริการไม่เสียเวลารอคอยและไม่ต้องเดินทางไปรับบริการสหกรณ์ เกิดความเชื่อมั่นของการดำเนินงานต่อสหกรณ์ ที่เป็นเช่นนี้เพราะสหกรณ์ออมทรัพย์ต้องพัฒนาแนวทาง/วิธีการใหม่ ๆ ในการให้บริการ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและ สร้างความพึงพอใจแก่ของสมาชิกสหกรณ์ ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนานวัตกรรมที่สรุปว่าความคิด การปฏิบัติหรือสร้างประดิษฐ์ใหม่ ๆ ที่ไม่เคยมีใช้มาก่อนหรือเป็นการพัฒนาดัดแปลงมาจากของเดิมให้ทันสมัยและใช้ได้ผลดี ช่วยให้การดำเนินงานนั้นได้ผลดีมีประสิทธิภาพสูงกว่าเดิม (พระมหาสุทิตย์ อาภากะโร, 2548) และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาเรื่องการยอมรับนวัตกรรมแอปพลิเคชันบนมือถือของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จังหวัดตรัง พบว่า การใช้มีความสะดวก ปลอดภัย ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายของลูกค้าและสามารถทำธุรกรรมได้ตลอดเวลาอยู่ในระดับมาก 1.2) นวัตกรรมกระบวนการดำเนินการ 3 กิจกรรม คือ 1.2.1) การบริหารเงินทุนสหกรณ์แบบเชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน 1.2.2) การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ 1.2.3) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร ผลการจัดกิจกรรมทำให้กรรมการดำเนินการบริหารจัดการสหกรณ์มีประสิทธิภาพขึ้น ส่วนฝ่ายจัดการการปฏิบัติงานมีคุณภาพเพิ่มขึ้นและสมาชิกมีความเชื่อมั่นในศักยภาพการบริหารจัดการสหกรณ์มากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะมีวิธีการ/แนวทางที่ชัดเจนในกระบวนการบริหารจัดการสหกรณ์ ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนามาคุณภาพการปฏิบัติงานที่สรุปว่าการกระทำใด ๆ หรือพยายามที่จะทำการใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างให้เกิดขึ้นที่จะมีคุณภาพสูงต่อผลที่ได้รับนั้นทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (อนุทิน จิตตะสิริ, 2551) และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษา เรื่ององค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการสังกัดกองการเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พบว่า องค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงาน มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) ด้านผู้ประเมิน 3) ด้านผู้รับการประเมิน 4) ด้านเครื่องมือการประเมินผลการปฏิบัติงาน 5) ด้านผลการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 6) ด้านการนำผลการประเมินไปใช้

ประโยชน์ (บุญตา แจ่มแจ้ง, 2561) 2) ผลการประเมินการนำนวัตกรรมไปสู่การปฏิบัติ มี 2 นวัตกรรม ดังนี้ 2.1) นวัตกรรมบริการ ดำเนินการ 3 กิจกรรม คือ 2.1.1) การให้บริการเงินกู้ออนไลน์แก่สมาชิก 2.1.2) การบริการข้อมูลสมาชิกออนไลน์ และ 2.1.3) การคัดกรองคุณภาพลูกหนี้ออนไลน์ ผลประเมินพบว่า กรรมการดำเนินการ มีความพอใจมาก เนื่องจากทำให้การบริหารจัดการ มีประสิทธิภาพและทันสมัย ส่วนฝ่ายจัดการมีความพอใจ เพราะการปฏิบัติงานมีคุณภาพมากขึ้นและสมาชิกสหกรณ์มีความพอใจมาก เนื่องจากสะดวกสบายในการรับบริการ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะนโยบายสหกรณ์ออมทรัพย์ต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้วยการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการดำเนินงาน ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนางานที่ได้สรุปว่าการปฏิบัติใหม่ ๆ ที่แปลกไปจากเดิมโดยอาจจะได้มาจากการคิดค้นพบวิธีการใหม่ ๆ ขึ้นมาหรือการปรับปรุงของเก่าให้เหมาะสมและได้รับการพัฒนาจนเป็นที่เชื่อถือได้ (ประพันธ์ เศวตนันท์, 2541) และสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการสินเชื่อและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร พบว่า ความพึงพอใจการใช้ซอฟต์แวร์ประยุกต์ ใช้งานง่าย ช่วยลดระยะเวลาและขั้นตอนการปฏิบัติงานได้มากอยู่ในระดับดี (โกวิทย์ เจนครองธรรม, 2563) 2.2) นวัตกรรมกระบวนการ ดำเนินการ 3 กิจกรรม คือ 2.2.1) การบริหารเงินทุน สหกรณ์แบบเชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน 2.2.2) การประเมินผลการปฏิบัติงานของฝ่ายจัดการ 2.2.3) การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อการบริหาร ผลประเมินพบว่า กรรมการดำเนินการ มีความพึงพอใจมาก เนื่องจากสามารถพัฒนาวิธีการและเครื่องมือในการบริหารจัดการได้อย่างชัดเจน นำมาใช้แล้วทำให้การบริหารจัดการ มีประสิทธิภาพ ส่วนฝ่ายจัดการมีความพึงพอใจมาก เนื่องจาก มีความเข้าใจในแนวทางการประเมิน เครื่องมือการประเมินผลการปฏิบัติงานและเกณฑ์ในการประเมินที่ชัดเจนและสมาชิกสหกรณ์มีความพอใจมาก เนื่องจากเกิดความเชื่อมั่นต่อการบริหารจัดการสหกรณ์ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะว่า บุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานที่สรุปว่า การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานจะต้องมีวิธีการ เครื่องมือให้พนักงานปรับปรุง พัฒนาวิธีการทำงาน เพื่อมีความรู้ความสามารถและทักษะที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน (วิฑูรย์ สิมะโชคดี, 2545) และสอดคล้องกับผลการวิจัยศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ธนาคารกรุงไทยสาขาเอ็มไพร์ ทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร พบว่า คุณภาพการให้บริการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ คือ 1) ด้านความปลอดภัยในการรักษาความลับของข้อมูลผู้รับบริการ ด้านความสะดวกสบายในการเข้าใช้งานง่าย ด้านต้นทุนในการยกเว้นค่าธรรมเนียมและลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และ 2) ด้านความรวดเร็วในการให้บริการสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างดี พบว่า เป็นการให้บริการที่สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า (หนึ่งนุช ธีระรุจินนท์, 2562) และยังสอดคล้องกันกับผลการศึกษา คือ กรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการและสมาชิกสหกรณ์มีความพึงพอใจต่อการนำนวัตกรรมไปใช้

องค์ความรู้ใหม่

แนวทาง/กระบวนการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย
ดังสรุปเป็นโมเดล ดังนี้

ภาพที่ 1 โมเดลแนวทาง/กระบวนการการพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงาน

จากภาพที่ 1 การพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ ต้องมีวิธีการ/แนวทางใหม่เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จมีส่วนร่วมกันทำงาน คือ สร้างการยอมรับ สร้างความเป็นเจ้าของและสร้างการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เข้าใจปัญหาที่ถูกต้อง กำหนดปัญหา กำหนดแนวทางหรือวิธีการใหม่ สร้างการยอมรับต้นแบบและสร้างความเป็นเจ้าของ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การพัฒนานวัตกรรมส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติงานที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จะเกิดประโยชน์ต่อสหกรณ์ออมทรัพย์ เพราะคุณภาพการปฏิบัติงานสูงขึ้นและสหกรณ์มีการบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและ การบริการที่สะดวก รวดเร็วและถูกต้อง สร้างความพึงพอใจแก่กรรมการดำเนินการ ฝ่ายจัดการและสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย กรมส่งเสริมสหกรณ์นำไปกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์โดยกำหนดไว้ในแผนพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ และประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการสหกรณ์ในพื้นที่อื่นสามารถนำไปปรับใช้กับบริบทของแต่ละประเภทของสหกรณ์ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ ควรจัดหลักสูตรพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานด้วยกระบวนการพัฒนานวัตกรรม แก่บุคลากรของสหกรณ์ออมทรัพย์ ข้อเสนอแนะเชิงในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในด้านอื่น ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสหกรณ์ออมทรัพย์ให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2564). รายงานฐานะการเงินและผลการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์ประจำปี 2564. กรุงเทพมหานคร: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2541). แผนยุทธศาสตร์พัฒนาสหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- _____. (2565). สรุปผลการปฏิบัติงานประจำปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- เกษรา เอี่ยมสอาด. (2562). ความต้องการส่งเสริมคุณภาพการปฏิบัติของสหกรณ์ออมทรัพย์ครุฑมหาสารคามจำกัด. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- โกวิทย์ เจนครองธรรม. (2563). การศึกษาการบริหารจัดการสินเชื่อและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศรวมทั้งประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 7(1), 31-42.
- ชัชญา วงศ์สรรค์. (2560). รูปแบบการพัฒนาการบริหารจัดการสหกรณ์ออมทรัพย์ที่มีประสิทธิผลตามหลักพุทธธรรม. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- บุญเกื้อ คอรวาเช. (2543). นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ SR printing.
- บุญตา แจ่มแจ้ง. (2561). องค์ประกอบการประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการสังกัดกองการเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประพันธ์ เศวตนันท์. (2541). เศรษฐศาสตร์สหกรณ์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากะโร. (2548). นวัตกรรมการเรียนรู้: คน ชุมชน และการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ไทยออฟเซต.
- รัสวดี ควรทรงธรรม. (2564). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเอกชนตามแนวคิดคุณภาพจากภายใน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2545). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในผู้จัดการรายวัน. กรุงเทพมหานคร: เนตรนิมิตการพิมพ์ .
- ศิริวิชญ์ เวชกิจ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของช่างองค์การบริหารงานส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สมภพ นาคสีดี. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสหกรณ์ออมทรัพย์ครูสู่ความเป็นเลิศ. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2549). ทฤษฎีสังคมวิทยา: การสร้างการประเมินค่าและการใช้ประโยชน์. กรุงเทพมหานคร: นนทบุรี: เจ้าพระยาการพิมพ์.
- สำนักงานสหกรณ์จังหวัดสกลนคร. (2564). สรุปการดำเนินงานประจำปี 2564. สกลนคร: เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2565). สรุปการดำเนินงานประจำปี 2565. สกลนคร: เอกสารอัดสำเนา.
- หนึ่งนุช อีระรุจินนท์. (2562). คุณภาพการให้บริการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ธนาคารกรุงไทย สาขาเอ็มไพร์ทาวเวอร์. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อนุทิน จิตตะสิริ. (2551). ประสิทธิภาพของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาระบบงานบริหารเอกสาร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุรักษ์ โชติดีลัก. (2549). สถิติเพื่อการวิจัย: มุ่งสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: วิรัตน์เอดดูเคชั่น.

แนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเอง: บริบทการทับซ้อน เมืองใหม่กับเมืองเก่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

APPROACHES TO THE DECENTRALIZATION IN A SELF-MANAGED PROVINCE: THE CONTEXT OF OVERLAPPING THE NEW CITY AND THE OLD CITY OF PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล, นฤมล อนุนธนพัฒน์*

Surasak Srithammakul, Nalaumon Anusonphat*

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา พระนครศรีอยุธยา ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand

*Corresponding author E-mail: analaumon@aru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งนำเสนอแนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองในบริบทการทับซ้อนเมืองใหม่กับเมืองเก่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งได้นำเสนอไว้ 6 แนวทาง ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างการปกครอง ควรพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่สู่เมืองแห่งความสุข ยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอัจฉริยะคุณภาพสูง สร้างฐานเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมและภูมิปัญญาอย่างสร้างสรรค์ 2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ควรจัดทำแผนการ โครงการ และการกำกับดูแลการปฏิบัติราชการ พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายการพัฒนาหมู่บ้าน (วิสัยทัศน์) ให้ประชาชนร่วมวางแผนนโยบายแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตและสังคม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านสาธารณสุข ด้านการศาสนา และด้านสวัสดิการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนทุกพื้นที่ 4) ด้านการคลัง ควรมีการคลังท้องถิ่นรูปแบบใหม่ มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาเพื่อท้องถิ่นไทยทำงานเข้มแข็ง รัฐบาลควรลดระดับจากการควบคุมเป็นการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น 5) ด้านงานบุคคล จังหวัดควรเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรภายในองค์กรก่อนการจัดตั้งเป็นจังหวัดปกครองตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง 6) ด้านองค์กร จังหวัดควรวางแผนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความพร้อม และแสดงศักยภาพที่จะจัดการตนเองได้ จัดเตรียมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านภายในจังหวัดอย่างเพียงพอ เพื่อนำมาบริหารจัดการ และแก้ไขปัญหาภายในจังหวัด

คำสำคัญ: แนวทางการกระจายอำนาจ, การจัดการตนเอง, บริบทการทับซ้อนเมืองใหม่กับเมืองเก่า, จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

This article aims to present a self-managed provincial decentralized approach in the context of overlapping the new city with the old city of Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. 6 approaches were presented, namely: 1) administrative structure Towns and livable communities should be developed to become cities of happiness. Upgrading the high-quality smart tourism industry Build a high-value economic base that is environmentally friendly with innovative technology and creative wisdom. Plans, projects and supervision should be made. develop and promote tourism Prevent and solve the problem of corruption and misconduct in the public sector. 3) People's participation Public participation should be created in the preparation of local development plans. Set village development goals (visions) for people to participate in planning policies and plans. Projects or activities in natural resources and environment, education, development, quality of life and society Infrastructure career promotion public utilities, religion and community welfare effectively and for the utmost benefit to communities in all areas. Aims to develop for Thai locals to work strong The government should reduce the level from controlling to overseeing local government organizations as necessary. 5) In terms of personnel, provinces should prepare personnel within the organization before establishing an autonomous province. In order to increase the efficiency of operations to truly achieve the objectives. 6) Organizational aspects The provinces should plan to decentralize power to local government organizations. prepare and show the ability to manage themselves provide resources local wisdom or local wisdom within the province sufficiently to manage and solve problems within the province.

Keywords: Guidelines for Decentralization, Self-Management, The Context of Overlapping The New City with The Old City, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province

บทนำ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบใดให้คำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและความสามารถในการปกครองตนเองในด้านรายได้ จำนวนและความหนาแน่นของประชากร และพื้นที่ที่ต้องรับผิดชอบ ประกอบกัน มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการใด ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย ในการจัดทำบริการสาธารณะหรือกิจกรรมสาธารณะใดที่เป็นหน้าที่และอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถ้าการร่วมดำเนินการกับเอกชนหรือ

หน่วยงานของรัฐหรือการมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการ จะเป็นประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะร่วมหรือมอบหมายให้เอกชนหรือหน่วยงานของรัฐดำเนินการนั้นก็ได้อ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

ตามเจตนารมณ์การจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นดังกล่าว จังหวัดสามารถนำหลักการการจัดการตนเองมาแก้ไขปัญหาทางการเมืองเพื่อลดความขัดแย้งที่ต้องทำให้ศูนย์กลางทางการเมืองย่อมมาสู่ท้องถิ่น โดยสร้างความเป็นท้องถิ่นนิยมขึ้นมา เป็นการช่วยคานอำนาจระหว่างรัฐบาลกับท้องถิ่นในการกำหนดนโยบายการพัฒนา และโครงการของรัฐให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมเข้าไปตัดสินใจในการริเริ่มก่อตั้งจังหวัดจัดการตนเอง การจัดตั้งจังหวัดจัดการตนเอง เป็นการรวมศูนย์อำนาจใหม่ที่ทำให้ส่วนกลางมีอำนาจจัดการพื้นที่น้อยลง อำนาจดังกล่าวจะช่วยในตัดสินใจด้วยตนเอง และเป็นการเปลี่ยนความขัดแย้งทางการเมืองมาให้ความสนใจในปัญหาท้องถิ่น กรอบโครงสร้างอำนาจเดิมที่ทำให้สังคมแตกแยกปะทุไปสู่ความรุนแรงแล้วจะนำไปสู่สงครามการเมืองได้ในอนาคต จึงต้องคิดนอกกรอบทำอย่างไรจึงจะทำให้ศูนย์กลางอำนาจเล็กลง และสร้างอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นก่อนที่สถานการณ์จะจัดการตัวมันเองความรุนแรงจะน้อยจะมากก็ขึ้นอยู่กับจัดการหากไม่บริหารจัดการจะทำให้เกิดความขัดแย้งบานปลาย (สวิง ต้นอุด และชัชวาลทองดีเลิศ, 2553) การขับเคลื่อนของจังหวัดจัดการตนเองนั้น ถือได้ว่ามีประสบความสำเร็จสูงและได้รับการยอมรับ คือ 1) การขับเคลื่อนใช้รูปแบบการนำหมู่ไปด้วยกัน มีลักษณะที่สามารถทดแทนและสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน 2) การขับเคลื่อนใช้วิธีการรวมประเด็นย่อยทั้งหมดมาอยู่ในประเด็นใหญ่ มีการจัดการตนเองด้วยเครือข่ายจังหวัดจัดการตนเองมุ่งเพียงประเด็นของตนเอง 3) เป็นการรวมของผู้ที่มีความคิดทางการเมืองต่างชั่วคราวแต่มีประเด็นร่วมกัน มีการกระจายอำนาจในการขับเคลื่อนในเรื่องของความเห็นทางการเมืองในเรื่องของโครงสร้างอำนาจในระดับบนซึ่งมีข้อถกเถียงไม่เป็นที่ยุติ มีความเห็นพ้องไม่ตรงกัน แต่มีความคิดเห็นการกระจายอำนาจที่เห็นพ้องต้องกันเพราะเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการจัดการเกี่ยวกับตนเอง และการกระจายอำนาจจะเป็นคำตอบของการปรองดองและสมานฉันท์เพราะทุกฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกัน (ชำนาญ จันทร์เรือง, 2563)

ท้องถิ่นยังมีความอ่อนแอ และมีความพยายามในการพึ่งพาจัดการตนเองเมื่อเจอวิกฤติปัญหา แต่โครงสร้างอำนาจส่วนท้องถิ่นยังไม่เอื้อต่อการเปิดโอกาส หรือสนับสนุนให้ประชาชนพึ่งพาตนเอง และให้รัฐบาลจำเป็นต้องใช้มาตรการแจกเงินเพื่อเยียวยาแก้ปัญหา ซึ่งมีข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณยังไม่สามารถนำมาใช้เป็นมาตรการในระยะยาวได้ นอกจากนั้นยังสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของระบบราชการที่ยังรับมือกับปัญหาวิกฤติดังกล่าว และจำเป็นจะต้องให้ในแต่ละจังหวัดใช้อำนาจจัดการกับปัญหาในแต่ละพื้นที่ ปัญหาเชิงโครงสร้าง และอำนาจหน้าที่ ซึ่งในแต่ละหน่วยงานในพื้นที่แต่ละจังหวัดมีสภาพต่างคนต่างทำโดยเฉพาะราชการ ส่วนภูมิภาคซึ่งรับนโยบายมาจากหน่วยงานที่สังกัด ไม่ได้รับนโยบายจากผู้ว่าราชการจังหวัดโดยตรง ปัญหาความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ทั้งในระหว่างราชการส่วนภูมิภาค ระหว่างราชการ ส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองทำให้กฎหมายที่มีอยู่ไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาในแต่ละจังหวัดได้ อีกทั้งปัญหาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) รัฐบาลจึงต้องประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหาร ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ.2548 เพื่อสนับสนุนให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจเพียงพอที่จะสั่งการและบูรณาการในการแก้ปัญหาจากทุกภาคส่วนในพื้นที่จังหวัดของตนเองและมีการจัดการตนเองได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการมีกฎหมายสำหรับการบูรณาการในแต่ละจังหวัด (สำนักงานกรรมาธิการ 2, 2564)

ในบริบทการจัดการตนเองของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาซึ่งปัจจุบันเป็นเมืองที่ทับซ้อนกันระหว่างเมืองเก่ากับเมืองที่กำลังมีการพัฒนา สิ่งปลูกสร้างหลายอย่างที่มีอยู่ในปัจจุบันมีรูปแบบการก่อสร้างที่เข้าไปในพื้นที่ใกล้กับอุทยานประวัติศาสตร์ และโบราณสถานในพื้นที่นอกเกาะเมือง การศึกษาผลกระทบ และมีเวลาในโครงการนี้เป็น

โครงการแรกที่ทำในเมืองไทยเป็นครั้งแรก และมีเวลาที่จำกัด (กรณิการ์ สุธีรัตนภิรมย์, 2566) การทับซ้อนเมืองใหม่กับเมืองเก่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการจัดการตนเองและการปกครองที่ไม่สอดคล้องกับพื้นที่ ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้าน ความพอประมาณ เช่น เทศบาลบริหารจัดการ หรือจัดระเบียบชุมชนที่ไม่เหมาะสม ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสภาพพื้นที่ ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการมีภูมิคุ้มกัน เช่น เทศบาลขาดความพร้อมในการจัดระเบียบร้านค้าเพื่อรับมือกับการเสื่อมโทรมของพื้นที่มรดกโลก ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการพึ่งตนเอง เช่น เทศบาลไม่ได้จัดระเบียบพื้นที่ร้านค้าโดยยึดหลักการพึ่งตนเอง เช่น เทศบาลไม่ได้ดำเนินการจัดระเบียบร้านค้าด้วยตนเอง แต่กลับเปิดโอกาสให้ร้านค้าดำเนินการกันเอง ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเสริมสร้างคนให้มีความรู้และคุณธรรม ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ หรือแนะนำผู้ประกอบการร้านค้าในพื้นที่มรดกโลกให้มีความรู้ ควบคู่ไปกับความรับผิดชอบในเรื่องการจัดระเบียบร้านค้า ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วม ไม่ได้แนะนำ หรือส่งเสริมประชาชนให้รวมพลังกันในกลุ่มเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการจัดระเบียบร้านค้าในพื้นที่มรดกโลก ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ด้านการสร้างเครือข่าย ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ หรือแนะนำผู้ประกอบการร้านค้า ให้ใช้ประโยชน์จากเครือข่ายภายในพื้นที่มรดกโลก เพื่อรับบริการหรือขอความช่วยเหลือจากเทศบาล และปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่ได้ประชาสัมพันธ์ หรือแนะนำผู้ประกอบการร้านค้าให้มีความรู้ความเข้าใจว่า การจัดระเบียบร้านค้าให้เกิดประโยชน์สูงสุดและอย่างยั่งยืน (เกรียงเพ็ชร ทองบริสุทธิ, 2561) และยังพบปัญหาการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองด้านโครงสร้างการปกครอง ปัญหาการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ปัญหาการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองด้านการคลัง ปัญหาการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองด้านงานบุคคล และปัญหาการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองด้านองค์กร

บทความวิชาการฉบับนี้จึงมุ่งเน้นเสนอแนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างการปกครอง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการคลัง ด้านงานบุคคล และ ด้านองค์กร

แนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเอง: บริบทการทับซ้อนเมืองใหม่กับเมืองเก่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

แนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองในบริบทการทับซ้อนเมืองใหม่กับเมืองเก่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านโครงสร้างการปกครอง ควรมีการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองในส่วนโครงสร้างการปกครองของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประเด็นการพัฒนาของจังหวัด ดำเนินการจัดการตนเองยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ เป็นแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาที่ยืดหยุ่นที่เป็นตัวตั้งและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกบริหารจัดการเชิงพื้นที่ แบบบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยยึดหลักพื้นที่ ภารกิจ และการมีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนการพัฒนา ให้บรรลุผล สอดคล้องกับแผนพัฒนาในระดับต่าง ๆ ตลอดจนนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล และความต้องการ ของประชาชนในพื้นที่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาจึงได้กำหนดประเด็นการพัฒนา ดังนี้ 1) ควรพัฒนาเมืองและชุมชนนอกระยะเมืองแห่งความสุข 2) ควรยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว อัจฉริยะคุณภาพสูง 3) ควรสร้างฐานเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมและ ภูมิปัญญาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็น 1 ใน 7 เมืองที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาเป็นเมืองอัจฉริยะในปี พ.ศ. 2566 - 2570 และได้ดำเนินการทำความร่วมมือกับสำนักงานเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อพัฒนา

เศรษฐกิจดิจิทัลทางการท่องเที่ยว จากศักยภาพของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมระดับโลก มีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่ได้รับมาตรฐาน เป็นจุดหมายปลายทางใน การท่องเที่ยวของคนไทยและชาวต่างชาติจากข้อมูลในนิตยสารระดับโลก อาทิ Forbes ยกจังหวัด พระนครศรีอยุธยา เป็น 1 ใน 50 สุดยอดจุดหมายปลายทางของโลก ในการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงใกล้สิ้นสุด โรคระบาด โดย Forbes ได้เลือกจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นหนึ่งในเดียวจากประเทศไทย และเป็น 1 ใน 8 แห่งของทวีปเอเชีย แสดงให้เห็นถึงโอกาสในการพัฒนาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวหลังสถานการณ์โควิดดีขึ้น จึงต้องยกระดับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวโดยมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ นำเทคโนโลยีและ นวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อ อำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว พัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวให้มีความพร้อม ดังนั้นจังหวัดจึงให้ความสำคัญการพัฒนาภาคการท่องเที่ยวเป็นลำดับแรก ประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญลำดับ ที่ 2 ได้แก่ ประเด็นการพัฒนาที่ 1 พัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่สู่เมืองแห่งความสุข จังหวัดให้ความสำคัญในการ พัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่ให้เป็นไปตามศักยภาพและ ความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ทั้งด้านการโครงสร้าง พื้นฐาน ด้านคุณภาพชีวิตและความปลอดภัย ตลอดจนระบบคมนาคมขนส่ง นอกจากนี้จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นหนึ่งจังหวัดในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจ พิเศษภาคกลาง - ตะวันตก (Central - Western Economic Corridor: CWEC) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็น ฐานเศรษฐกิจชั้นนำของภาคกลาง-ตะวันตกในด้านอุตสาหกรรมเกษตรอาหารแปรรู ป การท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมไฮเทคมูลค่าสูงระดับมาตรฐานสากลเชื่อมโยงกรุงเทพและพื้นที่โดยรอบ และ เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก (EEC) ดังนั้น จังหวัดจึงเห็นควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองและชุมชนให้น่า อยู่เพื่อรองรับ การขยายตัวความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน เสริมสร้าง ความมั่นคง และความปลอดภัย ให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองที่น่าอยู่สู่เมืองแห่งความสุขต่อไป ประเด็นการพัฒนาที่มีความสำคัญลำดับที่ 3 ได้แก่ ประเด็นการพัฒนาที่ 3 สร้างฐานเศรษฐกิจมูลค่าสูง ที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และภูมิปัญญาอย่างสร้างสรรค์ ปี พ.ศ. 2562 เศรษฐกิจของ จังหวัด พระนครศรีอยุธยามีสัดส่วนร้อยละ 2.36 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (ลำดับที่ 7 ของประเทศ) ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเฉลี่ยต่อหัว เท่ากับ 439,158 บาท (ลำดับที่ 6 ของประเทศ) จากร่างแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มุ่งเน้น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (High Value-added Economy) สังคมแห่งโอกาส และความเสมอภาค (High Opportunity Society) ด้านวิถี ชีวิตที่ยั่งยืน (Eco-friendly Living) และด้านปัจจัยสนับสนุนการพลิกโฉมประเทศ (Key Enablers for Thailand's Transformation) ซึ่งจากศักยภาพของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งมีพื้นฐานศักยภาพทั้ง ด้าน การเกษตรที่มีแหล่งเพาะปลูกพืชสำคัญ อาทิ ข้าว ถั่วลิสง เมล่อน เป็นต้น ด้านอุตสาหกรรมเนื่องเป็นที่ตั้ง ของมิ นิคมอุตสาหกรรม จำนวน 3 แห่ง และเขตประกอบการอุตสาหกรรม 2 แห่ง ภาคการค้าและการบริการซึ่ง จังหวัด พระนครศรีอยุธยามีศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า โรงแรม ร้านอาหาร ที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้ เป็น ฐานเศรษฐกิจมูลค่าสูงได้ ดังนั้นจังหวัดจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาภาคเกษตร อุตสาหกรรม การค้า และบริการ เป็นลำดับที่สาม (สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2566)

2. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน การกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองด้านในบริหารราชการ แผ่นดินอำนาจของจังหวัด ควรเป็นไปตาม มาตรา 52/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 7 พ.ศ. 2550 ควรปรับอำนาจหน้าที่ของจังหวัดใหม่ให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของ ผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ โดยกำหนดให้จังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดังนี้ 1) นำภารกิจของรัฐและนโยบายของ รัฐบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ 2) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความ สงบเรียบร้อยและเป็นธรรมในสังคม 3) จัดให้มีการคุ้มครอง ป้องกัน ส่งเสริม และช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ ด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง 4) จัดให้มีการ

บริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็วและมีคุณภาพ 5) จัดให้มีการส่งเสริมอุดหนุน และสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง ทบวง กรม 6) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด นอกจากอำนาจหน้าที่ดังกล่าวแล้ว มาตรา 53/1 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 7 พ.ศ. 2550 ควรจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และควรดำเนินการดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม ครั้งที่ 7 พ.ศ. 2550 ดังนี้ 1) บริหารราชการตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และตามแผนพัฒนาจังหวัด 2) บริหารราชการตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม มอบหมายหรือตามที่นายกรัฐมนตรีสั่งการในฐานะหัวหน้ารัฐบาล 3) บริหารราชการตามคำแนะนำและคำชี้แจงของผู้ตรวจราชการกระทรวงในเมื่อไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม มติของคณะรัฐมนตรีหรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี 4) กำกับดูแลการปฏิบัติราชการอันมิใช่ราชการส่วนภูมิภาคของข้าราชการซึ่งประจำอยู่ในจังหวัดนั้น ยกเว้นข้าราชการทหาร ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการในสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและข้าราชการครู ให้ปฏิบัติราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม หรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรี หรือยับยั้งการกระทำใด ๆ ของข้าราชการในจังหวัดที่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งของกระทรวง ทบวง กรม มติของคณะรัฐมนตรี หรือการสั่งการของนายกรัฐมนตรีไว้ชั่วคราวแล้วรายงานกระทรวง ทบวง กรม ที่เกี่ยวข้อง 5) ประสานงานและร่วมมือกับข้าราชการทหาร ข้าราชการฝ่ายตุลาการ ข้าราชการฝ่ายอัยการ ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการในสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและข้าราชการครู ผู้ตรวจราชการและหัวหน้าส่วนราชการในระดับเขตหรือภาค ในการพัฒนาจังหวัดหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ 6) เสนอบประมาณต่อกระทรวงที่เกี่ยวข้อง หรือเสนอขอจัดตั้งงบประมาณต่อสำนักงบประมาณตามมาตรา 52 วรรคสาม และรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ 7) กำกับดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย 8) กำกับการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานองค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ ในการนี้ให้มีอำนาจทำรายงานหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจต่อรัฐมนตรีเจ้าสังกัดองค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ 9) บรรจุ แต่งตั้ง ให้บำเหน็จ และลงโทษข้าราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดตามกฎหมาย และตามที่ปลัดกระทรวง ปลัดทบวง หรืออธิบดีมอบหมาย ในบรรดาอำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดที่กล่าวไปแล้ว หากจะต้องมีการการยกเว้น จำกัด หรือตัดทอน อำนาจหน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดในการบริหารราชการในจังหวัด หรือให้ข้าราชการของส่วนราชการใดมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคเช่นเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัดจะกระทำได้โดยตราเป็นพระราชบัญญัติ ดังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534

นอกจากนี้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาควรมีการกระจายอำนาจการปกครองตนเอง ดังนี้ 1) จัดทำแผนการ/โครงการ/หน่วยงาน/ส่วนราชการ และการกำกับดูแลการปฏิบัติราชการในท้องที่อำเภอต่าง ๆ ดังนี้ ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ช่วยเหลือคนยากจน คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ทางสังคม ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ำมนุษย์ เตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ พัฒนาเพื่อยกระดับการให้บริการด้านการแพทย์ และสาธารณสุข ส่งเสริมและพัฒนาศึกษา กำกับดูแลกลุ่มภารกิจ ด้านเศรษฐกิจ โดยมีภารกิจ/ยุทธศาสตร์ที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ (Agenda) และส่วนราชการในความรับผิดชอบขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด และการบริหารงบประมาณ เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันด้านอุตสาหกรรม การค้า การลงทุน ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โครงการพระราชดำริ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มศักยภาพ ทางเศรษฐกิจ พัฒนาเศรษฐกิจ SME พื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยอย่างครบวงจร แก้ไข ปัญหาหนี้สินเกษตรกร/หนี้ในระบบ จัดสรรที่ดินทำกินรวมถึงที่อยู่อาศัย 2) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว กำกับดูแลกลุ่มภารกิจ ด้านความมั่นคง โดยมีภารกิจ/ยุทธศาสตร์ที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ (Agenda) และส่วน ราชการในความรับผิดชอบ โดยรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เสริมสร้างความมั่นคงสถาบันหลักของชาติ เสริมสร้างความปรองดอง อำนาจ ความเป็นธรรมและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนผ่านกลไกศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด ศูนย์อำนวยการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จังหวัด กำกับดูแลกลุ่มภารกิจ ด้านกิจการพิเศษ โดยมีภารกิจ/ยุทธศาสตร์ที่ ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ (Agenda) และส่วนราชการในความรับผิดชอบ ดังนี้ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับ หมู่บ้าน/ชุมชน พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม แก้ไขปัญหาขยะและน้ำเสีย การบริหารจัดการ น้ำและลุ่มน้ำ พัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานทางเลือก เสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน การค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน/การค้าชายแดน 3) พัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านแรงงาน และการจัด ระเบียบแรงงาน และบริหารจัดการ แรงงานต่างด้าว ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและ ประพฤติมิชอบใน ภาครัฐ ดังนี้ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน พื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม แก้ไขปัญหาขยะและน้ำเสีย การบริหารจัดการน้ำและลุ่มน้ำ พัฒนาและส่งเสริมการใช้พลังงานทางเลือก 6) เสริมสร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน การค้าขายกับประเทศเพื่อนบ้าน/การค้าชายแดน 8) พัฒนาเพื่อเพิ่ม ขีดความสามารถด้านแรงงาน และการจัดระเบียบแรงงาน และบริหารจัดการ แรงงานต่างด้าว 9) ป้องกันและแก้ไข ปัญหาการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในภาครัฐ (นิวัฒน์ ทุ่งสาคร, 2565)

3. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชนของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีแนวทาง คือ ควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นในการตัดสินใจ ปฏิบัติด้านการรับผลประโยชน์และด้านการประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมใน การกำหนดแนวทางหรือวิธี ในการพัฒนาพิจารณาคัดเลือกจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของ ชุมชน ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหมู่บ้าน (วิสัยทัศน์) และทิศทางการพัฒนาตาม ศักยภาพของหมู่บ้าน ควรเปิดโอกาสให้ร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงกับปัญหาความต้องการ ของชุมชน และโครงการ/กิจกรรมที่ได้เสนอในเวทีประชาคมซึ่งได้รับการบรรจุในแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรส่งเสริม ให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความรู้ความสามารถได้เข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน ควรให้ประชาชนเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาชุมชน ควรให้ ประชาชนร่วมกำหนดทิศทางในการปฏิบัติแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงกัน ควร ให้ประชาชนร่วมวางแผนนโยบายแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมให้ครอบคลุมทั้งในด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตและสังคม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านสาธารณสุข โภค ด้านการศาสนา และด้านสวัสดิการชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ ชุมชนทุกพื้นที่ ควรให้ประชาชนร่วมกำหนดแนวทางในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ชัดเจน มี การจัดตัวแทนหรือตั้งคณะทำงานในภาคประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (ชนกฤต ธนาธารงฤทธิ์, 2565)

4. ด้านการคลัง แนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเอง ควรมีการคลังท้องถิ่นรูปแบบใหม่ มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาเพื่อท้องถิ่นไทยทำงานเข้มแข็ง ระบบการคลังและรายได้ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น รัฐต้องให้การสนับสนุนในการจัดทำบริการสาธารณะและต้องให้การอุดหนุนงบประมาณแก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้น้อย เพื่อให้เพียงพอต่อการจัดทำบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ซึ่งทำให้องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น มีรายได้หลักจากภาษีอากรและรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีอากร นอกจากนี้ต้องจัดให้มีคณะกรรมการบริหารภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ จัดทำแผน การจัดเก็บภาษีอากรและรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการจัดเก็บภาษีที่ใช้ฐานร่วมกันระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือภาษีอื่นที่ไม่ใช่ภาษีท้องถิ่น เมื่อจังหวัดปกครองตนเองจัดเก็บให้เก็บไว้เป็นรายได้ของตนร้อยละ 70 และส่งให้เป็นรายได้ของแผ่นดินร้อยละ 30 ส่วนภาษีท้องถิ่น ให้จัดเก็บเป็นรายได้ของท้องถิ่นทั้งหมด ซึ่งลักษณะการจัดเก็บภาษีเช่นนี้จะมีลักษณะคล้ายกับการบริหารงานท้องถิ่นของประเทศจีน ญี่ปุ่น ฯลฯ ซึ่ง ประเทศจีนเป็นตัวอย่างประเทศที่รัฐบาลท้องถิ่นมีอำนาจการคลังและงบประมาณสูง คือ รายจ่ายโดยรัฐบาลท้องถิ่นนั้นมีขนาดใหญ่กว่ารัฐบาลกลาง สัดส่วนโดยประมาณคือ 70:30 นั้นหมายถึงรัฐบาลท้องถิ่นใช้จ่ายเงิน (จัดบริการสาธารณะ) ร้อยละ 70 ในขณะที่รัฐบาลกลางใช้จ่ายเงินส่วนที่เหลือคือร้อยละ 30 เท่านั้น (จรัส สุวรรณมาลา, 2554) ตัวอย่างโครงสร้างการคลังในจีนและญี่ปุ่นเพื่อเป็นตัวอย่างหรือนำมาปรับใช้ในร่างกฎหมายจังหวัดจัดการตนเอง หลักคิดคือต้องการให้จังหวัดจัดการตนเองและเทศบาลของไทยในอนาคต ไม่ต้องพึ่งเงินอุดหนุนจากรัฐบาลมากเกินไป โดยการขยายฐานภาษีและแหล่งรายได้ของท้องถิ่น เช่น จัดเก็บภาษีเสริมจากเงินได้บุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล รวมถึงมีข้อเสนอให้ควรต้องปรับโครงสร้างภาษีแบ่งให้เหมาะสม เช่น ภาษีสุรา ภาษียาสูบ ปัจจุบันแบ่งให้ท้องถิ่นร้อยละ 10 คนท้องถิ่นเห็นว่าไม่ยุติธรรม และไม่สอดคล้องกับยุคสมัย ผู้เชี่ยวชาญบางท่านเสนอสัดส่วนร้อยละ 50-50 คือ รัฐบาลควรจะได้ครึ่งหนึ่ง ท้องถิ่นได้ครึ่งหนึ่ง ในด้านการจัดเก็บภาษี หน่วยงานของรัฐจัดเก็บ หรือว่าองค์กรท้องถิ่นเป็นหน่วยจัดเก็บ หรือว่าจ้างให้เอกชนจัดเก็บแทน (ศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ, 2565) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดประสิทธิภาพในการหารายได้และการวางแผนการใช้จ่ายในท้องถิ่นของตนเอง ทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเหลื่อมล้ำ เพราะมีความแตกต่างทางพื้นที่ ขนาดของประชากร ขนาดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความเติบโตของเมืองที่แตกต่างกัน ทำให้การจัดสรรงบประมาณ การได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลแตกต่างกัน หากยังใช้ เกณฑ์จำนวนประชากร ขนาดพื้นที่และระดับรายได้ที่มีอยู่จากการจัดเก็บเองของแต่ละองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเกณฑ์ ในการจัดสรรเงินอุดหนุน ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบในการจัดสรร เมื่อคำนึงถึง สภาพปัญหาที่แท้จริงในพื้นที่ อาทิ ในกรณีท้องถิ่นขนาดเล็กมีประชากรในพื้นที่น้อยแต่มีปัญหาในการให้บริการสาธารณะภายในพื้นที่อยู่มาก สำหรับเงินอุดหนุนทั่วไป แบบกำหนดวัตถุประสงค์หรือมีเงื่อนไขในการใช้จ่าย และเงินอุดหนุนเฉพาะกิจนั้นเป็นการจัดสรรเงินเพื่อเป็นเครื่องมือบังคับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับเงินอุดหนุนชนิดนี้ ทำหน้าที่บางประการตามนโยบายของรัฐบาล และจะมีเพียงบางท้องถิ่นเท่านั้นที่จะได้รับการจัดสรรเงินอุดหนุนเฉพาะกิจในแต่ละปีแตกต่างกันไป ตามนโยบายและแผนงานโครงการของรัฐบาล ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเป็นอิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความเป็นธรรมในการจัดสรรเงินอุดหนุน เป็นต้น (นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ, 2552) ดังนั้น บทบาทของรัฐบาล คือ ควรลดระดับจากการควบคุมเป็นการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น และควรกำหนดกฎหมายระเบียบ และมาตรฐานกลาง นำไปสู่การปฏิบัติให้มีความเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น รวมถึงเปิดโอกาสให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคพลเมืองเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ เป็นธรรมและลดปัญหาการคอร์รัปชัน (นิภาพรณ เจนสันติกุล, 2556); (Muriu, A. R., 2014) อันเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมความเป็นอิสระทางการคลังการพัฒนาความสามารถในการหารายได้และวางแผนการใช้จ่ายอย่างสมดุล ผู้นำท้องถิ่นควรมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ และการจัดสินค้าและบริการสาธารณะสู่ประชาชน (Usui, C., 2007) ควรใช้หลักเกณฑ์ 4 ประการเพื่อควมมีประสิทธิภาพในการจัดหารายได้จากการกระจายอำนาจการคลัง คือ 1) ภาษีของท้องถิ่นควรที่จะมีความเป็นกลางมากที่สุด การจัดเก็บภาษีของท้องถิ่นต้องไม่ก่อให้เกิดการบิดเบือนการใช้ทรัพยากร หรือหากไม่อาจหลีกเลี่ยงการบิดเบือนแล้ว ความด้อยประสิทธิภาพต้องเกิดขึ้นให้น้อยที่สุด 2) ผู้ที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นควรเป็นกลุ่มประชาชนที่จะได้ประโยชน์หรือ

รับภาระจากภาษีท้องถิ่นเท่านั้น 3) ผลกระทบของภาษี (Tax Incidence) ต้องสอดคล้องกับหลักความเป็นธรรม (Equity) ด้วย เพื่อมิให้ภาระ ภาษีสร้างปัญหาความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ของประชาชนที่อาศัยอยู่ทั้งในและนอกท้องถิ่น 4) โครงสร้างต้นทุนที่เกิดจากการบริหารจัดการเก็บภาษีและการบังคับใช้ภาษีต้องต่ำที่สุด เพื่อให้การกระจายอำนาจทางการคลัง เป็นเครื่องมือที่นำไปสู่การปกครองตนเอง (Self-government) แต่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายที่ต้องมีการระบุอำนาจหน้าที่และแหล่งรายได้ (สกนธ์ วรรณวิวัฒนา, 2554) สำหรับการหารายได้เข้าสู่ท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดเกณฑ์และฐานการจัดเก็บภาษีได้โดยพิจารณาจากลักษณะทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น และศักยภาพของประชาชนในการจ่ายภาษี การกระจายตัวของประชากร และลักษณะความเป็นเมือง เพื่อให้การกำหนดฐานภาษีเป็นไปอย่างเหมาะสมกับท้องถิ่น และสามารถนำรายได้ที่จัดเก็บมาสู่การบริหารรายจ่ายเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเต็มที่ ควรพัฒนาเทคนิคและวิธีการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพให้มีความสอดคล้องกับหลักความเสมอภาค และความเป็นธรรม ส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการคลัง และลดความเหลื่อมล้ำ ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กระบวนทัศน์รัฐประศาสนศาสตร์ และการบริหารจัดการภาครัฐที่มีการเปลี่ยนแปลง ควรออกแบบนโยบายสาธารณะและโครงสร้างการบริการ และปฏิสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เอกชน ประชาชนที่เปลี่ยนไปด้วย การศึกษาการกระจายอำนาจทางการคลังจึงไม่ใช่แค่การมองปัญหาเชิงโครงสร้างการบริหารและความสัมพันธ์ ระหว่างรัฐบาลในแต่ละระดับเท่านั้น หากต้องใช้องค์ความรู้จากสาขาวิชาทั้งหลาย อาทิ องค์ความรู้ด้านเศรษฐศาสตร์เพื่อวิเคราะห์อรรถประโยชน์สูงสุด การจัดสรรทรัพยากร และการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ องค์ความรู้ด้านนโยบายสาธารณะในการศึกษาวิเคราะห์และนำงบประมาณมาจัดสรรให้กับผู้ด้อยโอกาสในสังคม และพยายามลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในทุกมิติให้ออกมาเป็นนโยบาย อาทิ การศึกษา การสร้างโอกาสทางการประกอบอาชีพและการขยายโอกาสให้ชุมชนมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ผ่านมาตรการหรือเครื่องมือทางการคลังและนโยบาย สาธารณะและการใช้องค์ความรู้ด้านการคลังและงบประมาณในการศึกษา นโยบายและมาตรการให้มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ การศึกษาการกระจายอำนาจทางการคลังจึงควรมีการศึกษาในอนาคตต่อไปในหลายมิติ ไม่เพียงศึกษาในเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำ การแสวงหากลไกและมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาและลดความไม่เท่าเทียมหรือการศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์ การใช้ดัชนีวัดความ เหลื่อมล้ำเท่านั้น หากแต่เป็นการศึกษาในเชิงมิติทางสังคมมากขึ้น ควรส่งเสริมการจัดทำงบประมาณแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ควรให้การศึกษาแก่บุคลากร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการคลังท้องถิ่น การศึกษาความเสี่ยงทางการคลัง วินัยทางการคลัง ความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณท้องถิ่น เป็นต้น โดยมีวิธีการศึกษา และควรศึกษางานวิจัยที่หลากหลายมากขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาประเทศต่อไป (นิภาพรรณ เจนสันติกุล, 2560)

5. ด้านงานบุคคล จังหวัดจัดการตนเองควรมีโครงสร้างงานบุคคลที่เจ้าพนักงานจะสังกัดกับรัฐบาลท้องถิ่น จังหวัด โดยมีระบบบุคลากรที่เป็นอิสระของตนเองภายใต้กฎหมายของจังหวัดจัดการตัวเอง ในระบบบริหารงานบุคคลใหม่นี้จังหวัดจะสามารถจัดให้มีระบบบุคลากรกลาง (จรัส สุวรรณมาลา, 2554) ที่เอื้ออำนวยให้จังหวัดและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่สามารถใช้ประโยชน์บุคลากรที่ขาดแคลนร่วมกันได้ และต้องมีบุคลากรของจังหวัดที่มีมาจากข้าราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่รับโอนมาปฏิบัติหน้าที่หลังจากยุบรวมหน่วยงานเดิมเข้าด้วยกันโดยสามารถดูตัวอย่างจากกรณีศึกษาของประเทศจีนที่มีจำนวนพนักงานท้องถิ่นมากกว่า 40 ล้านคน โดยเปรียบเทียบกับเจ้าพนักงานที่สังกัดรัฐบาลกลางของจีนเพียง 4 ล้านคน ในบางมณฑลของจีนมีสำนักงานลงทุนที่สังกัดรัฐบาลมณฑล ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา เปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของธุรกิจที่ประสงค์จะไปลงทุนในจีน รวมทั้งการเจรจาต่อรองสิทธิประโยชน์ด้านภาษีในประเทศญี่ปุ่นก็คล้าย ๆ กับจีน รัฐบาลท้องถิ่นของญี่ปุ่นใช้จ่ายเงินประมาณร้อยละ 55 ในขณะที่รัฐบาลกลางใช้จ่ายเงินคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 45 (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2552) บุคลากรภายในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะ

มีความพร้อมในการเป็นจังหวัดปกครองตนเองด้วยเช่นเดียวกัน โดยบุคลากรจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญในภาระหน้าที่ที่ได้รับ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้เพราะอำนาจสั่งการทั้งหมดจะอยู่ที่ผู้ว่าราชการจังหวัด โดยไม่มีการส่งต่อเรื่องไปยังราชการส่วนภูมิภาคเหมือนอย่างเช่นเคยเป็นมา องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรที่จะเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรภายในองค์กรก่อนการจัดตั้งเป็นจังหวัดปกครองตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง ในทางกลับกัน ถ้าหากจังหวัดใดไม่มีความพร้อมในการเป็นจังหวัดจัดการตนเองแต่ได้มีการจัดตั้งเป็นจังหวัดปกครองตนเองจะเกิดผลที่ตามมา กล่าวคือ ถ้าประชาชนไม่มีความพร้อม ไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการพัฒนาไปในทิศทางที่ไม่ตรงกับความต้องการของประชาชน อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อประชาชนมากกว่าผลดีขาดการตรวจสอบถ่วงดุลจากภาคประชาชน ซึ่งจะทำให้เกิดการทุจริต คอร์รัปชันได้ง่ายขึ้น อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นภายในจังหวัด ถ้าหากจังหวัดนั้นไม่มีความพร้อม ไม่มีทรัพยากรที่เพียงพอ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน อาจทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปได้โดยยากลำบาก ต้องใช้ระยะเวลานาน ซึ่งทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนเพิ่มมากขึ้นไม่ตรงกับเจตนารมณ์ในการจัดตั้งเป็นจังหวัดจัดการตนเองที่สามารถแก้ไขได้อย่างทันที่และเบ็ดเสร็จ อีกทั้งกรณีบุคลากรไม่มีความเชี่ยวชาญในภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจะทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการเพิ่มขึ้นอีก เพราะวิธีการแก้ไขปัญหาที่ไม่ถูกหลัก สิ้นเปลืองงบประมาณ และต้องแก้ไข ซ้ำไม่ยั่งยืน ความพร้อมในการพัฒนาไปสู่จังหวัดจัดการตนเองจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ไม่ควรมองข้าม เพราะถ้าหากไม่มีความพร้อมแล้ว การบริหารจัดการจังหวัดอาจจะประสบปัญหาและไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ (ณัฐวรรณ อารัมภ์วิโรจน์, 2557)

6. ด้านองค์กร จังหวัดควรวางแผนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างความพร้อม และแสดงศักยภาพที่จะจัดการตนเองได้ กล่าวคือ จังหวัดควรจัดเตรียมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านภายในจังหวัดอย่างเพียงพอ เพื่อนำมาบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาภายในจังหวัดได้อาทิ เช่น จังหวัดประชาชนควรมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน ดำเนินการขับเคลื่อนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ดังนี้ องค์กรชุมชนที่ทำงานประเด็น เศรษฐกิจชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน โรงสีชุมชน กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป็นต้น องค์กรชุมชนที่ทำงานสร้างเสริมสุขภาพ เช่น เรื่องยาเสพติด แพทย์ทางเลือก ควรมีการนำความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านมาทำการรักษาโดยใช้สมุนไพรและวิธีการรักษาในสมัยก่อนผสมผสานกับการรักษาสมัยใหม่ การทำเกษตรอินทรีย์ ตลาดนัดสีเขียว ซึ่งมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการทำเกษตรโดยปลอดสารพิษ เช่น ใช้ปุ๋ยหมักและยาฆ่าแมลงที่ผลิตจากพืช เป็นต้น องค์กรชุมชนที่ทำงานขับเคลื่อนในประเด็นทรัพยากร เช่น การอนุรักษ์ป่า อนุรักษ์น้ำ ให้คงอยู่อย่างยั่งยืน เป็นต้น และองค์กรชุมชนที่ทำงานประเด็นภัยคุกคามต่าง ๆ ทั้งยาเสพติด อุบัติเหตุสัทธิสตรี้ ความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งคอร์รัปชัน เพื่อสวัสดิภาพของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น นอกจากนี้จังหวัดควรกำหนดอัตลักษณ์หรือทิศทางการพัฒนาจังหวัดและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน มีการจัดทำธรรมนูญประชาชนขึ้นเพื่อให้ประชาชนนำไปปฏิบัติและขับเคลื่อนจังหวัดไปสู่เมืองธรรมเกษตร คือ เมืองที่ประชาชนปกครองตนเอง ด้วยความเสมอภาคเสมอธรรม ดำรงวิถีเกษตรอินทรีย์มีธรรมชาติที่สมบูรณ์การศึกษาเกี่ยวหนุน บุญฮึดครองนำชีวิตให้ยั่งยืน ดังนั้นจังหวัดควรที่จะมีความพร้อมในด้านองค์กรก่อนการจัดตั้งเป็นจังหวัดปกครองตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของประชาชน (ณัฐวรรณ อารัมภ์วิโรจน์, 2557)

สรุป

แนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองในบริบทการทับซ้อนเมืองใหม่กับเมืองเก่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้นควรมีการกระจายอำนาจการบริหารและการปกครองสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวทางการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเองใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างการ

ปกครอง ควรพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่สู่เมืองแห่งความสุข ยุกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอัจฉริยะ คุณภาพสูง สร้างฐานเศรษฐกิจมูลค่าสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมและ ภูมิปัญญาอย่างสร้างสรรค์ 2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ควรจัดทำแผนการ/โครงการ/หน่วยงาน/ส่วนราชการ และการกำกับดูแลการปฏิบัติราชการ พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัย พัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านแรงงาน และการจัดระเบียบแรงงาน และบริหารจัดการ แรงงานต่างด้าว ป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตและ ประพฤติมิชอบในภาครัฐ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ควรสร้างการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหมู่บ้าน (วิสัยทัศน์) และทิศทางการพัฒนาตามศักยภาพของหมู่บ้าน ควรให้ประชาชนร่วมวางแผนนโยบายแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมในด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา ด้านการพัฒนา คุณภาพชีวิตและสังคม ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านสาธารณสุข ด้านการศาสนา และด้านสวัสดิการชุมชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ชุมชนทุกพื้นที่ 4) ด้านการคลัง ควรมีการคลังท้องถิ่นรูปแบบใหม่ มีเป้าประสงค์ในการพัฒนาเพื่อท้องถิ่นไทยทำงานเข้มแข็ง รัฐต้องให้การสนับสนุนในการจัดทำบริการสาธารณะให้การอุดหนุนงบประมาณแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้น้อย จัดให้มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิบริหารภาษีระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ จัดทำแผน การจัดเก็บภาษีอากรและรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐบาลควรลดระดับจากการควบคุมเป็นการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็น และควรกำหนดกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานกลาง นำไปสู่การปฏิบัติให้มีความเหมาะสมกับแต่ละท้องถิ่น ควรพัฒนาเทคนิคและวิธีการจัดเก็บภาษีให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักความเสมอภาค และความเป็นธรรม ส่งเสริมการกระจายอำนาจทางการคลัง และลดความเหลื่อมล้ำ ภายใต้แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ การกระจายอำนาจทางการคลังจึงควรมีการศึกษาในอนาคตต่อไปในหลายมิติ ควรส่งเสริมการจัดทำงบประมาณแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ควรให้การศึกษาแก่บุคลากร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการคลังท้องถิ่น การศึกษาความเสี่ยงทางการคลัง วินัยทางการคลัง ความโปร่งใสในการบริหารงบประมาณท้องถิ่น 5) ด้านงานบุคคล จังหวัดจัดการตนเองในบริบทการทับซ้อนเมืองใหม่กับเมืองเก่าของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรมีโครงสร้างงานบุคคลที่ท้องถิ่น จังหวัด ที่เป็นอิสระของตนเองภายใต้กฎหมายของจังหวัดจัดการตัวเอง ควรมีบุคลากรของจังหวัดที่มีมาจากราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด และข้าราชการส่วนภูมิภาคที่รับโอนมาปฏิบัติหน้าที่ บุคลากรภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรที่จะมีความพร้อมในการเป็นจังหวัดปกครองตนเองด้วยเช่นเดียวกัน โดยบุคลากรจะต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญใน ภาระหน้าที่ที่ตนได้รับ ควรเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรภายในองค์กรก่อนการจัดตั้งเป็นจังหวัดปกครองตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง และ 6) ด้านองค์กร จังหวัดควรวางแผนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความพร้อม และแสดงศักยภาพที่จะจัดการตนเองได้ จังหวัดควรจัดเตรียมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้านภายในจังหวัดอย่างเพียงพอ เพื่อนำมาบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาภายในจังหวัด ประชาชนควรมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชน ดำเนินการขับเคลื่อนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน ควรมีการนำความรู้จากปราชญ์ชาวบ้านมาทำการรักษาโดยใช้สมุนไพรและวิธีการรักษาในสมัยก่อนผสมผสานกับการรักษาสมัยใหม่ ควรกำหนดอัตลักษณ์หรือทิศทางการพัฒนาจังหวัดและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ควรที่จะมีความพร้อมในด้านองค์กรก่อนการจัดตั้งเป็นจังหวัดปกครองตนเอง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สุธีรัตนภิรมย์. (2566). การศึกษาผลกระทบด้านทรัพย์สินทางวัฒนธรรมของแหล่งมรดกโลกทาง นครประวัติศาสตร์. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2566 จาก <https://prachatai.com/journal/2023/04/103747>
- เกรียงเพชร ทองบริสุทธิ. (2561). การบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงวารสารศรีนครินทร์วิโรฒวิจัยและพัฒนา. วารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10(19), 20-32.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2554). ก้าวข้ามกับดัก Hamilton Paradox :สู่จังหวัดจัดการตนเอง. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชำนาญ จันทร์เรือง. (2563). ร่าง พรบ.จังหวัดจัดการตนเองฯ ข้าหรือเร็วต้องเกิดขึ้น. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2566 จาก <https://prachatai.com/journal/2020/04/87040>
- ณัฐวรรณ อารัมภะโรจน์. (2557). แนวทางในการกระจายอำนาจแบบจังหวัดจัดการตนเอง : ศึกษากรณีธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ พ.ศ. 2555. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2552). การขับเคลื่อนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการจัดบริการสาธารณะที่ดี. เชียงใหม่: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- ธนกฤต ธณาธารงฤทธิ์. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางปะอินอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 5(2), 189-201.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2552). ทิศทางการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยและต่างประเทศเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร: วิทยุชุมชน.
- นิภาพรณ เจนสันติกุล. (2556). แนวคิดความเป็นเมือง และมิติทางเศรษฐกิจ. วารสารอินทนิลทักษิณสาร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 8(1), 81-95.
- _____. (2560). การกระจายอำนาจทางการคลัง : ปัญหาและแนวทางแก้ไข. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- นิวัฒน์ นุ่นสาคร. (2565). การมอบอำนาจ/ภารกิจจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- ศรัณย์ จิระพงษ์สุวรรณ. (2565). จังหวัดจัดการตนเอง. เรียกใช้เมื่อ 11 มีนาคม 2566 จาก <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?>
- สกนธ์ วรรณวิวัฒนา. (2554). วิถีใหม่การพัฒนาารายรับท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- สวีน ดันอุด และชัชวาลทองดีเลิศ. (2553). เบื้องหลังวิคิดและข้อสังเกต “จังหวัดจัดการตนเอง”. เรียกใช้เมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://prachatai.com/journal/2012/06/41223>
- สำนักงานกรรมาธิการ 2. (2564). รายงานการศึกษาเรื่อง การบริหารราชการรูปแบบจังหวัดจัดการตนเอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกรรมาธิการ 2.
- สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2566). แผนพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570). พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- Muriu, A. R. (2014). How does Citizen Participation impact Decentralized Service Delivery? Lessons from the Kenya Local Authority Service Delivery Action Plan (LASDAP). New York: Harcourt-Brace.
- Usui, C. (2007). Asian Sociology. In Bryant, C. D. & Peck, D. L. (Eds.), The Handbook of 21st Century Sociology (pp. 60-68). Thousand Oaks: Sage Publications.

สงครามการปราบปรามการทุจริต: การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ของคนไทยและคนจีน*

ANTI - CORRUPTION WAR: A STUDY OF CONCEPTUAL METAPHORS OF THAI AND CHINESE PEOPLE

เสวียน หยวน หวู่*, เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา, โกวิท พิมพวง

Xueyan Hua*, Methawee Yuttapongtada, Kowit Plimpuang

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: hua.x@ku.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] ในข่าวออนไลน์ภาษาไทยและภาษาจีน ตามแนวคิดการศึกษาอุปลักษณ์ของ Lakoff & Johnson โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ เก็บข้อมูลภาษาไทยจากเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ มติชนออนไลน์ และเก็บข้อมูลภาษาจีนจากเว็บไซต์ซินหัวนิวส์และเว็บไซต์คณะกรรมการตรวจสอบวินัยส่วนกลางแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีน ตั้งแต่ 1 ม.ค. 2563 - 30 เม.ย. 2565 และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบรูปคำอุปลักษณ์สงครามในข่าวออนไลน์ภาษาไทย 24 รูปคำ และพบรูปคำอุปลักษณ์สงครามในข่าวออนไลน์ภาษาจีน 61 รูปคำ รูปคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นว่าทั้งผู้ใช้ภาษาไทยและผู้ใช้ภาษาจีนมีมโนทัศน์เหมือนกันที่มองว่า [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] แต่มีรายละเอียดที่ต่างกันคือ ชาวภาษาจีนมีการใช้รูปคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายสงครามมากกว่าและหลากหลายกว่าชาวภาษาไทย โดยเฉพาะรูปคำอุปลักษณ์กลุ่มปฏิบัติการต่อสู้กับศัตรูที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหการทุจริต เนื่องจากการปราบปรามการทุจริตเป็นภารกิจที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นอกจากต้องการให้ผู้รับสารเข้าใจถึงความอันตรายของการทุจริตแล้ว ที่สำคัญกว่านั้นคือ แสดงจุดยืนและความคิดของรัฐบาลในการปราบปรามการทุจริต เพื่อเกิดการโน้มน้าวใจให้ประชาชน ผู้รับสารให้ความร่วมมือในการปราบปรามการทุจริต การที่ผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนมีมโนทัศน์การทุจริตที่เหมือนกันเกิดจากประสบการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน การที่เลือกใช้รูปคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายสงครามที่ต่างกันเกี่ยวเนื่องกับสภาพทางสังคมที่ต่างกัน

คำสำคัญ: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์, การปราบปรามการทุจริต, สงคราม

Abstract

This research aims to study metaphorical expressions reflecting conceptual metaphors [Anti-Corruption is war] in Thai and Chinese online news based on the metaphorical framework by Lakoff and Johnson. It employs a qualitative and quantitative research method, collecting Thai language data from the Thairath online website and Matichon Online, and collecting Chinese data from Xinhua News website and Central Discipline Inspection and Supervision Commission website between January 1, 2020, and April 30, 2022. The research findings are

presented using a descriptive research method. This study found 24 metaphorical expressions about war in Thai online news and 61 metaphorical expressions about war in Chinese online news. The metaphorical expressions observed indicate that both Thai and Chinese speakers share the concept that [Anti-Corruption is war]. However, there are some differences in the usage of metaphorical expressions about war between Chinese online news and Thai online news. Specifically, the group fighting against the enemy represents the effort to solve corruption problems. Since anti-corruption is an important mission for the Chinese government, it aims not only to make the public understand the dangers of corruption but also to convey its standpoint and ideas regarding anti-corruption and persuade the public to cooperate in the fight against corruption. The shared concept of corruption among Thai and Chinese speakers arises from similar sociocultural experiences, while the selection of different metaphorical expressions about war is associated with different social conditions.

Keywords: Conceptual Metaphor, Anti-Corruption, War

บทนำ

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันนับได้ว่าเป็นปัญหาสำคัญหนึ่งที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการทุจริตคอร์รัปชันส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาครัฐ การพัฒนาเศรษฐกิจ การค้าการลงทุน และการพัฒนาประเทศ รวมถึงภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ ฯลฯ จากผลการสำรวจสถานการณ์การทุจริตของทุกประเทศทั่วโลกขององค์การเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International, 2022) พบว่า ประเทศไทยถูกจัดอันดับปัญหาการทุจริตผ่านดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index : CPI) โดยมีค่าคะแนนอยู่ในอันดับที่ 101 และประเทศจีนมีค่าคะแนนอยู่ในอันดับที่ 65 จากประเทศที่เข้าร่วมประเมินทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลก ดังที่สัมฤทธิ์ น่วมศิริ และคณะ ได้กล่าวถึงผลเสียที่เกิดจากการทุจริตคอร์รัปชันในงานวิจัยการทุจริตคอร์รัปชันกับสังคมไทยว่า การทุจริตคอร์รัปชันทำให้สังคมไม่เจริญเติบโตและพัฒนา ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ ประชาชนขาดความศรัทธา ไม่เคารพกฎหมายและถืออำนาจและเงินเป็นใหญ่ (สัมฤทธิ์ น่วมศิริ และคณะ, 2562) ซึ่งทั้งสองประเทศต่างก็เห็นถึงความจำเป็นและความสำคัญในการจัดการปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน อันเห็นได้จากการดำเนินการนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาลทั้งสองประเทศ เช่น ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรียุค คสช. ได้ประกาศให้การแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็น “วาระแห่งชาติ” โดยได้กล่าวว่า

(1) “รัฐบาลมีความมุ่งมั่นในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ดำเนินการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี...มุ่งสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริต (ทำเนียบรัฐบาลไทย, 2564)

สำหรับสาธารณรัฐประชาชนจีน ประธานาธิบดี สี จิ้นผิงก็ได้เน้นย้ำถึงความมุ่งมั่นของการจัดการปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลในการประชุมหรืองานต่าง ๆ บ่อยครั้ง เช่นการกล่าวในประชุมเต็มคณะครั้งที่ 2 ของคณะกรรมการการตรวจสอบวินัยของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนชุดที่ 18 ว่า

(2) 党风廉政建设和反腐败斗争，是党的建设的重大任务。为政清廉才能取信于民，秉公用权才能赢得人心。

การเสริมสร้างความสุจริตของพรรคฯ และต่อสู้กับทุจริต เป็นภาระหน้าที่สำคัญที่ยิ่งใหญ่ในการสร้างสรรค์พรรค ต้องปกครองด้วยความซื่อสัตย์ถึงจะได้รับความเชื่อถือจากประชาชน ใช้อำนาจอย่างเป็นธรรมถึงจะชนะใจประชาชน (Xi, J. , 2014)

การทุจริตคอร์รัปชันมักเป็นประเด็นที่นักวิชาการในสาขาวิชาต่าง ๆ ให้ความสนใจ ทั้งสาขารัฐศาสตร์ กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ ปรัชญา สังคมวิทยา ฯลฯ แต่เมื่อวิเคราะห์หา (1) และ (2) ที่กล่าวโดยผู้นำของทั้งสองประเทศในแง่ภาษาศาสตร์นั้น จะพบว่ามีการใช้อุปสรรคในการเปรียบเทียบการทุจริตอย่างน่าสนใจ กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ (1) คำว่า “ต่อต้าน” มีความหมายว่า ปะทะไว้, ต้านทานไว้, สู้รบป้องกันไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) แสดงความเป็นปฏิปักษ์และต่อสู้ไม่ให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำสำเร็จ (นพวรรณ พันธเมธา, 2063) ซึ่งคำดังกล่าวมีความหมายเกี่ยวกับการต่อสู้กับศัตรู แต่ถูกนำมาใช้ในการกล่าวถึงการทุจริตในเชิงเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นถึงการเปรียบเทียบการทุจริตเป็นศัตรูอันตรายที่ต้องต่อสู้ และกำจัด สำหรับตัวอย่างที่ (2) คำว่า “斗争” ที่หมายถึง ต่อสู้ มักจะใช้ในการสู้รบ สงคราม จากตัวอย่าง 反腐败斗争 ที่หมายถึง ต่อสู้กับทุจริต ก็เห็นได้ว่าการเปรียบเทียบการทุจริตเป็นศัตรูที่เป็นอันตรายในสงครามที่ต้องต่อสู้กันเช่นกัน

แนวคิดภาษาศาสตร์ปริชาน เห็นว่า ภาษาเป็นภาพสะท้อนของความคิด และการประมวลผลความคิดของมนุษย์ การอธิบายปรากฏการณ์ที่สำคัญในภาษาจะทำให้สามารถอธิบายความนึกคิด รวมทั้งการประมวลผลความคิดว่ามนุษย์คิดเห็นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างไร ภาษาจึงเปรียบได้กับหน้าต่างที่เปิดให้เห็นถึงการทำงานในระบบปริชานของผู้ใช้ภาษา (ชัชวดี ศรีลัมพ์, 2548) การศึกษาอุปสรรคตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน เริ่มจาก George Lakoff และ Mark Johnson นักภาษาศาสตร์ปริชาน ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ในหนังสือ Metaphor We Live By ว่า การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของเรานั้นอยู่ในรูปแบบของการเปรียบเทียบเป็นอุปสรรคทั้งสิ้น อุปสรรคจะไม่เพียงแต่เป็นเรื่องของการใช้คำเท่านั้น แต่ยังเป็นปรากฏการณ์ระดับโมโนทัศน์ และสะท้อนถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ เช่น การเรียนรู้ ประสบการณ์ทางร่างกาย ประสาทสัมผัส สังคมวัฒนธรรม ฯลฯ การวิเคราะห์การใช้ภาษาของคนในสังคมนั้น ๆ จึงสามารถแสดงให้เห็นว่า คนในสังคมนั้น ๆ มีระบบความคิดอย่างไร อุปสรรคแนวนี้จึงเรียกว่า อุปสรรคโมโนทัศน์ หรือโมโนอุปสรรค (Lakoff, G., & Johnson, M., 1980) ไดยกตัวอย่างอุปสรรคเชิงโมโนทัศน์ TIME IS MONEY ที่ปรากฏใช้กันในชีวิตประจำวันของผู้พูดภาษาอังกฤษ ที่สะท้อนจากการใช้คำอุปสรรคต่าง ๆ เช่น (1) You're wasting my time. (2) How do you spend your time these days? (3) That flat tire cost me an hour. จะเห็นได้ว่า คำกริยาที่พบในตัวอย่าง เช่น wasting, spend, cost ล้วนเป็นคำที่ปกติใช้ในวงความหมายเมื่อพูดถึงเงินทอง สิ่งมีค่า ซึ่งตัวอย่างข้างต้นนอกจากสื่อให้เห็นถึงการเปรียบเทียบเวลาเป็นเงินแล้ว ยังสื่อให้เห็นถึงความคิดโมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาอังกฤษว่าให้ความสำคัญกับเวลา เห็นเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเหมือนเงินทอง

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานที่ศึกษาอุปสรรคเชิงโมโนทัศน์การทุจริตโดยตรงยังไม่พบในงานวิจัยภาษาไทย งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินการทุจริตในภาษาไทยมักจะเป็นงานด้านรัฐศาสตร์ กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ ปรัชญา สังคมวิทยา ฯลฯ เช่น การเสริมสร้างจิตสำนึกการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสังคมไทย (อภิษฎา ศรีเครือคง และคณะ, 2560) แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ (ปิยะธิดา อภัยภักดิ์, 2561) การทุจริตคอร์รัปชันกับสังคมไทย (สัมฤทธิ์ น่วมศิริ และคณะ, 2562) สำหรับงานวิจัยภาษาจีนนั้น พบว่ามีการศึกษาทั้งอุปสรรคเชิงโมโนทัศน์การทุจริตในภาษาจีน และการเปรียบเทียบอุปสรรคเชิงโมโนทัศน์การทุจริตระหว่างภาษาจีนกับภาษาต่างประเทศ เช่น Dong & Zheng พบว่าทั้งภาษาอังกฤษและภาษาจีนมีการใช้อุปสรรคสงคราม อุปสรรคโรค และอุปสรรคการเดินทางมากที่สุด อุปสรรคดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันด้านประสบการณ์ทางร่างกายและสังคม และสะท้อนให้เห็นว่าทั้งผู้ใช้ภาษาอังกฤษและผู้ใช้ภาษาจีนมีความคิดตรงกันว่าการทุจริตเป็นสิ่งที่อันตราย การจัดการปัญหาการทุจริตเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (Dong, W., & Zheng, K., 2015) ชาวภาษาเกาหลีและชาวภาษาจีนมีการใช้อุปสรรคที่เหมือนกันคือ อุปสรรคสงคราม อุปสรรคสิ่งมีชีวิต อุปสรรคโรค ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความคล้ายคลึงกันด้านประสบการณ์และความคิดต่อเรื่องการทุจริตของผู้ใช้ภาษาเกาหลีและภาษาจีน (Ma, Y., 2017) ทั้งคนจีนและคนรัสเซียมีโมโนทัศน์ต่อการทุจริตที่

คล้ายคลึงกัน คือ มองว่าการทุจริตเป็นสิ่งอันตรายที่ต้องอยู่ห่าง (Pan, Z., 2020) โดยสื่อผ่านอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [การทุจริต คือ โรค] [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] (Liu, X., 2018) ใช้กรอบแนวคิดของ Lakoff & Johnson และอุปลักษณ์เชิงวิพากษ์ของ Charteris-Black ในการวิเคราะห์ พบว่าชาวภาษาจีนมีการใช้อุปลักษณ์สงคราม อุปลักษณ์เครื่องมือ อุปลักษณ์สัตว์ อุปลักษณ์โรค และอุปลักษณ์สิ่งก่อสร้างมากที่สุด ซึ่งการเลือกใช้อุปลักษณ์ดังกล่าวเกิดจากปัจจัยทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมสังคม และอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ที่ปรากฏทำหน้าที่ 3 ประการคือ 1) ช่วยให้เรื่องการทุจริตกลายเป็นสิ่งที่ประชาชน หรือผู้รับสารเข้าใจง่ายขึ้น 2) ช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจความคิดและนโยบายในการปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลจีนมากขึ้น 3) โน้มน้าวให้ผู้รับสารยอมรับความคิดและนโยบายที่ใช้ในการปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลจีน (Ji, Y., 2021) พบว่าท่านประธานาธิบดีสี จิ้นผิงมีการใช้อุปลักษณ์สงคราม อุปลักษณ์โรคมากที่สุด อุปลักษณ์ที่ท่านใช้ทำหน้าที่การถ่ายทอดความคิดของท่านเข้าสู่ประชาชนได้ดี เนื่องจากอุปลักษณ์ที่ท่านใช้ เช่น สงคราม โรค เป็นสิ่งที่ประชาชนคุ้นเคยและเข้าใจง่าย ช่วยให้ประชาชนเข้าใจความอันตรายหรือผลกระทบของการทุจริตที่มีต่อประเทศชาติ และเห็นความมุ่งมั่นของท่านในการต่อต้านการทุจริตเป็นอย่างดี

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า อุปลักษณ์สงครามมีการปรากฏเป็นสากล เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี ภาษารัสเซีย และภาษาจีนต่างก็มีการใช้อุปลักษณ์สงครามในการทำความเข้าใจเรื่องการทุจริต จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า ภาษาไทยก็มีการนำอุปลักษณ์สงครามในการกล่าวถึงการทุจริตเช่นกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบว่าผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนมีการนำอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์สงครามในการทำความเข้าใจมนทัศน์การทุจริต ซึ่งเป็นมนทัศน์ที่ซับซ้อนและเป็นนามธรรมอย่างไร เพื่อให้ทราบถึงมุมมองของผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนที่มีต่อเรื่องการทุจริต ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการทำความเข้าใจกันระหว่างประชาชนทั้งสองประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] ในข่าวออนไลน์ภาษาไทยและภาษาจีน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และปริมาณ (Quantitative Research) และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) มีวิธีการดำเนินการ ดังนี้

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลภาษาไทยจากเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ มติชนออนไลน์ และเก็บข้อมูลภาษาจีนจาก 新华网 (เว็บไซต์ซินหัวนิวส์ Xinhua News) 中央纪委国家监委网 (เว็บไซต์คณะกรรมการตรวจสอบวินัยส่วนกลางแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีน (China Discipline Inspection and Supervision Commission) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2563 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2565 เนื่องจากเว็บไซต์ไทยรัฐออนไลน์ มติชนออนไลน์ เป็นสื่อมวลชนหลักที่ได้รับความนิยม และความเชื่อถือที่มีผู้ติดตามจำนวนมากของประเทศไทย ส่วน 新华网 (เว็บไซต์ซินหัวนิวส์ Xinhua News) ก็เป็นสื่อที่ได้รับความนิยม และความเชื่อถือที่มีผู้ติดตามจำนวนมากของประเทศไทย 中央纪委国家监委网 (เว็บไซต์คณะกรรมการตรวจสอบวินัยส่วนกลางแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีน (China Discipline Inspection and Supervision Commission) เป็นเว็บไซต์ของคณะกรรมการตรวจสอบวินัยส่วนกลางแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีน ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ในการปราบปรามการทุจริตเป็นหลัก ถือว่าเป็นแหล่งที่มาหลักของข่าวที่เกี่ยวกับการทุจริตของพรรคจีน ซึ่งเว็บไซต์เหล่านี้มีการรายงานข่าวประเด็นต่าง ๆ ที่ประชาชนสนใจ รวมถึงข่าวที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

ผู้วิจัยจะเก็บเฉพาะข้อมูลที่มีการใช้รูปคำที่อยู่ในวงความหมายสงครามในการกล่าวถึงการทุจริตในเชิงเปรียบเทียบ แสดงให้เห็นถึงการถ่ายโยงความหมายระหว่างวงความหมายสงคราม ซึ่งเป็นวงความหมายต้นทาง (source domain) ไปยังวงความหมายการทุจริต ซึ่งเป็นวงความหมายปลายทาง (target domain) ดังตัวอย่างเช่น

(3) รัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ประกาศสงคราม กับการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งอาจจะคล้ายกับทุกรัฐบาลที่ผ่านมา แต่ชาวบ้านกลับไปโฟกัสว่า รัฐบาลชุดไหนมีคอร์รัปชันมากที่สุด องค์กรปราบคอร์รัปชันทั้งภาครัฐและเอกชนฟันธงตรงกัน น่าตกใจคือแนวโน้มว่า สถิติคอร์รัปชัน รัฐบาลชุดนี้จะแซงหน้าชุดอื่น

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า มีการใช้คำว่า “ประกาศสงคราม” กับการทุจริต ซึ่งตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน คำว่า “สงคราม” หมายถึง การรบใหญ่ที่มีคนจำนวนมากต่อสู้ฆ่าฟันกัน ประกาศสงคราม จึงหมายถึง การนำประเทศเข้าสู่ภาวะสงครามกับศัตรู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ตัวอย่างดังกล่าวจึงถือว่ามี การเปรียบเทียบเกิดขึ้นโดยมีวงความหมายต้นทาง (source domain) คือ สงคราม และสิ่งที่ถูกเปรียบในวงความหมายปลายทาง (target domain) คือ การทุจริต กล่าวคือมีการเปรียบเทียบการทุจริตเป็นศัตรูที่ต้องกำจัดในสงคราม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจะจำแนกกลุ่มรูปคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายสงครามตามวงความหมายย่อย โดยใช้ความหมายประจำรูปเป็นเกณฑ์โดยใช้พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานฉบับ พ.ศ. 2554 และคลังคำของ นววรรณ พันธุเมธา เป็นเอกสารอ้างอิงในภาษาไทย (นววรรณ พันธุเมธา, 2063) และใช้ HANYU CIDIAN 现代汉语词典 (พจนานุกรมภาษาจีนสมัยใหม่) เป็นเอกสารอ้างอิงในภาษาจีน (Dictionary Editing Office of CASS 中国社会科学院语言研究所词典编辑室, 2016)

จากนั้น ผู้วิจัยจะวิเคราะห์กระบวนการถ่ายโยงความหมายระหว่างมโนทัศน์ต้นทางสงครามไปยังมโนทัศน์ปลายทางการทุจริต เพื่อแสดงให้เห็นถึงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] ในระบบปริชาณของคนไทยและคนจีน เพื่อนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าชาวออนไลน์ภาษาไทยมีการใช้รูปคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายสงครามจำนวน 24 รูป และสามารถจำแนกรูปคำเหล่านี้ตามกลุ่มความหมายย่อยได้เป็น 5 กลุ่ม คือ 1) การจู่โจมของศัตรู 2) ปฏิกริยาต่อสู้กับศัตรู 3) ยุทธศาสตร์การทำสงคราม 4) อาวุธที่ใช้ในสงคราม และ 5) ผลของสงคราม ดังนี้

ตารางที่ 1 รูปคำอุปลักษณ์สงครามในชาวออนไลน์ภาษาไทย

อุปลักษณ์ (จำนวนรูปคำอุปลักษณ์)	รูปคำอุปลักษณ์
อุปลักษณ์สงคราม (24 รูป)	1) การจู่โจมของศัตรู (2 รูป) คุกคาม ทำลาย
	2) ปฏิกริยาต่อสู้กับศัตรู (18 รูป) ประกาศสงคราม ป้อง ป้องกัน กัน ป้อมป้อม ต้าน ต่อด้าน สกัด สู้ ต่อสู้ ฟันปราบปราบปราม ขจัด ประหาร(ปราบ) ล้างบาง กำจัด กวาดล้าง
	3) ยุทธศาสตร์การทำสงคราม (1 รูป) (กำหนด/ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์) ยุทธศาสตร์
	4) อาวุธที่ใช้ในสงคราม (2 รูป) อาวุธ เกราะ
	5) ผลของสงคราม (1 รูป) เอาชนะ

ดังตัวอย่างเช่น

(4) โดยเฉพาะข้าราชการจะต้องไม่ทุจริตโดยเด็ดขาด สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่คุกคามประเทศไทยมานานแล้ว

(5) แม้ว่า ทปอ. จะหาทางป้องกันการทุจริตอย่างไร ก็จะมีคนพยายามหาช่องทางกระทำความผิด คล้ายหนูจับแมว แมวจับหนูอยู่ตลอด

(6) ... การขับเคลื่อนประเทศจึงให้ความสำคัญกับการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2560-2564 กำหนดยุทธศาสตร์หลักมุ่งเน้นให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริต

(7) คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พัฒนากฎหมายและมาตรการ รวมไปถึงการจัดทำคู่มือแนวทางปฏิบัติที่จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาลินบนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างเกราะป้องกันให้กับองค์กรในการพัฒนาแนวปฏิบัติการป้องปรามการคอร์รัปชันให้มีความทันสมัย

(8) องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน เชื่อว่าการต่อสู้ เอาชนะคอร์รัปชัน หลักสำคัญคือต้องทำให้ทุกคนตระหนักว่า การโกงเป็นเรื่องน่ารังเกียจ คนโกงต้องไม่มีที่ยืนในสังคม

จากตัวอย่างข้างต้น รูปคำ “คุกคาม” “ป้องกัน” “ยุทธศาสตร์” “เกราะ” และ “เอาชนะ” ต่างเป็นคำที่อยู่ในวงความหมายสงคราม แต่ถูกนำมาใช้ในการกล่าวถึงการทุจริตในเชิงเปรียบเทียบ รูปคำเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการทุจริตเสมือนศัตรูในสงครามที่ไม่หวังดี และมุ่งทำลายความสงบของประเทศชาติ และสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน รัฐบาลและประชาชนเสมือนฝ่ายตรงข้ามที่ต้องต่อสู้กับศัตรูการทุจริตด้วยการวางกลยุทธ์ และใช้กฎหมาย มาตรการต่าง ๆ เป็นอาวุธเพื่อเอาชนะศัตรูการทุจริต และประสบความสำเร็จในสงครามการปราบปรามการทุจริต ทั้งนี้ สามารถแสดงกระบวนการการถ่ายทอดความหมายได้ดังนี้

ตารางที่ 2 การถ่ายทอดความหมายอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] ในข่าวออนไลน์ภาษาไทย

วงความหมายต้นทาง [สงคราม]		วงความหมายปลายทาง [การปราบปรามการทุจริต]
ข้าศึก/ศัตรู	→	การทุจริต
คู่ต่อสู้กับศัตรู	→	รัฐบาล ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรต่าง ๆ
การโจมตีของศัตรู	→	การทุจริตสร้างผลกระทบ ความเสียหายแก่ประเทศชาติ
ปฏิกิริยาต่อสู้กับศัตรู	→	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการปัญหาการทุจริต
ยุทธศาสตร์การทำสงคราม	→	แผนการดำเนินการปราบปรามการทุจริต
อาวุธที่ใช้ในสงคราม	→	วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการปัญหาการทุจริต
	→	เช่น กฎหมาย มาตรการต่าง ๆ จิตสำนึกข้อสัตย์สุจริต
ผลของสงคราม	→	ผลการจัดการปัญหาการทุจริต
(ชนะสงคราม)	→	(ประสบความสำเร็จในการปราบปรามการทุจริต)

สำหรับข่าวออนไลน์ภาษาจีน พบว่ามีการใช้รูปคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายสงครามจำนวน 61 รูป และสามารถจำแนกรูปคำเหล่านี้ตามกลุ่มความหมายย่อยได้เป็น 8 กลุ่ม คือ 1) การทำสงคราม 2) ผู้ร่วมการทำสงคราม (ศัตรู คู่ต่อสู้กับศัตรู) 3) สถานที่ทำสงคราม 4) การโจมตีของศัตรู 5) ปฏิกิริยาต่อสู้กับศัตรู 6) ยุทธศาสตร์การทำสงคราม 7) อาวุธที่ใช้ในสงคราม 8) ผลของสงคราม ดังนี้

ตารางที่ 3 รูปคำอุปลักษณสงครามในข่าวออนไลน์ภาษาจีน

อุปลักษณ (จำนวนรูป คำอุปลักษณ)	รูปคำอุปลักษณ
1) การทำสงคราม (7 รูป)	仗 战争 (สงคราม) 役 战役 (ยุทธการ การรบย่อย ๆ ที่ดำเนินการภายในระยะเวลาหนึ่ง พื้นที่หนึ่งตามแผนการสงครามเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์) 攻坚战 (สงครามปิดล้อม) 持久战 (สงครามยืดเยื้อ) 歼灭战 (สงครามแห่งการทำลายล้าง)
2) ผู้ร่วมการทำ ศัตรู (2 รูป) สงคราม (9 รูป) คู่ต่อสู้กับศัตรู (7 รูป)	大敌 (ศัตรูทรงพลัง) 公敌 (ศัตรูร่วม) 铁 军 (กองทัพเหล็ก กองทัพอยู่ยงคงกระพันที่ชำนาญการต่อสู้) 前 哨 (ด่านหน้า) 主力部队 (กำลังหลัก) 生力军 (กองทัพแข็งแกร่งใหม่) 尖 兵 (กองกำลังที่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยและการลาดตระเวนระหว่างการเดินทาง) 卫 士 (ทหารยาม) 战 士 (ทหารร่วมการต่อสู้)
3) สถานที่ทำสงคราม (4 รูป)	战场 (สนามรบ) 高地 (ที่สูง, ในทางการทหาร หมายถึง ที่สูงซึ่งสามารถมองเห็นและควบคุมพื้นที่โดยรอบได้) 一线 (ด่านหน้า, สถานที่ที่กองทัพทั้งสองฝ่ายอยู่ใกล้กัน) 阵地 (พื้นที่ของผู้ทำสงคราม สถานที่ที่กองทหารยึดครองเพื่อการสู้รบ)
4) การโจมตีของศัตรู (1 รูป)	侵犯 (บุกรุก การรุกรานดินแดนของประเทศอื่น)
5) ปฏิกริยาต่อสู้กับศัตรู (27 รูป)	斗争 战斗 (ต่อสู้) 奋战 (ต่อสู้อย่างกล้าหาญ) 作战 (ทำสงคราม) 主攻 (รุก) 亮剑 (โชว์ดาบ ต่อสู้กับศัตรู) 出击 (โจมตีศัตรู) 攻坚 (โจมตีป้อมปราการที่แข็งแกร่งของศัตรู) 打击 (โจมตี) 对抗 (คัดค้าน) 抵御 抵制 (ต่อต้าน) 震慑 (ป้องปราม) 防 防范 (ป้องกัน) 预防 (ป้องกันล่วงหน้า) 消灭 (กำจัด) 武装 (ติดอาวุธ) 宣战 (ประกาศสงคราม) 排 雷 (กำจัดทุ่นระเบิด) 拆 弹 (ถอดชิ้นส่วนระเบิด) 筑 สร้าง 围墙 (กำแพง)/墙 (กำแพง)/防火墙 (กำแพงกันไฟ)/屏障 (สิ่งกีดขวาง)/堡垒 (ป้อมปราการ)/防线 (แนวป้องกัน)
6) ยุทธศาสตร์การทำสงคราม (3 รูป)	战略 (ยุทธศาสตร์) 部署 (จัดวางยุทธศาสตร์) 战术 (หลักและวิธีการต่อสู้)
7) อาวุธที่ใช้ในสงคราม (5 รูป)	兵器 (อาวุธ) 武器 (อาวุธ) 剑 (ดาบ) 利器 (อาวุธคม) 利剑 (ดาบคม)
8) ผลของสงคราม (5 รูป)	胜仗 (การรบที่ชนะ) 胜利 (ชัยชนะ) 胜 (ชนะ) 战果 (ชัยชนะในการรบ) 打赢 (硬仗) (ชนะในการรบ)

ดังตัวอย่างเช่น

(9) 反腐败是一场没有硝烟的战争

การปราบปรามการทุจริตเป็นสงครามที่ปราศจากควันดินปืน

(10) 我们党从诞生之日起，就把腐败视为大敌

นับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคของเรา ก็มองการทุจริตเป็นศัตรูทรงพลัง

(11) 纪检监察机关...是惩治腐败的主力部队和生力军

หน่วยงานตรวจสอบและกำกับดูแลวินัยเป็นกำลังหลักและกองทัพแข็งแกร่งใหม่ในการปราบปรามการทุจริต

(12) 在反腐败战场上战斗了 30 年，刘桂西办理过上百起贪腐案件

ต่อสู้ในสนามรบปราบปรามการทุจริตเป็นเวลา 30 ปี หลิว กุ้ยซีได้ดำเนินคดีการทุจริตแล้วร้อยกว่าคดี

(13) 对群众身边腐败...坚决亮剑

โซว์ดาบอย่างเด็ดขาดต่อการทุจริต...ที่อยู่รอบตัวประชาชน

(14) 党中央...明确提出一体推进不敢腐、不能腐、不想腐的战略部署

คณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์จีนได้จัดวางยุทธศาสตร์การปราบปรามการทุจริตที่ชัดเจน คือ ดำเนินการไม่กลัวทุจริต ไม่สามารถทุจริตและไม่อยากทุจริตไปพร้อม ๆ กัน

(15) 廉洁文化是抵制腐败滋生的有力思想武器

วัฒนธรรมสุจริตเป็นอาวุธทางอุดมการณ์ที่ทรงพลังในการต้านทานการทุจริต

(16) 习近平总书记...在十八届中央纪委七次全会上强调 “坚决打赢反腐败这场正义之战”

เลขาธิการพรรคฯ สี จิ้นผิง... เน้นย้ำในการประชุมเต็มคณะครั้งที่ 7 ของคณะกรรมการการตรวจสอบวินัยกลางฯ ชุดที่ 18 ว่า "ต้องชนะสงครามแห่งยุติธรรมในการปราบปรามการทุจริตอย่างเด็ดขาด"

จากตัวอย่างข้างต้น รูปคำ “战争 (สงคราม)” “大敌 (ศัตรูทรงพลัง)” “主力部队 (กำลังหลัก)” “生力军 (กองทัพแข็งแกร่งใหม่)” และ“战场 (สนามรบ)” “亮剑 (โซว์ดาบ)” “战略 (ยุทธศาสตร์)” “武器 (อาวุธ)” “赢 (ชนะ)” ต่างเป็นคำที่อยู่ในวงความหมายสงคราม แต่ถูกนำมาใช้ในการกล่าวถึงการทุจริตในเชิงเปรียบเทียบ เช่นกัน รูปคำเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการปราบปรามการทุจริตเสมือนการทำสงคราม หน่วยงานที่มีการทุจริตและถูกตรวจสอบเสมือนสนามรบ ซึ่งสงครามครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมสองฝ่ายคือการทุจริตซึ่งเป็นฝ่ายศัตรูกับประชาชนและรัฐบาลจีนที่เป็นฝ่ายตรงข้าม ประชาชนและรัฐบาลจีนโซว์ดาบและพยายามต่อสู้กับศัตรูการทุจริตด้วยการวางกลยุทธ และใช้กฎหมาย มาตรการต่าง ๆ รวมถึงจิตสำนึกซื่อสัตย์สุจริตเป็นอาวุธเพื่อเอาชนะศัตรูการทุจริตและประสบความสำเร็จในสงครามครั้งนี้ ทั้งนี้ สามารถแสดงกระบวนการการถ่ายทอดโยงความหมายได้ดังนี้

ตารางที่ 4 การถ่ายทอดความหมายอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] ในข่าวออนไลน์ภาษาจีน

วงความหมายต้นทาง [สงคราม]		วงความหมายปลายทาง [การปราบปรามการทุจริต]
ข้าศึก/ศัตรู	→	การทุจริต
คู่ต่อสู้กับศัตรู	→	รัฐบาล ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรต่าง ๆ
การโจมตีของศัตรู	→	การทุจริตสร้างผลกระทบ ความเสียหายแก่ประเทศชาติ
ปฏิกิริยาต่อสู้กับศัตรู	→	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการปัญหาการทุจริต
ยุทธศาสตร์การทำสงคราม	→	แผนการดำเนินการปราบปรามการทุจริต
อาวุธที่ใช้ในสงคราม	→	วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการปัญหาการทุจริต
	→	เช่น กฎหมาย มาตรการต่าง ๆ จิตสำนึกซื่อสัตย์สุจริต
ผลของสงคราม	→	ผลการจัดการปัญหาการทุจริต
(ชนะสงคราม)	→	(ประสบความสำเร็จในการปราบปรามการทุจริต)

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์รูปคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] ในข่าวออนไลน์ภาษาไทยและภาษาจีน พบว่า รูปคำอุปลักษณ์สงครามที่ใช้ในข่าวออนไลน์ภาษาไทยและภาษาจีน มีความคล้ายคลึงกันอย่างมาก เพียงแต่ไม่พบรูปคำกลุ่ม 1) การทำสงคราม 2) ผู้ร่วมการทำสงคราม (ศัตรู คู่ต่อสู้ กับศัตรู) 3) สถานที่ทำสงคราม ในข่าวออนไลน์ภาษาไทย แต่อย่างไรก็ตาม รูปคำอุปลักษณ์สงครามที่ปรากฏในทั้ง ข่าวภาษาไทยและภาษาจีนแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนมีระบบความคิด และวิธีการทำความเข้าใจ เรื่องการทุจริต ซึ่งเป็นมนทัศน์ที่เป็นนามธรรม ซับซ้อนที่ยากที่จะเข้าใจที่คล้ายคลึงกัน โดยมองว่าการปราบปราม การทุจริตเสมือนการทำสงคราม การทุจริตเสมือนศัตรูอันตรายที่ต้องกำจัด จากการแสดงการถ้อยความหมาย อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีน นำความหมายต้นทางสงครามมาทำความเข้าใจความปลายทางการทุจริตเกิดจากคุณสมบัติเด่นที่คล้ายคลึงกัน บางประการระหว่างทั้งสองมนทัศน์

ตามแนวคิดของ Lakoff and Johnson ระบบมนทัศน์ของมนุษย์จะประกอบไปด้วยสิ่งที่เรารับรู้และ เข้าใจในความเป็นไปต่าง ๆ บนโลก เมื่อเราพบเจอกับสิ่งใหม่หรือประสบการณ์ใหม่ ๆ เรามักจะนำสิ่งที่พบใหม่นั้น ไปเปรียบเทียบกับประสบการณ์เก่าที่มีอยู่และประมวลผลออกมาเป็นความคิด คำพูด ตลอดจนการกระทำ การที่ ผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนมีมนทัศน์เดียวกันว่า [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] จึงแสดงให้เห็นถึงความ คล้ายคลึงกันด้านประสบการณ์ของผู้ใช้ภาษาทั้งสองประเทศ กล่าวคือ สงครามเป็นสิ่งที่ทั้งผู้ใช้ภาษาไทยและ ภาษาจีนรู้เป็นอย่างดี เนื่องจากทั้งสองประเทศเคยเกิดสงครามหลายครั้งในประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นสงคราม ภายใน หรือสงครามจากการรุกรานของประเทศอื่น แม้คนสมัยนี้ไม่ได้มีประสบการณ์ตรง แต่จากการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ หรือจากสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ ละคร นวนิยาย ฯลฯ นอกจากนี้ ปัจจุบันก็ยังมีความเสี่ยงที่จะเกิด สงครามขึ้นในต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น สงครามระหว่างรัสเซียและยูเครน สิ่งเหล่านี้ก็ทำให้เข้าใจถึงความอันตรายและผลเสียที่เกิดจาก สงครามอย่างดี เมื่อเห็นถึงคุณสมบัติของการทุจริตที่คล้ายคลึงกับสงคราม จึงเชื่อมโยงกับมนทัศน์สงครามมา ทำความเข้าใจมนทัศน์การทุจริต (Lakoff, G., & Johnson, M., 2003)

สังเกตได้ว่า ทั้งข่าวออนไลน์ภาษาไทยและภาษาจีนมีการใช้รูปคำอุปลักษณ์สงครามกลุ่มปฏิกิริยาต่อสู้กับ ศัตรูที่หมายถึงการแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็นจำนวนมากที่สุด ผู้วิจัยคิดว่าอาจเพราะว่าทั้งสองประเทศให้ ความสำคัญกับเรื่องการปราบปรามการทุจริตเป็นอย่างมาก นอกจากต้องการให้ประชาชนเข้าใจถึงผลเสียของการ ทุจริตแล้ว ที่สำคัญมากกว่านั้นคือการเน้นการแก้ไขปัญหา เห็นได้จากการที่รัฐบาลไทยปัจจุบันประกาศให้การ แก้ปัญหาทุจริตเป็น “วาระแห่งชาติ” ทุกปี และจัดแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อเป็นแนวปฏิบัติ สำหรับรัฐบาลจีนการปราบปรามการทุจริตเป็นภารกิจสำคัญของ พรรคฯ โดยเฉพาะตั้งแต่ ปี 2012 การประชุมสภาแห่งชาติครั้งที่ 18 ของพรรคคอมมิวนิสต์จีนที่ท่ากันสี จิ้นผิงดำรง ตำแหน่งประธานาธิบดี โดยออกหลักเกณฑ์ประหัตมัยยัสต์ 8 ประการเป็นแนวการทำงานภายในพรรคฯ และมี คณะกรรมการตรวจสอบวินัยทำหน้าที่ตรวจสอบปราบปรามการทุจริตอย่างเข้มงวด ข้อมูลจากคณะกรรมการ ตรวจสอบวินัยแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีนระบุว่า ตั้งแต่การประชุมสภาแห่งชาติครั้งที่ 18 ของพรรคคอมมิวนิสต์จีน หน่วยงานได้ยื่นฟ้องคดีมากกว่า 4.648 ล้านคดี ได้สอบสวนข้าราชการระดับสูง 553 คน ลงโทษเจ้าหน้าที่ผิดกฎ ระเบียบวินัยมากกว่า 200,000 คน (Yuan, X., 2022) แสดงให้เห็นถึงความเข้มงวด และความจริงจังในการ ปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลจีน

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ามนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] มี การปรากฏเป็นสากล เช่น ภาษาเกาหลี (Ma, Y., 2017) ภาษารัสเซีย (Pan, Z., 2020) ภาษาอังกฤษ (Dong, W., & Zheng, K., 2015) ต่างมีการเปรียบเทียบการปราบปรามการทุจริตเป็นสงคราม แสดงให้เห็นว่าทั้งผู้ใช้ภาษาไทย ภาษาจีนภาษาเกาหลีภาษารัสเซียและภาษาอังกฤษมีมนทัศน์ที่คล้ายกันในการทำความเข้าใจการทุจริต

นอกจากนี้ยังพบว่า มโนทัศน์สงครามยังถูกนำไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่น ๆ เช่น โรคมะเร็ง (วรวรรณ เพ็ชรกิจ, 2551) เศรษฐกิจ (ซูเจิน หง, 2553) กีฬา (Huang, J., 2015) การชุมนุมทางการเมือง (กนกกาญจน์ วรสีหะ, 2555) กีเลส (วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ, 2555) น้ำท่วม (อาทิมา วรินทร์อุดมสุข, 2561) ความฝันจีน (Yao, S., 2019) ความจน (ธนพล เอกพจน์, 2561) การเลือกตั้ง (Intawong, P., & Sirimongchol, A., 2019) และ ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 19 (ธนพล เอกพจน์ และคณะ, 2563; เอกพล ดวงศรี, 2566) ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม เมื่อดูภาพรวมแล้ว จะสังเกตได้ว่า ชาวออนไลน์ภาษาจีนมีการใช้รูปคำอุปลักษณ์สงครามที่มากกว่าและหลากหลายกว่าชาวภาษาไทย สำหรับประเด็นนี้ ผู้วิจัยคิดว่ามีเหตุผล 2 ประการดังนี้

1. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาษาจีนส่วนหนึ่งจาก 中央纪委国家监委网 (เว็บไซต์คณะกรรมการตรวจสอบวินัยส่วนกลางแห่งพรรคคอมมิวนิสต์จีน China Discipline Inspection and Supervision Commission) ซึ่งเว็บไซต์ดังกล่าวในฐานะเป็นสื่อออนไลน์ของหน่วยงานรัฐ นอกจากเป็นช่องทางรายงานข่าวต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการทุจริตแล้ว ยังมีหน้าที่สำคัญคือ เป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐในการสื่อสาร และถ่ายทอดความคิดให้แก่ประชาชน ดังที่ Pan ได้สรุปว่า วัตถุประสงค์หนึ่งของวาทกรรมข่าวการเมืองคือ โน้มน้าวให้ประชาชน ผู้รับสารยอมรับ และสนับสนุนนโยบายหรือความคิดของรัฐ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในฐานะกลวิธีทางภาษาอย่างหนึ่ง มีการช่วยโน้มน้าวใจผู้รับสาร จึงถูกนำไปใช้ในวาทกรรมข่าวการเมืองอย่างกว้างขวาง (Pan, Z., 2020) Gao & Ge ก็ได้กล่าวว่า ถ้อยคำการเมืองมีลักษณะซับซ้อน และยากที่จะเข้าใจ การใช้อุปลักษณ์ช่วยให้ประชาชนเข้าใจวาทกรรมการเมืองได้เห็นภาพขึ้น และเข้าใจถึงจุดยืนและความคิดของรัฐบาลมากขึ้น (Gao, L., & Ge, H., 2020) จึงพบว่าชาวออนไลน์ภาษาจีนมีการใช้รูปคำอุปลักษณ์เป็นจำนวนมากเพื่อให้ประชาชนเข้าใจเรื่องการทุจริต นโยบายการปราบปรามการทุจริตของรัฐบาลมากขึ้น รวมถึงโน้มน้าวใจประชาชนสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการปราบปรามการทุจริต

2. โครงสร้างปริจเฉทชาวภาษาไทยและภาษาจีนก็มีลักษณะที่ต่างกัน กล่าวคือ ในการนำเสนอข่าว เมื่อกล่าวถึงเหตุการณ์ หรือคดีการทุจริต ชาวภาษาจีนมักจะมีการใช้รูปคำอุปลักษณ์เพื่อให้ผู้อ่านเห็นภาพ และเข้าใจความอันตรายของการทุจริต และหลังจากนำเสนอเหตุการณ์ หรือคดีการทุจริต มักจะมีข้อความส่วนหนึ่งแสดงการตักเตือน ให้นำเหตุการณ์การทุจริตที่เกิดขึ้นเป็นบทเรียน ซึ่งส่วนนี้ก็จะมีการใช้อุปลักษณ์เป็นจำนวนมาก แต่ชาวภาษาไทยจะเน้นการนำเสนอเหตุการณ์การทุจริตเฉพาะมากกว่า สำหรับประเด็นนี้ ผู้วิจัยคิดว่าอาจจะนำเป็นแนวทางในการนำเสนอข่าวของชาวออนไลน์ภาษาไทยได้ โดยเฉพาะชาวออนไลน์ของเว็บไซต์หน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ปราบปรามการทุจริต อย่างสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เนื่องจากผู้วิจัยสังเกตว่าเว็บไซต์ของหน่วยงานดังกล่าวเน้นการรายงานความเป็นไปของเรื่องการทุจริต ถ้าหากมีการใช้อุปลักษณ์ในการนำเสนอข่าวหรือประชาสัมพันธ์นโยบายต่าง ๆ อาจจะมีการช่วยให้ประชาชนเข้าใจเรื่องการทุจริต และให้ความร่วมมือในการปราบปรามการทุจริตมากขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์รูปคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] ในชาวออนไลน์ภาษาไทยและภาษาจีน สะท้อนให้เห็นว่าทั้งผู้ใช้ภาษาไทยและผู้ใช้ภาษาจีนมีมโนทัศน์เหมือนกันที่มองว่า [การปราบปรามการทุจริต คือ สงคราม] และการทุจริตเสมือนศัตรูอันตรายที่ต้องกำจัด การที่ผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนนำมโนทัศน์สงครามในการทำความเข้าใจมโนทัศน์การทุจริตเกิดจากการเห็นถึงคุณสมบัติเด่นที่คล้ายคลึงกันบางประการระหว่างทั้งสองมโนทัศน์ การที่ชาวภาษาจีนมีการใช้รูปคำอุปลักษณ์ที่อยู่ในวงความหมายสงครามมากกว่าและหลากหลายกว่าชาวภาษาไทย โดยเฉพาะรูปคำอุปลักษณ์กลุ่มปฏิกิริยาต่อสู้กับศัตรูที่แสดงถึงการแก้ไขปัญหาการทุจริต เนื่องจากการปราบปรามการทุจริตเป็นภารกิจที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง นอกจาก

ต้องการให้ผู้รับสารเข้าใจถึงความอันตรายของการทุจริตแล้ว ที่สำคัญกว่านั้นคือ แสดงจุดยืนและความคิดของรัฐบาลในการปราบปรามการทุจริต เพื่อเกิดการโน้มน้าวใจให้ประชาชน ผู้รับสารให้ความร่วมมือในการปราบปรามการทุจริต จึงสรุปได้ว่า การที่ผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนมีทัศนคติการทุจริตที่เหมือนกันเกิดจากประสบการณ์ทางสังคมวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน การที่เลือกใช้รูปคำอุปลักษณะที่อยู่ในวงความหมายสงครามที่ต่างกันเกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคมที่ต่างกัน จากผลการวิจัยครั้งนี้จึงมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ 2 ประการคือ 1) งานวิจัยครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงการใช้อุปลักษณะในการกล่าวถึงการทุจริตในสังคมไทยและสังคมจีน และทำให้เห็นถึงระบบความคิด วิธีการมองโลกที่สัมพันธ์กับประสบการณ์ สังคมวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาไทยและภาษาจีนเป็นอย่างดี การวิจัยครั้งนี้จึงช่วยขยายขอบเขตประเด็นการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชานให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และช่วยให้ประชาชนทั้งสองประเทศมีความเข้าใจกันในเรื่องการทุจริตเป็นอย่างดี 2) งานวิจัยครั้งนี้ ทำให้เห็นถึงลักษณะข่าวออนไลน์ภาษาจีนที่มีการใช้รูปคำอุปลักษณะอย่างหลากหลายในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับการทุจริต ซึ่งอาจจะเป็นแนวทางในการนำเสนอข่าวของข่าวออนไลน์ภาษาไทย โดยเฉพาะข่าวออนไลน์ของเว็บไซต์หน่วยงานที่มีหน้าที่ปราบปรามการทุจริต ถ้าหากมีการใช้อุปลักษณะในการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับการทุจริต อาจจะมีการช่วยให้ประชาชนเข้าใจเรื่องการทุจริต และกระตุ้นประชาชนให้มีส่วนร่วมในการปราบปรามการทุจริตมากขึ้น และมีข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป 5 ประการคือ 1) งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากข่าวออนไลน์เท่านั้น หากมีการเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ข่าวออนไลน์อื่น ๆ หรือวาทะของผู้นำประเทศไทยในโอกาสต่าง ๆ อาจจะได้พบรูปคำอุปลักษณะที่สะท้อนมโนทัศน์ในอีกแง่มุม 2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะการทุจริตระหว่างภาษาไทยกับภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาเกาหลี หรือศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะในข่าวการทุจริตของหน่วยงานราชการกับข่าวที่นำเสนอโดยสื่อมวลชนอื่น ๆ อาจจะได้พบแง่มุมต่าง ๆ ของหน่วยงานรัฐบาลและสื่อมวลชนทั่วไปที่มีต่อเรื่องการทุจริต 3) หากมีการศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณะที่ใช้ในแต่ละช่วงเวลา อาจจะได้พบการเปลี่ยนแปลงของการเลือกใช้อุปลักษณะที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม 4) เมื่อพูดถึงการทุจริต สิ่งหนึ่งที่ไม่กล่าวถึงไม่ได้เลยคือ การทุจริต ซึ่งเป็นพฤติกรรมตรงกันข้ามกับการทุจริตอย่างสิ้นเชิง และเป็นพฤติกรรมที่ทั้งสังคมไทยและสังคมจีนให้การยกย่อง จากการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยพบรูปคำที่ใช้ในการกล่าวถึงการทุจริตในเชิงเปรียบเทียบไม่น้อย ถ้าหากมีการศึกษาอุปลักษณะการทุจริต หรือเปรียบเทียบอุปลักษณะการทุจริตกับทุจริตทั้งในภาษาไทยและภาษาจีน อาจจะได้พบมโนทัศน์การทุจริตและทุจริตที่ต่างกันที่น่าสนใจ 5) อาจจะเพิ่มกรอบแนวคิดอื่น ๆ ในการวิจัย เช่น นำแนวคิดของโกทลี และ ชาร์เตอร์ริส-แบล็คในการศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะ อาจจะได้เห็นถึงลักษณะการใช้อุปลักษณะในอีกแง่มุมหนึ่งที่น่าสนใจ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ เรื่อง “อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์การทุจริตในข่าวออนไลน์ภาษาไทยและภาษาจีน” สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และได้รับทุนการศึกษาของ “ดร.ชุมพล ประภา” ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รศ. ดร. ณฐ อังศุวิริยะ ที่กรุณาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้อย่างยิ่ง

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ วรสีหะ. (2555). "การชุมนุมทางการเมืองคือการทำสงคราม" มโนทัศน์ที่สะท้อนจากอุปลักษณะข่าวการชุมนุมทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ไทย. วารสารสถานบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 13(2), 49-55.
- ชัชวดี ศรีลัมพ์. (2548). อุปลักษณะตามแนวคิดของภาษาศาสตร์ปริชาน. วารสารศิลปศาสตร์, 5(1), 1-16.

- ชูเงิน หง. (2553). การเปรียบเทียบอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในข่าวเศรษฐกิจภาษาไทยและภาษาจีน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทำเนียบรัฐบาลไทย. (2564). ข่าวนายกรัฐมนตรี. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/41778>
- ธนพล เอกพจน์. (2561). อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ความจนในภาษาไทย: กรณีศึกษาการใช้ภาษาบนเว็บไซต์ของพันทิปดอทคอม. รมยสาร, 16(1), 377-400.
- ธนพล เอกพจน์ และคณะ. (2563). ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 คือ ศัตรู : การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคนไทย ตามแนวภาษาศาสตร์ปริชาน. วารสารภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม, 9(1), 1-37.
- นวรรณ พันธุมธา. (2063). คลังคำ ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.
- ปิยะธิดา อภัยภักดิ์. (2561). แนวทางการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานภาครัฐ. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม, 13(1), 1-12.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2565 จาก <https://dictionary.orst.go.th>
- วรวรรณ เพ็ชรกิจ. (2551). การศึกษาอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับโรคระบาดในภาษาไทยตามแนวปริชานศาสตร์และวจนปฏิบัติศาสตร์. ใน ดุษฎีนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2555). กิเลส: การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย. วารสารมนุษยศาสตร์, 19(2), 24-41.
- สัมฤทธิ์ น่วมศิริ และคณะ. (2562). การทุจริตคอร์รัปชันกับสังคมไทย. วารสารบัณฑิตศาสตร์, 16(2), 282-291.
- อภิษฎา ศรีเครือตง และคณะ. (2560). การเสริมสร้างจิตสำนึกการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสังคมไทย. วารสารการบริหารท้องถิ่น, 10(3), 28-51.
- อาทิมา วรินทร์อุดมสุข. (2561). อุปลักษณ์ที่แสดงมโนทัศน์น้ำท่วมในข่าวภาษาไทยและภาษาฝรั่งเศส. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์เพื่อการสื่อสาร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอกพล ดวงศรี. (2566). สงคราม (โรค) โควิด 19: อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของสังคมไทยและโลกที่สะท้อนผ่านหนังสือพิมพ์ไทยออนไลน์. มนุษยศาสตร์สาร, 24(1), 226-251.
- Dictionary Editing Office of CASS 中国社会科学院语言研究所词典编辑室. (2016). XIANDAI HANYU CIDIAN 现代汉语词典. Beijing: The Commercial Press.
- Dong, W., & Zheng, K. . (2015). A Comparative Analysis of Anti-Corruption Metaphors in News Discourses between English and Chinese. Journal of Taizhou University, 37(5), 36-40.
- Gao, L., & Ge, H. . (2020). Analysis of Official Anti – corruption Discourse from the Perspective of Cognitive Metaphor. Journal of Huaiyin Institute of Technology, 29(6),46-50.
- Huang, J. (2015). การศึกษาเปรียบเทียบอุปลักษณ์ในข่าวกีฬาหนังสือพิมพ์ภาษาไทยและหนังสือพิมพ์ภาษาจีน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Intawong, P., & Sirimongchol, A. . (2019). CONCEPTUAL METAPHOR OF WAR IN THAILAND'S 2019 ELECTION IN ONLINE NEWS. GANESHA JOURNAL, 15(2), 33-44.
- Ji, Y. . (2021). A Study of Conceptual Metaphor in Xi Jinping's Anti-Corruption Discourse from the Perspective of Cognitive Linguistics. In Master of Arts. Liaoning Normal University, Dalian.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (1980). Metaphor We Live by. London: The University of Chicago Press.
- _____. (2003). Metaphor We Live By. London: The University of Chicago Press.

- Liu, X. (2018). A Study of Conceptual Metaphor in China's Anti-Corruption News Discourses. In Master of Arts. Zhengzhou University, Zhengzhou.
- Ma, Y. (2017). 汉·韩反腐新闻语篇的认知语义对比研究. In Master of Arts. Tianjin Foreign Studies University, Tianjin.
- Pan, Z. (2020). A Comparative Study of Corruption Conceptual Metaphor in Russian and Chinese Political News. In Master of Arts. Shanghai International Studies University, Shanghai.
- Transparency International. (2022). CORRUPTION PERCEPTIONS INDEX. Retrieved March 20, 2022, from <https://www.transparency.org/en/cpi/2022>
- Xi, J. . (2014). 习近平谈治国理政 (Xi Jinping The Governance of China). Beijing: Foreign Languages.
- Yao, S. . (2019). อุปถัมภ์เชิงมนต์ “ความฝัน” กับยุทธศาสตร์การบริหารประเทศของประธานาธิบดีจีน สีจิ้นผิง. วารสารอักษรศาสตร์, 48(1), 1-40.
- Yuan, X. (2022). 2023 年反腐怎么干? 中央释放重大信号. Retrieved May 12, 2023, from <https://www.chinanews.com.cn/gn/2022/12-07/9910295.shtml>.

การเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน* STRENGTHENING KNOWLEDGE OF DEMOCRACY AND PARTICIPATORY DEMOCRACY FOR YOUTH

นัยนา ชาประสิทธิ์^{1*}, พวงทอง อินใจ²

Naiyana Charpasit^{1*}, Puangtong Inchai²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ชลบุรี ประเทศไทย

¹Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajamangala University of Technology Tawan - ok, Chonburi, Thailand

²คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ชลบุรี ประเทศไทย

²Faculty of Medicine, Burapha University, Chonburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: naina2521@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน และ 2) ศึกษาระดับความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนจำนวน 330 คน โดยใช้สูตรของ Yamane เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ t - test และ F - test และวิเคราะห์เปอร์เซ็นต์ไทล์ และคะแนนปกติ (T score) เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนสนใจการปกครองแบบประชาธิปไตยมากที่สุด จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 98.2 ค่าเฉลี่ยคะแนนการเสริมสร้างประชาธิปไตยก่อนเข้ารับการอบรม เท่ากับ 31.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 10.555 และหลังเข้ารับการอบรมมีคะแนนการเสริมสร้างประชาธิปไตยมากกว่าก่อนอบรม โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 58.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.216 ค่าเฉลี่ยคะแนนการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมก่อนเข้ารับการอบรม เท่ากับ 29.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 10.549 และหลังเข้ารับการอบรมมีคะแนนการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าก่อนอบรม โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 54.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.020 คะแนน ระดับความรู้ประชาธิปไตยมีระดับความรู้ เท่ากับ 69.38 อยู่ในระดับสูง และมีคะแนนการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ 38.50 และระดับความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมีระดับความรู้ เท่ากับ 69.91 อยู่ในระดับสูง และมีคะแนนการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ 38.28 งานวิจัยนี้ช่วยเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน สร้างความรู้ในการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ถูกต้อง เป็นวิธีการเรียนรู้ที่จะรังสรรค์สังคมประชาธิปไตยของไทยในอนาคตให้เข้มแข็ง สร้างเยาวชนที่เป็นผู้มีความรู้ที่ถูกต้องเป็นกำลังสำคัญในการความเข้มแข็งให้ประชาธิปไตยไทย

คำสำคัญ: การเสริมสร้างความรู้, ประชาธิปไตย, ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม, เยาวชน

Abstract

The objectives of this research were to study 1) to enhance and foster participatory civic knowledge and participatory citizenship among youth. and 2) to investigate the level of participatory civic knowledge and participatory citizenship. The study sample consisted of 330

Yamane's formula was used as a quantitative research. The questionnaire was used as a research tool. The statistical used for data analysis included percentages, mean, standard deviation, t - test, F - test, analysis of percentiles, and T - score to establish normal criteria. The research results indicated that 324 students, accounting for 98.2%, The mean score for promoting democracy before attending the training was equal to 31.15, with a standard deviation of 10.555. After attending the training, there was an improvement in the scores for enhancing democratic citizenship compared to before. The post - training average score was 58.10, with a standard deviation of 6.216. The pre - training average score for enhancing democratic citizenship with active participation was 29.41, with a standard deviation of 10.549. After participating in the training, there was an improvement in the scores for enhancing participatory democratic citizenship compared to before. The post - training average score was 54.29, with a standard deviation of 5.020, it was found that the group had a development score of 69.38, indicating a high level of development. The score for change was 38.50, it was found that the development score was 69.91, also indicating a high level of development. The score for change was 38.28. This research enhances knowledge of democracy and participatory democracy among young people. create knowledge of correct democratic governance It is a way of learning to build a strong democratic society in Thailand in the future. To create youths who have accurate knowledge as a key force in strengthening Thai democracy.

Keywords: Enhance Knowledge, Democracy, Participatory Democracy, Youth

บทนำ

ประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน ประชาธิปไตยเริ่มแรกที่กรีซเป็นประชาธิปไตยทางตรง แต่ในปัจจุบันไม่สามารถนำมาใช้ได้เนื่องจากจำนวนประชากรมีจำนวนมากเกินกว่าจะให้โอกาสแก่พลเมืองทุกคนเข้ามามีสิทธิโดยตรง ระบอบประชาธิปไตยที่ใช้อยู่ทุกวันนี้จึงเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยผู้แทนการให้สิทธิพลเมืองเป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่แทนตัวในรัฐสภา ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นระบอบประชาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง แต่การศึกษาประชาธิปไตยเฉพาะการเมืองการปกครองอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถเข้าใจถึงปัญหาประชาธิปไตยในสังคมบางสังคมได้ สำหรับปัญหาประชาธิปไตยของไทยมีผลมาจากการขาดการเรียนรู้ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 เป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองแต่เพียงรูปแบบ ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยระดับชาติ

จากปัญหาดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อการเมืองการปกครองของไทยปัจจุบัน พบว่า การเรียนรู้ประชาธิปไตยของเยาวชนไทยยังต้องได้รับการส่งเสริมให้มีความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย ให้มีความรู้และตระหนักในสิทธิ เสรีภาพ และความเป็นพลเมือง การศึกษาจึงจำเป็นสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย การที่ผู้แทนไม่ทำหน้าที่ตอบสนองต่อเจตนารมณ์ของประชาชนแต่มุ่งตอบสนองต่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนหรือกลุ่มผู้ให้การสนับสนุนพรรคการเมือง เป็นปัญหาที่ปรากฏให้เห็นในประเทศประชาธิปไตยแทบทุกแห่งในงานเขียนของ (Jürgen, H., 1973) สะท้อนให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนของกระบวนการสร้างประชาธิปไตยแบบตัวแทน นำมาสู่แนวความคิดการปฏิรูปการศึกษาเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่เกิดจากความรู้และตระหนักในสิทธิ เสรีภาพ และความเป็นพลเมืองให้กับเยาวชนไทยเป็นพื้นฐาน การพัฒนาประชาธิปไตยของประเทศไทย การศึกษาจึงจำเป็นสำหรับการพัฒนาประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย

และภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยมาเป็นระยะเวลา 91 ปี พบว่า ระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยยังเกิดการรัฐประหาร ปัญหาดังกล่าว เป็นผลสืบเนื่องมาจากการทุจริตคอร์ปชั่นของนักการเมือง และการขาดการเรียนรู้ในเรื่องประชาธิปไตยของคนไทยที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติภาษาอังกฤษของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานมายังคณะกรรมการจัดระเบียบองคมนตรี เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2470 พระองค์ได้ทรงกล่าวถึงประชาธิปไตยในประเทศสยาม (Democracy in Siam) (สนธิ เตชานันท์, 2545) ไว้ว่า การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะเป็นผลสำเร็จได้ยากในประเทศสยามสืบเนื่องจากกลุ่มผลประโยชน์ และประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถคิดด้วยเหตุและผล หากประเทศไทยจะปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยต้องมีการเรียนรู้และให้การศึกษาแก่ประชาชน การทดลองปฏิบัติต้องพยายามให้การศึกษาแก่ประชาชนให้มีการรับรู้ในทางการเมืองให้รู้จักผลประโยชน์อันแท้จริง เพื่อที่จะไม่ถูกชักนำไปในทางที่ผิด รู้จักเลือกผู้แทนผู้ซึ่งเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนอยู่ในใจอย่างแท้จริง คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีจิตวิญญาณ ของความเป็นประชาธิปไตยที่ฝังรากลึกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมในชีวิตประจำวัน (พรหมรินทร์ พรหมเกิด, 2557)

แนวทางการปกครองแบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชน (Public participation) ถือเป็นหลักการสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญเป็นประเด็นหลักในการพัฒนาประเทศ การมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในการรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหาในสังคมเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องเรียนรู้และปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินชีวิตและให้การยอมรับการมีส่วนร่วมจึงนับว่ามีความสำคัญต่อการสร้างประชาธิปไตยที่ยั่งยืน เมื่อประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นทำให้การตรวจสอบการทำงานของตัวแทนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ผู้แทนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิดความมั่นใจว่าเสียงของประชาชนจะมีผู้รับฟังและความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนจะได้รับการตอบสนอง (Hilliard, V. G., & Kemp, N. D., 1999) การสร้างประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนไทยให้เป็นประชาธิปไตย ที่สมบูรณ์ (Full - time democracy) ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติจริงจนทำให้เกิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย การส่งเสริมความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทยในระดับมัธยมศึกษา และ ระดับอุดมศึกษามีความเป็นพลเมืองในด้านความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และ พระมหากษัตริย์ ด้านยึดมั่นในความถูกต้อง มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านคุณธรรม จริยธรรม และการมีส่วนร่วม ทำให้ประชาธิปไตยไทยเจริญก้าวหน้า (วัชรินทร์ ชาฤทธิศิลป์, 2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน
2. เพื่อศึกษาระดับความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ศึกษาอย่างเจาะจง ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก จำนวน 330 คน โดยใช้สูตรของ Yamane (Yamane, T., 1973) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย มีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการศึกษา ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

- 1.1 ประชากร ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก (วิทยาเขตบางพระ) จำนวน 1,869 คน นักศึกษาปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย วท.บ. (สัตวศาสตร์) บธ.บ.

(การจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชนดิจิทัล) วท.บ.(เทคโนโลยีการประกอบอาหารและการบริการ) วศ.บ. (วิศวกรรมเมคคาทรอนิกส์และหุ่นยนต์) วท.บ.(เทคโนโลยีเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ) บธ.บ.(การจัดการ) บธ.บ. (ผู้ประกอบการธุรกิจเกษตรสมัยใหม่) บธ.บ. (เทคโนโลยีการลงทุน) บธ.บ. (การประกันวินาศภัย) วท.บ. (วิทยาการคอมพิวเตอร์) วท.บ.(เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) จำนวน 330 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างสถาบันแบบสุ่มอย่างง่าย (Simple sampling) โดยเลือก มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก มีนักศึกษาจำนวน 1,869 คน

ขั้นที่ 2 ใช้จำนวนกลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณโดยใช้สูตรการหาขนาด ตัวอย่าง ที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรของ Yamane (Yamane, T., 1973)

$$\begin{aligned} n &= \frac{1,869}{1+(1,869) (0.05^2)} \\ &= 329.48 \text{ คน} \\ &\approx 330 \text{ คน} \end{aligned}$$

จากค่าที่คำนวณได้ พบว่า จำนวนตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามในการศึกษครั้งนี้จำนวน 330 คน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ต้องการระดับความเชื่อมั่นที่ 95% นั่นคือ ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน ในการเลือกตัวอย่างได้ 5% หรือ 0.05 ดังนั้น จึงแทนค่ากลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณ ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2553)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือสำคัญที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอื่น ๆ ประกอบด้วย

1. แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 8 ข้อ
2. แบบสอบถามการเสริมสร้างความรู้เรื่องประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

แบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 27 ข้อ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยมีลักษณะ แบบปลายปิด (Closed - ended Questionnaire) และแบบปลายเปิด (Opened - ended Questionnaire)

2. คณะผู้วิจัยร่างแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย (Index of Item - Objective Congruence: IOC) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านระเบียบวิธีการวิจัย และด้านหลักประชาธิปไตยการพิจารณาความสอดคล้องของ ข้อคำถามเป็นมาตรฐานประเมินค่า 3 ระดับ โดยนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาแปลผลคะแนน ดังนี้

มีความเห็นว่า สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น + 1

มีความเห็นว่า ไม่แน่ใจ กำหนดคะแนนเป็น 0

มีความเห็นว่า ไม่สอดคล้อง กำหนดคะแนนเป็น -1

จากนั้น นำคะแนนที่ได้ไปแทนค่าในสูตร เพื่อคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency) ค่าถามข้อใดค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ แต่ถ้าค่าดัชนีความสอดคล้องของคำถามข้อใดน้อยกว่า 0.50 จะต้องนำข้อคำถามนั้นไปปรับปรุงโดยพิจารณาจาก ข้อเสนอแนะ และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติม

3. นำแบบสอบถามที่ได้ไปดำเนินการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย (Pretest) จำนวน 30 คนเพื่อทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลลัพธ์ค่าแอลฟาที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 < \alpha$ ค่าที่ใกล้เคียงกับ 1 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นสูง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548)

4. ปรับปรุงแบบสอบถามจนได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

5. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์การเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้

1.1 วิเคราะห์คุณลักษณะของประชากร (ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม) โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ ด้วยสถิติความถี่และร้อยละ

1.2 วิเคราะห์เสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน จากแบบสอบถามที่มีการวัดระดับ 5 ระดับ นำมาแปลงเป็นคะแนน (Interval scale)

การวิเคราะห์เสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน ใช้การคำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) จัดระดับโดยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงเท่า ๆ กัน

การวิเคราะห์คะแนนเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน สามารถคำนวณได้จาก

$$\text{คะแนนเฉลี่ย } (\bar{X}) = \frac{\text{คะแนนเฉลี่ยข้อย่อยที่ 1} + \text{คะแนนเฉลี่ยข้อย่อยที่ n}}{\text{จำนวนข้อย่อยทั้งหมด}}$$

โดยสามารถแปลค่าคะแนนเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชนในรูปร้อยละและนำมากำหนดเป็นเกณฑ์ ดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน} \times 100}{5}$$

5

1.3 การวิเคราะห์เพื่อทดสอบผลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติ t - test และ F - test สำหรับคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ที่แบ่งได้ 2 กลุ่มขึ้นไป สำหรับตัวแปรเชิงปริมาณที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 หรือความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546)

การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน

1. วิเคราะห์เปอร์เซ็นต์ไทล์ และคะแนนปกติ (T score) เพื่อสร้างเกณฑ์ปกติ การเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน

2. หาค่าพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน นำคะแนนแบบสอบถามการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน หาผลต่างของคะแนนก่อนอบรม และหลังการอบรม เพื่อคำนวณคะแนนพัฒนาการ และคะแนนการเปลี่ยนแปลงความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยใช้สูตรของ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2552) ดังนี้

$$\text{สูตร คะแนนพัฒนาการ} = \frac{\text{คะแนนวัดครั้งหลัง} - \text{ด้วยคะแนนวัดครั้งแรก}}{\text{คะแนนเต็ม} - \text{คะแนนวัดครั้งแรก}} \times 100$$

$$\text{สูตร คะแนนการเปลี่ยนแปลง} = \frac{\text{คะแนนวัดครั้งหลัง} - \text{ด้วยคะแนนวัดครั้งแรก}}{\text{คะแนนเต็ม}} \times 100$$

ทดสอบสัดส่วน (Proportion) เสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน เพื่อยืนยันผลการศึกษาร้อยละของเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน จากกลุ่มตัวอย่างไปยังกลุ่มประชากรทั้งหมดที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 หรือความเชื่อมั่นที่ระดับ 95%

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	107	32.4
หญิง	223	67.6
รวม	330	100.0
อายุ		
18 ปี	2	0.6
19 ปี	296	89.7
20 ปี	5	1.5
21 ปี	27	8.2
รวม	330	100
ระดับการศึกษา		
ปวช./อนุปริญญา	330	100.0
รวม	330	100
รายได้		
5,000 บาท	250	77.8
5,001 - 7,000 บาท	47	14.2
7,001 - 9,000 บาท	18	5.5
9,001 - 15,000 บาท	15	4.5
รวม	330	100
ความพอเพียงของรายได้		
เพียงพอและมีเหลือเก็บ	81	24.5
เพียงพอและไม่มีเก็บ	226	68.5
ไม่เพียงพอและไม่มีหนี้	16	4.8
ไม่เพียงพอมีหนี้	7	2.1
รวม	330	100
รายได้มาจาก		
อาชีพหลัก	2	0.6
อาชีพเสริม	13	3.9
ผู้ปกครอง	315	95.5
รวม	330	100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 67.6 และเพศชาย จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 32.4 มีอายุ 19 ปี มากที่สุด จำนวน 296 คน คิดเป็น ร้อยละ 89.7 รองลงมา คือ 21 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 อายุ 20 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และอายุ 18 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6 ตามลำดับ ระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง อยู่ในระดับ ปวช./อนุปริญญา ทั้งหมด จำนวน 330 คน คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.8 รองลงมา มีรายได้ 5,001 - 7,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.2 มีรายได้ 7,001 - 9,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 5.5 และมีรายได้ 9,001 - 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.5 ตามลำดับ ความพอเพียงของรายได้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เพียงพอและไม่มีเงินเก็บ จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 รองลงมา มีรายได้เพียงพอและมีเหลือเก็บ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 มีรายได้ไม่เพียงพอและไม่มีหนี้ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.8 และมีรายได้ไม่เพียงพอและมีหนี้ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 ตามลำดับ ที่มาของรายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มาจากผู้ปกครอง จำนวน 315 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5 รองลงมา รายได้มาจากอาชีพเสริม จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.9 และรายได้มาจากอาชีพหลัก จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์รูปแบบการปกครอง

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของรูปแบบการปกครองที่นักศึกษาสนใจ

รูปแบบการปกครอง	จำนวน	ร้อยละ
1. ประชาธิปไตย	324	98.2
2. กษัตริย์	2	0.6
3. คอมมิวนิสต์	2	0.6
4. สังคมนิยม	1	0.3
5. อื่น ๆ	1	0.3
รวม	330	100

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการปกครองที่นักศึกษาสนใจ ส่วนใหญ่ คือ รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตย จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 98.2 รองลงมา คือ รูปแบบการปกครองแบบกษัตริย์ และรูปแบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ จำนวน 2 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 0.6 และรูปแบบการปกครองแบบสังคมนิยม และรูปแบบการปกครองแบบอื่น ๆ น้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์คะแนนความรู้ผลการเสริมสร้างประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยใช้วิธีการหาค่าความถี่และร้อยละ กรณีความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของ กลุ่มตัวอย่างโดยรวม กำหนดเป็นช่วงการให้ คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 27 ข้อ ได้คะแนน 1.00 - 1.49 คะแนน กำหนดให้ค่าระดับเป็น 1 แปล ความหมายว่า น้อยที่สุด คะแนน 1.50 - 2.49 กำหนดให้ค่าระดับเป็น 2 แปลความหมายว่า น้อย คะแนน 2.50 - 3.49 แปลความหมายว่า ปานกลาง คะแนน 3.50 - 4.49 แปลความหมายว่า มาก 4.50 - ขึ้นไป แปลความหมายว่า มากที่สุด ทั้งนี้ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งช่วงคะแนน

ตารางที่ 3 คะแนนความรู้ผลการเสริมสร้างประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มประชาธิปไตย	ระยะ	mean	SD	ความหมาย
ประชาธิปไตย	ก่อน	2.63	0.848	ระดับปานกลาง
	หลัง	4.05	0.586	ระดับมาก
ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	ก่อน	2.71	0.912	ระดับปานกลาง
	หลัง	4.21	0.592	ระดับมาก

จากตารางที่ 3 คะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตย พบว่า เยาวชน มีความรู้ความเข้าใจหลักประชาธิปไตยก่อนเข้ารับการอบรม คะแนนเท่ากับ 2.63 มีความรู้ความเข้าใจ ในระดับปานกลาง หลังการเข้ารับการอบรมหลักประชาธิปไตยเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ คะแนนเท่ากับ 4.05 ความรู้ความเข้าใจ ในระดับมาก ส่วนคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม พบว่า เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ก่อนเข้ารับการอบรม คะแนนเท่ากับ 2.71 มีความรู้ความเข้าใจ ในระดับปานกลาง หลังการเข้ารับการอบรมหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจ คะแนนเท่ากับ 4.21 ความรู้ความเข้าใจ ในระดับมาก

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์คะแนนก่อนอบรมและหลังอบรมของการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตย

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตย (n=330)

คะแนนการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตย	$\bar{X}$	SD
ก่อนอบรม	31.15	10.555
หลังอบรม	58.10	6.216

จากตารางที่ 4 พบว่า การเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยของนักศึกษา ก่อนเข้ารับการอบรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 31.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 10.555 และหลังเข้ารับการอบรมมีคะแนนการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าก่อนอบรม โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 58.10 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 6.216

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์คะแนนก่อนอบรมและหลังอบรมของการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (n=330)

คะแนนการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	SD
ก่อนอบรม	29.41	10.549
หลังอบรม	54.29	5.020

จากตารางที่ 5 พบว่า การเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมก่อนเข้ารับการอบรม มีค่าเฉลี่ยคะแนนเท่ากับ 29.41 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 10.549 และหลังเข้ารับการอบรมนักศึกษามีคะแนนการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าก่อนอบรม โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 54.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 5.020

ตอนที่ 6 ผลการสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน

การแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐานโดยใช้พื้นที่ของการแจกแจงเป็นหลัก (Area Transformation) ซึ่งคะแนนดิบที่ได้จากแบบวัดการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน คะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 31 - 70 คะแนน สามารถแปลงเป็น คะแนนมาตรฐานที่ปกติเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างบุคคลได้โดยมีค่าคะแนนที่ตั้งแต่ 6 - 69 คะแนน

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินการเสริมสร้างประชาธิปไตย

คะแนนดิบ (Raw Score)	คะแนนมาตรฐานที่ (Normalized T - Score)	เกณฑ์
น้อยกว่า 35 คะแนน	น้อยกว่า T_{13}	ไม่ผ่านเกณฑ์
35 คะแนนขึ้นไป	T_{13} ขึ้นไป	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินการเสริมสร้างประชาธิปไตย พบว่า เกณฑ์ของแบบวัดการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน เทียบกับเกณฑ์การแปลผลคะแนนมาตรฐานที่

คะแนนมาตรฐานที่น้อยกว่า 13 คะแนน หมายถึง ผู้ทำแบบวัดได้คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์

คะแนนมาตรฐานที่ ตั้งแต่ 13 คะแนนขึ้นไป หมายถึง ผู้ทำแบบวัดได้คะแนนผ่านเกณฑ์

ตอนที่ 7 ผลการสร้างเกณฑ์ปกติสำหรับแบบวัดการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน พบว่า การแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐานโดยใช้พื้นที่ของการแจกแจงเป็นหลัก (Area Transformation) ซึ่งคะแนนดิบที่ได้จากแบบวัดการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ให้กับเยาวชน คะแนนที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ 37 - 65 คะแนน สามารถแปลงเป็น คะแนนที่ปกติเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างบุคคลได้โดยมีค่าคะแนนที่ตั้งแต่ 16 - 71 คะแนน

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน

คะแนนดิบ (Raw Score)	คะแนนมาตรฐานที่ (Normalized T - Score)	เกณฑ์
น้อยกว่า 33 คะแนน	น้อยกว่า T ₈	ไม่ผ่านเกณฑ์
33 - 65 คะแนน	T ₈ ขึ้นไป	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์เกณฑ์ปกติเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การประเมินการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน พบว่า เกณฑ์ของแบบวัดการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมที่ให้กับเยาวชน เทียบกับเกณฑ์การแปลผลคะแนนมาตรฐานที่

คะแนนมาตรฐานที่น้อยกว่า 8 คะแนน หมายถึง ผู้ทำแบบวัดได้คะแนนไม่ผ่านเกณฑ์

คะแนนมาตรฐานที่ ตั้งแต่ 8 คะแนนขึ้นไป หมายถึง ผู้ทำแบบวัดได้คะแนนผ่านเกณฑ์

ตอนที่ 8 ผลการวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้กับเยาวชน

ตารางที่ 8 ค่าพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้กับเยาวชน

คะแนนก่อนอบรม	คะแนนหลังอบรม	คะแนนพัฒนาการ	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
31.15	58.10	69.37	38.50

จากตารางที่ 8 พบว่า ผลการประเมินคะแนนพัฒนาการการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้กับเยาวชน จากกลุ่มตัวอย่าง 330 คน ในภาพรวม ด้วยคะแนนพัฒนาการ พบว่า เยาวชนมีคะแนนพัฒนาการ เท่ากับ 69.38 มีพัฒนาการการเรียนรู้ประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง และมีคะแนนการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ 38.50

ตอนที่ 9 ผลการวิเคราะห์คะแนนพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน

ตารางที่ 9 ค่าพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมสำหรับเยาวชน

คะแนนก่อนอบรม	คะแนนหลังอบรม	คะแนนพัฒนาการ	คะแนนการเปลี่ยนแปลง
29.41	54.29	69.91	38.28

จากตารางที่ 9 พบว่า ผลการประเมินคะแนนพัฒนาการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน จากกลุ่มตัวอย่าง 330 คน ในภาพรวม ด้วยคะแนนพัฒนาการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมี คะแนนพัฒนาการ เท่ากับ 69.91 พัฒนาการอยู่ในระดับสูง และมีคะแนนการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ 38.28

อภิปรายผล

การเสริมสร้างประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เยาวชนส่วนใหญ่มีความสนใจการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย สะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าของประชาธิปไตยในประเทศไทยสอดคล้องกับ นริศ จันทวรรณ ศึกษาความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการกล่อมเกลากิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับสูง (นริศ จันทวรรณ, 2558) ส่วนผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม พบว่า เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจหลักประชาธิปไตยในระดับมาก สอดคล้องกับโชคชัย ศรีรักษา พบว่า การตื่นตัวในทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย เยาวชนคนรุ่นใหม่มีความตื่นตัวทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูงและมีความเป็นปัจเจกบุคคลค่อนข้างสูงมากในการพัฒนาการเมืองให้เป็นระบอบประชาธิปไตย เพราะมีความต้องการทางด้านสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคและ กระบวนการยุติธรรมที่มีความโปร่งใสได้อย่างแท้จริง (โชคชัย ศรีรักษา, 2565) และสอดคล้องกับ บุญทัน ดอกไธสง ได้กล่าวไว้ว่า การจะทำให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจต่อเรื่องประชาธิปไตยอย่างถ่องแท้ คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองให้ดีขึ้น ยิ่งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้นเท่าใด ยิ่งทำให้ประชาชน มีความรู้และเกิดประสบการณ์ที่เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตยฐานรากมากขึ้นเท่านั้น (บุญทัน ดอกไธสง, 2559) ส่วนในการเสริมสร้างความรู้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน พบว่า เยาวชนก่อนเข้ารับการอบรมมีความรู้เรื่องประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมน้อย เมื่อเยาวชนเข้ารับการอบรมแล้วมีความรู้เรื่องประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมมากกว่าก่อนอบรม สอดคล้องกับพิรพล ไทยทอง และคณะ พบว่า 1) ปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษา ได้แก่ ปัญหาด้านการสื่อสาร และประชาสัมพันธ์ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตย 2) รูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษา ได้แก่ ด้านกิจการนักศึกษา และด้านการมีส่วนร่วม 3) แนวทางการพัฒนา การส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษา ได้แก่ ด้านการให้ความรู้ ควรส่งเสริมให้ความรู้ ความตระหนักเกี่ยวกับประชาธิปไตยมากขึ้น การสร้างจิตอาสาให้กับนักศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานการเสียสละในการทำงานเพื่อส่วนรวม การเข้าถึงชุมชนเป็นต้น ด้านการประชาสัมพันธ์ ควรให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์มากขึ้น และด้านการปรับพฤติกรรม ควรส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็นตามวิถีระบอบประชาธิปไตย (พิรพล ไทยทอง และคณะ, 2559)

ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้ประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้กับเยาวชน พบว่า ระดับความรู้ประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง เนื่องจากการอบรมทำให้เยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในหลักประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม และมีคะแนนการเปลี่ยนแปลง เท่ากับ 38.28 สอดคล้องกับ วชิระ เสระทอง พบว่า การพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การพัฒนาประชาธิปไตยในรูปแบบของการศึกษาเป็นแนวทางการพัฒนาประชาธิปไตยที่มีความสำคัญ เนื้อหาของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตย เน้นการสอนความเป็นพลเมือง และสอนเรื่องรูปแบบของประชาธิปไตย เทคนิคและบทบาทของครูผู้สอนมีความสำคัญการใช้วิธีการสอนที่แตกต่างมีผลต่อ การรับรู้การสอนด้วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์จะเป็นผลดีต่อการเรียนรู้ที่สุด การรับรู้เรื่องประชาธิปไตยของเยาวชนยังไม่เข้าใจในเรื่องความเป็นพลเมืองเท่าที่ควร ทั้งนี้ครอบคลุม เพื่อนและสถาบันทางสังคม มีผลต่อพฤติกรรมและการแสดงออก และแนวคิดของเยาวชน (วชิระ เสระทอง, 2562) และ

สอดคล้องกับ ญัฐกิตติ์ เขียวทอง กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ประชาธิปไตย ครูควรเน้นสอนแบบบรรยาย และเป็นผู้ชี้แนะในการสอน 1) ผู้เรียนเป็นผู้ตามเสมอไม่ได้แสดงความคิดเห็น 2) เนื้อหาหนักและไม่จำเป็น 3) ขาดการจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนมีส่วนร่วม และ 4) สื่อการเรียนรู้ ที่ไม่หลากหลายเน้นใบงานเป็นหลัก (ญัฐกิตติ์ เขียวทอง, 2564) และสอดคล้องกับพงษ์เมธิ์ ไชยศรีหา พบว่า ความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยในเขตเทศบาลเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ ด้านหลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 34.1 และทัศนคติของประชาชน ที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเขตเทศบาล เมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากสถาบันทางการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 4.62 (พงษ์เมธิ์ ไชยศรีหา, 2561)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลควรมีโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ในการกระตุ้นให้เยาวชนตื่นตัวในกิจกรรมประชาธิปไตยในทุกระดับ มีการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนประชาธิปไตยในสถานศึกษา ให้เยาวชนมีกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนาเพื่อสร้างเยาวชนรุ่นใหม่ที่เป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตย ส่งเสริมประชาธิปไตยในรูปแบบการทำกิจกรรมร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ให้เยาวชนมีโอกาสร่วมกิจกรรมทางการเมืองการจัดการเมืองเสนอโครงการเพื่อแก้ไขปัญหา และเป็นทีมงานในการบริหารพื้นที่ร่วมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร การเรียนรู้การทำงานด้านการปกครองในระดับต่าง ๆ ข้อเสนอแนะในการวิจัย ควรมีการส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ประชาธิปไตยในตั้งแต่ประถมวัยจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ควรมีการบรรจุวิชาการเมืองการปกครองเบื้องต้นเป็นวิชาบังคับสำหรับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรีทุกคณะสาขาวิชา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข การวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษารูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยต่าง ให้มีความรู้ความเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ส่งเสริมให้เยาวชนนำความรู้ที่ได้มาขยายผลสู่การสร้างแนวทางปฏิบัติ และกระบวนการประชาธิปไตยที่สอดคล้องกับบริบทสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยบัญชา. (2546). การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: บริษัทธรรมสาร.
- กัลยา วาณิชยบัญชา. (2548). สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โชคชัย ศรีรักษา. (2565). การตื่นตัวในทางการเมืองของเยาวชนในระบอบประชาธิปไตย. วารสาร มจรเพชรบุรีปริทรรศน์, 5(1), 23-37.
- ญัฐกิตติ์ เขียวทอง. (2564). กระบวนการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนผ่านเพลงน้อย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2553). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสสอร์แอนด์ดี.
- นริศ จันทวรรณ. (2558). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย: กรณีศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงระดับปริญญาตรีส่วนกลาง. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 7(1), 103-113.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2559). เอกสารประกอบการบรรยาย “นโยบายสาธารณะศาสตร์”. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พงษ์เมธิ์ ไชยศรีหา. (2561). ความรู้ความเข้าใจในหลักการประชาธิปไตยและทัศนคติของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยในเขตเทศบาลเมืองชุมแพจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 8(3), 32-41.
- พรอัมรินทร์ พรหมเกิด. (2557). วัฒนธรรมทางการเมืองกับการพัฒนาประชาธิปไตยในเขตชนบทอีสาน: กรณีศึกษาประชาชนในเขตหมู่บ้านคำบางและหมู่บ้านสะอาด ตำบลสะอาด อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น. วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 31(3), 65-96.
- พีรพล ไทยทอง และคณะ. (2559). รูปแบบการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักศึกษา มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 7(1), 31-44.
- วชิระ เสระทอง. (2562). การพัฒนาประชาธิปไตยสำหรับเยาวชนในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะยุคดิจิทัล ครั้งที่ 5 (หน้า 593-601). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2561). ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย. วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 5(1), 187-209.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สนธิ เตชานันท์. (2545). แผนพัฒนาการเมืองไปสู่การปกครองระบบประชาธิปไตยตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- Hilliard, V. G., & Kemp, N. D. (1999). Citizen participation crucial to good governance and Administration in South Africa. *Politeia*, 18(3), 165-187.
- Jürgen, H. (1973). *Legitimation crisis*. London: Heinemann.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: Harper & Row.

การพัฒนาแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี*

DEVELOPING A MARKETING MODEL TO ELEVATE PRODUCT VALUE SNAKEHEAD FISH MAE LA SING BURI PROVINCE

ณัฐชนันท์ สิริพรวุฒิ* อุดม สมบูรณ์ผล

Natchunan Siriphornwut*, Udom Somboonpol

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ปทุมธานี ประเทศไทย

Graduate school, Western University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: Natchunaney@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี 2) ปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี 3) รูปแบบการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี และ 4) แนวทางการพัฒนาแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 43 คน เครื่องมือในการสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการลดทอน ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี เป็นบุคคลทั่วไป แม่บ้าน และนักท่องเที่ยว มีทั้งตั้งใจมาซื้อหรือขับรถผ่านแวะซื้อ เป็นลูกค้าประจำ และผู้บริโภคที่ตามมาจากรายการ สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ การมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเดินทางโดยรถยนต์มีความสะดวกสบาย ทั้งรถประจำทางและรถยนต์ส่วนตัว การเดินทางมีความปลอดภัยค่อนข้างสูงเนื่องจากกระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มีความคุ้มค่าต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากได้เที่ยว ไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และได้ซื้อของฝากซึ่งผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น ปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถเก็บได้ในระยะเวลานาน กำลังผลิตไม่เพียงพอ ราคาขนส่งสูง ไม่มีการจัดโปรโมชั่น การสื่อสารและการเข้าถึงผู้บริโภคไม่ชัดเจน รูปแบบการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี เป็นรูปแบบ 4P และแนวทางการพัฒนาแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี สามารถทำได้โดยการนำการตลาดยุค 4.0 มาใช้ คือ กลยุทธ์การตลาด 5A ประกอบไปด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ ความดึงดูดใจ การสอบถาม การลงมือทำ และ การสนับสนุน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนาแบบการตลาด, ปลาช่อนแม่ลา, ผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น, สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

Abstract

The purpose of this research was to study 1) characteristics and behaviors of consumers of Mae La snakehead fish products in Singburi province. 2) Marketing problems of Mae La snakehead fish products in Singburi Province. 3) Marketing patterns for Mae La snakehead fish products in Singburi Province, and 4) a marketing model development approach to elevate

product value of Mae La snakehead fish products in Singburi Province. Used qualitative research with 43 key informants. The tool is in-depth interviews. It is a semi-structured interview and group chat. The data was analyzed by reduction. Singburi Province, They are general people, housewives and tourists. There are either intending to buy or driving through to stop by to buy. be a regular customer and subsequent consumers from the list various public relations media, most of the tourists come to pay homage to sacred things Traveling by car is comfortable. Both buses and private cars. The journey is relatively safe as the distance is not far from Bangkok. It is worth the trip. Due to traveling pay homage to sacred things and buy souvenirs with a variety of products. The product is unique and have a local identity. The Problems in marketing Mae La snakehead fish products Sing Buri Province are the product cannot be stored for a long time, Insufficient production capacity, high transportation prices, no promotions and communication and access to consumers is unclear. Marketing model for Mae La snakehead fish products Singburi Province is a 4P model and a marketing model development approach to raise the value of Mae La snakehead fish products. Sing Buri Province This can be done by adopting Marketing 4.0, which is a 5A marketing strategy consisting of 5 aspects: Awareness, Appeal, Ask, Action, and Advocate.

Keywords: Guidelines for Developing A Marketing Model, Snakehead Fish Mae La, Local Product, Geographical Indication

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ คือ 1) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่เราทำมาทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ 2) “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคตและ 3) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนานวัตกรรมรวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ จึงกำหนดแนวทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการและการท่องเที่ยวโดยให้ประเทศสามารถยกระดับการผลิตทางการเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าให้สูงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) นอกจากนี้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยังมียุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มุ่งในการแก้ไขจุดอ่อนและเสริมจุดแข็งให้เอื้อต่อการพัฒนาภาคการเกษตรในระยะยาว เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ “เกษตรกรรมมั่นคง ภาคการเกษตรมั่งคั่ง ทรัพยากรการเกษตรยั่งยืน” โดยมีแนวทางไปสู่เป้าหมาย คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 สร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร ยุทธศาสตร์ที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มความสามารถในการแข่งขันภาคการเกษตรด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยุทธศาสตร์ที่ 4 บริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2560) และนโยบายรัฐบาลมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาในเรื่องปากท้อง

ของประชาชนโดยให้ภาครัฐและ ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการเพื่อให้สอดคล้องกับโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาชุมชนส่งเสริมยกระดับผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลายเพื่อให้ขายได้ มุ่งปรับตัวสู่การค้าแบบสากล ต้องมีการเปลี่ยนผ่านยุคการผลิตสินค้า OTOP ออกจากชุมชนเพียงด้านเดียวสู่ การเพิ่มช่องทางสร้างรายได้ตามความต้องการ โดยการขายสินค้าอยู่ในชุมชน ที่มาจากการท่องเที่ยว โดยใช้เสน่ห์ ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์แปลงเป็นรายได้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

หนึ่งในเมืองรองที่น่าสนใจที่มีอัตลักษณ์และมีความโดดเด่นทางด้านวัฒนธรรม คือจังหวัดสิงห์บุรี ซึ่งเป็นจังหวัดทางภาคกลางที่มีสถานที่และมีทุนทางวัฒนธรรมอยู่มาก สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและยังสามารถเป็นทางเลือกให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาสัมผัสถึงมนต์เสน่ห์ทางการท่องเที่ยวได้ อันจะนำมาซึ่งคุณค่าและมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในทางเศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี จังหวัดสิงห์บุรีเป็นที่รู้จักในฐานะเป็นถิ่นวีรชนคนกล้าโด่งดังด้วยเรื่องราวของชาวบ้านบางระจัน เป็นจังหวัดที่อุดมด้วยอาหารของกินที่สมบูรณ์ รสชาติอร่อย เป็นถิ่นปลา โดยเฉพาะปลาช่อนเผา และ แคปปลาช่อน กุนเชียงปลา อันลือชื่อ สิงห์บุรี อาจไม่ใช่จังหวัดที่มีสถานที่ท่องเที่ยวเด่นชัดมากนัก ส่วนใหญ่มีแต่วัดวาอารามชมความงามของวัดเก่าแก่โบราณ ไหว้พระเสริมดวงเพื่อเป็นสิริมงคล (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสิงห์บุรี, 2561) ผลิตภัณฑ์จากปลาช่อนที่มาจากลำน้ำแม่ลา ของจังหวัดสิงห์บุรี เป็นสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications) ของจังหวัดสิงห์บุรี จากประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่องขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(ปลาช่อนแม่ลา) มีผลตั้งแต่วันที่ 29 กันยายน 2560 แต่ในปัจจุบันประสบปัญหาสถานะเศรษฐกิจจากสถานการณ์ตั้งแต่การแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 และภัยธรรมชาติเกิดน้ำท่วม รวมทั้งภัยสงครามต่างประเทศทำให้การนักเดินทางท่องเที่ยวทั้งคนไทยและคนต่างประเทศลดลง ซึ่งเป็นที่มาของรายได้สู่ชุมชนเศรษฐกิจฐานรากและมีผลกระทบต่อค่าครองชีพครัวเรือนในปัจจุบันที่มีแนวโน้มสูงขึ้นของประชาชนในจังหวัดสิงห์บุรี

ปลาช่อนแม่ลาในลำน้ำแม่ลาขณะปัจจุบันมีจำนวนลดลงเนื่องจากชาวบ้านที่ประกอบอาชีพการเกษตรกรปลูกข้าว ได้ปล่อยสารเคมี และมีโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่ได้มีการปล่อยน้ำเสียที่ลงสู่ลำน้ำ ส่งผลทำให้ปลาช่อนแม่ลามีปริมาณลดลงอย่างมาก ในขณะที่จำนวนของปลาช่อนแม่ลาลดลง แต่อุปสงค์ความต้องการของผู้บริโภคกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากที่เป็นเพียงการประกอบอาหารในพื้นที่เท่านั้น ก็เริ่มมีผู้คนรู้จักและชื่นชอบในรสชาติของปลาช่อนแม่ลาจนเป็นที่รู้จักและต้องการเพื่อประกอบเป็นอาหารหรือนำไปเป็นของฝาก (ปาริชาติ อ่อนนุ่ม, 2565) ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากปลานั้นส่วนใหญ่นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทปลาสด ปลาแดดเดียว ปลาแห้ง ปลาแห้งรมควัน ปลาร้า ปลาเค็ม ปลาต้ม น้ำปลา เป็นต้น และรูปแบบการจัดจำหน่ายยังอยู่ในวงแคบ รวมทั้งช่องทางการตลาดมีข้อจำกัดกล่าวคือ ผู้ขายส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าแม่ค้ารายย่อยในท้องถิ่น แต่ปัจจุบันความต้องการมีการเปลี่ยนแปลงไปตามภาวะเศรษฐกิจ สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริโภคมีเวลาน้อยลง ต้องการความสะดวกสบายก็ย่อมต้องการอาหารที่พร้อมจะบริโภคได้ทันทีหรือพร้อมปรุง และอาหารต้องมีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้พ่อค้าแม่ค้าต้องมีการพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์เดิมให้มีรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้นตามมา เพื่อให้ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกมากขึ้น โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในวิธีการผลิต เพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย นอกจากนั้นแล้วองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือผลิตภัณฑ์นั้นต้องสามารถเก็บรักษาได้นาน และคุณภาพ รสชาติ ต้องเปลี่ยนไปน้อยที่สุดหรือไม่เปลี่ยนไปเลย (ปาริชาติ อ่อนนุ่ม, 2565) ผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลาก็เช่นเดียวกันต้องมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงตามภาวะเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมในวิธีการผลิตจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการต่าง ๆ กระทรวงอุตสาหกรรม หนุ่่นอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร เพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ประมง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม รุกตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ นำร่อง 10 จังหวัดภาคกลาง โดยสถาบันอาหาร พร้อมต่อยอดสู่สินค้า

เกษตรที่มีมูลค่าสูง สร้างโอกาสในการแข่งขัน หวังสร้างรายได้และความยั่งยืนในธุรกิจประมง กระทรวงอุตสาหกรรม ได้มุ่งขับเคลื่อนนโยบายอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตร บนพื้นฐานความสมดุลเชิงพื้นที่ในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตร ทั้งประเภทอาหาร ไม่ใช่อาหาร รวมถึงผลักดันให้อุตสาหกรรมมีความมั่นคง และเกิดความยั่งยืน โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ยกกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานสากล ควบคู่ไปกับการพัฒนาช่องทางการตลาดในระดับต่าง ๆ โดยได้มอบหมายให้สถาบันอาหารดำเนินงานโครงการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารมูลค่าสูงจากผลผลิตประมงเพาะเลี้ยงด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดเห็นสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความยั่งยืนในธุรกิจประมง โดยการถ่ายทอดเทคโนโลยี แนะนำพัฒนาและปรับปรุงผลิตภัณฑ์จนได้สูตรและเข้าสู่กระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์อาหารจากสัตว์น้ำแปรรูปพร้อมทานออกสู่ตลาด ซึ่งคาดหวังว่าผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการก็จะได้นำองค์ความรู้และทักษะไปพัฒนาต่อยอดและขยายผลไปสู่ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ สร้างโอกาสทางการตลาดโดยการเชื่อมโยงกับคู่ค้าออนไลน์และออฟไลน์เพื่อสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่ม ต่อไปในอนาคต (กระทรวงอุตสาหกรรม, 2565)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี โดยผู้วิจัยจะศึกษาการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ของจังหวัดสิงห์บุรี เพื่อหาสาเหตุจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของตลาดผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ไม่จำกัดเวลาหรือสถานที่ โลกออนไลน์เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้การแข่งขันทางธุรกิจรุนแรงมากยิ่งขึ้น เพื่อใช้เป็นช่องทางในการตลาด การซื้อขายได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีส่วนให้เกิดการเพิ่มศักยภาพด้านการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและผลิตภัณฑ์ตามจังหวัดสิงห์บุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี
2. เพื่อศึกษาปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี
3. เพื่อศึกษารูปแบบการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัด

สิงห์บุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในการสัมภาษณ์เชิงลึก มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างกรอบแนวคิดกำหนดปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสร้างแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับงานวิจัย โดยสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ
2. คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จำนวน 10 ท่าน

กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้บริโภค ที่ได้ซื้อและบริโภคผลิตภัณฑ์สินค้าแม่ลา (ผู้บริโภคที่เป็นประชาชนในพื้นที่ 15 ตำบล ผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยว 15 ตำบล) จำนวน 30 ท่าน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการตลาด (ประกอบด้วยกลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้ประกอบการและฝ่ายการตลาด) จำนวน 3 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 3 ฉบับ เป็นคำถามปลายเปิดซึ่งสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ โดยการวางแผนคำถามในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษามากที่สุด

ฉบับที่ 1 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบการ, ลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี, ปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี และรูปแบบการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี

ฉบับที่ 2 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภค ลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี

ฉบับที่ 3 แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำร่างแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาฯ อนุมัติตรวจสอบเบื้องต้น และนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์กรณีศึกษาออกมาเป็นแบบสัมภาษณ์ที่จะนำไปใช้ในการวิจัย โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบเนื้อหาเพื่อนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองไม่มีผู้ช่วยนักวิจัย โดยดำเนินการดังนี้

1. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีสัมภาษณ์ผ่านระบบ Video Call โดยสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยใช้เวลาไม่เกิน 20 นาทีต่อท่าน

2. การจัดสนทนากลุ่มระหว่างนักวิชาการที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ด้านการตลาด จำนวน 3 ท่าน และตัวแทนผู้ประกอบการ จำนวน 3 ท่าน (ผู้วิจัยเลือกเจาะจงจากจำนวน 10 ร้านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ) โดยที่ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ และกำหนดวันจัดสนทนากลุ่มโดยได้แจ้งประเด็นของการสนทนาให้กลับผู้ร่วมสนทนากลุ่มทราบล่วงหน้า ใช้การสนทนาผ่านระบบ Zoom แชร์ภาพผู้ร่วมสนทนา โดยใช้เวลาไม่เกิน 40 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้ ดำเนินการโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ใช้ข้อคำถามที่เปิดกว้างแบบกึ่งโครงสร้างเพื่อทำการพูดคุยหรือสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้ในเรื่องที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ตลอดจนมีความสนใจที่จะสนทนากับผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัย โดยการนำเข้าสู่ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุป โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) (Appleton, J. V., 1995) และวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) (Miles, M. B. & Huberman, A. M., 1994)

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ โดยการฟังเสียงสะท้อนจากผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอผลให้กับผู้ให้ข้อมูล และให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็น เพื่อตรวจสอบว่าผู้วิจัยสามารถเข้าถึง

ปรากฏการณ์ ความหมาย ความเข้าใจของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง หรือเที่ยงตรงอย่างที่เป็นอยู่ตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูล อันจะทำให้ผลที่ศึกษานั้นมีความหมายน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย

ลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี

ลักษณะผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี เป็นบุคคลทั่วไป แม่บ้าน และนักท่องเที่ยว มีทั้งตั้งใจมาซื้อหรือซื้อมาผ่านแะซื้อ เป็นลูกค้าประจำ และนอกจากนั้นผู้บริโภคจะตามมาจากรายการ สื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะมาไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ การเดินทางโดยรถยนต์มีความสะดวกสบาย ทั้งรถประจำทางและรถยนต์ส่วนตัว มีถนนสายเอเชีย ผ่านจังหวัดสิงห์บุรี มีป้ายบอกทางชัดเจน เดินทางตามเส้นทาง GPS การเดินทางมีความปลอดภัยค่อนข้างสูงเนื่องจากระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพฯ มีความคุ้มค่าต่อการท่องเที่ยว เนื่องจากได้เที่ยว ไหว้สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์และได้ซื้อของฝากซึ่งผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย มีทั้งอาหารคาว และหวาน เช่น ปลาสดแดดเดียว หมูทุบ หมูสวรรค์ ปลาร้าจากปลาช่อน ปลาร้าจากปลาจีน ปลาตุ๋นสวรรค์ แคปลาช่อน ทองม้วนปลาช่อน ทองม้วนปลาช่อนไส้หมูหยอง เปียะก้างปลา ไอติมเนื้อปลาช่อนกล้วยตาก กล้วยกรอบแก้ว ฯ ซึ่งล้วนเป็นเมนูขึ้นชื่อของจังหวัดสิงห์บุรี และผลิตภัณฑ์จากปลาช่อนแม่ลา มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น มีอาหารรสชาติดีอร่อย คุณภาพดีมีความเหมาะสมกับราคา เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากท้องถิ่นจริง ฯ

พฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี ส่วนใหญ่ซื้อเพื่อบริโภคเอง เพื่อนำไปเป็นของฝาก และเพราะต้องการอุดหนุนผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา ซื้อเฉลี่ย 1 - 3 ครั้งต่อเดือน 100 - 1,000 บาทต่อครั้ง การหาซื้อผลิตภัณฑ์ปลาช่อนและการท่องเที่ยวต่าง ๆ จากสื่อโซเชียลต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงาน แลพบการบอกเล่าปากต่อปาก การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพราะลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ ผลิตภัณฑ์มีความสด ใหม่ รสชาติอร่อย หาซื้อรับประทานง่าย ราคาไม่แพง เหมาะสมกับคุณภาพ

ปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี

1. ผลิตภัณฑ์ไม่สามารถเก็บได้ในระยะเวลานาน ยกเว้นผลิตภัณฑ์ประเภทพร้อมรับประทาน
2. กำลังผลิตไม่เพียงพอ เนื่องจากเป็นเป็นธุรกิจแบบครอบครัว
3. ปริมาณปลาช่อนแม่ลาไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค เนื่องจากปลาช่อนแม่ลาที่มีปริมาณลดลง ไม่สามารถเพาะเลี้ยงปลาได้ด้วยตัวเอง
4. ปัญหาด้านราคา ปลาช่อนแม่ลามีราคาค่อนข้างสูง เพราะราคาขนส่งสูง เนื่องจากขนส่งตามน้ำหนักผลิตภัณฑ์
5. ไม่มีการจัดโปรโมชั่น โดยมีการจัดโปรโมชั่นเฉพาะเทศกาล และการออกงานเท่านั้น
6. การสื่อสารและการเข้าถึงผู้บริโภคไม่ชัดเจน

รูปแบบการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี

จากข้อค้นพบผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี มีการโฆษณาทางเพจ การบอกต่อปากต่อปาก มีป้ายหน้าร้าน มีการประชาสัมพันธ์จะผ่านเพจ มีการออกบูธ ออกงาน event ต่าง ๆ มีการจัดโปรโมชั่น การออกงานและขายโดยตรงกับลูกค้า ตัวแทนการขายยังไม่มี จัดจำหน่ายด้วยตัวเอง ไม่มีพนักงานขาย มีการจัดจำหน่ายออนไลน์ทำให้ทราบว่าผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรีได้ดำเนินกลยุทธ์การตลาด 4P ดังนี้ Product สินค้า/บริการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี, Price ราคา ได้แก่ มีการตั้งราคา Place/Platform ช่องทางการจัดจำหน่าย ได้แก่ มีป้ายหน้าร้านชัดเจน ขายโดยตรงกับลูกค้า ตัวแทนการขายยังไม่มี จัดจำหน่ายด้วยตัวเอง ไม่มีพนักงานขาย มีการจัดจำหน่ายผ่านช่องทางออนไลน์, Promotion/Promote การส่งเสริมการขาย ได้แก่ โฆษณาผ่านช่องทางออนไลน์ การบอกต่อปากต่อปาก การ

ประชาสัมพันธ์ จะทำผ่านช่องทางออนไลน์ การตลาดเชิงกิจกรรม มีการออกบูธ ออกงาน event ต่าง ๆ มีการจัดโปรโมชันตามเทศกาล การออกงาน

แนวทางการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี

1. การเพิ่มมูลค่าและยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์

การเพิ่มมูลค่าเป็นการเพิ่มเรื่องของราคา โดยที่สินค้ามีจำกัด ต้องทำสินค้าให้เป็นพรีเมียมได้ เหตุผลหนึ่งที่ทำพรีเมียม เพราะนักท่องเที่ยวที่มาสิงห์บุรี จะซื้อเพื่อเป็นของฝากและจะสามารถขายได้ในราคาแพง และการยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์โดยการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์พัฒนาตัวรูปแบบใหม่ ๆ การพัฒนาปรับปรุงก็ควรทำอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปแบบที่สำคัญ การขายออนไลน์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถขายได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น แต่ปัญหาคือการทำคอนเทนต์หน่วยงานภาครัฐก็ต้องเข้ามาช่วยเหลือ

2. การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการบริการ

สร้างมาตรฐานเชิงคุณภาพและอนามัย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ สร้าง เทรนด์ในเรื่องของคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การบริการก่อนการขายและหลังการขาย เพื่อให้เกิดการซื้อซ้ำ การเลือกใช้ช่องทางสื่อสารการตลาดหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่ม เป้าหมาย การทำคอนเทนต์ออฟไลน์และออนไลน์สื่อสารกับผู้บริโภค เพื่อให้เกิดการรับรู้ร่วมกัน สร้างมาตรฐานให้เกิดความเชื่อถือ

3. การเชื่อมโยงกิจกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น

โดยการสร้างคอนเทนต์เชื่อมโยงสินค้าที่มีอัตลักษณ์ของจังหวัด กับตัวจังหวัดในเทศกาลต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านเว็บไซต์หรือช่องทางขององค์กรท้องถิ่น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อนำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี โดยนำการตลาดยุค 4.0 มาใช้ คือ การตลาดที่นำเอาเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยเพื่อให้เข้าถึงผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น การขายของหรือการทำการตลาดจะไม่หยุดแค่ที่หน้าร้านเหมือนในอดีตเท่านั้น แต่จะก้าวเข้ามาสู่โลกออนไลน์ด้วย ทั้งนี้เทคโนโลยีไม่ใช่หัวใจสำคัญของการตลาด 4.0 เพียงอย่างเดียว แต่เป็นแนวคิดที่มีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลาง เพราะการตลาด 4.0 คือการนำเอาเทคโนโลยีที่มีมาปรับใช้เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่เป็นมนุษย์หรือ ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการตลาดที่เน้นการผสมผสาน ทุกเครื่องมือของการตลาดทั้งออนไลน์ และออฟไลน์ กลยุทธ์การตลาด 5A ทั้งหมด 5 ด้าน อันประกอบไปด้วย การรับรู้ (Aware), ความดึงดูดใจ (Appeal), การสอบถาม (Ask), การลงมือทำ การตัดสินใจซื้อ (Act) และการสนับสนุน (Advocate) เมื่อนำรูปแบบกลยุทธ์การตลาด 5A มายกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี สามารถแสดงได้ดังภาพที่ 1

รูปแบบกลยุทธ์การตลาด 5A เพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี				
การรับรู้ (Aware)	ความดึงดูดใจ (Appeal)	การสอบถาม (Ask)	การลงมือทำ ตัดสินใจซื้อ (Act)	การสนับสนุน (Advocate)
- สร้างการรับรู้ - ช่องทางสื่อสาร - ทำคอนเทนต์ - ประชาสัมพันธ์	- แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ - การเพิ่มมูลค่า - การสร้างมาตรฐาน - ยกระดับผลิตภัณฑ์	- การเชื่อมโยงสินค้า - การประชาสัมพันธ์	- การจัดโปรโมชันราคา - ความหลากหลาย - รูปแบบใหม่ - สร้างเทรนด์	- การบริการ - ความสะดวก

ภาพที่ 1 รูปแบบกลยุทธ์การตลาด 5A เพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา

การนำรูปแบบกลยุทธ์การตลาด 5A มายกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี

1. การรับรู้ (Aware)

- 1.1 สร้างการรับรู้ผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลาจังหวัดสิงห์บุรีผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดีย
- 1.2 การเลือกใช้ช่องทางสื่อสารการตลาดหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
- 1.3 การทำคอนเทนต์สร้างเรื่องราวเพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้จักทั้งออฟไลน์และออนไลน์
- 1.4 ประชาสัมพันธ์กรอบมาตรฐานการตลาดอย่างจริงจัง และให้เกิดผลเป็นรูปธรรม

2. ความดึงดูดใจ (Appeal)

- 2.1 แอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ที่สะดวกต่อการใช้งาน
- 2.2 การเพิ่มมูลค่า โดยต้องทำสินค้าให้เป็นพรีเมียม
- 2.3 การสร้างมาตรฐานเชิงคุณภาพและอนามัย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์
- 2.4 ยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ การพัฒนาตัวรูปแบบใหม่ ๆ

3. การสอบถาม (Ask)

- 3.1 การเชื่อมโยงสินค้าที่มีอัตลักษณ์ของจังหวัด กับตัวจังหวัดในเทศกาลต่าง ๆ
- 3.2 การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านเว็บไซต์หรือช่องทางขององค์กรท้องถิ่น

4. การลงมือทำ การตัดสินใจซื้อ (Act)

- 4.1 การจัดโปรโมชั่น
- 4.2 ราคาเหมาะสมกับคุณภาพ
- 4.3 ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์
- 4.4 ผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่
- 4.5 สร้างเทรนด์ ในเรื่องของคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

5. การสนับสนุน (Advocate)

- 5.1 การบริการก่อนการขายและหลังการขาย เพื่อให้เกิดการซื้อซ้ำ
- 5.2 ความสะดวกในการใช้บริการ รวมถึงการชำระค่าบริการผ่านหลากหลายช่องทาง

อภิปรายผล

การศึกษาลักษณะของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี ปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี รูปแบบการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า ผู้ประกอบการมีการตลาดบ้างเล็กน้อยไม่ครอบคลุมและไม่ค่อยเป็นรูปแบบ เช่น การโฆษณา ทางเพจบ้าง การบอกต่อปากต่อปาก มีป้ายหน้าร้าน มีการประชาสัมพันธ์ผ่านเพจ มีการออกบูธ ออกงาน event ต่าง ๆ มีการจัดโปรโมชั่น มีการออกงานและขายโดยตรงกับลูกค้า ยังไม่มีตัวแทนการขาย ไม่มีพนักงานขาย จัดจำหน่ายด้วยตัวเอง และมีการจัดจำหน่ายออนไลน์ ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่อาจไม่เห็นความสำคัญของการตลาด หรือผู้ประกอบการยังขาดแคลนบุคลากร ขาดความรู้ และต้องการได้รับความช่วยเหลือร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งการตลาดจะเป็นเครื่องมือที่ส่งผลต่อยอดขายผลิตภัณฑ์ เพราะทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี มากขึ้น นักท่องเที่ยวก็จะเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดสิงห์บุรี และซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี ไปบริโภคเองหรือเป็นของฝาก สอดคล้องกับ Damarjati. et al. ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการมีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าและยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางอ้อมที่มีส่วนในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค สื่อที่บริษัทต้องให้ความสำคัญ สื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ โฆษณา (Damarjati, et al, 2016)

จากผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการตลาดของผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี มีการดำเนินการรูปแบบ 4P และข้อค้นพบ

การเพิ่มมูลค่าและยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ทำได้โดยการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ การพัฒนาตัวรูปแบบใหม่ ๆ สำหรับผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาปรับปรุงก็ควรทำอย่างต่อเนื่อง เป็นรูปแบบที่สำคัญ สอดคล้องกับ สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ และสุทธิพร เปี่ยมสุวรรณกิจ ที่พบว่า ชุมชนบ้านนางแลในปลูกกล้วยจำนวนมากและมีผลผลิตออกมาในคราวละมาก ๆ ทำให้ประสบปัญหาการเก็บรักษา ดังนั้น สมาชิกกลุ่มฯ จึงนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ โดยใช้กรรมวิธีการผลิตและภูมิปัญญาดั้งเดิม การขายออนไลน์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถขายได้หลากหลายมากยิ่งขึ้น (สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ และสุทธิพร เปี่ยมสุวรรณกิจ, 2562) สอดคล้องกับ วิภาดา อำไพ และคณะ ที่กล่าวว่า ผู้ประกอบการ SMEs ตระหนักและมีความต้องการที่จะนำการตลาดออนไลน์มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนากลยุทธ์การตลาดและส่วนประสมการตลาดของตนในประเด็นต่าง ๆ แต่ปัญหาคือการทำคอนเทนต์หน่วยงานภาครัฐก็ต้องเข้ามาช่วยเหลือ การเพิ่มมูลค่า เป็นการเพิ่มเรื่องของราคา โดยที่สินค้ามีจำกัด ต้องทำสินค้าให้เป็นพรีเมียมได้ เหตุผลหนึ่งที่ทำพรีเมียม เพราะนักท่องเที่ยวที่มาสิงห์บุรี จะซื้อเพื่อเป็นของฝากและจะสามารถขายได้ในราคาแพง ซึ่งจากการสนทนากลุ่มผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ อีกทั้งยังขาดความรู้ด้าน IT และเทคโนโลยีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ซึ่งจำเป็นที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมาให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง และเมื่อสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองแล้วก็จะเห็นการเพิ่มมูลค่าและยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ อย่างยั่งยืน (วิภาดา อำไพ และคณะ, 2561)

การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการบริการ พบว่า การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการบริการกระทำได้โดยสร้างมาตรฐานเชิงคุณภาพและอนามัย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ สร้างเทรนด์ในเรื่องของคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การบริการก่อนการขายและหลังการขาย เพื่อให้เกิดการซื้อขาย การเลือกใช้ช่องทางหรือรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การทำคอนเทนต์ออฟไลน์และออนไลน์ ซึ่งจากการสนทนากลุ่ม จังหวัดสิงห์บุรี มีความพร้อมในด้านตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในเวลาไม่มากในการเดินทางมาท่องเที่ยว ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีของผู้ประกอบการ แต่ผู้ประกอบการต้องยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ โดยการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการบริการให้สูงขึ้นจนถึงระดับมาตรฐานเชิงคุณภาพและอนามัย เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ ในปัจจุบันการขายออนไลน์เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ได้รับนิยมนอย่างมาก ผู้ประกอบการต้องทำคอนเทนต์บอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรีซึ่งเป็นจุดแข็งของทางร้านที่มีความน่าสนใจให้ผู้บริโภคได้รับรู้ แต่ปัญหาการทำคอนเทนต์ซึ่งเป็นจุดอ่อนหน่วยงานภาครัฐก็ต้องเข้ามาช่วยเหลือในการจัดทำ สอดคล้องกับ อุดม สมบูรณ์ผล ที่พบว่าความเป็นรูปธรรมของการบริการ โดยที่ปัจจัยภาพลักษณ์องค์กรประกอบด้วย ด้านภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์หรือบริการ มีอิทธิพลต่อการตั้งใจใช้บริการซ้ำโรงแรมขนาดเล็กของนักท่องเที่ยวไทยในจังหวัดปทุมธานี (อุดม สมบูรณ์ผล, 2564) และยังสอดคล้องกับ เพ็ญกมล เกิดสมศรี ที่ผลการศึกษาพบว่า การสื่อสารที่ดีต้องมีความชัดเจนเรียงง่ายเมื่อสื่อออกไปยังกลุ่มเป้าหมาย การสื่อสารที่ดีต้องมีความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลข่าวสารที่น่าเสนอด้านเนื้อหา การสื่อสารที่ดีต้องมีความสม่อดันเสมอปลาย การสื่อสารที่ดีต้องมีความเชื่อมั่น การสื่อสารที่ดีต้องมีความสม่ำเสมอ การสื่อสารที่ดีต้องมีความเข้มข้นของเนื้อหา การสื่อสารที่ดีต้องมีการกำหนดเครื่องมือสื่อสาร การสื่อสารที่ดีต้องมีชั้นเชิงในการสื่อสาร การสื่อสารที่ดีต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม การสื่อสารที่ดีต้องมีการสื่อสารที่มีการเปรียบเทียบ การสื่อสารที่ดีต้องมีความความคิดสร้างสรรค์ การสื่อสารที่ดีต้องมีสร้างข้อมูลที่ตีเพื่อแข่งขัน การสื่อสารต้องสร้างความร่วมมือกับผู้ทรงอิทธิพลทางด้านความคิด และการสื่อสารที่ดีต้องมีความกระชับ ส่วนกลยุทธ์การดำเนินการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ การทำการตลาดบนสื่อออนไลน์ หลักจริยธรรมและจรรยาบรรณในยุคโซเชียลมีเดีย หลักจิตวิทยาเข้ามาเพื่อให้การดำเนินการได้สมบูรณ์มีความแปลกใหม่ และการดำเนินการประชาสัมพันธ์ที่มีเนื้อหาที่เหมาะสมกับ

ช่องทางและกลุ่มเป้าหมายเพื่อเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ของ “ตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น” ประเทศไทย (เพียงกมล เกิดสมศรี, 2563)

การเชื่อมโยงกิจกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น พบว่าการเชื่อมโยงกิจกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น กระทำได้โดยการเชื่อมโยงสินค้าที่มีอัตลักษณ์ของจังหวัด กับตัวจังหวัดในเทศกาลต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ผ่านเว็บไซต์หรือช่องทางขององค์กรท้องถิ่น ในปัจจุบันได้มีการค้นคว้าวิจัยในเรื่องทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัด จัดเป็นทิวทัศน์ที่สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้หลายจังหวัดที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งถ้าหน่วยงานของรัฐเข้ามาดำเนินการจนสำเร็จลุล่วงได้แล้วจะเป็นผลดีต่อผู้ประกอบการในการเชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น ของแต่ละจังหวัดเข้าด้วยกัน กล่าวคือเมื่อนักท่องเที่ยวไปจังหวัดหนึ่งก็จะได้พบกับผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่นของจังหวัดที่เชื่อมโยงกันโดยที่คุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น เหมือนกับเจ้าของเพราะมีการส่งของไปวางจำหน่ายในกลุ่มพันธมิตรกัน และราคาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ มนตรี สังข์ทอง ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง และสิงห์บุรีมีศักยภาพและความโดดเด่นรวมถึงมีคุณค่าทางจิตใจ โดยมีจุดเชื่อมโยงที่สำคัญ คือ พระพุทธรูปขนาดใหญ่ทั้งปางสมาธิและปางไสยาสน์ รวมถึงพระเจดีย์ และอนุสาวรีย์ที่แสดงซึ่งถึงความเป็นชาติไทย การจัดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงจึงทำให้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจอยากมาก ควรจัดภายใต้แนวคิดหลักของการท่องเที่ยวเชื่อมโยง คือ ชวนครอบครัวทัวร์อยุธยา มาอ่างทอง ท่องสิงห์บุรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง และสิงห์บุรี ซึ่งเป็นการกระจายนักท่องเที่ยวจากเมืองหลักสู่เมืองรอง เกิดการกระจายรายได้ การทำนุบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวจะได้ไม่สูญเปล่ามีการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมากจะได้ไม่ทรุดโทรม ก่อให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป (มนตรี สังข์ทอง, 2560)

แนวทางการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี สามารถทำได้โดยการนำการตลาดยุค 4.0 มาใช้ คือ การตลาดที่นำเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยเพื่อให้ เข้าถึงผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น การขายของหรือการทำการตลาดจะไม่หยุดแค่ที่หน้าร้านเหมือนในอดีต เท่านั้น แต่จะก้าวเข้ามาสู่โลกออนไลน์ด้วย ทั้งนี้เทคโนโลยีไม่ใช่หัวใจสำคัญของการตลาด 4.0 เพียงอย่างเดียว แต่เป็นแนวคิดที่มีมนุษย์เป็นจุดศูนย์กลาง เพราะการตลาด 4.0 คือการนำเอา เทคโนโลยีที่มีมาปรับใช้เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าที่เป็นมนุษย์หรือผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการตลาดที่เน้นการผสมผสาน ทุกเครื่องมือของการตลาดทั้ง ออนไลน์ และออฟไลน์ กลยุทธ์การตลาด 5A ทั้งหมด 5 ด้าน อันประกอบไปด้วย การรับรู้ (Aware) ความดึงดูดใจ (Appeal) การสอบถาม (Ask) การลงมือทำ (Act) และ การสนับสนุน (Advocate) สอดคล้องกับ ปรีดี นุกุลสมปรารถนา ที่กล่าวว่ารูปแบบของ 5A นั้น มีการเชื่อมโยงถึงปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า อาทิ สังคมบนโลกออนไลน์ เพื่อนและครอบครัว การรีวิวต่าง ๆ รวมถึงการบอกต่อสินค้าหรือบริการ และยังมองถึงความสัมพันธ์ที่แนบแน่นอีกด้วย (ปรีดี นุกุลสมปรารถนา, 2563)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลวิจัยแนวทางการพัฒนารูปแบบการตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี เป็นบุคคลทั่วไป แม่บ้าน และนักท่องเที่ยว มีทั้งตั้งใจมาซื้อหรือซื้อมานานแล้ว เป็นลูกค้าประจำ โดยซื้อเพื่อรับประทานเองและเป็นของฝาก ส่วนปัญหาการตลาดผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี พบว่ามีปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ และปัญหาด้านราคา รูปแบบการตลาดของผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี มีการดำเนินการรูปแบบ 4P มีแนวทางในการพัฒนา ได้แก่ พัฒนารูปแบบการตลาด พัฒนาการตลาด และการเชื่อมโยงกิจกรรมบริการและผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น โดยการนำกลยุทธ์การตลาด 5A มาใช้ ดังนั้นสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสิงห์บุรี จึงควรดำเนินการส่งเสริมให้มีการพัฒนา

ผู้ประกอบการให้มีความรู้ในศาสตร์และศิลป์ในการสื่อสารการตลาดเพื่อตอบโจทย์ความการพัฒนาแบบ การตลาดเพื่อยกระดับคุณค่าผลิตภัณฑ์ปลาช่อนแม่ลา จังหวัดสิงห์บุรี ให้รองรับการใช้บริการของนักท่องเที่ยวที่ หลากหลายได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์การใช้บริการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินวางแผนการพัฒนาแบบ การตลาดของผู้ประกอบการให้มีประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน จัดการอบรมการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาประยุกต์ใช้ในสื่อการตลาด แสวงหาความร่วมมือในการเชื่อมโยงกิจกรรมบริการ และผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น โดยนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม ข้อเสนอแนะ ควรมีการสร้าง ภาวศึเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และสถานประกอบการ โดยหน่วยงานภาครัฐสร้างการรับรู้ การเพิ่มมูลค่าและยกระดับมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้กับสถานประกอบการ ด้วยการประชาสัมพันธ์กรอบ มาตรฐานการตลาดอย่างจริงจัง และให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเข้าไปสนับสนุนการสร้างเทนต์ การทำคอนเทนต์ สำหรับการขายออนไลน์และออฟไลน์ สถานประกอบการนำกรอบมาตรฐานเชิงคุณภาพและอนามัยไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ให้กับผู้บริโภค เพื่อสินค้าประจำท้องถิ่นจังหวัดสิงห์บุรี จะได้รับการยกระดับ และเพิ่มมูลค่า ในการศึกษาครั้งต่อไปเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ประกอบการไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับการทำคอน เทนต์ซึ่งอาจไม่เห็นความสำคัญและยังขาดความสนใจต่อการทำคอนเทนต์เพื่อรองรับการตลาดออนไลน์จึงควร ศึกษาความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อการทำคอนเทนต์ผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น ศึกษาผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่น และบริการที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเพื่อนำผลการวิจัยมาพิจารณาเป็นแนวทางในการเชื่อมโยง ผลิตภัณฑ์ประจำท้องถิ่นและบริการกับการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2561). โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก <https://cep.cdd.go.th/เกี่ยวกับ-otop/ข้อมูลทั่วไป>
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2560). ยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560–2579). เรียกใช้ เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/moac-thailand-4-0/
- กระทรวงอุตสาหกรรม. (2565). กระทรวงอุตสาหกรรม ลุยหนุนอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตรเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ประมง ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม รุกตลาดออนไลน์-ออฟไลน์ นวัตกรรม 10 จังหวัดภาคกลาง คาดสร้าง รายได้ให้ชุมชนกว่า 20 ลบ. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก <https://www.prd.go.th/th/content/page/index/id/86465>
- ปรีดี นุกุลสมปรารถนา. (2563). สองกลยุทธ์ 5A กับ New Customer Path. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก <https://www.popticles.com/business/5a-concept-and-new-customer-path/>
- ปาริชาติ อ่อนนุ่ม. (2565). การจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษา : กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ปลาช่อนแม่ ลา ตำบลแม่ลา อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก <http://www.islocal.ru.ac.th/pdf/165/6414880024.pdf>
- เพียงกมล เกิดสมศรี. (2563). แนวทางการพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของ “ตลาดชุมชนเพื่อธุรกิจท้องถิ่น” ประเทศไทย. วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก, 38(1), 21-33.
- มนตรี สังข์ทอง. (2560). แนวทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง และ สิงห์บุรี. ใน รายงานการวิจัย . คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณ ภูมิ.

- วิภาดา อำไพ และคณะ. (2561). อิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์กับการสร้างกลยุทธ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการดำเนินธุรกิจ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมด้านการค้าและการบริการ. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 4(1), 113-127.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสิงห์บุรี. (2561). ลำน้ำแม่ลา. เรียกใช้เมื่อ 20 เมษายน 2566 จาก https://singburi.mots.go.th/news_view.php?nid=595
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สุภัทณี เปี่ยมสุวรรณกิจ และสุทธิพร เปี่ยมสุวรรณกิจ. (2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. ใน รายงานวิจัย. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงราย.
- อุดม สมบูรณ์ผล. (2564). การจัดการคุณภาพการบริการและภาพลักษณ์องค์กรที่ส่งผลต่อการตั้งใจใช้บริการซ้ำ โรงแรมขนาดเล็กของนักท่องเที่ยวไทยในจังหวัดปทุมธานี. วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 7(2), 197-207.
- Appleton, J. V. (1995). Analysing qualitative interview data: addressing issues of validity and reliability. *Journal of Advanced Nursing*, 22(1), 993-997.
- Damarjati, et al. (2016). The influence of intergrated marketing communication (IMC) on brand equity and purchase decision. *Journal Administrasi Bisnis (JAB)*, 1(34), 29-37.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2nd ed). Thousand Oaks: SAGE Publications.

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี*

A MODEL FOR SLEEP QUALITY DEVELOPMENT
OF THE ELDERLY IN NONTHABURI PROVINCE

ภัทรพลชัย รัตนสิริอำไพ*, สุรีย์ จันทรมาลี

Puttarawaran Rattanasiriampai*, Suree Chanthamolee

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี ประเทศไทย

Western University, Kanchanaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: .Apaipanlk@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อพัฒนารูปแบบฯ และทดลองใช้ 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ ในเรื่อง ทักษะการนอนหลับ พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับ คุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุ ดำเนินการ 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 : การวิเคราะห์สภาพปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่าง 384 คน ใช้แบบประเมินคุณภาพการนอนหลับพิทส์เบิร์ก (IOC =1.00, Reliability =.77) และสัมภาษณ์เชิงลึกภาคีเครือข่าย 12 คน พบคุณภาพการนอนหลับระดับ ไม่ดี ร้อยละ 69.80 ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 นำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในระยะที่ 2 ระยะที่ 2 : การพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิค A-I-C และทดลองใช้รูปแบบกับกลุ่มทดลอง 40 คน ที่มีคุณภาพการนอนหลับระดับ ไม่ดี เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ระยะที่ 3 : ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบ โดยเปรียบเทียบหลังการทดลองในกลุ่มทดลอง สัปดาห์ที่ 5 โดยใช้สถิติ Independent t - test ผลการศึกษา พบว่ารูปแบบคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วยแผนกิจกรรมการเรียนรู้ 8 กิจกรรมย่อย ร่วมกับการใช้ไลน์กลุ่ม และสื่อ AR ในกลุ่มทดลองมีประสิทธิผลในการพัฒนาทัศนคติด้านบวกต่อการนอนหลับ พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อการมีคุณภาพการนอนหลับ และคุณภาพการนอนหลับดีขึ้นกว่าก่อนการทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : รูปแบบ, การพัฒนา, คุณภาพการนอนหลับ, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research article were to 1. to analyze and study the problems related to sleep, factor related to quality of sleep in the elderly in Nonthaburi province, 2. develop the model and pretest the model, 3. assess the effectiveness of the model by measuring attitude toward sleep, sleep quality behavior, sleep quality. The study was divided into 3 phases, Phase 1: Situation analysis, the factors related to quality of sleep of 384 elderly in Nonthaburi province were identified by using the Pittsburgh Sleep Quality Index (IOC =1.00, Reliability =.77) and in-depth interviews with 12 members of Health Alliance Network. The

percentage of the samples who had poor quality sleep was found to be 69.80 percent. The data collected from phase 1 was used as the baseline data for developing the model for sleep quality promotion of the elderly. Phase 2: Model development, by applying A-I-C and the model had then tried with 40 sampled elderly in the experimental group with poor quality sleep for 4 weeks. Phase 3: Assess the effectiveness of the model post tested at the 5th week by comparing the variables of the experimental and the comparison groups, using independent – test. After the model for sleep quality development of the elderly in Nonthaburi Province by the model was consisted of learning activities 8 sub activities with group Line and Augmented Reality : AR. Experimental was found to be effective in promotion positive attitude about sleep, better quality to sleep behaviors and quality sleep in the experimental groups, compared to before the experimentation and of the comparison group ($p < .05$).

Keywords: Model, Development, Quality Sleep, Elderly

บทนำ

“ชรธัมโมมหิ ชะรัง อะนะติโต เรามีความแก่เป็นธรรมดา จะล่วงพ้นความแก่ไปไม่ได้” เป็นข้อความที่ปรากฏอยู่ในบทสวดมนต์ทำวัตรเย็น ความแก่หรือความสูงอายุ เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องพบเจอ และไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ภาวะสังคมผู้สูงอายุกำลังเป็นเทรนด์สำคัญของโลก เนื่องจากหลายประเทศทั่วโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติ ปี 2022 คาดการณ์ล่าสุดว่า จำนวนประชากรโลกจะถึง 8 พันล้านคน (World Population Data Sheet, 2021) ส่วนใหญ่เป็นประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 12.70 ทำให้มีสัดส่วนของประชากรสูงอายุเกินกว่าร้อยละ 10 ภายในปี 2583 ประชากรในกลุ่มนี้จะเพิ่มจำนวนเป็น 17 ล้านคน องค์การสหประชาชาติ ได้ประเมินสถานการณ์ว่า ปี ค.ศ. 2001 – 2100 จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ (United Nation, 2018) สำหรับประเทศไทยจากข้อมูลของสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย พบว่าในปี พ.ศ. 2565 มีประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป 12.11 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 18.30 อายุคาดเฉลี่ย 75 ปี และผู้สูงอายุเหล่านี้ส่วนใหญ่มีปัญหาสุขภาพ จากข้อมูลของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ พบปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง (Hypertension) โรคเบาหวาน (Diabetes Mellitus) โรคหัวใจขาดเลือดหรือหลอดเลือดหัวใจตีบ (Coronary Artery Disease) ภาวะสมองเสื่อม (Dementia) และปัญหาการนอนไม่หลับ (Insomnia) โดยเฉพาะปัญหาการนอนไม่หลับ กำลังเป็นกลายเป็นประเด็นปัญหาสุขภาพระดับโลก จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก พบว่าร้อยละ 45 ของประชากรโลก เคยมีอาการผิดปกติเกี่ยวกับการนอน โดยที่ร้อยละ 35 พบว่าเป็นอาการนอนไม่หลับ (WHO, 2018) ตัวอย่างในประเทศสหรัฐอเมริกา โรคนอนไม่หลับเป็นโรคที่พบมากที่สุด The American Academy of Sleep Medicine ได้ประมาณการว่าร้อยละ 30 ของผู้ใหญ่ในประเทศสหรัฐอเมริกา มีอาการของโรคนอนไม่หลับและร้อยละ 10 เป็นโรคนอนไม่หลับเรื้อรัง ซึ่งพบได้มากในผู้หญิงและวัยสูงอายุ ในประเทศไทยจากการสำรวจของกรมสุขภาพจิต พบว่า ปี พ.ศ. 2563 ประชาชนชาวไทยมีปัญหาการนอนไม่หลับมากถึง ร้อยละ 40 ของประชากรทั้งหมด หรือประมาณ 19 ล้านคน ในกลุ่มผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป พบได้ 1 ใน 5 คน (กรมสุขภาพจิต, 2563) และจากการประเมินแบบสอบถามพฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ของผู้สูงอายุ ปี 2564 ของเขตสุขภาพที่ 4 กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ผู้สูงอายุมีปัญหาการนอนไม่หลับ ร้อยละ 42.22 และในจังหวัดนนทบุรี พบผู้สูงอายุมีปัญหาการนอนไม่หลับ ร้อยละ 50.09 (ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี, 2565) โดยปัญหาการนอนหลับที่พบ ส่วนใหญ่เป็นปัญหาจากการนอนหลับไม่สนิท ตื่นขึ้นมาไม่สดชื่น การใช้เวลานานกว่าจะหลับ ลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นปัญหาด้านคุณภาพการนอนหลับ ปัจจุบันทั่วโลกหันมาให้ความสนใจเรื่องการนอนหลับมากขึ้น เห็นได้จากการจัดตั้งสมาคมการแพทย์เพื่อ

การนอนหลับโลก มีการกำหนดให้วันศุกร์ที่ 2 ของเดือนมีนาคมของทุกปี คือวันนอนหลับโลก (World Sleep Day) ในปี พ.ศ. 2566 ตรงกับวันศุกร์ที่ 10 มีนาคม โดยคำขวัญวันนอนหลับโลก คือ “การนอนเป็นสิ่งสำคัญ นอนดีทุกวันสุขภาพแข็งแรง : Sleep is Essential for Health” (กรมอนามัย, 2566) ความสำคัญของวันนอนหลับโลก มีขึ้นเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการนอนหลับทุกคน ให้การสนับสนุนและให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อการมีสุขภาพอนามัยการนอนที่ดี มีสุขภาพดี สำหรับประเทศไทยได้มีการจัดตั้งสมาคมโรคนอนหลับแห่งประเทศไทยขึ้นในปี 2551 และจัดตั้งศูนย์โรคนอนหลับในโรงพยาบาลภาครัฐ อาทิ ศูนย์นิทราเวช โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ สภากาชาดไทย ศูนย์โรคการนอนหลับคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์โรคการนอนหลับ โรงพยาบาลศิริราช และในโรงพยาบาลเอกชนต่างๆ ที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการนอนหลับ

ปัญหาของการนอนไม่หลับ และมีคุณภาพการนอนหลับไม่ดี มีความสัมพันธ์กับสุขภาพทางด้านร่างกาย ซึ่งสอดคล้องกับ สุธรรม นันทมงคลชัย ที่สรุปว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปีขึ้นไป ได้รับความทุกข์ทรมานจากการนอนไม่หลับ และมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวมากกว่าร้อยละ 50 โดยผู้สูงอายุจะมีระยะเวลาในการนอนตอนกลางคืนลดลง ใช้เวลานานขึ้นหลังจากเข้านอนเพื่อหลับ ตื่นบ่อยกลางดึก เนื่องจากมีโรคที่เป็นพยาธิสภาพซ่อนอยู่ เช่น โรคเกี่ยวกับทางเดินปัสสาวะ อาจทำให้ต้องตื่นขึ้นมาปัสสาวะกลางคืนบ่อยๆ ความเจ็บปวดทางร่างกาย โรคของกระดูกและข้อเสื่อมที่ทำให้เกิดอาการเจ็บปวดเรื้อรัง ส่งผลให้ร่างกายไม่แข็งแรง อ่อนล้า อ่อนเพลีย ทำให้รู้สึกง่วงนอนตอนกลางวัน ภูมิคุ้มกันโรคลดลง (สุธรรม นันทมงคลชัย, 2564) และมีผลกระทบทางด้านสุขภาพจิต มีความสัมพันธ์ด้านลบกับการเข้าสังคม ความสามารถในการจัดการปัญหาลดลง การตอบสนองช้า ความจำลดลง หลงลืมบ่อย หงุดหงิดง่าย ขาดสมาธิ ขณะที่ผู้สูงอายุที่มีอาการนอนไม่หลับ มักถูกญาติหรือผู้ดูแลปล่อยปละละเลย บางครั้งผู้สูงอายุจึงแก้ปัญหาด้วยการไปซื้อยานอนหลับมารับประทานเอง ซึ่งยานอนหลับเป็นดาบสองคมในผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุบางคนมีอาการนอนไม่หลับต้องให้ญาติหรือผู้ดูแลพาไปพบแพทย์เพื่อซื้อยานอนหลับ ทำให้ผู้สูงอายุหลายรายต้องพึ่งยานอนหลับจึงสามารถนอนหลับได้ ปัญหาคุณภาพการนอนหลับที่ไม่ดีของผู้สูงอายุ ส่งผลกระทบโดยรวมต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติ อาทิเช่น ครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่ในบ้าน ผู้สูงอายุบางคนนอนกลางวันตื่นกลางคืน บางคนนอนหลับๆ ตื่นๆ แทบทุกชั่วโมง บางคนไม่นอนติดต่อกันมากกว่า 24 ชั่วโมง ทำให้ลูกหลานหรือผู้ดูแลมีความยากลำบากในการดูแล และเกิดความเหนื่อยล้า เพราะพักผ่อนไม่เพียงพอ จนอาจเกิดอารมณ์หงุดหงิดและอารมณ์เสียใส่ผู้สูงอายุได้ จากนั้นยังส่งผลกระทบต่อวิถีภาวะทางอารมณ์ ทำให้สมองตึงเครียด อ่อนเพลีย หากเป็นเรื้อรังอาจส่งผลให้เป็นโรคซึมเศร้าได้ ระบบประสาท ความคิด ความจำมีประสิทธิภาพลดลง ระบบทางเดินหายใจ ทางเดินอาหารทำงานไม่ปกติ หากนอนหลับไม่ดีจะส่งผลเสียต่อสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ และส่งผลกระทบต่อบุคคลรอบข้างอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นถึงขนาดของปัญหา ความรุนแรงของการนอนไม่หลับและคุณภาพการนอนหลับที่ไม่ดี เราจึงควรหันมาใส่ใจอย่างจริงจัง เพราะการนอนหลับเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เห็นได้ว่าการนอนหลับอย่างมีคุณภาพเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุ ซึ่งถือว่าเป็นประเด็นปัญหาสุขภาพที่สำคัญมากอีกหนึ่งประเด็น ที่อาจถูกละเลยหรือมองข้ามไป เพราะการนอนหลับเป็นสิ่งใกล้ตัวมาก ถือเป็นสิ่งที่มนุษย์เราทำเป็นกิจวัตรเป็นประจำ จึงทำให้ขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการนอนหลับอย่างมีคุณภาพ การนอนหลับพักผ่อนอย่างมีคุณภาพเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่มีความจำเป็น ในการดำรงไว้ซึ่งการมีสุขภาพที่ดี ทั้งสุขภาพกาย และจิตใจ เพื่อให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในยุคปัจจุบันให้มากที่สุด การนอนหลับอย่างมีคุณภาพ เป็นยาอายุวัฒนะที่สำคัญของคนทุกเพศ ทุกวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรีในเรื่อง ทักษะการนอนหลับ พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับ และคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุเขตในจังหวัดนนทบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (R & D) แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี และนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 : ระยะศึกษาสภาพปัญหา และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนนทบุรี ทั้งหมด 263,780 คน (ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี, 2565) สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) แบ่งประชากรออกเป็น 8 อำเภอ ตามเขตบริหารของกรมการปกครอง สุ่มโดยใช้ชื่ออำเภอให้ครบ และจับฉลาก 1 อำเภอ ได้อำเภอบางบัวทอง จากนั้นแบ่งประชากรในเขตอำเภอบางบัวทอง ออกเป็น 8 ตำบล ใช้ชื่อตำบลให้ครบ สุ่มจับฉลากมา 3 ตำบล ได้ องค์การบริหารส่วนตำบลละหาร, องค์การบริหารส่วนตำบลลำโพ และเทศบาลเมืองบางคูรัด และได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 384 คน

การศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มภาคีเครือข่ายสุขภาพ 12 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่รพสต. 2 คน, เจ้าหน้าที่เทศบาลตำบล 2 คน, หัวหน้าชมรมผู้สูงอายุ 1 คน, อาสาสมัครสาธารณสุข 1 คน, ญาติ/ผู้ดูแลผู้สูงอายุ 1 คน และผู้สูงอายุในพื้นที่ 5 คน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive) เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการนอนหลับ และปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสม

ระยะที่ 2 : ระยะพัฒนารูปแบบฯ และทดลองใช้รูปแบบฯ

ระยะพัฒนารูปแบบ ฯ เป็นการพัฒนาแผนกิจกรรม โดยผู้วิจัยพัฒนาแผนกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มภาคีเครือข่ายสุขภาพ จำนวน 12 คน (กลุ่มเดียวกับระยะที่ 1) โดยใช้เทคนิค A - I - C (Appreciation - Influence - Control) เน้นการระดมความคิด การสร้างพลังความคิด การวิเคราะห์และเสนอทางเลือกในการแก้ไขปัญหา การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การวางแผนกิจกรรมดำเนินการ 2 วัน วันละ 3 ชั่วโมง จนได้แผนกิจกรรมของรูปแบบฯ และปรับปรุงโดยคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ก่อนนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มทดลองกลุ่มเล็กจำนวน 10 คน ผลการทดลองพบว่า กิจกรรมของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นช่วยให้กลุ่มทดลองมีทัศนคติด้านบวกต่อการนอนหลับ มีพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อการมีคุณภาพการนอนหลับ และมีคุณภาพการนอนหลับดีขึ้น

ระยะทดลองใช้รูปแบบฯ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษานี้ การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างทำจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของโคเฮน (Cohen, J., 1988) ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มประมาณ 33 คน และเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้จะใช้กลุ่มตัวอย่าง 40 คนต่อกลุ่ม

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ สุ่มเลือกจากอำเภอบางบัวทอง ซึ่งมี 8 ตำบล ผู้วิจัยสุ่มจับฉลากมา 3 ตำบล ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลลำโพ องค์การบริหารส่วนตำบลละหาร และเทศบาลเมืองคูร์ด ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จับฉลากสุ่มเลือกกลุ่มทดลองจาก 3 ตำบล สุ่มได้ เทศบาลเมืองบางคูร์ดเป็นกลุ่มทดลอง สุ่มเลือกกลุ่มเปรียบเทียบจากตำบลที่เหลือ 2 ตำบล ได้องค์การบริหารส่วนตำบลละหารเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ

ระยะที่ 3 : ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบฯ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากการคัดเข้าและคัดออกตามเกณฑ์การศึกษา เดียวกันกับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในระยะทดลองใช้รูปแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) ผู้วิจัยร่างแบบสอบถาม เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข 2) นำแบบสอบถามเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ความถูกต้องเหมาะสมของภาษา 3) นำแบบสอบถามไปทดลองกับคนที่มีคุณสมบัติคล้ายกลุ่มทดลอง 30 คนในเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เก็บข้อมูลวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ผลการวิเคราะห์ ดังนี้ แบบ สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุ, แบบสอบถามเพื่อประเมินปัญหาการนอนหลับของผู้สูงอายุ (IOC = .80, Reliability = .80), แบบประเมินนิสัยการนอนหลับของผู้สูงอายุ (IOC = .86, Reliability = .76), แบบประเมินทัศนคติต่อการนอนหลับ (IOC = .96, Reliability = .80), แบบประเมินพฤติกรรมกาปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับ (IOC = 1.00, Reliability = .77), แบบประเมินคุณภาพการนอนหลับพิทส์เบิร์ก (IOC = .95, Reliability = .79), รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี พัฒนารายได้กรอบแนวคิดวงจรการนอนไม่หลับของมอริน (Morin, C. M., 1993) ทฤษฎีการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรมของเบค (Beck, A et al., 1979) ร่วมกับแนวคิดการผ่อนคลายและแนวคิดกิจกรรมทางกาย ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบกลุ่มช่วยเหลือตนเอง (Self help group) ซึ่งสุริย์ จันทรโมลี ได้สรุปไว้ว่า กลุ่มช่วยเหลือตนเองคือการดำเนินกิจกรรมภายใต้แนวคิดของบุคคลที่มีลักษณะคล้ายกันมารวมกลุ่มทำกิจกรรม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ประสบการณ์เพื่อเอาชนะปัญหาความเจ็บป่วย หรือภาวะวิกฤติที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อช่วยให้สมาชิกช่วยเหลือกัน เพิ่มความสัมพันธ์ ฝึกทักษะ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและแนวคิดในการแก้ไขปัญหา (สุริย์ จันทรโมลี, 2543) ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน 8 กิจกรรมย่อย ดังนี้ 1) การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการนอนหลับ การสร้างสัมพันธภาพ ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 สุขภาพดีด้วยการนอนหลับ 2) การค้นหาและวิเคราะห์ความคิดที่บิดเบือน (คิดลบ) การปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีคิด ฝึกทักษะการสร้างความคิดใหม่ (คิดบวก) ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 2 ปรับความคิด เปลี่ยนพฤติกรรม นำสู่การนอน, กิจกรรมที่ 3 ปฏิบัติธรรมนำสู่คุณภาพการนอนหลับ, กิจกรรมที่ 4 หลับด้วยเสียง, กิจกรรมที่ 5 หายใจดี สมาธิดี คุณภาพการนอนหลับดี 3) การพัฒนาทักษะ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมที่ 6 สุขอนามัยการนอนดี ชีวิตยืนยาว, กิจกรรมที่ 7 กายบริหารซึ่งงเพื่อการนอนหลับ, กิจกรรมที่ 8 สบายกับการนอนหลับ โดยใช้เวลากิจกรรมละประมาณ 2 ชั่วโมง มีการจัดตั้งไลน์กลุ่ม และสื่อสารผ่านระบบไลน์กลุ่ม ทบทวนกิจกรรมต่างๆ โดยส่งชุดข้อมูลความรู้ที่จัดทำเป็นสื่อการเรียนรู้เสมือนจริง (Augmented Reality : AR) ผ่านทางไลน์กลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 1 : เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ เตรียมพื้นที่วิจัย ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เสนอต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ละหาร นายกองค์การบริหารส่วนตำบลลำโพ และนายกเทศบาลเมืองบางคูร์ด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

เพื่อทำการศึกษาวิจัย โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย ขั้นตอนต่างๆ และขออนุญาตเข้าสถานที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

- การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการ 3 วัน โดยมีผู้ช่วยวิจัย จำนวน 8 คน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามให้เสร็จเรียบร้อย และรับแบบสอบถามกลับคืนในช่วงตอนเย็นในวันเดียวกัน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามปัญหาการนอนหลับ แบบสอบถามนิสัยการนอนหลับ แบบสอบถามคุณภาพการนอนหลับ

- การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมกันเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจบริบทของผู้สูงอายุในชุมชน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก ภาควิเคราะห์สุขภาพ 12 คน เพื่อศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุ บันทึกการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึก และจัดการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาได้เล่าถึงปัญหาการนอนหลับ แสดงความคิดเห็น เล่าประสบการณ์ที่ตรงประเด็น สนทนาแบบเจาะลึก ถึงสาเหตุของการนอนไม่หลับ แลกเปลี่ยนความคิด รับฟังข้อเสนอของกลุ่มสนทนาที่มีปัญหาคล้ายกัน นำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อร่วมกันหาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ ผู้วิจัยนำแนวคำถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อเป็นการทำความเข้าใจแนวคำถามที่สร้างขึ้นก่อนนำไปใช้จริง

- สรุปข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในระยะเวลาที่ 2 ระยะเวลาพัฒนารูปแบบและทดลองใช้รูปแบบ

ระยะที่ 2 : ทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

กลุ่มทดลอง 1) เตรียมพื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์นเสนอต่อนายกเทศบาลเมืองบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนต่างๆ และขออนุญาตเข้าสถานที่ **2)** ลงพื้นที่เก็บข้อมูล ในกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมการวิจัย และให้ผู้เข้าร่วมวิจัยเห็นยินยอมเข้าร่วมวิจัย ในกลุ่มทดลองทำการ Pretest แบบสอบถามในวันแรกที่พบกันในการทำกิจกรรมครั้งที่ 1 รับแบบสอบถามกลับคืนภายในวันเดียวกัน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย

กลุ่มเปรียบเทียบ 1) เตรียมพื้นที่ในการวิจัย ผู้วิจัยทำหนังสือจากคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น เสนอต่อนายกอบต.ละหาร อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนต่างๆ และขออนุญาตเข้าสถานที่ **2)** ลงพื้นที่เก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลหลังจากเก็บข้อมูลในกลุ่มทดลอง 1 วัน จำนวน 40 คน ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการเข้าร่วมการวิจัย และให้ผู้เข้าร่วมวิจัยเห็นยินยอมเข้าร่วมวิจัย และทำการ Pretest แบบสอบถาม โดยให้กลุ่มเปรียบเทียบตอบแบบสอบถามให้เสร็จเรียบร้อย และรับแบบสอบถามกลับคืนในวันเดียวกัน นัดหมายวัน เวลา สถานที่ครั้งต่อไปเพื่อทำ Posttest แบบสอบถาม

ระยะที่ 3 : ประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี

กลุ่มทดลอง หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมตามแผนรูปแบบของกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูล Posttest แบบสอบถาม และรับแบบสอบถามกลับคืนภายในวันเดียวกัน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัย

กลุ่มเปรียบเทียบ ผู้วิจัยนัดเข้าพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูล โดยเก็บข้อมูลหลังจากเก็บข้อมูลในกลุ่มทดลอง 1 วัน โดยการ ทำ Posttest แบบสอบถาม และรับแบบสอบถามกลับคืนภายในวันเดียวกัน

ผลการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการนอนหลับและคุณภาพการนอนหลับ จากกลุ่มตัวอย่าง 384 คน พบว่าผู้สูงอายุมีคุณภาพการนอนหลับไม่ดี ร้อยละ 69.8 โดยภาพรวมปัญหาการนอนหลับของกลุ่มตัวอย่างคือ ปัญหาเกี่ยวกับการรู้สึกตัวตื่นขึ้นมากกลางดึก การนอนหลับยากต้องใช้เวลานานกว่า 15 นาทีจึงจะหลับได้

ความรู้สึกรำคาญนอนในเวลากลางวัน ซึ่งปัญหาต่างๆ เหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพการนอนหลับ และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยศึกษาจากมุมมองของการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ จากภาคีเครือข่ายสุขภาพ 12 คน ที่ร่วมกันสนทนากลุ่ม โดยประเด็นปัญหาที่ได้รับความสำคัญมากที่สุดและมีความซับซ้อนของสาเหตุมากที่สุด คือปัญหาด้านคุณภาพการนอนหลับที่ไม่ดี อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของวัยที่มีอายุมากขึ้น ทักษะคิด ความคิด และความวิตกกังวล นิสัยการนอนหลับ ส่งผลต่อพฤติกรรมการนอนหลับ ซึ่งการมีคุณภาพการนอนหลับไม่ดีส่งผลกระทบต่อคุณภาพการใช้ชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก

ระยะที่ 2 พัฒนารูปแบบและทดลองใช้ เป็นการพัฒนาแผนกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้วิจัยพัฒนาแผนกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายสุขภาพ 12 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อพิจารณาและอภิปรายร่วมกันอย่างเต็มที่และมีความเป็นอิสระ ผู้วิจัยสอดแทรกข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ความสำคัญของการมีทัศนคติทางบวกต่อการนอนหลับ พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับ และการมีคุณภาพการนอนหลับ มีการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบ โดยใช้เทคนิค A-I-C (Appreciation-Influence-Control) เนื่องจากเทคนิคนี้ เป็นเทคนิคที่ง่ายสามารถนำมาประยุกต์ให้เหมาะสม กับการวางแผนพัฒนาและกำหนดแผนกิจกรรมสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการระดมความคิด และขั้นตอนการรวบรวมความคิดอย่างมีส่วนร่วม สรุปได้ดังนี้ 1. การสร้างความตระหนักถึงปัญหา (A : Appreciation) เป็นการสร้างความตระหนักถึงสภาพปัญหาการนอนหลับของผู้สูงอายุ การรับรู้ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทำให้ปัญหาการนอนหลับเป็นมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นนิสัยการนอนหลับ ทัศนคติต่อการนอนหลับที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการนอนหลับ และถ้าปัญหาดังกล่าวขยายวงกว้าง รุนแรงมากขึ้น จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุได้ และกำหนดรูปแบบที่ต้องการพัฒนาเพื่อการมีคุณภาพการนอนหลับที่ดีร่วมกัน 2. การสร้างแนวทางในการพัฒนา (I : Influence) เป็นการหาวิธีการและเสนอแนวทางปฏิบัติในการแก้ปัญหาการนอนหลับ ในการพัฒนารูปแบบตามที่ได้ช่วยกันกำหนด ตามกระบวนการปฏิบัติร่วมกัน นำความคิดเห็นมาอภิปรายร่วมกัน เพื่อให้ได้แนวทางในการพัฒนารูปแบบที่เห็นชอบร่วมกันว่าสามารถปฏิบัติได้จริง แล้วร่วมกันวางแผนกิจกรรม ผู้วิจัยใช้แนวคิดกลุ่มช่วยเหลือกัน 3. การสร้างแนวทางปฏิบัติ (C : Control) เป็นการทำงานร่วมกันโดยนำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งขั้นตอนนี้ได้จัดทำแผนกิจกรรมอย่างละเอียด โดยมีชื่อแผนกิจกรรม, วัตถุประสงค์, วิธีดำเนินการ, วัสดุ อุปกรณ์, สถานที่, วัน เวลาที่จะดำเนินการ เมื่อได้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุที่พัฒนาภายใต้กรอบแนวคิดวงจรการนอนไม่หลับของมอร์ริส ทฤษฎีการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรมของเบค ร่วมกับแนวคิดการผ่อนคลายและแนวคิดกิจกรรมทางกาย ดำเนินกิจกรรมในรูปแบบกลุ่มช่วยเหลือตนเอง (Self help group) ที่เหมาะสมแล้ว จึงนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มทดลองจำนวน 40 คน ในระยะทดลองใช้รูปแบบต่อไป

ระยะที่ 3 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ ผลการวิจัยสรุป ดังนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการนอนหลับ ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง (จำนวนกลุ่มละ 40 คน)

คะแนนทัศนคติ ต่อการนอนหลับ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ		df	t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
ก่อนการทดลอง	7.17	.97	6.58	2.07	78	1.61	.11
หลังการทดลอง	1.84	.44	6.72	1.98	78	-15.23	.00

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการนอนหลับ ก่อนทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง ($\bar{X}$ = 7.17, SD = .97) และกลุ่มเปรียบเทียบ ($\bar{X}$ = 6.58, SD = 2.07) มีทัศนคติด้านลบต่อการนอนหลับ ไม่แตกต่างกัน หลัง

ทดลอง คะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่อการนอนหลับของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 1.84$, $SD = .44$) ดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($\bar{X} = 6.72$, $SD = 1.98$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -15.23$, $p < .01$)

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง (จำนวนกลุ่มละ 40 คน)

คะแนนพฤติกรรม การปฏิบัติเพื่อ คุณภาพการนอนหลับ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ		df	t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
ก่อนการทดลอง	1.14	.19	1.22	.24	78	-1.75	.09
หลังการทดลอง	1.71	.16	1.18	.28	78	10.48	.00

จากตารางที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับ ก่อนทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 1.14$, $SD = .19$) และกลุ่มเปรียบเทียบ ($\bar{X} = 1.22$, $SD = .24$) มีพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับไม่แตกต่างกัน หลังทดลองคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 1.71$, $SD = .16$) ดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($\bar{X} = 1.18$, $SD = .28$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = 10.48$, $p < .01$)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนคุณภาพการนอนหลับระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลอง (จำนวนกลุ่มละ 40 คน)

คะแนนคุณภาพการนอนหลับ	กลุ่มทดลอง		กลุ่มเปรียบเทียบ		df	t	P
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
ก่อนการทดลอง	9.98	2.75	10.30	2.95	78	-.51	.61
หลังการทดลอง	3.73	1.36	10.55	3.10	78	-12.77	.00

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอนหลับก่อนทดลองระหว่างกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 9.98$, $SD = 2.75$) และกลุ่มเปรียบเทียบ ($\bar{X} = 10.30$, $SD = 2.95$) ไม่แตกต่างกัน หลังทดลอง คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอนหลับของกลุ่มทดลอง ($\bar{X} = 3.73$, $SD = 1.36$) ดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ ($\bar{X} = 10.55$, $SD = .48$) และแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t = -12.77$, $p < .01$)

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาข้อมูลผู้สูงอายุจำนวน 384 คน พบปัญหาการนอนหลับที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ การรู้สึกตัวตื่นขึ้นมากลางดึก, การนอนหลับยาก, ง่วงนอนในเวลากลางวัน, ผู้สูงอายุส่วนมากนอนกลางวัน และมักรู้สึกไม่สดชื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของชีวิตของผู้สูงอายุเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ผู้สูงอายุไม่สามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันได้ อ่อนเพลีย ไม่มีแรง หงุดหงิดง่าย ง่วงนอน นิ่งสัปหงก อยากนอนตอนกลางวันตลอดเวลา จนต้องพึ่งยา กาแฟ เครื่องดื่มชูกำลังต่างๆ ในปริมาณมาก เพื่อลดความง่วงนอน ซึ่งส่งผลเสียต่อสุขภาพในระยะยาวได้ ด้านคุณภาพการนอนหลับ พบว่า ผู้สูงอายุมีคุณภาพการนอนหลับไม่ดี ร้อยละ 69.80 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Zou, Y et al. ที่กล่าวว่า ผู้สูงอายุจะมีคุณภาพการนอนหลับที่ลดลง เนื่องจากเลือดไปเลี้ยงสมองลดลง, ความเสื่อมของสมองส่วนไฮโปทาลามัส, ฮอร์โมนเมลาโทนินในกระแสเลือดลดลงส่งผลทำให้นาฬิกาชีวภาพ (Biological Clock) เปลี่ยนแปลงไป (Zou, Y. et al., 2019)

2. เพื่อพัฒนารูปแบบคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี แผนกิจกรรมการเรียนรู้ของรูปแบบประกอบด้วย 3 ขั้นตอน และ 8 กิจกรรมย่อย ดำเนินการทดลอง 4 สัปดาห์ และติดตามผลในสัปดาห์ที่ 5 โดยมีการจัดตั้งไลน์กลุ่ม มีการทบทวนกิจกรรมต่างๆ โดยส่งชุดข้อมูลความรู้เช่น ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุที่จัดทำเป็นสื่อรูปของสื่อการเรียนรู้เสมือนจริง (Augmented Reality : AR) เพื่อกระตุ้นการอยากเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และช่วยเสริมสร้างความอยากเรียนรู้ที่แตกต่างจากหนังสือทั่วไป ผ่านทางไลน์กลุ่ม ขณะที่ผู้สูงอายุอยู่ที่บ้านหรือกรณีมีการขอรับคำปรึกษาจากผู้วิจัยกรณีเร่งด่วน โดยสาระสำคัญในการดำเนินการแต่ละครั้งที่คาดว่าจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพการนอนหลับที่ดีได้ มีแนวทางในการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบ ซึ่งประกอบด้วยเทคนิคในการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและพฤติกรรม การให้ความรู้เกี่ยวกับการนอนหลับ การให้ความรู้เกี่ยวกับสุขอนามัยของการนอน การควบคุมสิ่งเร้า และการฝึกเทคนิคการผ่อนคลาย ผู้วิจัยเน้นและให้ความสำคัญถึงวิธีการที่เหมาะสมและได้ผล ในกระบวนทัศน์ (Paradigm) เชิงปรัชญาสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี สังคมของผู้สูงอายุ คือ แนวคิดปฏิบัตินิยม (Pragmatism) เป็นปรัชญาที่มุ่งถือผลจากการปฏิบัติเป็นสำคัญ ซึ่งวิธีการที่เหมาะสม ย่อมนำมาซึ่งความรู้ ความจริง และแก้ไขปัญหาการนอนไม่หลับได้

3. เพื่อประเมินประสิทธิผลการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี ในเรื่อง ทักษะคิดต่อการนอนหลับ พฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับ และคุณภาพการนอนหลับ ดังนี้

1. ทักษะคิดต่อการนอนหลับ ผลการศึกษาพบว่า หลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะคิดด้านบวกต่อการนอนหลับ ดีวก่อนทดลอง และดีวกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เนื่องจากกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกทักษะต่างๆ ในการจัดการกับความเครียด อารมณ์และพฤติกรรมของตนเอง มีการนำวิธีการต่างๆ ไปปรับใช้ในชีวิตจริง แต่ยังเป็นช่วงของการปรับเปลี่ยนและฝึกหัดวิธีการใหม่ๆ ซึ่งในกระบวนการบำบัดต้องใช้เวลาในการฝึกฝนและค่อยๆ พัฒนาทักษะต่างๆ ในการปรับความคิดและพฤติกรรมเพื่อเพิ่มคุณภาพการนอนหลับ ดังนั้นต้องใช้ระยะเวลาระยะหนึ่ง เพื่อให้กลุ่มทดลองได้ฝึกประยุกต์การเรียนรู้วิธีการคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้อย่างผสมกลมกลืนกับการดำรงชีวิตของตนเอง การบำบัดทางความคิดและพฤติกรรม จะใช้กระบวนการและเทคนิคมาปรับวิธีคิด เปลี่ยนมุมมอง ความเชื่อและทัศนคติด้านลบต่อการนอนหลับ เพื่อช่วยให้กลุ่มทดลองมีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ความเชื่อของตนเองให้เหมาะสม สามารถนำไปปรับใช้กับสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ การเปลี่ยนทิศทางการคิดบวก มีมุมมองให้มองปัญหาไปในแง่บวกใหม่ที่สร้างสรรค์ หรือการร่วมกันหาวิธีการแก้ปัญหา และให้กลุ่มทดลองเข้าใจ ยอมรับการเรียนรู้ที่จะฝึกปฏิบัติเพื่อลดปัญหาการนอนไม่หลับที่เกิดขึ้นและเพิ่มคุณภาพการนอนหลับ การฝึกปฏิบัติให้เป็นความเคยชินจนเกิดทักษะและเกิดความชำนาญที่จะนำไปใช้ การปรับวิธีคิด การหยุดความคิดทางลบ ด้วยการทำสมาธิ การฝึกสมาธิและได้ฟังธรรมะบรรยายจากพระอาจารย์ ทำให้กลุ่มทดลองได้ฝึกหยุดคิด ได้ช่วงขณะและเกิดสมาธิ ปลงอนิจจัง มันก็เป็นเช่นนั้นแล้ว วัฏะสงสาร สังขารไม่เที่ยง ไม่มีสิ่งใดยั่งยืน คิดตามหลัก ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ซึ่งวิธีนี้ผู้สูงอายุในกลุ่มประทับใจมาก ในการทำกิจกรรมตามรูปแบบ ทำให้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้เสนอแนะ แนวความคิดใหม่ ในการร่วมกันแก้ไขปัญหาการนอนไม่หลับ มีการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน ทำให้ลดความตึงเครียด เกิดความสนุกสนาน เนื่องจากบรรยากาศในการทำกิจกรรมของกลุ่มมีลักษณะผ่อนคลาย สบายใจ

2. ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับ จากการศึกษาพบว่า หลังการใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อการมีคุณภาพการนอนหลับดีวก่อนทดลอง และดีวกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 โดยกลุ่มทดลองได้รับการเรียนรู้ ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อนช่วยเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์จริงซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม เปิดโอกาสการเรียนรู้สิ่งใหม่ด้วยตนเอง และได้สะท้อนความคิดของตนเอง ร่วมกันสรุปความคิดรวบยอด เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติของตนเอง เพื่อความเหมาะสมของผู้สูงอายุแต่ละคน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ แก้ไขปัญหาการนอนหลับร่วมกัน สร้างพฤติกรรมใหม่เพื่อการมีคุณภาพการนอนหลับที่ดี ควรฝึกให้เกิดทักษะและมี

ความชำนาญในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน จะช่วยผ่อนคลายและช่วยให้จิตใจสงบ มีความสุข มองโลกในอีกมุมมองใหม่ ส่งผลต่อการนอนหลับง่ายขึ้น มีการฝึกปฏิบัติตามกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกาย อาทิ การฝึกซิ้ง 4 ท่า การฟังดนตรีบรรเลง การฟังบทสวดมนต์ การแช่เท้าก่อนนอน โดยแต่ละคนนำวิธีที่ตนเองสนใจและคิดว่าสามารถทำได้ง่าย ทำได้โดยไม่ต้องกระทบกับชีวิตประจำวัน หรือเคร่งเครียดกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อแก้ปัญหาการนอนหลับ ทำให้คุณภาพการนอนหลับดี การปฏิบัติและปรับเปลี่ยนวิธีคิด ทักษะคติ ความเชื่อ หรือแม้แต่ พฤติกรรม การปฏิบัติตัวเพื่อคุณภาพการนอนหลับดี ต้องให้ผู้สูงอายุปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ยินดี มีความสุขทำเพื่อให้ตนเองมีคุณภาพการนอนหลับที่ดีขึ้น อย่างยั่งยืน โดยไม่ต้องมีความยุ่งยาก ซ้ำซ้อน ปฏิบัติได้จริง ให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของตนเอง 3. ด้านคุณภาพการนอนหลับ จากการศึกษพบว่า กลุ่มทดลอง มีคุณภาพการนอนหลับดีกว่าก่อนการทดลอง และดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 เนื่องจากรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับ มีส่วนช่วยให้ปัญหาการนอนไม่หลับลดลง คุณภาพการนอนหลับดีขึ้น ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และการปฏิบัติที่ส่งเสริมคุณภาพการนอนหลับ และมีวิธีการที่จะฝึกพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้แล้วนั้นให้สอดคล้องกับปัญหาตัวเองและคงทนต่อไป

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ในระยะศึกษาสภาพปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี จากการสัมภาษณ์เครือข่ายสุขภาพมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัญหาการนอนหลับของผู้สูงอายุเป็นปัญหาที่สำคัญ และมีปัญหาการนอนหลับในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับการนอนหลับ คุณภาพการนอนหลับ การนอนหลับอย่างไรถึงเรียกว่ามีคุณภาพการนอนหลับดี ซึ่งถ้าไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อสุขภาพผู้สูงอายุในระยะยาว ควรปรับปรุงรูปแบบในการจัดการแก้ไข ปัญหาการนอนหลับที่เป็นรูปธรรม จึงได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบและกำหนดแผนกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีแผนกิจกรรมการเรียนรู้ 3 ขั้นตอน 8 กิจกรรม และมีการทดลองใช้รูปแบบ 4 สัปดาห์ และประเมินประสิทธิผลรูปแบบในสัปดาห์ที่ 5 ซึ่งพบว่ารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี สามารถช่วยให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติด้านบวกต่อการนอนหลับ มีพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อคุณภาพการนอนหลับ และมีคุณภาพการนอนหลับดีกว่าก่อนทดลองและดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ แสดงว่ารูปแบบสามารถทำให้ผู้สูงอายุเกิดการเรียนรู้ การใช้ความคิด มีทักษะการแก้ปัญหา ฝึกใช้ปัญญา วิธีการแก้ปัญหาการนอนไม่หลับ มีพฤติกรรมการปฏิบัติเพื่อการมีคุณภาพการนอนหลับที่ดี ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วย ทำให้ปัญหาการนอนหลับของผู้สูงอายุลดลง คุณภาพการนอนหลับดีขึ้น ผู้สูงอายุมีทัศนคติเกี่ยวกับการนอนหลับในทางบวกมากขึ้น มีการปรับเปลี่ยนวิธีคิด ทักษะคติที่มีต่อการนอนหลับ ในมุมมองแบบอื่นที่ดีขึ้น ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี พบว่า เป็นกิจกรรมการช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุได้ตรงกับปัญหาและความต้องการและ เป็นหลักการพื้นฐานที่ผู้สูงอายุสามารถฝึกปฏิบัติ ทำได้ด้วยตนเองและสามารถถ่ายทอดสู่ผู้สูงอายุกลุ่มอื่นๆ ที่มีปัญหา ในลักษณะใกล้เคียงกันได้ ซึ่งเป็นการส่งเสริมสุขภาพอย่างหนึ่ง ลดปัญหาที่ตามมาจากปัญหาการนอนไม่หลับของผู้สูงอายุได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการนอนหลับยังเป็นการให้บริการระดับปฐมภูมิ ตามแนวทางการปฏิรูประบบสุขภาพที่เน้นให้ผู้สูงอายุสามารถดูแลตนเอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือสังคมสูงอายุ และสามารถอยู่ในครอบครัว ชุมชนและสังคมได้อย่างปกติสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะ 1. ในการวิจัยศึกษาการพัฒนาจิกรรรมรูปแบบที่ใช้เวลาเรียนรู้น้อย แต่คุณภาพการเรียนรู้มาก การใช้สื่อเป็นสิ่งจำเป็นในยุคนี้ซึ่งเป็นยุคของการใช้นวัตกรรม มาช่วยในการพัฒนาระบบการใช้ความคิด ใช้สมอง ใช้ปัญญา ปรัชญาวิธีคิด ประยุกต์ใช้วิธีการใหม่หรือกลวิธีใหม่ มาช่วยในการวิจัย 2. การพัฒนารูปแบบคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุ สามารถพัฒนาแผนกิจกรรมโดยอาศัยความร่วมมือของชุมชนและวัดเป็นฐาน โดยพระ

อาจารย์ที่มีความรู้ เวลาเทศนาสามารถนำหลักธรรมของพุทธศาสนา มาประยุกต์ใช้แทรกความรู้เกี่ยวกับหลักธรรม เชื่อมโยงการปรับวิธีคิด เปลี่ยนมุมมองใหม่ ปรับพฤติกรรม เพื่อการมีคุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2563). บทความด้านสุขภาพจิต ปัจจัยที่เป็นตัวการให้นอนไม่หลับ. เรียกใช้เมื่อ 29 ธันวาคม 2562 จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=29860>.
- กรมอนามัย. (2566). สุขอนามัยที่ดีในการนอนหลับ 10 ประการ. เรียกใช้เมื่อ 31 มีนาคม 2566 จาก <https://multimedia.anamai.moph.go.th/anamai-toons/world-sleep-day-2/>
- ศูนย์อนามัยที่ 4 สระบุรี. (2565). ระบบฐานข้อมูล. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2565 จาก <https://hpc4.anamai.moph.go.th/th>.
- สุธรรม นันทมงคลชัย. (2564). ครอบครัวกับการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: อิมชั่น อาร์ต.
- สุรีย์ จันทโรลิต. (2543). กลวิธีทางสุขศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติ.
- Beck, A et al. (1979). Cognitive therapy of depression. New York: Guilford.
- Cohen, J. (1988). Statistical power analysis for the behavioral sciences, (2nd ed.). Hillsdale: NJ: Erlbaum.
- Morin, C. M. (1993). Insomnia: psychological assessment and management. New York: Guilford.
- United Nation. (2018). Aging. Retrieved December 25 , 2018, from <http://www.un.org/en/sections/Issuesdepth/ageing/>
- WHO. (2018). Active Aging : A Policy Framwork. Retrieved December 15, 2018, from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/67215>.
- World Population Data Sheet. (2021). Population Data. Retrieved August 9 , 2022 , from <http://sdg.iisd.org/news/2021-population-data-sheet-highlights-declining-fertility-rates/>
- Zou, Y. et al. (2019). The prevalence and clinical risk factors of insomnia in the Chinese elderly based on comprehensive geriatric assessment in Chongqing population. Psychogeriatrics, 19(4), 384-390.

องค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์*

GOVERNMENT ORGANIZATIONS USE CANNABIS FOR MEDICAL PURPOSES

ฐนิตนันท์ ธรรมพลบุรี*, สืบพงศ์ สุขสม

Tanitnan Thammapolburee*, Suebpong Suksom

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น กาญจนบุรี ประเทศไทย

Graduate School, Western University, Kanchanaburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: noknainum21@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารและการดำเนินงานขององค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ 2) ศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ และ 3) เสนอแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึก การโฟกัสกรุป และการระดมสมอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 องค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ จำนวน 5 ราย กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกัญชาทางการแพทย์ นักวิชาการ บุคลากรทางการแพทย์ เกษีกร จำนวน 12 ราย และกลุ่มที่ 3 ภาคประชาชน 7 ราย, ผู้ป่วยที่มารับบริการ 10 ราย รวมจำนวน 17 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 34 ราย สำหรับเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ สร้างข้อสรุป ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับกัญชาทางการแพทย์ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่อนุญาต และควบคุมการเพาะปลูกและการผลิตกัญชาทางการแพทย์ ซึ่งรวมถึงการจัดการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสำหรับการจัดหา กัญชาทางการแพทย์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2) องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อควบคุมการใช้กัญชาขององค์การภาครัฐเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ ได้แก่ นโยบายการใช้กัญชา การศึกษาและส่งเสริมการใช้กัญชาทางการแพทย์ การติดตาม การตรวจสอบ กฎหมาย และประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ และ 3) แนวทางการเปลี่ยนแปลงในองค์กรของรัฐโดยใช้กัญชาทางการแพทย์ ได้แก่ การวิจัยและการศึกษา พัฒนากฎหมายและระเบียบข้อบังคับ การฝึกอบรมและพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ การควบคุมคุณภาพและความปลอดภัย ส่งเสริมการใช้กัญชาทางการแพทย์ การกำหนดราคาและภาษี ตลอดจนการติดตามและประเมินผล

คำสำคัญ: องค์การภาครัฐ, การเปลี่ยนแปลงองค์กร, กัญชาเพื่อการแพทย์

Abstract

The objectives of this research article were: 1) study the management and operation of government organizations using marijuana for medical purposes; 2) study the components of factors affecting the administration of government organizations using marijuana for medical purposes; and 3) propose guidelines for managing changes in government organizations using marijuana for medical purposes. It is a descriptive study using qualitative research methods that use in - depth interviewing techniques like group focus and brainstorming. The main informants

were divided into 3 groups: Group 1: government organizations using marijuana for medical purposes, 5 cases; Group 2: medical marijuana specialists, academics, medical personnel, pharmacists, 12 cases; and Group 3: public sector 7 cases and patients receiving services 10 cases, Total number of key informants in Group 3 were 17 cases, total of 34 key contributors. The tools used for data collection were semi - structured interviews. The results showed that: 1) Governments involved in medical cannabis must comply with laws and regulations that authorize and regulate the cultivation and production of medical cannabis. This includes quality control management and standards for the supply of medical cannabis to stakeholders. 2) Factors affecting the regulation of cannabis use by government organizations for medical purposes, namely cannabis use policy education and promotion of medical marijuana use; monitoring, monitoring, legal and staff experience and expertise; and 3) Guidelines for changes in government organizations using medical cannabis, including research and education. Develop laws and regulations, talent training and development, quality control, and safety. Promote the use of medical marijuana through pricing and taxes, as well as monitoring and evaluation.

Keywords: Government Organization, Organizational Change, Medical Cannabis

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2468 สันนิบาตชาติได้รับรองและให้สัตยาบันอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการควบคุมการผลิตและการตลาดฝิ่น รวมถึงการห้ามใช้กัญชาและอนุพันธ์ ยกเว้นยา และวิทยาศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2471 สหราชอาณาจักรห้ามใช้กัญชา และในช่วงกลางปี พ.ศ. 2471 กัญชาเป็นสิ่งผิดกฎหมายใน 48 รัฐของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่กัญชายังคงอยู่ในรายชื่อยาเสพติดขององค์กรด้านวิทยาศาสตร์ที่ไม่ใช่หน่วยงานรัฐ (United States Pharmacopeia) USP อาจหมายถึง การอนุมัติยาอันตรายนั้นอยู่นอกเหนือการเข้าถึง สหรัฐอเมริกาห้ามใช้กัญชาผ่านการตราพระราชบัญญัติภาษีกัญชาเป็นยาที่ทรงพลัง กฎหมายไม่ควรห้ามแพทย์และเภสัชกรไม่ให้พัฒนา กัญชา แต่การคัดค้านนั้นไม่ถูกต้อง เป็นเวลาห้าปีแล้วที่พระราชบัญญัติภาษีกัญชาได้รับการแนะนำ ที่ปรึกษากฎหมายของสมาคมการแพทย์อเมริกัน (American Medical Association) AMA ไม่ได้คัดค้านการถอนกัญชาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2486 และในที่สุดกัญชาก็ถูกลบออกจากรายการยาขององค์กรด้านวิทยาศาสตร์ที่ไม่ใช่หน่วยงานรัฐ USP ในช่วงกลางศตวรรษที่ 20 ซึ่งเปลี่ยนกัญชาจากยาที่มีศักยภาพและปลอดภัยเป็นยาเสพติด (Bagges, M., 2020)

การทำให้กัญชาถูกกฎหมายครั้งแรกในประเทศไทยเกิดขึ้นในสมัยรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา พระราชบัญญัติกัญชา พ.ศ. 2477 ซึ่งตราขึ้นโดยพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (พจน์ พหลโยธิน) นายกรัฐมนตรีคนที่ 2 ของประเทศ ทำให้การครอบครอง การขาย และการใช้กัญชาเป็นสิ่งผิดกฎหมาย ต่อมาพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีผลบังคับใช้ โดยกำหนดให้กัญชาเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 จนถึงปี 2559 ไม่มีใครได้รับอนุญาตให้ผลิต ขาย นำเข้า ส่งออก หรือครอบครองยาเสพติด เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้รับใบอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ (International Narcotics Control Board) INCB เป็นรายกรณี หน่วยงานภาครัฐทั้งกระทรวงสาธารณสุขและภาคประชาสังคมต่างยอมรับแนวทางดังกล่าวอย่างเป็นทางการ และในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2562 ราชกิจจานุเบกษาได้เผยแพร่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มาตรา 9 (มาตรา 26/2) หรือ การวิจัยและพัฒนา รวมถึงเกษตรกรรม พาณิชยกรรม วิทยาศาสตร์ หรืออุตสาหกรรม มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2562 โดยได้รับอนุญาตจากผู้อนุญาตหลังจากได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการสวัสดิการการแพทย์ จึงเปิดต้นนโยบายกัญชาทางการแพทย์ฉบับแรกของประเทศไทย

ประเทศไทยยังเป็นประเทศแรกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ใช้กัญชาทางการแพทย์ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2559)

(สำเริง แหยงกระโทก, 2562) จากข้อมูลที่ได้มีผู้ป่วยประมาณ 800,000 คนที่ใช้กัญชา และยังพบว่าการแพทย์แผนปัจจุบันมีกัญชาทางการแพทย์แต่ไม่กล้าใช้ ในขณะที่มีความต้องการกัญชาทางการแพทย์จากหมอแผนโบราณ พวกเขากลับไปใช้กัญชาใต้ดินที่ผิดกฎหมาย แสดงให้เห็นว่ากัญชาทางการแพทย์ยังใหม่สำหรับประเทศไทย สิ่งนี้กระตุ้นให้กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานรัฐบาลปรับตัวเพื่อสนับสนุนการใช้สารสกัดจากกัญชาทางการแพทย์ แม้จะปลดล็อกแล้ว แต่กัญชาก็ยังเป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 ที่ต้องผ่านกระบวนการทางกฎหมายและข้อบังคับมากมาย รวมถึงความขัดแย้งภายในระบบ ประกอบกับรัฐบาลมีต้นทุนการผลิตสูงในขั้นตอนการเพาะปลูกผลที่ตามมา คือ ผลผลิตกัญชาทางการแพทย์มีราคาแพงกว่ากัญชาใต้ดิน และการเข้าถึงกัญชาทางการแพทย์ของสาธารณสุขก็มีจำกัด เป็นผลให้ผู้คนหันไปใช้กัญชาใต้ดินซึ่งมีให้พร้อมกว่ากัญชาทางการแพทย์ของรัฐบาล ข้อมูลที่ได้รับจาก ชีระวัฒน์ เหมะจุฑา ชี้ให้เห็นว่า ลำดับความสำคัญในขณะนี้ คือ การนำกัญชาทั่วประเทศเข้าสู่ระบบที่ไม่ปิดกั้นการใช้ การเอารัดเอาเปรียบจากผู้ค้านำไปสู่รูปแบบที่ไม่เหมาะสมและอาจเป็นอันตราย ต้องยอมรับว่ากัญชานอกระบบมีอยู่ในระดับหนึ่ง เนื่องจากระบบไม่พร้อมที่จะรองรับ มิฉะนั้น ผู้คนคงไม่ยอมรับระบบใหม่และล้มเลิกระบบทั้งหมด (ชีระวัฒน์ เหมะจุฑา, 2562) เนื่องจากปรากฏการณ์นี้ยังมีความจำเป็นมากที่ไม่สามารถเข้าถึงกัญชาทางการแพทย์ได้ ดังนั้น นักวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาองค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ เพื่อศึกษาการบริหารและการดำเนินงานขององค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ และเสนอแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ ทำให้ประชาชนเตรียมพร้อมสำหรับบริการกัญชาทางการแพทย์เพื่อให้บริการที่ครอบคลุมและครอบคลุมทั้งหมดแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารและการดำเนินงานขององค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ค้นพบความรู้ใหม่จากมุมมองของผู้ให้ข้อมูล (Key Informant) ศึกษาปรากฏการณ์นี้ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2566 และใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview) ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi - Structured Interview & Focus group Discussion) และการสนทนากลุ่ม

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 องค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ จำนวน 5 ราย กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกัญชาทางการแพทย์ นักวิชาการ บุคลากรทางการแพทย์ เกษตรกร จำนวน 12 ราย และกลุ่มที่ 3 ภาคประชาชน 7 ราย และผู้ป่วยที่มารับบริการ 10 ราย รวมจำนวน 17 ราย รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งสิ้น 34 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลสภาพการบริหารและการดำเนินงานขององค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ และแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรม และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสนทนากลุ่ม โดยมีผู้ดำเนินการสนทนา เป็นผู้จุดประเด็นในการสนทนา เพื่อชักจูงให้เกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็น หรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวาง (Babbie, E., 2013)

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) กลุ่มที่ 1 องค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ กลุ่มที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านกัญชาทางการแพทย์ นักวิชาการ บุคลากรทางการแพทย์ เภสัชกร และกลุ่มที่ 3 ภาคประชาชน และผู้ป่วยที่มารับบริการ โดยผู้วิจัยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non - participant Observation) โดยผู้วิจัยจะทำการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล และบันทึกข้อมูลจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการสังเกต โดยผู้วิจัยไม่มีส่วนร่วมในปรากฏการณ์นั้น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สทนากลุ่ม เพื่อความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลใช้หลักการ 3 ประการ คือ การแยกและตกผลึกข้อมูลและการคัดกรอง การแสดงและอธิบายข้อมูล การหาข้อสรุปและการตรวจสอบผลการวิจัย ซึ่งเป็นกระบวนการสรุปผลและตีความผลลัพธ์หรือข้อค้นพบ (เอกพร รักความสุข, 2561)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารและการดำเนินงานขององค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ พบว่า กัญชาทางการแพทย์ได้รับอนุญาตในหลายประเทศทั่วโลกเพื่อปรับปรุงการรักษาหรือบรรเทาอาการของโรคบางชนิด เพื่อป้องกันการใช้ข้ามสายหรือการใช้ที่ผิดกฎหมาย ความเสมอภาคและกฎระเบียบของการใช้กัญชาทางการแพทย์เป็นสิ่งสำคัญ ควบคุมคุณภาพและปริมาณของกัญชาที่ใช้รักษาโรคและแนะนำให้ใช้อย่างปลอดภัย องค์การของรัฐที่รับผิดชอบในการควบคุมกัญชาทางการแพทย์และกัญชาทางการแพทย์อาจมีหน้าที่และภารกิจที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ บางประเทศอาจมีหน่วยงานเฉพาะที่ควบคุมกัญชาทางการแพทย์ และในบางประเทศ อาจเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรที่ระบุปริมาณงานหลายรายการ ยกตัวอย่าง สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย อิตาลี เยอรมนี และประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะ เมืองครีที่รับผิดชอบในการควบคุมและกำกับดูแลกัญชาทางการแพทย์ อาจมีหน่วยงาน เช่น กระทรวงสาธารณสุข อาชีวอนามัย หน่วยงานควบคุมยาและอาหาร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเครือข่ายภาครัฐเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับสำหรับการเพาะปลูกและการผลิตกัญชาทางการแพทย์ รวมถึงการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการจัดหากัญชาทางการแพทย์แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ช่วยรับประกันการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างปลอดภัยและถูกกฎหมายโดยลูกค้าทางการแพทย์และผู้อื่น ตามแนวทางที่ได้รับอนุมัติจากองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น การประกันคุณภาพ (GMP) หรือมาตรฐานคุณภาพยา นี่อาจเป็นส่วนหนึ่งของข้อกำหนดการกำกับดูแลของแต่ละประเทศ จากการศึกษาพบว่า “เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชาทางการแพทย์และการจัดการและการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกัญชาทางการแพทย์ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับที่อนุญาตและควบคุมการเพาะปลูกและการผลิตกัญชาทางการแพทย์ ซึ่งรวมถึงการจัดการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานสำหรับการจัดหากัญชาทางการแพทย์ให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย นอกจากนี้ยังให้คำแนะนำ ใบอนุญาต และข้อบังคับเฉพาะเกี่ยวกับการบริโภคและการใช้กัญชาทางการแพทย์เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ ในบางประเทศ ระบบการออกใบอนุญาตอาจจำเป็นเพื่อควบคุมการเพาะปลูกและการผลิตกัญชาทางการแพทย์ หน่วยงานของรัฐอาจมีภาระผูกพันทางกฎหมายในการตรวจสอบและอนุมัติกิจกรรมเหล่านี้ ข้อบังคับและข้อกำหนดเกี่ยวกับการใช้กัญชาทางการแพทย์แตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ การใช้กัญชาทางการแพทย์ยังเป็นหัวข้อที่ซับซ้อน เนื่องจากแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศและเพื่อวัตถุประสงค์ใด สิ่งนี้มาพร้อมกับข้อกำหนดทางกฎหมายและนโยบายที่แตกต่างกันในหลายประเทศ ตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกาใช้กฎระเบียบด้านการบริหารและการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันสำหรับหน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชาทางการแพทย์ การใช้กัญชาอย่างถูกกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์อยู่ภายใต้เขตอำนาจศาลของรัฐ บางรัฐได้ออกกฎหมายให้ใช้กัญชาทางการแพทย์และมีร้านขายยา

จำหน่าย รัฐอื่น ๆ ยังคงห้ามหรือจำกัดการใช้กัญชาทางการแพทย์ อิสราเอลเป็นหนึ่งในประเทศที่ออกกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กัญชาทางการแพทย์” ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 1 ลงพื้นที่ วันที่ 17 สิงหาคม 2564

ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ พบว่า กฎระเบียบขององค์กรของรัฐที่ใช้กัญชาทางการแพทย์สามารถได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) นโยบายเกี่ยวกับการใช้กัญชา นโยบายที่มีผลต่อการควบคุมขององค์กรภาครัฐที่ใช้กัญชาทางการแพทย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการพิเศษและประสบความสำเร็จนี้ จัดทำแนวปฏิบัติสำหรับการใช้กัญชาทางการแพทย์ สิทธิผู้ป่วย ข้อจำกัดในการขนส่งและกฎระเบียบอื่น ๆ 2) การศึกษาและส่งเสริมการใช้กัญชาทางการแพทย์ การศึกษาและส่งเสริมการใช้กัญชาทางการแพทย์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขององค์กรภาครัฐ ประโยชน์ของกัญชาทางการแพทย์และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการวิจัยที่ผ่านการตรวจสอบโดยเพื่อน เพื่อให้คนในระบบทราบและสามารถจัดการโปรแกรมได้อย่างเหมาะสม 3) การกำกับดูแลและการตรวจสอบ การควบคุมและตรวจสอบการใช้กัญชาทางการแพทย์เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการขององค์กรของรัฐ ต้องดูแลโปรแกรมที่ให้บริการผู้ป่วยที่ใช้กัญชาทางการแพทย์เพื่อให้แน่ใจว่าโปรแกรมมีความปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ 4) ความถูกต้องตามกฎหมาย แรงมุมทางกฎหมายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการองค์กรของรัฐโดยใช้โครงการ การใช้กัญชาทางการแพทย์อาจต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่จำเป็นสำหรับการรับรองทางกฎหมายและการออกใบอนุญาต ประกาศของรัฐบาลและระเบียบอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการเข้าถึงบริการและบริการของผู้ป่วยที่ใช้กัญชาทางการแพทย์ และ 5) ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของเจ้าหน้าที่ ความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรภาครัฐที่ให้บริการระดับมืออาชีพสำหรับกัญชาทางการแพทย์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินการตามแผน การทำความเข้าใจกฎระเบียบและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมีความสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ใช้บริการและประชาชนที่เกี่ยวข้อง (Mazmanian, D. A. & Paul, A. S., 1989) จากการศึกษาพบว่า “การใช้กัญชาทางการแพทย์มีความซับซ้อนและส่งผลกระทบต่อกฎระเบียบของรัฐบาลมากมาย นี่เป็นปัจจัยหนึ่งที่หน่วยงานของรัฐควบคุมการใช้กัญชาทางการแพทย์ การศึกษาและความตระหนักสามารถช่วยผู้จัดการภาครัฐในการปรับปรุงนโยบายในทางที่ถูกต้อง และทำการตัดสินใจตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกัญชา หน่วยงานของรัฐควรควบคุมการเข้าถึงกัญชาทางการแพทย์อย่างเพียงพอ การกำหนดมาตรฐานสำหรับการยอมรับกัญชาและการกำหนดให้ผู้ใช้กรอกแบบฟอร์มการตรวจสอบเป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันการใช้กัญชาในทางที่ผิด การศึกษาและการฝึกอบรมสำหรับผู้ให้บริการด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับกัญชาเป็นสิ่งสำคัญ ความรู้และทักษะที่ได้รับจากการศึกษาและการฝึกอบรมทำให้เจ้าหน้าที่สามารถจัดหาและดำเนินการตรวจสอบกัญชาที่ปลอดภัยและถูกกฎหมายได้ การสร้างความตระหนักในหมู่ประชาชนและผู้บริหารรัฐบาลเกี่ยวกับประโยชน์และความเสี่ยงของการใช้กัญชาทางการแพทย์สามารถมีอิทธิพลต่อการรับรู้และความเข้าใจของพวกเขา การศึกษาและการสร้างความตระหนักช่วยให้ผู้จัดการภาครัฐสามารถปรับปรุงนโยบายและตัดสินใจอย่างรอบรู้ในทางที่ถูกต้อง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการควบคุมการเข้าถึงและการอนุญาตข้อมูลเกี่ยวกับกัญชา หน่วยงานของรัฐควรใช้การควบคุมที่เหมาะสมสำหรับการเข้าถึงกัญชาทางการแพทย์” ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2 ลงพื้นที่ วันที่ 8 พฤศจิกายน 2564

ผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ พบว่า การจัดการการเปลี่ยนผ่านขององค์กรรัฐบาลไปสู่กัญชาทางการแพทย์เป็นกระบวนการที่จริงจังในการสนับสนุนการดูแลสุขภาพและการวิจัย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องพิจารณาทั้งมิติด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม และการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมอย่างเป็นระบบ ต่อไปนี้เป็นแนวทางในการเปลี่ยนแปลงองค์กรของรัฐที่ควบคุมการใช้กัญชาทางการแพทย์ ตลอดจนทำการวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมและเศรษฐกิจของกัญชาทางการแพทย์ การค้นคว้าอิสระและความร่วมมือกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งจำเป็น ส่วนใหญ่เป็นนโยบายและกฎหมาย นอกเหนือจากการวิจัย

ทางการแพทย์และการศึกษาแล้ว การพิจารณาพัฒนานโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างจริงจังเป็นสิ่งสำคัญ “การติดตามและควบคุมคุณภาพของกัญชาทางการแพทย์ รวมถึงการควบคุมการค้าและการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับกัญชาทางการแพทย์ การเข้าถึงและโอกาสในการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างเท่าเทียมกันเป็นสิ่งสำคัญ การจัดการของรัฐบาลในการเปลี่ยนไปใช้กัญชาทางการแพทย์นั้นซับซ้อนและต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างรอบคอบ การใช้กัญชาทางการแพทย์นี้จะเป็นระบบและประสบความสำเร็จเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของบริการสาธารณสุข ในเวลาเดียวกัน” ควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามกฎหมายและความปลอดภัย ป้องกันความเสี่ยงและปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างไม่เหมาะสม องค์การภาครัฐที่สร้างความตระหนักและความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงการใช้กัญชาทางการแพทย์อาจเผชิญกับอุปสรรคทางสังคมและสื่อในการเปลี่ยนแปลง เพิ่มความตระหนักและความพร้อมของประชาชนเกี่ยวกับความจำเป็นและประโยชน์ของการใช้กัญชาทางการแพทย์ สร้างความเข้าใจและการยอมรับของภาคประชาสังคมเพื่อเอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและการพัฒนาเอนไซม์สำหรับการใช้กัญชาทางการแพทย์ การส่งเสริมสุขภาพของประชาชนและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้กัญชาทางการแพทย์ เพื่ออำนวยความสะดวกในการพัฒนาเอนไซม์ที่ใช้กัญชาในการรักษาโรคต่าง ๆ ความสำเร็จในการรักษาและลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชา และการสร้างความร่วมมือและการประสานงานเพื่อเปลี่ยนหน่วยราชการไปสู่กัญชาทางการแพทย์นั้นมีความซับซ้อน การสร้างความร่วมมือและความเข้าใจอันดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐและชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างการเปลี่ยนแปลงนี้ จากการศึกษาพบว่า “การใช้กัญชาถูกควบคุมและควบคุมโดยกฎหมายและหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง การเข้าถึงข้อมูลและคำแนะนำ การศึกษาและการตีพิมพ์ การเปลี่ยนแปลงนี้ควรได้รับการวิจัยและสื่อสารในชุมชน เพิ่มความเข้าใจของพลเมือง สื่อ และผู้บริโภคร และยินยอมให้ใช้กัญชาทางการแพทย์ ปรับปรุงความสมบูรณ์ของกระบวนการและความโปร่งใส การติดตามและประเมินผล หน่วยงานของรัฐควรติดตามและประเมินผลการใช้โปรแกรมกัญชาทางการแพทย์อย่างเป็นระบบ การประเมินผลกระทบทางสังคมและสังคมสามารถปรับปรุงและพัฒนาแนวปฏิบัติในการดำเนินงานในอนาคตได้ และการปฏิบัติตามกฎหมายและความปลอดภัย การใช้กัญชาทางการแพทย์ควรปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องและใช้มาตรการด้านความปลอดภัยที่เพียงพอ ใส่ใจในความปลอดภัยของบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง ประสิทธิภาพที่ยอดเยี่ยมในการควบคุมคุณภาพการจัดเก็บ และการจัดการกัญชา มีใบรับรองและมาตรฐานทางการแพทย์สำหรับการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่” ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกลุ่มที่ 2, 3 ลงพื้นที่ วันที่ 19 กรกฎาคม 2565

อภิปรายผล

ผลการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 สภาพการบริหารและการดำเนินงานขององค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ ปัจจุบันหลายประเทศได้ออกกฎหมายให้การใช้กัญชาทางการแพทย์ในการรักษาโรคต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีมาตรฐานและข้อบังคับที่เข้มงวดสำหรับการใช้กัญชาทางการแพทย์ ดังนั้น การใช้กัญชาจึงเป็นประโยชน์ต่อผู้ป่วยและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ไม่มีทางเลือกในการรักษาที่มีประสิทธิภาพมากกว่า การใช้กัญชาทางการแพทย์มักเกี่ยวข้องกับข้อกำหนดและเงื่อนไข เช่น วิธีส่งเสริมการปฏิบัติตามการใช้กัญชาทางการแพทย์ กฎระเบียบและความปลอดภัยของการผลิตและการขายกัญชาทางการแพทย์ เงื่อนไขที่ให้ผู้ป่วยมีสิทธิใช้กัญชาทางการแพทย์ เป็นต้น การใช้กัญชาทางการแพทย์มีหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญหลายหน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการยาแห่งชาติ (อย.) และกระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ควบคุมและควบคุมการใช้กัญชาทางการแพทย์ในหลายประเทศ ใบอนุญาตให้ใช้กัญชาทางการแพทย์อาจแตกต่างกันไปตามกฎหมายและนโยบายของแต่ละประเทศ ซึ่งเทียบเคียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของบัณฑิต ศรไพศาล ที่สรุปว่า ต้องคิดให้ชัดเจน

เกี่ยวกับนโยบายกัญชาทางการแพทย์ในประเทศไทยว่ากัญชาทางการแพทย์มีข้อดีข้อเสียอย่างไร มีการรับรู้เชิงบวกและเชิงลบเกี่ยวกับนโยบายกัญชาทางการแพทย์ ความเข้าใจที่ชัดเจนร่วมกันในสังคมเป็นสิ่งสำคัญ แม้ว่าสารแคนนาบินอยด์บางชนิดจะมีประโยชน์ทางการแพทย์ในการรักษาโรคหรืออาการเรื้อรังบางอย่าง แต่ก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น แต่กัญชาเป็นยาเสพติดอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงต้องใช้ด้วยความระมัดระวังและไม่ควรพูดเกินจริงถึงประโยชน์ของกัญชา ประเทศไทยต้องรวมมุมมองทางการแพทย์และสาธารณสุขเข้าด้วยกันเมื่อดำเนินนโยบายกัญชาทางการแพทย์ เป็นระบบที่ออกแบบเพื่อประโยชน์ของผู้ป่วยและป้องกันผลกระทบต่อระบบที่อาจเกิดขึ้นกับสังคม ควรมีระบบควบคุมที่รัดกุมเพียงพอเพื่อป้องกันผลเสีย (บัณฑิต ศรีไพศาล, 2562)

ผลการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 องค์ประกอบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์การภาครัฐใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ การใช้กัญชาทางการแพทย์ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหลายด้าน รวมถึงกฎหมายและการพัฒนานโยบาย การใช้กัญชาทางการแพทย์อาจต้องมีการพัฒนากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า การผลิต การขาย และการใช้กัญชาเพื่อสนับสนุนการรักษาและการดูแลผู้ป่วยที่ต้องการการรักษาและบริการทางการแพทย์ การใช้กัญชาทางการแพทย์สามารถส่งผลกระทบในวงกว้างต่อสังคมและสังคมมนุษย์ และอาจส่งผลกระทบต่อมาตรการด้านสาธารณสุข พฤติกรรมการใช้ยาที่มีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางสังคมอื่น ๆ โอกาสอาจเกิดจากการวิจัยและพัฒนาไปสู่การใช้กัญชาทางการแพทย์ ซึ่งเทียบเคียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของประทุมพร กำเนิดฤทธิ์; Piderit, S. K. ที่สรุปว่า หลักพุทธธรรม: กฎหมายกัญชาทางการแพทย์ และการทบทวนการต่อต้านการคิดใหม่และการตระหนักถึงสภาพแวดล้อม: มุมมองหลายมิติของทัศนคติที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ การทบทวนนี้ตรวจสอบการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงและสนับสนุนการวิจัยใหม่โดยพิจารณาจากการยอมรับการตอบสนองของแต่ละบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหลายมิติ แม้ว่าพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2564 มีผลบังคับใช้ และกรม สบส. ประกาศกำหนดให้ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 5 ในปี พ.ศ. 2565 ส่งผลให้ส่วนต่าง ๆ ของต้นกัญชาระบุว่าเป็นสารเสพติด ยกเว้นสารสกัดที่มี (delta - 9 - tetrahydrocannabinol) THC เป็นสารสำคัญที่พบในกัญชา (marijuana) ซึ่งเป็นสารเสพติดในสังคมบางส่วน การใช้งานและการควบคุมกัญชาและสารที่มี THC ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่ให้ควบคุมโดยรัฐบาลในแต่ละประเทศ สำหรับประเทศที่กฎหมายอนุญาตให้ใช้กัญชาเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ จะมีกฎหมายที่กำหนดว่าใครที่มีสิทธิใช้และซื้อกัญชาหรือสารที่มี THC อย่างถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น ไม่เกิน 2% โดยน้ำหนัก วัตถุประสงค์ของกฎหมายกัญชาทางการแพทย์มีไว้สำหรับผู้ป่วย ดังนั้น หมอที่รักษาต้องไม่ถือเป็นอาชญากร และหลัก คือ ใช้หลักอริยสัจ 4 แก้ปัญหาความขัดแย้ง เมื่อมีความเห็นต่าง หลักนิติศาสตร์จึงเป็นแนวทางให้สังคมไทยจัดการความขัดแย้งและพัฒนาไปพร้อมกับอารยประเทศ (ประทุมพร กำเนิดฤทธิ์, 2565) และ (Piderit, S. K., 2000)

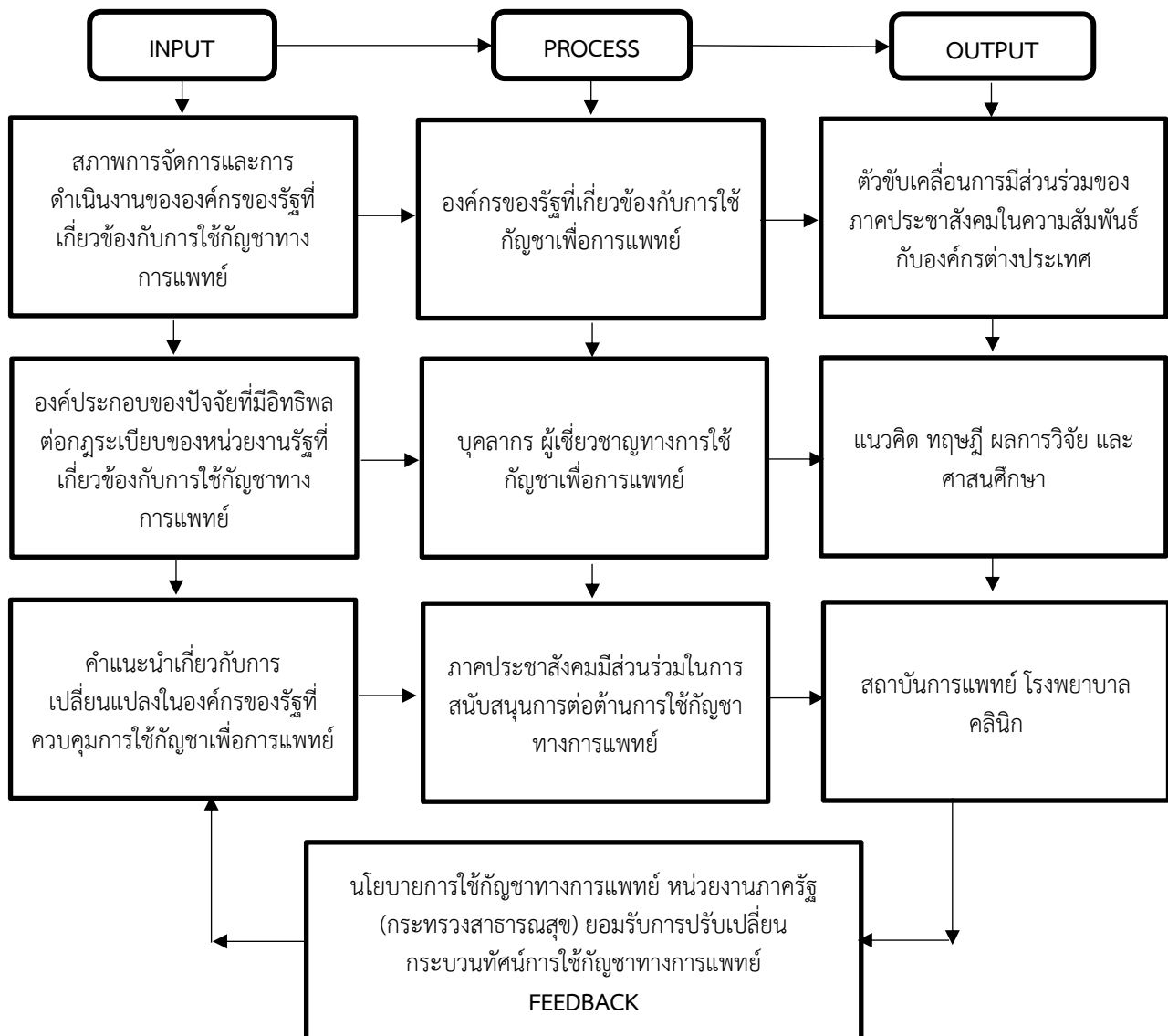
ผลการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ ให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่ประชาชนตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการและตลอดการดำเนินงาน ในขั้นตอนนี้ การเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเกี่ยวกับความปลอดภัยและประโยชน์ทางการแพทย์ของกัญชาทางการแพทย์เป็นสิ่งสำคัญ ต้องมีระบบการจัดการที่เข้าใจง่ายและติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการตรวจสอบปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขที่ทันสมัย ต้องใช้ความระมัดระวังในการเก็บรักษาเอกสารและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ให้ความรู้และฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์และเพื่อนร่วมงานให้เข้าใจและปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานสำหรับการจัดส่งกัญชาทางการแพทย์ที่เหมาะสม และเพื่อส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับความปลอดภัยและประสิทธิผลของการใช้กัญชาทางการแพทย์ ข้อบังคับเกี่ยวกับการใช้กัญชาจำเป็นต้องได้รับการดูแลและตรวจสอบด้วย ซึ่งเทียบเคียงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของพิทยา สุนทรประเวศ สรุปได้ว่า การพัฒนากัญชาทางการแพทย์ในวิสาหกิจชุมชนใช้นโยบายที่เหมาะสมจากภาคส่วนสาธารณสุขในการขยายกัญชาทางการแพทย์ในวิสาหกิจชุมชน กรม ทช. ตามกฎหมายและประกาศกระทรวงจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนเพื่อปลูกกัญชาทางการแพทย์เพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ สิ่งนี้จะนำไปสู่พืชเศรษฐกิจใหม่สำหรับรายได้ส่วนใหญ่ของเกษตรกรเกษตร

อุตสาหกรรมของประเทศ ธุรกิจชุมชนช่วยให้เกษตรกรปลูกกล้วยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประโยชน์ด้านการดูแลสุขภาพที่ได้นั้นดีต่อเศรษฐกิจชุมชน ดังนั้น การใช้กัญชาทางการแพทย์จึงอาจกลายเป็นพรมแดนใหม่สำหรับองค์กรของรัฐ องค์กรของรัฐควรเตรียมพร้อมที่จะปรับตัวและเปลี่ยนแปลงตามเวลาและสถานการณ์ ดังนั้น การจัดการการเปลี่ยนแปลงในหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการใช้กัญชาทางการแพทย์จึงเป็นกระบวนการพิจารณาที่สร้างความเข้าใจและความรับผิดชอบทางกฎหมาย ขณะเดียวกันต้องเน้นการพิจารณาความเหมาะสมและความปลอดภัยของการใช้กัญชาเพื่อประโยชน์สูงสุดทางการแพทย์ของประชาชน (พิทยา สุนทรประเวศ, 2564)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยค้นคว้าและค้นพบองค์การภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ การใช้กัญชาทางการแพทย์ได้กลายเป็นนโยบายกัญชาทางการแพทย์ที่สำคัญในระบบสาธารณสุขของประเทศไทย โดยมีปัจจัยนำเข้ารวมถึงการจัดการและสภาพการดำเนินงานขององค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชาทางการแพทย์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการการใช้กัญชาทางการแพทย์ในหน่วยงานของรัฐ เปลี่ยนวิธีจัดการองค์การของรัฐ บุคลากร และผู้เชี่ยวชาญที่ใช้กัญชาทางการแพทย์เพื่อให้มีการใช้กัญชาทางการแพทย์ตลอดกระบวนการ เข้าร่วมภาคประชาสังคมเพื่อต่อต้านการใช้กัญชาทางการแพทย์ ดังนั้น ตัวขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมจึงเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ภายนอก แนวคิด ทฤษฎี รายงานการวิจัย สถาบันการศึกษา ศาสนา สถาบันการแพทย์ โรงพยาบาล คลินิก ฯลฯ ดังนั้น นโยบายการใช้กัญชาทางการแพทย์ องค์กรของรัฐ (กระทรวงสาธารณสุข) จะต้องเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ให้ยอมรับการใช้กัญชาทางการแพทย์ (สืบทพงศ์ สุขสม, 2563) ดังแสดงในรูปที่ 1

ภาพที่ 1 นโยบายการใช้กัญชาทางการแพทย์

สรุปและข้อเสนอแนะ

องค์กรภาครัฐที่ใช้กัญชาเพื่อการแพทย์ เป็นปัญหาที่ซับซ้อนที่ต้องได้รับการแก้ไขในทางกฎหมายและด้านสาธารณสุข การดำเนินการในพื้นที่นี้ควรสอดคล้องกับหลักกฎหมายและการรับรองทางการแพทย์ที่ปลอดภัยสำหรับผู้ป่วยที่ต้องใช้กัญชาทางการแพทย์ ในขั้นแรก จำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับประโยชน์และผลกระทบของกัญชาทางการแพทย์ ตระหนักถึงประสิทธิภาพและความเสี่ยงทางการแพทย์ของกัญชาในการรักษาโรคที่เกี่ยวข้อง การวิจัยในด้านนี้ควรได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากรัฐบาลหรือสถาบันวิจัยทางการแพทย์ การพิจารณาทางกฎหมายสำหรับการออกใบอนุญาตกัญชาทางการแพทย์จำเป็นต้องจัดทำข้อกำหนดและข้อบังคับสำหรับเหตุผลในการออกใบอนุญาต จำเป็นต้องมีการควบคุมอย่างเข้มงวดเพื่อให้แน่ใจว่าการใช้กัญชาอย่างปลอดภัยและเหมาะสมโดยผู้ป่วยที่มีความต้องการทางการแพทย์ ผลักดันนโยบายยุติการใช้กัญชาทางการแพทย์ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้กัญชาทางการแพทย์ควรได้รับการส่งเสริมในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ การส่งเสริมนโยบายและกลไกที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการใช้กัญชาอย่างเหมาะสมจำเป็นต้องมีความสำคัญเป็นลำดับแรก ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ 1) ความสมดุลของนโยบายระหว่างความรวดเร็วและความ

พร้อมในการดำเนินการของภาคส่วนนโยบาย ควรมีการจัดตั้งองค์กรอิสระ 2) นโยบายการพัฒนาระบบเพื่อให้ข้อมูลและความรู้ที่ดีขึ้นแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง รองรับการทำงานปกติของระบบให้ข้อมูลแก่ประชาชนตามแนวทางการให้บริการสืบค้นข้อมูลไม่สับสน 3) นโยบายเร่งพัฒนางานวิจัยกัญชาทางการแพทย์และให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ ข้อเสนอแนะการดำเนินการ ได้แก่ 1) การบูรณาการเพื่อทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และเพิ่มขีดความสามารถของทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมโลก และเพิ่มความซับซ้อน 2) บุคลากรทางการแพทย์ควรเปิดใจรับกัญชาทางการแพทย์อย่างแท้จริง ลดความแพร่หลายของกัญชานอกระบบหรือใต้ดิน และ 3) ผู้ให้บริการกัญชาทางการแพทย์ต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ และความตระหนักในผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบของการใช้กัญชาทางการแพทย์ต่อผู้ป่วยแต่ละราย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่ 1) กัญชามีข้อดีข้อเสีย จำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนการใช้ในการรักษาโรคต่าง ๆ และควรสำรวจความถูกต้องตามกฎหมายและความปลอดภัยของกัญชาทางการแพทย์จากหลายมิติ 2) ควรศึกษาและติดตามนโยบายกัญชาทางการแพทย์หลังการเลือกตั้งครั้งหน้าและควรศึกษากฎหมายกัญชา 3) ประชาชนควรได้รับการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการใช้กัญชาทางการแพทย์อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งรวมถึงการสร้างความรู้ความตระหนักถึงความเสี่ยงของการใช้กัญชาอย่างไม่เป็นทางการ หรือกัญชาใต้ดินไม่ปลอดภัยและไม่ได้มาตรฐาน

เอกสารอ้างอิง

- ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา. (2562). หมอธีระวัฒน์ส่งเสียงถึงผู้ห่วงใยประเด็นกัญชาประจักษ์ด้วยตาไม่ใช่อ่านแค่ตำรา. เรียกใช้เมื่อ 23 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://www.hfocus.org/prinu17443>
- บัณฑิต ศรไพศาล. (2562). คิดให้ชัดกับนโยบายกัญชาทางการแพทย์ของประเทศไทย. วารสารวิชาการสาธารณสุข , 28(4), 755-766.
- ประทุมพร กำเนิดฤทธิ. (2565). หลักพุทธธรรม: กฎหมายกัญชาทางการแพทย์. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร , 10(5), 2326-2335.
- พิทยา สุนทรประเวศ. (2564). การพัฒนากัญชาทางการแพทย์ในวิสาหกิจชุมชน. วารสารวิชาการไทยวิจัยและการจัดการ, 2(1), 86-102.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2559). กัญชาถูกกฎหมายจะช่วยหรือบ่อนทำลายประเทศชาติ. เรียกใช้เมื่อ 25 มกราคม 2563 จาก <https://oncb.go.th/ncsmi/hCannabis2/กัญชาถูกกฎหมาย%20จะช่วยหรือบ่อนทำลายประเทศชาติ.pdf>
- สำเริง แหยมกระโทก. (2562). นโยบายรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขด้านสุขภาพ. เรียกใช้เมื่อ 23 ตุลาคม 2562 จาก [file:///C:/Users/User/Downloads/DrSumruang%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/DrSumruang%20(4).pdf)
- สืบพงศ์ สุขสม. (2563). นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดเชียงราย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, 9(2), 1-10.
- เอกพร รักความสุข. (2561). การวิจัยเชิงคุณภาพ: หลักการและแนวปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- Babbie, E. (2013). The Practice of Social Research. (13nd ed). Canada: Wadsworth Cengage Learning.
- Bagges, M. (2020). Medical CANNABIS. Translated from Cannabis Pharmacy. By Jarweephonkit. Bangkok: Arrow Publishing.

- Mazmanian, D. A. & Paul, A. S. (1989). *Implementation Public Policy*. Latham, Maryland: University Press of America, Inc.
- Piderit, S. K. (2000). Rethinking Resistance and Recognizing Ambivalence: A Multidimensional View of Attitudes Toward an Organizational Change. *Academy of Management Review*, 25(4), 23-34.

คำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค *

COLOR TERM FROM COMPARISON WITH NATURE IN THE 4 REGIONAL THAI TALE LITERATURES

สุภาวดี วสีวิวัฒน์*, วิลัยศักดิ์ กิ่งคำ, เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา

Supawadee Waseewiwat*, Wilaisak Kingkam, Methawee Yutthapongthada

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand

*Corresponding author E-mail: supawadee_nan@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 80 เรื่อง มาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติ จำนวน 4 สี ได้แก่ สีขาว สีดำ สีแดง และสีเหลือง เป็นการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับอย่างหลากหลาย เพื่อบอกถึงลักษณะสีที่มีความเฉพาะ เช่น สีเข้มหรือสีอ่อน สีด้านหรือสีแวววาว การนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเปรียบพบตามจำนวน มากไปหาน้อย ได้แก่ สัตว์ แร่ธาตุ พืช มนุษย์ สสารที่จับต้องไม่ได้ และปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ อีกทั้งพบการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ มาเปรียบเป็นคำเรียกสีร่วมกันในวรรณกรรมนิทานไทยทั้ง 4 ภาค จำนวน 1 ชนิด คือ ไฟ ร่วมกันในวรรณกรรมนิทานไทย 2 ภาค จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ สำลี ผี และหมี นอกจากนั้นเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติของแต่ละภาคมาเปรียบเป็นคำเรียกสี การศึกษานี้ทำให้เห็นว่า วิถีชีวิตของคนในอดีต อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติ ผู้แต่งวรรณกรรมนิทานไทยซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมได้เลือกนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติรอบตัวมาเป็นคำเปรียบเพื่อบอกลักษณะเฉพาะของสี ทำให้ผู้อ่านจินตนาการไปตามเรื่องราวและสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ขณะเดียวกัน คำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติก็สะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในอดีตหลายแง่มุม และแสดงถึงความคิดความเชื่อของผู้คนที่แฝงอยู่ในการนำธรรมชาติมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะของสี

คำสำคัญ: คำเรียกสี, ความเปรียบกับธรรมชาติ, วรรณกรรมนิทานไทย

Abstract

The purpose of this research article is to study color term from simile with nature in 4 regions of Thai tale literature. It is a qualitative research, collecting color term from comparison with nature in 80 Thai literary tales for analysis. The results of the study revealed that color term from comparison with nature in 4 color term : white, black, red, and yellow. That were used nature to compare various to indicate specific color characteristics such as dark or light colors, Matt color or glitter color. Comparison of things that exist in nature from a large number to less : animals, minerals, plants, humans, intangible substances, and natural phenomenon. It is found that using things in nature to compare as color term together in the 4 regions of Thai tale

literature, the number of 1 type is fire, together in 2 regions of Thai tale literature, 3 types namely cotton, ghost and bears. In addition, it is a comparison of things in the nature of each region as color term. This study reveals the way of life of people in the past was close to nature. Authors of Thai fairy tales, who are members of society, choose to use what exists in the surrounding nature as a comparison to describe the specific characteristics of color. Instruct readers to imagine the story and express the emotions of the characters. At the same time, the term color from comparison with nature reflects many aspects of the natural environment of the past. It also shows the beliefs of the people hidden in the comparison of nature to indicate specific characteristics of colors as well.

Keywords: Color Term, Comparison with Nature, Thai Tale Literatures

บทนำ

สีเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่บนโลกและแวดล้อมมนุษย์ ทั้งที่เกิดจากธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น สีมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์จนแยกกันไม่ออก และยังส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ จินตนาการ ตลอดจนการสื่อความหมาย มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาต่างมีการรับรู้เรื่องสีด้วยประสาทสัมผัสทางตา และมีการจัดจำแนกสีได้มากมายแตกต่างกัน คำเรียกสีในภาษาใดภาษาหนึ่งสามารถสะท้อนระบบการรับรู้ธรรมชาติที่แวดล้อมตัวผู้พูดภาษานั้น ๆ ทำให้เห็นการมองโลกที่เหมือนและแตกต่าง คำเรียกสีในแต่ละภาษานั้นมีคำเรียกสีที่เหมือนกัน เช่น ดำ ขาว แดง เหลือง เขียว และน้ำเงิน แต่การใช้คำเรียกสีในแต่ละภาษาปรากฏการรับรู้สีแตกต่างกัน ทั้งที่มนุษย์มีประสาทตาเหมือนกัน การจำแนกประเภทของสีที่ต่างกัน สะท้อนให้เห็นว่าระบบการรับรู้ธรรมชาติที่แวดล้อมตัวผู้พูดภาษานั้น ๆ แตกต่างกัน ดังที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กล่าวว่า คำเรียกสีในภาษาใดภาษาหนึ่งสะท้อนระบบการรับรู้ธรรมชาติที่แวดล้อมและระบบความหมายของคำเรียกสีเอง อีกทั้งสามารถรับรู้การมองโลกของผู้พูดภาษานั้น ๆ ด้วย นอกจากนี้ คำเรียกสียังสะท้อนความคิดความเชื่อของคนในสังคม โดยเปรียบเทียบธรรมชาติใกล้ตัวที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้ใช้ภาษา เห็นได้จากการใช้คำเรียกสีไม่พื้นฐาน (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538) ในงานวิจัยของ ศุภมาส เอ่งฉ้วน ที่กล่าวว่าคำเรียกสีส่วนหนึ่งมาจากการเปรียบเทียบกับธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมรอบตัว เช่น “สีม่วงดอกอัญชัน” “สีข้าวสาลี” “สีเหลืองทอง” คำเหล่านี้เกิดจากการเปรียบเทียบลักษณะของวัตถุกับคำเรียกสีโดยใช้เปรียบเทียบกับสรรพสิ่งในธรรมชาติประเภท ดอกไม้ พืช ผัก และส่วนต่าง ๆ ของสัตว์ และวัตถุ แสดงให้เห็นถึงการใช้คำเรียกสีที่สะท้อนโลกทัศน์หรือการมองโลกของแต่ละกลุ่มชน (ศุภมาส เอ่งฉ้วน, 2543)

คำเรียกสีปรากฏอยู่ในทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนของกลุ่มคน โดยเฉพาะในงานเขียนประเภทต่าง ๆ ได้บันทึกคำเรียกสีที่ใช้กันในสังคมสมัยนั้น ๆ ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร วรรณกรรมท้องถิ่นนับเป็นงานเขียนประเภทหนึ่งที่แต่งขึ้นมาด้วยภาษาถิ่น เพื่อบอกเล่าเรื่องราวที่เล่าต่อ ๆ กันมา ภายหลังได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเขียนลงในใบลาน สมุดข่อย สมุดสา ตลอดจนจัดพิมพ์เป็นหนังสือเล่ม วรรณกรรมท้องถิ่นมีเนื้อหาหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรมศาสนา วรรณกรรมนิทาน วรรณกรรมตำนานและประวัติศาสตร์ วรรณกรรมประเภทคำสอน วรรณกรรมนิราศ ตลอดจนวรรณกรรมตำราและความเชื่อ วรรณกรรมนิทานเป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่ปรากฏเป็นสำนวนต่าง ๆ อย่างหลากหลายในแต่ละถิ่น ส่วนใหญ่เป็นนิทานจักร ๆ วงศ์ ๆ เล่าเรื่องราวการผจญภัยของเจ้าชายหรือเจ้าหญิง และมักเกี่ยวข้องกับเทวดา นางฟ้า พระอินทร์ ยักษ์ ตัวละครมนุษย์ ตลอดจนของวิเศษต่าง ๆ มีเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่เป็นเรื่องของชาวบ้าน (อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล, 2563) อุดม หนูทอง พรทิพย์ ชังธาดา และชวน เพชรแก้ว กล่าวไว้สอดคล้องกันว่า วรรณกรรมประเภทนิทานนอกจากมีคุณค่าด้านความบันเทิงแล้ว ยังมีเนื้อหาที่สะท้อนภาพทางสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวิถีชีวิตของผู้คน

วรรณกรรมท้องถิ่นจึงเป็นข้อมูลที่ทำให้เห็นภาพของท้องถิ่น นั้น ๆ ดังนั้นการศึกษาศึกษา คำเรียกสีในวรรณกรรมนิทาน แ่งหนึ่งทำให้เห็นการเลือกใช้ถ้อยคำมาพรรณนาให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพตามที่คุณแต่งต้องการจะสื่อ อีกแง่หนึ่งทำให้ทราบสภาพสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องเรื่อง ตลอดจนเข้าใจความคิดของผู้แต่งที่นำธรรมชาติแวดล้อมรอบตัวมาเปรียบเทียบเป็นคำเรียกสี อีกด้วย (อุดม หนูทอง, 2521); (พรทิพย์ ชังธาดา, 2539); (ชวนเพชรแก้ว, 2565)

ที่ผ่านมา นักวิชาการสนใจศึกษาเรื่องคำเรียกสีในสังคมไทยอย่างต่อเนื่อง พบทั้งการเก็บข้อมูลจาก ผู้บอกภาษาและจากวรรณกรรมมาศึกษาวิเคราะห์ ผลงานที่ศึกษาคำเรียกสีในวรรณกรรมไทยมีจำนวนหนึ่ง เช่น ศุภมาส เอ่งฉ้วน ศึกษา “คำเรียกสีและโลกทัศน์เรื่องสีของคนไทยสมัยสุโขทัย และสมัยปัจจุบัน” เก็บคำเรียกสีจากวรรณกรรมสมัยสุโขทัยและสมัยรัตนโกสินทร์มาวิเคราะห์ (ศุภมาส เอ่งฉ้วน, 2543) ต่อมา เสาวณิต วิงวอน เขียนบทความเรื่องสีในงานวรรณกรรม โดยรวบรวมคำเรียกสีจากวรรณกรรมสมัยอยุธยา วรรณกรรมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น และวรรณกรรมปัจจุบันหลายเรื่องมานำเสนอ (เสาวณิต วิงวอน, 2555) หลังจากนั้น วิภาที ทิพย์คงคา ศึกษา “คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยอยุธยา” จากวรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองที่เชื่อว่าแต่งขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาและเหลือตกทอดมาจนถึงปัจจุบัน (วิภาที ทิพย์คงคา, 2553) ถัดมา ชาญธัญกุล พรทิพย์พานิช ศึกษา “คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์” เก็บข้อมูลจากวรรณกรรมในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนวรรณกรรมแห่งชาติ ผลงานเหล่านี้ทำให้ทราบถึงลักษณะของคำเรียกสีและกลวิธีการสร้างคำเรียกสีในวรรณกรรมแต่ละสมัย รวมถึงความคิดเรื่องการใช้คำเรียกสีในวรรณกรรม เพื่อสื่ออารมณ์และมโนภาพ (ชาญธัญกุล พรทิพย์พานิช, 2557)

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยยังไม่พบการศึกษาคำเรียกสีในวรรณกรรมท้องถิ่น โดยเฉพาะประเภทวรรณกรรมนิทาน และไม่มีผลงานที่ศึกษาคำเรียกสีจากความเปรียบธรรมชาติในวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นการเฉพาะ ซึ่งการศึกษาในแง่ nàyจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเก็บภาษาถิ่นที่เป็นคำเก่าซึ่งปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่น ประเภทวรรณกรรมนิทาน รวมทั้งทำให้เห็นถึงสภาพของท้องถิ่นและเข้าใจความคิดความเชื่อของกลุ่มคนแต่ละภูมิภาคในอดีตอีกประการหนึ่ง ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติ ในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค ได้แก่ วรรณกรรมนิทานไทย ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งวรรณกรรมนิทานไทยในแต่ละภาคมีเนื้อหาและการใช้ภาษาทั้งที่เหมือนและแตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อรวบรวมและเปรียบเทียบ คำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทยดังกล่าว อันจะทำให้เข้าใจลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะของธรรมชาติและความคิดของผู้คนแต่ละภูมิภาคได้จากอีกทางหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนที่หนึ่ง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคำเรียกสี ส่วนที่สอง ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมนิทานไทย และส่วนที่สาม เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมจากวรรณกรรม ทั้งนี้ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย และเป็นกรอบความคิดในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การกำหนดขอบเขตด้านข้อมูลและการเลือกเอกสาร

2.1 การกำหนดขอบเขตด้านข้อมูล

เนื่องจากวรรณกรรมนิทานไทยมีจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบเขตด้านข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการศึกษา เพื่อให้ได้จำนวนข้อมูลที่เหมาะสมกับการวิจัยและเป็นกลุ่มข้อมูลที่มีคุณค่าต่อการศึกษาคำเรียกสีในวรรณกรรม โดยมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ข้อที่ 1 เป็นวรรณกรรมนิทานที่ใช้ภาษาถิ่นในการประพันธ์

ข้อที่ 2 เป็นวรรณกรรมนิทานที่โดดเด่นเป็นที่รู้จัก ตามที่นักวิชาการได้ศึกษาไว้

ข้อที่ 3 เป็นวรรณกรรมนิทานที่มีต้นฉบับเนื้อหาสมบูรณ์

2.2 การเลือกเอกสาร

เมื่อรวบรวมรายชื่อวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค พบว่า วรรณกรรมนิทานไทยที่มีเนื้อเรื่องตรงกันหรือเค้าโครงเดียวกัน และเนื้อเรื่องต่างกันหรือเค้าโครงเรื่องต่างกัน ดังนั้น เพื่อข้อมูลที่หลากหลายและมีจำนวนเหมาะสมในการศึกษา ผู้วิจัยจึงจำแนกข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่หนึ่ง วรรณกรรมนิทานไทยที่มีเนื้อเรื่องตรงกัน และกลุ่มที่สองวรรณกรรมนิทานไทยที่มีเนื้อเรื่องต่างกัน จากนั้นจึงคัดเลือกวรรณกรรมนิทานไทยที่จะนำมาศึกษา โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ในลักษณะการจับสลาก

การจับสลากครั้งที่หนึ่ง จากรายชื่อวรรณกรรมนิทานไทยทั้งหมดที่มีเนื้อเรื่องตรงกัน จำนวน 10 สลาก ได้รายชื่อวรรณกรรมนิทานไทยเนื้อหาเหมือนกัน ภาคละ 10 เรื่อง รวม 40 เรื่อง

การจับสลากครั้งที่สอง นำรายชื่อวรรณกรรมนิทานไทยทั้งหมดที่มีเนื้อเรื่องต่างกัน ของแต่ละภาค จำนวน 4 กล่อ่ง ได้แก่ กล่อ่งภาคเหนือ กล่อ่งภาคอีสาน กล่อ่งภาคกลาง และกล่อ่งภาคใต้ จับกล่อ่งละ 10 สลาก ได้รายชื่อวรรณกรรมนิทานไทยเนื้อหาต่างภาคละ 10 เรื่อง รวม 40 เรื่อง

สรุปว่า กลุ่มข้อมูลวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 80 เรื่อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้กลุ่มข้อมูลวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาคมาแล้ว ผู้วิจัยเริ่มเก็บคำเรียกสีจาก ความเปรียบเทียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค คำดังกล่าวต้องเป็นคำเรียกสีพื้นฐานที่ตามด้วยความเปรียบนำมาใช้ในความหมายเพื่อบอกลักษณะของสีเข้มและสีอ่อน โดยเปรียบเทียบกับธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมรอบตัว ทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งนี้ ผู้วิจัยนำแนวคิดของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538) มาใช้ในการกำหนดคุณสมบัติของคำเรียกสีพื้นฐานในงานวิจัยนี้ เนื่องจากงานวิจัยของอมราเป็นการศึกษาภาษาตระกูลไทซึ่งมีความเหมาะสมกับงานวิจัยนี้ที่ศึกษาภาษาไทย 4 ภาค เกณฑ์ในการเก็บข้อมูลคำเรียกสีพื้นฐาน มีดังนี้

3.1 เป็นคำศัพท์เดี่ยว (Monolexemic) คือ คำที่มีความหมายของคำเป็นเอกภาพ ไม่สามารถทำนายได้จากส่วนใดส่วนหนึ่งของคำ หรือไม่สามารถแยกส่วนประกอบที่เป็นหน่วยขยายส่วนใดส่วนหนึ่งของคำออกจากกันได้ มีความหมายเป็นเอกภาพ เช่น “เขียว” เป็นคำเรียกสีพื้นฐาน ส่วน “เขียวสด” ไม่ใช่ เพราะคำว่าสด เป็นส่วนขยายที่เอาออกได้ โดยความหมายของเขียวยังคงอยู่

3.2 ไม่เป็นคำที่ระบุสีเฉพาะที่อาจจัดประเภทอยู่ภายใต้สีอื่นได้ เช่น “สีตองอ่อน” ไม่จัดเป็นคำเรียกสีพื้นฐาน เพราะจัดประเภทให้อยู่ภายใต้ “สีเขียว” ได้

3.3 ความหมายของคำเรียกสีนั้น จะต้องไม่ซ้อนหรือรวมความหมายของอีกคำหนึ่ง เช่น “แดงเข้ม” ไม่ใช่คำเรียกสีพื้นฐาน เพราะมีความหมายซ้อนกับ “แดง”

3.4 มีความหมายโดดเด่นและมั่นคง กล่าวคือ เป็นคำที่ผู้บอกภาษาใช้อย่างสม่ำเสมอ ปรากฏซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ในข้อมูล เป็นคำเรียกสีที่ง่ายต่อการรู้จำ เช่น “แดง” “ขาว” “ดำ” ถือเป็น คำเรียกสีพื้นฐาน

ส่วนคำว่า “ธรรมชาติ” พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 นิยามไว้ว่า หมายถึงสิ่งที่เกิดมีและเป็นอยู่ตามธรรมดาของสิ่งนั้น ๆ ดังนั้น สิ่งที่เป็นธรรมชาติในงานวิจัยนี้จึงหมายถึงพืช สัตว์ วัตถุ และปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

หลังจากได้คำเรียกสีจากความเปรียบธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค ต่อมาจึงศึกษา ลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างของคำเรียกสีจากความเปรียบธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทยแต่ละภูมิภาค พร้อมทั้งวิเคราะห์วิธีการเลือกสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ในการเปรียบ โดยนำแนวการวิเคราะห์การใช้ความเปรียบในคำเรียกสี จากงานวิจัยเรื่อง “คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์” ของ ธนัญฐากุล พรทิพย์พานิช (ธนัญฐากุล พรทิพย์พานิช, 2557) และแนวการพิจารณาคำเรียกสีในภาษาไทย 4 ภาค จากงานวิจัยเรื่อง “คำเรียกสีและการรับรู้สีของชาวจ้วงและชาวไทย” ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2538) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วจึงนำเสนอผลการศึกษาด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค ผู้วิจัยได้ ผลการศึกษาใน 2 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ประเด็นคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทยแต่ละภูมิภาค และประเด็นลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. คำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทยแต่ละภูมิภาค

จากการเก็บคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค พบว่า คำเรียกสีเหล่านั้นมีลักษณะเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ มาใช้เป็นความเปรียบเพื่อบอกลักษณะของสีพื้นฐานให้ชัดเจนยิ่งขึ้น สร้างคำในลักษณะ คำเรียกสีพื้นฐาน + ความเปรียบ สามารถจำแนกคำเรียกสีดังกล่าวที่ปรากฏในวรรณกรรมนิทานไทยแต่ละภูมิภาคได้ดังนี้

1.1 ภาคเหนือ : คำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทาน

พบคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานภาคเหนือ จำนวน 3 สี ได้แก่ คำเรียกสีขาว คำเรียกสีดำ และคำเรียกสีแดง มีตัวอย่างดังนี้

1.1.1 คำเรียกสีขาว

ตัวอย่างที่ 1 จากเรื่องหงส์หิน น้ำสีของหอยมุกมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีขาวนวล

...อันเดินเลียบข้างเกาะทรายธารแอ่นฟ่อนผิวขาวเขียวเหมือนหอยมุก ...

ตัวอย่างที่ 2 จากเรื่องวงศ์สุวรรณค์ นำแสงของเพชรมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีขาวใส

...ริมปากก็แดง ฟันขาวแต่ตึก เหมือนแสงเพชรใต้ใสงาม ...

การใช้คำเปรียบเทียบกับสีขาว มักใช้เพื่อบอกลักษณะของสีขาวที่มีความขาวนวล ขาวใสนิยมใช้เปรียบเทียบกับหอยมุก และแสงเพชร

1.1.2 คำเรียกสีดำ

ตัวอย่างที่ 3 จากเรื่องกำก๋าดำ น้ำสีของกามาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีดำเข้ม

...สามวันบ่ได้ ซ้ำดำเหมือนกำหน้ำดำบ้ำบ่...

ตัวอย่างที่ 4 จากเรื่องกำก๋าดำ น้ำสีของถ่านมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีดำเข้ม

...ฟุ้งดำดำ ตู้งดำตึงดำเหมือนยังถ่านหมီး...

ตัวอย่างที่ 5 จากเรื่องกำก๋าดำ น้ำสีของหมึกมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีดำเข้ม

...ว่าข้ามีชู้ ลูกคำเหมือนหมี่ ชายผาธูลี...

ตัวอย่างที่ 6 จากเรื่องกำก๋ำคำ นำสี่ของข้าหมี่มาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี่คำซั่ม

...ดอกเอื้องข้าหม่า จ้าตคำข้าหมี่ เต็ดตุ้มตายคว่างซัด...

การใช้คำเปรียบเทียบกับเพื่อบอกลักษณะสี่คำ มักใช้เพื่อบอกว่ามีความคำเหมือนสิ่งใด นิยมเปรียบเทียบกับสัตว์ เช่น กา หมี่ ข้าหมี่ และของใช้ คือ ถ่าน

1.1.3 คำเรียกสี่แดง

ตัวอย่างที่ 7 จากเรื่องหงส์หิน นำสี่ของฟักทองส้มมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี่แดงอมส้ม

...เนื้อโคจวบแก่งอ้อมตัมกินแดงแดงเหมือนฟักทองส้ม...

ตัวอย่างที่ 8 จากเรื่องวงศ์สวรรค์ นำสี่ของไฟมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี่แดงอมส้ม

...พญายักษ์ มีใจเดือนไหม้ ตาแดงเหมือนไฟโชตนัก...

การใช้คำเปรียบเทียบกับเพื่อบอกลักษณะสี่แดง ถูกนำไปเปรียบเทียบกับฟักทองส้มและไฟ

1.2 ภาคอีสาน : คำเรียกสี่จากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทาน

พบคำเรียกสี่จากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานภาคอีสาน 2 ลักษณะ ได้แก่ คำเรียกสี่ขาว และคำเรียกสี่แดง มีตัวอย่างดังนี้

1.2.1 คำเรียกสี่ขาว

ตัวอย่างที่ 9 จากเรื่องจำปาสี่ต้น นำสี่ของหอยสังข์ซัดใหม่มาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี่

ขาวแวววาว

...ถือนั่นแก้วมะณีโชติดวงประเสริฐ 4 ลูกพร้อมสี่เหลี่ยมต่างกัน

ลูกหนึ่งดูขาวเพียงเสมอสังข์ซัดใหม่...

ตัวอย่างที่ 10 จากเรื่องนางแดงอ่อน นำสี่ของฝ้ายมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี่ขาวสว่าง

...เจ้าเล่างามสูงใหญ่ชน ขาวใสถึงฝ้ายสำลีด้วยดีดผง...

การใช้คำเรียกสี่ขาวถูกนำไปเปรียบเทียบกับสังข์และฝ้ายสำลี เพื่อบอกลักษณะของสี่

ขาวแวว และขาวสว่าง

1.2.2 คำเรียกสี่แดง

ตัวอย่างที่ 11 จากเรื่องพระลักพระราม นำสี่ของเลือดควายมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี่

แดงเข้ม

...คันทว่าเลือดขุนก่อนแดงเข้มเลือดควายพีแล้ว คันทว่าไหลไสย้อยแดงงามเลือดพี..

ตัวอย่างที่ 12 จากเรื่องนางแดงอ่อน นำสี่ของฝางมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี่แดงเข้ม

...มองไปเห็นสักกุนาป่าพงพานโป้ง มันเลยลงมายังผาทองเหลียวส่องเห็นผาทองส่อง

แจ้แดงเข้มดั่งฝาง...

ตัวอย่างที่ 13 จากเรื่องนางแดงอ่อน นำสี่ของไฟมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี่แดงอมส้ม

...ตาแดงคือดั่งแสงไฟฟ้า ชิงชิงหน้าตาแดงสีจิ้งคั้ง มีนตาเป็นมิ่งกั้งชิงชิงเข้าใส่บา...

การใช้คำเรียกสี่แดงถูกนำไปเปรียบเทียบกับเลือดควาย ฝาง และแสงไฟฟ้า เพื่อบอก

ลักษณะความเข้มของสี่แดง

1.3 ภาคกลาง : คำเรียกสี่จากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทาน

พบคำเรียกสี่จากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานภาคกลาง 3 ลักษณะ ได้แก่ คำเรียกสี่ขาว คำเรียกสี่ดำ คำเรียกสี่แดง และคำเรียกสี่เหลือง มีตัวอย่างดังนี้

1.3.1 คำเรียกสีขาว

ตัวอย่างที่ 14 จากเรื่องรามเกียรติ์ฉบับวัดขนอน นำสีสำลีมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีขาวสว่าง

...ฝ่ายเทวันแลเห็นขุนกระบี่อันศักดิ์ดา ภาย**ขาวดังสำลี**มีเขียวแก้วขน...

ตัวอย่างที่ 15 จากเรื่องไกรทอง นำสีผิวของกลุ่มคนที่อยู่ในวังมาเปรียบบอกลักษณะสีผิว

...งามเลิศล้ำ**ขาวดังขาววัง** เจ้าไกรนั่งเคียงชิดวนิดา

ตัวอย่างที่ 16 จากเรื่องปลาปู้ทอง นำสีของหน้าผิมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีขาวซีด

กำพร้าหน้า**ขาวคือผี** ร้องขอชีวิต ลูกนี้ไว้ก่อนเถิดหนา

การใช้คำเรียกสีขาว นำมาเปรียบเทียบกับสำลี ขาววัง เพื่อบอกลักษณะความขาวแบบสว่าง และเปรียบกับผีเพื่อบอกความอ่อนหรือจางของสีขาว

1.3.2 คำเรียกสีดำ นำสีของหมีมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีดำเข้ม

ตัวอย่างที่ 17 จากเรื่องแก้วหน้าม้า นำสีของหมีมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีดำเข้ม

...นุ่งห่มปุยกุญกรุยกราย รูปกาย**จ้าม้าดำมืดหมิ**

ผิดกับผู้คนทั้งบุรี แต่ทว่าที่ฉลาดอาจจง...

ตัวอย่างที่ 18 จากเรื่องนงคราเจาบทกลอนสวด นำสีของนิลมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี

ดำแวววาว

...คิ้วโก่งวงศิลป์ พระทนต์คือ**นิล** มณีจินดา

คำเรียกสีดำ นำมาใช้เปรียบเทียบกับหมิ เพื่อบอกลักษณะของสีดำให้มีความเข้ม ส่วนนิลคือการเปรียบเทียบเพื่อบอกลักษณะสีดำแวววาว

1.3.3 คำเรียกสีแดง

ตัวอย่างที่ 19 จากเรื่องรามเกียรติ์ฉบับวัดขนอน นำสีของดวงอาทิตย์มาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีแดงเข้ม

...อสุรยักษ์กระที่บาทสนั่นเป็นโกลา สองนัยนาเตือดแดง**ดั่งแสงพระอาทิตย์**...

ตัวอย่างที่ 20 จากเรื่องแก้วหน้าม้า นำสีของไฟมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีแดงอมส้ม

โลดโผนโจนจับอาษา สองตา**แดงดั่งอัคคี**

คำเรียกสีแดงนำมาใช้เปรียบเทียบกับไฟและดวงอาทิตย์ เพื่อบอกความเข้มและอ่อนของสีแดง

1.3.4 คำเรียกสีเหลือง

ตัวอย่างที่ 21 จากเรื่องรามเกียรติ์ฉบับวัดขนอน นำสีของทองคำมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะ สีเหลืองสว่าง

ตาพลางตลิ่งแลเล็งเฟ่งพิณิจ ฉิช่างงามรูปงามจรตกริยามารยาท ผิวเนื้อ**เหลืองเรืองรองดังทองธรรมชาติ** อันหล่อหลอมเหลือล้นออกมานอกบ่า...

คำเรียกสีเหลืองนำมาใช้เปรียบเทียบกับทอง เพื่อบอกลักษณะความเข้มสว่างของสีเหลือง

1.4 ภาคใต้ : คำเรียกสีจากเปรียบเทียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทาน

พบคำเรียกสีจากเปรียบเทียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานภาคใต้ 3 ลักษณะ ได้แก่ คำเรียกสีขาว คำเรียกสีดำ และคำเรียกสีแดง มีตัวอย่างดังนี้

1.4.1 คำเรียกสีขาว

ตัวอย่างที่ 22 จากเรื่องปลาบู่ทอง นำสีของหน้าผิมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีขาวซีด

...กำพร้าหน้าขาวคือผี ร้องขอชีวี ลูกนี้ไว้เถิดรา...

ตัวอย่างที่ 23 จากเรื่องวันการคำกาพย์ นำสีของไข่มดแดงมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะ สี

ขาวชุ่น

...ข้าวขาวราวไข่มด แต่งแล้วหมดพาฝันนอน

คำเรียกสีขาวเปรียบเทียบกับผี เพื่อบอกลักษณะของสีขาวแบบอ่อนหรือซีดจาง และเปรียบเทียบกับไข่มด เพื่อบอกความขาวแบบชุ่น

1.4.2 คำเรียกสีดำ

ตัวอย่างที่ 24 จากเรื่องนายตันคำกาพย์ นำสีของผิวมนุษย์มาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสี

ดำเข้ม

คนหนึ่งชื่อนางปริก ดำหมุกหมึกเหมือนกับเทศ ...

คำเรียกสีดำเปรียบเทียบกับคนต่างชาติ โดยเฉพาะที่มาจากเอเชียใต้ซึ่งมีผิวคล้ำ บางครั้งชาวภาคใต้เรียกว่าคนกลุ่มนี้ว่าแขกเทศ

1.4.3 คำเรียกสีแดง

ตัวอย่างที่ 25 จากเรื่องปลาบู่ทอง นำสีของครั่งมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีแดงสด

...ท้าวไทได้ฟัง ตาแดงแสงครั่ง โกรธตั้งไฟฟ้า ตรัสสั่งเพชฌฆาต...

ตัวอย่างที่ 26 จากเรื่องรามเกียรติ์ฉบับวัดควนเกย นำสีของไฟมาเปรียบเพื่อบอก

ลักษณะสีแดงอมส้ม

เมตตาในคิริ จักขูแดงเป็นแสงไฟ ...

ตัวอย่างที่ 27 จากเรื่องพลาญจำเริญ นำสีของชาดมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะสีแดงเข้ม

...ผ้าผ่อนล่อนหลุยเลื่อนโล่งกลมโกล้งโค้งขาแข้งแดงเหมือนชาดทา...

คำเรียกสีแดงเปรียบเทียบกับครั่ง แสงไฟ และชาด บอกลักษณะของสีแดงให้มีความเข้มข้น

2. ลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะของคำเรียกสีจากความเป็นเปรียบเทียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค จากข้อมูลคำเรียกสีจากความเป็นเปรียบเทียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาคข้างต้น พบคำเรียกสีจากความเป็นเปรียบเทียบกับธรรมชาติ จำนวน 4 สี ได้แก่ สีขาว สีดำ สีแดง และสีเหลือง ดังนี้

ตารางที่ 1 คำเรียกสีและสิ่งที้นำมาเปรียบในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค

ชื่อสี	สิ่งที้นำมาเปรียบ
สีขาว	หอยมุก แสงเพชร หอยสังข์ สาลี ขาววัง ผี ไข่มด
สีดำ	กา ถ่าน หมิ ขี้หมิ นิล เทศ
สีแดง	ฟักทองส้ม ไฟ เลือดควาย ผาง ดวงอาทิตย์ ครั่ง ชาด
สีเหลือง	ทองคำ

เมื่อประมวลสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติที้นำมาเปรียบกับคำเรียกสีในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค จำแนกได้ 7 ชนิดย่อย ได้แก่ สัตว์ พืช แร่ธาตุ มนุษย์ สสารที่จับต้องไม่ได้ ปฏิกริยาทางธรรมชาติ ดวงดาว ดังนี้

ตารางที่ 2 จำแนกสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติที้นำมาเปรียบเป็นคำเรียกสีในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค

สิ่งทีมีอยู่ในธรรมชาติ	สิ่งที้นำมาเปรียบ
สัตว์	หอยมุก หอยสังข์ ไข่มด (สิ่งทีเกี่ยวเนื่องกับมด) กา หมิ ขี้หมิ (สิ่งทีเกี่ยวเนื่องกับหมิ) เลือดควาย (สิ่งทีเกี่ยวเนื่องกับควาย) ครั่ง (แมลงชนิดหนึ่ง)

ตารางที่ 2 จำแนกสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติที่นำมาเปรียบเป็นคำเรียกสีในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค (ต่อ)

สิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ	สิ่งที่นำมาเปรียบ
แร่ธาตุ	เพชร นิล ชาด (ผงที่ได้มาจากการถูแร่) ทองคำ
พืช	สำลี (ทำมาจากฝ้าย) พักทองส้ม ฝาง (พืชในวงศ์ถั่ว)
มนุษย์	ชาววัง เทศ (ชาวต่างชาติ)
ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ	ไฟ อาทิตย
สสารที่จับต้องไม่ได้	ผี

ข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่าการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเปรียบเทียบกับอย่างหลากหลาย เพื่อบอกถึงลักษณะสีที่มีความเฉพาะ ในลักษณะสีเข้มหรือสีอ่อน สีดำหรือสีแวววาว โดยพบการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเปรียบตามจำนวนมากไปหาน้อย ได้แก่ สัตว์ 8 ชนิด แร่ธาตุ 4 ชนิด พืช 3 ชนิด มนุษย์ 2 ชนิด ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ 2 ชนิด และสสารที่จับต้องไม่ได้ 1 ชนิด ข้อมูลเหล่านี้ทำให้เห็นถึงลักษณะร่วมและลักษณะเฉพาะของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค ดังหัวข้อต่อไป

2.1 ลักษณะร่วมของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค

ความร่วมมือกันของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค พบ 2 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะร่วมกันทั้ง 4 ภาค และลักษณะร่วมกัน 2 ภาค ดังนี้

2.1.1 ลักษณะร่วมกันทั้ง 4 ภาค

พบการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเปรียบเป็นคำเรียกสีร่วมกันในวรรณกรรมนิทานไทยทั้ง 4 ภาค จำนวน 1 ชนิด คือ ไฟ เพื่อบอกถึงลักษณะของสีแดงอมส้ม ทั้งหมดเป็นการเปรียบตาแดงเหมือนกับสีของไฟ ได้แก่ “ตาแดงเหมือนไฟโชด” “ตาแดงคือดังแสงไฟฟ้า” “ตาแดงดังอัคคี” “จักขุแดงเป็นแสงไฟ” การนำสีของไฟมาเปรียบเป็นคำเรียกสีนี้อาจมีที่มาจาก การสังเกตสีของไฟที่ใช้ในการหุงหาอาหารหรือกองไฟที่เผาไหม้วัตถุในธรรมชาติ นัยหนึ่งบอกความเข้มของสี บางเรื่องปรากฏการนำลักษณะของไฟที่ให้ความร้อนเพื่อสื่ออารมณ์โกรธที่แสดงออกทางดวงตาของตัวละครด้วย

2.1.2 ลักษณะร่วมกัน 2 ภาค

พบการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเปรียบเป็นคำเรียกสีร่วมกันในวรรณกรรมนิทานไทย 2 ภาค จำนวน 3 ชนิด ได้แก่ สำลี ผี และหมี ดังนี้

2.1.2.1 การนำสีของสำลีมาเปรียบกับสีขาวเพื่อบอกลักษณะสีขาวสว่าง ในวรรณกรรมนิทานไทยภาคเหนือมีการเปรียบกับสีของขน คือ “ขนขาวโกลนผ้ายสำลี” ส่วนวรรณกรรมนิทานไทยภาคกลางมีการเปรียบกับสีของผิวพรรณ คือ “กายาขาวดังสำลี” สำลีทำมาจากใยของดอกฝ้ายซึ่งเป็นพืชล้มลุกจัดเป็นไม้พุ่มขนาดกลางที่ขึ้นอยู่ทุกภาคของประเทศไทย การนำสำลีมาเปรียบในวรรณกรรมนิทานไทยนอกจากสื่อถึงสีขาวเด่นสะอาดตาแล้ว ยังมีความหมายแฝงในแง่เป็นสีขาวที่มีลักษณะดีด้วย

2.1.2.2 การนำสีผิวของผีมาเปรียบกับสีขาวเพื่อบอกลักษณะสีขาวซีด ทั้งในวรรณกรรมนิทานไทยภาคกลางและภาคใต้มีการนำมาเปรียบกับสีหน้าของตัวละคร คือ “กำพำหน้าขาวคือผี” อันเป็นการนำสีผิวของผีซึ่งซีดจางต่างจากสีผิวมนุษย์ที่ยังมีชีวิตมาเปรียบ คำเปรียบดังกล่าวยังสื่อความในแง่เป็นสีขาวที่มีลักษณะไม่ดีอีกนัยหนึ่ง น่าสังเกตบทร้อยกรองที่ปรากฏคำเรียกสี “ขาวคือผี” ทั้งในวรรณกรรมนิทานไทยภาคกลางและภาคใต้มีที่มาจากเรื่องปลาบู่ทองเหมือนกัน และถ้อยคำในบทร้อยกรอง ตัวอย่างที่ 16 และตัวอย่างที่ 22 คล้ายกันมาก จึงอาจเป็นไปได้ที่วรรณกรรมนิทานไทยเรื่องปลาบู่ทองของภาคกลางและภาคใต้เป็นการคัดลอกต่อกันมา โดยแต่งให้เป็นสำนวนอีกภาษาหนึ่ง

2.1.2.3 การนำสีของหมี่มาเปรียบกับสีดำเพื่อบอกถึงลักษณะสีดำเข้ม ในวรรณกรรมนิทานไทยภาคเหนือใช้ว่า “ขำมีซู้ ลูกดำเหมือนหมี่” ส่วนในวรรณกรรมนิทานไทยภาคกลางใช้ว่า “รูปกายจ้ำม่ำ ดำมืดหมี่ ผิดกับผู้คนทั้งบุรี” หมี่ที่นำมาเปรียบอาจเป็นหมี่ควายหรือหมี่ดำเอเชียที่ลำตัวอ้วนใหญ่ ขนสีดำสนิทมันวาว ซึ่งเป็นหมี่ที่พบหลายพื้นที่ในประเทศไทย ผู้แต่งนำสีของหมี่ควายมาเปรียบเพื่อสื่อถึงสีผิวดำเข้มของ ตัวละครและยังแฝงนัยว่าเป็นลักษณะที่ไม่ดีด้วย ดังว่าเป็นผิวของลูกซู้หรือสีผิวแตกต่างจากคนทั่วไป

2.2 ลักษณะเฉพาะของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค

ความเฉพาะของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติที่พบในวรรณกรรมนิทานไทยแต่ละภาคมีความเปรียบที่น่าสนใจ จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ ผาง เลือดควาย ฟักทองส้ม ไข่มด ชาววัง และเทศ ดังนี้

2.2.1 ลักษณะเฉพาะของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย ภาคเหนือ

การนำสีของฟักทองส้มมาเปรียบกับสีแดงเพื่อบอกถึงลักษณะสีแดงอมส้ม พบเฉพาะในวรรณกรรมนิทานไทยภาคเหนือ ใช้ว่า “กินแดงแดงเหมือนฟักทองส้ม” ฟักทองส้มเป็นไม้เถาเลื้อยไปตามดิน ผลทรงกลมเปลือกสีส้ม เนื้อผลด้านในสีเหลือง รสชาติหวานมัน เนื้อแน่นเหนียว นำไปประกอบอาหารได้หลายอย่าง ตัวอย่างนี้เป็นการนำสีของเปลือกฟักทองส้มมาเปรียบกับสีแดงเพื่อบอกถึงลักษณะของเนื้อที่กล่าวถึงว่ามี สีแดงอมส้ม

2.2.2 ลักษณะเฉพาะของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย ภาคอีสาน

2.2.2.1 การนำสีของผางมาเปรียบกับสีแดงเพื่อบอกถึงลักษณะสีแดงเข้ม พบเฉพาะในวรรณกรรมนิทานไทยภาคอีสาน ใช้ว่า “เห็นผาทองส่องแสงแดงเข้มดังผาง” ผางเป็นไม้ยืนต้นขนาดกลาง ลำต้นและกิ่งมีหนาม ขึ้นอยู่ตามที่ลุ่มป่าเต็งรังและเขาหินปูน มีการนำแก่นผางมาต้มเพื่อสกัดสี นำไปย้อมผ้าให้สีแดงเข้ม ความเปรียบนี้อาจเป็นการนำสีของน้ำที่ได้จากการต้มแก่นผางมาเปรียบ เพราะไม้ผางสีออกไปทางส้มแดง แต่หากเมื่อนำแก่นผางไปต้มจะได้สีแดงเข้ม

2.2.2.2 การนำสีของเลือดควายมาเปรียบกับสีแดงเพื่อบอกถึงลักษณะสีแดงเข้มออกไปทางดำ พบเฉพาะในวรรณกรรมนิทานไทยภาคอีสาน ใช้ว่า “เลือดขุนก่อนแดงเข้มเลือดควาย” ควายเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ในอดีตนิยมเลี้ยงไว้ใช้งาน ผู้แต่งอาจนำสีแดงเข้มของเลือดควายซึ่งพบเห็นจากบาดแผลของ ควายหรือการฆ่าเป็นอาหารมาเป็นความเปรียบ พรรณนาสีของเลือดที่กล่าวถึงว่ามีสีแดงเข้มออกไปทางดำ

2.2.2.3 ลักษณะเฉพาะของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมภาคกลาง

การนำสีผิวของชาววังมาเปรียบกับสีขาวเพื่อบอกถึงลักษณะสีขาวสว่าง พบเฉพาะในวรรณกรรมนิทานไทยภาคกลาง ใช้ว่า “งามเลิศล้ำข้าขาวดังขาววัง” ชาววังในที่นี้อาจเป็นธิดาของกษัตริย์หรือธิดาของเจ้านาย ที่กล่าวกันว่ามีผิวพรรณผุดผ่อง เพราะไม่ต้องตรากตรำทำงานในเรือกสวนไร่นาเหมือนชาวบ้านทั่วไป ชาววังจึงเปรียบเป็นหญิงที่มีผิวขาวงดงาม คำเปรียบนี้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของผู้คนที่ชื่นชอบหญิงสาวที่มีผิวขาว และชื่นชมหญิงสาวที่เป็นชนชั้นสูงของสังคมว่างามกว่าหญิงสาวชาวบ้านทั่วไป

2.2.2.4 ลักษณะเฉพาะของคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทยภาคใต้

(1) การนำสีของไข่มดมาเปรียบกับสีขาวเพื่อบอกถึงลักษณะสีขาวขุ่น พบเฉพาะในวรรณกรรมนิทานไทยภาคใต้ ใช้ว่า “ข้าวขาวราวไข่มด” ไข่มดเป็นระยะตัวอ่อนของมด เป็นเม็ดสีขาวหัวแหลมท้ายแบน ความเปรียบนี้เป็นการนำสีไข่มดมาใช้บอกถึงลักษณะของข้าวสารสีขาวขุ่น น่าสนใจว่าที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีข้าวท้องถิ่นพันธุ์หนึ่งชื่อว่าข้าวไข่มดรีน ซึ่งเมื่อพิจารณาชื่อของข้าวชนิดนี้พบว่าเป็นการนำ

ลักษณะและสี ของไข่มดชนิดหนึ่งมาเป็นคำเปรียบเรียกข้าวพันธุ์นี้ ทำนองเดียวกับการนำสีของไข่มดมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะของข้าวสารที่กล่าวถึงว่ามีสีขาวนวล

(2) การนำสีผิวของเทศมาเปรียบกับสีดำเพื่อบอกถึงลักษณะสีดำเข้ม พบเฉพาะในวรรณกรรมนิทานไทยภาคใต้ ใ้ว่า “ดำหมุกหมึกเหมือนกับเทศ” คำว่าเทศในความหมายอย่างกว้าง หมายถึงผู้คนต่างถิ่น แต่ในวรรณคดีสื่อความถึงผู้คนที่มาจากเอเชียใต้ เช่น ประเทศอินเดีย ศรีลังกา บังคลาเทศ ซึ่งผิวสีดำเข้มกว่าผู้คนที่อยู่ในประเทศไทยที่ส่วนใหญ่ผิวเหลือง ส่วนคำว่าหมุกหมึกหมายถึงมาก ใช้ประกอบคำ ดังนั้นคำเปรียบผิวดำเหมือนเทศจึงสื่อถึงลักษณะของสีผิวที่ดำมาก เหตุที่คำเปรียบนี้พบเฉพาะในวรรณกรรมนิทานไทยภาคใต้ อาจเพราะผู้คนจากเอเชียใต้ที่เข้ามาค้าขายและเผยแผ่ศาสนาในพื้นที่ภาคใต้มาตั้งแต่อดีต ผู้คนจากสองดินแดนได้ติดต่อสัมพันธ์ เรียนรู้ลักษณะเฉพาะและนิสัยใจคอกันมาช้านาน สามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มตนกับอีกกลุ่มหนึ่งที่เดินทางเข้ามาได้อย่างชัดเจน จึงปรากฏการนำลักษณะเฉพาะของกลุ่มคนที่คบหากันมากล่าวในเชิงความเปรียบกับคำเรียกสี เพื่อสื่อความหมายให้เห็นภาพชัดเจนขึ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค ทำให้เห็นว่าประการแรก ผู้แต่งวรรณกรรมเลือกนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติใกล้ตัว ไม่ว่าจะเป็นพืช มนุษย์ สัตว์ ทรัพยากร สสารที่จับต้องไม่ได้ ปฏิกริยาทางธรรมชาติ และดวงดาว มาเปรียบกับสีต่าง ๆ ในเชิงอุปมา คือ เปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเชื่อมที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าเหมือน เช่น ดุจ ดัง ราว รวากับ เปรียบ ทั้งนี้เพื่อที่จะสื่อความหมายอย่างเฉพาะว่าสิ่งนั้นมีสีเข้มหรือสีอ่อน สีดำนหรือสีแวววาว อันทำให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพเกี่ยวกับตัวละคร ฉาก และเหตุการณ์ในวรรณกรรมนิทานไทยได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น อีกทั้งบางครั้งก็ได้สอดแทรกความหมายแฝงในเชิงยกย่องหรือด้อยค่าสิ่งนั้น บางทีก็เป็นถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกของตัวละครไว้ด้วย ผลการศึกษาข้างต้นสอดคล้องกับงานของ ธนัญญากุล พรทิพยพานิช “ศึกษาคำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์” ที่พบว่า ผู้แต่งวรรณกรรมนิทานนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติ เช่น สัตว์ พืช และวัตถุในธรรมชาติ มากล่าวในเชิงเปรียบเทียบเป็นคำเรียกสี (ธนัญญากุล พรทิพยพานิช, 2557)

ประการที่สอง การศึกษาคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค ทำให้เข้าใจการเลือกนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเปรียบและเห็นถึงลักษณะทางกายภาพของ 4 ภาค ทั้งสิ่งที่พบร่วมกันในธรรมชาติ และสิ่งที่พบมากในภาคใดภาคหนึ่งซึ่งแสดงถึงลักษณะเฉพาะของภาคนั้น การเลือกสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาเปรียบเพื่อสร้างคำเรียกสีดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความช่างสังเกตของผู้แต่งวรรณกรรมนิทานไทยที่เลือกสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวมากกล่าวในเชิงเปรียบเทียบเพื่อบอกความคิดและพรรณนาความรู้สึกที่ผู้แต่งต้องการจะสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น ข้อค้นพบนี้เป็นไปในทิศทางเดียวกับที่ เสาวณิต วิงวอน กล่าวในบทความเรื่องสีในวรรณกรรม ไว้ว่า แม้วรรณกรรมจะเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่ใช้ตัวอักษรเป็นสื่อ ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดสีให้เห็นได้ด้วยตา แต่ผู้แต่งวรรณกรรมก็มีวิธีการทางวรรณศิลป์ในการใช้สีด้วยการให้สัมผัสได้ด้วยอารมณ์และมโนภาพ (เสาวณิต วิงวอน, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

คำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค มีที่มาจากการนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติใกล้ตัวมาเป็นคำเปรียบเพื่อบอกถึงลักษณะสีของสิ่งที่มีผู้แต่งกล่าวถึง แสดงถึงความช่างสังเกตของผู้แต่งในการเลือกนำสิ่งรอบตัวมาเป็นคำเปรียบเพื่อบอกเรื่องราว ทั้งยังสะท้อนให้เห็นสภาพธรรมชาติของแต่ละท้องถิ่น และความคิดความเชื่อของผู้คนที่แฝงอยู่ในคำเรียกสีประเภทนี้

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค ทำให้ทราบว่า วิธีชีวิตของผู้คนในอดีตอยู่ใกล้ชีวิตธรรมชาติ ผู้แต่งวรรณกรรมนิทานไทยซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมได้เลือกนำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติรอบตัวและพบได้มากในพื้นที่มาเป็นคำเปรียบเพื่อบอกลักษณะเฉพาะของสี แนะนำให้อ่านจินตนาการไปตามเรื่องราวและสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกของตัวละคร ขณะเดียวกันคำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติก็สะท้อนให้เห็นสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในอดีตหลายแง่มุม และแสดงถึงความคิดความเชื่อของผู้คนที่แฝงอยู่ในการนำธรรมชาติมาเปรียบเพื่อบอกลักษณะของสีอย่างเจาะจงด้วย ผลการวิจัยนี้นอกจากจะได้คำเรียกสีจากความเปรียบกับธรรมชาติไว้เป็นคลังคำภาษาถิ่นในแต่ละภาคแล้ว ยังทำให้เข้าใจสภาพสังคมและความคิดความเชื่อของผู้คนในอดีตเพิ่มขึ้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษา คำเรียกสีจากวรรณกรรมท้องถิ่นโดยแบ่งเป็นยุคสมัย เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของคำเรียกสีในแต่ละสมัย อันจะทำให้การศึกษาคำเรียกสีจากวรรณกรรมท้องถิ่นครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดุชนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง “คำเรียกสีในวรรณกรรมนิทานไทย 4 ภาค” ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมธาวี ยุทธพงษ์ธาดา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- ชวน เพชรแก้ว. (2565). ภาษาสะท้อน นสังคมวัฒนธรรมผ่านวรรณกรรมภาคใต้. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (เอกสารอัดสำเนา).
- ธัญญ์กุล พรทิพย์พานิช. (2557). คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรทิพย์ ชังธาดา. (2539). วรรณกรรมท้องถิ่น. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 4 ธันวาคม 2554. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิภาที ทิพย์คงคา. (2553). คำเรียกสีในภาษาไทยสมัยอยุธยา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ประยุกต์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศุภมาส เองฉ้วน. (2543). คำเรียกสีและโลกทัศน์เรื่องสีของคนไทย สมัยสุโขทัยและสมัยปัจจุบัน. ใน ดุชนิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวณิต วิงวอน. (2555). อักษรสวรรค์ รวมบทความวิชาการเนื่องในโอกาสเกษียณอายุราชการของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวณิต วิงวอน. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (2563). ภาพรวมและลักษณะของวรรณคดีท้องถิ่นภาคกลาง : บทสังเคราะห์จากโครงการนามานุกรมวรรณคดีท้องถิ่นภาคกลาง. ศิลปศาสตร์ปริทัศน์, 15(2), 60-75.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2538). คำเรียกชื่อและการรับรู้ชื่อของชาวต่างประเทศและชาวไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อุดม หนูทอง. (2521). วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ประเพณีทานประโลมโลก. สงขลา: ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา*

MESSAGE DESIGN AND MEDIA UTILIZATION FOR MAYORAL ELECTION CAMPAIGNS IN SONGKHLA PROVINCE

นุสรา ชัยรามัน*, กานต์ บุญศิริ, วิทยาธร ท่อแก้ว, สมาน งามสนิท

Nutsara Chairaman*, Karn Boonsiri, Wittayatorn Tokeaw, Saman Ngamsanit

คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Communication Arts, Sukhothai Thammathirat Open University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: lee-na@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจังหวัดสงขลา เกี่ยวกับ 1) การออกแบบสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 2) การใช้สื่อดั้งเดิมในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง 3) การใช้สื่อใหม่ในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และ 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 4.1) นายกเทศมนตรี 4.2) ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี 4.3) นักออกแบบและผลิตสื่อ และ 4.4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารและการวางแผนทางการเมือง รวม 33 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การออกแบบสารฯ ได้แก่ 1.1) ออกแบบสารและสื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้รับสาร เนื้อหาทันสมัยและเข้าถึงผู้รับสารทุกกลุ่ม 1.2) สารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มีจุดยืน เข้าใจง่าย สร้างภาพจำและดึงดูดใจ และ 1.3) โลโก้ สัญลักษณ์และชื่อทีม จดจำง่าย ใช้ภาษาถิ่นและสื่อนโยบายที่ทำได้จริง 2) สื่อดั้งเดิมที่ใช้ ได้แก่ สื่อบุคคลที่มีทักษะการสื่อสารและภาพลักษณ์ที่ดี สื่อสารแบบตัวต่อตัว สื่อสิ่งพิมพ์ต้องทันสมัยดึงดูดใจคนทุกรุ่น สื่อรณรงค์ ต้องเสียงดังฟังชัด สื่อด้วยเพลงหรือบทกลอน และสื่อกิจกรรม เน้นการเปิดตัวผู้สมัครและมีกิจกรรมสม่ำเสมอ 3) สื่อใหม่ที่ใช้ ได้แก่ เฟซบุ๊ก ไลน์ ยูทูบและอินสตาแกรม และ 4) แนวทางการพัฒนาการสื่อสารรณรงค์ ได้แก่ ระดมการใช้สื่อใหม่ให้ครบทุกช่องทาง พัฒนาทักษะผู้ส่งสารด้านการใช้สื่อใหม่อย่างคุ้มค่าและพัฒนาบุคลิกภาพของสื่อบุคคล

คำสำคัญ: การออกแบบสาร, การใช้สื่อ, การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง, นายกเทศมนตรี

Abstract

The purposes of this dissertation were to study message design and media utilization for Mayoral election campaigns about 1) election campaign message design 2) using traditional media in election campaign communications 3) using new media for election campaign communication and 4) guidelines for the development of communications for election campaigns. This qualitative dissertation interviews 33 key informants: 4.1) mayor 4.2) mayor's advisor 4.3) media designer and producer and 4.4) specialist in communication and political planning. The research tools were

structured in - depth interviews, data collection with in - depth interviews and descriptive data analysis. The study's findings revealed that; 1) election campaign message design consisted of 1.1) design messages and media to meet the needs of the audience. The content is up - to - date and accessible to all groups of receivers 1.2) message contents in the same direction, easy to understand, create a memorable and attractive image and 1.3) Logo, emblems and team names are easy to remember, use local dialects and convey policies that practical. 2) using traditional media in election campaign communications were personal media with good communication skills and image, Face - to - face communication, printing media must be modern and appealing to every generation, car announcement must be loud and clear, and have regular activities with focus on launching candidates. 3) using new media for election campaign communication as facebook, Line, youtube and Instagram and 4) guidelines for the development of communications for election campaigns; mobilize the use of new media across all channels, develop messenger skills in using new media worthwhile and developing personal media personalities. work.

Keywords: Message Design, Media Utilization, Election Campaigns, Mayor

บทนำ

การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเป็นปรากฏการณ์ทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในทางการเมือง เนื่องจากเป็นกลไกที่จะทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของผู้สมัครและเป็นกระบวนการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกผู้สมัครว่าใครจะเป็นตัวแทนของตนในการใช้อำนาจอธิปไตย การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับชาติลงไปถึงระดับท้องถิ่น ซึ่งพรรคการเมืองและผู้สมัครจะต้องใช้สื่อและกลยุทธ์ในการสื่อสารเพื่อให้ตนเองได้เปรียบคู่แข่งในการเลือกตั้งและประชาชนตัดสินใจเลือกพรรคหรือทีมของตนให้เข้าไปทำหน้าที่บริหารต่อไป (สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, 2563) การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีเป็นการเมืองระดับท้องถิ่นหนึ่งที่มีการแข่งขันกันสูงในการหาเสียงเลือกตั้ง โดยทีมผู้สมัครจะทำการรณรงค์หาเสียงเพื่อสื่อสารนโยบายและอุดมการณ์ทางการเมืองของตนไปยังประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อสร้างความนิยม ความศรัทธาเชื่อมั่นและการยอมรับ รับฟัง คล้อยตาม จนทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเกิดการตัดสินใจเลือกตนเองเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารเทศบาล ทั้งนี้เพื่อให้การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนั้นประสบผลสำเร็จ ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีกระบวนการวางแผนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง อันได้แก่ การพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้สมัคร การสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุน กำหนดทีมงาน และออกแบบสื่อในการรณรงค์หาเสียง (พิมพ์บุญ เตียไม้ไทย, 2559)

จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดเป็นพื้นที่ทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดและมีศักยภาพสูงสุดในเขตภาคใต้ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ สูงสุด เช่น การมีด่านพรมแดนติดกับประเทศมาเลเซีย 3 ด้าน มีท่าเรือน้ำลึก มีการคมนาคมขนส่งทางรางกับประเทศเพื่อนบ้านและระหว่างจังหวัด รวมทั้งมีท่าอากาศยานนานาชาติ (วิทยาลัยเทคนิคสงขลา, 2564) อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม และมีเทศบาลนคร จำนวนถึง 2 แห่ง เทศบาลเมือง 11 แห่งและเทศบาลตำบล 35 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสงขลา, 2565) ด้วยเหตุที่จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพและมีความสำคัญทางเศรษฐกิจ จึงส่งผลให้มีการแข่งขันทางการเมืองในระดับท้องถิ่นค่อนข้างสูง โดยเฉพาะการเลือกตั้งในพื้นที่เทศบาลขนาดใหญ่ เช่น เทศบาลนครสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองเขารูปช้าง เทศบาลเมืองสะเดา เทศบาลตำบลจะนะ และเทศบาลตำบลบ้านนา เป็นเทศบาลที่มีการแข่งขันทางการเมืองสูงเนื่องจากเป็น

พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษทางชายแดนภาคใต้ ดังนั้น ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในพื้นที่ดังกล่าว ผู้สมัครจึงต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงานด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจะต้องออกแบบสารและเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นผู้รับสาร เนื่องจากประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลต่าง ๆ ของจังหวัดสงขลา มีความแตกต่างหลากหลายทั้งศาสนา วัฒนธรรม การศึกษา และถิ่นที่อยู่อาศัย การออกแบบสารและการใช้สื่อในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจึงต้องมีการวางแผนการออกแบบสารและเลือกใช้สื่ออย่างรอบคอบ รวมทั้งต้องใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ผสมผสานกับการสื่อสารแบบดั้งเดิม เพื่อให้การหาเสียงเลือกตั้งประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเลือกตั้งเทศบาลเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564 มีการเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น 48 เทศบาล (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดสงขลา, 2564) พบว่า มีการแข่งขันทางการเมืองในระดับสูง มีการใช้สื่อหลากหลายประเภทอย่างเข้มข้นในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีในจังหวัดสงขลาจะต้องมีทีมงานด้านการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่มีความรู้ มีความเข้าใจและเน้นเนื้อหาของสารที่เป็นสาระสำคัญในการสื่อสารกับประชาชน เพื่อโน้มน้าวใจประชาชนให้เปิดรับ นำไปสู่การยอมรับ คล้อยตาม เห็นด้วยและตัดสินใจเลือกผู้สมัครนั้นเข้าไปทำหน้าที่ในการบริหารงานเทศบาล ดังที่ ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน ศึกษาพบว่า ในการออกแบบสาร ผู้กำหนดสารจะต้องเข้าใจเนื้อหาของสารและมีความเข้าใจการรับรู้ของผู้รับสาร รวมทั้งเข้าใจวัตถุประสงค์ของการส่งสารด้วย (ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2563) ดังนั้น สารที่ทีมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจะต้องออกแบบจึงควรประกอบไปด้วยสาระต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณสมบัติ บุคลิกลักษณะของผู้สมัคร วิสัยทัศน์ นโยบาย โลโก้ สัญลักษณ์ ผลงาน ฯลฯ โดยผู้ออกแบบสารจะต้องสามารถออกแบบสารที่สามารถสื่อถึงผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งเป็นผู้รับสารได้ทุกกลุ่ม ทั้งกลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มพลังแฝง กลุ่มพลังเงียบหรือแม้แต่กลุ่มผู้สนับสนุนฝ่ายตรงข้ามเพื่อโน้มน้าวให้มาสนับสนุนตนเอง รวมทั้งจะต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจภูมิหลัง ปัญหาความต้องการของประชาชนผู้รับสาร เพื่อให้สามารถออกแบบสารได้ตรงหรือโดนใจผู้รับ

นอกจากนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งยังต้องวิเคราะห์และพิจารณาเลือกใช้สื่อในการส่งสารให้ถูกต้อง เหมาะสม และตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย โดยอาจเลือกใช้สื่อดั้งเดิม เช่น การเดินพบปะเยี่ยมเยียนแกนนำและผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง การแจกแผ่นพับ โปสเตอร์ เสียงตามสาย รถแห่ และการปราศรัย เป็นต้น รวมทั้งการใช้สื่อใหม่โดยสามารถสื่อสารได้สองทางผ่านทางระบบเครือข่ายและเป็นสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ยูทูบ และไลน์ เป็นต้น ซึ่งจะสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัย ทุกอาชีพ ทำให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งและผู้สมัครสื่อสารกันอย่างรวดเร็ว ผู้ส่งและผู้รับสามารถตอบโต้ นำเสนอเสนอความคิดเห็นได้รวดเร็ว และผู้ส่งสามารถส่งสารไปยังผู้รับได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มผู้รับได้มากยิ่งขึ้น สามารถรับรู้ปัญหาและนำเสนอทางแก้ไขได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (พสนันท์ ปัญญาพร, 2555) ดังนั้น การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชัยชนะในการเลือกตั้งทุกระดับ จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาการออกแบบสาร การใช้สื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่เพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี นำไปสู่แนวทางการพัฒนาการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำความรู้ทางวิชาการที่ได้รับไปปรับปรุงพัฒนาการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการออกแบบสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาการใช้สื่อดั้งเดิมในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา

3. เพื่อศึกษาการใช้สื่อใหม่ในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดำเนินการวิจัยโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ पोสเตอร์ แผ่นพับ บัตรแนะนำตัวและสื่อต่าง ๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ก แอปพลิเคชันไลน์ และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth interview)

2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ในงานวิจัยนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) เลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจังหวัดสงขลา อย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 1 ปี ได้แก่ 1) นายกเทศมนตรี 6 คน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรีเทศบาลนครสงขลา, นายกเทศมนตรีเทศบาลนครหาดใหญ่, นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเขารูปช้าง, นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสะเตา, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลจะนะและนายกเทศมนตรีเทศบาลบ้านนา 2) ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี 12 คน 3) นักออกแบบและผลิตสื่อ 12 คน และ 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารและการวางแผนทางการเมือง 3 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 33 คน พื้นที่ศึกษา คือ เทศบาลในจังหวัดสงขลา 6 แห่ง ประกอบด้วย 1) เทศบาลนครสงขลา 2) เทศบาลนครหาดใหญ่ 3) เทศบาลเมืองเขารูปช้าง 4) เทศบาลเมืองสะเตา 5) เทศบาลจะนะ และ 6) เทศบาลตำบลบ้านนา

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจังหวัดสงขลา แบ่งเป็น 2 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 ใช้สัมภาษณ์นายกเทศมนตรี ทีมที่ปรึกษานายกเทศมนตรี และนักออกแบบและผลิตสื่อของเทศบาลทั้ง 6 แห่ง

ชุดที่ 2 ใช้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารและการวางแผนทางการเมือง

แบบสัมภาษณ์ทั้ง 2 ชุดประกอบด้วยข้อมูล 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 การออกแบบสารเพื่อการสื่อสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ส่วนที่ 3 การใช้สื่อดั้งเดิมในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ส่วนที่ 4 การใช้สื่อใหม่ในการสื่อสารเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง และส่วนที่ 5 แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

4. **การเก็บรวบรวม** ในงานวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ คือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากโปสเตอร์ แผ่นพับ บัตรแนะนำตัวและสื่อต่าง ๆ ได้แก่ เฟซบุ๊ก แอปพลิเคชันไลน์ 2) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลหลัก จัดทำบัญชีรายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก จากนั้นติดต่อประสานงานเพื่อขอนัดวันเวลาและสถานที่สัมภาษณ์ ระหว่างการสัมภาษณ์ทำการจดบันทึกย่อและบันทึกเสียงและภาพถ่ายระหว่างสัมภาษณ์ โดยมีระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง วันที่ 1 สิงหาคม 2563 ถึง วันที่ 30 มีนาคม 2564 จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาเรียบเรียงและสรุปเอกสาร จัดทำตารางจัดระเบียบข้อมูล แยกตามประเด็นหลักของการศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสร้างข้อสรุปตามกรอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้าและตรวจสอบความน่าเชื่อถือการวิจัยตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ จากนั้นจึงนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการศึกษาในพื้นที่เทศบาล 6 แห่งในจังหวัดสงขลา ประกอบด้วย 1) เทศบาลนครสงขลา 2) เทศบาลนครหาดใหญ่ 3) เทศบาลเมืองเขารูปช้าง 4) เทศบาลเมืองสะเดา 5) เทศบาลจะนะ และ 6) เทศบาลตำบลบ้านนา ผลการศึกษาพบว่า มีการจัดตั้งทีมออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจังหวัดสงขลา จำนวน 6 ทีมในแต่ละพื้นที่วิจัย ประกอบด้วย 1) ทีมรวมพลังสามัคคี 2) ทีมสะเดาพัฒนา 3) ทีมจะนะ 4) พลังใหม่ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) 5) ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ และ 6) ทีมเขารูปช้างพลังใหม่

1. การออกแบบสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แบ่งเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1.1 การออกแบบชื่อทีม โลโก้ สัญลักษณ์ เพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของทีมรวมพลังสามัคคี จะเน้นความสอดคล้องสัมพันธ์กันของสารทั้ง 3 อย่าง เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนรู้สึกถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทีมสะเดาพัฒนา ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ เน้นโลโก้ สัญลักษณ์ที่ติดตา จำง่าย สื่อถึงการพัฒนาเมืองแบบภาพรวมไม่เจาะจงพื้นที่ ทีมจะนะพลังใหม่ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ เน้นการสร้างพลังการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เป็นส่วนหนึ่งของทีม ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) ใช้ภาษาถิ่นเพื่อให้ชาวบ้านจดจำง่าย เข้าถึงง่าย ดังตัวอย่างข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

“...การออกแบบสารที่ดีเหมาะสมเป็นเครื่องมือการสร้างประสบการณ์ การรับรู้และชักจูงใจประชาชน การออกแบบสารเพื่อการรณรงค์นั้น ต้องเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน มีอัตลักษณ์ สั้น กระชับ สร้างการจดจำบอกถึงตัวตนผู้สมัคร ...” (นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลตำบลบ้านนา, 2566)

“...การออกแบบสารที่ดีมีความสำคัญต่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพราะทำให้ประชาชนรับทราบตัวผู้สมัคร เข้าใจนโยบาย สื่อต่าง ๆ ต้องติดตา ต้องใจ สร้างกระแส ซึ่งหลักในการออกแบบสารนั้น ต้องทำควบคู่ไปกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น เช่น การใช้สื่อวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อให้การสื่อสารเข้าถึงผู้รับสารในชุมชนได้ ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง ไม่ขัดต่อกฎหมายการเลือกตั้ง...” (นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลตำบลจะนะ, 2566)

1.2 การออกแบบสโลแกน ทีมรวมพลังสามัคคี ทีมจะนะพลังใหม่ ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ มีลักษณะสั้น จำง่ายและเน้นให้เห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของชุมชน ทีมสะเดาพัฒนา สื่อถึงการทำงานที่ไม่แบ่งชนชั้น ฐานะ และใช้โลโก้ที่สั้น จำง่าย ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) เน้นสั้น ง่าย ทำได้จริง ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ เน้นประโยชน์ของประชาชนที่ต้องมาก่อนเรื่องอื่น ดังตัวอย่างข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กล่าวไว้ว่า

“...การออกแบบสารมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะสาร คือ เครื่องมือในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งการออกแบบสารนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน สวยงาม เข้าใจง่าย อ่านง่าย ประชาชนเข้าถึงแนวคิดและนโยบายของทีม สื่อให้ เห็นถึงตัวผู้สมัคร...” (นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเขารูปช้าง, 2566)

“...ลักษณะของสารเพื่อการรณรงค์ที่ดีจะต้องมียุทธศาสตร์ที่อ่านง่าย เข้าใจง่าย สะดุดตา ใช้ภาษาที่ชวนจดจำ สร้างจุดเด่นให้เห็นถึงตัวตนผู้สมัคร สบายตา น่าสนใจ” (นายกเทศมนตรีเทศบาลนครหาดใหญ่, 2566)

1.3 การออกแบบวิสัยทัศน์ อุดมการณ์ที่รวมพลังสามัคคี ชี้ให้เห็นความเป็นนักการเมืองรุ่นใหม่ ที่เน้นการเมืองแบบสร้างสรรค์ที่มั่งคั่งพัฒนา คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาที่มั่งคั่งพลั่งใหม่ให้ความสำคัญกับความสุขของคนในท้องถิ่น ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พี่หลวงคร) ลักษณะการท้าทายและจูงใจให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนาที่ดีกว่า ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ สะท้อนตัวตนผู้สมัครที่เป็นคนเรียบง่าย เข้าถึงง่ายและเป็นกันเอง ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ สื่อให้เห็นถึงการเป็นผู้อุทิศตนเพื่อส่วนร่วม ดังตัวอย่างข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กล่าวไว้ว่า

“...การออกแบบสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงสำคัญมาก เนื่องจากการสร้างการรับรู้ ให้กับประชาชนเกี่ยวกับนโยบาย วิสัยทัศน์ ข้อมูลผู้สมัคร กิจกรรมข่าวสารของทีมซึ่งสารที่ออกมานั้นจะต้องตรงกับความต้องการของผู้รับสาร นโยบายต้องมาจากปัญหาของประชาชนคำนึงถึงประชาชนผู้รับสารเป็นสำคัญ...” (นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลนครหาดใหญ่, 2566)

“...การออกแบบสารที่จะส่งไปยังประชาชนผู้รับสาร ให้เกิดการยอมรับทีม ยอมรับผู้สมัคร ยอมรับนโยบาย เป็นองค์ประกอบในการสร้างความพึงพอใจให้กับทีม ซึ่งสารที่ออกแบบมานั้น ต้องแสดงให้เห็นความเป็นทีม เห็นตัวผู้สมัคร นโยบายเข้าใจง่าย ทำได้จริง สีสันสดใส ชัดเจน ลักษณะการออกแบบสารจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพความพร้อมของทีม ภาพลักษณ์ของทีม...” (นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลเมืองเขารูปช้าง, 2566)

1.4 การออกแบบคุณสมบัติของผู้สมัครที่รวมพลังสามัคคี ให้เป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ มีภาพลักษณ์ดี ภูมิหลังดี ทีมสะอาดพัฒนาที่มีการวิเคราะห์จุดเด่นเพื่อสร้างเป็นจุดขาย เช่น อายุไม่น้อยแต่ประสบการณ์มาก เน้นภาพลักษณ์ที่ดูทันสมัยที่มั่งคั่งพลั่งใหม่ ใช้ภูมิหลังของครอบครัวและสกุล สื่อให้เห็นการเป็นผู้สมัครที่มีความสัมพันธ์กับนักการเมืองระดับชาติทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พี่หลวงคร) สร้างอัตลักษณ์โดดเด่นในการเป็นคนพื้นถิ่นและใช้ภาษาถิ่น สื่อให้เห็นความเป็นกันเอง เป็นพี่น้อง ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ เน้นความเป็นคนเรียบง่าย สุภาพ มีประสบการณ์ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ เน้นการขายประสบการณ์และภูมิหลังทางการเมือง ดังตัวอย่างข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กล่าวไว้ว่า

“...ออกแบบสารเน้นตัวผู้สมัคร คุณสมบัติผู้สมัคร ภาพลักษณ์ และนโยบายของพรรค เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ รับทราบนโยบาย และตัวผู้สมัครของทีม...” (นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสะเดา, 2566)

“...ในการออกแบบสารนั้น สารที่ออกมาต้องบ่งบอกถึงตัวตนผู้สมัคร สารที่ออกมาประชาชนมีความเข้าใจ เกิดการรับรู้ สร้างการจดจำ เห็นภาพลักษณ์ ของผู้สมัคร สี เบอร์ ภาพ อักษร คมชัด โลโก้ สโลแกน ต้องสื่อให้เห็นถึงการมีส่วนร่วม สามัคคี สร้างพลัง เลือกใช้โทนสีที่มีความหมาย เลือกใช้สื่อที่เหมาะสม ออกแบบมามีความเป็นมืออาชีพ” (ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลจะนะ, 2566)

1.5 การออกแบบนโยบายที่รวมพลังสามัคคี โดยลงพื้นที่สอบถามปัญหาประชาชนในการแก้ปัญหาให้ตรงความต้องการของประชาชนที่มั่งคั่งพัฒนา แจกแจงนโยบายเป็นรายด้านชัดเจน เช่น ด้านสาธารณสุข การท่องเที่ยว ฯลฯ ทีมจะนะพลั่งใหม่ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ สื่อให้เห็นนโยบายที่ทำได้จริงและตรงกับความต้องการของประชาชน และจัดหมวดหมู่ตามความสำคัญเร่งด่วนของนโยบาย ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พี่หลวงคร) เน้นนโยบายที่ทันสมัย ดังตัวอย่างข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กล่าวไว้ว่า

“...ร่วมกันวิเคราะห์ การออกแบบสารให้ เป็นไปตามความต้องการของผู้รับสาร นโยบายต้องตรงใจและแก้ปัญหาในพื้นที่ได้จริง สารต้องบ่งชี้ให้เห็นตัวตนผู้สมัคร สร้างความเชื่อถือ และความไว้วางใจ ข้อความกระชับ สีสันสดใส คมชัด ชัดเจน....” (ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลนครหาดใหญ่, 2566)

“...รูปแบบในการออกแบบสารนั้นจะต้องคำนึงถึงความต้องการผู้รับสารเป็นสำคัญ นโยบายที่สื่อออกไป ต้องครอบคลุม ทั้งด้านการบริโภค ความต้องการในการแก้ปัญหา นโยบายต้องโดนใจและเป็นที่ยึดจำ เข้าใจได้ง่าย สั้น สีสันสวยงามติดตามตามสมัย” (นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลนครหาดใหญ่, 2566)

1.6 การออกแบบผลงานที่รวมพลังสามัคคี ทีมออกแบบจะศึกษาภูมิหลังของผู้สมัครแต่ละคน คัดเลือกผลงานที่โดดเด่นมาเป็นจุดขายทีมสะอาดพัฒนา ทีมจะนะพลังใหม่ ใช้ผลงานทางการเมืองในอดีตเป็นจุดขาย ได้แก่ การเป็นอดีตนายกการเมืองท้องถิ่น การมีบิดาเป็นอดีตนายกการเมืองท้องถิ่น ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) เน้นผลงานของตนเองที่เคยเป็นอดีตนายกเทศมนตรีและใช้หวัคะแนนในการสื่อสารกับประชาชนแบบตัวต่อตัวในร้านน้ำชาและร่วมกิจกรรมมัสยิด ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่เน้นการสื่อสารผ่านสื่อบุคคล คือ หวัคะแนน แกนนนำที่ลงพื้นที่สื่อสารให้ประชาชนรับทราบถึงผลงานของผู้สมัคร ดังตัวอย่างข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่กล่าวไว้ว่า

“...สิ่งที่สื่อออกไปนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึงผลงาน ความรู้ ความสามารถ คุณสมบัติ และสร้างพลัง และสร้างการมีส่วนร่วมพัฒนาของเก่าให้ ดีกว่าเดิม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน...” (นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลเมืองสะเดา, 2566)

2. การใช้สื่อดั้งเดิมในการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

2.1 การใช้สื่อบุคคล ทีมรวมพลังสามัคคี โดยการหาคนในชุมชน ผู้นำกลุ่ม มาเป็นหวัคะแนน ลงพื้นที่เคาะประตูบ้าน โดยกำหนดพื้นที่รับผิดชอบให้แก่แต่ละทีมอย่างชัดเจนทีมสะอาดพัฒนา สรรหาบุคคลที่น่าเชื่อถือและประชาชนให้ความเคารพมาเป็นแกนนำ หวัคะแนน โดยให้พาผู้สมัครเข้าไปแนะนำตัวในพื้นที่ ทีมจะนะพลังใหม่ คัดเลือกผู้นำทางศาสนาและผู้นำชุมชนมาเป็นแกนนำและหวัคะแนน ลงพื้นที่โดยการเคาะประตูบ้าน เข้าถึงตัวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) ใช้ตัวผู้สมัครเป็นสื่อบุคคลหลัก ร่วมกับหวัคะแนนและแฟนคลับ ลงพื้นที่เคาะประตูบ้าน ร่วมกับการเสวนาตามสภากาแฟต่าง ๆ ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ ใช้ผู้นำชุมชน สมาชิกกลุ่ม อสม. สมาชิกชมรมต่าง ๆ ที่ประชาชนเชื่อถือเป็นทีมรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ คัดเลือกสื่อบุคคลจากผู้นำตามธรรมชาติ ที่มีต้นตระกูลใหญ่ ประชาชนเชื่อถือทำหน้าที่รณรงค์สื่อสารแบบพบปะกับคนในพื้นที่

2.2 การใช้สื่อสิ่งพิมพ์ ทีมรวมพลังสามัคคี ทีมสะอาดพัฒนา ทีมจะนะพลังใหม่ ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ ใช้โปสเตอร์ ไลน์ แผ่นพับ วารสาร หนังสือพิมพ์รายปักษ์ บัตรเล็ก โดยใช้สื่อบุคคลในการแจกจ่ายและติดตั้งในที่ที่ประชาชนเห็นได้สะดวก รวมทั้งติดรอบคันรถแห่

2.3 การใช้รถแห่ ทีมรวมพลังสามัคคี ทีมจะนะพลังใหม่ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ใช้ติดป้ายไลน์และเปิดคลิปเสียงที่มีทำนองบทเพลงสลับกับการพูดโฆษณาหาเสียง โดยกำหนดจำนวนรถแห่ พื้นที่และช่วงเวลาตามพระราชกฤษฎีกาการเลือกตั้ง ทีมสะอาดพัฒนาใช้รถแห่ 2 ประเภท คือ รถยนต์แห่เพื่อติดไลน์ เปิดคลิปเสียงเพลงและบทกลอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้สมัคร และรถพ่วงข้างประดับด้วยไลน์และนั่งไปพร้อมกับสื่อบุคคลที่ทำหน้าที่โฆษณาประชาสัมพันธ์ข้อมูลผู้สมัคร ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) ทำแผนการใช้รถแห่ก่อนเลือกตั้ง ระหว่างเลือกตั้งและ 3 วันก่อนวันเลือกตั้ง โดยส่งสารประเภทบทเพลง มโนราห์ ขับหนังตะลุง ทีมนคร

สงขลาสร้างสรรค์ จะใช้คนที่ชำนาญและรู้จักพื้นที่เป็นอย่างดีในการขับรถแท็กซี่ เพื่อให้สามารถเข้าถึงจุดต่าง ๆ ตามช่วงเวลาที่มีคนอยู่ในพื้นที่

2.4 การใช้วิทยุ ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ ใช้สปอร์ตวิทยุและส่งไปยังคลื่นที่มีผู้ฟังจำนวนมาก เน้นสารเกี่ยวกับตัวผู้สมัคร

2.5 การใช้สื่อกิจกรรม ทีมรวมพลังสามัคคี ทีมสะเดาพัฒนา ทีมจะนะพลังใหม่ ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ ทุกทีมมีแผนรณรงค์หาเสียงมีการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

3. การใช้สื่อใหม่ในการสื่อสารเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

3.1 การใช้สื่อเว็บไซต์ ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) มีการใช้เว็บไซต์เพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้สมัคร และอัปเดตข้อมูลของทีมทำงานทุกด้านอย่างสม่ำเสมอ

3.2 การใช้สื่อเฟซบุ๊ก ทีมรวมพลังสามัคคี ทีมสะเดาพัฒนา ทีมจะนะพลังใหม่ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ ใช้สื่อเฟซบุ๊กในการเผยแพร่นโยบาย ข้อมูลผู้สมัคร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม กิจกรรมการกุศล รวมทั้งเผยแพร่คลิปเสียง วิดีโอ นอกจากนั้น ยังระดมให้มีการกดไลค์ ติดตาม แชร์ข้อมูลต่าง ๆ และสนับสนุนโฆษณาเพื่อเผยแพร่ข่าวสารไปในวงกว้าง โดยจัดหาแอดมินที่ทักษะ มีความรู้ในการตอบคำถามและข้อโต้แย้งทางการเมือง

3.3 การใช้สื่ออินสตาแกรม ทีมรวมพลังสามัคคี ใช้อินสตาแกรมในการส่งสารประเภทบทความ นโยบาย วิสัยทัศน์ คุณสมบัติผู้สมัคร ภาพกิจกรรมและคลิปสั้น ๆ

3.4 การใช้สื่อยูทูบ ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) ใช้ยูทูบในการเผยแพร่คลิป ประมวลภาพกิจกรรมของทีมรณรงค์หาเสียงและผู้สมัคร

3.5 การใช้สื่อแอปพลิเคชันไลน์ ทีมรวมพลังสามัคคี ทีมสะเดาพัฒนา ทีมจะนะพลังใหม่ทีม พล.ต.ท.สาคร ทองมุณี (พีหหลวงคร) ทีมนครสงขลาสร้างสรรค์ ทีมเขารูปช้างพลังใหม่ ใช้ไลน์ในการส่งต่อข้อมูลผู้สมัคร นโยบาย สโลแกน จากคนสู่คน กลุ่มสู่กลุ่ม โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารระหว่างหัวหน้าคณะกับสมาชิกในเครือข่าย ทั้งกลุ่มเพื่อนและญาติพี่น้อง

4. แนวทางการพัฒนาการสื่อสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง

4.1 การพัฒนาการออกแบบสาร คือ ควรออกแบบสารให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสาร และเพิ่มทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อการสื่อสาร รวมทั้งใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างสรรค์ที่แตกต่าง เพื่อให้ประชาชนประทับใจ มีความแปลกใหม่ไม่ซ้ำใคร ทั้งนี้ผู้ส่งสารจะต้องวิเคราะห์กลุ่มผู้รับสารให้ได้เพื่อสามารถออกแบบสารและเลือกใช้สื่อที่ตรงกับความสนใจของผู้รับสารและบริบทของแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างกัน

4.2 การพัฒนาการใช้สื่อดั้งเดิม ไม่ว่าจะเป็นสื่อบุคคล สิ่งพิมพ์ หรือรถแห่จะต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสมและดึงดูดใจคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่า เน้นพัฒนาสื่อให้มีสีสันสดใส อ่านง่าย เข้าใจง่ายและมีความทันสมัย

4.3 การพัฒนาการใช้สื่อใหม่และสื่อสังคมออนไลน์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งควรเลือกเพิ่มช่องทางการใช้สื่อใหม่ให้หลากหลายและเข้าถึงผู้รับสารได้ทุกกลุ่มในวงกว้าง ในขณะเดียวกันก็ต้องพัฒนาทีมรณรงค์หาเสียงที่มีความสามารถในการใช้สื่อใหม่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลที่สำคัญตามข้อค้นพบจากการวิจัย ดังนี้

1. การออกแบบสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา อภิปรายได้ว่า

การออกแบบสารนั้นผู้ออกแบบสารจะต้องคำนึงถึงผู้รับสารเป็นสำคัญ ผู้ออกแบบสารต้องเข้าใจบริบทในการบริโภคสื่อของผู้รับสาร นอกจากนั้น เนื้อหาของสารจะต้องสั้น กระชับ สามารถเห็นหรืออ่านแล้วเข้าใจง่าย สร้างการจดจำ เมื่อสื่อสารออกไปแล้วต้องตรงใจ ถูกต้องและเข้าถึงได้ สารประเภทข้อทิ่ม โลก สัตว์ลักษณะ สโลแกนจะต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สารประเภทนโยบาย จะต้องสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้จริงและสารที่ใช้ในการรณรงค์เพื่อการหาเสียงเลือกตั้งนั้นจะต้องไม่สร้างความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในพื้นที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lasswell, H. D. ที่ได้เสนอเกี่ยวกับการออกแบบสารและการสื่อสารไว้ว่า 1) ใคร (who) ใครเป็นผู้ส่งสารหรือทำการสื่อสาร 2) พูดอะไร ด้วยวัตถุประสงค์อะไร (Says what, with purpose) 3) ใช้วิธีและช่องทางใด (By what means, in what channel) จะใช้สื่อใดเพื่อถ่ายทอดเนื้อหาของสารไปยังผู้รับได้ โดยสะดวก เพื่อช่วยในการส่งสารไปยังผู้รับให้เข้าใจได้อย่างถูกต้องและเกิดการเรียนรู้ 4) ส่งไปยังใครในสถานการณ์ใด (To whom, in what situation) ผู้ส่งสารไปยังผู้รับซึ่งเป็นใครบ้าง เนื่องในโอกาสอะไรและต้องรู้ว่าผู้รับสาร คือ กลุ่มใดบ้าง เพื่อให้สามารถเลือกสรรเนื้อหาและวิธีการส่งสารให้เหมาะสมกับผู้รับ (Lasswell, H. D., 1948) รวมทั้ง ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน ได้ศึกษาพบว่า การผลิตสื่อเพื่อการสื่อสารทางการเมืองและการปกครองท้องถิ่น จะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการผลิตสื่อ กลุ่มเป้าหมายของการใช้สื่อ เนื้อหาของสื่อ วิธีการเผยแพร่สื่อ ความคงทนในการใช้สื่อ เวลาในการผลิตสื่อ งบประมาณ บริบททางสังคมและวัฒนธรรม กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องและผู้สนับสนุนการผลิตสื่อ ในขณะที่การผลิตสื่อนั้นจะต้องสอดคล้องกับประเภทของสารทางการเมือง เช่น อุดมการณ์ นโยบายการหาเสียง การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและผลการดำเนินงานทางการเมืองนั้น ๆ (ญัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2563)

2. การใช้สื่อดั้งเดิมในการสื่อสารเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา อภิปรายได้ว่า การใช้สื่อดั้งเดิมยังคงมีความสำคัญต่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เนื่องจากปัจจุบันประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งยังชื่นชอบการหาเสียงเลือกตั้งแบบพบปะ พูดคุย และการลงพื้นที่หาเสียงของผู้สมัครอย่างเป็นกันเองกับชาวบ้าน การใช้สื่อบุคคลทั้งตัวผู้สมัครเอง หรือ แกนนำ หัวคะแนน ในการรณรงค์หาเสียงโดยการเคาะประตูบ้าน การเสวนาในสภากาแฟ การเดินแจกแผ่นพับตามตลาด การติดป้ายหาเสียง และการใช้สื่อกิจกรรมจึงยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการสื่อสารเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับข้อค้นพบจากงานวิจัยของ Gerald, L. C. เกี่ยวกับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยศึกษาวิธีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศญี่ปุ่น พบว่า การหาเสียงในเขตชนบท อาศัยผู้นำท้องถิ่นเป็นสำคัญ ส่วนการหาเสียงในเขตเมือง อาศัยสมาคมหรือองค์กรต่าง ๆ ที่อาสาช่วยหาเสียงหรืออาจใช้วิธีหาเสียงกับผู้ลงคะแนนโดยตรงแบบเคาะประตูบ้านรวมทั้งการใช้สื่อมวลชน (Gerald, L. C., 1971) และการศึกษาของ ญัฐนิชาห์ เพิ่มทองอินทร์ ที่พบว่า ในการเลือกตั้งทุกยุคสมัยไม่ว่าเวลาผ่านไปนานเท่าใด หัวคะแนนยังคงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการหาคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับผู้สมัครและยังดำรงอยู่คู่กับการเลือกตั้งของประเทศไทยในทุกสมัย ตั้งแต่มีระบบการเลือกตั้งของสังคมไทยในอดีตเป็นต้นมา และ พบว่า วิธีการในการสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญของหัวคะแนนระดับกลางและระดับล่าง คือ การสื่อสารโดยตรง แบบเดินเคาะประตูบ้าน ชนิดถึงตัวประชาชน ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการที่ทำให้หัวคะแนนได้มีโอกาส พบปะ พูดคุยกับประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้อย่างใกล้ชิด การได้เข้าไปพบปะทักทาย พูดคุย ทำให้รู้จักกันมากขึ้นและเป็นการเคารพผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นประเพณีอันดีงามของสังคมไทย ยิ่งไปกว่านั้นการสื่อสารโดยใช้สื่อบุคคลยังเป็นข้อได้เปรียบของการสื่อสารทางการเมืองที่ดีกว่าการสื่อสารผ่านแผ่นป้ายโฆษณา โปสเตอร์หรือเอกสารแผ่นพับแนะนำตัว (ญัฐนิชาห์ เพิ่มทองอินทร์, 2555) รวมทั้งยังสอดคล้องกับ กัมพล ทุมจันทิก ที่ได้ศึกษาพบว่า รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่นจะประกอบด้วย 3 รูปแบบ คือ การสื่อสารระหว่างบุคคลโดยการลงพื้นที่พบกับประชาชน การสื่อสารมวลชน โดยการใช้สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การสื่อสารโดยใช้รถแห่กระจายเสียงและการประชุมแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนั้น ยัง

พบว่า ช่องทางหรือรูปแบบการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของนักการเมืองท้องถิ่นและเหมาะสมกับผู้นำชุมชนและประชาชน ได้แก่ หอกระจายข่าว เสียงตามสาย และวิทยุชุมชน รถกระจายเสียง (กัมพล ทุมจันทิก, 2558)

3. การใช้สื่อใหม่ในการสื่อสารเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา อภิปรายได้ว่า สื่อใหม่ที่นำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งอย่างเฟซบุ๊กและไลน์ เป็นสื่อใหม่ที่ได้รับคามนิยมสูงสุดในการสื่อสารเพื่อรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา โดยมีการจัดตั้งกลุ่มไลน์ ซึ่งประกอบไปด้วย สมาชิกที่เป็นแกนนำหลักและแกนนำรอง เพื่อใช้ในการส่งต่อข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครและกิจกรรมของทีมเลือกตั้ง รวมทั้งใช้เป็นสื่อในการประสานการจัดกิจกรรมต่าง ๆ มีการระดมเครือข่ายเพื่อส่งต่อข้อมูลไปยังสมาชิกคนอื่น ๆ ได้นิวกว้าง สอดคล้องกับการศึกษาของ Campbell, S. W., & Kwak, N. ที่พบว่า องค์กรทางสังคมและสมาชิกขององค์กร สามารถได้ประโยชน์จากการรวมการสื่อสารของระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่เข้ากับสื่อผสมผสานต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นช่องทางเข้าถึงข่าวสารและช่องทางกระจายข่าวสาร ยิ่งกว่านั้น วิวัฒนาการของโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งพัฒนาไปเป็นอุปกรณ์ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับคอมพิวเตอร์ที่มีความทันสมัยและซับซ้อน เช่น iPhone ได้เปลี่ยนแปลงการติดต่อสื่อสารแบบจุดต่อจุด ไปเป็นเครื่องมือสื่อสารหลายช่องทางเพื่อใช้ประโยชน์ในการเข้าถึงแพร่กระจายและ จัดการข่าวสาร ทั้งนี้ การหลอมรวมของเทคโนโลยีต่าง ๆ (Technological Convergence) ทำให้รูปแบบและลักษณะการสื่อสาร ของกลุ่มคนที่เคยทำกิจกรรมร่วมกันแบบเดิม เริ่มเปลี่ยนแปลงไป รวมถึงการรวมตัวกันทางการเมือง และการหาเสียงเลือกตั้ง อาจเป็นการสื่อสารกันบนกระดานข่าวอิเล็กทรอนิกส์ แทนที่จะเป็นการสื่อสารผ่านการรวมตัวกันที่สภากาแฟแบบเดิม (Campbell, S. W., & Kwak, N., 2010) และการศึกษาของกานต์ บุญศิริ ที่พบว่า พรรคอนาคตใหม่เลือกใช้สื่อออนไลน์ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นอกจากจะสามารถเข้าถึงประชาชนได้จำนวนมากแล้ว สื่อออนไลน์ยังเป็นสื่อหลักของกลุ่มฐานเสียงคนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเลือกตั้งครั้งแรก ซึ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่เหล่านี้ไม่นิยมใช้สื่อดั้งเดิมเพื่อหาข่าวสารการเลือกตั้ง (กานต์ บุญศิริ, 2562)

นอกจากนั้น ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สุจิตา พัฒนศรีวิเชียร ที่ได้ศึกษาพบว่า กลยุทธ์การใช้สื่อสังคม (Social media) เพื่อรณรงค์ทางการเมืองในยุคสังคมเครือข่ายสำหรับประเทศไทยนักการเมืองใช้สื่อที่หลากหลายเพื่อรณรงค์ทางการเมือง โดยเฉพาะสื่อดั้งเดิมที่เป็นกระแสหลัก แต่เมื่อมีการเริ่มเข้ามาของอินเทอร์เน็ตและดาวเทียม ทำให้นักการเมืองหันมาให้ความสำคัญกับสื่อทางเลือกมากขึ้น เนื่องจากนักการเมืองและพรรคการเมืองสามารถเป็นเจ้าของสื่อได้เอง จึงสามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มผู้สนับสนุนได้โดยตรง นอกจากนั้น สื่อใหม่ยังถูกนำมาใช้ในการเคลื่อนไหวทางการเมือง เป็นช่องทางการสื่อสารระหว่างพรรคการเมือง แกนนำทางการเมืองและแกนนำทางการเมืองเคลื่อนไหว รวมทั้งใช้ในการติดต่อสื่อสารกับผู้สนับสนุนเพื่อระดมคนและการสนับสนุนทรัพยากรในการเคลื่อนไหวทางการเมืองด้วย (สุจิตา พัฒนศรีวิเชียร, 2562) และ คันธีรา ฉายาวงศ์ ศึกษาพบว่า แนวโน้มการเมืองไทยกับสื่อสังคมออนไลน์ในศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคการเมืองดิจิทัล (Politics Digital) ทั้งนี้สื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญของนักการเมืองในการรณรงค์หาเสียง การสร้างคะแนนนิยม และการสื่อสารกับประชาชน สื่อสังคมออนไลน์ยังเป็นเครื่องมือในการช่วยเพิ่มพื้นที่สาธารณะที่ใช้แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์การเมืองของประชาชนทั่วไป รวมทั้งแสดงพลังของมวลชนนำไปสู่การเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างรูปธรรม เช่น การชุมนุมประท้วง การแสดงสัญลักษณ์ที่มีนัยยะทางการเมือง และการต่อต้านหรือสนับสนุนกลุ่มทางการเมืองที่ตนเองชื่นชอบ เป็นต้น และยังพบว่า มีแนวโน้มการกระทำผิดจากการแสดงออกทางการเมืองในสื่อสังคมออนไลน์เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความเกลียดชัง และการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายอย่างรุนแรง จนบางครั้ง นำไปสู่อาชญากรรมทางการเมืองในโลกออนไลน์หรือกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมทางการเมืองในโลกจริงได้ (คันธีรา ฉายาวงศ์, 2564)

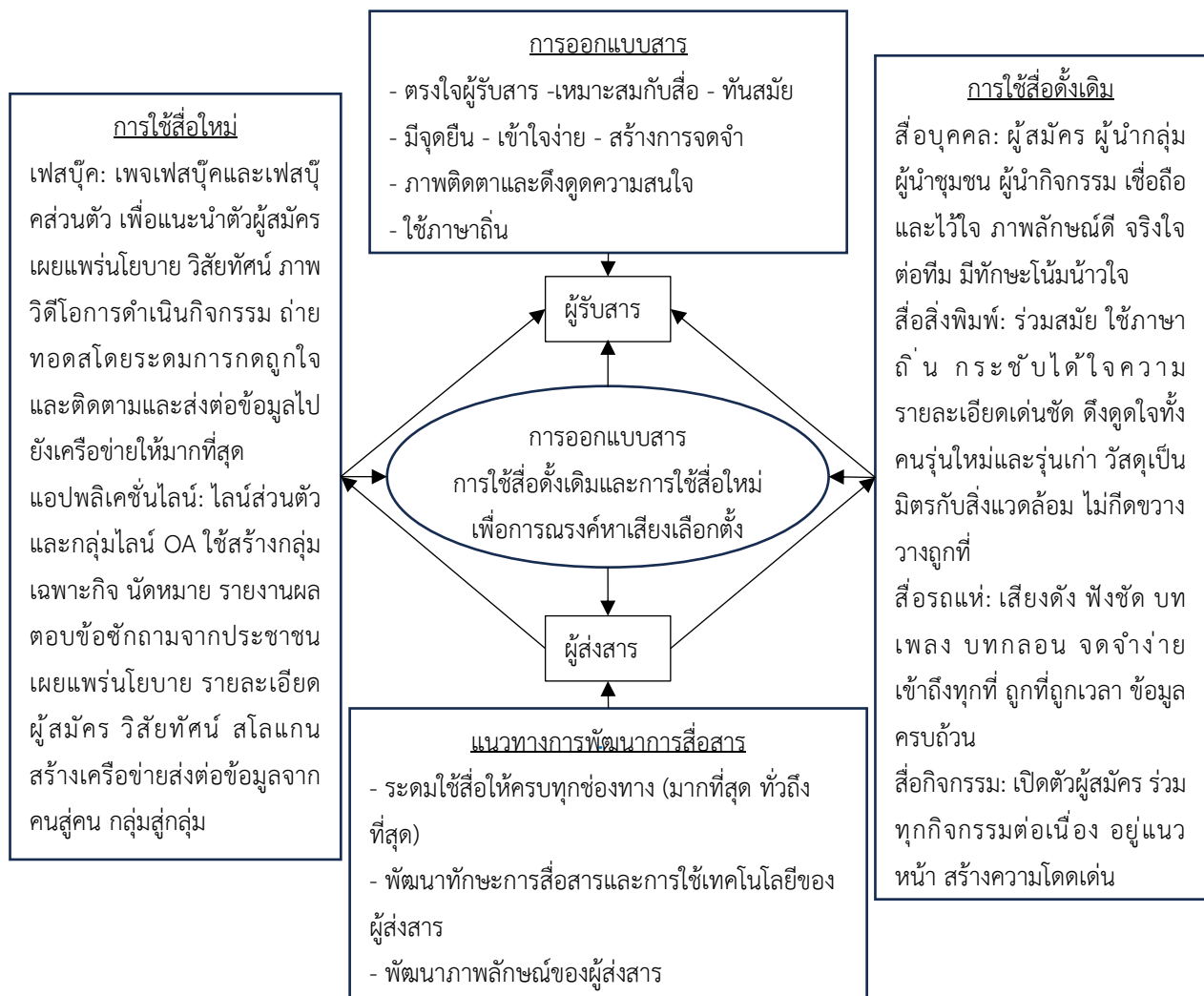
4. แนวทางการพัฒนาการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประกอบด้วยการพัฒนาการออกแบบสาร การพัฒนาการใช้สื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ให้เหมาะสมและให้ได้ประสิทธิผลสูงสุด โดย

พัฒนาการออกแบบสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งให้มีความทันสมัย ติดเทรนสังคม และสื่อถึงนโยบายที่มาจากความต้องการของประชาชน รวมทั้งนำเทคโนโลยีการออกแบบที่ทันสมัยมาใช้เพื่อผลิตสื่อทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ให้ดึงดูดใจกลุ่มผู้มีสิทธิเลือกตั้งผู้รับสาร นอกจากนี้ ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารให้มากขึ้นเนื่องจากผู้รับสารมีความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรมและความแตกต่างในเชิงพื้นที่หาเลือกตั้ง ซึ่งสุรพงษ์ โสณะเสถียร ได้ศึกษาและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการระดมสรรพกำลังของสื่อทุกรูปแบบไว้สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ กล่าวคือ การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งควรสร้างการรับรู้ เปลี่ยนทัศนคติและสร้างการยอมรับ ด้วยสื่อที่เข้าใจง่าย ดึงดูดใจและสื่อสารเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับผู้รับสาร (สุรพงษ์ โสณะเสถียร, 2563)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการออกแบบสารและการใช้สื่อที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจังหวัดสงขลา ได้แก่ การออกแบบสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งที่ตรงใจและเหมาะสมกับผู้รับสาร รวมทั้งใช้ภาษาและภาพที่เข้าใจง่าย ดึงดูดความสนใจและสร้างการจดจำ โดยสื่อสารผ่านสื่อดั้งเดิมได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อรณรงค์และสื่อกิจกรรมผสมผสานกับการใช้สื่อใหม่ ได้แก่ เพจบุ๊กและแอปพลิเคชันไลน์ ตามลำดับ เมื่อใช้การออกแบบสารและใช้สื่อผสมผสานร่วมกับการพัฒนาทักษะผู้สื่อสารและระดมการใช้สื่อทุกช่องทางแล้วจะนำไปสู่องค์ความรู้ในการออกแบบสารและใช้สื่อในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งดังโมเดลที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการออกแบบสารและการใช้สื่อที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีจังหวัดสงขลา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การออกแบบสารเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา เป็นเครื่องมือสำคัญที่ถูกนำมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง โดยสารที่ถูกออกแบบมาจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นศักยภาพของทีมรณรงค์หาเสียงและตัวผู้สมัครเองว่ามีความน่าเชื่อถือและดึงดูดความสนใจผู้มีสิทธิเลือกตั้งมากน้อยเพียงใด ซึ่งทีมผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรีจังหวัดสงขลา ทั้ง 6 ทีม จะออกแบบสารให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และเลือกใช้การสื่อสารที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่หาเสียง ในส่วนของเนื้อหาสารในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจะให้ความสำคัญกับการสื่อสารที่กระชับ ตรงใจ ถูกต้อง ชัดเจนและง่ายต่อการจดจำ โดยใช้การผสมผสานระหว่างสื่อดั้งเดิมและสื่อใหม่ ที่ประกอบด้วย สื่อดั้งเดิม คือ สื่อบุคคล ได้แก่ ตัวผู้สมัครเองและผู้นำชุมชนที่ประชาชนให้การยอมรับ เชื่อถือ และชื่นชอบ สื่อสารแบบถึงตัว โดยการลงพื้นที่ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ พบปะกับประชาชน และเคาะประตู นอกจากนั้นยังใช้สื่อสิ่งพิมพ์ที่ติดตั้งในพื้นที่ชุมชนหรือเส้นทางสัญจร โดยมีหลักเกณฑ์ในการทำสื่อด้วยอักษรหรือภาพที่ชัดเจนเกี่ยวกับข้อมูลผู้สมัครและใช้ข้อความที่ง่ายต่อการจดจำ รวมทั้งมีการแจกแผ่นพับ แผ่นพับแบบมือต่อมือไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และใช้รถแห่เพื่อสื่อสารในรูปแบบของบทเพลง บทกลอน อันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ ในส่วนของการใช้สื่อใหม่ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประกอบด้วย การสื่อสารผ่านเว็บไซต์ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ยูทูบและแอปพลิเคชันไลน์ โดยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาการออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อประยุกต์ใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลาในอนาคต คือ ทบทวนการออกแบบสารและเลือกใช้สื่อประเภทที่สามารถให้เข้าถึงกลุ่มผู้รับสารทั้งคนรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้ทำหน้าที่สื่อสารได้รับการพัฒนาทักษะในการใช้สื่ออย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กัมพล ทุมจันทิก. (2558). รูปแบบการสื่อสารของนักการเมืองท้องถิ่น กรณีศึกษาอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, 3(2), 19-33.
- กานต์ บุญศิริ. (2562). กลยุทธ์การใช้สื่อใหม่ในการหาเสียงเลือกตั้งของพรรคอนาคตใหม่. เรียกใช้เมื่อ 13 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.stou.ac.th/SchoolsWeb/commarts>
- คันธีรา ฉายาวงศ์. (2564). แนวโน้มการเมืองไทยกับสื่อสังคมออนไลน์ในศตวรรษที่ 21. วารสารเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน มทร. พระนคร, 6(1), 97-107.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2563). การบริหารจัดการภาพลักษณ์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางขุนทอง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ณัฐนิชาซ์ เพิ่มทองอินทร์. (2555). การสื่อสารเพื่อแสวงหาผลประโยชน์สูงสุดของห้วคณะ. ใน ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลจะนะ. (8 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีเทศบาลนครหาดใหญ่. (10 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลตำบลจะนะ. (8 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลตำบลบ้านนา. (5 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)

- นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลนครหาดใหญ่. (10 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรุา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลเมืองเขารูปช้าง. (14 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรุา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- นักออกแบบและผลิตสื่อเทศบาลเมืองสะเดา. (7 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรุา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- นายกเทศมนตรีเทศบาลนครหาดใหญ่. (10 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรุา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองเขารูปช้าง. (14 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรุา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสะเดา. (7 มกราคม 2566). การออกแบบสารและการใช้สื่อเพื่อการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา. (นุสรุา ชัยรามัน, ผู้สัมภาษณ์)
- พสนันท์ ปัญญาพร. (2555). แนวความคิดเกี่ยวกับสื่อใหม่ (New Media). เรียกใช้เมื่อ 13 กันยายน 2564 จาก <http://photosanan.blogspot.com/2012/03/new-media.html>
- พิมพ์บุญ เตียไม้ไทย. (2559). กลยุทธ์การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดเชียงราย: กรณีศึกษาการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2555. ใน ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- วิทยาลัยเทคนิคสงขลา. (2564). ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดสงขลา. สงขลา: งานศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ วิทยาลัยเทคนิคสงขลา.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดสงขลา. (2564). ประกาศผลการนับคะแนนเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จังหวัดสงขลา วันที่ 28 มีนาคม พ.ศ. 2564. เรียกใช้เมื่อ 6 กรกฎาคม 2565 จาก <https://www.hatyaicity.go.th/news/detail/193473>
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดสงขลา. (2565). ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดสงขลา. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.sk-local.go.th/content/nums>
- สุธิดา พัฒนศรีวิเชียร. (2562). กลยุทธ์การใช้สื่อสังคม (social media) เพื่อการรณรงค์ทางการเมืองในยุคสังคมเครือข่าย. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 25(1), 27-41.
- สุรพงษ์ โสธนะเสถียร. (2563). ทฤษฎีการสื่อสาร. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Campbell, S. W., & Kwak, N. (2010). "Mobile Communication and Civic life: Linking Patterns of Use to Civic and Political Engagement". *Journal of Communication*, 60(3), 536-555.
- Gerald, L. C. (1971). *Election Campaigning Japanese Style*. New York: Columbia University Press.
- Lasswell, H. D. (1948). *The structure and function of communication in society*. In L. Bryson (Ed.), *The communication of ideas*. New York: Harper and Row.

การพัฒนาแบบจำลองสมรรถนะของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*

THE DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE COMPETENCY MODEL TO SERVE THE BEST PRACTICE ORGANIZATION OF MUNICIPALITIES IN THE NORTHEASTERN REGION, THAILAND

ประสิทธิ์ ธนानันต์*, สุเทพ เมยไธสง, จิราภรณ์ พันสว่าง

Prasit Thananant*, Suthep Maythaisong, Jiraporn Phansawang

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ร้อยเอ็ด ประเทศไทย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus, Roi Et, Thailand

*Corresponding author E-mail: prasit_tha@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหาร 2) คัดสรรสมรรถนะการบริหารของผู้บริหาร และ 3) การสร้างแบบจำลองและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างคือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 502 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินแบบจำลองและแนวทางการเสริมสร้างองค์กรให้มีสมรรถนะสูง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน การทดสอบการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติและแบบขั้นบันได ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษาสมรรถนะและตัวบ่งชี้การบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยหลักการบริหาร 7 ปัจจัย คือ 1.1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 1.2) การบริหารแบบเครือข่าย 1.3) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร 1.4) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 1.5) การบริหารแบบทุนทางสังคม 1.6) การบริหารแบบโคเซ็น 1.7) การบริหารแบบโอเร็นโซ 2) ปัจจัยคัดสรรสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ 4 ปัจจัย จากค่ามากไปน้อย ได้แก่ การบริหารแบบโคเซ็น การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริหารแบบคุณภาพทั้งองค์กร และการบริหารแบบเครือข่าย 3) การสร้างแบบจำลองสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพัฒนาแบบจำลอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 3.1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย การบริหารแบบโคเซ็น 3.2) ปัจจัยกระบวนการ ประกอบด้วย PDCA Model และหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 และ 3.3) ปัจจัยส่งออก ได้แก่ องค์กรสมรรถนะสูง แนวทางการเสริมสร้างองค์กรให้มีสมรรถนะสูง

คำสำคัญ: แบบจำลอง, สมรรถนะของผู้บริหาร, องค์กรสมรรถนะสูง

Abstract

This research article aims to 1) study the administrative competency, 2) select the administrative competency, and 3) to create a model and guidelines for enhancing the

administrative competency to serve the best practice organization as mentioned. This research is mixed-method research. The sample group was 502 municipal officials working in the Northeastern region. The research tools were questionnaires, interview forms, model assessment forms, and guidelines for building high-performance organizations. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation. Confirmatory component analysis and tests for normal and ladder multiple regression analysis. The research findings were as follows: 1) The administrative competency factors and indicators for prediction to serve the best practice organization of Municipalities in The Northeastern Region, Thailand consist of seven factors: 1. 1) Human resource management. 1. 2) Network management. 1. 3) Organization-wide quality management. 1.4) Performance-based management. 1.5) Social Capital Management. 1.6) Kaizen Management and 1. 7) Horenzo Management. 2) The factors for selection of management administrative competency to serve the best practice organization of Municipalities could be categorized in four categories based on high to low values, namely, Kaizen management, performance-oriented management, organization-wide quality management and network management. 3) A model and approaches constructed for enhancing the administrative competency to serve the best practice organization consist of three parts: 3.1) Input factors consisting of Kaizen management, 3.2) Process factors consisting of PDCA model integrated with the four principles of Sangahavatthu in Buddhism and 3.3) Output factors, i.e. high performance organizations and the guidelines for enhancing the organization to produce high performances.

Keywords: Model, Administrative Competency, Best Practice Organization

บทนำ

จากกระแสโลกาภิวัตน์ จึงทำให้สังคมไทยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก อันเกิดจากการพัฒนาเทคโนโลยีและนโยบายการพัฒนาประเทศตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ส่งผลให้องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน รวมถึงการพัฒนาองค์กรให้เกิดความยั่งยืน สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งองค์กรยุคใหม่จำเป็นจะต้องพัฒนาความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาระบบงาน บุคลากร เครื่องมือ รวมถึงการจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพ และประโยชน์สูงสุด เพื่อให้องค์กรสามารถเข้าถึงประชาชนและปัจจัยการผลิตได้สะดวกขึ้นภายใต้กรอบการควบคุมคุณภาพตามมาตรฐานสากล ตามยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) เพื่อเป็นการสื่อสาร อันเป็นที่ยอมรับในระดับประเทศและภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยประกอบการตัดสินใจในการบริหารงานด้านต่าง ๆ โดยที่ข้อมูลสารสนเทศนั้นเป็นทรัพยากรหลักที่มีความรวดเร็วและช่วยให้องค์กรสร้างจุดยืนที่เข้มแข็ง โดยมีเป้าหมายการเจริญเติบโต และการสร้างสมรรถนะในการแข่งขันอย่างยั่งยืน องค์กรจึงจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมีอาชีพในการดำเนินการให้เป็นไปด้วยดี และบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ธีระ รุญเจริญ, 2553)

นอกจากเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้น การที่จะเป็นองค์กรสมรรถนะสูงนั้น ผู้บริหารต้องสามารถดึงส่วนดีของบุคลากรมาใช้และรักษาคนเก่งให้อยู่กับองค์กรให้นานที่สุด โดยมีสมรรถนะ ที่สำคัญ ได้แก่ 1) เน้นการบริหารตนเองอย่างเป็นอิสระ มีเป้าหมายทิศทางที่ชัดเจน มีการเรียนรู้ร่วมกัน 2) เน้นการปลูกฝังค่านิยมหลักและวัฒนธรรมองค์กรให้ซึมซับเข้าไปเป็นจิตวิญญาณขององค์กร การสร้างค่านิยมความผูกพันกับคุณภาพอย่างต่อเนื่อง 3) เน้นการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยความต้องการขององค์กรและบุคลากรต้องสอดคล้องกัน ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ของสิ่งแวดล้อมและความต้องการของบุคลากรภายในองค์กร กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชนและสังคมที่เกี่ยวข้อง และ 4) การปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องและมีมาตรฐานภายใต้การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสนับสนุนการทำงาน (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์, 2561) ดังนั้น องค์กรที่มุ่งสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ผู้บริหารจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการภายใต้การมีส่วนร่วมการจัดทำยุทธศาสตร์ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และนำไปสู่การไปได้อย่างมีคุณภาพภายใต้บรรยากาศการทำงานที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

จากการศึกษาค้นคว้าการวิจัยในการพัฒนาหน่วยงานภาครัฐสู่องค์กรสมรรถนะสูงของ เสน่ห์ จัยโต พบว่า การพัฒนาขีดสมรรถนะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดย พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งในด้านการนำองค์กร การวางแผนกลยุทธ์ การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียการบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารความรู้ การบริหารกระบวนการ (เสน่ห์ จัยโต, 2558) สอดคล้องกับ เพ็ญศรี ลีสุวรรณกุล ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะสูง: กรณีศึกษาสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีปัญหากับการพัฒนาองค์กร ได้แก่ ความยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนต่อการเปลี่ยนแปลงเท่าทันสถานการณ์ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เป็นเลิศ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างโอกาสเพื่อความก้าวหน้าในราชการให้กับบุคลากรและวิธีการจัดกระบวนการลดขั้นตอนการทำงาน ตามลำดับ (เพ็ญศรี ลีสุวรรณกุล, 2560)

จากเหตุผลและปัญหาการวิจัยการพัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะสูง ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงแบบจำลองและปัจจัยหรือตัวแปรสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารตัวใดบ้างที่มีพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นแนวทางให้เทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นำไปใช้ในการพัฒนาการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงที่มีความพร้อมที่จะรับและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทุก ๆ สถานการณ์และมีศักยภาพความพร้อมในการบริหารจัดการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อคัดสรรสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อสร้างแบบจำลองและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่หนึ่ง: การกำหนดสมรรถนะและตัวบ่งชี้การบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ประกอบด้วย การวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารและองค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมือง

ระยะที่สอง: การคัดสรรหรือคัดเลือกปัจจัยสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประจำปี พ.ศ.2564 - 2565 จำนวน 38 แห่ง จำนวน 2,508 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในเทศบาลเมืองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีขนาดของตัวแปรจำนวนมาก (Multivariate) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ขนาดของตัวอย่าง จำนวน 502 คน (Comrey, A. L., &

Lee, H. B., 1992) โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) และเลือกตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1)การสร้างองค์ประกอบ/ตัวแปร ผู้วิจัยอาศัยกรอบทฤษฎีเป็นหลักในการสร้าง (Theoretical Framework) 2) สำหรับตัวบ่งชี้หรือคำถาม รายการข้อคำถาม ผู้วิจัยจะอาศัยทั้ง แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้าง 3) วิเคราะห์ประเด็นที่สำคัญขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารของผู้บริหาร และองค์การสมรรถนะสูง เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด 4)นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำข้อเสนอแนะที่ได้ไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น 5)ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาหรือความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและความสอดคล้อง (Content Validity Index: CVI) โดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 คน และข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าดัชนีความตรง (CVI) ไม่ต่ำกว่า 0.80 และข้อคำถามทั้งฉบับมีค่าดัชนีความตรง (S-CVI) ไม่ต่ำกว่า 0.90 จากการวิเคราะห์ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.83-1.00 และค่า S-CVI เท่ากับ 0.90 คุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งเป็นการวัดความคงที่ภายใน (Internal Consistency) ของครอนบาช (Cronbach) แบบสอบถามได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 - 0.98

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการติดต่อกับเทศบาลเมืองแต่ละแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยมีหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถึงนายกเทศมนตรีแต่ละแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งประสานงานทางโทรศัพท์ เพื่อส่งแบบสอบถามให้เทศบาลเมืองแต่ละแห่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลที่ได้ใช้ในการวิจัยเท่านั้น โดยการเสนอเป็นภาพรวม

4. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่สอง ผู้วิจัยคัดสรรปัจจัยสมรรถนะการบริหารของผู้บริหาร 2 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation Analysis: MCA) เทคนิคการวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็นการแบ่งตัวแปรอิสระ ($X_1, X_2, X_3 \dots X_n$) หรือตัวแปรพยากรณ์และตัวแปรตาม ($Y = Y_1, Y_2, Y_3 \dots Y_n$) หรือตัวแปรเกณฑ์หรือตัวแปรถูกพยากรณ์ ดังนั้น แต่ละชุดของตัวแปรดังกล่าวจึงมี 2 ลักษณะ ได้แก่ ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรพยากรณ์ จะต้องวิเคราะห์และสังเคราะห์หรือผู้วิจัยคัดสรรมาบนพื้นฐานทฤษฎี (Based on Theory) โดยความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระหรือตัวแปรพยากรณ์ต้องมีความสัมพันธ์กันแบบเพียร์สัน (Inter Correlation) ควรน้อยกว่า 0.70 (สำราญ มีแจ้ง, 2557) สำหรับตัวแปรตามหรือตัวแปรเกณฑ์หรือตัวแปรถูกพยากรณ์หรือตัวแปร Y เป็นตัวแปรเพียงตัวเดียว ถ้ามีหลายด้านต้องรวมคะแนนแต่ละด้านเข้าด้วยกันก่อน แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ โดยมีข้อตกลงว่าคะแนน Y ต้องกระจายเป็นโค้งปกติเท่านั้น

จากเหตุผลดังกล่าวจึงมีการตรวจสอบ Multicollinearity ของความสัมพันธ์ร่วมเชิงพหุของตัวแปรอิสระ (ตัวแปรพยากรณ์) โดยพิจารณาจากค่า Tolerance และค่า Variance Inflation Factor: VIF) โดยที่ค่า Tolerance มีค่าเข้าใกล้ 1 และ $VIF < 10$ แสดงให้เห็นว่าตัวแปรอิสระ (ตัวแปรพยากรณ์) เป็นอิสระจากกัน (สำราญ มีแจ้ง, 2557)

สำหรับการคัดเลือกตัวแปรอิสระหรือตัวแปรพยากรณ์เพื่อไปพยากรณ์ตัวแปรตามหรือตัวแปรถูกพยากรณ์ ผู้วิจัยเลือกวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Regression Method) และแบบขั้นบันได (Stepwise Regression Method) (ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรพยากรณ์ซึ่งได้จากสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง หรือพยากรณ์องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมือง)

4.2 การสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานของการพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

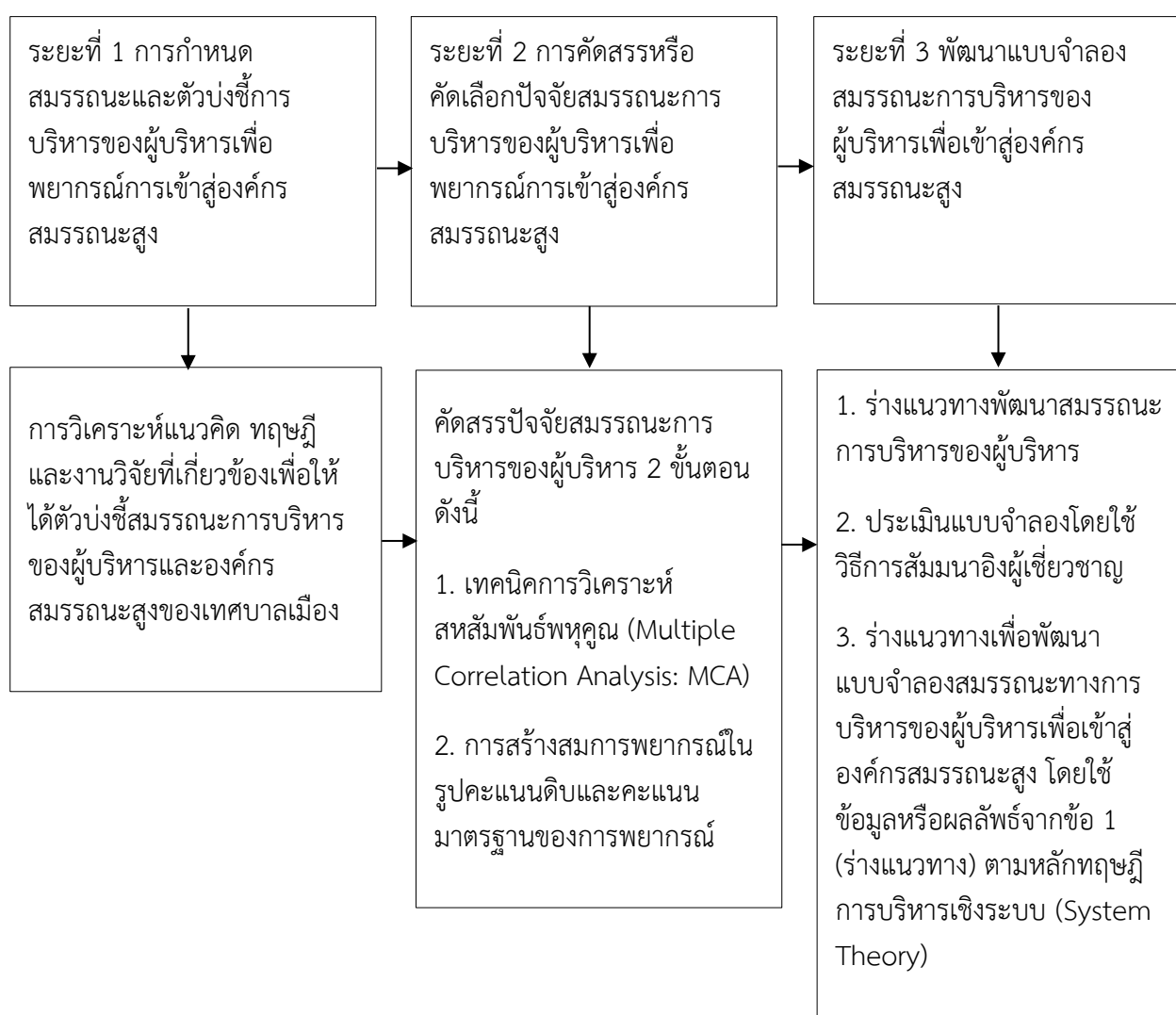

$$y = a + b_1x_1 + b_2x_2 + b_3x_3 + b_4x_4 + b_5x_5 + b_6x_6 + b_7x_7$$

$$z = \beta_1Z_1 + \beta_2Z_2 + \beta_3Z_3 + \beta_4Z_4 + \beta_5Z_5 + \beta_6Z_6 + \beta_7Z_7$$

ระยะที่สาม: พัฒนาแบบจำลองสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง ประกอบด้วย 1) ร่างแนวทางพัฒนาสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมือง โดยใช้ผลลัพธ์จากข้อค้นพบของระยะที่ 2 ทั้ง 3 ขั้นตอน 2) ประเมินแบบจำลองโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 12 คน (Connoisseurship) 3) ร่างแนวทางเพื่อพัฒนาแบบจำลองสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง โดยใช้ข้อมูลหรือผลลัพธ์จากข้อ 1 (ร่างแนวทาง) ตามหลักทฤษฎีการบริหารเชิงระบบ (System Theory)

จากวิธีดำเนินการวิจัยผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสมรรถนะและตัวบ่งชี้การบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยหลักการบริหาร 7 ปัจจัย คือ 1) การบริหารทรัพยากร

มนุษย์ 2) การบริหารแบบเครือข่าย 3) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร 4) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 5) การบริหารแบบทุนทางสังคม 6) การบริหารแบบโคเซ็น 7) การบริหารแบบโฮเร็นโซ

การหาอำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้หรือตัวแปรพยากรณ์หรือตัวแปรอิสระทั้ง 7 ตัวแปร (ปัจจัย) โดยแยกได้ดังนี้

1. อำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้การบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.343-0.515 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปวัดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้จำนวน 20 ตัวบ่งชี้
2. อำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้การบริหารแบบเครือข่าย มีค่าอยู่ระหว่าง 0.248-0.612 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปวัดการบริหารแบบเครือข่าย ได้จำนวน 19 ตัวบ่งชี้
3. อำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้การบริหารแบบคุณภาพทั่วทั้งองค์กร มีค่าอยู่ระหว่าง 0.327-0.584 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปวัดการบริหารแบบคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ได้จำนวน 20 ตัวบ่งชี้
4. อำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.311-0.632 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปวัดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ได้จำนวน 20 ตัวบ่งชี้
5. อำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้การบริหารแบบทุนทางสังคม มีค่าอยู่ระหว่าง 0.299-0.644 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปวัดการบริหารแบบทุนทางสังคม ได้จำนวน 15 ตัวบ่งชี้
6. อำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้การบริหารแบบโคเซ็น มีค่าอยู่ระหว่าง 0.347-0.636 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปวัดการบริหารแบบโคเซ็น ได้จำนวน 22 ตัวบ่งชี้
7. อำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้การบริหารแบบโฮเร็นโซ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.205-0.451 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะนำไปวัดการบริหารแบบโฮเร็นโซ ได้จำนวน 13 ตัวบ่งชี้

การหาอำนาจจำแนกของตัวบ่งชี้หรือตัวแปรถูกพยากรณ์ จำนวน 7 ตัวแปรหรือตัวแปรตาม โดยภาพรวมดังนี้

1. ภาวะผู้นำร่วมสมัย มีตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ 16 ตัวบ่งชี้ มีค่าอำนาจจำแนก 0.212-0.447
 2. การกำหนดวิสัยทัศน์ มีตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ 10 ตัวบ่งชี้ มีค่าอำนาจจำแนก 0.201-0.540
 3. การจัดการความรู้ มีตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ 10 ตัวบ่งชี้ มีค่าอำนาจจำแนก 0.328-0.521
 4. การจัดการกระบวนการ มีตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ 13 ตัวบ่งชี้ มีค่าอำนาจจำแนก 0.348-0.533
 5. การให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ 9 ตัวบ่งชี้ มีค่าอำนาจจำแนก 0.334-0.502
 6. การมุ่งเน้นผลการปฏิบัติงาน มีตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ 8 ตัวบ่งชี้ มีค่าอำนาจจำแนก 0.334-0.554
 7. การทำงานเป็นทีม มีตัวบ่งชี้ตามเกณฑ์ 14 ตัวบ่งชี้ มีค่าอำนาจจำแนก 0.328-0.514
- สรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรตามหรือปัจจัยที่ถูกพยากรณ์ จำนวน 7 ตัวแปร และมีตัวบ่งชี้ทั้งหมดที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 80 ตัวบ่งชี้ สำหรับวัดตัวแปรตามหรือตัวแปรถูกพยากรณ์

2. ผลการคัดสรรหรือคัดเลือกปัจจัยสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมือง ประกอบด้วย

2.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Enter Regression Method) และแบบขั้นบันได (Stepwise Regression Method) ได้ปัจจัยสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารของปัจจัยหรือตัวแปรที่ดีที่สุด 4 ตัวแปร (ปัจจัย) ได้แก่

- 2.1.1 การบริหารแบบโคเซ็น ($b=0.248$, $\beta=0.252$)
- 2.1.2 การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ($b=0.217$, $\beta=0.238$)
- 2.1.3 การบริหารแบบคุณภาพทั้งองค์กร ($b=0.212$, $\beta=0.225$)
- 2.1.4 การบริหารแบบเครือข่าย ($b=0.204$, $\beta=0.207$)

ปัจจัยคัดสรรสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากค่ามากไปน้อย ได้แก่ จากค่ามากไปน้อย ได้แก่ การบริหารแบบโคเซ็น การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริหารแบบคุณภาพทั้งองค์กร และการบริหารแบบเครือข่าย

2.2 การสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานของการพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่

$$y = a + b_6x_6 + b_4x_4 + b_3x_3 + b_2x_2$$

$$y = 0.488 + 0.248x_6 + 0.217x_4 + 0.212x_3 + 0.204x_2$$

$$z = \beta_6z_6 + \beta_4z_4 + \beta_3z_3 + \beta_2z_2$$

$$z = 0.252z_6 + 0.238z_4 + 0.225z_3 + 0.207z_2$$

3. ผลการสร้างแบบจำลอง (Model) และแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารของผู้บริหาร เพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพัฒนาแบบจำลอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) ประกอบด้วย การบริหารแบบโคเซ็น 2) ปัจจัยกระบวนการ ประกอบด้วย PDCA Model และหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 และ 3) ปัจจัยส่งออก ได้แก่ องค์กรสมรรถนะสูง แนวทางการเสริมสร้างองค์กรให้มีสมรรถนะสูง ดังนี้

3.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบจำลอง (Model) เพื่อเกิดนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งได้ตั้งชื่อว่า 4P-KATN : Prasit Model มีส่วนประกอบ ดังนี้

3.1.1 P_1 = Product หมายถึง คุณภาพของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่

3.1.2 P_2 = Price หมายถึง การเพิ่มประสิทธิภาพ

3.1.3 P_3 = Place หมายถึง จุดยืนที่ก้าวหน้าเพื่อเพิ่มมูลค่าทางสังคม

3.1.4 P_4 = Promotion หมายถึง การสร้างแรงจูงใจ

3.1.5 K = การบริหารแบบโคเซ็น (Kaizen)

3.1.6 A = การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement)

3.1.7 T = การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร (Total Quality)

3.1.8 N = การบริหารแบบเครือข่าย (Network)

3.2 ปัจจัยกระบวนการ (Transformation Process)

เป็นการสร้างนวัตกรรมหรือแบบจำลอง (Model) โดยผู้วิจัยได้พัฒนาได้ 4P-KATN : Prasit Model โดยขับเคลื่อนจากทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีการบริหารจัดการวงจรคุณภาพเดมมิง PDCA ทฤษฎีหลักการบริหารการตลาด 4P Marketing-Mix และใช้หลักพุทธธรรมที่เรียกว่า หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับบูรณาการเพื่อให้เกิดแบบจำลอง (Model)

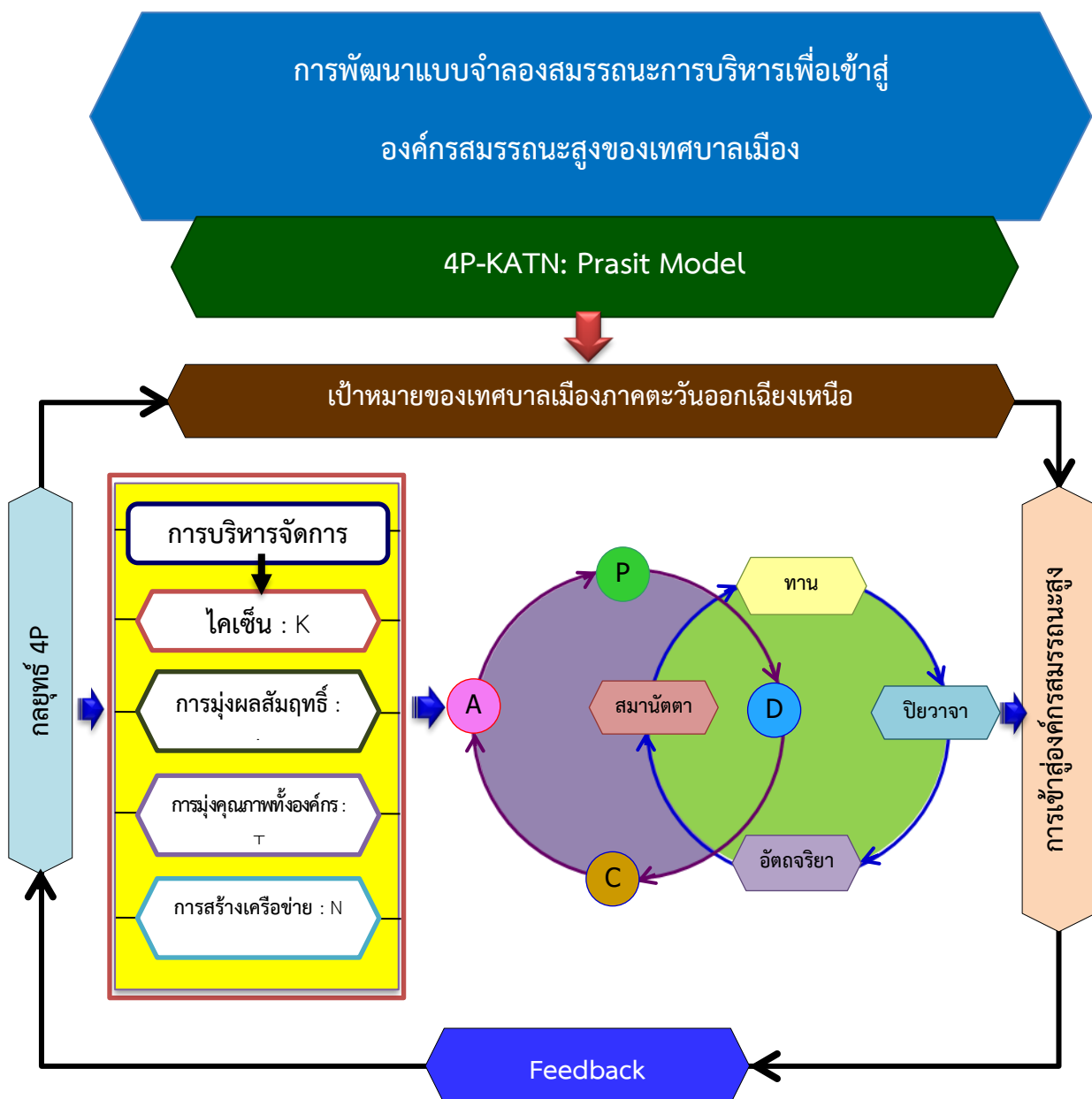
3.3 ปัจจัยนำออกหรือผลผลิต (Output)

ระยะที่ 3 ผู้วิจัยใช้สถิติวิเคราะห์แบบพหุตัวแปร (Multivariate Analysis) และเสริมด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ได้แบบจำลอง (Model) ที่เรียกว่า 4P-KATN: Prasit Model

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยการพัฒนาแบบจำลองสมรรถนะของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้สร้างนวัตกรรมต้นแบบ (Prototype) โดยพัฒนาจากกลยุทธ์ 4P's โดยวิเคราะห์จากการพยากรณ์การยกระดับการเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมือง ดังนี้ 1) P1 คือ คุณภาพของ

เจ้าหน้าที่ (Product) 2) P2 คือ การเพิ่มประสิทธิภาพ (Price) 3) P3 คือ จุดยืนที่ก้าวหน้าเพื่อเพิ่มมูลค่าทางสังคม (Place) 4) P4 คือ การสร้างแรงจูงใจ (Promotion) และผลของการวิจัยตามทฤษฎีการบริหารจัดการ ได้แก่ การบริหารแบบไคเซ็น (K) การบริหารแบบการมุ่งผลสัมฤทธิ์ (A) การบริหารแบบการมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร (T) และการสร้างเครือข่าย (N) ทฤษฎีการบริหารวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) และหลักธรรมของพุทธศาสนา ได้แก่ สังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วย หลักธรรม 4 ประการ ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตา จากหลักการบริหารการตลาด 4P's Marketing Mix ทฤษฎีการบริหาร 4 แบบ ทฤษฎีการบริหารวงจรคุณภาพของเดมมิง (PDCA) และหลักธรรมของพุทธศาสนาและการเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูง จึงนำมาสรุปเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้การพัฒนาแบบจำลองสมรรถนะของผู้บริหารเพื่อเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาสมรรถนะและตัวบ่งชี้การบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยหลักการบริหาร 7 ปัจจัย คือ 1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 2) การบริหารแบบเครือข่าย 3) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร 4) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 5) การบริหารแบบทุนทางสังคม 6) การบริหารแบบโคเซ็น 7) การบริหารแบบโฮเร็นโซ สอดคล้องกับ จิราภรณ์ ผันสว่าง ที่สรุปว่า การวางแผนในการดำเนินงานเพื่อให้เป็นแบบอย่างแก่คนในองค์กร ผู้นำจะกำหนดเป้าหมายและแนวความคิดที่ชัดเจน สร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการทำงาน และโครงสร้างองค์การการทำงานให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายขององค์การที่ได้วางไว้ การมอบอำนาจให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาจะทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเรียนรู้ของทีม และด้านการคิดอย่างเป็นระบบสามารถที่จะจูงใจ ชักนำ หรือชี้แนะให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกลุ่มให้สำเร็จ (จิราภรณ์ ผันสว่าง, 2562) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยา เจริญสุกใส และคณะ ได้ศึกษาการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง จากการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง ควรอาศัยแนวคิดองค์การสมรรถนะสูง โดยการปรับปรุงและพัฒนาขีดความสามารถหลักขององค์กรอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และมีความสามารถตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ คุณภาพการบริหารจัดการ เปิดเผยและเน้นการปฏิบัติ เน้นความยาวนาน พัฒนาต่อเนื่อง และคุณภาพบุคลากร เนื่องจากแนวคิดองค์การสมรรถนะสูง เป็นการพัฒนาการบริหารจัดการแบบบูรณาการในระยะยาว โดยการอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนและผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ และกลุ่มคน รวมทั้งนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพลดค่าใช้จ่ายของประชาชน (พิทยา เจริญสุกใส และคณะ, 2566)

2. จากผลการวิจัยเพื่อศึกษาตัวแปรพยากรณ์และตัวบ่งชี้สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เรียงตามลำดับตัวแปรพยากรณ์ที่สัมพันธ์การพยากรณ์จากสูงไปต่ำ ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนี้

2.1 การบริหารแบบโคเซ็น มีค่าน้ำหนักของสัมประสิทธิ์ตัวแปรพยากรณ์เท่ากับ 0.252 ซึ่งมีค่ามากกว่าตัวแปรอื่น ๆ มีตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 22 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พนิดา หวานเพชร ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคนิคโคเซ็นของพนักงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า การเสริมสร้างจิตสำนึกและความพึงพอใจของบุคลากร (พนักงาน) แสดงถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเกิดประสิทธิภาพของงานสูงขึ้น สรุปได้ว่าการบริหารแบบโคเซ็นเป็นตัวพยากรณ์ตัวแรกที่เข้าสู่สมการพยากรณ์เป็นตัวแปรอันดับที่ 1 (พนิดา หวานเพชร, 2555)

2.2 การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีค่าน้ำหนักของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์เท่ากับ 0.238 ซึ่งมีค่ารองลงมาจากการบริหารแบบโคเซ็น มีตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศักดิ์ดา แดงเงิน และ สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำเร็จของงานในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อสัมประสิทธิ์ภาพของการทำงานโดยมีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวางแผนดำเนินงาน 2) การกำหนดตัวบ่งชี้ 3) มุมมองขององค์กร 4) การให้รางวัลตอบแทน และ 5) กลยุทธ์การบริหารที่เหนือกว่า สรุปได้ว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์เป็นตัวพยากรณ์ตัวที่สองที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ (ศักดิ์ดา แดงเงิน, 2555); (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ, 2556)

2.3 การบริหารแบบคุณภาพทั้งองค์กร มีค่าน้ำหนักของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์เท่ากับ 0.225 ซึ่งมีค่ารองลงมาจากการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีตัวบ่งชี้เพื่อวัดการบริหารแบบคุณภาพทั้งองค์กร จำนวน 20 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ Williams, R. L ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรเป็นกระบวนการสร้างสภาพแวดล้อม เพื่อมุ่งให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่องและถาวร โดยมุ่งบรรลุเป้าหมายที่เป็นไปได้มากที่สุดของคุณภาพการผลิตและการบริการ (Williams, R.L., 1994) และ Oskland, J. S ได้กล่าวว่า การดำเนินงานเราจะไปมองข้ามความสำคัญในการสร้างคุณภาพขององค์กรไปไม่ได้เด็ดขาด เราบริหารจัดการเพื่ออนาคต (Oskland, J. S., 1993)

2.4 การบริหารแบบเครือข่าย มีน้ำหนักของสัมประสิทธิ์ของตัวแปรพยากรณ์เท่ากับ 0.207 ซึ่งเป็นตัวแปรพยากรณ์ตัวสุดท้ายที่เข้าสู่สมการพยากรณ์ ทั้ง 4 ตัวแปรพยากรณ์ มีตัวบ่งชี้ที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 19 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ ประเวศ วะสี, Cohen, J.M., & Uphoff, N.T และ Wheatly, B ที่ พบว่า สรรพสิ่งทั้งหลายต่างก็มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีการดำรงอยู่ร่วมกันเป็นสายใยแห่งความสัมพันธ์ ซึ่งจะคล้ายเครือข่ายในสมอง โดยโครงสร้างของสมองนั้นจะทำให้เกิดการเรียนรู้และก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมของสังคม โดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินการ การรับผลประโยชน์และมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน (ประเวศ วะสี, 2541); (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T., 1980); (Wheatly, B., 1999)

3. การสร้างแบบจำลอง (Model) สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพัฒนาแบบจำลอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย การบริหารแบบไคเซ็น (Kaizen) 2) ปัจจัยกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย PDCA Model และหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 และ 3) ปัจจัยส่งออก (Output) ได้แก่ องค์กรสมรรถนะสูง แนวทางการเสริมสร้างองค์กรให้มีสมรรถนะสูง เพื่อเป็นการยืนยันความน่าเชื่อถือทางนวัตกรรมสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 3.1) เอกลักษณ์และจุดเด่นของแบบจำลอง (Model) หรือนวัตกรรม 4P-KATN: Prasit Model ใช้หลักการขับเคลื่อนจากทฤษฎีระบบ (System Theory) ทฤษฎีการบริหารจัดการวงจรคุณภาพของเดมมิง PDCA ทฤษฎีหลักการการบริหารตลาด 4P Marketing-Mix และใช้หลักพุทธธรรม พรหมวิหาร 4 สำหรับบูรณาการให้เกิดแบบจำลอง (Model) มีการตรวจสอบคุณภาพนวัตกรรมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 15 คน ที่เรียกว่า การสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) 3.2) ประโยชน์ที่จะได้รับจากนวัตกรรมโดยการสร้างทีมงาน (Team Building) ซึ่งมีความสำคัญต่อเทศบาลเมือง ตัวอย่างเช่น ทีมเพิ่มผลผลิต (Productivity Team) จะช่วยคิดค้นและออกแบบวิธีการทำงานที่ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ทีมผู้บริหาร (Management Team) ช่วยตัดสินใจและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างกลุ่มงาน ช่วยให้สมาชิกของทีมเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามมติของทีมงาน การสร้างทีมยังช่วยให้กลุ่มสามารถเอาชนะปัญหาต่าง ๆ ได้ สอดคล้องกับ Cummings, T.G. & Worley, C. G ที่สรุปว่า กิจกรรมการสร้างทีมงาน แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ กิจกรรมด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Orientation) และกิจกรรมด้านการพัฒนา (Development Orientation) ดังนั้น กิจกรรมการสร้างทีมงานจำแนกได้ 6 ประเภท ดังนี้ 1) กิจกรรมด้านการวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับตัวสมาชิก 2) กิจกรรมด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับตัวสมาชิก 3) กิจกรรมด้านการวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีปฏิบัติงานและพฤติกรรมของกลุ่ม 4) กิจกรรมด้านพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับวิธีปฏิบัติงานและพฤติกรรมของกลุ่ม 5) กิจกรรมด้านการวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างทีมกับเทศบาลเมือง และ 6) กิจกรรมด้านการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างทีมกับเทศบาลเมือง (Cummings, T.G. & Worley, C. G., 2010)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) สมรรถนะและตัวบ่งชี้การบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยหลักการบริหาร 7 ปัจจัย ได้แก่ 1.1) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ 1.2) การบริหารแบบเครือข่าย 1.3) การบริหารคุณภาพทั้งองค์กร 1.4) การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 1.5) การบริหารแบบทุนทางสังคม 1.6) การบริหารแบบโคเซ็น และ 1.7) การบริหารแบบโฮเร็นโซ 2) ปัจจัยคัดสรรสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ การบริหารแบบโคเซ็น การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การบริหารแบบคุณภาพทั้งองค์กร และการบริหารแบบเครือข่าย 3) การสร้างแบบจำลองสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารเพื่อพยากรณ์การเข้าสู่องค์กรสมรรถนะสูงของเทศบาลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยพัฒนาแบบจำลอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 3.1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย การบริหารแบบโคเซ็น (Kaizen) 3.2) ปัจจัยกระบวนการ (Process) ประกอบด้วย PDCA Model และหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 และ 3.3) ปัจจัยส่งออก (Output) ได้แก่ องค์กรสมรรถนะสูง แนวทางการเสริมสร้างองค์กรให้มีสมรรถนะสูง ข้อเสนอแนะเพื่อทำวิจัยครั้งต่อไปควรนำตัวแปรหรือปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น การบริหารเชิงกลยุทธ์ การบริหารแบบบูรณาการ การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารแบบพหุภาคี การบริหารแบบมีส่วนร่วม ฯลฯ มาวิเคราะห์เพื่อคัดสรรตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุด ควรนำตัวแปรหรือปัจจัยทั้ง 6 ตัวแปรจากการวิจัยครั้งนี้ มาทำการวิจัยกับเทศบาลตำบลหรือเทศบาลนครของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และควรนำตัวแปรหรือปัจจัยทั้ง 6 ตัวแปรจากการวิจัยครั้งนี้ มาวิเคราะห์ด้วยสถิติขั้นสูงอื่น ๆ เช่น การวิเคราะห์เส้นทาง การวิเคราะห์จำแนกประเภท ฯลฯ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- เพ็ญศรี ลิ้มสุวรรณกุล. (2560). การพัฒนาองค์กรให้มีสมรรถนะสูง: กรณีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเพชรบุรี. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- เสนห์ จุ้ยโต. (2558). การพัฒนาขีดความสามารถบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จิราภรณ์ ผันสว่าง. (2562). ผู้นำกับการเป็นนักบริหารการศึกษามืออาชีพ. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2561). องค์การสมรรถนะสูงกับความรับผิดชอบต่อสังคม. วารสารการจัดการภาครัฐและเอกชน, 15(2), 11-36.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษาเพื่อปฏิรูปรอบ 2 และประเมินภายนอกกรอบสาม. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- ประเวศ วะสี. (2541). ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสังคมและศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: หมอชาวบ้าน.
- พนิดา หวานเพ็ชร. (2555). การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยใช้แนวคิดโคเซ็น: กรณีศึกษา แผนกบัญชี ค่าใช้จ่าย. ใน วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการวิศวกรรมธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พิชยา เจริญสุกใส และคณะ. (2566). การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสู่การเป็นองค์กรสมรรถนะสูง. วารสาร Lawarath Social E-Journal, 5(1), 193-208.

- ศักดิ์ดา แดงเงิน. (2555). การบริหารงานโรงเรียนให้ใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียน
สำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ. (2556). แนวทางการบริหารหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: โรง
พิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำราญ มีแจ้ง. (2557). สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทฤษฎีและปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participations Phase in Rural Development: Seeking Charity
Through Specificity. New York: World Developments.
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). A First Course in Factor Analysis. (2nd ed.). Hillsdale, NJ:
Lawrence Erlbaum.
- Cummings, T.G. & Worley, C. G. (2010). Organization Development and Change. New York: World
Developments.
- Oskland, J. S. (1993). Total Quality Management. New York: Heinemann, Oxford.
- Wheatly, B. (1999). Leadership and the New Science: Discovering Order in a Chaotic World. (2nd
ed.). San Francisco: Berret-Koehler Publishers.
- Williams, R.L. (1994). Essentials of Total Quality Management. New York: American Management
Association.

ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลาย ในจังหวัดชลบุรี*

FACTORS AFFECTING THE COST OF ALCOHOL CONSUMPTION AMONG LATE ADOLESCENTS IN CHONBURI

ศุภวรรณ มาลีหวล*, จงจิต พิมป์สวัสดิ์, ธัญญพัทธ์ วัฒนจิรพันธุ์

Supawan Maleehual*, Jongjit Pimsawat, Thunyaphat Vattanajirapun

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ชลบุรี ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences Rajamangala University of Technology Tawan-ok Chonburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: supawanma099@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยในการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น และ 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.872 โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและสุ่มตัวอย่างแบบง่าย กลุ่มตัวอย่างคือ วัยรุ่น อายุ 20 - 25 ปี ที่เคยดื่มในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1. พฤติกรรมการดื่ม วัยรุ่นตอนปลายส่วนใหญ่เริ่มดื่มตั้งแต่อายุ 19 ปี แอลกอฮอล์ที่ดื่มครั้งแรกคือ ไวน์ สาเหตุในการดื่มคือ เพื่อนชวนดื่มหรือร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ดื่ม 1 ครั้งต่อสัปดาห์ในวันเสาร์ อาทิตย์ช่วงเวลากลางคืนและดื่มกับเพื่อน ส่วนใหญ่ดื่มที่บ้าน รองลงมาดื่มที่ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เคาท์ สถานที่ท่องเที่ยว หอพักเอกชนและบ้านเพื่อน ตามลำดับ ปัจจัยในการดื่ม พบว่า ซื้อเครื่องดื่มจากร้านสะดวกซื้อ 24 ชั่วโมง ร้านขายควรเพิ่มประเภทของเครื่องดื่มให้หลากหลาย เสียค่าใช้จ่ายในการดื่ม 200 บาทต่อครั้ง ร้านขายไม่มีโปรโมชั่น 2. ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่ม พบว่า สถานที่ดื่มร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เคาท์ รายรับเฉลี่ยต่อเดือนและความถี่ในการดื่มมีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มในทิศทางเดียวกัน หากวัยรุ่นมีสถานที่ดื่มเป็นร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เคาท์ มีรายรับเฉลี่ยต่อเดือนและความถี่ในการดื่มเพิ่มขึ้น มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มของวัยรุ่นเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ปัจจัย, ค่าใช้จ่าย, การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, วัยรุ่นตอนปลาย

Abstract

This research aimed 1) to study behaviors and factors of alcohol consumption among adolescents and 2) to analyze factors affecting the cost of drinking alcohol among late adolescents in Chonburi province through the survey research method. The research instrument was a questionnaire with a confidence level of 0.872. The Purposive Sampling and the Simple Sampling were used to select participants. The sample consisted of 400 teenagers aged 20-25 years who had consumed alcohol in the past year. Percentage, Average and Multiple Linear

Regression were applied to analyze data. The results revealed that 1) drinking alcohol habits, most of late adolescents started drinking alcohol from the age of 19 and wine was the first alcohol drink. The reason for drinking was that friends invited or participated in activities with friends. The frequency of drinking was once a week on weekend night and drinking with friends at home as following drinking at restaurants, karaoke, pubs, bars, discotheque, tourist attractions, private dormitories and friends' houses respectively. According to drinking factor, buying drinks from 24-hour convenience stores, stores should increase the type of drinks, drinking fee was 200 baht per time, and most stores did not offer sales promotion. When considering the factor affecting the cost of drinking, places for drinking alcohol such as restaurants, karaoke, pubs, bars, discotheques, average monthly income and frequency for drinking alcohol had an effect on the cost of alcohol consumption in all directions. If a teenager had a place to drink alcohol at a restaurant, karaoke, pub, bar, discotheque, a total monthly income and a frequency of drinking alcohol affected the cost of alcohol consumption among adolescents with statistical significance 0.01.

Keywords: factors, cost, alcohol consumption, late adolescents

บทนำ

องค์การอนามัยโลกรายงานว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของทุกคนทั่วโลกอย่างมาก ความเสี่ยงอันตรายที่เกิดจากการดื่มสุราในหมู่คนยากจนมีมากกว่ากลุ่มผู้บริโภครายร่ำรวย โดยแอลกอฮอล์เป็นสาเหตุการตายกว่า 5% ของกรณีการเสียชีวิตที่เกิดขึ้นทั้งหมดทั่วโลก คิดเป็นจำนวนผู้เสียชีวิตถึง 3 ล้านคนจากผู้เสียชีวิตด้วยสาเหตุจากแอลกอฮอล์ในปี 2016 โดยเกือบ 29% ของการตายนั้นเนื่องมาจากอาการบาดเจ็บที่เกิดขึ้นเพราะมีนเมา เช่น อุบัติเหตุทางรถยนต์และการฆ่าตัวตาย แนวโน้มที่น่าสนใจคือการที่คนหนุ่มสาววัย 20-29 ปี ต้องเสียชีวิตด้วยสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ถึง 13.5% ซึ่งทำให้อัตราผู้เสียชีวิตก่อนวัยอันควรเพราะมีนเมาเพิ่มขึ้นเป็น 7.2% ทั่วโลก และนโยบายต่าง ๆ เพื่อลดการดื่มแอลกอฮอล์นั้นตามไม่ทันแนวโน้มทั่วโลก ซึ่งการบริโภคแอลกอฮอล์และผลเสียกำลังจะสูงขึ้นอีกในอนาคต (BBC NEWS ไทย, 2561) ประเทศไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงเป็นอันดับ 40 ของโลก และบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดกลั่นเป็นอันดับ 5 ของโลก (วารสาร วีระพันธ์, 2564) มีแนวโน้มค่าใช้จ่ายในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยในปัจจุบันเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า นักดื่มในปี พ.ศ. 2564 เสียค่าใช้จ่ายในการดื่มเพิ่มขึ้นจากในปี 2560 ประมาณ 2 เท่า (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2565) เมื่อเทียบกับรายได้ พบว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มคิดเป็นร้อยละ 14 ของรายได้ มากกว่าผู้มีรายได้สูงเป็นอย่างมากที่มีเสียค่าใช้จ่ายในการดื่มคิดเป็นร้อยละ 5.6 ต่อรายได้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ, 2566) คนไทยมีผู้ดื่มประจำร้อยละ 42.20 ของประชากรทั้งหมด จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่ากลุ่มนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาร้อยละ 23.40 เป็นผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประจำ (สุธิตา ชูสว่าง และคณะ, 2565)

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ต้องการค้นหาตัวเอง อยากรู้ อยากเห็น อยากทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ตนสนใจ ตลอดจนการซึมซับหรือเลียนแบบการกระทำทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมของบุคคลใกล้ชิด การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของพ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคคลใกล้ชิดให้เด็กเห็น ทำให้เด็กรับรู้ จดจำเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมกรรมการดื่มในอนาคต (จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ, 2565) การรับข่าวสารของวัยรุ่นจากสื่อต่าง ๆ รวมทั้งสื่อโฆษณาจากธุรกิจบันเทิง สิ่งแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งการถูกครอบงำทั้งทางวัฒนธรรมบริโภคนิยมจากสถาบันทั้งประเภทต่าง ๆ ทำให้วัยรุ่นและเยาวชนได้รับผลกระทบ ต้องเผชิญกับ

ภาวะตั้งเครียดทางด้านจิตใจ จึงหาทางออกด้วยการพักผ่อนด้วยวิธีต่าง ๆ รวมถึงการเที่ยวกลางคืนตามแหล่งสถานบันเทิง ก่อให้เกิดวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ตลอดจนเกิดความฟุ้งเฟ้อในกลุ่มคนรุ่นใหม่ มีการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพราะต้องการผ่อนคลายจากการทำงาน การเรียน ต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนและความเท่ การหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย สถานบันเทิงบริเวณใกล้สถาบันการศึกษาเกิดเพิ่มขึ้นจำนวนมาก เช่น ผับ ร้านเหล้า คาราโอเกะ ร้านอาหารนั่งดื่ม เป็นต้น กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ของธุรกิจเหล่านี้เป็นกลุ่มวัยรุ่น ประกอบกับจังหวัดชลบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยวที่มีแหล่งสถานบันเทิงจำนวนมาก (นฤสธรณ์ จินวรรณ และพิษณุ อภิสมมาตรโยธิน, 2565) วัยรุ่นที่บรรลุนิติภาวะเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจและอารมณ์อย่างมาก การดื่มแอลกอฮอล์อาจส่งผลกระทบต่ออารมณ์โดยเฉพาะการดื่มหนัก อาจชะลอการเริ่มเข้าสู่วัยหนุ่มสาวและมีผลต่อความหนาแน่นของกระดูก ความสูง และน้ำหนัก การดื่มตั้งแต่อายุน้อยอาจรบกวนพัฒนาการตามปกติของสมองและอวัยวะที่สำคัญ (DRINKiQ, 2566) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นเป็นสาเหตุของความเจ็บป่วยและก่อปัญหาทั้งต่อตัววัยรุ่นเอง ครอบครัว เพื่อน บุคคลรอบข้าง ชุมชน สังคมและประเทศ ทำให้เกิดอุบัติเหตุ พิกการบาดเจ็บ หรือเสียชีวิตก่อนวัยอันควร พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ สัมพันธภาพ การกระทำความรุนแรงทั้งร่างกายและทางเพศ รวมถึงผลกระทบต่อการเรียนและการสูญเสียทางเศรษฐกิจอย่างมาก ทัวโลกรวมทั้งไทยได้คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น มีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับแอลกอฮอล์และมีมาตรการการประกอบด้วย การจำกัดอายุผู้ซื้อ การที่รัฐเป็นเจ้าของร้านขายสุราปลีก การจำกัดเวลาในการขาย การจำกัดความหนาแน่นของจุดขาย ระบบภาษีสุรา การสุ่มตรวจระดับแอลกอฮอล์ในลมหายใจของผู้ขับขี่ การยึดใบอนุญาตขับขี่ในผู้ที่กระทำผิดมาแล้วซ้ำซ้ำเป็นครั้งที่ 2 มาตรการการห้ามหรือควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างเข้มข้น เพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่และควบคุมการบริโภคของเยาวชน (ณกร ลูกสยาม และคณะ, 2562)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการแนวทางการลดและป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นในจังหวัดชลบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) มีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากร คือ วัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีที่มีอายุ 20 - 25 ปี จากสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร ข้อมูลเดือนธันวาคม 2565 มีจำนวน 129,135 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ วัยรุ่น อายุ 20 - 25 ปี ที่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา โดยใช้สูตรของ (Yamane, T., 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นอยู่ที่ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน ผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงและสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผ่านการรับรองจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก หมายเลขโครงการ

COA NO. 004, RMUTTO REC NO. 005/2566 วันที่รับรอง 28 กุมภาพันธ์ 2566 เพื่อนำมากำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม โดยมีแบบสอบถามทั้งหมด 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี ได้แก่ อายุที่เริ่มดื่ม ชนิดแอลกอฮอล์ที่เริ่มดื่ม สาเหตุการดื่ม ความถี่ในการดื่ม วันที่ดื่ม ช่วงเวลาในการดื่ม สถานที่ดื่ม บุคคลร่วมดื่ม เป็นแบบเลือกคำตอบจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ สถานที่ซื้อเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรเพิ่มประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มีหลากหลาย ค่าใช้จ่ายในการดื่มแอลกอฮอล์ต่อครั้ง ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ที่เคยซื้อมีโปรโมชั่นการขายหรือไม่ เป็นแบบเลือกคำตอบจำนวน 4 ข้อ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและการใช้ภาษาโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากการแต่งตั้งของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประเมินคำถามแต่ละข้อแล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้ (Try out) กับวัยรุ่นอายุ 20 – 25 ปี ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.872

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากหน่วยงานต้นสังกัดของผู้วิจัย ภายหลังจากการพิจารณาอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยฯ ผู้วิจัยได้อธิบาย วัตถุประสงค์ ขั้นตอน และขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการมอบเอกสารข้อมูลคำชี้แจงให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักได้อ่านและพิจารณา เปิดโอกาสให้มีการซักถาม เพื่อให้รายละเอียดที่ชัดเจน ใช้เวลาในการตัดสินใจในการให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัย เพื่อให้เกิดความยุติธรรม จึงใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบความน่าจะเป็น (Probability sampling) โดยผู้ที่ทำแบบสอบถามสามารถเข้าระบบด้วย E-mail ได้เพียง 1 ครั้ง ตามหลักการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้ข้อมูลในการศึกษา 2 ประเภท ดังนี้

- 1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)** ได้จากแบบสอบถามโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวัยรุ่นอายุ 20 - 25 ปี ที่เคยดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา จนได้กลุ่มตัวอย่างครบ 400 คน
- 2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)** ได้จากการศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ แนวความคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ได้แก่ ข้อมูล วารสาร เอกสารข้อมูลเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต บทความ รวมถึงงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

- 1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา** วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมและปัจจัยในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี โดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
- 2. สถิติเชิงอนุมาน** วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี โดยใช้สถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Method Enter ซึ่งมีตัวแปรตาม 1 ตัว คือค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และปัจจัยอยู่ 8 ตัว ที่เป็นตัวแปรอิสระ ดังนี้

- ตัวแปรอิสระ
- A คือ รายรับรวมต่อเดือน(บาท)
 - B คือ ความถี่ในการดื่มแอลกอฮอล์(ครั้ง)
 - C คือ โปรโมชั่นการขาย
 - D คือ สถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ แบ่งได้ 5 ตัว ดังนี้

D_1 คือ สถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ หอพักเอกชน

D_2 คือ สถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ บ้านตนเอง

D_3 คือ สถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ สถานที่ท่องเที่ยว

D_4 คือ สถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เชน

D_5 คือ สถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ บ้านเพื่อน

นำมาเขียนความสัมพันธ์ในรูปสมการได้ดังนี้

ฟังก์ชันสมการ $Y = f(A, B, C, D_1, D_2, D_3, D_4, D_5)$

สมการ $Y = \beta_0 + \beta_1 A + \beta_2 B + \beta_3 C + \beta_4 D_1 + \beta_5 D_2 + \beta_6 D_3 + \beta_7 D_4 + \beta_8 D_5$

โดยที่ β_0 คือ ค่าคงที่

β_i คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัว (i มีค่าตั้งแต่ 1 - 8)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

1.1 ผลการศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 1 ร้อยละของพฤติกรรมของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

(n = 400)

รายการ	ร้อยละ
อายุที่เริ่มดื่ม	
ต่ำกว่า 13 ปี	7.2
13 - 14 ปี	8.5
15 - 16 ปี	24.4
17 - 18 ปี	28.8
19 ปี ขึ้นไป	31.1
รวม	100.0
ชนิดแอลกอฮอล์ที่เริ่มดื่ม	
เหล้าขาว	4.4
เบียร์	30.6
เหล้า	21.2
ไวน์	40.9
อื่นๆ(ระบุ)	2.9
รวม	100.0
สาเหตุการดื่ม	
รสชาติดี	6.6
ราคาถูก	2.7
หาซื้อได้ง่าย	4.1
อยากรลอง อยากรู้	20.9
เพื่อนชวนดื่มหรือร่วมกิจกรรมกับเพื่อน	24.0
เพื่อเข้าสังคม	21.0
คลายเครียดหรือมีปัญหา	9.4
บรรเทาความเครียด	10.1
อื่นๆ	1.2
รวม	100.0

ตารางที่ 1 ร้อยละของพฤติกรรมของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี (ต่อ)
(n = 400)

รายการ	ร้อยละ
ความถี่ในการดื่ม	
ดื่ม 6-7 วันต่อสัปดาห์	5.9
ดื่ม 4-5 วันต่อสัปดาห์	4.2
ดื่ม 2-3 วันต่อสัปดาห์	13.2
ดื่ม 1 วันต่อสัปดาห์	76.7
รวม	100.0
วันที่ดื่ม	
วันจันทร์ - วันศุกร์	8.1
วันเสาร์ - วันอาทิตย์	55.1
วันหยุดนักขัตฤกษ์	31.5
ดื่มทุกวัน	5.3
รวม	100.0
ช่วงเวลาในการดื่ม	
เช้า	1.5
เที่ยง	1.0
บ่าย	1.3
เย็น	24.4
กลางคืน	71.3
อื่น ๆ	0.5
รวม	100.0
สถานที่ดื่ม	
หอพักเอกชน	16.2
บ้านตนเอง	31.7
สถานที่ท่องเที่ยว	24.3
ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เชน	26.9
อื่น ๆ	0.9
รวม	100.0
บุคคลร่วมดื่ม	
คนเดียว	12.8
เพื่อน	40.4
แฟน	11.6
สมาชิกในครอบครัว	19.2
รุ่นพี่ รุ่นน้อง	15.9
อื่น ๆ	0.1
รวม	100.0

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เริ่มดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุ 19 ปี (ร้อยละ 31.1) แอลกอฮอล์ที่ดื่มครั้งแรก คือ ไวน์ (ร้อยละ 40.9) สาเหตุในการดื่มคือ เพื่อนชวนดื่มหรือร่วมกิจกรรมกับเพื่อน (ร้อยละ 24.0) ความถี่ในการดื่มคือ 1 วันต่อสัปดาห์ (ร้อยละ 76.7) ดื่มแอลกอฮอล์ในวันเสาร์ - อาทิตย์ (ร้อยละ 55.1) ดื่มแอลกอฮอล์ช่วงเวลา กลางคืน (ร้อยละ 71.3) ส่วนใหญ่ดื่มแอลกอฮอล์ที่บ้านตนเอง (ร้อยละ 31.7) รองลงมาดื่มแอลกอฮอล์ที่

ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เชน (ร้อยละ 26.9) สถานที่ท่องเที่ยว (ร้อยละ 24.3) หอพักเอกชน (ร้อยละ 16.2) และบ้านเพื่อน (ร้อยละ 0.9) ส่วนใหญ่ดื่มแอลกอฮอล์กับเพื่อน (ร้อยละ 40.4)

1.2 ผลการศึกษาปัจจัยในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

ตารางที่ 2 ร้อยละของปัจจัยในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

(n = 400)

รายการ	ร้อยละ
สถานที่ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	
ร้านสะดวกซื้อ 24 ชั่วโมง	31.1
ร้านขายของชำ	24.2
ซูเปอร์มาร์เก็ต	18.1
สถานบันเทิง	15.9
ลานเบียร์	9.4
อื่น ๆ	1.3
รวม	100.0
ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรเพิ่มประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มี	
หลากหลาย	
ควรเพิ่ม	75.1
ไม่ควรเพิ่ม	24.9
รวม	100.0
ค่าใช้จ่ายในการดื่มแอลกอฮอล์ต่อครั้ง	
0 - 100 บาท (ค่ากลาง 50 บาท)	18.7
101 - 300 บาท (ค่ากลาง 200 บาท)	34.2
301 - 500 บาท (ค่ากลาง 400 บาท)	27.2
500 - 1,000 บาท (ค่ากลาง 750 บาท)	12.6
มากกว่า 1,000 บาท	7.3
รวม	100.0
ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ที่ท่านเคยซื้อมีโปรโมชั่นการขายหรือไม่	
ไม่มี	62.7
มี	37.3
รวม	100.0
กรณี มี เป็นโปรโมชั่นไหนบ้าง	
มีการลดราคาเมื่อมาก่อนเวลา 19.00 น. หรือ 22.00 น.	30.9
มีการลดราคาหากมาในโอกาสสำคัญ เช่น วันเกิด	27.1
การร่วมกิจกรรมของทางร้านแล้วได้เครื่องดื่มฟรี	24.0
การมีของแถม	15.9
อื่น ๆ	2.1
รวม	100.0

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาปัจจัยในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากร้านสะดวกซื้อ 24 ชั่วโมง (ร้อยละ 31.1)

เห็นว่า ร้านขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ควรเพิ่มประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มีหลากหลาย (ร้อยละ 75.1) ส่วนใหญ่เสียค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 200 บาทต่อครั้ง (ร้อยละ 34.2) ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ไม่มีโปรโมชั่นการขาย (ร้อยละ 62.7) กรณีมีโปรโมชั่นคือ มีการลดราคาเมื่อมาก่อนเวลา 19.00 น. หรือ 22.00 น. (ร้อยละ 30.9)

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

พบว่า จากผลการศึกษาค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลาย โดยใช้สถิติถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ตัวแปรตาม 1 ตัว คือค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Y) ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรอิสระแบบ Method Enter จากปัจจัยที่เป็นตัวแปรอิสระ จำนวน 8 ตัว ได้แก่ รายรับรวมต่อเดือน(A) ความถี่ในการดื่มแอลกอฮอล์(B) โปรโมชั่นการขาย(C) และสถานที่ดื่มแอลกอฮอล์(D) ซึ่งสถานที่ดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวแปรเชิงคุณภาพจึงกำหนดให้เป็นตัวแปรดัมมี่ (Dummy variable) แบ่งได้ 5 ตัวแปร คือ หอพักเอกชน (D₁) บ้านตนเอง (D₂) สถานที่ท่องเที่ยว (D₃) ร้านอาหารคาราโอเกะ ผับ บาร์ เค (D₄) และบ้านเพื่อน (D₅) ได้ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	70.040	38.434		1.822	.069
A	.019	.005	.200	4.214	.000**
B	26.387	8.487	.149	3.109	.002**
C	51.796	27.665	.091	1.872	.062
D ₁	21.306	29.115	.035	.732	.465
D ₂	53.833	27.906	.097	1.929	.054
D ₃	46.864	27.758	.084	1.688	.092
D ₄	127.578	28.507	.231	4.475	.000**
D ₅	-59.866	106.385	-.027	-.563	.574

F = 10.405 , p < .001 , R = .425 , R Square = .181 , Adjusted R Square = .163

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 3 พบว่า มีค่า F = 10.405 และ p < .001 แสดงว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 8 ตัว แตกต่างกันมีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า R = .425 แสดงว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 8 ตัว มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับร้อยละ 42.5 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ พบว่า R Square = .181 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 8 ตัว สามารถอธิบายความผันแปรของค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีได้ร้อยละ 18.1 และได้สมการในการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีดังนี้

$$Y = 70.040 + 0.019(A) + 26.387(B) + 51.796(C) + 21.306(D_1) + 53.833(D_2) + 46.864(D_3) + 127.578(D_4) - 59.866(D_5) \dots\dots\dots(1)$$

จากสมการที่ 1 วัยรุ่นที่มีรายรับรวมเฉลี่ยต่อเดือน 4,000 บาท ความถี่ในการดื่มคือ 1 ครั้ง ร้านจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรณีมีโปรโมชั่นคือ มีการลดราคาเมื่อมาก่อนเวลา 19.00 น. หรือ 22.00 น. สถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ทุกสถานที่ สามารถพยากรณ์ค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อครั้งของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีได้ 413.938 บาทต่อครั้ง

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 3 ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามโดยวิธี Method - Stepwise ที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติต่ำกว่า 0.01 ผลดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการคัดเลือกตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี

ตัวแปรอิสระ	Unstandardized Coefficients		standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	125.707	31.882		3.943	.000**
D ₄	137.156	26.084	.248	5.258	.000**
A	.020	.005	.212	4.470	.000**
B	30.235	8.410	.170	3.595	.000**

F = 23.751 , p < .001, R = .396 , R Square = .157 , Adjusted R Square = .151

จากผลการวิเคราะห์ในตารางที่ 4 พบว่า มีค่า F = 23.751 และ p < .001 แสดงว่า ปัจจัยทั้ง 3 ตัว มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มแอลกอฮอล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ พบว่า R = .396 แสดงว่า ปัจจัยทั้ง 3 ตัว มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เท่ากับร้อยละ 39.6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ พบว่า R Square = .157 แสดงว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัว สามารถอธิบายความผันแปรของค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีได้ร้อยละ 15.7

โดยปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากที่สุด คือ สถานที่ดื่มแอลกอฮอล์ ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เชน (Sig. = .000**) รองลงมาคือ รายรับรวมต่อเดือน (Sig. = .000**) และความถี่ในการดื่มแอลกอฮอล์ (Sig. = .002**) ตามลำดับ นำมาเขียนความสัมพันธ์ในรูปสมการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีได้ดังนี้

$$Y = 125.707 + 137.156 (D_4) + 0.020 (A) + 30.235 (B) \dots\dots\dots(2)$$

จากสมการที่ 2 วัยรุ่นที่มีรายรับรวมเฉลี่ยต่อเดือน 4,000 บาท ความถี่ในการดื่มคือ 1 ครั้ง และมีร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เชน เป็นสถานที่ในการดื่มแอลกอฮอล์ สามารถพยากรณ์ค่าใช้จ่ายในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อครั้งของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีได้ 373.098 บาทต่อครั้ง

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี พบว่า วัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ดื่มแอลกอฮอล์ 1 วันต่อสัปดาห์ ดื่มในวันเสาร์ - อาทิตย์ ดื่มแอลกอฮอล์ช่วงเวลากลางคืน ส่วนใหญ่ดื่มแอลกอฮอล์ที่บ้านตนเอง รองลงมาดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เชน สถานที่ท่องเที่ยว หอพักเอกชนและบ้านเพื่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ กรานเขียว พบว่า พฤติกรรมเกี่ยวกับการดื่มสุราของนิสิตภาคพิเศษ มหาวิทยาลัยบูรพา สถานที่ส่วนใหญ่ที่นิสิตภาคพิเศษ

มหาวิทยาลัยบูรพาตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ คือ ร้านค้า/ร้านอาหาร ช่วงเวลาที่นิยมตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ คือ ช่วงวันศุกร์-เสาร์ ความถี่ในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของนิสิต คือ ตีพิมพ์ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ สาเหตุในการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี พบว่า เพื่อนชวนตีพิมพ์หรือร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ส่วนใหญ่ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่บ้านตนเอง รองลงมาตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เคาท์ สถานที่ท่องเที่ยว หอพัก เอกชนและบ้านเพื่อน ส่วนใหญ่ตีพิมพ์แอลกอฮอล์กับเพื่อน (สุทธิพงษ์ กรานเขียว, 2558) สอดคล้องกับงานวิจัยของแพรวพรรณ พรหมยศ พบว่า สาเหตุหลักที่ตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์คือ เพื่อการสังสรรค์และเพื่อเข้าสังคม 132 คน (ร้อยละ 51.8) บุคคลที่ตีพิมพ์ด้วยคือ เพื่อน 205 คน (ร้อยละ 80.5) และสถานที่นิยมตีพิมพ์คือ สถาบันบันเทิง 99 คน (ร้อยละ 38.8) (แพรวพรรณ พรหมยศ, 2564)

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลาย ได้แก่ รายรับรวมต่อเดือน ความถี่ในการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ โปรโมชันการขาย และสถานที่ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ ซึ่งสถานที่ตีพิมพ์ คือ หอพักเอกชน บ้านตนเอง สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เคาท์ และบ้านเพื่อน โดยเฉพาะปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์มากที่สุดคือ สถานที่ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่เป็น ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เคาท์ รองลงมาคือรายรับรวมต่อเดือน ถ้ารายรับรวมเพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้มีค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นเพราะเพื่อนชวนตีพิมพ์หรือร่วมกิจกรรมกับเพื่อน และความถี่ในการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ถ้าตีพิมพ์บ่อยก็เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทพร กิจชัยนุกุล พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์และยาสูบ คือ รายได้ ขนชั้นทางสังคม การเรียนรู้ การรับรู้ ทักษะคิด บุคลิกภาพ การตั้งใจ ถ้ารายได้เพิ่มขึ้นทุก ๆ 1,000 บาทจะมีค่าใช้จ่ายเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์และยาสูบเพิ่มขึ้นประมาณ 23 บาท (ภัทพร กิจชัยนุกุล, 2556) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรคเดช อุภัยภักตร์ พบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารนอกบ้าน โดยค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารนอกบ้านจะเพิ่มขึ้น 115 บาทต่อเดือน เมื่อรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1,000 บาทต่อเดือน และค่าใช้จ่ายในการบริโภคจะเพิ่มขึ้น 244 บาทต่อเดือน (อรรคเดช อุภัยภักตร์, 2556)

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาพฤติกรรมการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี พบว่า เริ่มตีพิมพ์แอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุ 19 ปี ชนิดของแอลกอฮอล์ที่ตีพิมพ์ครั้งแรกคือ ไวน์ สาเหตุในการตีพิมพ์คือเพื่อนชวนตีพิมพ์หรือร่วมกิจกรรมกับเพื่อน ความถี่ในการตีพิมพ์คือ 1 วันต่อสัปดาห์ ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ในวันเสาร์ – อาทิตย์ ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ช่วงเวลากลางคืน ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่บ้านตนเอง รองลงมาตีพิมพ์แอลกอฮอล์ที่ร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เคาท์ สถานที่ท่องเที่ยว หอพักเอกชนและบ้านเพื่อน และส่วนใหญ่อัปเดตแอลกอฮอล์กับเพื่อน ผลการศึกษาปัจจัยในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี พบว่า วัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี ส่วนใหญ่ซื้อเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์จากร้านสะดวกซื้อ 24 ชั่วโมง เห็นว่าร้านขายเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ควรเพิ่มประเภทของเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ให้มีหลากหลาย เสียค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ 200 บาทต่อครั้ง ร้านจำหน่ายเครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ไม่มีโปรโมชันการขาย กรณีมีโปรโมชันคือ มีการลดราคาเมื่อมาก่อนเวลา 19.00 น. หรือ 22.00 น. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นมากที่สุดคือ สถานที่ตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่เป็นร้านอาหาร คาราโอเกะ ผับ บาร์ เคาท์ รายรับรวมต่อเดือนและความถี่ในการตีพิมพ์แอลกอฮอล์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน มีผลต่อค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้สมการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายในการตีพิมพ์เครื่องตีพิมพ์แอลกอฮอล์ของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรี ดังนี้ $Y = 125.707 + 137.156 (D_4) + 0.020 (A) + 30.235 (B)$ ข้อเสนอแนะจาก

ผลการวิจัย และผลการพยากรณ์ค่าใช้จ่ายในการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ต่อครั้งของวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีได้ 373.098 บาทต่อครั้ง หรือคิดเป็นร้อยละ 9.327 ของรายรับรวมเฉลี่ยต่อเดือน จะเห็นได้ว่าวัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีมีส่วนของค่าใช้จ่ายในการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ต่อครั้งสูงมาก เมื่อเทียบกับรายรับรวมเฉลี่ยต่อเดือน ดังนั้นผู้ประกอบการปลูกฝังให้ลูกหลานใช้เงินให้เกิดประโยชน์มากที่สุด และควรจัดกิจกรรมหรือการให้ความรู้ เช่น การวางแผนการเงินส่วนบุคคล เพื่อให้วัยรุ่นตอนปลายในจังหวัดชลบุรีตระหนักและลดค่าใช้จ่ายในการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ที่ไม่จำเป็นลง และวางแผนการออมไว้เพื่อความมั่นคง สำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นเช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล เป็นต้น ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาพฤติกรรมการค่าใช้จ่ายสินค้าอุปโภคบริโภคและบริการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้ความรู้ในการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และวางแผนการออมในการวางแผนการเงินในอนาคต ให้วัยรุ่นในปัจจุบันเป็นพลเมืองของประเทศที่มีความสุขและมีความมั่นคงทางการเงิน

เอกสารอ้างอิง

- แพรวพรรณ พรหมยศ. (2564). ความสัมพันธ์ของความมั่นใจตนเองในการปฏิเสธการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์กับ พฤติกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปี การศึกษา 2563. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม, 18(2), 81-87.
- จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ. (2565). พฤติกรรมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตีแอลกอฮอล์ของบุตรหลาน วัยรุ่นที่พ่อกำลังในครัวเรือนเดียวกันกับผู้ดื่ม: กรณีศึกษาจังหวัดนครราชสีมา. วารสารควบคุมโรค, 48(3), 563-576.
- ณกร ลูกสยาม และคณะ. (2562). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ในนักเรียนวัยรุ่น ในเขต เทศบาล จังหวัดสุรินทร์. วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ, 37(4), 22-31.
- นฤสรณ์ จินวรรณ และพิษณุ อภิสมมาตรโยธิน. (2565). พฤติกรรมการเที่ยวสถานบันเทิงตอนกลางคืนของนิสิต ปริญญาตรีมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งจังหวัดพิษณุโลก. วารสารการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัย ราชภัฏพิบูลสงคราม, 2(2), 1-13.
- ภัทรพร กิจชัยนุกุล. (2556). ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อค่าใช้จ่ายของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถิติประยุกต์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วรารณ วีระพันธ์. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการตีแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอน ปลาย อำเภอลำลูกเกด จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ, 14(3), 166 - 178.
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (2565). แบบแผนและแนวโน้มพฤติกรรมการดื่มสุราของประชากรไทย. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2566 จาก <https://cas.or.th/wp-content/uploads/2022/05/FF-chapter-1-For-Print.pdf>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2566). ค่าใช้จ่ายในการดื่มสุราของคนไทย. เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2566 จาก https://resourcecenter.thaihealth.or.th/media/751w?view-item=view_related
- สุทธิพงษ์ กรานเขียว. (2558). พฤติกรรมการดื่มสุราของนิสิตภาคพิเศษมหาวิทยาลัยบูรพา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุธิตา ชูสว่าง และคณะ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ของนักศึกษาระดับปริญญา ตรี คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, 14(2), 147-164.

- อรรคเดช อุภัยภักตร์. (2556). ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการบริโภคอาหารนอกบ้าน. ใน สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- BBC NEWS ไทย. (2561). อนามัยโลกชี้สาเหตุการตาย 1 ใน 20 กรณีทั่วโลกมาจากแอลกอฮอล์. Retrieved กรกฎาคม 10 , 2566, from [https://www.bbc.com/thai/international-45611099#:~:text=องค์การอนามัยโลก%20\(WHO\)%20เผย,ชีวิตถึง%203%20ล้านคน](https://www.bbc.com/thai/international-45611099#:~:text=องค์การอนามัยโลก%20(WHO)%20เผย,ชีวิตถึง%203%20ล้านคน).
- DRINKIQ. (2566). เหตุใดการดื่มก่อนวัยจึงผิดกฎหมายและเป็นอันตราย. Retrieved มกราคม 20 , 2566, from <https://www.drinkiq.com/th-th/about-alcohol>.
- Yamane, T. (1967). Statistics: An introductory analysis (2nd ed.). New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของ
การนํานโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ*
FACTORS INFLUENCING THE SUCCESS OR FAILED OF
IMPLEMENTATION OF THE GOVERNMENT WELFARE CARD POLICY

รชต จุฑาพิว

Rachata Juthaphiw

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Public Administration, National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: rachata.juthaphiw.1@gmailcom

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2) ระดับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 3) ปัญหาและอุปสรรคของการนํานโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่มีรายได้ไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ส่วนกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนในจังหวัดที่มีปัญหาความจนเรื้อรังติดต่อกันมากกว่า 5 ปี จำนวน 623 คน โดยใช้สูตรคำนวณตามสูตรทาร์โย ยามาเน่ และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและพรรณนาเชิงวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนํานโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$) 2) ระดับความสำเร็จของการนํานโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) 3) ปัญหาและอุปสรรคของการนํานโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ ได้แก่ ปัญหาความยุ่งยากในการลงทะเบียน ปัญหาด้านการเดินทาง ปัญหาการยืนยันตัวตน ปัญหาด้านการสื่อสาร รวมทั้งปัญหาด้านความเข้าใจในสิทธิการใช้บัตร และปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนํานโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความยากจน, นโยบายของรัฐ, บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ, ความสำเร็จ

Abstract

The objectives of this research article were to study; 1) Study of factors influencing the success or failure of the government welfare card policy. 2) The success or failure of the state welfare card policy. 3) Problems and Obstacles in Implementing the welfare card policy. This was a Mixed method Research both qualitative and quantitative research. Key informants are ten people in Kalasin Province with an income of no more than 2,000 baht per month and the

purposive sampling technique was used in this process. The sample group was 623 people in the provinces with chronic poverty for more than 5 years, using the Taro Yamane formula and a multi-stage random sampling method. Research tools are interviews form and questionnaire forms. Qualitative data were analyzed by the descriptive method, and quantitative data were analyzed by mean and standard deviation. The hypotheses were tested by multiple regression analysis. The results showed that 1) The overall factors influencing the success of the welfare card policy implementation were at high levels ($\bar{X} = 4.21$). 2) The success level of the overall implementation of the welfare card policy was a high-level ($\bar{X} = 4.11$). 3) Problems and obstacles in implementing the welfare card policy are as follows: Difficulty in registering, travel problems, identity verification problems, communication problems, and the problem of understanding the right to use the card. Environmental factors influenced the success or failure of implementation of the state welfare card policy at a high level with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Poverty, State Policy, Government Welfare Card, The Successful

บทนำ

ความยากจนเป็นสภาวะการณ์ที่มีอยู่ในสังคมไทยมาโดยตลอด และตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ยังคงเป็นปัญหาที่มีความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับ จารุวิทย์ ศิริพรรณปัญญา กล่าวว่า ปัญหาดังกล่าวนี้นับเป็นปัญหาที่ภาครัฐให้ความสำคัญและดำเนินการจัดทำนโยบายเพื่อแก้ปัญหาโดยตลอด (จารุวิทย์ ศิริพรรณปัญญา, 2564) ซึ่งตรงกับทรรศนะของ เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์ กล่าวว่า ความยากจนในสังคมไทยเป็นปัญหาที่ทุกรัฐบาลต่างให้ความสำคัญในการแก้ไขเยียวยาและเป็นหนึ่งในนโยบายและยุทธศาสตร์ชาติที่ทุกรัฐบาลให้ความสำคัญ (เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์, 2562) การแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้มีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากรายงานสรุปสถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทยปี พ.ศ. 2559 พบว่า ในรอบเกือบ 3 ทศวรรษที่ผ่านมาสถานการณ์ความยากจนของประเทศไทยในภาพรวมดีขึ้น โดยสัดส่วนความยากจนลดลงจากร้อยละ 65.17 ในปี พ.ศ. 2531 เหลือร้อยละ 8.60 คิดเป็นจำนวนคนจนประมาณ 5.81 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2559 และมีคนเกือบจน (Near Poor) จำนวน 5.79 ล้านคน ซึ่งเมื่อรวม “คนจน” กับ “คนเกือบจน” พบว่า มีจำนวน 11.6 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 17.20 ของประชากรทั้งหมด และเมื่อพิจารณาจากช่องว่างของความยากจน (Poverty Gap) และความรุนแรงของปัญหา พบว่า ในระยะเวลา 15 ปีที่ผ่านมาแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 7.80 ในปี พ.ศ. 2545 เหลือร้อยละ 1.42 ในปี พ.ศ. 2559 ส่วนความรุนแรงของปัญหาความยากจนลดลงจากร้อยละ 2.69 ในปี พ.ศ. 2545 เหลือร้อยละ 0.38 ในปีพ.ศ. 2559 (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2561)

เมื่อพิจารณาในระดับครัวเรือน พบว่า ในปี พ.ศ. 2563 มีจำนวนครัวเรือนยากจนจำนวนทั้งสิ้น 1.4 ล้านครัวเรือนคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.51 ของครัวเรือนทั้งหมด และเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2562 ที่มีจำนวนครัวเรือนยากจนประมาณ 1.31 ล้านครัวเรือน และเมื่อพิจารณาความยากจนตามระดับความรุนแรง พบว่า ในปีพ.ศ. 2563 คนยากจนมีจำนวนมาก ถือเป็นกลุ่มคนที่มีความยากจนในด้านตัวเงินที่รุนแรง มีจำนวนทั้งสิ้น 1.61 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.31 ของประชากรทั้งประเทศ และเพิ่มขึ้นจากจำนวน 1.28 ล้านคน หรือร้อยละ 1.84 ของประชากรทั้งประเทศในปี พ.ศ. 2562 ขณะที่คนยากจนน้อย มีจำนวน 3.14 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 4.52 ของประชากรทั้งประเทศ เพิ่มขึ้นจาก 3.05 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 4.40 ของประชากรทั้งประเทศในปีพ.ศ. 2562 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) สำหรับคนเกือบจนเป็นกลุ่มประชากรที่มีความเสี่ยงที่จะเป็นคนยากจนได้ง่าย พบว่า มีจำนวนทั้งสิ้น 5.14 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 7.40 ของประชากรทั้งประเทศ ซึ่งลดลงจากจำนวน 5.4 ล้านคน หรือร้อยละ 7.80 ในปีพ.ศ. 2562 และเมื่อพิจารณาย้อนกลับไปถึงนโยบายต่าง ๆ ที่รัฐบาลที่ผ่านมาได้ดำเนิน

นโยบายลด/กำจัดความยากจน พบว่า หลายรัฐบาลในอดีตมีโครงสร้างการบริหารนโยบายความยากจนประกอบด้วย คณะกรรมการระดับชาติและระดับพื้นที่ โดยที่การปฏิบัติงานของรัฐบาลในอดีต พบว่า เริ่มให้ความสำคัญกับข้อมูลสารสนเทศ อาทิ การจดทะเบียนคนจนในปีพ.ศ. 2547 และต่อมาเริ่มมีโครงการแก้ปัญหาความยากจนในรูปแบบใหม่ตามออกมา เช่น การแปลงทรัพย์สินให้เป็นทุน การขึ้นทะเบียนคนจน เป็นต้น

โครงการดังกล่าวมาถูกจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อลดความยากจน แต่อย่างไรก็ตามพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคขาดการบูรณาการ ขาดระบบการประเมิน และการมอบหมายความรับผิดชอบ ดังนั้น การคิดใหม่ทำใหม่ในระดับพื้นที่เพื่อบูรณาการมาตรการช่วยเหลือคนจนจึงกลายเป็นโจทย์สำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยในช่วงที่ผ่านมาภาครัฐโดยรัฐบาลต่าง ๆ ได้ดำเนินมาตรการเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและแก้ปัญหาความยากจน แต่ยังคงขาดประสิทธิภาพไม่สามารถให้ความช่วยเหลือแก่ผู้มีรายได้น้อยได้ตรงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลที่เพียงพอสำหรับการดำเนินมาตรการ ส่งผลให้กลุ่มบุคคลที่มีรายได้น้อยที่แท้จริงได้รับประโยชน์จากการดำเนินมาตรการของรัฐน้อยมาก ภาครัฐจึงได้ดำเนินการโครงการลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหา และการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐในปีพ.ศ. 2559 พบว่า มีผู้มีรายได้น้อยมาลงทะเบียนทั้งสิ้นจำนวน 14,176,170 คน และได้มีการตรวจสอบเสร็จสิ้น ในวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2560 พบว่า มีผู้ที่ผ่านคุณสมบัติจำนวน 11,431,681 คน (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2560) ซึ่งจะเห็นได้ว่าจำนวนของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีมากถึง 11,431,681 คน ซึ่งนับเป็น 2 เท่าของ 'คนจน' ที่ได้รับการคำนวณอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการซึ่งช่องว่างดังกล่าวเกิดจากหลักเกณฑ์ในการคัดคนที่สามารถลงทะเบียนได้อย่างขาดความรัดกุม

โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้มีการดำเนินการมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2559 จนถึงปัจจุบัน พบว่า ยังมีปัญหาหลายประการ อาทิ ผู้ได้รับบัตรสวัสดิการที่ไม่ได้มีฐานะยากจนอย่างแท้จริง และคนจนจำนวนหนึ่งที่มีความเหมาะสมจะได้รับสวัสดิการแต่กลับถูกตัดสิทธิไป เนื่องจากมีข้ออยู่เกี่ยวกับบัญชีเงินฝากของกลุ่ม ออมทรัพย์หรือกลุ่มสวัสดิการ ซึ่งประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับศรพล ตูละเสถียร และคณะตั้งข้อสังเกตว่า การจัดสวัสดิการที่ผ่านมายังมีช่องว่างหลายประการ ได้แก่ 1) เกณฑ์ในการพิจารณา 2) สวัสดิการบางประเภทผู้มีสิทธิส่วนหนึ่งไม่มีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ เป็นต้น (ศรพล ตูละเสถียร และคณะ, 2560) ซึ่งจะเห็นได้ว่ามาตรการหรือนโยบายการให้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่ผ่านมานั้น ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนหรือลดภาระของประชาชนได้สำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งจากความสำคัญของปัญหาความยากจนและบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญจึงวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ โดยผลการวิจัยจะสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและพัฒนานโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และสามารถลดภาระและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนผู้ยากจนได้อย่างมีประสิทธิภาพในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ
2. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเพื่อเป็นการเคารพในสิทธิความเป็นมนุษย์และเป็นไป

ตามหลักสากล การวิจัยนี้จึงได้ดำเนินการยื่นขอจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ประชาชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 10 คน การกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นไปตามแนวคิดของ Delbecq, A. L. et al. พบว่า ขนาดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เหมาะสมที่สุดคือ 7 - 21 คน (Delbecq, A. L. et al., 1975) และใกล้เคียงกับ Näyhä, A. ได้นำเสนอขนาดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักไว้ที่ 9 - 23 คน (Näyhä, A., 2014) และในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า ข้อมูลเกิดการอิ่มตัว (Saturation) เมื่อทำการสัมภาษณ์ถึงคนที่ 10 ผู้วิจัยจึงหยุดทำการสัมภาษณ์ ทำให้การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ Delbecq, A. L. et al. จากนั้นใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติให้เป็นประชาชนที่มีรายได้ไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน

ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวนทั้งสิ้น 248,149 คน เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีปัญหาความจนเรื้อรังติดต่อกันมากกว่า 5 ปี ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในจังหวัด จำนวน 623 คน โดยใช้สูตรคำนวณตามสูตรทาร์ยามาเนที่ความเชื่อมั่น 96% และยอมรับความคลาดเคลื่อน e เท่ากับ .04 (Yamane, T., 1973) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ได้แก่การสุ่มแบบจัดชั้น และการสุ่มอย่างง่าย

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$\text{แทนค่าในสูตร } n = \frac{248,149}{1 + 248,149(.04)^2}$$

$$n = 623 \text{ คน}$$

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและแบบสอบถามมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1. ดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ตัวแปรที่นำไปสู่การสร้างแนวประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จากนั้นนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้

2. การสร้างแบบสอบถาม ดำเนินการโดยการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวแปรที่นำไปสู่การสร้างข้อคำถาม

3. การทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม ดำเนินการโดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC มีค่าระหว่าง 0.66 - 1.00 จากนั้นนำไปการทดสอบค่าความเชื่อมั่น โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับประชากรในการวิจัย 30 ชุด จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า มีค่าเกินกว่า 0.75 หมายความว่าแบบสอบถามมีคุณภาพสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวันเวลาที่นัดหมาย โดยเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบเผชิญหน้า

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ดำเนินการโดยจัดพิมพ์แบบสอบถามแล้วจึงให้คณะทำงานลงพื้นที่แจกแบบสอบถาม พร้อมทั้งอธิบายข้อคำถามเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน และเมื่อได้รับแบบสอบถามกลับมาครบตามจำนวน จึงนำมาลงรหัสเพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ผลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การสรุปตีความและการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1 – 2 พบว่า

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ (X)

n = 623

ปัจจัยแวดล้อม	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
ปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ (X ₁)	4.49	.430	มาก
ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X ₂)	4.35	.460	มาก
ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ (X ₃)	4.69	.375	มากที่สุด
รวม	4.51	.422	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$), (S.D. = .422) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.69$), (S.D. = .375) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 4.49$), (S.D. = .430) และปัจจัยด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.35$), (S.D. = .460) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ (Y)

n = 623

ความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
1. ค่าใช้จ่ายของประชาชนลดลง	3.96	.475	มาก
2. เกิดการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ	4.26	.598	มาก
รวม	4.11	.541	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$), (S.D. = .541) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติในด้านการกระตุ้นทางเศรษฐกิจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.26$), (S.D. = .598) รองลงมาคือด้านค่าใช้จ่ายของประชาชนลดลง ($\bar{X} = 3.96$), (S.D. = .475)

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันคือปัญหาด้านการลงทะเบียนซึ่งมีความยุ่งยากและซับซ้อนเพราะอาจจะต้องลงแอปพลิเคชันอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง นอกจากนี้แล้วโดยเฉพาะการยืนยันตัวตนผ่านระบบออนไลน์ทำให้การสมัครมีความยุ่งยาก และส่งผลให้ประชาชนยืนยันไม่ทันตามเวลาที่กำหนด และที่สำคัญหากอยู่ในพื้นที่ที่สัญญาณอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร หรือ เป็นพื้นที่ที่ไม่มีสัญญาณ การลงทะเบียนและการยืนยันตัวตนก็จะไม่สามารถดำเนินการได้ โดยปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวว่าจากงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์จากภาครัฐยังไม่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนในพื้นที่เช่นกัน

“มันลงทะเลเบียดยาก แล้วก็ถ้าไม่มีสัญญาณเน็ต ยิ่งทำอะไรไม่ได้เลย แล้วก็การให้ข้าวยังไม่ทั่วถึง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1, 2566)

ส่วนการลงทะเลเบียดและยืนยันทัวผ่านธนาคาร พบว่า ในบางพื้นที่ที่อยู่นอกเมือง จะไม่สามารถเดินทางเข้ามาได้ทันตามเวลาที่กำหนด รวมทั้งประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นผู้ที่ยากจนอยู่แล้วก็จะมีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และเมื่อไม่สามารถเดินทางมาได้ก็ทำให้ขาดสิทธิได้เช่นกัน

“บางทีก็ไปไม่ได้ มันมีค่าใช้จ่าย อย่างพวกค่ารถ ค่ากิน หลายอย่าง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2, 2566)

นอกจากนี้แล้วในด้านปัญหาและอุปสรรคของการนำไปใช้นั้น พบว่า ความคิดเห็นของผู้ที่ลงทะเลเบียดทันตามกำหนดเวลาและได้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปใช้อธิบายว่า เวลา ที่ต้องนำบัตรไปใช้บางทีก็ไม่สามารถใช้ได้เนื่องจากสินค้าที่ต้องการซื้อไม่มีในร้านค้า ในชุมชน อีกทั้งและในสิทธิที่ได้นั้นในบางประเด็นไม่ได้ตรงตามความต้องการหรือเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เช่น การเดินทางโดยขสมก. หรือรถไฟฟ้า BTS MRT ARL

“สิทธิบางอย่างพวกเราก็ไม่เกี่ยว ไม่มีที่จะไปใช้ ไม่มีโอกาสใช้เลย ไอ้พวกรถไฟฟ้า BTS อะไรพวกเนี้ย” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3, 2566)

กล่าวโดยสรุป ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการลงทะเลเบียดและยืนยันทัวตน ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดด้านพื้นที่และสัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมทั้งปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปลงทะเลเบียด และปัญหาด้านสิทธิในการใช้บัตรที่ไม่ตอบสนองหรือตรงตามความต้องการของผู้ใช้ รวมทั้งยังมีปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบอิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อตัวแปรตาม

Model	R	R ²	Adjusted R ²	SE.	Change Statistics				
					R ²	F Change	df1	df2	Sig.
1	.398 ^a	.158	.154	.19702	.158	38.763	3	619	.000

a. Predictors: (Constant), X₃, X₂, X₁; X₃ = ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ, X₂ = ปัจจัยด้านการสื่อสาร, X₁ = ปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ

b. Dependent Variable: Y (ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ)

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมีค่าเท่ากับ .398 แสดงว่า ตัวแปรอิสระ ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติ: X₃, ปัจจัยด้านการสื่อสาร: X₂, และ ปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ: X₁ มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติในทิศทางบวกในระดับปานกลาง ในขณะที่ค่า R² มีค่าเท่ากับ .158 หมายความว่า สมการนี้สามารถอธิบายอิทธิพลที่มีต่อความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติได้ร้อยละ 15.80

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	S.E.	β		
1 (Constant)	4.015	.207		19.373	.000
X1 ปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ	-.423	.062	-.395	-6.878	.000
X2 ปัจจัยด้านการสื่อสาร	.427	.043	.560	9.900	.000

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ต่อ)

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	S.E.	β		
X3 ปัจจัยด้านการนำไปปฏิบัติ	.033	.033	.044	1.010	.313

Dependent Variable: Y ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ

p=.04

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรอิสระทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม ดังนี้ ตัวแปร X_2 (ปัจจัยด้านการสื่อสาร) มีความสัมพันธ์กับตัวแปร Y (ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ) ในทิศทางเดียวกันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า $\beta = .560$ ในขณะที่ ตัวแปร X_1 (ปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับตัวแปร Y (ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ) ในทิศทางตรงกันข้ามในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า $\beta = -.395$ และตัวแปร X_3 (ปัจจัยด้านการนำไปปฏิบัติ) มีความสัมพันธ์กับตัวแปร Y (ความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ) ในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างน้อยและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่า $\beta = .044$ ซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับการนำไปสร้างสมการถดถอย ส่งผลให้สมการถดถอยเป็นดังนี้

สมการคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 4.015 + .427(\text{ปัจจัยด้านการสื่อสาร}) - .423(\text{ปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ})$$

สมการคะแนนมาตรฐาน

$$Y_Z = .560(\text{ปัจจัยด้านการสื่อสาร}) - .395(\text{ปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ})$$

จากสมการมาตรฐานอธิบายได้ว่าความสำเร็จจะเพิ่มขึ้น .560 หน่วย หากปัจจัยการสื่อสารเพิ่มขึ้น 1 หน่วย และระดับความสำเร็จจะเพิ่มขึ้น .395 หน่วยหากปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจโดยหากปัญหาในส่วนนี้ลดลง 1 หน่วย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยที่ได้แสดงถึงความสำเร็จของนโยบายมากกว่าความล้มเหลว ดังนั้นสามารถอภิปราย ได้ดังนี้

ปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) สอดคล้องกับผลการวิจัยของธมนธรณ์ พรพักษนิตย์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2560 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ธมนธรณ์ พรพักษนิตย์, 2561) ส่วนเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับรัฐกร กลิ่นอุบล พบว่า ความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติในกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง ปัจจัยด้านวัตถุประสงค์และมาตรฐานของนโยบายและการนำไปใช้อยู่ในระดับมาก (รัฐกร กลิ่นอุบล, 2561)

ระดับความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) สอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ จุวรรณ พบว่า การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$) (ชัยวัฒน์ จุวรรณ, 2564) และยัง

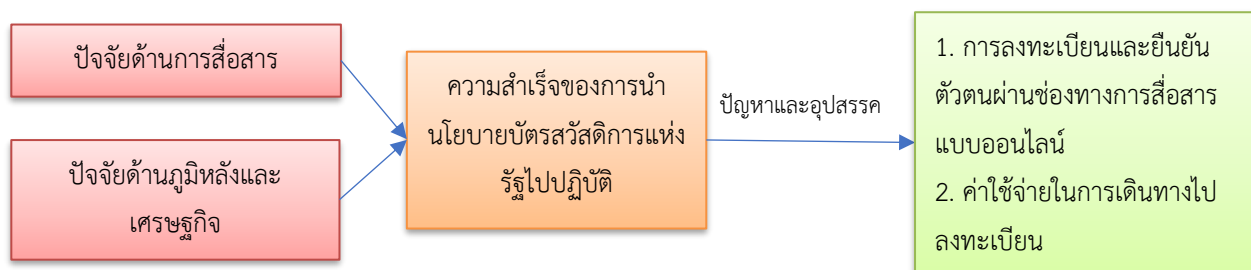
ตรงกับ ธมนธรณ์ พรพชรนิธย์ พบว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2560 กรณีศึกษาสำนักงานเขตในกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ธมนธรณ์ พรพชรนิธย์, 2561)

ปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในด้านการลงทะเบียนและยืนยันตัวตน ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดด้านพื้นที่และสัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมทั้งปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปลงทะเบียน ปัญหาด้านสิทธิในการใช้บัตรที่ไม่ตอบสนองหรือตรงตามความต้องการของผู้ใช้ และปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับผลการวิจัย มติกา อารยะภักดี พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการแจกบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ชุมชนก้นน้มนั้น เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร คือ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารยังอยู่ในวงแคบประชาชนที่อยู่ห่างไกลไม่สามารถเดินทางมาสมัคร ณ จุดที่กำหนดได้การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้มีบัตรสวัสดิการยังทำได้ไม่ครอบคลุม (มติกา อารยะภักดี, 2562) และยังคงตรงกับผลการวิจัยของ ประภาพรณ วัฒนะ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐของผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ คือ ไม่ทราบข่าวและไม่สามารถเดินทางไปลงทะเบียนได้ (ประภาพรณ วัฒนะ, 2562) นอกจากนี้แล้วปัญหาและอุปสรรคในด้านการประชาสัมพันธ์ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพยังสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณเช่นกัน โดยผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการสื่อสารที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐถึงแม้จะอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยของปัจจัยในด้านอื่นดังปรากฏในตารางที่ 1 พบว่า มีค่าน้อยที่สุดซึ่งสะท้อนถึงปัญหาด้านการสื่อสารอย่างชัดเจน

ปัจจัยด้านการสื่อสาร และปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทิศทางบวกในระดับปานกลางสอดคล้องกับผลการวิจัยของรัฐกร กลิ่นอุบล พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารระหว่างองค์กรต่าง ๆ มีผลต่อความสำเร็จขององค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลางในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ (รัฐกร กลิ่นอุบล, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้พบองค์ความรู้ใหม่ กล่าวคือ ในทางทฤษฎีแม้จะพบว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ แต่เมื่อทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติแล้วพบว่ามีเพียง 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสาร และปัจจัยด้านภูมิหลังและเศรษฐกิจ ซึ่งในด้านของปัญหาและอุปสรรคซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่ามีความสอดคล้องและสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจน สามารถนำเสนอเป็นแบบจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 1 แบบจำลองปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่า ปัจจัยแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$), (S.D. = .422) และระดับความสำเร็จของการนำนโยบายบัตร

สวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$), (S.D. = .541) ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ ได้แก่ ปัญหาและอุปสรรคในด้านการลงทะเบียนและยืนยันตัวตน ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดด้านพื้นที่และสัญญาณอินเทอร์เน็ต รวมทั้งปัญหาด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปลงทะเบียน ซึ่งจากผลการวิจัยซึ่งพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ โดยเฉพาะปัจจัยด้านการสื่อสารมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าการสื่อสารมีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายจากภาครัฐไปปฏิบัติ จากผลการวิจัยสามารถนำไปสู่ข้อเสนอแนะ ดังนี้ โดยภาครัฐควรกำหนดนโยบายด้านการสื่อสารและให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการสื่อสาร โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจในการลงทะเบียนหรือการใช้สิทธิตามบัตร นอกจากนี้แล้วการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยใช้ฐานข้อมูลในปี พ.ศ. 2562 ซึ่งผู้วิจัยเริ่มโครงการในปี พ.ศ. 2560 และงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งข้อมูลอาจจะไม่เป็นปัจจุบันอีกทั้งเงื่อนไขและรายละเอียดของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีการเปลี่ยนแปลง ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรใช้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์แบบเส้นตรง ทำให้ทราบข้อมูลในอิทธิพลระหว่างตัวแปรในทางตรงแบบทิศทางเดียว โดยที่ในการวิจัยครั้งต่อไปควรพัฒนาแบบจำลองที่แสดงเส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งจะช่วยให้ได้คำตอบที่ครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในทุกมิติซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เสาวลักษณ์ งามวิทย์โรจน์. (2562). การศึกษาการตอบสนองของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ศึกษากรณีชุมชน นครไชยศรี กรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาลัษรคามคำแหง.
- จารุวิทย์ ศิริพรรณปัญญา. (2564). ความพึงพอใจของประชาชนต่อโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตจังหวัดมหาสารคาม. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ชัยวัฒน์ จุวรรณ. (2564). การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ธมนธรรณ พรพชรนิตย์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ ปี 2560: กรณีศึกษา สำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประภาพรรณ วัฒนนะ. (2562). กลยุทธ์การจัดสวัสดิการสังคมของผู้ไม่ได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: กรณีศึกษาตำบลบ้านราม อำเภอสว่างวีระ จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 1. (20 มิถุนายน 2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ. (รชต จุฑาผิว, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 2. (21 มิถุนายน 2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ. (รชต จุฑาผิว, ผู้สัมภาษณ์)
- ผู้ให้ข้อมูลสำคัญคนที่ 3. (21 มิถุนายน 2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปปฏิบัติ. (รชต จุฑาผิว, ผู้สัมภาษณ์)
- มติกา อารยะภักดี. (2562). การประเมินผลโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ: กรณีศึกษาชุมชนก้านน้มน้มน เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- รัฐกร กลิ่นอุบล. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีไปปฏิบัติ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในภาคกลาง. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศรพล ตูลยะเสถียร และคณะ. (2560). ไชรหส์การคลังอัจฉริยะ. สัมมนาวิชาการประจำปีของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2566 จาก <http://www.fpo.go.th/main/getattachment/General-information-public-service/FPO-symposium/8493/CNT0019282-1.pdf.aspx>
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2561). มาตรการสวัสดิการแห่งรัฐนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาค่าความยากจน. ไทยคู่ฟ้าวารสารสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2(2561), 5-7.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2560). รายงานการคลังประจำปี 2560. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการคลัง.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สัดส่วนคนจนเมื่อวัดด้านรายจ่ายเพื่อการอุปโภค. เรียกใช้เมื่อ 12 เมษายน 2566 จาก <https://data.go.th/dataset?tags=คนจน>
- Delbecq, A. L. et al. (1975). Group techniques for program Planning: A guide to nominal group and Delphi processes. Glenview, IL: Scott, Foresman and Company.
- Näyhä, A. (2014). Method and Application. School of Forest Sciences. Joensuu: University of Eastern Finland.
- Yamane, T. (1973). Statistics an Introductory Analysis. (3rd Edition). New York: Harper & Row Ltd.

ชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน : กรณีศึกษางานลายคำ สกุลช่างลำปาง*

ACTIVITY PACKAGE TO CREATE VALUE APPRECIATION OF COMMUNITY ART FOR YOUTH: CASE STUDY OF LAMPANG GOLD LEAF LACQUER DECORATIONS

ณัฐพล ศรีใจ*, อภิชาติ พลประเสริฐ

Nattapol Srijai*, Apichart Pholprasert

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding Author E-mail: N.Srijai@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการสร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง เป็นงานวิจัยประเภทวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมและคณะ ด้านพุทธิพิสัยและจิตพิสัย ทฤษฎีพหุศิลปศึกษา เชิงภูมิปัญญาไทย หลักการจัดศิลปะชุมชน และข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรม ได้แก่ 1) ประชาชนชุมชน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ 4) ครูผู้สอนในสถานศึกษา 5) ผู้เชี่ยวชาญการจัดศิลปะชุมชน จำนวน 15 คน โดยใช้เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างชุดกิจกรรม คือ แบบสัมภาษณ์ข้อมูลประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ระหว่างงานลายคำกับชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนา จากการศึกษาเอกสารและสรุปผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปผลการวิจัยเป็นชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน ประกอบด้วยหลักการจัดกิจกรรม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านเทคนิค 3) ด้านรูปแบบกิจกรรม 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านการเผยแพร่ ชุดกิจกรรมแบ่งเป็น 4 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) กิจกรรมเรียนรู้ชุมชน ยลงานศิลปกรรม 2) กิจกรรม 4 เทคนิคของงานลายคำ 3) กิจกรรมร่วมมือสร้างสรรค์ ลายคำร่วมสมัย 4) กิจกรรมนิทรรศการสร้างสรรค์ถิ่นลำปาง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ชุดกิจกรรม ประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความเข้าใจองค์ความรู้งานลายคำสกุลช่างลำปาง 2) แบบวัดเจตคติต่อการเห็นคุณค่างานลายคำสกุลช่างลำปาง 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาชุดกิจกรรม (IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าชุดกิจกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องในระดับ 0.8

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมศิลปะชุมชน, การเห็นคุณค่า, งานลายคำสกุลช่างลำปาง

Abstract

This research aimed to explore the fundamental principles behind the design of an activity set aimed at promoting the appreciation of community arts among the youth: A Case Study of Lampang Gold Leaf Lacquer. This research is Research and Development by employing Bloom (et al.) taxonomies of learning objectives, focusing on the Cognitive Domain and

Psychomotor Domain, along with the Theory of Arts Education emphasizing Thai wisdom, Principles of Organizing Community Art Activities, and insights from expert Interviews. This sample group consists: 1) Community artists, 2) Experts in Thai Art, 3) Experts in Art History, 4) Teachers, 5) Community art activity organizers, totaling 15 participants by using data collection tools as data collection through interviews to gather historical background and the relationship between artwork and the community. The data was then analyzed using content analysis. The findings from the document study and expert interviews could be summarized as research results in a series of activity sets aimed at promoting the appreciation of community arts among youth. The activity set comprised 5 aspects, including 1) Content, 2) Technical, 3) Activity formats, 4) Participation, 5) Dissemination. The activity set was divided into 4 activities, including 1) Community Learning , Exploring Local Artistic Works, 2) 4 Techniques : Lai Kham Artwork 3) Collaborative Creativity Activity: Creating Contemporary. 4) Local Art in Lampang Exhibition. The data collection tools for evaluating the usage of the activity set consists 1) Test questionnaire to assess participants' understanding of the knowledge related to Lampang Craftsmanship artwork "Lai Kham". 2) Measurement form of participants' attitudes toward the significance. 3) Measurement form to measure individual perceptions of the value derived from observing an individual's behavior. 4) Assessment form to determine satisfaction levels regarding the format of the activity set. The evaluation IOC from qualified found that such a set of activities had a consistency of 0.8 levels.

Keywords: Activity Package of Community Art, Valuing, Lampang Gold Leaf Lacquer

บทนำ

ในพื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งอดีตเรียกว่า “ล้านนา” ปรากฏรูปแบบงานจิตรกรรมแขนงหนึ่ง คือ งานปิดทองบนพื้นรักหรือชาด เรียกว่า “ลายคำ” โดยสามารถกำหนดอายุได้ระหว่างช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-24 ลงมาในพื้นที่จังหวัดลำปาง พบศาสนสถานที่มีปรากฏงานลายคำโบราณหลงเหลืออยู่เป็นส่วนใหญ่ (สุรพล ดำริห์กุล, 2564) โดยปรากฏร่วมกับชิ้นส่วนทางสถาปัตยกรรมและมณฑป (ลิปิกร มาแก้ว, 2558) และแบ่งการใช้งานลวดลายตามสัญลักษณ์ได้เป็น 3 ประเภท (สุวิภา จำปาวัลย์ และชันนะ ปิ่นเงิน, 2553) ทั้งนี้ อาจเรียกงานลายคำดังกล่าวได้ว่า “งานลายคำสกุลช่างลำปาง”

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมและความตระหนักรู้ในคุณค่าของงานจิตรกรรม ได้ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าและความสำคัญในงานลายคำด้วย กล่าวคือ เกิดการปล่อยให้เสื่อมสภาพ การให้ความสำคัญเฉพาะจิตรกรรมที่เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยว อีกทั้งความเปลี่ยนแปลงของวัสดุอุปกรณ์ตามยุคสมัยได้ส่งผลต่อกระบวนการสร้างสรรค์ดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่น ดังกรณีการสร้างงานลายคำสมัยใหม่ที่บังงานลายคำเดิมที่ วัดหมื่นล้าน จังหวัดเชียงใหม่ (เพ็ญสุภา สุคตะ, 2563) โดยปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นระยะ แสดงถึงความไม่เข้าใจในกระบวนการอนุรักษ์และไม่เห็นคุณค่าของงานลายคำดั้งเดิม

การเห็นคุณค่านั้นมาจากความเข้าใจ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัย เป็นการรับรู้โน้ตทัศน์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในวัฒนธรรมซึ่งเป็นโลกทัศน์ที่บุคคลยึดถืออยู่ การเห็นคุณค่าซึ่งเป็นจิตพิสัยนั้นเป็นการให้ความสำคัญต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งแตกต่างกันไปตามระดับความเข้าใจของผู้รับ (บุญรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2561) ในกรณีนี้ การรับรู้เกี่ยวกับงานลายคำจึงเป็นประสบการณ์ศิลปะที่สื่อสารจนเกิดความเข้าใจแล้วจึงเชื่อมโยงกับประสบการณ์ปัญญาและอารมณ์ ทำให้ผู้รับรู้เกี่ยวกับงานลายคำสกุลช่างลำปางเกิดความตระหนักในคุณค่าและ

ประโยชน์ที่ตนเองได้รับ เกิดความรู้สึกรักภูมิใจและห่วงแหน นำไปสู่การดูแลรักษาและการอนุรักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมและคณะ ในด้านพุทธิพิสัย ในระดับความจำและความเข้าใจ และด้านจิตพิสัย ในระดับ การรับรู้ การตอบสนอง และการเห็นคุณค่า (ทีศนา เขมมณี, 2562) แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามทฤษฎีพุทธิพิสัยศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2548) และแนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะชุมชน (อภิชาติ พลประเสริฐ และสรिता เจือศรีกุล, 2561)

ดังนั้น จึงควรสร้างการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559 ที่กล่าวถึงมรดกภูมิปัญญาดังกล่าว ว่าเป็นสิ่งที่มีการสืบทอดกันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปยังคนอีกรุ่นหนึ่งโดยอาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมของตน (พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559, 2563) ในกรณีศึกษานี้ เป็นการสร้างการเห็นคุณค่างานลายคำสกุลช่างลำปางให้กับบุคคลกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเยาวชนเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเห็นคุณค่าในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดังกล่าว ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติในระยะยาวต่อไป ทั้งนี้งานวิจัยนี้จะเป็นต้นแบบชุดกิจกรรมศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชนในพื้นที่จังหวัดลำปางได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาหลักการสร้างชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง เป็นการวิจัยประเภทการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รูปแบบเบื้องต้นในการออกแบบแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรม วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วย

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยประเด็นดังนี้ 1) จิตรกรรมไทย 2) จิตรกรรมล้านนา 3) งานลายคำในพื้นที่จังหวัดลำปาง 4) ศิลปกรรมชุมชน 5) มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม 6) วิธีการสร้างการเห็นคุณค่า 7) ทฤษฎีการเรียนรู้ 8) ทฤษฎีพุทธิพิสัยศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย 9) หลักการจัดศิลปะชุมชน 10) เยาวชน
2. สร้างเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการสร้างชุดกิจกรรม ได้แก่ 1) แบบบันทึกการสำรวจและเก็บข้อมูลงานลายคำสกุลช่างลำปาง 2) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ระหว่างงานลายคำสกุลช่างลำปางกับชุมชน
3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการหาความตรงเชิงเนื้อหาชุดกิจกรรม (Index of Item Objective Congruence :IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน
4. ดำเนินการขอพิจารณาจริยธรรมวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบันที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ เครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการสร้างชุดกิจกรรม
5. ลงพื้นที่สำรวจสภาพงานลายคำในพื้นที่จังหวัดลำปาง
6. นำเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลไปเก็บข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ทั้ง 5 ด้าน ด้านละ 3 ท่าน โดยการสัมภาษณ์
7. สังเคราะห์ข้อมูลเป็นหลักการจัดกิจกรรมศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน

8. ออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะชุมชนและเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ชุดกิจกรรมประกอบด้วย 1) แบบทดสอบความเข้าใจองค์ความรู้งานลายคำสกุลช่างลำปาง 2) แบบวัดเจตคติต่อการเห็นคุณค่างานลายคำสกุลช่างลำปาง 3) แบบสังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม 4) แบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรม

9. ตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมศิลปะชุมชนและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ชุดกิจกรรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการหาความตรงเชิงเนื้อหาชุดกิจกรรม (IOC) โดยยอมรับค่าดัชนีความสอดคล้องที่ 0.5 ขึ้นไป โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะงานลายคำสกุลช่างลำปางที่พบในเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ด้าน ด้านละ 3 คน ประกอบด้วย 1) ปราชญ์ชุมชน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ 4) ครูผู้สอนศิลปะในสถานศึกษา 5) ผู้เชี่ยวชาญการจัดศิลปะชุมชน
3. ระดับการเห็นคุณค่า (valuing) ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสร้างการเห็นคุณค่าในระดับการยอมรับในคุณค่านั้น (acceptance of a value) และการชื่นชอบในคุณค่านั้น (preference for a value)

คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มตัวอย่าง

1. ปราชญ์ชุมชน ต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชน ไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นผู้มีความรู้ความสามารถในองค์ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดลำปาง และเป็นผู้มีบทบาทสำคัญภายในชุมชน เช่น เป็นผู้นำการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมภายในชุมชนของตนเอง หรือในระดับจังหวัด
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย ต้องมีประสบการณ์การสร้างสรรค์งานศิลปะไทยไม่น้อยกว่า 10 ปี
3. ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ ต้องสอนวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะไม่น้อยกว่า 5 ปี
4. ครูผู้สอนศิลปะในสถานศึกษา ต้องสอนวิชาศิลปะในระดับชั้นมัธยมศึกษา ในสถานศึกษาเขตพื้นที่จังหวัดลำปาง ไม่น้อยกว่า 3 ปี
5. ผู้เชี่ยวชาญการจัดศิลปะชุมชน ต้องมีประสบการณ์การจัดศิลปะชุมชนไม่น้อยกว่า 3 ปี

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางออกแบบชุดกิจกรรม โดยนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ระหว่างข้อมูลเอกสารการสำรวจ และจากแบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ นำเสนอโดยการพรรณนาประกอบด้วย

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ข้อมูลภาคสนาม จากแบบบันทึกการสำรวจและเก็บข้อมูลงานลายคำสกุลช่างลำปาง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอประกอบความเรียง
3. ข้อมูลประเภทบุคคล จากแบบสัมภาษณ์ข้อมูลประวัติความเป็นมาและความสัมพันธ์ระหว่างงานลายคำสกุลช่างลำปางกับชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอประกอบความเรียง

4. ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหาชุดกิจกรรม (Index of Item Objective Congruence: IOC) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยใช้สูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดย R : คะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

$\sum R$: ผลรวมของคะแนนผู้ทรงคุณวุฒิ

N : ผลรวมของคะแนนพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

โดยเกณฑ์การแปลความหมายยอมรับดัชนีความสอดคล้องได้ที่ค่า 0.5 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง ได้ดังนี้

1. สรุปประเด็นจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น ได้แก่

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะไทย ศิลปะล้านนาและงานลายคำสกุลช่างลำปาง

1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมและคณะ ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วยการเรียนรู้ 6 ระดับ ได้แก่ ระดับความจำ ระดับความเข้าใจ ระดับการประยุกต์ ระดับการวิเคราะห์ ระดับการสังเคราะห์ และระดับการประเมินค่า และด้านจิตพิสัย ประกอบด้วยขั้นของการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นการรับรู้ ขั้นการตอบสนอง ขั้นการเห็นคุณค่า ขั้นการจัดระบบ ขั้นการสร้างลักษณะนิสัย

1.3 แนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพุทธศิลป์ศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย ประกอบด้วยรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญา 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การแสวงหาความรู้จากตัวบุคคล 2) การแสวงหาความรู้จากเอกสาร 3) การแสวงหาความรู้จากประสบการณ์ตรง 4) การพัฒนาภูมิปัญญาไทยให้เหมาะสมกับปัจจุบัน 5) การสร้างสรรค์กิจกรรมศิลปะและงานช่าง

1.4 แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะชุมชน ประกอบด้วยแนวทางการจัดกิจกรรม 4 ข้อ ได้แก่ 1) งานศิลปะที่สร้างขึ้นต้องสื่อถึงวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ชุมชน 2) กิจกรรมสอดคล้องกับบริบทและข้อจำกัดชุมชน 3) เป็นกิจกรรมที่ง่ายและสนุก 4) สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเป้าหมายของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

2. ข้อมูลจากการลงพื้นที่สำรวจและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ด้าน สามารถสรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ จำนวน 4 ประเด็น ได้แก่

2.1 ประเด็นเรื่อง องค์ความรู้และสภาพปัจจุบันของงานลายคำสกุลช่างลำปาง แบ่งออกเป็น 5 ประเด็นย่อย ได้แก่

1) การกำหนดอายุ : งานลายคำสกุลช่างลำปาง สามารถกำหนดอายุได้ระหว่าง พุทธศตวรรษที่ 22-24 ประกอบด้วย 1.1) ยุคอิทธิพลศิลปะล้านนา กำหนดได้ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 22-23 1.2) ยุคอิทธิพลศิลปะรัตนโกสินทร์และยุคอิทธิพลศิลปะพม่า กำหนดได้ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24 ลงมา 2) เทคนิคในงานลายคำ : มีจำนวน 4 เทคนิค ได้แก่ 2.1) เทคนิคลายชุด 2.2) เทคนิคลายฉลุ 2.3) เทคนิคผสมระหว่างลายชุดและฉลุ 2.4) เทคนิคลายรดน้ำ 3) ประเภทของลวดลาย : แบ่งตามการใช้งานของลวดลายได้ 3 ประเภท ประกอบด้วย 3.1) สัญลักษณ์ที่ทำให้ศรัทธาและความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น 3.2) สัญลักษณ์ที่เป็นลวดลายประดับตกแต่งงานสถาปัตยกรรมให้สมบูรณ์ 3.3) สัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นประกอบพิธีกรรม 4) ตำแหน่งที่พบ ประกอบด้วย 4.1) ชุมชนที่ปรากฏงานลายคำ ได้แก่ พื้นที่อำเภอเมือง อำเภอเกาะคา อำเภอห้างฉัตร และอำเภอเถิน 4.2) ตำแหน่งของงานลายคำภายในศาสนสถาน ได้แก่ ส่วนประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่น เสาวิหาร แผงไม้คอสอง โครงสร้างหลังคาภายใน ผนังด้านหลังพระประธาน และมณฑปที่ติดตั้งร่วมในอาคาร 5) สภาพปัจจุบันของงานลายคำ : สภาพของงานลายคำมีส่วนสัมพันธ์กับสภาพของอาคาร สืบเนื่องจากอาคารที่ปรากฏในพื้นที่จังหวัดลำปางโดยมากมีลักษณะอาคารเป็นอาคารโถง จึงปรากฏความเสื่อมสภาพของวัสดุจากสภาพแวดล้อมของอาคารที่ส่งผลต่องานลายคำอยู่บ้าง เช่น รอยความชื้น ขึ้นฝุ่นบนพื้นผิวงานลายคำ ส่วนงานลายคำที่อยู่ในอาคารปิด ยังอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ แต่ก็อยู่ในตำแหน่งที่เสี่ยงต่อการถูกรบกวน เนื่องจากศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดลำปางยังคงเป็นโบราณสถานที่ปรากฏการใช้งานสืบเนื่องในพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชนอย่างสม่ำเสมอกระทั่งถึงปัจจุบัน

2.2 ประเด็นเรื่อง คุณค่าของงานลายคำสกุลช่างลำปาง : ปรากฏคุณค่าในแง่ของโบราณวัตถุของชุมชน เนื่องจากเป็นงานจิตรกรรมที่ปรากฏอยู่ในงานสถาปัตยกรรม จึงนับได้ว่ามีคุณค่าและความสำคัญควบคู่กัน อีกทั้งศาสนสถานในพื้นที่จังหวัดลำปาง ยังคงมีการใช้งานสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน จึงถือเป็นมรดกภูมิปัญญาที่สำคัญของชุมชนและเป็นต้นแบบของการสร้างสรรค์และต่อยอดงานศิลปกรรมในพื้นที่จังหวัดลำปางในปัจจุบัน

2.3 ประเด็นเรื่อง การจัดกิจกรรมศิลปะชุมชนในพื้นที่จังหวัดลำปาง : พื้นที่จังหวัดลำปาง มีความเหมาะสมและมีความพร้อมต่อการจัดกิจกรรมศิลปะชุมชน เนื่องจากมีองค์ความรู้ที่ยังไม่ได้รับการเผยแพร่อีกเป็นจำนวนมาก ทั้งยังไม่ปรากฏกิจกรรมที่จัดกับเยาวชนในช่วยวัยรุ่นหรือในสถานศึกษามากนัก ทั้งนี้ การจัดกิจกรรมศิลปะชุมชนในพื้นที่จังหวัดลำปาง ควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ 1) ช่วงวัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 2) เนื้อหาและกระบวนการ 3) ช่วงเวลา 4) งบประมาณ 5) สถานที่ 6) การวัดและประเมินผล 7) วิทยากร 8) การประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม

2.4 หลักการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.4.1 ด้านเนื้อหา : กิจกรรมมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานลายคำสกุลช่างลำปาง มีการเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของงานลายคำ ประวัติความเป็นมาและประเพณีความเชื่อของชุมชน

2.4.2 ด้านเทคนิค : กิจกรรมมีการบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ มีการเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์งานลายคำที่อ้างอิงเทคนิคจากงานลายคำในพื้นที่จังหวัดลำปางด้วยเทคนิคที่หลากหลายผ่านอบรมเชิงปฏิบัติการทางด้านศิลปะ มีการสาธิตโดยประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ตามยุคสมัย เพื่อให้เกิดความรับรู้ในระดับความเข้าใจต่องานลายคำสกุลช่างลำปาง

2.4.3 ด้านรูปแบบกิจกรรม : มีรูปแบบกิจกรรมไม่ซับซ้อน ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับธรรมชาติของช่วงวัยของวัยรุ่น รูปแบบกิจกรรมมีความสนุก สามารถปฏิบัติและต่อยอดกิจกรรมได้ง่าย

2.4.4 ด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรม : บุคลากรในชุมชนพื้นที่การจัดกิจกรรมสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมร่วมกับเยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้

2.4.5 ด้านการนำเสนอและเผยแพร่ : มีการนำเสนอผลงานต่อชุมชนและผู้สนใจด้วยรูปแบบนิทรรศการในพื้นที่ชุมชน เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรับรู้ในระดับการเห็นคุณค่าจากการเข้าร่วมกิจกรรม

3. ชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง ประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 4 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมที่ 1 “เรียนรู้ชุมชน ยลงานศิลปกรรม” เป็นการทัศนศึกษา (Field Trip) วัดสำคัญภายในชุมชนต่างๆในพื้นที่จังหวัดลำปาง ซึ่งปรากฏงานลายคำสกุลช่างลำปางภายในอาคารศาสนสถานภายในวัด เพื่อศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับงานลายคำที่เป็นศิลปวัตถุในสถานที่จริง เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการเห็นคุณค่าโดยประสบการณ์ตรง

2. กิจกรรมที่ 2 “4 เทคนิคของงานลายคำ” เป็นการเรียนรู้เทคนิคในลายลายคำทั้ง 4 เทคนิค โดยใช้รูปแบบศูนย์การเรียนรู้ (Learning Center) โดยจัดกลุ่มผู้เรียนเป็น 4 กลุ่ม ตามฐานการเรียนรู้จำนวน 4 ฐาน ซึ่งอ้างอิงเทคนิคการสร้างสร้งงานลายคำสกุลช่างลำปางทั้ง 4 เทคนิค ประกอบด้วย 1. เทคนิคลายชุด 2. เทคนิคลายฉลุ 3. เทคนิคผสม 4. เทคนิคลายรดน้ำ

3. กิจกรรมที่ 3 “ร่วมมือสร้างสรรค์ ลายคำร่วมสมัย” เป็นการเรียนรู้การประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างสร้งงานลายคำด้วยเทคนิคภาพพิมพ์ฉลุ หรือ Stencil ซึ่งมีกระบวนการและวัสดุอุปกรณ์ที่ไม่ซับซ้อน โดยเป็นการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันระหว่างเยาวชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมและบุคลากรในชุมชน พื้นที่การจัดกิจกรรมผ่านการสร้างสร้งตุ๊กตา ซึ่งเป็นงานหัตถศิลป์ที่มีแนวคิดและรูปแบบจากศิลปกรรมท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดลำปาง

4. กิจกรรมที่ 4 “นิทรรศการสร้างสรรค์ปล้นลำปาง” เป็นนำเสนอผลงานจากการเข้าร่วมกิจกรรมสู่สาธารณะในรูปแบบนิทรรศการ ภายในศาสนสถานของชุมชนที่เป็นพื้นที่การจัดกิจกรรม โดยฟื้นฟูประเพณีการถวายตุง ซึ่งเป็นประเพณีในวัฒนธรรมล้านนาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม เพื่อให้เกิดมิติทางความหมายและความสำคัญอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกและเจตคติที่ดีต่องานลายคำสกุลช่างลำปางร่วมกัน

4. ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาชุดกิจกรรม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ชุดกิจกรรมและเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้ชุดกิจกรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มีความสอดคล้องในระดับ 0.8 จึงอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเที่ยงตรงระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาในชุดกิจกรรม

อภิปรายผล

ชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง พัฒนขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ด้าน โดยวิเคราะห์ข้อมูลเป็นหลักการจัดกิจกรรมศิลปะชุมชน และพัฒนาขึ้นเป็นชุดกิจกรรมหลักการจัดกิจกรรมดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับงานลายคำสกุลช่างลำปาง มีการบูรณาการทั้งภาคทฤษฎี คือ การเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของงานลายคำประเพณีความเชื่อของชุมชน และภาคปฏิบัติ คือ การเรียนรู้กระบวนการสร้างสรรค์งานลายคำที่อ้างอิงเทคนิคจากงานลายคำในพื้นที่จังหวัดลำปาง รูปแบบกิจกรรมไม่ซับซ้อน มีการเปิดพื้นที่บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีการนำเสนอผลงานจากการจัดกิจกรรมสู่สาธารณะในรูปแบบนิทรรศการ

หลักการของชุดกิจกรรมนี้จึงมีความสอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์จิตรกรรม ซึ่งสามารถแบ่งได้ 2 วิธี ประการแรก คือการบำรุงรักษางานจิตรกรรมไม่ให้เสื่อมสภาพมากกว่าเดิมโดยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จัดเป็นการอนุรักษ์เชิงกายภาพ ประการที่สอง คือการศึกษาและเก็บข้อมูล ด้วยการบันทึกภาพ การทำวิจัย และเผยแพร่เพื่อขยายความรู้ในวงกว้าง เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญ เช่น การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการอนุรักษ์งานจิตรกรรม การรื้อฟื้นประเพณีเพื่อคืนความสำคัญกับงานจิตรกรรมในฐานะเครื่องประกอบพิธีกรรม ไปจนถึงการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของงานจิตรกรรม (เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว, 2556) และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ทั้งนี้ ชุดกิจกรรมดังกล่าว สามารถเปรียบเทียบได้กับงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา (ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้, 2561) และงานวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน (ธิดิ พฤกษ์อุดม, 2560) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ การสร้างการเห็นคุณค่าในงานศิลปะท้องถิ่นสำหรับเยาวชน หากแต่งานวิจัยของ ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้ ใช้กิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการเล่นเกวียน วาดภาพ และการใช้บทบาทสมมติ ในการสร้างการเข้าถึงการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนาในวัยรุ่นในพื้นที่จังหวัดเชียงราย ส่วนงานวิจัยของธิดิ พฤกษ์อุดม และ โสมฉาย บุญญานันต์ พัฒนากิจกรรมขึ้นจากรูปแบบอัตลักษณ์ของงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการตกแต่งงานหัตถกรรมของภาคใต้หลากหลายชนิด หากแต่งานวิจัยนี้ เน้นกระบวนการสร้างสรรค์และเรียนรู้เทคนิคที่อ้างอิงจากเทคนิคการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมในอดีตในการสร้างการเห็นคุณค่าของงานศิลปกรรมดังกล่าว

การนำชุดกิจกรรมนี้ไปใช้ให้เกิดผลโดยประจักษ์ชัด อาจต้องอาศัยความจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง หรือให้เวลาต่อการจัดกิจกรรมที่มากขึ้น ซึ่งจะสอดคล้องกับสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ที่กล่าวถึงการเรียนรู้วัฒนธรรมว่า การเรียนรู้วัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้จากการซึมซับ การเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

และมีความซาบซึ้ง ผ่านการซึมซับที่เกิดจากการได้รู้ ได้เห็น ได้ยินบ่อย ๆ จนผู้เรียนคุ้นชินเป็นกิจวัตร (สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 แผนภาพหลักการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน
: กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสำรวจและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปเป็นแผนภาพการออกแบบ
ชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุลช่างลำปาง ประกอบด้วย ประเด็นจาก
การสำรวจและสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ด้าน จำนวน 4 ประเด็น โดยประเด็นที่ 4 สามารถสรุปเป็นหลักการจัด
กิจกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน นำสู่การออกแบบการจัดกิจกรรมสำหรับเยาวชนและชุมชน จำนวน 4 กิจกรรม
โดยผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมจะนำไปสู่การรับรู้ในระดับความเข้าใจ อันจะนำไปสู่การเห็นคุณค่าในงานลายคำ
สกุลช่างลำปางในที่สุด

สรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องชุดกิจกรรมส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนสำหรับเยาวชน : กรณีศึกษางานลายคำสกุล
ช่างลำปาง เป็นการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับงานลายคำสกุลช่างลำปาง โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศิลปะไทย
และล้านนา ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมและคณะ ทฤษฎีพุทธศิลป์ศึกษาเชิงภูมิปัญญาไทย แนวทางการจัดศิลปะ
ชุมชน และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงพื้นที่สำรวจสภาพงานลายคำ และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ เพื่อ
นำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นหลักการจัดกิจกรรม ชุดกิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรม จำนวน 4
กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมเรียนรู้ชุมชน ยลงานศิลปกรรม 2) กิจกรรม 4 เทคนิคของงานลายคำ เป็นกิจกรรมเพื่อ
สร้างความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้และกระบวนการสร้างสรรค์งานลายคำ 3) กิจกรรมร่วมมือสร้างสรรค์ ลายคำ
ร่วมสมัย และ 4) นิทรรศการสร้างสรรค์ถิ่นลำปาง เป็นการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกับชุมชนและนำเสนอผลงานเพื่อ

เผยแพร่สู่สาธารณะ กิจกรรมดังกล่าวจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจร่วมกันของผู้ร่วมกิจกรรม อันจะนำไปสู่การเห็นคุณค่า (valuing) ในระดับการยอมรับ (acceptance of a value) และชื่นชอบในคุณค่านั้น (preference for a value) ทั้งนี้ ผลการประเมินความตรงเชิงเนื้อหาชุดกิจกรรม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ระบุว่าชุดกิจกรรมดังกล่าวมีความตรงเชิงเนื้อหากิจกรรม ในระดับ 0.8 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมดังกล่าวจะสามารถสร้างให้เกิดความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะ ผ่านกิจกรรมเรียนรู้เทคนิคการสร้างสรรค์งานลายคำและกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะร่วมกับชุมชน อันจะนำไปสู่การเห็นคุณค่าในงานลายคำดังกล่าว ชุดกิจกรรมดังกล่าวจึงเป็นต้นแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริม การเห็นคุณค่าศิลปะชุมชนในพื้นที่จังหวัดลำปางได้ โดยสามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมทั้งในระบบการศึกษาและ นอกกระบวนการศึกษา ทั้งสามารถต่อยอดไปสู่องค์ความรู้อื่นของจังหวัดลำปาง โดยปรับประยุกต์กับเนื้อหาและรูปแบบการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องบริบทอื่น ๆ เช่น ประวัติความเป็นมา สภาพแวดล้อม และความต้องการ ของชุมชนพื้นที่จัดกิจกรรมนั้น โดยมีการเห็นคุณค่าในมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชุมชนเป็นวัตถุประสงค์หลักของการวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2565

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้. (2561). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แคมมณี. (2562). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธิดี พงษ์อุดม. (2560). การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนื่ออ่อน ขว้ทองเขียว. (2556). ความเข้าใจในงานจิตรกรรมไทยประเพณี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณณรัตน์ พิชญ์ไพฑูรย์. (2561). จิตวิทยาศิลปะ: สุนทรียศาสตร์เชิงประจักษ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ.2559. (2563). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 133 ตอนที่ 19 ก หน้า 1 (7 มีนาคม 2563).
- เพ็ญสุภา สุกตะ. (2563). ภาพบานประตูก่อนบูรณะ อนุสรณ์ต่างหน้าชั้นสุดท้าย ของ “วิหารวัดหมื่นล้าน”. เรียกใช้เมื่อ 31 กรกฎาคม 2563 จาก https://www.matichonweekly.com/column/article_333130
- ลิปกร มาแก้ว. (2558). ลายคำน้ำแต้ม. เชียงใหม่: โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2548). ทักษะศิลปศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์.
- สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). รายงานการประชุมทางวิชาการเรื่อง ทิศทางวัฒนธรรมกับการศึกษาในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.ที. ซี.คอมมิวนิเคชั่น.
- สุรพล ดำริห์กุล. (2564). ลายคำล้านนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

- สุวิภา จำปาวัลย์ และชัชปนะ ปิ่นเงิน. (2553). การศึกษาพุทธสัญลักษณ์ล้านนา. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิชาติ พลประเสริฐ และสรिता เจือศรีกุล. (2561). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อชุมชนในมหกรรมรองเมืองร้อยยิ้ม. วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 22(1), 86-98.

องค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาว ในยุคจินตนาการใหม่ผ่านเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์*

KNOWLEDGE OF THE NEW SOCIETY AND CULTURE OF THE LAO GOVERNMENT IN A REIMAGINED ERA THROUGH PRINTED MATERIALS

วศิน ปัญญาวุธตระกูล

Wasin panyavuttrakul

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Naresuan University, Phitsanulok, Thailand

Corresponding author E-mail: ajtop_1@hotmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยศึกษาด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ในเรื่องการสร้างสังคมลาวและวัฒนธรรมแบบใหม่ของรัฐบาล สปป.ลาว ภายหลันโยบายจินตนาการใหม่ ซึ่งค่อนข้างมีแนวทางที่ทั้งสอดคล้องและขัดแย้งกับแนวทางเก่าที่พรรค และรัฐบาล สปป.ลาว ได้ดำเนินการในช่วงปี ค.ศ. 1975 - 1985 ที่ผ่านมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะสะท้อนให้เห็นถึง การสร้างคนสังคมนิยมใหม่ ในสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของประเทศลาวที่อยู่ภายใต้แนวทางของความเป็นรัฐสังคมนิยมลาวที่แท้จริง และไม่ได้อยู่ภายใต้ร่มเงาของประเทศต้นแบบสังคมนิยมอย่างสหภาพโซเวียต หรือประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีนและเวียดนาม แต่หากเป็นรัฐสังคมนิยมลาวที่วางอยู่บนพื้นฐานของบริบทสังคมลาวอย่างแท้จริง โดย ผู้วิจัยจะมองผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และองค์กรแนวโฮม (แนวร่วม) อันเป็น กระบอกเสียงสำคัญในการสร้างสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาล สปป.ลาว เช่น หนังสือพิมพ์ และเอกสารต่าง ๆ จากพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป.ลาว สนับสนุนให้จัดทำและจัดพิมพ์เพื่อเป็นอีกหนึ่งแนวทาง สำคัญในการเผยแพร่แนวทางการสร้างสังคมลาวและวัฒนธรรมแบบใหม่จากภาครัฐไปสู่ภาคประชาชน ผล การศึกษาพบว่า การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่าน เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ ในช่วงก่อนการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่นั้น จำแนกออกเป็น 2 ระยะด้วยกัน คือ ระยะที่ 1 เป็นช่วงก่อนปี ค.ศ. 1986 เป็นการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ใน ยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว ระยะที่ 2 เป็นช่วงหลังปี ค.ศ. 1986 เป็นการสร้างชุดความรู้ ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว

คำสำคัญ: รัฐบาลลาว, เอกสารสื่อสิ่งพิมพ์, ยุคจินตนาการใหม่

Abstract

Research studies by historical method On the creation of a new Lao society and culture of the Lao PDR government after the New Imagination Policy Which is quite a guideline that is both consistent with and contradicts with the old guidelines that the Party and the Lao PDR government have implemented during the years 1975 - 1985, which may reflect the creation of people new socialism In the new society and culture of Laos under the guidance of the true Lao

* Received 15 August 2023; Revised 28 August 2023; Accepted 31 August 2023

socialist state And not under the shadow of a model socialist country like the Soviet Union. or neighboring countries like China and Vietnam But if it is a Lao socialist state based on the true Lao social context The researcher will look through various publications of the Lao People's Revolutionary Party. and the Home Front Organization (Alliance), which is an important mouthpiece in creating a new society and culture of the Lao PDR government, such as newspapers and various documents from the Lao People's Revolutionary Party and the Lao PDR government. It is another important way to disseminate the way to create a new Lao society and culture from the government to the people. The study found that Creation of knowledge about the new society and culture of the Lao government in a reimagined era through print media. Before the promulgation of the New Imagination Policy, it was divided into 2 phases: Phase 1 was before 1986, creating a set of knowledge related to the new cultural society of Lao PDR in the past. Re-imagining from Lao Government Publications Phase 2 is after 1986. It creates a set of knowledge relating to the new cultural society of Lao PDR in the post-reimagined era from Lao government publications.

Keywords: Lao government, print media, new imagined era

บทนำ

การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่นั้น มีสาเหตุมาจากความล้มเหลวทางการเมืองการปกครองของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป.ลาว ภายหลังภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ. 1975 - 1985 ซึ่งรัฐบาล สปป.ลาว ในช่วงเวลานี้ได้พยายามสร้างชาติขึ้นมาใหม่ในหลายๆ ด้านตามที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้วางแนวทางเอาไว้ คือ การสร้างคนสังคมนิยมใหม่เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม อันสืบเนื่องจากการที่พรรคประชาชนปฏิวัติลาวได้รับชัยชนะในสงครามทางการเมืองที่ดำเนินมานานถึง 30 ปี (สุธิดา ตันเลิศ, 2558) ดังนั้นจึงส่งผลให้สภาพสังคมลาวในช่วง ค.ศ. 1975 - 1985 หรือก่อนช่วงการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ของรัฐบาล สปป.ลาว มีความพยายามในการสร้างคนใหม่สังคมนิยม ภายใต้ระบอบการปกครองใหม่ที่เรียกว่า ระบอบสังคมนิยม ซึ่งได้นิยามคนลาวใหม่ โดยมุ่งเน้นในการให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมวัฒนธรรมใหม่ในประเทศลาว โดยเหตุผลสำคัญของรัฐบาล สปป.ลาว ในการสร้างสังคมวัฒนธรรมใหม่นั้นเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะสร้างความชอบธรรมทางการเมืองและกำหนดให้พรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นศูนย์กลางของประเทศลาว หรือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แทนที่สถาบันพระมหากษัตริย์โดยมีประชาชนเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างสรรค์ประเทศขึ้นมาใหม่ การที่รัฐบาล สปป.ลาว ได้ให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมและวัฒนธรรมของคนลาวใหม่นั้น เพื่อให้ประชาชนลาวในระบบสังคมนิยมนี้มีจิตใจรักชาติด้วยการปฏิบัติตามการนำพาของพรรค (สุรัช ศิริไกร, 2548)

โดยการสร้างสังคมและวัฒนธรรมใหม่นี้ ทางรัฐบาล สปป.ลาว ได้รณรงค์ผ่านทางสื่อสิ่งพิมพ์ของภาครัฐอยู่เป็นประจำ เพื่อนำเสนอแนวทางปฏิบัติและวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อให้ประชาชนลาวเป็นคนใหม่ตามที่พรรคต้องการสร้าง เช่น คอลัมน์งานดีคนเด่น ซึ่งเป็นคอลัมน์ที่ได้นำเสนอเนื้อหาในเชิงยกย่องชมเชยให้เห็นถึงการปฏิบัติงานและการประกอบอาชีพของประชาชนลาวภายใต้การนำพาของพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว หรือคอลัมน์ประเภทให้ความสำคัญกับองค์กรแนวร่วมใหม่ในสังคมลาว ได้แก่ คอลัมน์เวทีวัยหนุ่ม หรือเยาวชน คอลัมน์เวทีกรรมบาล หรือกรรมกร แรงงาน ซึ่งถือว่าเป็นชนชั้นหลักในระบอบสังคมนิยม, คอลัมน์เวทีแม่หญิง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใส่ใจต่อความเท่าเทียมทางเพศและการให้ความสำคัญต่อผู้หญิงของรัฐบาล สปป.ลาว ที่ปรากฏอยู่ใน

หนังสือพิมพ์เสียงประชาชน หนังสือพิมพ์วัยหนุ่มลาว หนังสือพิมพ์แม่หญิงลาว เป็นต้น (ลำพอง คัญทะลีวัน, 2551) นอกจากคอลัมน์ดังกล่าวมาแล้วนั้น ยังมีคอลัมน์ย่อย ๆ ที่ทางพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ได้พยายามแทรกตัวเข้าไปจัดการและชี้นำกิจกรรมในชีวิตประจำวันของประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเรื่องในพื้นที่ส่วนตัว เช่น ในบ้านหรือระดับครัวเรือน และนอกบ้านหรือระดับสาธารณะ เช่น การแต่งกาย การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค หรือในงานศาสนา เช่น งานบุญ งานประเพณีต่าง ๆ เป็นต้น (ณรงค์ศักดิ์ ชัยราช, 2551); (พิพัฒน์ กระแฉจันทร์, 2559)

จะเห็นได้ว่าการกำจัดวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ขัดแย้งต่อระบอบสังคมนิยมใหม่ของชาตินิเวศดังกล่าว และการส่งเสริมแนวทางการสร้างสังคมและวัฒนธรรมแบบใหม่ที่พรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ได้กำหนดให้เป็นแนวทางปฏิบัติและพยายามส่งเสริมผลักดันดังกล่าวนี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการสร้างคนใหม่ในแบบสังคมนิยม แต่การสร้างสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1975 - 1985 ก็ยังไม่อาจจะเป็นเครื่องมือให้แก่พรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ประสบความสำเร็จในการสร้างชาติได้อย่างราบรื่น โดยเหตุผลมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน (Martin Stuart Fox, 2556) ดังนั้น ในช่วงเวลานี้ทางรัฐบาลลาวจึงยังไม่มีแนวทางในการสร้างคนสังคมนิยมใหม่เพื่อพัฒนาประเทศที่มาจากพื้นฐานสภาพของสังคมลาวที่เป็นอยู่อย่างแท้จริง แต่เป็นเพียงการรับรูปแบบการสร้างคนสังคมนิยมใหม่จากประเทศเพื่อนสมาชิกในค่ายสังคมนิยมมาปรับใช้ในสังคมลาวจากความล้มเหลวดังกล่าวในแนวทางการบริหารและพัฒนาประเทศของพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว รัฐจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาประเทศในปี ค.ศ. 1986 หรือที่เรียกว่า “นโยบายจินตนาการใหม่” เพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจในสังคมลาวจากระบบรวมศูนย์มาสู่ระบบกระจายอำนาจ และกำหนดราคาและการลงทุนตามกลไกตลาดโลก หรือการเริ่มเปิดรับทุนนิยมมากขึ้นนั่นเอง

การเปิดประเทศเชื่อมโยงลาวเข้าเป็นส่วนหนึ่งของโลกาภิวัตน์ท่ามกลางการไหลบ่าของแนวคิดทางสังคมการเมืองและกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกที่ท้าทายต่ออำนาจและความมั่นคงของรัฐบาลสังคมนิยมลาว จึงส่งผลให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมใหม่อีกระลอกหนึ่ง เพื่อใช้สำนึกหรือวัฒนธรรมใหม่นี้ เป็นพื้นฐานในการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาล สปป.ลาว ที่ได้ดำเนินนโยบายภายหลังการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ ซึ่งค่อนข้างขัดแย้งกับแนวทางเดิมที่ได้สร้างเอาไว้ในช่วงก่อนการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ โดยสิ่งที่ปรากฏในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ภายหลังปี ค.ศ. 1986 นี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความผ่อนคลายความตึงเครียดทางการเมืองของพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ที่ยึดหลักการปฏิบัติตามแนวทางสังคมนิยมลงมาก่อนข้างมาก ซึ่งได้เริ่มสะท้อนให้เห็นถึงการที่พรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ได้เริ่มสร้างระบอบโครงสร้างการเมืองในรูปแบบเฉพาะของสังคมลาวขึ้นมาได้แล้ว หลังจากที่ต้องอยู่ภายใต้ร่มเงาของสหภาพ โซเวียตและเวียดนามมาตลอด 10 กว่าปี โดยการเริ่มสร้างวัฒนธรรมใหม่ในช่วงยุคจินตนาการใหม่นี้ ได้เริ่มปรากฏออกมาในการรื้อฟื้นชาติแบบเดิมที่มุ่งเน้นการสร้างคนสังคมนิยมและการเชิดชูวีรชนปฏิวัติในฐานะสัญลักษณ์แห่งความเป็นชาติกลับมาอีกครั้ง ภายหลังที่รัฐบาล สปป.ลาวไม่อาจเป็นแหล่งอ้างอิงการผูกขาดการครองอำนาจรัฐที่ทรงพลัง รัฐบาลลาวจึงรื้อฟื้นการเชิดชูวีรชนชาติเพื่อปลุกเร้าสำนึกความเป็นชาติและผดุงไว้ซึ่งอำนาจของรัฐบาลสังคมนิยมลาว (Puttichot, A., 2014); (กิตติธรรสกุล, 2551)

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จึงได้พยายามศึกษาและชี้ให้เห็นถึงการสร้างสังคมลาวและวัฒนธรรมแบบใหม่ของรัฐบาล สปป.ลาว ภายหลัมนโยบายจินตนาการใหม่ ซึ่งค่อนข้างมีแนวทางที่ทั้งสอดคล้องและขัดแย้งกับแนวทางเก่าที่พรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ได้ดำเนินการในช่วงปี ค.ศ. 1975 - 1985 ที่ผ่านมา ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจจะสะท้อนให้เห็นถึงการสร้างคนสังคมนิยมใหม่ ในสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของประเทศลาวที่อยู่ภายใต้แนวทางของความ เป็นรัฐสังคมนิยมลาวที่แท้จริง ซึ่งไม่ได้อยู่ในใต้ร่มเงาของประเทศต้นแบบสังคมนิยมอย่างสหภาพโซเวียต (ปาริชาติ

ทองใบ, 2559) หรือประเทศเพื่อนบ้านอย่างจีนและเวียดนาม แต่หากเป็นรัฐสังคมนิยมลาวที่วางอยู่บนพื้นฐานของบริบทสังคมลาวอย่างแท้จริง โดยผู้วิจัยจะมองผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว และองค์กรแนวโฮม (แนวร่วม) อันเป็นกระบอกเสียงสำคัญในการสร้างสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาล สปป.ลาว เช่น หนังสือพิมพ์ และเอกสารต่าง ๆ จากพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป.ลาว สนับสนุนให้จัดทำและจัดพิมพ์เพื่อเป็นอีกหนึ่งแนวทางสำคัญในการเผยแพร่แนวทางการสร้างสังคมและวัฒนธรรมแบบใหม่จากภาครัฐไปสู่ภาคประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ รวมไปถึงศึกษานโยบายจินตนาการใหม่ของ สปป.ลาว ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติด้านสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการสังเกตจากพื้นที่จริง โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบทอย่างวิพากษ์วิจารณ์ (Textual analysis) ผ่านการพิจารณาถึงบริบททางประวัติศาสตร์และการเมืองของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป.ลาว โดยมีจุดมุ่งหวังเพื่อที่เน้นความเข้าใจความสัมพันธ์ และบทบาททางสังคม อันเนื่องมาจากบริบททางสังคมที่ส่งผลต่อการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างสถานภาพและองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสถานะบทบาทของประชาชนลาว โดยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เน้นการเก็บข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ ทั้งเอกสารโดยตรงจากสถานที่ทำการของภาครัฐ, หน่วยงานราชการในแขวงเวียงจันทน์ประเทศลาว, ร้านหนังสือ และเอกสารต่าง ๆ ที่ช่วยสนับสนุนเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่

เนื่องจากการศึกษาการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากเอกสารที่เป็นผลงานรัฐบาล สปป.ลาว ในช่วงปี ค.ศ. 1986 - 2020 เพื่อเป็นข้อมูลให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองลาวในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ อันมีเหตุปัจจัยมาจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายใน โดยมองที่ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับภาคประชาชน โดยผู้เขียนได้แบ่งเป็นประเด็นเพื่อจัดเข้าหมวดหมู่ในแต่ละช่วงเวลา ดังต่อไปนี้

1. การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคก่อนจินตนาการใหม่ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1975-1986
2. การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1986 - 2000

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นศึกษา โดยทำความเข้าใจเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ในแต่ละช่วงว่าเบื้องหลังนโยบาย บทบาท และรูปแบบกิจกรรมอยู่ในบริบทสังคมแบบไหน และมีผลต่อการดำเนินการของรัฐบาล สปป.ลาวอย่างไรในการการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ ตลอดจนการทำความเข้าใจสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมถึงความสัมพันธ์

ระหว่างประเทศ ที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินการปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมและลดทอนในรูปแบบของแนวทาง หรือนโยบาย ของรัฐบาล สปป.ลาว อย่างไร เพื่อนำมาตีความ วิเคราะห์และวิพากษ์เพื่อนำเสนอข้อสรุปเชิงอุปนัย และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่านเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ ในช่วงก่อนการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่นั้น ผู้เขียนได้จำแนกออกเป็น 2 ระยะด้วยกัน คือ ระยะที่ 1 เป็นช่วงก่อนปี ค.ศ. 1986 เป็นการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว ระยะที่ 2 เป็นช่วงหลังปี ค.ศ. 1986 เป็นการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว

โดยในช่วงระยะที่ 1 เป็นช่วงก่อนปี ค.ศ. 1986 เป็นการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว

ในช่วงนี้แสดงให้เห็นถึงชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่ของรัฐบาลลาว โดยผ่านหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ได้อธิบายชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนยุคจินตนาการใหม่อันเป็นส่วนสำคัญในการต่อยอดและพัฒนาขึ้นใหม่อีกครั้งในยุคของจินตนาการใหม่อันเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของ สปป.ลาว ที่ส่งผลในเชิงแผนนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล สปป.ลาว ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนลาวมาจนถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนได้แบ่งชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาวด้านการเมือง
2. ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาวด้านสังคม และวัฒนธรรม
3. ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาวด้านเศรษฐกิจ
4. ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาวด้านการศึกษา

โดยชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในด้านต่าง ๆ ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลและพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ผ่านงานเขียนในทศวรรษแรกของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในลาว จึงเป็นเรื่องแนวนโยบายของพรรคและรัฐ รวมทั้งแนวคิดของผู้นำการปฏิวัติลาวที่กำลังมีบทบาทต่อสังคมลาวในขณะนั้นมาตีพิมพ์เผยแพร่ ด้วยเหตุนี้ผลงานของท่านโกสอน พมวิหาน และงานของเลนินแห่งสหภาพโซเวียตจึงได้แพร่หลายในลาว

อาจกล่าวได้ว่า ภายหลังจากสถาปนา สปป. ลาว ค.ศ. 1975 พรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป. ลาว ได้เน้นไปที่การก่อสร้างประเทศเป็นแบบสังคมนิยมในทุกด้าน ด้วยบริบททางการเมืองที่เปลี่ยนไปเช่นนี้ จึงมีผลทำให้ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวด้านต่าง ๆ ผ่านงานเขียนที่ปรากฏ ในลาวจึงเป็นงานเขียนเพื่อปลูกฝังลัทธิสังคมนิยม ทั้งนี้พรรคและรัฐได้นำผลงานของผู้นำการปฏิวัติทั้งผู้นำปฏิวัติในลาวและสหภาพโซเวียต โดยเฉพาะผลงานของท่านโกสอน พมวิหานและท่านเลนิน ออกมาเผยแพร่ในลาวเป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งเพื่อเผยแพร่นโยบายและเพื่อทำ

ความเข้าใจในแนวคิดของลัทธิสังคมนิยม สำหรับงานเขียนประเภทชีวประวัติที่พบว่าเป็นช่วงระยะเริ่มต้นของการสถาปนา เป็นรัฐสังคมนิยมงานเขียนประเภทนี้ยังคงมีน้อย อันเนื่องมาจากเป็นช่วงระยะของการสร้างชาติตามแนวใหม่ อย่างไรก็ตามพรรคและรัฐบาลสปป.ลาว ก็ได้ให้ความสำคัญกับการยกย่องบุคคลและคณะบุคคลที่ช่วยเหลือพรรคและรัฐด้วยการสร้างนิยามความหมายใหม่ให้กับคำว่า “วีรชนแห่งชาติ” ขึ้นพร้อมกับการคงคำที่มีมาก่อนหน้านี้ (ของฝ่ายขบวนการปะเทดลาว) คือ “นักรบแห่งชาติ” หากแต่ความหมายและความสำคัญได้ถูกทอนลง โดยมีคำว่า “วีรชนแห่งชาติ” เข้ามามีความหมายและความสำคัญเหนือกว่า ส่วนงานตีพิมพ์เกี่ยวกับ “วีรชน” ที่มีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญ ในการเคลื่อนไหวทำการปฏิวัติได้เริ่มขึ้นแล้วในช่วงยุคต้นของการเข้าสู่รัฐสังคมนิยมนี้ หลังจากนั้นงานเขียนเกี่ยวกับผู้มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวปฏิวัติจะมีจำนวนตีพิมพ์เผยแพร่ออกมาเป็นจำนวนมากในช่วงหลังปี ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา

ระยะที่ 2 เป็นช่วงหลังปี ค.ศ. 1986 เป็นการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว

ในช่วงนี้แสดงให้เห็นถึงชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่ของรัฐบาลลาว โดยผ่านหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่ได้อธิบายชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่อันเป็นส่วนสำคัญในการต่อยอดและพัฒนาขึ้นใหม่อีกครั้งในประวัติศาสตร์สมัยใหม่ของ สปป.ลาว ที่ส่งผลในเชิงแผนนโยบายต่าง ๆ ของรัฐบาล สปป.ลาว ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนลาวมาจนถึงปัจจุบัน โดยผู้เขียนได้แบ่งชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาวด้านการเมือง
2. ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาวด้านสังคม และวัฒนธรรม
3. ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาวด้านเศรษฐกิจ
4. ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาวด้านการศึกษา

โดยชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในด้านต่าง ๆ ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลและพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ได้ให้ความสำคัญในด้านเศรษฐกิจที่มีความสอดคล้องกับระบบตลาดโลกมากขึ้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการยอมรับเศรษฐกิจระบบทุนนิยมมากขึ้น จึงส่งผลให้รูปแบบการส่งเสริมบทบาทเริ่มมีความหลากหลายมากขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่มากกว่าการส่งเสริมบทบาทหญิงในด้านการเมือง สังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ การศึกษา แต่ได้มีด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพอนามัย และการยกระดับปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ด้านกฎหมาย และความเปิดรับต่างชาติมากขึ้น พร้อมทั้งการดำเนินงานหรือวิธีการปฏิบัติที่มีความหลากหลายมากกว่าเดิม และสามารถแก้ไขได้ตรงปัญหาเฉพาะจุดมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่สังคมลาวมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์และชนเผ่า ซึ่งในช่วงก่อนหน้าการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่นี้ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในการส่งเสริมในมิติของชาติพันธุ์หรือชนเผ่ามากนัก ซึ่งทางพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว มองกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนเผ่าต่าง ๆ ในประเทศลาวอย่างหยาบ ๆ ที่อยู่ในฐานะของการเป็นพลเมืองลาวเท่านั้น แต่ไม่ได้วิเคราะห์ให้ลึกซึ้งถึงทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การศึกษา สุขภาพอนามัย ฯลฯ ที่พรรคและรัฐบาลรวมถึงตัวสหพันธ์แม่หญิงลาวที่จะต้องทำความเข้าใจในความแตกต่างเหล่านี้ เพื่อที่จะส่งเสริมบทบาทผู้หญิงลาวที่มีความแตกต่างในด้านของชาติพันธุ์ ภาษา วัฒนธรรม และพื้นที่ ได้อย่างตรงจุดและเพื่อการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

โดยในช่วงหลังการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ในปี ค.ศ. 1986 นี้เอง จึงเป็นช่วงสำคัญของการเริ่มปรับเปลี่ยนแนวทางในการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในด้านต่าง ๆ ผ่านแนวร่วมของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวที่สำคัญอย่าง สมาคมวัยหนุ่มสาว สมาคมกรรมบาลลาว และสหพันธ์แม่หญิงลาว ให้มีความหลากหลาย ตรงจุด และมีประสิทธิภาพมากขึ้น อันเนื่องมาจากการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวนั้น ทางพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ได้ให้สิทธิหรืออนุญาตให้แนวร่วมของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวสามารถเริ่มติดต่อกับองค์กรต่างประเทศ หรือองค์กรในระดับสากลมากขึ้นได้ด้วยตัวเอง เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือกับองค์กรสากล โดยไม่ต้องรอรับคำสั่งหรือแนวทางจากพรรคและรัฐบาลโดยตรงเพียงอย่างเดียว เพื่อให้ทางแนวร่วมของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวสามารถค้นหาวิธีการและความร่วมมือจากภายนอกประเทศมาเป็นแรงเสริมที่สำคัญในการพัฒนาผู้หญิง ซึ่งเป็นสิ่งที่ทางพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ได้ขาดแคลนในช่วงที่ผ่านมา คือ ด้านเงินทุนและด้านบุคลากรในการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงในด้านต่าง ๆ ตามแนวทางการพัฒนาประเทศของพรรคและรัฐบาลลาวที่วางไว้ซึ่งการขาดแคลนในด้านเงินทุนและด้านบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงเพื่อการพัฒนาประเทศเป็นปัจจัยสำคัญของสหพันธ์แม่หญิงลาวในการดำเนินการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงลาวในช่วงก่อนปี ค.ศ. 1986 อย่างเห็นได้ชัดเจน

นโยบายรัฐบาล สปป.ลาวในการสร้างชุดความรู้ใหม่ผ่านแนวร่วมของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวส่งเสริม เช่น สหพันธ์แม่หญิงลาวในช่วงหลังการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่นั้น ได้เน้นไปที่ความสอดคล้องและต่อเนื่องทั้งในด้านของเวลาและเนื้อหาจากวาระการประชุมในครั้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาหลังนโยบายจินตนาการใหม่ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของสหพันธ์แม่หญิงลาวในการสนับสนุนบทบาทผู้หญิงและผลงานของสหพันธ์แม่หญิงลาวตามนโยบายของพรรคและรัฐบาลลาว พร้อมทั้งมติดิจากกองประชุมในระดับสากลที่แม่หญิงได้รับเข้ามาผสมผสานกับแนวทางของพรรคและรัฐบาล สปป.ลาว ให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

โดยในช่วงเวลาหลังการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่เป็นต้นมา คือ ปี ค.ศ. 1986 - 2010 การส่งเสริมบทบาทชาย - หญิง ได้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าและการขยายตัวของแนวร่วมของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพในแนวทางการส่งเสริมบทบาทชาย - หญิง จากการผสมผสานแนวทางใน 2 ส่วนสำคัญ คือ ภายในประเทศหรือระดับชาติ (Nation) และภายนอกประเทศหรือระดับสากล (International) โดยผ่านการกรองจากมติของประชุมใหญ่ทั่วประเทศถึงความเห็นชอบหรือเห็นสมควรในการสร้างแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนาในแผนการดำเนินงานเพื่อที่จะนำมติหรือแนวทางดังกล่าวมาสู่ประชาชนตามท้องถิ่น (Local) ต่าง ๆ ในทั่วประเทศ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลผู้เขียนสามารถแบ่งประเด็นศึกษาได้แก่

1. การศึกษานโยบายจินตนาการใหม่ของ สปป.ลาว ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติด้านสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ผู้เขียนพบว่า ตลอดเวลาการปกครองของพรรคประชาชนปฏิวัติลาว ได้มีบทบาทต่าง ๆ ในการกำหนดความคิดต่าง ๆ โดยผ่านนโยบายและแนวทางขึ้นพื้นฐานต่าง ๆ ทุกยุค จึงส่งผลต่อการกำหนดแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมบทบาท ชาย-หญิงด้านต่าง ๆ ขององค์กรแนวร่วมต่าง ๆ ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป.ลาว ในการกำหนดแนวทางในการกิจหรือกิจกรรมในด้านสังคมและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการยกระดับชีวิตของประชาชนตามแนวทางของสังคมนิยมใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ ญัฐชัย อ่ำทอง ที่ผู้ถึงเรื่องการสร้างครอบครัววัฒนธรรมที่ดีนั้น ต้องนำปฏิบัติกันทั้งครอบครัว ไม่ใช่การปฏิบัติเฉพาะผู้หญิงฝ่ายเดียว ซึ่งนอกจากการเป็นเมียที่ดีแล้ว ก็ต้องมีสามีที่ดีอีกด้วย จึงจะเป็นการสร้างครอบครัววัฒนธรรมที่ดีตามแนวทางของพรรคและรัฐบาลลาว (ญัฐชัย อ่ำทอง, 2563)

2. การศึกษาชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ ผู้เขียนพบว่าชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวด้านต่าง ๆ ผ่านงานเขียนในทศวรรษแรกของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในลาว จึงเป็นเรื่องแนวนโยบายของพรรคและรัฐ รวมทั้งแนวคิดของผู้นำการปฏิวัติลาว ที่กำลังมีบทบาทต่อสังคมลาวในขณะนั้นมาตีพิมพ์เผยแพร่ ด้วยเหตุนี้ผลงานของโกสอน พมวิหาน และงานของ เลนินแห่งสหภาพโซเวียตจึงได้แพร่หลายในลาว

อาจกล่าวได้ว่าภายหลังสถาปนา สปป. ลาว ค.ศ. 1975 พรรคประชาชนปฏิวัติลาวและรัฐบาล สปป. ลาว ได้เน้นไปที่การสร้างประเทศประเทศเป็นแบบสังคมนิยมในทุกด้าน ด้วยบริบททางการเมืองที่เปลี่ยนไปเช่นนี้ จึงมีผลทำให้ชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวด้านต่าง ๆ ผ่านงานเขียนที่ปรากฏในลาวจึงเป็นงานเขียนเพื่อปลูกฝังลัทธิสังคมนิยมทั้งนี้พรรคและรัฐได้นำผลงานของผู้นำการปฏิวัติทั้งผู้นำปฏิวัติในลาวและสหภาพโซเวียต โดยเฉพาะผลงานของท่านโกสอน พมวิหานและท่านเลนิน ออกมาเผยแพร่ในลาวเป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งเพื่อเผยแพร่นโยบายและเพื่อทำความเข้าใจในแนวคิดของลัทธิสังคมนิยม สำหรับงานเขียนประเภทชีวประวัติที่พบใน ช่วงระยะเริ่มต้นของการสถาปนา เป็นรัฐสังคมนิยมงานเขียนประเภทนี้ยังคงมีน้อย อันเนื่องมาจากเป็นช่วงระยะของการสร้างชาติตามแนวใหม่ อย่างไรก็ตามพรรคและรัฐบาลสปป. ลาว ก็ได้ให้ความสำคัญกับการยกย่องบุคคลและคณะบุคคลที่ช่วยเหลือพรรคและรัฐด้วยการสร้างนิยามความหมายใหม่ให้กับคำว่า “วีรชนแห่งชาติ” ขึ้นพร้อมกับการคงคำที่มีมาก่อนหน้านี้ (ของฝ่ายขบวนการปะเทดลาว) คือ “นักรบแข่งขันแห่งชาติ” หากแต่ความหมายและความสำคัญได้ถูกทอนลง โดยมีคำว่า “วีรชนแห่งชาติ” เข้ามามีความหมายและความสำคัญเหนือกว่า ส่วนงานตีพิมพ์เกี่ยวกับ “วีรชน” ที่มีส่วนร่วมและมีบทบาทสำคัญ ในการเคลื่อนไหวทำการปฏิวัติได้เริ่มขึ้นแล้วในช่วงยุคต้นของการเข้าสู่รัฐสังคมนิยมนี้ หลังจากนั้นงานเขียนเกี่ยวกับผู้มีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวปฏิวัติจะมีจำนวนตีพิมพ์เผยแพร่ออกมาเป็นจำนวนมากในช่วงหลังปี ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา (ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์, 2555); (กิตติรัตน์ สีหพันธ์, 2549)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่านเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์ ในช่วงก่อนการประกาศใช้นโยบายจินตนาการใหม่นั้น ผู้เขียนได้จำแนกออกเป็น 2 ระยะด้วยกัน คือ ระยะที่ 1 เป็นช่วงก่อนปี ค.ศ. 1986 เป็นการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคก่อนจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว ระยะที่ 2 เป็นช่วงหลังปี ค.ศ. 1986 เป็นการสร้างชุดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมใหม่ของ สปป.ลาว ในยุคหลังจินตนาการใหม่จากสื่อสิ่งพิมพ์ของรัฐบาลลาว งานวิจัยนี้มีจุดมุ่งหวังเพื่อที่เน้นความเข้าใจความสัมพันธ์ และบทบาททางสังคม อันเนื่องมาจากบริบททางสังคมที่ส่งผลต่อการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เพื่อสร้างสถานะภาพและองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสถานะบทบาทของประชาชนลาว โดยเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ ดังนั้นผู้วิจัยเสนอให้การวิจัยในครั้งต่อไปได้ ผ่านสื่อ อื่น ๆ เช่นภาพยนตร์และโทรทัศน์ และเสนอให้มีการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมใหม่ของรัฐบาลลาวในยุคจินตนาการใหม่ผ่านเอกสารสื่อสิ่งพิมพ์หลังช่วงปี 1985

เอกสารอ้างอิง

กิตยุตม์ กิตติธรรสกุล. (2551). การสร้างสำนึกความเป็นชาติผ่านเพลงปฏิวัติลาวตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึงปัจจุบัน. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภูมิภาควิทยา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- กิติรัตน์ สีสันต์. (2549). การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์นิพนธ์ลาวสมัยใหม่ (ค.ศ. 1975 - ปัจจุบัน). ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณรงค์ศักดิ์ ชัยราช. (2551). เพศภาวะและแรงงานอพยพหญิงชนบทในกลไกเศรษฐกิจใหม่ของลาว. เชียงใหม่: ศูนย์สตรีศึกษา.
- ณัฐชัย อ่ำทอง. (2563). นโยบายรัฐบาล สปป.ลาวในการส่งเสริมบทบาทผู้หญิงผ่านสหพันธ์แม่หญิงลาว. วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 21(1), 51-63.
- ดาร์รัตน์ เมตตาริกานนท์. (2555). ประวัติศาสตร์ลาวหลายมิติ. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ.
- ปาริชาติ ทองใบ. (2559). พัฒนาการวรรณกรรมร่วมสมัยสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กรณีศึกษา: ดวงไซ หลวงพะสี. ใน การประชุมวิชาการ Life, power and ethnics เมื่อวันที่ 20-21 ส.ค. 58 ณ สถานอารยธรรมศึกษาโขง-สาละวิน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิพัฒน์ กระแฉจันทร์. (2559). พลังผู้หญิง แม่ เมีย และเทพสตรี: ความจริง และภาพแทน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ลำพอง คัญทะลีวัน. (2551). ภาพตัวแทนผู้หญิงในนิตยสารของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ช่วงปี ค.ศ. 2002-2007. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสตรีศึกษา. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุธิดา ตันเลิศ. (2558). ไกสอน พมวิหานกับการปฏิวัติลาว ระหว่างปี ค.ศ. 1955-1975. *Journal of Mekong Societies*, 11(1), 175-203.
- สุรัชย์ ศิริไกร. (2548). การพัฒนาเศรษฐกิจและการเมืองลาว. กรุงเทพมหานคร: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- Martin Stuart Fox. (2556). ประวัติศาสตร์ลาว (จิราภรณ์ วิญญูรัตน์, ผู้แปล). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- Puttichot, A. (2014). Book Review: Nipholnueakfen 1-4. *Journal of Mekong Societies (JMS)*, 10(2), 239-251.

รูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน*

THE PARTICIPATORY THAI ART EXHIBITION MODEL TO PROMOTE THE APPLICATION OF THAI ART IN DAILY LIFE FOR YOUTH

วนาลี ชาณรังศรี*, อภิชาติ พลประเสริฐ

Wanalee Charangsi*, Apichart Pholprasert

สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Department of Art Education, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: Wanalee.chan36@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนารูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน เป็นการวิจัยและพัฒนา มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ใช้ศึกษาข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบนิทรรศการฯ คือ ผู้เชี่ยวชาญ 15 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ สังเกตการณ์การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะไทยและสังเกตการจัดนิทรรศการแบบมีส่วนร่วม กลุ่มที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบนิทรรศการฯ คือ เยาวชนอายุ 18 - 25 ปี ที่เข้าชมนิทรรศการฯ 53 คน และเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ 32 คน โดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบอาสาสมัคร เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้นิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน และแบบประเมินความสามารถในการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยจากผลงาน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม และการประเมินผลงานศิลปะโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน ใช้ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT โดยนิทรรศการมี 2 ส่วน คือ 1) พื้นที่การเรียนรู้นิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม และ 2) พื้นที่จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน ผลการทดลองใช้รูปแบบนิทรรศการ พบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นและพึงพอใจต่อรูปแบบนิทรรศการในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, $SD = 0.28$) ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, $SD = 0.15$) ผลการประเมินงานศิลปะที่มีการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 13$, $SD = 0.29$)

คำสำคัญ: ศิลปะไทย, นิทรรศการศิลปะไทย, การมีส่วนร่วม, การประยุกต์ใช้

Abstract

This research aimed to Develop the participatory Thai art exhibition model to encourage the use of Thai art in daily life. This research is Research and Development technique. There are 2 sample groups: The first group is used to study information to develop a participatory Thai art exhibition. These sample group are experts has been selected with purposive sampling method. Data were collected through interviews and observations of Thai art activities and participatory

exhibitions. The second group was used to experiment with a participatory Thai art exhibition model, including 53 of 18 - 25 years old youths who visited the exhibition with and participated in the creative activities. 32 Participants were selected by voluntary selection. The tools used to collect data included commentary surveys on learning spaces of participatory Thai art exhibition, feedback surveys on creative Thai art activities in daily life, evaluation of the ability to apply Thai art. Data Analysis using mathematical averages, standard differences, and data analysis. The results of the research were a formation of a model for a participatory Thai art exhibition to promote the daily application of Thai art for young people. This research has developed the exhibition principles by using the learning management method according to the 4 MAT learning cycles. The exhibition consists of 2 parts: 1) is a learning area for participatory Thai art exhibitions. and 2) is the space for creative Thai art activities. The results of a participatory art exhibition experiment showed that young people had the highest level of opinion and satisfaction about the exhibition ($\bar{X} = 4.86$, $SD = 0.28$). Young people had their highest levels of opinion, satisfaction with the art activities ($\bar{X} = 4.83$, $SD = 0.15$). The evaluation of the work from the application of Thai art found that the average youth's application of Thai art scores was very good, ($\bar{X} = 13$, $SD = 0.29$)

Keyword: Thai Art, Thai Art Exhibition, Participatory, Application

บทนำ

ด้วยความสำคัญของศิลปะไทย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะไทยไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ในขณะที่แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับ พ.ศ. 2560 - 2579 ได้วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อความเท่าเทียมในการเข้าถึงการศึกษาและตอบโจทย์บริบทที่เปลี่ยนแปลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) แต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงอันรวดเร็วของโลกจะทำให้ทักษะและความรู้ที่มีหมดอายุเร็วขึ้น ทำให้องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาภาคบังคับหรือในระดับอุดมศึกษาอาจไม่เพียงพอที่จะใช้ตลอดช่วงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม พบว่า เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเป็นศิลปะปฏิบัติ มีการจัดกิจกรรมบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ กิจกรรมที่จัดขึ้นมีคู่มือการทำกิจกรรม มีการให้ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาและมีสื่อการเรียนรู้ (สุภรัตน์ เบญญากาจ, 2562); (ธีติ พลฤกษ์อุดม, 2560); (ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้, 2562) ซึ่งอัจฉรา ทองพลาย ได้เสนอแนะวิธีถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยผ่านการจัดกิจกรรมได้แก่ ใช้ภาพและวัสดุของจริงมาสอน จัดนิทรรศการและป้ายนิเทศด้านศิลปวัฒนธรรมไทย การจัดตั้งชุมนุมหรือศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้เกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรมไทยได้ด้วยตนเองมากขึ้น (อัจฉรา ทองพลาย, 2530)

การศึกษาในปัจจุบันจึงมีแนวโน้มในการเปลี่ยนวิธีการเรียนจากการเรียนตามผู้สอนเป็นเรียนตามที่ตนต้องการ ผู้เรียนจะต้องได้ทดลองและลงมือทำ เนื่องจากการสนใจระยะยาวของผู้เรียนจะเกิดจากการเห็นคุณค่าหรือเกิดความหมายต่อตนเองผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (วิจารณ์ พานิช, 2562) สำนักการเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้กล่าวถึง แนวทางการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยต้องมีหลักการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้น

การจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) ที่มีแนวคิดที่มนุษย์ต้องสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านทางประสบการณ์ เพื่อทำให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้ใหม่เข้ากับความรู้เดิม เป็นการสร้างความรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมายจากประสบการณ์ ที่ทำให้เกิดความรู้ที่ตนเองเข้าใจและเป็นความรู้ที่คงทน (Piaget, J., 1972) โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้ในนิตยสารศิลปศึกษาแบบมีส่วนร่วมตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ซึ่งอธิบายว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ของ 2 มิติ คือ การรับรู้และกระบวนการจัดการกระทำข้อมูล ซึ่งการรับรู้ของบุคคลเกิดจากช่องทางที่เป็นรูปธรรม คือ ประสบการณ์และผ่านช่องทางที่เป็นนามธรรม คือ ทางความคิดรวบยอด ทำให้เกิดเป็นแนวทางการใช้คำถามหลัก 4 คำถาม คือ ทำไม อะไร อย่างไร และถ้า (McCarthy, B., 1980); (Huitt, W., 2009) ในการออกแบบกิจกรรมการมีส่วนร่วมในนิตยสารศิลปศึกษาจากแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าว จึงนำมาสู่การวิจัยพัฒนารูปแบบนิตยสารศิลปศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน ซึ่งเป็นกลุ่มคนสำคัญที่เติบโตมาพร้อมเทคโนโลยีการสื่อสารพร้อมต่อการเรียนรู้และรับประสบการณ์ใหม่ ๆ สนใจกิจกรรมที่อยู่ในกระแสสังคม มีความคิดสร้างสรรค์ชอบเรียนรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง เป็นวัยที่เริ่มเข้าใจและมองเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ต้องการพื้นที่แสดงออกและต้องการยอมรับจากสังคม ซึ่งความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้จะเป็นรากฐานความสนใจหรือความมุ่งมั่นในชีวิต (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557); (บังอร ศิริสัญญาลักษณ์, 2560); (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549)

การวิจัยนี้จึงจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เยาวชนได้มีโอกาสศึกษาศิลปะไทยในบริบทที่ใกล้ตัวมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจรวมถึงความสามารถในการออกแบบประยุกต์ใช้ศิลปะไทยได้ เพื่อให้เกิดการนำศิลปะไทยไปใช้จริงในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น โดยนิตยสารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการจัดการศึกษาตามอรรถาธิบาย อันเป็นพื้นที่เรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้ชมนิทรรศการได้มีส่วนร่วมและเกิดประสบการณ์ตรง สามารถนำองค์ความรู้ไปพัฒนาต่อยอดได้ ทั้งนี้ การจัดการศึกษาในรูปแบบการจัดนิทรรศการแบบมีส่วนร่วมจะเป็นวิธีการที่จะช่วยเผยแพร่ความรู้และปลูกฝังความรักในศิลปะไทย อีกทั้งยังเป็นการให้ความรู้เรื่องการนำศิลปะมาประยุกต์ใช้ผ่านการชมนิทรรศการและการลงมือปฏิบัติจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบนิตยสารศิลปศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยใช้เทคนิควิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพ

1. กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ในการให้ข้อมูลและตรวจสอบรูปแบบเพื่อการพัฒนา นิตยสารศิลปศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนศิลปะไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมศิลปะไทยนอกระบบโรงเรียน ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดนิทรรศการ และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมประยุกต์ใช้ศิลปะไทย ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ด้านละ 3 คน รวม จำนวน 15 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างสำหรับทดลองรูปแบบนิตยสารศิลปศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน คือ เยาวชนไทย อายุ 18 - 25 ปี ได้มาโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบอาสาสมัคร

(Voluntary Selection) เข้าชมนิทรรศการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 53 คน โดยกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวยังเป็นกลุ่มตัวอย่างที่อาสาสมัครเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ จำนวน 32 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลมาพัฒนารูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2) แบบสังเกตการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะไทย และ 3) แบบสังเกตการจัดนิทรรศการแบบมีส่วนร่วม

2.2 เครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลผลการทดลองใช้รูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน 1) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพื้นที่การเรียนรู้นิทรรศการศิลปะไทยฯ 2) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะไทยฯ และ 3) แบบประเมินความสามารถในการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยจากผลงาน

กำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม หรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ หรือเนื้อหา (IOC) จำนวน 3 ท่าน โดยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านศิลปะและการสอนศิลปะ เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 5 ปี ผลการตรวจสอบ พบว่า มีค่าอยู่ในช่วง 0.67 - 1.00 ซึ่งเหมาะสมกับการนำไปใช้จริง ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะให้ปรับใช้ภาษาในข้อคำถาม และเพิ่มข้อคำถามให้ครอบคลุมประเด็นการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยแก้ไขตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้จริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการดำเนินงานวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

3.1 ระยะที่ 1 (R1) ระยะการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะไทย การประยุกต์ใช้ศิลปะไทยและข้อมูลสำหรับการพัฒนานิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม โดยเก็บข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นในการพัฒนานิทรรศการแบบมีส่วนร่วมจากผู้เชี่ยวชาญ และเก็บข้อมูลจากการสังเกตการจัดกิจกรรมศิลปะไทยและการจัดนิทรรศการแบบมีส่วนร่วม

3.2 ระยะที่ 2 (D1) ระยะพัฒนารูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน โดยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แล้วนำมาออกแบบรูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักร 4 MAT

3.3 ระยะที่ 3 (R2) ระยะทดสอบคุณภาพรูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม โดยดำเนินการจัดนิทรรศการและเก็บข้อมูลจากการทดลองใช้รูปแบบนิทรรศการจากเยาวชนด้วยแบบสอบถาม จากนั้น เก็บข้อมูลการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยจากผลงานซึ่งประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญการสอนศิลปะที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง โดยมีประสบการณ์การสอนศิลปะ เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) แบบตรวจสอบรายการ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ 2) แบบเติมคำ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และ 3) แบบมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการให้ค่าคะแนนของคำตอบแต่ละข้อ จากนั้น หาค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำเสนอในรูปแบบความเรียง

4.2 แบบประเมินความสามารถในการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยจากผลงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบรูปรีคแบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Scoring rubric) โดยพิจารณาคุณภาพของชิ้นงานที่ได้จากการสร้างสรรค์ผลงานการประยุกต์ใช้ศิลปะไทย เป็นรายองค์ประกอบหรือรายมิติที่มีการบรรยายคุณลักษณะลดหลั่นตามระดับคุณภาพ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามระยะการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลสำหรับการพัฒนานิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน

1.1 สรุปผลข้อมูล จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การเก็บข้อมูลจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาออกแบบพัฒนานิทรรศการฯ โดยสามารถสรุปข้อมูล ได้ดังนี้ 1) ประเภทของศิลปะไทย คือ จิตรกรรมไทย ประติมากรรมไทย สถาปัตยกรรมไทย และหัตถศิลป์ไทย นับตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ได้รับอิทธิพลจากประเทศจีนเนื่องจากมีการค้าขาย จึงถือเป็นการเริ่มต้นเข้าสู่ความร่วมมือ 2) การจัดการศึกษาศิลปะไทยนอกระบบโรงเรียน เป็นระบบการศึกษาที่สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างยืดหยุ่น ผู้เรียนเลือกศึกษาได้ตามอัธยาศัย ทั้งนี้การที่จะทำให้ศิลปะไทยคงอยู่ในวิถีชีวิตจะต้องมีการประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทสังคมปัจจุบันได้ ซึ่งมีขั้นตอนในการออกแบบ คือ เลือกลักษณะไทยที่จะนำมาออกแบบแล้วนำมาตัดทอนหรือเพิ่มองค์ประกอบ จากนั้นใส่สีและสร้างสรรค์ให้สมบูรณ์เพื่อให้ผลงานแสดงลักษณะของศิลปะไทยได้อย่างโดดเด่นและสอดคล้องกับความสนใจของคนในปัจจุบัน 3) การจัดนิทรรศการแบบมีส่วนร่วม มีประเภทของกิจกรรม ได้แก่ การสาธิต เกมส์ การอบรมเชิงปฏิบัติการระยะสั้น องค์ประกอบในการจัดนิทรรศการและจัดกิจกรรม คือ คู่มือการทำกิจกรรม เนื้อหาและกิจกรรม วัสดุ - อุปกรณ์ สื่อการเรียนรู้ และแบบประเมินผลนิทรรศการ และ 4) การจัดการเรียนการสอนตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ที่พบว่า การเรียนรู้เกิดขึ้นจากประสบการณ์ และความคิดรวบยอด ทำให้เกิดแนวทางการสอนโดยใช้คำถามหลัก 4 คำถาม ได้แก่ ทำไม (Why) การสร้างและวิเคราะห์ประสบการณ์ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของเรื่องที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนตอบได้ว่าทำไมจึงต้องเรียนรู้เรื่องนี้ อะไร (What) การพัฒนาประสบการณ์เป็นแนวคิดจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ตอบได้ว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้ คืออะไร อย่างไร (How) ผู้เรียนนำความรู้มาปฏิบัติผ่านการสร้างสรรค์ชิ้นงาน ดังนั้น ในขั้นนี้ต้องตอบได้ว่าจะสร้างสรรค์อย่างไร และ ถ้า (If) วิเคราะห์และร่วมกันอภิปรายเพื่อนำการเรียนรู้ไปเชื่อมโยงกับชีวิตจริง

1.2 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ พบว่า การเรียนการสอนศิลปะไทย ต้องทำให้ผู้เรียนเกิดความตื่นตัวที่จะได้เรียน สร้างบรรยากาศโดยใช้ภาพและเสียงเพื่อให้เกิดความคล้อยตาม ทำให้ศิลปะไทยเป็นเรื่องใกล้ตัว ใช้สื่อการเรียนการสอนทั้งผลงานจริง ตัวอย่างจำลอง สื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเน้นการสาธิตปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่าง นอกจากนี้ยังควรคลี่คลายขั้นตอนให้เข้าใจง่ายและแสดงวิธีการที่ชัดเจน ในด้านการมีส่วนร่วมในนิทรรศการ ควรให้ผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งของงานที่จัดแสดง มีกิจกรรมให้ทำ มีพื้นที่ให้จับหรือเล่นกับนิทรรศการ ทดลองทำได้ โดยส่วนสำคัญ คือ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการนำศิลปะไทยมาประยุกต์ใช้ ต้องมีป้ายข้อมูลทุกชิ้นงาน คำอธิบายต้องกระชับ ส่วนคู่มือการชมนิทรรศการต้องมีขนาดเล็ก แสดงให้เห็นภาพผลงานที่ชัดเจน มีเนื้อหาสั้นกระชับ มีพื้นที่ให้บันทึก

1.3 ข้อมูลจากการสังเกตการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะไทย พบว่า การเตรียมการจัดกิจกรรมมีการจัดโต๊ะที่นั่งในรูปแบบกลุ่ม ประดับตกแต่งพื้นที่จัดกิจกรรมด้วยผลงานศิลปะ วางวัสดุอุปกรณ์ไว้บนโต๊ะก่อนเริ่มกิจกรรม สื่อการเรียนรู้มีการใช้สื่อสไลด์นำเสนอภาพและตัวอย่างผลงาน นำเข้าสู่กิจกรรมโดยการอธิบายรายละเอียดภาพรวมกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น แล้วจึงสาธิตขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงานก่อนที่ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเริ่มลงมือทำ จากการสังเกต พบว่า พฤติกรรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความสนใจสื่อการเรียนรู้เป็นอย่างดี สังเกตจากการถามคำถามและการดูตัวอย่างผลงานในระยะใกล้ มีการสอบถามขั้นตอนเป็นระยะ

1.4 ข้อมูลจากการสังเกตการจัดนิทรรศการแบบมีส่วนร่วม พบว่า พื้นที่ในการจัดนิทรรศการ มีการเรียงลำดับเนื้อหาตามตำแหน่งของห้องและตามเส้นทางการเดินชมโดยเรียงลำดับเริ่มตั้งแต่ห้องแรกไปถึงห้องสุดท้ายซึ่งเป็นทางออกนิทรรศการ จัดแสดงผลงานโดยการติดบัตรประกอบผนัง และมีแท่นแสดงงานบริเวณกลาง

ห้องที่ทำให้เดินชมผลงานได้โดยรอบ ผู้ชมส่วนมากมีปฏิสัมพันธ์กับกิจกรรมที่ใช้สัมผัสกับสื่อการเรียนรู้ในนิทรรศการ เช่น การเปิดหรือพลิกแผ่นป้ายเพื่อหาคำตอบ มีการเดินชมผลงานในระยะใกล้ชิด

จากผลการศึกษาทำให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำมาออกแบบรูปนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน

2. รูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน

แบ่งพื้นที่นิทรรศการเป็น 2 ส่วน คือ พื้นที่จัดนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม และพื้นที่จัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน

2.1 นิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม

2.1.1 เนื้อหานิทรรศการ แบ่งเป็น 3 ส่วน ส่วนที่ 1 นิทรรศการส่วนศิลปะไทยประเพณี (เรียนรู้รูปแบบและประวัติศาสตร์) แสดงข้อมูลลำดับเหตุการณ์ยุคสมัยของศิลปะไทย จัดแสดงผลงานจำลองงานศิลปะไทย โดยแสดงเนื้อหา คติความเชื่อ รูปแบบลักษณะผลงานประเภทต่าง ๆ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน โดยมีกิจกรรมการมีส่วนร่วม จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมแต้มสี แต่งภาพ เรียนรู้วิธีการลงสีงานจิตรกรรมไทย และกิจกรรมเชิดรัก ปิดทอง ต่อลาย เรียนรู้การลงรักปิดทองต่อลายรดน้ำ ส่วนที่ 2 นิทรรศการส่วนศิลปะไทยร่วมสมัย (เรียนรู้การปรับเปลี่ยน) จัดแสดงผลงานศิลปะไทยร่วมสมัย โดยมีรายละเอียด คือ เนื้อหา คติความเชื่อ รูปแบบ วัสดุอุปกรณ์และวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน กิจกรรมการมีส่วนร่วม ได้แก่ กิจกรรมกระแสนะลาย แต้มแต่ง ด้วยการกระแสนะลายไทย นำมาลงสี แล้วนำไปประดับงานประติมากรรมไทย และกิจกรรมประดับกระจกสี ลีลาแสง ติดกระจกสีประดับลวดลายดอกพุดตานขนาดใหญ่ และ ส่วนที่ 3 นิทรรศการส่วนการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน (เรียนรู้วิธีการนำไปใช้) จัดแสดงผลงานผลิตภัณฑ์ในชีวิตประจำวันที่มีลักษณะไทย โดยมีรายละเอียดที่มา รูปแบบลักษณะผลงาน วัสดุ อุปกรณ์ ขั้นตอนวิธีการออกแบบ มีกิจกรรมการมีส่วนร่วม คือ สร้างสรรค์ผลงานที่นำศิลปะไทยประเพณีมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมลายลิ่ม พิมพ์หมึก สร้างสรรค์โปสการ์ดด้วยเทคนิคภาพพิมพ์ โดยใช้ลวดลายจากลายคำล้านนา

2.1.2 กระบวนการจัดการเรียนรู้ในนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมใช้หลักการทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ออกแบบการเรียนรู้ผ่านเนื้อหาและสื่อปฏิสัมพันธ์ ซึ่งจะสร้างประสบการณ์รูปธรรมและกระบวนการรับรู้อย่างไตร่ตรองด้วยกระบวนการเรียนรู้ คือ 1) ทำไม (Why) สร้างประสบการณ์ ให้รู้ เข้าใจ เห็นความสำคัญของการนำศิลปะไทยมาประยุกต์ใช้ สะท้อนความคิดผ่านการทำกิจกรรมกับสื่อปฏิสัมพันธ์ในนิทรรศการทั้ง 5 กิจกรรม 2) อะไร (What) พัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด กระตุ้นให้คิดกว้างขวางขึ้นจากแหล่งเรียนรู้ในนิทรรศการ สามารถคิดแนวทางในการนำศิลปะไทยไปประยุกต์ใช้ได้ 3) อย่างไร (How) พัฒนาความรู้คิดจากแหล่งเรียนรู้และกิจกรรมมีส่วนร่วมในนิทรรศการ พัฒนาสู่การสร้างสรรค์งานศิลปะไทยแบบประยุกต์ใช้ด้วยการลงมือทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม และ 4) ถ้า (If) แสดงความคิดและเห็นวิเคราะห์แนวทางการนำศิลปะไทยไปประยุกต์ใช้ผ่านสื่อนิทรรศการและการตอบแบบสอบถาม

2.1.3 องค์ประกอบของนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม มี 5 องค์ประกอบ 1) เนื้อหาและกิจกรรม มีเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวิวัฒนาการของศิลปะไทย คติ ความเชื่อ รูปแบบลักษณะ วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน และจัดกิจกรรมให้ผู้ชมมีส่วนร่วมกับนิทรรศการผ่านการลงมือทำ 2) คู่มือชมนิทรรศการ มีลักษณะเป็นแผ่นพับ มีภาพถ่ายที่แสดงให้เห็นภาพผลงานที่ชัดเจน ใช้ภาพกราฟิกตกแต่งให้ดูสวยงาม มีเนื้อหาที่สั้นกระชับ ชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย มีพื้นที่ให้จดบันทึกและทำกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับนิทรรศการ 3) วัสดุ - อุปกรณ์ แบ่งได้เป็น วัสดุ - อุปกรณ์ติดตั้งผลงานศิลปะ สื่อการเรียนรู้ และวัสดุ - อุปกรณ์ที่

ใช้ในการทำกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม 4) สื่อการเรียนรู้ ได้แก่ ตัวอย่างผลงานจริง ตัวอย่างสื่อจำลอง ภาพถ่าย วัสดุ อุปกรณ์โบราณและวัสดุสมัยใหม่ที่ใช้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทย สื่อกราฟิกแสดงเนื้อหาข้อมูลของนิทรรศการ และ 5) แบบประเมินผลนิทรรศการ

2.2 กิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน

เป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมศิลปะอบรมเชิงปฏิบัติการระยะสั้น (Workshop) โดยให้ความรู้จากการชมนิทรรศการมาลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานประยุกต์ใช้ศิลปะไทยด้วยตนเอง มีจำนวน 3 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมปฏึกษา พกพาหิมพานต์ สร้างสรรค์ลายสัตว์หิมพานต์บนกระเป๋าด้ายด้วยเทคนิคการปักพรม เป็นการนำสัตว์หิมพานต์ในศิลปะไทยมาออกแบบเป็นลวดลายบนกระเป๋าด้าย ด้วยการลดทอนรายละเอียดของลายไทยให้มีรายละเอียดน้อยลง เพิ่มความโค้งมนในส่วนปลายหรือมุมของลาย แต่ยังคงโครงสร้างเดิมของลายไว้เพื่อให้ง่ายต่อการนำมาใช้งานในชีวิตประจำวัน 2) กิจกรรมร้อยลาย เรียงมงคล สร้างสรรค์สร้อยข้อมือลายประจำยาม โดยใช้สีและหินที่มีความหมายมงคล เป็นการนำโครงสร้างของลายประจำยาม ซึ่งเป็นแม่แบบของลายไทยมาประยุกต์ใช้ รวมทั้งปรับเปลี่ยนวัสดุในการปักจากปูนดำที่ใช้ในงานศิลปะไทยประเพณีมาใช้วัสดุดินโพลิเมอร์ในการสร้างสรรค์ผลงาน และ 3) กิจกรรมสร้างเส้นสี มาลีลวดลาย วาดภาพลงสีกระดาษดินเผา ด้วยลวดลายจากพระปรมาภิไธย วัดอรุณราชวรารามราชวรมหาวิหาร เป็นการคัดลอกลวดลายกระเบื้องเคลือบที่ติดประดับตกแต่งพระปรมาภิไธยมาประยุกต์ใช้ โดยนำออกแบบจัดวางประกอบกับลวดลายอื่น ๆ และเลือกจับคู่สีมาใช้ให้ดูมีความเรียบง่าย สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น

กระบวนการจัดการเรียนรู้ในกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอดและนำไปสู่การลงมือทดลองปฏิบัติจริง โดยนำความรู้จากการชมนิทรรศการมาใช้ในการประยุกต์ใช้ศิลปะไทย มีกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ คือ 1) ทำไม (Why) ทบทวนรูปแบบและวิเคราะห์ลักษณะเด่นของศิลปะไทยที่จะนำมาประยุกต์ใช้จากนิทรรศการ 2) อะไร (What) ขึ้นออกแบบ พัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด ผ่านการคิดและวางแผนการนำศิลปะไทยมาประยุกต์ใช้ในคู่มือทำกิจกรรม 3) อย่างไร (How) ขึ้นปฏิบัติงาน ศึกษาวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้สร้างสรรค์ผลงาน และพัฒนาสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยแบบประยุกต์ของตนเอง และ 4) ถ้า (If) ขึ้นสรุปแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ผลงานที่สร้างสรรค์ แนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในลักษณะอื่น ๆ

เมื่อได้รูปแบบของนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำรูปแบบไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย

3. ผลการใช้รูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชน

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวันสำหรับเยาวชนไปใช้ โดยการจัดแสดงนิทรรศการ แปลงไทย TRADI - TRENDY ณ ห้องจัดแสดงงานศิลปะ ชั้น 3 Art4C, Gallery and Creative Learning Space มีผลการทดลองใช้ดังต่อไปนี้

3.1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับนิทรรศการ “แปลงไทย TRADI - TRENDY”

3.1.1 ผู้เข้าชมนิทรรศการ มีจำนวนผู้เข้าชมทั้งหมด 94 คน โดยมีเยาวชนอายุ 18 - 25 ปี เข้าชมนิทรรศการ จำนวน 53 คน (56.31 %)

3.1.2 ประสบการณ์การชมนิทรรศการและการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในนิทรรศการ ส่วนพื้นที่นิทรรศการศิลปะไทยประเพณีมากที่สุด จำนวน 21 คน (39.62 %) กิจกรรมมีส่วนร่วมในนิทรรศการที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ กิจกรรม เชียร์รัก ปิดทอง ต่อลาย จำนวน 53 คน (100 %) โดยกิจกรรมมีส่วนร่วมกิจกรรมที่ชื่นชอบมากที่สุด คือ กิจกรรมการมีส่วนร่วม ลายลิ่ม พิมพ์หมึก มากที่สุด จำนวน 27 คน (50.94 %)

3.1.3 ความคิดเห็นที่มีต่อนิทรศการ พบว่า เมื่อเฉลี่ยรวมคำตอบทุกด้านแล้วเยาวชนมีความคิดเห็นและพึงพอใจต่อรูปแบบนิทรศการในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.86$, $SD = 0.28$) โดยแบ่งความคิดเห็นและความพึงพอใจได้เป็น 5 ด้าน 1) ด้านเนื้อหาและกิจกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.81$, $SD = 0.39$) 2) ด้านประสบการณ์ที่ได้รับจากการชมนิทรศการฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.90$, $SD = 0.21$) 3) ด้านคู่มือการชมนิทรศการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, $SD = 0.52$) 4) ด้านสื่อการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.96$, $SD = 0.15$) และ 5) ด้านระยะเวลาและสถานที่อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.99$, $SD = 0.07$)

3.1.4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม แบ่งได้เป็น 3 ประเด็น คือ 1) การนำศิลปะไทยไปประยุกต์ใช้ แบ่งได้เป็นด้านกระบวนการ (Process) ซึ่งช่วยพัฒนาสมาธิ ช่วยบำบัดจิตใจ และฝึกความคิดสร้างสรรค์ได้ และด้านผลิตภัณฑ์ (Product) นำไปออกแบบเครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ สินค้าตกแต่งบ้าน ผลิตภัณฑ์ ของใช้ 2) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมหากมีการจัดนิทรศการครั้งต่อไป ต้องการให้จัดนิทรศการให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ใช้สถานที่ที่คนเห็นได้มากขึ้น ต้องการให้เพิ่มจำนวนกิจกรรมมากขึ้น ขยายเวลาการจัดนิทรศการให้นานขึ้น และอยากให้จัดนิทรศการในลักษณะนี้ขึ้นอีก และ 3) ความคิดเห็นอื่น ๆ เยาวชนมีความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่สนุก ได้เรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ได้รับประสบการณ์ดี ๆ เนื้อหาและกิจกรรมของนิทรศการดี ถ่ายทอดออกได้ดี ทำให้เข้าใจง่าย สามารถทำได้จริงและทำให้ศิลปะไทยดูน่าสนใจและเข้าถึงง่ายขึ้น

3.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมประยุกต์ใช้ศิลปะไทย “แปลงไทย Workshop”

3.2.1 ผู้เข้าร่วมกิจกรรม เป็นเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะ จำนวน 32 คน (100 %)

3.2.2 ประสบการณ์การชมนิทรศการ พบว่า เยาวชนทุกคนเข้าชมนิทรศการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยมาก่อนทำกิจกรรม (100 %) โดยจำแนกจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมศิลปะทั้ง 3 กิจกรรม ได้ดังนี้ กิจกรรมร้อยลาย เรียงมงคล จำนวน 14 คน (34 %) เข้าร่วมกิจกรรมปักกุษา พกพาหิมพานต์ จำนวน 14 คน (34 %) และกิจกรรมสร้างเส้นสี มาลีลวดลาย จำนวน 13 คน (33 %)

3.2.3 ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม พบว่า เยาวชนมีระดับความคิดเห็นและความพึงพอใจต่อกิจกรรมศิลปะภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, $SD = 0.15$) เยาวชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, $SD = 0.11$) มีความพึงพอใจต่อการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, $SD = 0.15$) โดยมีระดับความคิดเห็นในประเด็นฉันพึงพอใจที่ได้ทำกิจกรรมนี้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 5.00$, $SD = 0.00$)

3.2.4 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเพิ่มเติม แบ่งเป็น 2 ประเด็น คือ การนำศิลปะไทยไปประยุกต์ใช้ แบ่งได้เป็นด้านกระบวนการ (Process) คือ นำไปใช้ในการสอนในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อให้ นักเรียนนักศึกษาเข้าใจศิลปะไทยมากขึ้นหรือทำเป็นงานอดิเรกเพื่อฝึกสมาธิด้านผลิตภัณฑ์ (Product) นำไปออกแบบเป็นงานประดิษฐ์ชนิดอื่น ๆ เป็นของที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทำผลิตภัณฑ์สร้างรายได้ และใช้ในงานออกแบบสถาปัตยกรรม เช่น ฟาสาสำหรับบังแสงอาคาร โดยมีการเสนอแนะเพิ่มเติมเรื่องการขยายที่นั่งในการทำกิจกรรม และให้ความคิดเห็นว่าชอบกิจกรรมมาก สนุก อยากให้เพิ่มจำนวนและรอบการจัดกิจกรรม

3.3 ประเมินการประยุกต์ใช้ศิลปะไทย ระดับคะแนนการประยุกต์ใช้ของเยาวชนทั้ง 3 กิจกรรม อยู่ในระดับดีมาก คือ 13 คะแนน ($\bar{X} = 13$, $SD = 0.29$) สามารถเรียงลำดับคะแนนการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยเฉลี่ยของกิจกรรมจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ กิจกรรมร้อยลาย เรียงมงคลอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 14$, $SD = 0.10$) ลำดับรองลงมา คือ กิจกรรมสร้างเส้นสี มาลีลวดลายอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 13$, $SD = 0.40$) และกิจกรรมปักกุษาพกพาหิมพานต์ อยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 12$, $SD = 0.30$)

ภาพที่ 1 นิทรรศการ “แปลงไทย TRADI - TRENDY”

ภาพที่ 2 กิจกรรมประยุกต์ใช้ศิลปะไทย “แปลงไทย Workshop”

อภิปรายผล

นิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 พื้นที่การเรียนรู้ในนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม เนื้อหาแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ศิลปะไทยประเพณี 2) ศิลปะไทยร่วมสมัย และ 3) การประยุกต์ใช้ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน นิทรรศการที่พัฒนาขึ้นเป็นพื้นที่เรียนรู้ศิลปะไทยผ่านการชมผลงานศิลปะและเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านสื่อปฏิสัมพันธ์ในรูปแบบของกิจกรรมศิลปะ นับเป็นการสร้างการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง และส่วนที่ 2 พื้นที่จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน เป็นการนำความรู้จากการชมนิทรรศการมาสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT (McCarthy, B., 1980) คือ 1) ขั้นทบทวน สร้างประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะไทย 2) ขั้นออกแบบ พัฒนาประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอดและออกแบบผลงานการประยุกต์ใช้ศิลปะไทย 3) ขั้นปฏิบัติลงมือสร้างสรรค์ผลงาน และ 4) ขั้นสรุป แสดงความคิดเห็นและวิเคราะห์แนวทางการนำไปใช้ กล่าวได้ว่า หลักการจัดนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วมฯ ต้องจัดให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านการปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) (Piaget, J., 1972) อันเป็นฐานทฤษฎีสำคัญในการต่อยอดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เน้นสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเองมาจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามวัฏจักร 4 MAT ที่นับว่าเป็นทางเลือกของรูปแบบการเรียนรู้ให้กับการจัดนิทรรศการที่มีความเหมาะสมกับเยาวชนที่เป็นวัยแห่งการเรียนรู้ เพราะเป็นพื้นที่ส่งเสริมให้เยาวชนได้แสดงออกอย่างเหมาะสมเนื่องจากเยาวชนมีลักษณะอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงจากเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ทั้งในทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นวัยที่มีความสนใจด้านวัฒนธรรม เข้าใจและมองเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมได้ อีกทั้งมีความสนใจในการทำกิจกรรมแปลกใหม่และมีประโยชน์ (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2549) ซึ่งจะทำให้เยาวชนมีความเข้าใจและเกิดความภาคภูมิใจกับศิลปะไทย สามารถอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปะไทยได้ตามวิธีการและความคิดความสามารถของตัวเองได้อย่างเต็มตามศักยภาพ สามารถคืนวัฒนธรรมแห่งภูมิปัญญาที่เชื่อมโยงศิลปะไทยเข้ากับโลกร่วมสมัยได้อย่างสง่างาม สอดคล้องกับประเสริฐ ศิลธนา ที่ให้ความเห็นว่านิทรรศการทางการศึกษาก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ชม คือ 1) นำความรู้ไปสร้างประสบการณ์ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงและเกิดความมั่นใจที่ได้เรียนรู้ 2) เกิดความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ร่างกายและอารมณ์ ส่งผลให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับข้อเสนอแนะเพิ่มจากผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่ให้ความเห็นไว้ว่า การเรียนรู้ในนิทรรศการมีประโยชน์ คือ พัฒนาสมาธิได้ ทำให้ใจเย็น ช่วยบำบัดจิตใจและฝึกความคิดสร้างสรรค์ได้ 3) สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่

ตนเองและสังคม และ 4) เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้รับจากประสบการณ์การชมนิทรรศการ (ประเสริฐ ศิลรัตน์, 2549)

ทั้งนี้รูปแบบนิทรรศการแบบมีส่วนร่วมจากงานวิจัยนี้มีทิศทางเดียวกันกับ ผลจากงานวิจัยของ Bernarduzzi, L. F. ที่มีผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการศึกษาของโรงเรียนและพิพิธภัณฑ์ควรจัดให้มีความสอดคล้องและควบคู่กันผ่านการทำกิจกรรมศิลปะ (Bernarduzzi, L. F. , 2015) โดยผลการวิจัยของ Hoffding, S. ยังพบว่า พิพิธภัณฑ์ศิลปะควรจัดแสดงผลงานและจัดนิทรรศการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้ชมได้เกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุด และจะเป็นแรงบันดาลใจและเป็นปรากฏการณ์ที่สำคัญต่อผู้ชมซึ่งทำให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรีย์ (Hoffding, S. , 2019) ในด้านของการนำรูปแบบการเรียนรู้ตามวัฏจักร 4 MAT ไปใช้ในการจัดการศึกษาพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT มีความคงทนในการเรียนรู้ที่สูงขึ้น (พริยา สร้อยแก้ว และคณะ, 2562) นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ 4 MAT มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (นงนารถ ร่มเย็น และคณะ, 2561) แสดงให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้แบบ 4 MAT ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดีขึ้น อันสอดคล้องกับผลการวิจัยในครั้งนี้ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้เรียนรู้ศิลปะไทยตามวัฏจักร 4 MAT มีผลการประเมินงานศิลปะที่มีการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้ได้รูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาตามวัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT ที่ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยด้วยการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์จากสื่อที่จัดแสดงในนิทรรศการ โดยผู้เข้าชมนิทรรศการจะได้เรียนรู้ตั้งแต่ลักษณะศิลปะไทยประเพณี การพัฒนาลักษณะการสร้างสรรค์ผลงานจนเกิดเป็นศิลปะไทยร่วมสมัย รวมไปถึงวิธีการคิด การออกแบบประยุกต์ใช้ศิลปะไทยกับผลิตภัณฑ์ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม และหลังจากได้เรียนรู้ในนิทรรศการแล้ว ผู้ชมจะได้นำความรู้จากการชมนิทรรศการมาปฏิบัติจริงผ่านการทำกิจกรรมศิลปะออกแบบผลงานประยุกต์ใช้ศิลปะไทย เพื่อให้สามารถนำผลงานมาใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและเห็นคุณค่าของศิลปะไทย เป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์สืบสานศิลปะไทยให้อยู่ร่วมสมัยได้

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยพบว่า เยาวชนมีความคิดเห็นและพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งในด้านรูปแบบนิทรรศการศิลปะไทยแบบมีส่วนร่วม ด้านกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะไทยในชีวิตประจำวัน และผลการประเมินงานศิลปะที่มีการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยของเยาวชนก็มีระดับคะแนนการประยุกต์ใช้ศิลปะไทยเฉลี่ยทั้ง 3 กิจกรรมอยู่ในระดับดีมาก นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นในทุกด้านมีความใกล้เคียงกันในระดับมากที่สุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าการกระจายของข้อมูลน้อย กล่าวได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามเกิดการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจศิลปะไทย สามารถเรียนรู้จากการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมแบบมีปฏิสัมพันธ์ได้ รวมทั้งสามารถคิดแนวทางการนำศิลปะไทยไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในจากการวิจัย ดังนี้ 1) ควรเพิ่มเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชน โดยแบ่งเป็นกลุ่มที่มีความถนัดทางด้านศิลปะ และกลุ่มที่ไม่มีความถนัดทางด้านศิลปะ เพื่อศึกษาในเชิงลึกมากขึ้น 2) ควรมีการพัฒนาแบบนิทรรศการรวมทั้งสื่อการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบออนไลน์และในรูปแบบออนไซต์ควบคู่ไปด้วยกัน เพื่อเป็นพื้นที่รวบรวมสื่อการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ และ 3) กิจกรรมประยุกต์ใช้ศิลปะไทย ควรเพิ่มการเขียนแนวคิดของผลงาน สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกในด้านกระบวนการย้อนกลับ เพื่อเป็นการประเมินความเข้าใจในศิลปะไทยและการเลือกวาดลายศิลปะไทยมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทุนมหาบัณฑิต วช. ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2565 จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และขอขอบคุณทุนอุดหนุนการศึกษา สำหรับนิสิตระดับปริญญาเอกและโทที่เข้าศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับความเป็นไทย จากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). สมอชังขวามือมากกว่าที่คิด. เรียกใช้เมื่อ 16 กันยายน 2564 จาก <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/1747>
- ณัฐกาญจน์ จันทน์เนื้อไม้. (2562). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าศิลปะล้านนา. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตร พงษ์อุดม. (2560). การพัฒนากิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมการเห็นคุณค่าของอัตลักษณ์ในงานศิลปหัตถกรรมภาคใต้สำหรับเยาวชน. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนารถ ร่มเย็น และคณะ. (2561). ผลสัมฤทธิ์และความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ สาขามนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์, 10(1), 81-95.
- บังอร ศิริสัญลักษณ์. (2560). ทุนมนุษย์ของเจนเนอเรชั่นซีกับความพร้อมในการอยู่ร่วมในสังคมผู้สูงอายุ. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 5(1), 36-45.
- ประเสริฐ ศีลรัตน์. (2549). การออกแบบนิทรรศการ (ฉบับกระเป๋า). กรุงเทพมหานคร: หจก. เอมี เทรดดิ้ง.
- ปิริยา สร้อยแก้ว และคณะ. (2562). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT. วารสารครูศาสตร์, 47(1), 251-271.
- วิจารณ์ พานิช. (2562). เป้าหมายของการเรียนรู้คือเปลี่ยนแปลงสมอง. เรียกใช้เมื่อ 23 กันยายน 2564 จาก <https://thepotential.org/2019/11/11/vijarn-panich02/>
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. (2549). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2557). สังคม 4 เจเนอเรชั่น. เรียกใช้เมื่อ 21 กันยายน 2564 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/24492->
- สุภรัตน์ เบญญาภาจ. (2562). แนวทางการจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อส่งเสริมสันติวัฒนธรรมสำหรับเยาวชนไทย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(5), 1173-1189.
- อัจฉรา ทองพลาย. (2530). บทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสารัตถศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bernarduzzi, L. F. . (2015). Cross Fertilization Between Museums and Schools, Science and Art, History and Multimedia. Journal Interchange, 46(1), 73-94.
- Hoffding, S. . (2019). Participation and Receptivity in the Art Museum - A Phenomenological Exposition. Journal of Museum Education, 42(4), 376-384.

- Huitt, W. (2009). Individual differences: The 4MAT system. In Educational Psychology Interactive. Valdosta: Valdosta State University.
- McCarthy, B. (1980). The 4 MAT system: Teaching to learning styles with right/left techniques. Chicago: Excel.
- Piaget, J. (1972). Intellectual evolution from adolescence to adulthood. Journal Human Development, 15(1), 1-12.

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย *

A STUDY OF FACTORS AFFECTING TEACHING AND LEARNING WITH DIGITAL TECHNOLOGY OF THAI UNIVERSITIES

คนัมพร กันทะกะ*, พลอย สืบวิเศษ

Kanumporn kuntaka*, Ploy Suebvises

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

National Institute of Development Administration, Bangkok, Thailand

*Corresponding Author E-mail: babayu121@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย 2) เพื่อแสวงหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบดิจิทัลทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน รูปแบบวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 388 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา หาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation's Analysis) ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นที่ 1 ปัจจัยด้านคุณภาพสารสนเทศ ด้านผู้เรียนและผู้สอน ด้านคุณภาพของระบบ ส่งผลต่อ ความพึงพอใจระบบออนไลน์และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประเด็นที่ 2 ศึกษาความสัมพันธ์จะเห็นว่าการใช้งานระบบออนไลน์และด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกสูง ($r = .808$ $P = .000$) มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ดังนั้น ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่สำคัญให้กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน ส่งเสริมและพัฒนารูปแบบแพลตฟอร์มเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีเสถียรภาพของระบบมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดถึงจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน และกำหนดแนวทางการพัฒนาแพลตฟอร์มเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้กับนักศึกษายุคใหม่ และผู้สอนผู้เรียนมีทักษะองค์ความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับการใช้ด้วยแอปพลิเคชันจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนแพลตฟอร์มใหม่ ๆ ที่ถูกนำมาใช้เป็นนวัตกรรมสื่อกลางเพื่อจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในปัจจุบัน

คำสำคัญ: ระบบดิจิทัล, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์, ประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

Abstract

The objectives of this research were 1) to study factors affecting teaching and learning with digital technology in Thai universities, 2) to seek policy and practical recommendations on teaching and learning using digital technology in both universities and universities. Public and private quantitative research model the population and the sample consisted of 388 university students. The tools used were questionnaires. The statistics used to analyze the data were

* Received 15 August 2023; Revised 28 August 2023; Accepted 30 August 2023

descriptive statistics, percentage, mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.) and inferential statistics. (Inferential Statistics) for Multiple Regression Analysis and Correlation Coefficient Analysis (Correlation's Analysis). The results of the research revealed that the 1st issue was the information quality factor. Students and teachers the quality of the system affects the satisfaction of the online system and influences the online learning achievement. With statistical significance at the 0.05 level. 2nd point, studying the relationship, it can be seen that online system usage and online satisfaction There was a high positive correlation ($r = .808$ $P = .000$). At the level of statistical significance .01. Therefore, the government should set important policies for public higher education institutions. and private higher education institutions Promote and develop teaching and learning platforms That has the stability of the system to be applied in teaching and learning to be most effective in order to result in online learning achievements with digital technology in today's era and set guidelines for the development of teaching and learning platforms for the new generation of students and teachers who learners have new cognitive skills About using with an online learning management application on the new platform That has been used as an innovative medium for teaching and learning of educational institutions in public and private universities today.

Keywords: Digital, Online Achievement, Teaching Effectiveness

บทนำ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันนั้นเป็นการศึกษาในระดับที่สำคัญเนื่องจากเป็นแหล่งเตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพ โดยมีนักศึกษาที่จบการศึกษาในระดับนี้และจะต้องเตรียมความพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน เพื่อประกอบอาชีพตามสายงานที่ตนเองจบมา นักศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะตามที่เจ้าของสถานประกอบการให้การยอมรับ จึงทำให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งปรับปรุงคุณภาพหลักสูตรให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ตรงกับสภาพความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและอนาคตและพัฒนาผู้เรียนให้มีการพัฒนาความรู้ระดับสูงเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อสังคมในอนาคต เพื่อให้ผลผลิตของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาออกไปนั้นมีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาควบคู่ไปกับความรู้ทางวิชาการ จะทำให้นักศึกษามีความรู้ควบคู่ไปกับทักษะด้านต่าง ๆ เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อขับเคลื่อนประเทศ และเป็นช่องทางสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้มีจุดเริ่มต้นที่ดีของชีวิต แต่การศึกษาไทยมีปัญหามาตั้งแต่ก่อนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ทั้งด้านคุณภาพ ความเหลื่อมล้ำ เช่น ความแตกต่างในความพร้อม และทรัพยากรในการจัดการศึกษาของแต่ละมหาวิทยาลัย (วินิจ ผาเจริญ และคณะ, 2564)

ในศตวรรษที่ 21 ทักษะด้านดิจิทัลมีความสำคัญมากต่อการขับเคลื่อนทุนทางสังคมในแวดวงการศึกษาไทย คงจะมีอาจหลีกเลี่ยงเทคโนโลยีที่มีบทบาทมากในปัจจุบัน เมื่อสังคมมีความเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่ทุกประเทศทั่วโลกคาดหวังให้เกิดขึ้นในประชากรของตน คือ “พลเมืองผู้ใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์อย่างเข้าใจ บรรทัดฐาน ของการปฏิบัติตัวให้เหมาะสม และมีความรับผิดชอบในการใช้เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสื่อสารในยุคดิจิทัลเป็นการสื่อสารที่ไร้พรมแดนจำเป็นต้องมีความฉลาดทางดิจิทัล (DQ: Digital Intelligence)” ประกอบกับคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีแถลงต่อรัฐสภาวันพฤหัสบดีที่ 25 กรกฎาคม 2562 นโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง หน้าที่ 32 ข้อที่ 7.การเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 โดยสร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ใน ระบบดิจิทัล ปรับปรุงรูปแบบการเรียนรู้มุ่งสู่ระบบการเรียนการสอน

วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีด้านวิศวกรรม คณิตศาสตร์ โปรแกรมเมอร์และภาษาต่างประเทศ ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding) ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา การพัฒนาโรงเรียนคุณภาพในทุกตำบลส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรออนไลน์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อแบ่งปันองค์ความรู้ของสถาบันการศึกษาสู่สาธารณะ เชื่อมโยงระบบการศึกษากับภาคปฏิบัติจริงในภาคธุรกิจ สร้างนักวิจัยใหม่และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศสร้างความรู้ความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อออนไลน์และโครงข่ายสังคมออนไลน์ของคนไทยเพื่อป้องกันและลดผลกระทบในเชิงสังคม ความปลอดภัย อาชญากรรมทางไซเบอร์และสามารถใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง การสร้างความสมานฉันท์และความสามัคคีในสังคม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต

มหาวิทยาลัยและหน่วยงานด้านการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนาผู้เรียนจึงจำเป็นต้องศึกษาและกำหนดลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อเป้าหมายและทิศทางในการจัดแนวทางการศึกษาและองค์ประกอบอื่น ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนและเกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ดำเนินไปในทิศทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาบุคคลให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมเพราะความชัดเจนในลักษณะของบุคคลที่พึงประสงค์ที่ตั้งไว้แต่แรกในรูปแบบของพฤติกรรม ทักษะ เจตคติ และความสามารถเชิงสร้างสรรค์ จะเป็นฐานในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่สนับสนุน การฝึกฝนให้ผู้เรียนไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาที่ตั้งไว้ และยังสามารถหาแนวทางในการวัดและประเมินผลที่ปลายทางได้อย่างเที่ยงตรง

Chickering, Arthur W. & Schlossberg, Nancy K. มองว่านิสิตระดับปริญญาตรีชั้นปีสุดท้ายมีความสำคัญเพราะอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน มีความสนใจอย่างมากเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง สถาบันอุดมศึกษาควรใช้โอกาสนี้ในการสร้างความมั่นใจ โดยการส่งเสริมประสบการณ์ แนวคิด และกำลังใจ เพื่อช่วยให้ นิสิตนักศึกษาผ่านไปได้ด้วยดี และถือเป็นความรับผิดชอบในการส่งเสริม นิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้เป็นบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนานตนเอง (Chickering, Arthur W. & Schlossberg, Nancy K., 1997) นอกจากนี้ นิสิตนักศึกษายังต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม โดยเฉพาะเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต แต่จากสภาพปัญหาภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว สภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสังคมส่งผลให้ปริมาณการจ้างงานลดลง สร้างแรงกดดันในเรื่องการแข่งขันเพิ่มขึ้น ทำให้นิสิตนักศึกษาที่ใกล้สำเร็จการศึกษาจึงมีความเครียด และความกังวลเกี่ยวกับการหางานทำมากยิ่งขึ้น อุปสรรคสำคัญที่ นิสิตนักศึกษาที่ใกล้สำเร็จการศึกษาต้องเผชิญและผ่านพ้นไปได้มี 3 ประการ คือ 1) การสร้างความเชื่อมโยงไปสู่การประกอบอาชีพ 2) การสร้างความชัดเจนในอัตลักษณ์ใหม่ของตนเกี่ยวกับรูปแบบของการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิต 3) การพัฒนาความคิด และการตัดสินใจ อย่างมีเหตุผลและเหมาะสมตามความเป็นจริงได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

อย่างไรก็ตาม จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 (Coronavirus Disease 2019, Covid-19) ซึ่งเป็นเชื้อที่มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและกว้างขวางไปหลายประเทศทั่วโลก ทำให้มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ประกอบกับองค์การอนามัยโลกประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคระบาดร้ายแรง เนื่องจากการแพร่ระบาดที่กระจายไปในหลายประเทศทั่วโลก และเป็นการระบาดใหญ่ (pandemic) ในส่วนของประเทศไทยนั้นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศให้โรคโควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย ส่งผลให้จำเป็นต้องมีมาตรการในการป้องกันเพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อ จากมาตรการดังกล่าวส่งผลให้กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้ออกประกาศมาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 หรือโรคโควิด-19 ฉบับที่ 3: การปฏิบัติการของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ณ วันที่ 17 มีนาคม 2563 (ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) พ.ศ. 2563, 2563) มีใจความสำคัญตอนหนึ่งระบุว่า

“ให้หยุดดำเนินการด้านการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยรัฐบาลและเอกชนทุกรูปแบบยกเว้นการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาได้ปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนจากแบบปกติเป็นแบบ

ออนไลน์โดยสมบูรณ์ครบทุกหลักสูตรภายในวันที่ 1 เมษายน 2563 ยกเว้นบางหลักสูตรที่ต้องมีปฏิบัติการให้อยู่ในดุลยพินิจของสถาบันการศึกษา โดยให้สถาบันการบริหารจัดการเรียนและปฏิบัติการที่บ้านให้ได้มากที่สุดสำหรับการฝึกงานทุกรูปแบบขอให้พิจารณายกเลิก หรือปรับเปลี่ยนกำหนดระยะเวลา และกิจกรรมอื่นทดแทน”

โดยทั่วไปรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ 2 รูปแบบ คือ 1) การสอน ออนไลน์แบบสด (online live session) โดยผ่านโปรแกรม Zoom, Line และ Google Meet ซึ่งอาจารย์จะสอนตามตารางสอนเดิมโดยใช้วิธีการถ่ายทอดสดผ่านโปรแกรมที่ใช้และให้นักศึกษา เข้าชั้นเรียนออนไลน์มาเรียน ซึ่งมีข้อดีคือมีความเหมือนกับการเข้าเรียนในชั้นเรียน นักศึกษาสามารถมีส่วนร่วมได้ เช่น การถามคำถามกับผู้สอน แต่บางครั้งก็มีปัญหาเรื่องสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทั้งของอาจารย์และนักศึกษาที่ไม่เสถียร ทำให้การเรียนการสอนไม่ต่อเนื่อง หรือนักศึกษาบางคนเข้าชั้นเรียนไม่ได้ รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์รูปแบบที่ 2) การสอนออนไลน์แบบคลิปสอน (Online recorded session) วิธีการสอนนี้อาจารย์จะสอนโดยการอัดคลิปสอนแล้วเผยแพร่คลิป สอนในกลุ่มสังคมออนไลน์ของนักศึกษาที่สร้างกลุ่มแบ่งตามชั้นปีหรือวิชาที่เรียน เช่น Facebook group, Google classroom และ Line group วิธีการนี้ข้อดีคือนักศึกษาสะดวกในการเข้าเรียน และสามารถปรับตารางเรียนได้ด้วยตนเองรวมถึงทบทวนบทเรียนได้ตลอดเวลา ปัญหาที่พบในรูปแบบการสอนรูปแบบนี้ คือความมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน พิชิต ตริวิทย์รัตน์ และวรรณ ตริวิทย์รัตน์ ศึกษาการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนการสอนระบบอีเลิร์นนิงแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากการพึ่งพาผู้สอนอีเลิร์นนิง ผู้ออกแบบสื่อการสอนและ ผู้บริหารอีเลิร์นนิง ซึ่งตัวระบบประกอบด้วย 5 กระบวนการ คือ การเตรียมผู้สอน การเตรียมความพร้อมในการติดต่อประสานงาน ผู้สอนสามารถออกแบบสื่อการสอน ผู้สอนสามารถจัดเตรียมและฝึกผู้ช่วยสอน การเตรียมผู้เรียนก่อนเข้าสู่บทเรียน (พิชิต ตริวิทย์รัตน์ และวรรณ ตริวิทย์รัตน์, 2555) ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจต่อการศึกษารื่อง การศึกษาประสิทธิผลของการเรียนการสอนโดยระบบดิจิทัล : กรณีศึกษาของมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน ในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เชื่อมโยงสู่นโยบายของมหาวิทยาลัยของรัฐและของเอกชนที่ดำเนินงานอยู่ว่ามีความสอดคล้องกับปัจจัยของนิสิตนักศึกษาหรือไม่ อย่างไร และนำเสนอรูปแบบนโยบายที่ผู้วิจัยได้เรียนรู้จากงานวิจัยนี้เพื่อใช้เป็นต้นแบบนโยบายของการพัฒนาการเรียนในระบบออนไลน์ในสถาบันการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย
2. เพื่อแสวงหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบดิจิทัลทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย ครั้งนี้ เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณโดยการสำรวจเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย เพื่อแสวงหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบดิจิทัลทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นิสิตนักศึกษาในระดับปริญญาตรีทั้งในสถาบันของรัฐและเอกชน จำนวน 1,451,157 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2564) กลุ่มตัวอย่างที่ถูกนำมาเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ใช้สูตรของ taro Yamane mane ที่ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับร้อยละ 95 และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนหรือผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกินร้อยละ .05 หรือระดับนัยสำคัญ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้วิจัยได้ศึกษาจากตำรา ผลงานวิจัย และเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาปัจจัยที่

มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ในการศึกษาเชิงปริมาณโดยการสำรวจจากนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 400 คน เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยระบบออนไลน์ ผู้วิจัยแบ่ง สัดส่วนการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 50 คน 2) มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 50 คน 3) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 50 คน 4) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 50 คน 5) มหาวิทยาลัยรังสิตจำนวน 50 คน 6) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 50 คน 7) มหาวิทยาลัยนอร์ทเชียงใหม่ จำนวน 50 คน 8) มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จำนวน 50 คน รวมเป็นจำนวน 400 คน เก็บข้อมูล มาได้ 388 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 97.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือ

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยได้ประยุกต์แบบสอบถาม จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเคยมีผู้วิจัยไว้แล้วมาพิจารณาประกอบเนื้อหา โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านผู้เรียนและผู้สอน ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของเนื้อหา และด้านคุณภาพการให้บริการ

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านการใช้งานระบบออนไลน์ และความพึงพอใจต่อการเรียนออนไลน์

ตอนที่ 4 ผลสัมฤทธิ์การสอนออนไลน์

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอ

หลังจากสร้างแบบสอบถามเสร็จนำไปทดลองใช้กับนิสิตนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนแล้ว นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) เพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม โดยมีลำดับขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้านปัจจัยการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษาจากแบบสอบถาม ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านภูมิหลังและลักษณะส่วนตัว ด้านกลุ่มแผนการเรียนที่กำลังศึกษา และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับปัจจัยการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา

4. คำนวณค่าสหสัมพันธ์ภายใน (Interrelation Coefficient) ระหว่างตัวแปรโดยใช้สูตร การหาค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) (Ferguson, M. et al, 2008)

5. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อค้นหาปัจจัยที่สามารถอธิบายความแปรปรวนศักยภาพการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตของนิสิตนักศึกษา (Hair, J. et al. , 2014)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวนและร้อยละ ของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยไทย จำแนกได้ คือ จำแนกตามกลุ่มเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 245 (ร้อยละ 34.8) ผู้ชาย จำนวน 135

(ร้อยละ 63.1) ไม่ระบุ จำนวน 8 (ร้อยละ 2.1) ตามลำดับ ชั้นปี พบว่าส่วนใหญ่เป็น ชั้นปี 3 จำนวน 168 (ร้อยละ 43.3) ชั้นปี 1 จำนวน 131 (ร้อยละ 33.8) ชั้นปี 4 จำนวน 86 (ร้อยละ 22.2) ชั้นปี 6 จำนวน 3 (ร้อยละ 0.8) ตามลำดับ สถาบันที่ศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ สถาบันภาครัฐ จำนวน 261 (ร้อยละ 67.3) ภาคเอกชน จำนวน 127 (ร้อยละ 32.7) ตามลำดับ ประสบการณ์การเรียนรู้แบบออนไลน์ พบว่าส่วนใหญ่ มากกว่า 1 ปี จำนวน 344 (ร้อยละ 88.7) น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 44 (ร้อยละ 11.3) ตามลำดับ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน พบว่าส่วนใหญ่ I pad จำนวน 150 (ร้อยละ 38.7) โทรศัพท์มือถือ จำนวน 99 (ร้อยละ 25.5) คอมพิวเตอร์ จำนวน 91 (ร้อยละ 23.5) โน้ตบุ๊ก จำนวน 48 (ร้อยละ 12.4) ตามลำดับ สถานที่เรียน พบว่า ที่บ้าน จำนวน 336 (ร้อยละ 86.6) ที่มหาวิทยาลัย จำนวน 52 (ร้อยละ 13.4) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านผู้เรียนและผู้สอน ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของเนื้อหา และด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านการใช้งานระบบออนไลน์ ความพึงพอใจต่อการเรียนออนไลน์ และผลสัมฤทธิ์การสอนออนไลน์มีค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แยกเป็นรายด้าน

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทยผู้วิจัยได้หาคำตอบโดยการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของนักศึกษาของมหาวิทยาลัยไทย

1. ระดับปัจจัยด้านผู้เรียนและผู้สอน ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของเนื้อหา และด้านคุณภาพการให้บริการ พบว่า นักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีความคิดเห็นต่อตัวแปรระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .64) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการ ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .60) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านคุณภาพของเนื้อหา ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = .67) ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = .63) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ ปัจจัยด้านผู้เรียนและผู้สอน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = .66) ตามลำดับ

2. ระดับปัจจัยด้านการใช้งานระบบออนไลน์ ความพึงพอใจต่อการเรียนออนไลน์ และผลสัมฤทธิ์การสอน พบว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัย มีความคิดเห็นต่อตัวแปรปัจจัยด้านการใช้งานระบบออนไลน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .80) ปัจจัยความพึงพอใจต่อการเรียนออนไลน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .91) ผลสัมฤทธิ์การสอนออนไลน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .76)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation's Analysis) ของตัวแปรที่ศึกษาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านการใช้งานระบบออนไลน์และปัจจัยด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation's Analysis)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	1	2	3
1. ด้านการใช้งานระบบออนไลน์	3.71	.80	-	.808** .000	.742** .000
2. ด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์	3.60	.91		-	.772** .000
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์	3.53	.78			-

หมายเหตุ: n = 388, **p < .01

จากตารางที่ 1 พบว่า มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูง 3 คู่ ($r > .70 - .90$) ได้แก่ คู่ที่ 1) ด้านการใช้งานระบบออนไลน์และด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกสูง $r = .808$ $p = .000$ มี

ความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 คู่ที่ 2) ด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกสูง $r = .772$ $p = .000$ มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 คู่ที่ 3) ด้านการใช้งานระบบออนไลน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกสูง $r = .742$ $p = .000$ มีความสัมพันธ์กัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation's Analysis) สัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีความสัมพันธ์

ความคิดเห็นการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษา	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์	$P < .01$
1) ด้านการใช้งานระบบออนไลน์ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .80) ด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .91)	ทางบวก	ในระดับสูง $r = .808$	.000
2) ด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์ ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = .91) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .76)	ทางบวก	ในระดับสูง $r = .772$	.000
3) ด้านการใช้งานระบบออนไลน์ ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = .80) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = .76)	ทางบวก	ในระดับสูง $r = .742$	.000

อธิบายได้ว่า จากตารางที่ 2 จากการศึกษาความคิดเห็นของด้านการใช้งานระบบออนไลน์และปัจจัยด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น

ประเด็นที่ 1 ความคิดเห็นของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีทักษะด้านการใช้งานระบบออนไลน์ **มากกว่า** ด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์ ประเด็นที่ 2 ความคิดเห็นของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์ **มากกว่า** ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ ประเด็นที่ 3 ความคิดเห็นของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีด้านการใช้งานระบบออนไลน์ **มากกว่า** ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ จากผลการศึกษาจะต้องมีระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพนำไปสู่ความพึงพอใจการใช้งานถึงจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญอย่างมากที่ภาครัฐและสถาบันการศึกษาไทยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษา ต้องพัฒนารูปแบบแพลตฟอร์มเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีเสถียรภาพของระบบมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดถึงจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านผู้เรียนและผู้สอน คุณภาพของระบบ คุณภาพสารสนเทศ และคุณภาพการบริการ มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจระบบออนไลน์

ตารางที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลของตัวแปรด้านผู้เรียนและผู้สอน คุณภาพของระบบ คุณภาพสารสนเทศ และคุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจระบบออนไลน์

ความพึงพอใจระบบออนไลน์	B	Beta	t	P
ตัวทำนายปัจจัยการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ของมหาวิทยาลัยไทย				
1.ด้านผู้เรียนและผู้สอน	.262	.190	3.566	.000*
2.ด้านคุณภาพของระบบ	.267	.186	2.523	.012*
3.ด้านคุณภาพสารสนเทศ	.455	.337	5.238	.000*
4.ด้านคุณภาพการบริการ	.131	.086	1.421	.156

Multiple R = .713 Standard Error = .64397

$R^2 = .508$

Adjusted $R^2 = .503$

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างด้านผู้เรียนและผู้สอน คุณภาพของระบบ คุณภาพสารสนเทศ และคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจระบบออนไลน์ โดยการใช้การ คัดเลือกตัวแปรทุกตัวคำนวณด้วยสมการพร้อมกัน (Enter Regression) ปรากฏว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัว คือ ปัจจัยการเรียน การสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย ด้านผู้เรียนและผู้สอน คุณภาพของระบบ คุณภาพสารสนเทศ คิดเป็นร้อยละ 71.3 ($R = .713$) และสามารถอธิบายเกี่ยวกับความพึงพอใจระบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ร้อยละ 50.8 ($R^2 = .508$)

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Beta) เพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจระบบออนไลน์นั้น พบว่า ตัวแปรต้นที่อธิบายได้ดี เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ด้านคุณภาพสารสนเทศ ด้านผู้เรียนและผู้สอน ด้านคุณภาพของระบบ ซึ่งมีค่า Beta เท่ากับ 0.337, 0.190, 0.186 โดยมีผลต่อความพึงพอใจระบบออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 แสวงหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบดิจิทัลทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยระบบการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลที่ได้รับผลกระทบโรคอุบัติใหม่จากในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ผู้สอนผู้เรียนต้องปรับตัวในการใช้ด้วยแอปพลิเคชันจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนแพลตฟอร์มใหม่ ๆ ที่ถูกนำมาใช้เป็นนวัตกรรมสื่อกลางเพื่อจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง เอื้อให้ทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยยังคงจัดการเรียนการสอนได้ไม่ขาดตอน สามารถรับมือกับข้อจำกัดอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการสถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี นำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในชีวิตประจำวันของผู้สอนผู้เรียนได้อย่างลงตัว

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัล ให้มุ่งเน้นด้านคุณภาพสารสนเทศ ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมบริการในรูปแบบแพลตฟอร์มการเรียนรู้สนับสนุนผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ให้เข้าถึงองค์ความรู้ ที่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในเชิงระบบทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและใบอนุญาตแพลตฟอร์ม พร้อมเอื้อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนได้ในปริมาณที่มากขึ้น และยังเป็นศูนย์กลางระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เอื้อให้ระบบสารสนเทศและแอปพลิเคชันทางการศึกษาต่าง ๆ แพลตฟอร์มการเรียนรู้นำไปสู่การใช้จัดการเรียนการสอนอย่างแพร่หลายมากขึ้น เมื่อผู้ศึกษาได้ประเด็นที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัล ให้มุ่งเน้นด้านคุณภาพระบบสารสนเทศและแอปพลิเคชันทางการศึกษาที่สามารถเป็นสื่อการเรียนรู้ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน สะท้อนประเด็นเหล่านี้ให้ภาพรัฐตระหนักถึงความสำคัญในยุคปัจจุบันว่าการเรียนการสอนได้ปรับเปลี่ยนไปอย่างมากที่จะเอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ที่ตอบสนองต่อความต้องการสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวิชาชีพของตนเองได้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบดิจิทัลทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนให้เกิดมิติใหม่ทางการศึกษาของประเทศไทยจากการระบาดของ COVID-19 มีนโยบายให้ยกเลิกการกำหนดระยะเวลาการสำเร็จการศึกษาของนิสิต/นักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยตั้งแต่ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก จากที่เคยมีกำหนดระยะเวลาสำเร็จการศึกษา 8 ปี 5 ปี 6 ปี และ 4 ปี ตามลำดับ เป็นนวัตกรรมเชิงนโยบายทั้งในประเทศไทยและในระดับโลก คือการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนและทำงานไปในเวลาเดียวกันจากการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ค่อย ๆ ปลดล๊อคกฎเกณฑ์ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาดังกล่าว เพื่อให้นโยบายมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ภาครัฐกำหนดแนวทางที่ชัดเจนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) เป็นทักษะการเรียนรู้ที่ไม่ได้ยึดติดอยู่ในกรอบการเรียนรู้ในรั้วของ

สถาบันการศึกษา ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตลอดเวลาตามบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อยู่เสมอ

สรุปผลการศึกษาปัจจัยด้านผู้เรียนและผู้สอน ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพของเนื้อหา และด้านคุณภาพการให้บริการ ด้านการใช้งานระบบออนไลน์ ความพึงพอใจต่อการเรียนออนไลน์ และผลสัมฤทธิ์การสอนออนไลน์

วัตถุประสงค์การวิจัย	ผลการศึกษา
1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย	ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านคุณภาพของเนื้อหาอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านคุณภาพของระบบอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านผู้เรียนและผู้สอนอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านการใช้งานระบบออนไลน์อยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจต่อการเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมาก และผลสัมฤทธิ์การสอนอยู่ในระดับมาก
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านการใช้งานระบบออนไลน์และปัจจัยด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์	ความคิดเห็นของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีทักษะด้านการใช้งานระบบออนไลน์ นักศึกษามีความพึงพอใจระบบออนไลน์ มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญอย่างมากที่ภาครัฐและสถาบันการศึกษาไทยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษา ต้องพัฒนารูปแบบแพลตฟอร์มเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีเสถียรภาพของระบบมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดถึงจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านผู้เรียนและผู้สอน คุณภาพของระบบ คุณภาพสารสนเทศ และคุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจระบบออนไลน์	จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Beta) เพื่อพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของตัวแปรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจระบบออนไลน์นั้น พบว่า ด้านคุณภาพสารสนเทศ ด้านผู้เรียนและผู้สอน ด้านคุณภาพของระบบ ซึ่งมีค่า Beta เท่ากับ 0.337, 0.190, 0.186 โดยมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจระบบออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
2. เพื่อแสวงหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระบบดิจิทัลทั้งในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน	ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบดิจิทัล ให้มุ่งเน้นด้านคุณภาพสารสนเทศ ส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมบริการในรูปแบบแพลตฟอร์มการเรียนรู้สนับสนุนผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ให้เข้าถึงองค์ความรู้ ที่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายในเชิงระบบทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐานและใบอนุญาตแพลตฟอร์ม พร้อมเอื้อให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ไปสู่ผู้เรียนได้ในปริมาณที่มากขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของไทยพบว่าระบบการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลที่ได้รับผลกระทบโรคอุบัติใหม่จากในช่วงการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ผู้สอนผู้เรียนต้องปรับตัวในการใช้ด้วยแอปพลิเคชันด้วย Google App For Education , Microsoft Office 365 For Education , DEEP, Zoom ,WebEx ,MS TEAM ,Class Room จัดการเรียนการสอนออนไลน์ บน

แพลตฟอร์มใหม่ ๆ ที่ถูกนำมาใช้เป็นนวัตกรรมสื่อกลางเพื่อจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาหลายแห่ง เพื่อให้ทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยยังคงจัดการเรียนการสอนได้ไม่ขาดตอน สามารถรับมือกับข้อจำกัดอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี และการศึกษาในครั้งนี้เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีคุณภาพนำไปสู่ความพึงพอใจการใช้งานถึงจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญอย่างมากที่ภาครัฐและสถาบันการศึกษาไทยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษา ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ให้มุ่งเน้นด้านคุณภาพระบบสารสนเทศ อันดับแรกก่อนเสมอถึงจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์อย่างยั่งยืน ให้มีความสำคัญกับการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทย ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทยา วาโย และคณะ ศึกษาการเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโควิด - 19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอนพบว่า การศึกษาของประเทศไทยเกิดการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ก้าวทันต่อความต้องการในการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย การเรียนการสอนแบบออนไลน์ จึงได้เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษา เรียนรู้ ได้ทุกที่ทุกเวลา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ของสังคมโลก และเป็นพลเมืองที่สร้างความยั่งยืนให้กับประเทศ (วิทยา วาโย และคณะ, 2563) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา สุธรรมรักษ์ ได้ศึกษาวิธีการเรียนรู้ของมนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาของโลกที่มุ่งทิศทางไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ พบว่าเพื่อการเรียนรู้มีการปรับปรุงให้ทันสมัย เข้ากับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรในปัจจุบันคือยุคสังคมสารสนเทศ ดังนั้นสื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงมีความสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่เป้าหมายผ่านกระบวนการวิธีต่าง ๆ ตั้งแต่ การพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทำให้การเรียนการสอนและการหาความรู้ทำได้อย่างรวดเร็วและไม่จำกัด สถานที่ จึงเกิดเป็นคำว่า E-learning และด้านการใช้งานระบบออนไลน์และปัจจัยด้านความพึงพอใจระบบออนไลน์มีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์แสดงให้เห็นถึงความสำคัญอย่างมากที่ภาครัฐและสถาบันการศึกษาไทยหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของนักศึกษา ต้องพัฒนารูปแบบแพลตฟอร์มเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีเสถียรภาพของระบบมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดถึงจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน (สุชาดา สุธรรมรักษ์, 2555)

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยสังเกตได้จากผู้สอนกับผู้เรียนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้ชีวิตรวมถึงการเรียนรู้เกิดการพัฒนาไปอย่างมากจากการที่มีระบบอินเทอร์เน็ตและการพัฒนาของเทคโนโลยีดิจิทัล จะเห็นได้ว่าระบบอินเทอร์เน็ตจะมีบทบาทมากขึ้นจะช่วยให้ผู้เรียนที่อยู่พื้นที่ห่างไกลเข้าถึงองค์ความรู้ได้ ช่วยพัฒนาเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ในหลากหลายมิติ จึงนับได้ว่าระบบสารสนเทศสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนช่วยให้นักศึกษาระดับอุดมศึกษาไทยอย่างมาก อาทิเช่น เครื่องมือใช้ในระบบออนไลน์ ที่มีระบบ 5G ซึ่งจะถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางในวงการต่าง ๆ รวมถึงด้านการเรียนรู้ การใช้ AR และ VR ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ดีขึ้นส่งผลต่อการใช้ AR และ VR เพื่อเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนการเรียนรู้มากขึ้น ระบบ AI เป็นเทคโนโลยีที่ถูกนำมาเข้ามาเพื่อช่วยประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดเวลา รวมถึงช่วยสนับสนุนการทำงานของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ และเกิดรูปแบบการเรียนรู้ใหม่ ๆ ในยุคดิจิทัลของข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ ในปัจจุบันไม่ได้หาได้เพียงในห้องเรียนอย่างเดียว รูปแบบการเรียนรู้และช่องทางใหม่ ๆ ได้ถูกพัฒนาขึ้นอย่างมากมา มีมีการแชร์ข้อมูลองค์ความรู้ เกิดคอร์สเรียนรู้ทางช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ในรูปแบบตามแต่ที่คนสนใจเฉพาะด้าน (Customized) ซึ่งทำให้คนทั่วไปสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ง่ายขึ้น พัฒนาทักษะได้ตรงตามที่ตนเอง ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าตามเนื้อหาที่ตนสนใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรู้รอบตัว ทักษะเฉพาะด้าน ไลฟ์สไตล์ วิชาและทฤษฎีความรู้ด้านต่าง ๆ

ทางช่องทาง อาทิ เฟซบุ๊ก ยูทูบ Google+ Instagram podcast เป็นต้น สำหรับแอปพลิเคชันก็ยังคงมีหลากหลาย ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้มากมายในยุคปัจจุบัน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านคุณภาพสารสนเทศ ผู้เรียนและผู้สอน คุณภาพของระบบ ที่มีผลต่อการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลของมหาวิทยาลัยไทยนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ 1) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายที่สำคัญให้กับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน พัฒนารูปแบบแพลตฟอร์มเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีเสถียรภาพของระบบมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุดถึงจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนออนไลน์ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ขับเคลื่อนนโยบายด้วยการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นนวัตกรรมบริการในรูปแบบแพลตฟอร์มการเรียนรู้สนับสนุนผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา 2) สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ และสถาบันอุดมศึกษาของเอกชน กำหนดนโยบายระดับสถานศึกษาที่มีแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตมากขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงองค์ความรู้สมัยใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ภาครัฐควรดำเนินการประเด็นเกี่ยวกับนวัตกรรมเชิงนโยบายการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนและทำงานไปในเวลาเดียวกันจากการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank) ค่อย ๆ ปลดล็อกกฎเกณฑ์ ระเบียบ ประกาศ ข้อบังคับว่าด้วยการศึกษาดังกล่าว เพื่อให้นโยบายมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ภาครัฐกำหนดแนวทางที่ชัดเจนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชน สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learning) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ 1) สถานศึกษาควรศึกษาและวางแผนแนวทางการพัฒนารูปแบบแพลตฟอร์มเกี่ยวกับการเรียนการสอน ที่มีเสถียรภาพของระบบมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนของนักศึกษายุคใหม่ 2) พัฒนาผู้สอนผู้เรียนมีทักษะองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับการใช้ด้วยแอปพลิเคชันจัดการเรียนการสอนออนไลน์บนแพลตฟอร์มใหม่ ๆ ที่ถูกนำมาใช้เป็นนวัตกรรมสื่อกลางเพื่อจัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษาในมหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) พ.ศ. 2563. (2563). เรื่อง มาตรการและการเฝ้าระวังการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ฉบับที่ 3 (ลงวันที่ วันที่ 17 มีนาคม 2563).
- พิชิต ตรีวิทย์รัตน์ และวรรณ ตรีวิทย์รัตน์. (2555). ประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่ง โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์สาธารณะและเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนตัว. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอีเลิร์นนิ่ง. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- วิทยา วาโย และคณะ. (2563). การเรียนการสอนแบบออนไลน์ภายใต้สถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัส COVID - 19 : แนวคิดและการประยุกต์ใช้จัดการเรียนการสอน. วารสารศูนย์อนามัยที่ 9, 14(34), 285-298.
- วินิจ ฝาเจริญ และคณะ. (2564). ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของพลเมืองไทยวัยเรียนกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ในยุคไวรัสโควิด-19. วารสารปัญญาภิธาน, 6(1), 1-14.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สถิติการศึกษาจำนวนนักเรียน นิสิต นักศึกษาในระบบโรงเรียน ในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน จำแนกตามระดับการศึกษา และชั้น ปีการศึกษา 2560 - 2564. เรียกใช้เมื่อ 16 สิงหาคม 2565 จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/03.aspx>.
- สุชาติ สุธรรมรักษ์. (2555). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนา การเรียนรู้ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : การวิเคราะห์โมเดล ลิสเรล ที่มีตัวแปรแฝง. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- Chickering, Arthur W. & Schlossberg, Nancy K. (1997). Moving on: Seniors as People in Transition. In *The Senior Experience*. pp. 37-50. Gardner, JohnN. San Francisco : Jossey - Boss.
- Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins.
- Ferguson, M. et al. (2008). Outcome of isolate tibial shaft fractures treated at level 1 trauma centres. *Injury*, 39(2), 187-195.
- Hair, J. et al. . (2014). *Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). USA: Pearson New International Edition.

รูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน*

STRATEGIC MANAGEMENT IN CRISIS OF THE REAL ESTATE BUSINESS; MIXED-USE PROJECT

จริยา ถั่วตรงกิจกุล*, ตรีนตร ตันตระกูล

Jariya Thumtrongkitkul*, Treenate Tantrakul

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ปทุมธานี ประเทศไทย

Graduate School, Western University, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: aorara@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤตที่ส่งผล 2) คุณลักษณะและการจัดการภายในองค์กร 3) กลยุทธ์การปรับตัวในภาวะวิกฤต และ 4) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤต เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้บริหารระดับสูง 4 คน กลุ่มผู้จัดการ ผู้ปฏิบัติงาน 10 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 16 คน รวมทั้งสิ้น 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สถานการณ์โดยรวมและความเปลี่ยนแปลงของตลาดอสังหาริมทรัพย์ COVID-19 สงครามระหว่างประเทศ เศรษฐกิจในประเทศและระดับโลก การแข่งขันที่เข้มข้น และพฤติกรรมผู้บริโภค ไม่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของโครงการแบบผสมผสานให้หยุดชะงักได้ 2) คุณลักษณะและการจัดการภายในองค์กร เป็นโครงการที่น่าสนใจและมีส่วนประกอบภายในโครงการที่ถูกออกแบบให้มีการใช้งานร่วมกันได้ และสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภค 3) กลยุทธ์การปรับตัวในภาวะวิกฤต มีความสอดคล้องเรื่อง ขนาดโครงการ มูลค่าการลงทุน ผู้ลงทุน เป็นโครงการที่มีหลายภาคส่วนประกอบเข้าด้วยกัน ให้ความสำคัญเรื่องประโยชน์ต่อชุมชน และเป็นแหล่งสร้างงาน สร้างรายได้ และแหล่งชุมชนขนาดใหญ่ ส่วนความแตกต่างในเรื่อง เชิงพื้นที่ (Spatial) ทำเลที่ตั้ง การถือครองกรรมสิทธิ์ แนวความคิด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ 4) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤต มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 4.1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยรวม 4.2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 4.3) การนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผน 4.4) การสร้างขั้นตอนและระบบ 4.5) การวัดผลที่ได้จากการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์และแผนธุรกิจที่วางไว้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์, ภาวะวิกฤต, ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์, โครงการแบบผสมผสาน

Abstract

The objectives of this article research study were: 1) Crisis environment that affects, 2) Characteristics and organizational management, 3) Strategies for adapting to the crisis, and 4) Development of strategic management in the crisis. This study is qualitative research. There are 3 groups of key informants: 4 senior management groups, managers group 10 practitioners, and

16 specialist groups, totaling 30 people. The tools used in the research were document studies, in-depth interview, and group chat. Data analysis was conducted in accordance with qualitative research guidelines. The results of the research found that 1) The external environment, including the overall situation and changes in the real estate market, COVID-19, international wars domestic and global economy intense competition, and consumer behavior does not affect the operation of the mixed-use project to be interrupted. 2) Features and management within the organization, It is an interesting project and there are components within the project that are designed to be used together, and can meet the needs of consumer groups. 3) Crisis Adaptation Strategies, There is consistency in terms of project size, investment value, and investors. It is a project that has many sectors together, gives importance to the benefits to the community, and is a source of job creation, and income generation, and a large community source for differences in spatial, location, ownership, concepts, and laws related to the area. 4) Development of a strategic management model in the crisis of real estate business. The integrated project has 5 components: 4.1) Overall environment analysis, 4.2) Internal environment analysis, 4.3) Data acquisition plan, 4.4) Process and system creation, and 4.5) Measuring the results obtained from performance according to strategies and business plans laid out.

Keywords: Strategic Management, Crisis, Real Estate Business, Mixed-Use Project.

บทนำ

โครงการแบบผสมผสาน (Mixed use) เป็นธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประเภทหนึ่งที่ยรวมอสังหาริมทรัพย์หลายประเภทเข้าด้วยกันอยู่ในพื้นที่เดียวกัน ทั้งสำหรับการอยู่อาศัย อสังหาริมทรัพย์เชิงพาณิชย์ ไม่ว่าจะเป็นอาคารสำนักงาน คอนโดมิเนียม โรงแรม พื้นที่ค้าปลีก ให้เช่า และห้างสรรพสินค้า ถือเป็นอสังหาริมทรัพย์รูปแบบใหม่ที่จะเปลี่ยนโฉมที่อยู่อาศัยในปัจจุบันและอนาคต (กิตติคม พจณี, 2565) จึงทำให้โครงการแบบผสมผสานสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างครอบคลุม และตรงประเด็น โดยเฉพาะคนที่ต้องทำงานอยู่ใจกลางเมือง เพราะมีทั้งโครงการที่อยู่อาศัย ห้างสรรพสินค้า สำนักงาน รวมไปถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เรียกได้ว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ได้อย่างเต็มที่ ซึ่งถือเป็นโครงการอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจและผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ต้องการออกแบบ และเริ่มมีความนิยมในการสร้างขึ้นเพื่อให้ตอบสนองผู้บริโภคในปัจจุบัน โครงการแบบผสมผสาน (Mixed-use) เป็นส่วนผสมของการวางแผนแก้ปัญหาความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้บริโภค การเปลี่ยนแปลงด้านประชากรพื้นที่ การเติบโตที่ช้าลงของตลาดอสังหาริมทรัพย์ในเมืองหลวง ด้วยการสร้างสังคม (Community) ให้แก่ผู้อยู่อาศัยในพื้นที่นั้น ๆ (University of Delaware, 2022) โดยหัวใจของการทำโครงการแบบผสมผสาน (Mixed-use) คือ การผสมผสานส่วนประกอบของอสังหาริมทรัพย์ประเภทต่าง ๆ ในโครงการอย่างเหมาะสมลงตัว (Suitable Mix) การออกแบบ (Design) ที่เหมาะสมสอดคล้องต่อการใช้งานโครงการ และมีความสวยงาม รวมถึงทำเล (Location) ควรจะเป็นที่ดินที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย คำนึงถึงปัจจัยความสะดวกสบายด้านการคมนาคมขนส่ง ต้องมีระบบราง/ขนส่งมวลชน เพื่อให้สามารถนำผู้คนจำนวนมากเข้ามาได้ง่าย และมีถนนใหญ่ตัดเข้าถึงผู้ใช้รถยนต์ ความท้าทายคือ จะออกแบบโครงการแบบผสมผสาน (Mixed-use) อย่างไรให้พื้นที่ในโซนต่าง ๆ สามารถใช้งานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และไม่ขัดแย้งกัน แม้จะอยู่บนที่ดินผืนเดียวกัน ซึ่งอาจจะมีการออกแบบระบบเข้า-ออกโครงการ ที่จอดรถ รวมถึงระบบสัญจรของผู้คนอย่างลื่นไหลโดยต่าง ๆ ให้แบ่งแยกกันอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้คนที่มีความต้องการที่แตกต่างกันภายใต้พื้นที่โครงการอสังหาริมทรัพย์

เดียวกัน ข้อได้เปรียบสำคัญประการหนึ่งของโครงการแบบผสมผสาน (Mixed-use) คือ การจัดสรรให้องค์ประกอบต่าง ๆ ในโครงการประสานประโยชน์ร่วมกัน ช่วยให้ผู้พัฒนาโครงการสามารถใช้ทรัพยากรร่วมทั้งโครงการ ลดต้นทุนการพัฒนาโครงการ และใช้ประโยชน์ในที่ดินได้เต็มศักยภาพมากที่สุด นอกจากนี้องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีการใช้ประโยชน์ที่แตกต่างกันในโครงการแบบผสมผสานยังเกื้อหนุนกันและกันอีกด้วย (กิตติคม พงษ์, 2565)

ดังนั้น การพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์จึงกลายเป็นเรื่องที่ต้องระมัดระวัง และต้องทบทวนแผนในระยะยาว จึงเป็นผลทำให้หลายอาคารสำนักงานรวมไปถึงโครงการแบบผสมผสานบางโครงการที่ยังไม่ได้เริ่มการก่อสร้าง จึงชะลอการก่อสร้างออกไปก่อน รวมถึงส่วนที่เป็นพื้นที่ค้าปลีก (Jomjuta Jumpaluang, 2566) อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการโครงการแบบผสมผสานบางแห่งขณะนี้เข้าไปอยู่ในทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ (Real Estate Investment Trust: REIT) เป็นการลดความเสี่ยง และสามารถนำเงินที่ได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์มาหมุนเวียนเพื่อพัฒนาโครงการใหม่ต่อไปได้ จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกของเจ้าของโครงการ และอาคารแบบผสมผสานต่าง ๆ ที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง และไม่ต้องหยุดพัฒนา หรือยกเลิกโครงการ ทำให้ผู้ประกอบการต่างนำกลยุทธ์ ประสิทธิภาพ กลเม็ดต่าง ๆ และปรับตัวเท่าทันกับสถานการณ์ เพื่อให้สามารถผ่านพ้นช่วงเวลาที่ยากลำบากที่สุด และจากรายงานแนวโน้มตลาดอสังหาริมทรัพย์ไทยปี 2566 ของซีบีอาร์อี (CBRE) ระบุว่า การอุปถัมภ์ของโรคระบาดตลอด 3 ปีที่ผ่านมาได้เปลี่ยนพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคด้านที่อยู่อาศัยและการทำงาน ข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนคือ เทรนด์การทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) นักพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการระดับโครงการที่มีมูลค่าสูงที่จับลูกค้ากลุ่มบน (Luxury) จึงต้องหันมาใส่ใจรายละเอียดการออกแบบตามความต้องการของผู้บริโภค ซึ่งให้ความสำคัญกับความสะดวกสบาย ทันสมัย พื้นที่ใช้สอยที่เพิ่มขึ้น และคุณภาพชีวิตที่ดี ประกอบกับความซับซ้อนของตลาดอสังหาริมทรัพย์จีน ทำให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันออกกลางจึงกลายเป็นตลาดที่มีศักยภาพอันดับต้น ๆ ในสายตานักลงทุนจากแดนมังกร โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งไม่นานมานี้รัฐบาลได้อนุมัติหลักการร่างกฎกระทรวงการได้มาซึ่งที่ดินเพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยของชาวต่างชาติ ตามมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจและการลงทุนโดยการดึงดูดชาวต่างชาติที่มีศักยภาพสูงสู่ประเทศไทย กล่าวคือ ชาวต่างชาติที่ผ่านเกณฑ์ข้อกำหนดจะสามารถซื้อและเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ในไทยได้นั่นเอง (ซีบีอาร์อี (CBRE), 2566)

อย่างไรก็ตาม จากการคาดการณ์ในอนาคตของนักธุรกิจ และผู้บริหารอสังหาริมทรัพย์ที่มีการลงทุนสูงในระดับต้น ๆ ของประเทศ (ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์, 2564) ได้สรุปในภาพรวมว่า เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจออกมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มเติบโตขึ้น ตั้งแต่ไตรมาส 4 ปี พ.ศ. 2564 ต่อเนื่องปี พ.ศ. 2565 ที่คาดว่าเศรษฐกิจไทยจะเติบโตได้ 4% ซึ่งจะช่วยกระตุ้นกำลังซื้อในภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ในขณะเดียวกันพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประเมินแนวโน้มของเศรษฐกิจไทย และตลาดอสังหาริมทรัพย์โดยภาพรวม จะกลับไปเท่ากับช่วงก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ ในปี พ.ศ. 2566 ซึ่งเป็นปีที่มีทั้งโอกาสและความท้าทาย โดยคาดว่าสภาพเศรษฐกิจไทยที่เติบโตต่อเนื่อง และการกลับมาของกำลังซื้อต่างชาติจากสถานการณ์การเดินทางระหว่างประเทศที่เริ่มกลับเข้าสู่ภาวะปกติมากขึ้น เนื่องจากได้รับแรงหนุนจากเศรษฐกิจในภาพรวมและภาคการท่องเที่ยวกำลังฟื้นตัวกลับมา เพื่อให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน ทั้งธุรกิจด้านเทคโนโลยี และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างโอกาสความอยู่รอดต่อไปในอนาคตของโครงการแบบผสมผสาน สอดคล้องกับหลายครอบครัวที่เป็นเจ้าของกิจการ หรือบริษัทขนาดใหญ่ที่ยังเดินหน้าเปิดตัวโครงการใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ด้วยเหตุผลหลักมาจาก 1) ยิ่งวิกฤตเศรษฐกิจยิ่งต้องลงทุน เพราะมองว่าช่วงนี้มีความเหมาะสมที่สุดในหลาย ๆ เรื่อง โดยเฉพาะความได้เปรียบด้านการเงินที่มีเงินทุนแข็งแกร่ง ทำให้สามารถจัดซื้อจัดจ้างในต้นทุนที่ถูกลงกว่าช่วงเศรษฐกิจเฟื่องฟู 2) มีข้อได้เปรียบ ในด้านการได้รับพื้นที่นำเสนอข่าวค่อนข้างนาน และยาวนาน 3) เป็นการนำที่ดินในมือมาทำประโยชน์ เพื่อลดแรงกดดันจากการเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (ประชาชาติธุรกิจ, 2565)

จากประเด็นปัญหา และการคาดการณ์ในอนาคตของผู้บริหารในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสานว่าจะมีสภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤตที่ส่งผลต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ คุณลักษณะและการจัดการภายในองค์กร กลยุทธ์การปรับตัว และการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะโครงการอสังหาริมทรัพย์แบบผสมผสานที่มีขนาดใหญ่ของประเทศ เพื่อสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสม และสอดคล้องกับภาวะวิกฤตที่อาจเกิดซ้ำต่อไปในอนาคต โดยศึกษาเฉพาะโครงการ One Bangkok และโครงการ The Forestias ซึ่งทั้งสองโครงการเป็นโครงการแบบผสมผสานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย และติดอันดับใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ซีบีอาร์อี (CBRE), 2566)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤตที่ส่งผลต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะและการจัดการภายในองค์กรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน
3. เพื่อศึกษากลยุทธ์การปรับตัวในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์โครงการแบบผสมผสาน
4. เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

โครงการแบบผสมผสาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. **รูปแบบการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษา คือ การศึกษาเอกสาร (Document Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. **ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ** ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริหารระดับสูง จำนวน 4 คน 2) กลุ่มผู้จัดการ ผู้ปฏิบัติงาน จำนวน 10 คน 3) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในบริษัทที่ปรึกษาด้านอสังหาริมทรัพย์ชั้นนำ และมีประสบการณ์ในโครงการแบบผสมผสาน จำนวน 16 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 30 คน

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (SSI : Semi-Structure Interview) ซึ่งผ่านการตรวจคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหาและวิธีการดำเนินการวิจัย จำนวน 5 ท่าน จากสาขาวิชาการด้านการจัดการธุรกิจ และด้านงานอสังหาริมทรัพย์ เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงของข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสัมภาษณ์ การวิจัยว่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย หรือเนื้อหาที่ได้ศึกษาหรือไม่

4. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใน 3 ลักษณะ ดังนี้

4.1 จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารในระดับทุติยภูมิ ได้แก่ ข้อมูลจากเอกสาร ตำรา วารสาร รายงานการศึกษาวิจัย และรายงานทางวิชาการประเภทต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย วิเคราะห์ และประมวลผลการวิจัยในส่วนต่อไป

4.2 จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยได้ดำเนินการขอความร่วมมือจากองค์กร หรือบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการศึกษาวิจัยเพื่อขอสัมภาษณ์ และจัดทำหนังสืออย่างเป็นทางการ โดยได้ขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์ ผู้วิจัยใช้ทั้งวิธีการจดบันทึก และการบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ โดยต้องขออนุญาตจากผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง เพื่อนำมาใช้ในการตรวจสอบ และตรวจทานความถูกต้องย้อนกลับในภายหลังได้

4.3 จากการสนทนาเป็นกลุ่มย่อย ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มนักวิชาการอิสระ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญของบริษัทที่ปรึกษาด้านอสังหาริมทรัพย์ชั้นนำที่มีประสบการณ์ในโครงการแบบผสมผสาน จำนวน 16 คน โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มเพื่อได้ข้อมูลที่สมบูรณ์มากที่สุด เพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสมบูรณ์ครบถ้วน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มนั้น โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียง และจำแนกตามประเด็นคำถามที่ศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อความแม่นยำ และความน่าเชื่อถือของข้อมูล จากนั้นนำมาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลรวมกับการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ วิธีการวิเคราะห์ที่ได้ดำเนินไปตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การพรรณนาข้อมูลตามปรากฏการณ์ และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่แสวงหาข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัย อันเป็นกุญแจนำไปสู่แนวทางที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของผู้วิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤตที่ส่งผลต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน

โครงการแบบผสมผสาน ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤต อันได้แก่ ความเปลี่ยนแปลงของตลาดอสังหาริมทรัพย์และสถานการณ์โดยรวม สถานการณ์ COVID-19 สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ เช่น สงครามรัสเซียกับยูเครน สถานการณ์เศรษฐกิจในประเทศและระดับโลก สภาพการแข่งขันที่เข้มข้น และพฤติกรรมผู้บริโภคโครงการอสังหาริมทรัพย์แบบผสมผสานในยุควิถีชีวิตใหม่ จนเป็นเหตุให้หลายภาคส่วนเกิดการหยุดชะงัก ประชาชนไม่มีรายได้ กำลังซื้อและความเชื่อมั่นของประเทศลดลง ทำให้ภาครัฐเร่งเยียวยาผ่านมาตรการระยะสั้น เพื่อประคับประคองเศรษฐกิจให้ผ่านพ้นไปได้ ช่วยเหลือประชาชนและกระตุ้นกำลังซื้อในธุรกิจและเติมเม็ดเงินใหม่เข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ และเมื่อเกิดสงครามรัสเซียกับยูเครนขึ้น ยังส่งผลกระทบที่ชัดเจนเรื่องราคาพลังงานที่สูงขึ้น เกิดการขาดแคลนวัสดุก่อสร้างอื่น ๆ เป็นเหตุให้ค่าวัสดุก่อสร้างปรับตัวเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้น ภาพรวมยังไม่ฟื้นตัว และอยู่ในภาวะชะลอตัว จึงต้องมีการวางแผน เลือกกลุ่มลูกค้าและเลือกทำเลที่ตรงตามความต้องการของตลาดหรือผู้บริโภค ทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องหันมาเพิ่มความสำคัญกับการพิจารณาวางแผนและการประเมินความเสี่ยงอย่างรอบคอบ รวมทั้งฝั่งผู้ซื้อและนักลงทุนด้วย นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ทั้งออนไลน์ หรือ E-Commerce ซึ่งโครงการแบบผสมผสานได้นำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาปรับใช้ในการพัฒนาโครงการ เป็นการนำนวัตกรรมด้านการอยู่อาศัยมาเพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่ลูกบ้านหรือผู้ซื้อโครงการ การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ยังส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอันมาก ทำให้ไลฟ์สไตล์ผู้บริโภคเกิดการเปลี่ยนแปลงจากพฤติกรรมเดิม ทั้งด้านการดำเนินชีวิต การใช้จ่ายใช้สอย การเดินทาง การใช้เวลา และการทำงาน

2. คุณลักษณะและการจัดการภายในองค์กรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน

โครงการแบบผสมผสานเป็นหนึ่งในทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์ โดยเฉพาะในภาวะเศรษฐกิจที่ผันผวนสูงในปัจจุบัน จากการศึกษาคุณลักษณะและการบริหารจัดการภายในองค์กรในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน 2 โครงการ ผู้วิจัยพบว่า

โครงการ One Bangkok ผู้พัฒนาโครงการคือ บริษัท เฟรเซอร์ส พร็อพเพอร์ตี้ (ประเทศไทย) จำกัด (มหาชน) เป็นโครงการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์โดยภาคเอกชนที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ประเทศไทย ที่ยึดหลักความยั่งยืน พร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้คน และผสานเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนอย่างสมบูรณ์ โดยมีวิสัยทัศน์ว่า การพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่ยั่งยืน ไม่ใช่แค่เพียงการออกแบบ และสร้างอาคารบนทำเลที่ดีที่สุด มีภูมิทัศน์สวยงาม และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ภายใต้แนวคิด Evolving Bangkok เพื่อพัฒนาเมืองและเพิ่ม

คุณภาพชีวิต ด้วยแนวคิดที่ว่า Urbanverse จักรวาลของชีวิตเมือง โดยผนึกกำลังกับพันธมิตรทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งมีแนวคิดการออกแบบ ประกอบด้วย 1) เข้าใจถึงความต้องการของผู้คน 2) ยกระดับความยั่งยืน 3) ใช้ชีวิตอย่างฉลาด เพื่อเป็นแลนด์มาร์กครบวงจรระดับโลกแห่งใหม่และเป็นศูนย์กลางทางการค้าระดับนานาชาติ และมีแนวคิดการพัฒนา 4 แกนหลัก คือ 1) Being the Movement: ขับเคลื่อนเมืองและนำความก้าวหน้า 2) Amplify Bangkok's Values: เสเน่ห์ของกรุงเทพฯ เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ 3) Redefine the City Space: พลิกโฉมเมือง ด้วยการพัฒนาย่านพระรามสี่ 4) Empower Life in Smart and Sustainable Ecosystem: ให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐาน การจัดการระบบข้อมูล และเทคโนโลยี โครงการ One Bangkok มีวิสัยทัศน์เป็นผู้นำการให้บริการแพลตฟอร์มอสังหาริมทรัพย์แบบครบวงจร เพื่อส่งมอบประสบการณ์ที่ทรงคุณค่าน่าจดจำแก่ผู้เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน พร้อมขับเคลื่อนการเติบโตอย่างยั่งยืน พันธกิจ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและบริหารจัดการกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ในรูปแบบครบวงจร ครอบคลุมอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอยู่อาศัย อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม เพื่อก้าวสู่ความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างมูลค่าผ่านนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและการเติบโตขององค์กรในระยะยาว ภายใต้ปรัชญาการดำเนินงานที่คำนึงถึง การสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า และตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญเสมอ และบริษัทมีเป้าหมายในการเสริมสร้างองค์กรและฐานธุรกิจให้แข็งแกร่ง สร้างสมดุลของสัดส่วนรายได้ที่เกิดขึ้นประจำอย่างต่อเนื่อง โดยวางเป้าหมายเป็นผู้ให้บริการอสังหาริมทรัพย์อุตสาหกรรมอันดับหนึ่งของประเทศ ด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์เพื่อการอยู่อาศัย กลุ่มบริษัทมุ่งมั่นสนับสนุนการเติบโตของแพลตฟอร์มเทรดเพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ภายใต้การบริหารจัดการ เพื่อสร้างผลตอบแทนที่ดี ควบคู่กับการสร้างทีมงานที่มีความรู้ความชำนาญ เพื่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนแผนธุรกิจในระยะยาว

โครงการ The Forestias ผู้พัฒนาโครงการคือ บริษัท แมกโนเลีย ควอลิตี้ ดีเวลล็อปเม้นต์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด เป็นอสังหาริมทรัพย์ระดับใหญ่มาก (Mega Project) ตั้งอยู่ถนนบางนา-ตราด ช่วง กม.7 ซึ่งถือเป็นทำเลที่มีศักยภาพเรื่องการเดินทาง และที่มีความพิเศษคือ เน้นเรื่องของธรรมชาติ พื้นที่กว่า 398 ไร่ เป็นพื้นที่สีเขียวมากถึง 56% ของพื้นที่ส่วนกลางทั้งหมด ซึ่งไม่ได้แค่ปลูกต้นไม้กับหญ้า แต่ปลูกให้เป็นป่าโดยใช้พื้นที่กว่า 30 ไร่ เพื่อสร้างระบบนิเวศของป่า และมีการเพาะพันธุ์สิ่งมีชีวิตชนิดต่าง ๆ อย่าง นกพันธุ์ต่าง ๆ กระรอก และหิงห้อย เหมือนยกป่ามาไว้ที่โครงการนั่นเอง และด้วยความที่ใส่ใจในธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับการอยู่อาศัยในทุกช่วงเจเนอเรชั่น จนทำให้กลายเป็นอาณาจักรได้ เพราะภายในโครงการ The Forestias นอกจากจะเต็มไปด้วยที่พักอาศัยแล้ว ยังมีพื้นที่ให้ลูกบ้านได้ทำกิจกรรมอย่าง Family Center, Town Center, อาคารสำนักงาน, ร้านค้า, ร้านอาหาร, Medical Complex, Sport Complex, โรงละคร และ Event Hall โดยมุ่งหมายที่จะสร้างโครงการที่ครบวงจรแบบที่ไม่ต้องออกจากโครงการก็สามารถใช้ชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข เป็นไปตามพันธกิจของโครงการคือ For All Well-Being เพื่อให้คุณภาพชีวิตและสังคมที่ดีขึ้น เน้นการพัฒนานวัตกรรมเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและยั่งยืน นอกจากนี้ บริษัทยังมีธุรกิจศูนย์วิจัยและนวัตกรรมมี RISC (Research & Innovation for Sustainability Center) ที่ก่อตั้งเอาไว้ค้นคว้า และพัฒนานวัตกรรมใหม่ที่จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมี Future Tales Lab ที่จะเน้นไปที่การค้นคว้าวิจัยนวัตกรรมเพื่อตอบโจทย์ความต้องการด้านที่อยู่อาศัย ด้านการบริหารจัดการภายในของโครงการ โดยมีวิสัยทัศน์ที่มุ่งมั่นในการเป็นผู้นำด้านการพัฒนาในวงการอสังหาริมทรัพย์ในระดับสากล เพื่อนำความสุข คุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนไปสู่ทุกชีวิต พันธกิจคือ 1) ทำการวิจัยเพื่อนำความรู้อันหลากหลายซึ่งได้รับจากผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมหลายแขนง มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด 2) บ่มเพาะสังคมอุดมปัญญา บนพื้นฐานของเทคโนโลยี การค้นคว้าวิจัย และข้อมูลรอบด้าน 3) สร้างนวัตกรรมการอยู่อาศัย ที่ไม่มุ่งหวังเพียงความสำเร็จทางธุรกิจ แต่ต้องดูแลโลกควบคู่กันไป 4) มุ่งไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อพัฒนาและต่อยอดธุรกิจสู่ระดับสากล และล่าสุดบริษัทได้รับรางวัล Thailand's Best Managed Companies 2022 จากดี

ลอยท์ ประเทศไทย ซึ่งการได้รับรางวัลในครั้งนี้ นับเป็นการพิสูจน์ว่า MQDC เป็นบริษัทพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ที่มี
 ความเป็นเลิศด้านการบริหารจัดการ และสามารถสร้างคุณภาพชีวิตของผู้อาศัยอย่างมีความสุขครบทุกมิติ ซึ่ง
 รางวัลนี้สะท้อนความเป็นเลิศด้านการจัดการธุรกิจที่ยั่งยืน

3. กลยุทธ์การปรับตัวในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน

การทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ต้องมุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพในการทำงาน โดยจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน มีขั้นตอนที่สามารถทำให้ไปสู่ผลลัพธ์ที่หวังไว้ได้ ดังนั้น การจัดการเชิงกลยุทธ์ ก็เป็นเหมือนภาพรวมของการดำเนินงาน ที่มีการวางแผนไว้อย่างรัดกุม สามารถสร้างให้ธุรกิจมีความสามารถทางการแข่งขัน มีข้อได้เปรียบเหนือคู่แข่ง รวมถึงทำให้ธุรกิจดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน การจัดการเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญมาก เพื่อปรับตัวให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้ก้าวผ่านช่วงเวลาวิกฤตไปได้อย่างราบรื่น อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในโครงการแบบผสมผสาน เพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภค จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจด้านอสังหาริมทรัพย์ ที่เปรียบเสมือนโครงสร้างของประเทศ และเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย ผู้นำองค์กรจะต้องมีความโปร่งใส มีธรรมาภิบาลที่ดี และมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กรเพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากการกำหนดทิศทางผ่านพันธสัญญาดังกล่าวแล้ว ยังต้องแสดงบทบาทในการนำองค์กรอีกด้วย เพื่อเป็นการกระตุ้น และสร้างขวัญกำลังใจให้กับพนักงานในองค์กร บทบาทผู้นำองค์กรของโครงการแบบผสมผสานมีความสำคัญมากในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ บทบาทผู้นำองค์กร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การทำงานด้วยเป้าหมายเดียวกัน การบริหารจัดการบุคคล การมุ่งเน้นความยั่งยืน และการมุ่งผลกำไร ในส่วนของเรื่องการบริหารความเสี่ยง จากการศึกษาพบว่ามีความสำคัญต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ของโครงการอสังหาริมทรัพย์รูปแบบแบบผสมผสานในภาวะวิกฤต แนวคิดและทฤษฎีความเสี่ยงของสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ความเสี่ยงทางธุรกิจทั้งหมดนั้น ผู้ประกอบธุรกิจสามารถทำความเข้าใจ และหาวิธีรับมือได้การบริหารความเสี่ยงธุรกิจนั้น เพื่อให้ความเสี่ยงทางธุรกิจมีน้อยลงไป หรือทำให้ผลกระทบจากความเสี่ยงนั้นมีขนาดเล็กลง หรือหมดไป แม้ว่าจะหลีกเลี่ยงความเสี่ยงได้ไม่หมดก็ตาม แต่ผู้ประกอบธุรกิจที่มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่ดี ย่อมมีโอกาสในการนำพาธุรกิจของตนเองไปได้ไกล และยั่งยืน จากการศึกษาโครงการ One Bangkok และ The Forestias พบว่า ในการจัดการเชิงกลยุทธ์ต้องมีการวางแผนบริหารความเสี่ยงล่วงหน้า และในทุกระดับ มีนโยบายที่ชัดเจน และต้องมีหน่วยงานกำกับดูแล และประเมินผลรวมไปถึงส่งเสริมให้พนักงานร่วมแสดงความคิดเห็นได้ และรายงานประเด็นความเสี่ยงอย่างทันทั่วทั้ง

4. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน มีองค์ประกอบในการวางแผนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งสามารถรวบรวมได้ 5 ประการหลัก คือ

ประการแรก การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมโดยรวม ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนอุตสาหกรรม และธุรกิจ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมนี้ มีเป้าหมายให้ธุรกิจสามารถปรับตัวได้ทันและเตรียมพร้อมในการรองรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือจะเกิดขึ้นในอนาคต

ประการที่สอง การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในองค์กร ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโครงสร้างองค์กร ค่านิยม บุคลากร ระบบการจัดการและการดำเนินงาน ระบบการเงิน เทคโนโลยีที่ใช้ โดยเป็นการวิเคราะห์เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

ประการที่สาม การนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผน ประกอบด้วย แผนระยะสั้น แผนระยะกลาง และแผนระยะยาว โดยการวางแผนในแต่ละขั้นตอนต้องมีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน

ประการที่สี่ การสร้างขั้นตอน และระบบ เพื่อให้บุคลากรและทีมงานสามารถปฏิบัติงานได้ตาม

แผนที่วางไว้ ซึ่งในการสร้างขั้นตอนและระบบการทำงานนั้นจะต้องคำนึงถึงทุกภาคส่วนที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานในองค์กร เพื่อให้เข้าใจในระบบและขั้นตอนการทำงาน สามารถทำงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบการทำงานสามารถลดเวลา และขั้นตอนในการทำงาน รวมถึงช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่ห้า การวัดผลที่ได้จากการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์และแผนธุรกิจที่วางไว้ อาจมีการจัดทำดัชนีชี้วัดต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรม

อภิปรายผล

1. สภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤตที่ส่งผลต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน

ผลกระทบที่เกิดขึ้นส่งผลต่อธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน อันได้แก่ สถานการณ์ COVID-19 สงครามรัสเซียกับยูเครน เศรษฐกิจโลก สภาพการแข่งขันที่เข้มข้น และพฤติกรรมผู้บริโภคในยุควิถีชีวิตใหม่ เป็นเหตุให้เศรษฐกิจอยู่ในภาวะถดถอย ภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ชะลอตัว ต้นทุนค่าวัสดุก่อสร้างและต้นทุนโครงการสูงขึ้น พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนจากรูปแบบเดิมเข้าสู่รูปแบบใหม่ จากการศึกษา 2 โครงการ คือ One Bangkok และ The Forestias พบว่าสถานการณ์ความไม่แน่นอนจากภายนอก ทั้งเรื่องของสถานการณ์โควิด-19 สถานการณ์ทางการเมือง และเศรษฐกิจทั้งในประเทศ และต่างประเทศในช่วงที่ผ่านมา ไม่ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการดำเนินการของโครงการ โดยทั้ง 2 โครงการยังคงเดินหน้าก่อสร้าง และพัฒนาโครงการ รวมถึงทุ่มงบประมาณที่มีมูลค่ามหาศาลต่อไป และมีการลงทุนในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาโครงการให้ได้คุณภาพสูงสุด แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้ประกอบการ หรือผู้พัฒนาอสังหาริมทรัพย์เลือกที่จะพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์รูปแบบผสมผสานนั้น จะกระทำโดยมีการวางแผนชัดเจน มีการทำงานอย่างต่อเนื่อง ไม่สะดุด มีแผนรองรับเมื่อเกิดสถานการณ์ไม่แน่นอน รวมถึงเป้าประสงค์ในการพัฒนาโครงการจะเป็นการพัฒนาเพื่อมุ่งไปสู่อนาคต เพื่อยกระดับโครงการอสังหาริมทรัพย์ที่มีอยู่ในตลาดปัจจุบันให้มีมาตรฐานสูงสุด รวมถึงเป็นต้นแบบการพัฒนาโครงการในระดับภูมิภาค และระดับโลกซึ่งจะแตกต่างจากงานวิจัยที่ได้ศึกษาไว้ เช่น งานวิจัยของ นลินี ตรีสวร และไตรรัตน์ จารุทัศน์ ที่สรุปว่า ผลกระทบของโครงการรูปแบบผสมที่มีศูนย์การค้าเป็นหลัก มีตั้งแต่ช่วงระยะก่อสร้าง และหลังก่อสร้าง ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ (นลินี ตรีสวร และไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2563) งานวิจัยของ Szczygielskiab, J. J. et al. ที่สรุปว่า ความไม่แน่นอนที่เกี่ยวข้องกับโควิด-19 ส่งผลเสียต่อผลตอบแทนในทุกอุตสาหกรรม และโดยทั่วไปจะนำไปสู่ความผันผวนที่สูงขึ้น (Szczygielskiab, J. J. et al., 2022) และงานวิจัยของ Tanrivermis, H. ที่สรุปว่า เป็นเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝัน ซึ่งส่งผลกระทบในทางลบต่อการพัฒนาโครงการในภาคอสังหาริมทรัพย์ การดำเนินการขายอสังหาริมทรัพย์ที่มีอยู่ การประมาณต้นทุน มูลค่าและอัตราผลตอบแทนของภาคอสังหาริมทรัพย์ที่มีอยู่โดยทั่วไป การกำหนดนโยบายและมาตรการป้องกันใหม่ โดยเฉพาะการห้ามเดินทางและข้อจำกัดการเดินทางสำหรับนักท่องเที่ยวในประเทศและต่างประเทศ ส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยว และทำให้รายได้ลดลง ปริมาณธุรกรรมในอสังหาริมทรัพย์ที่ลดลง (Tanrivermis, H., 2020) โดยสรุปคือ โครงการ One Bangkok และ The Forestias ไม่ได้มองว่าสภาพแวดล้อมภายนอกจะสามารถส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของโครงการให้หยุดชะงักได้ โดยทั้ง 2 โครงการยังมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านการก่อสร้าง แผนการพัฒนากลยุทธ์ขององค์กร รวมไปถึงแผนการตลาดเชิงรุกที่เริ่มเห็นชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ

2. คุณลักษณะและการบริหารจัดการภายในองค์กรในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน

คุณลักษณะและการบริหารจัดการภายในองค์กรในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน พบว่า โครงการแบบผสมผสาน เป็นโครงการที่มีการนำอสังหาริมทรัพย์รูปแบบต่าง ๆ มาอยู่ร่วมกันใน

โครงการเดียว มีรูปแบบโครงการที่หลากหลาย การจัดสรรพื้นที่อย่างเหมาะสม โดยมีการสร้างพื้นที่ส่วนกลางให้เชื่อมโยง ซึ่งโครงการแบบผสมผสานแต่ละแห่งนั้นมีจุดเด่น ทำเลที่ตั้ง การนำนวัตกรรมมาปรับใช้ในโครงการ ซึ่งโครงการ One Bangkok และ The Forestias ได้นำความแตกต่างมาเป็นจุดเด่นของโครงการ และตั้งเป้าเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wardner, P. ที่สรุปว่า การพัฒนาแบบผสมผสานมีลักษณะเฉพาะด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งอำนวยความสะดวกแบบ 'ทำงานจริง' ในการพัฒนาเดียว บุคคลและครอบครัวสามารถเลือกที่พักได้ทั้งระยะสั้นและระยะยาว สถานที่ประกอบการเชิงพาณิชย์มีไว้สำหรับจับจ่ายใช้สอย หรือทำงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและความบันเทิง ในแง่ที่มีประโยชน์มากมายสำหรับการใช้งานแบบผสมผสาน ช่วยลดความจำเป็นในการขนส่งและปรับโครงสร้างพื้นฐานให้เหมาะสม เพิ่มความสามารถในการเดินทางเมื่อกิจกรรมประจำวันเข้ามาใกล้กันมากขึ้น และปรับปรุงเครือข่ายทางสังคมเมื่อโอกาสในการพบปะแบบตัวต่อตัวเพิ่มขึ้น (Wardner, P., 2015) และงานวิจัยของ ปณิตตา สังข์การีย์ ที่สรุปว่า ในปัจจุบันเกิดการพัฒนาสังหาริมทรัพย์รูปแบบผสมหรือที่เรียกว่า แบบผสมผสาน การใช้งานแบบผสมมีแนวโน้มพัฒนาเพิ่มมากขึ้น มาจากปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการแบบผสมผสานเติบโตเพิ่มมากขึ้นจากราคาที่ดินในเขตกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะทำเลใจกลางเมือง โดยที่โครงการแบบผสมเองเป็นโครงการที่มีผลดีต่อการพัฒนาเมือง และมักได้รับส่งเสริมจากรัฐ เพราะที่ดินถูกใช้ประโยชน์อย่างเต็มประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่หลากหลาย ทำให้ผู้พัฒนาสังหาริมทรัพย์สนใจโครงการประเภทนี้มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง (ปณิตตา สังข์การีย์, 2563) ซึ่งสามารถอธิบายได้โดยสรุปว่า ผู้ประกอบการโครงการอสังหาริมทรัพย์จะต้องหันมาสนใจเรื่องของผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต้องมองหาวางจะพัฒนาโครงการออกอย่างไรให้สร้างผลกระทบในเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด การสร้างที่อยู่อาศัยของผู้คนจะต้องไม่ไปทำลายที่อยู่อาศัยของสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตในระบบนิเวศน์ รวมไปถึงต้องดูว่าการพัฒนาโครงการเป็นการสร้างมลภาวะทางเสียง ทางอากาศ หรือทางน้ำให้กับสิ่งแวดล้อมหรือไม่ ในด้านสังคมก็ต้องใส่ใจในเรื่องของชุมชนแวดล้อม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหลาย โดยการพัฒนาโครงการควรคำนึงถึงประโยชน์ที่จะทำให้เกิดแก่สังคม รวมไปถึงการสร้างชุมชนที่น่าอยู่ และสะดวกสบาย ในเรื่องของการทำงานกับกิจการที่ดินนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้ในทุกระดับชั้นของทีมงาน รวมถึงต้องสามารถตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส เพราะปัจจุบันนี้ผู้บริโภคเองก็ให้ความสำคัญกับการธรรมาภิบาล และการกำกับดูแลกิจการที่ดีของภาคธุรกิจด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Manaugh, K. & Kreider, T. ที่สรุปว่า โครงการแบบผสมผสาน คือ การวางแผนการใช้งานของที่ดินแบบส่งเสริมให้เกิดความสมบูรณ์ ทั้งเรื่องการใช้งาน ความสะดวกสบาย การเดินทางคมนาคม และการออกแบบ รวมถึงเรื่องสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัย และใช้งานโครงการด้วย นอกจากนี้ยังพบว่าการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์รูปแบบแบบผสมผสานนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตอบสนองความต้องการ และพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน โดยต่างก็มีความต้องการที่ซับซ้อนมากขึ้น คำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ รอบตัวมากขึ้น (Manaugh, K. & Kreider, T., 2013)

3. การจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน

โครงการแบบผสมผสานที่ศึกษาคือ One Bangkok และ The Forestias ซึ่งมีความแตกต่างทั้งทำเลที่ตั้ง จุดเด่นโครงการ แนวคิดการออกแบบ การจัดสรรพื้นที่ แต่ทั้ง 2 โครงการมีการนำพันธมิตรมาร่วมทำงานเพื่อผลักดันโครงการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อังคณา อยู่สุข ที่สรุปว่า พื้นที่ศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่เซ็นทรัลแกรนด์ในปัจจุบัน ซึ่งถูกปรับเปลี่ยนแทนที่ด้วยรูปแบบของการจัดการพื้นที่ใหม่เป็นโครงการพัฒนาย่านธุรกิจและพื้นที่พาณิชย์กรรมแบบผสมผสาน จากเดิมที่เคยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและพาณิชย์กรรมขนาดเล็ก รวมถึงรูปแบบของสถาปัตยกรรมอาคารเปลี่ยนไปเป็นอาคารสูงและอาคารขนาดใหญ่ที่มีความทันสมัย ทำให้พื้นที่ศึกษากลายเป็นแหล่งการค้า การบริการ ศูนย์คมนาคม และแหล่งที่อยู่อาศัยหนาแน่นมาก (อังคณา อยู่สุข, 2564)

การจัดการเชิงกลยุทธ์มีบทบาทสำคัญมาก เพื่อปรับตัวให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้ก้าวผ่านช่วงเวลาวิกฤต

ไปได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในโครงการเพื่อให้เป็นไปตามความต้องการของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญธิดา กลิ่นมาลัย ที่สรุปว่า การทำการตลาดดิจิทัลทั้งแนวนราบและแนวสูง เปลี่ยนไปเป็นการใช้เครื่องมือออนไลน์หรือดิจิทัล วัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการเก็บข้อมูลพฤติกรรมลูกค้า เพื่อนำมาทำ Content ที่เข้าถึงผู้บริโภคและนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ ซึ่ง Content ถือเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดในการทำการตลาดดิจิทัล โดยเนื้อหาของ Content ของแนวนราบและแนวสูงจะแตกต่างกันไปตามพฤติกรรมของผู้บริโภค และการเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภคจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการนำไปสู่การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค รวมไปถึงช่วงวัยของผู้บริโภคมีผลต่อพฤติกรรมที่ต่างกัน ดังนั้นกลยุทธ์การตลาดดิจิทัลจึงควรเน้นไปในด้านของ Content Marketing และการเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลให้เหมาะสมกับผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม รวมไปถึงการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันในการช่วยในการเก็บข้อมูลพฤติกรรม และวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคเพื่อให้สามารถปรับใช้กับ Content ให้เข้าถึงผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น (บุญธิดา กลิ่นมาลัย, 2562)

บทบาทผู้นำองค์กรของโครงการแบบผสมผสานมีความสำคัญมากในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ บทบาทผู้นำองค์กร ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การทำงานด้วยเป้าหมายเดียวกัน การบริหารจัดการบุคคล การมุ่งเน้นความยั่งยืน และการมุ่งผลกำไร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริรักษ์ บุญพร้อมรักษา และคณะ ที่สรุปว่า จากการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจยุคใหม่กับการบริหารงานในยุคโลกาภิวัตน์ที่ทวีการแข่งขันสูงขึ้น ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่อย่างรวดเร็ว ภายใต้งานของสถานการณ์โลก ทำให้องค์กรภาครัฐและเอกชนจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อความสำเร็จและความอยู่รอดขององค์กรจึงส่งผลให้ผู้นำยุคใหม่และผู้คนต่างต้องปรับตัวเข้าสู่ฐานวิถีชีวิตใหม่ นั่นคือ ผู้นำยุคใหม่ควรปรับตัวโดยใช้ประสบการณ์ในอดีต การเปิดกว้าง การปรับปรุงด้านข้อมูลข่าวสาร การคิดค้นสิ่งใหม่อย่างมีเป้าหมาย เพื่อนำมาเปลี่ยนแปลงกลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบการบริหารให้ทันต่อเหตุการณ์ และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน เช่นเดียวกับการพัฒนาบทบาทผู้นำยุคใหม่สู่ฐานวิถีชีวิตใหม่อย่างยั่งยืนต่อไป (ศิริรักษ์ บุญพร้อมรักษา และคณะ, 2564)

ในส่วนเรื่องการบริหารความเสี่ยง พบว่ามีความสำคัญต่อการจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของอสังหาริมทรัพย์โครงการแบบผสมผสาน แนวคิดและทฤษฎีความเสี่ยงของสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน ความเสี่ยงทางธุรกิจทั้งหมดนั้น ผู้ประกอบธุรกิจสามารถทำความเข้าใจและหาวิธีรับมือได้การบริหารความเสี่ยงเพื่อให้ความเสี่ยงทางธุรกิจมีน้อยลงไป หรือทำให้ผลกระทบจากความเสี่ยงนั้นมีขนาดเล็กลงหรือหมดไป แต่ผู้ประกอบธุรกิจที่มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงที่ดี ย่อมมีโอกาสในการนำพาธุรกิจของตนเองไปได้ไกลและยั่งยืน จากการศึกษาโครงการ One Bangkok และ The Forestias พบว่า ในการจัดการเชิงกลยุทธ์มีการวางแผนบริหารความเสี่ยงล่วงหน้าในทุกระดับ มีนโยบายที่ชัดเจน มีหน่วยงานกำกับดูแลและประเมินผลรวมไปถึงส่งเสริมให้พนักงานร่วมแสดงความคิดเห็นได้ และรายงานประเด็นความเสี่ยงอย่างทันท่วงที

4. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน

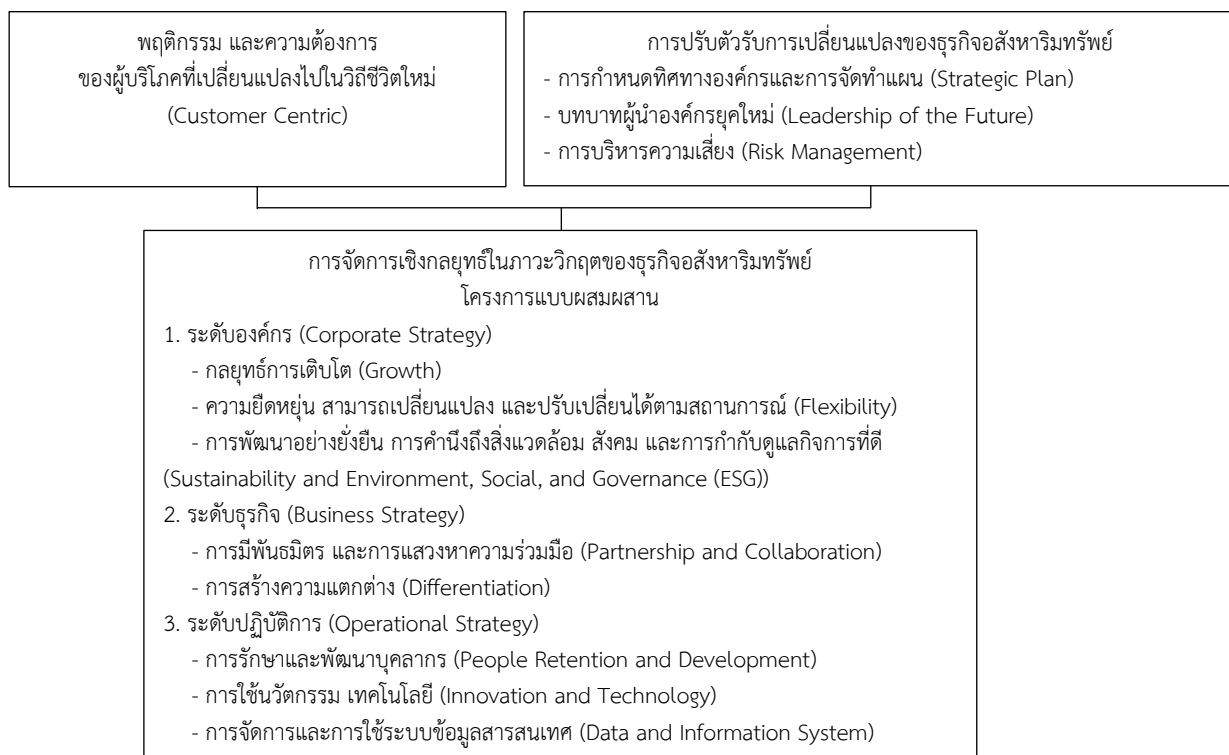
การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของโครงการอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ 1) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมโดยรวม ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม ตลอดจนอุตสาหกรรม และธุรกิจ 2) การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายในองค์กร 3) การจัดทำแผน ได้แก่ แผนระยะสั้น แผนระยะกลาง และแผนระยะยาว 4) การสร้างขั้นตอนและระบบ เพื่อให้บุคลากรและทีมงานสามารถปฏิบัติงานได้ตามแผนที่วางไว้ 5) การวัดผลที่ได้จากการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์และแผนธุรกิจที่วางไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปณิตตา สังข์การีย์ ที่สรุปว่า มีปัจจัยที่สนับสนุนให้โครงการแบบผสมที่มีรายละเอียดโครงการรูปแบบใหม่ คือ ประสบการณ์ผู้บริโภค (User Experience) พฤติกรรม

ผู้บริโภค บริบทที่ตั้งหรือบริบททางประวัติศาสตร์ แนวโน้มในอนาคต การลงทุนและผลตอบแทน ความต้องการเจ้าของที่ดิน ความเชี่ยวชาญทางธุรกิจ และแบรนด์ โดยผู้พัฒนาโครงการสามารถใช้เป็นกลยุทธ์ที่มีความโดดเด่นจากคู่แข่งและเป็นแนวทางสำหรับโครงการแบบผสมรูปแบบใหม่ที่ตอบโจทย์กับการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ (ปณิตตา สังข์การีย์, 2563) และงานวิจัยของ อัครวิทย์ อินทร์น้อย ที่สรุปว่า ได้ 12 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) ด้านการรักษาลูกค้า 2) ด้านการหยุดพักชั่วคราว 3) ด้านการหยุดเพื่อรอดูทิศทาง 4) ด้านการทำบริษัทให้มั่นคง 5) ด้านการควมรวมและการเข้าซื้อกิจการ 6) ด้านการไม่ลงทุน 7) ด้านการขายทิ้งและถอนการลงทุน 8) ด้านการมีต้นทุนทางการเงินต่ำ 9) ด้านบริหารเชิงรุก 10) ด้านสร้างนวัตกรรม 11) ด้านภาวะความเป็นผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ 12) ด้านการรับรู้โอกาสทางธุรกิจของผู้ประกอบการ ในยุคปัจจุบันผู้ประกอบการหันมาให้ความสนใจกับการเป็นตัวแทนที่ดี (อัครวิทย์ อินทร์น้อย, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้ค้นพบการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน โดยข้อค้นพบนี้ได้นำมาสรุปการพัฒนาแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน ของผู้วิจัย (Jariya's Model) ซึ่งจะต้องมีการศึกษาข้อมูลพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยนำมาใช้กำหนดแผนกลยุทธ์ใน 3 ระดับ คือ ระดับองค์กร ระดับธุรกิจ และระดับปฏิบัติการ รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้นำ และการบริหารความเสี่ยงด้วย ออกมาเป็นรูปแบบดังนี้

ภาพที่ 1 การพัฒนาแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสานของผู้วิจัย (Jariya's Model)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า 1) สภาพแวดล้อมในภาวะวิกฤต ไม่ส่งผลกระทบทางตรงต่อการดำเนินงานของโครงการแบบผสมผสานให้หยุดชะงักได้ โดยยังมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 2) คุณลักษณะและการจัดการภายในองค์กรของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน เป็นที่น่าสนใจ โดยมีการรวมโครงการที่แตกต่างกันหลายหลายเข้าไว้ด้วยกัน นำมาเป็นจุดเด่นของโครงการ และเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน 3) กลยุทธ์การปรับตัวในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน มีความคล้ายคลึงในเรื่องการบริหารความต่อเนื่องทางธุรกิจ ให้ความสำคัญกับผู้ใช้งาน/ลูกค้า การประสานความร่วมมือ/พันธมิตร และการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ส่วนความแตกต่างจะเป็นในเรื่องแนวความคิดของโครงการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ 4) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาวะวิกฤตของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ โครงการแบบผสมผสาน ประกอบด้วย 5 ประการ คือ 4.1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยรวม 4.2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กร 4.3) การนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแผน 4.4) การสร้างขั้นตอนและระบบ 4.5) การวัดผลที่ได้จากการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์และแผนธุรกิจที่วางไว้ ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเรื่องนี้ทั้งเชิงวิชาการและการนำไปใช้ ดังนี้ 1) องค์กรอสังหาริมทรัพย์แบบผสมผสานต้องมีความยืดหยุ่น สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ โดยจะต้องมีการวางแผนการจัดการเชิงกลยุทธ์ให้สามารถรับมือกับความไม่แน่นอนและความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ 2) ผู้นำองค์กรอสังหาริมทรัพย์แบบผสมผสานมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางแผนควบคุม และการดำเนินการของธุรกิจ โดยต้องสามารถสื่อสารวิสัยทัศน์ของโครงการ สร้างความเปลี่ยนแปลงความร่วมมือ รวมถึงให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์กรด้วย 3) กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability) และแนวคิดที่กำลังได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน คือ Environment, Social, and Governance (ESG) ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม สังคม รวมถึงให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี และหลักธรรมาภิบาล 4) กลยุทธ์การบริหารจัดการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ควรให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยี นวัตกรรม และการจัดการข้อมูลเข้ามาใช้ในการพัฒนาโครงการอย่างมีประสิทธิภาพ 5) การพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์แบบผสมผสานจำเป็นต้องประสานความร่วมมือ ผนึกกำลังกับพันธมิตรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ มาทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ 1) เสนอให้ดำเนินการวิจัยเมื่อเปิดโครงการแล้ว เพื่อจะได้ใช้เครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บรวบรวมข้อมูลมากขึ้น เช่น แบบสอบถามความต้องการของผู้ใช้งานโครงการ เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์ของโครงการสามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคได้จริงหรือไม่เมื่อมีการเปิดโครงการจริง 2) ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเพิ่มเติมในอนาคตกับกลุ่มผู้บริโภคที่จะซื้อ/เช่า ไม่ว่าจะเป็นผู้ซื้อบ้าน คอนโด ผู้เช่าพื้นที่สำนักงาน และผู้เช่าพื้นที่ร้านค้า รวมไปถึงผู้เข้ามาจับจ่ายใช้สอยในห้างสรรพสินค้าด้วย 3) แนวโน้มอนาคต ผู้บริโภคหรือผู้ซื้อโครงการแบบผสมผสานจะไม่ใช่ว่าเพียงคนไทยเท่านั้น การวิจัยจึงควรครอบคลุมถึงความต้องการของชาวต่างชาติต่ออสังหาริมทรัพย์แบบผสมผสานในไทยด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติคม พงษ์. (2565). 5 โครงการ Mixed-Use น่าสนใจในกรุงเทพฯ. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2565 จาก www.ddproperty.com/คู่มือซื้อขาย/5-โครงการ-mixed-use-น่าสนใจในกรุงเทพฯ-62134
- ซีบีอาร์อี (CBRE). (2566). ทิศทางพัฒนาเศรษฐกิจภาคอสังหาริมทรัพย์ ไทย-ในวิกฤตสงครามการค้าโลก. เรียกใช้เมื่อ 1 มีนาคม 2566 จาก <http://www.constructionthailand.net/property/dcps-mixed-use-solution-to-post-pandemic-consumer-demand/>

- นลินี ตรีสวร และไตรรัตน์ จารุทัศน์. (2563). ศึกษาผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมของโครงการรูปแบบผสมกรณีศึกษา โครงการ ไอคอนสยาม, วิสซ์คอม วัน-โอ-วัน และสามย่านมิตรทาวน์. สารศาสตร์, 2563(4), 935-948.
- บุญธิดา กลิ่นมาลัย. (2562). กลยุทธ์ทางการตลาดดิจิทัลของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ประเภทที่อยู่อาศัยทั้งแนวราบและแนวสูงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ใน สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2565). 10 ตระกูลดังลงทุน 3 แสน ล. โมเดลเจ้าสัวบุกก่อสร้าง-มิกซ์ยูส. เรียกใช้เมื่อ 31 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.taladnudbaan.com/news/>
- ปณิตตา สังข์กริย์. (2563). แนวทางการพัฒนารายละเอียดโครงการรูปแบบใหม่ในโครงการแบบผสม: กรณีศึกษาโครงการในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. เรียกใช้เมื่อ 20 พฤศจิกายน 2565 จาก https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:188068
- ศิริรักษ์ บุญพร้อมรักษา และคณะ. (2564). บทบาทของผู้นายยุคใหม่ที่มีผลต่อการจัดการองค์การบนฐานวิถีชีวิตใหม่. วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 23(2), 257-266.
- ศูนย์ข้อมูลอสังหาริมทรัพย์. (2564). สถานการณ์ตลาดที่อยู่อาศัยปี 2564. เรียกใช้เมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564 จาก https://www.reic.or.th/Upload/PressRelease210217_285991613617182_79944
- อังคณา อยู่สุข. (2564). แนวทางการปรับตัวของชุมชนดั้งเดิมเพื่อความอยู่รอดภายใต้ปรากฏการณ์เจนตรีฟิเคชันในเขตพื้นที่ศูนย์กลางธุรกิจใหม่ของกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 19(2), 42-55.
- อัศวิทย์ อินทร์น้อย. (2562). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ผ่านพ้นวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต.
- Jomjuta Jumpaluang. (2566). โครงการ Mixed-Use คืออะไร ทำไมใคร ๆ ก็อยากลงทุน. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2566 จาก www.kaidee.com/blog/th/mixed_use_prject/
- Manaugh, K. & Kreider, T. (2013). What is mixed use? Presenting an interaction method for measuring land use mix. *Journal of Transport and Land Use*, 6(1), 63-72.
- Szczygielskiab, J. J. et al. (2022). The impact and role of COVID-19 uncertainty: A global industry analysis. Retrieved August 15, 2022, from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8734108/>
- Tanrivermiş, H. (2020). Possible impacts of COVID-19 outbreak on real estate sector and possible changes to adopt: A situation analysis and general assessment on Turkish perspective. Department of Real Estate Development and Management. Ankara. Turkey. Retrieved August 15, 2022, from <https://pesquisa.bvsalud.org/global-literature-on-novel-coronavirus-2019-ncov/resource/pt/covidwho-716841>
- University of Delaware. (2022). The Delaware Complete Communities Toolbox. Retrieved August 15, 2022, from <https://www.completecommunitiesde.org/planning/landuse/mixed-use-development/>
- Wardner, P. (2015). Explaining mixed-use developments: a critical realist's perspective. In 20th Annual Pacific-Rim Real Estate Society Conference. Christchurch, New Zealand. 19-22 January 2014. Pacific Rim Real Estate Society (PRRES).

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา*
MANAGEMENT STRATEGIES OF SECONDARY SCHOOLS IN THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE CHAIYAPHUM BASED ON
THE CONCEPT OF STEM EDUCATION

วานิส เพียนอก

Wanis Phianok

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา นครราชสีมา ประเทศไทย

Graduate School, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima, Thailand

Corresponding author E-mail: wanisp99@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีพหุระยะ มีวัตถุประสงค์เพื่อร่างกลยุทธ์ ตรวจสอบและยืนยัน และประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ร่างกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รองและแนวปฏิบัติโดยการทำ TOWS Matrix ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน และขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ TOWS Matrix การสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มี 2 กลยุทธ์หลัก 7 กลยุทธ์รอง ดังนี้ กลยุทธ์หลักที่ 1 ขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง คือ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาการนิเทศ กำกับและติดตามแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์หลักที่ 2 ยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการสู่สะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์รอง คือ พัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่สะเต็มศึกษา พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ผลการประเมินด้านความเหมาะสมของกลยุทธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.46$) และผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของกลยุทธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.46$)

คำสำคัญ: กลยุทธ์การบริหาร, โรงเรียนมัธยมศึกษา, แนวคิดสะเต็มศึกษา

Abstract

The purposes of this multi-phase mixed methods research were to draft management strategies, to review and verify and to evaluate management strategies of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum based on the concept of STEM Education. For the methodology, there were 3 stages for conducting the research: Step 1: Draft

* Received 15 August 2023; Revised 29 August 2023; Accepted 31 August 2023

the primary strategies, secondary strategies and practices by applying TOWS Matrix; Step 2: Review and verify strategies with focus group discussion by 10 experts; and Step 3: Evaluate the suitability and feasibility of the strategies by 45 experts and collaborators. Research instruments consisted of TOWS Matrix, focus group discussion, and suitability and feasibility assessment forms. Data were analyzed by content analysis, mean and standard deviation. The research found that based on the STEM Education framework, there were 2 primary strategies and 7 secondary strategies for managing secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Chaiyaphum, as follows: Primary strategy 1: Driving school management towards STEM Education standards, consisting of 3 secondary strategies, namely: improving the quality of school management, developing the potential of teachers and educational personnel, and developing supervision, participatory directing, and monitoring. Primary strategy 2 was to uphold the quality of academic management towards STEM education standards, consisting of 4 secondary strategies, namely: developing learning management towards STEM education, developing media and learning resources, creating a participatory development network, and promoting research and development. Overall strategy suitability was at the highest level ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.46$) and overall strategy feasibility was at the highest level ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.46$).

Keywords: Management Strategies, Secondary Schools, Concept of STEM Education

บทนำ

การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีส่งผลต่อรูปแบบการดำเนินการธุรกิจและการใช้ชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนั้นยังส่งผลต่ออัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจแบบก้าวกระโดด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) การพัฒนาองค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีจึงมีความสำคัญในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการ ตลอดจนการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในภาคการผลิตและการบริการ (สำนักกรรมการ 1, 2550) จากการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกโดย World Economic Forum (WEF) พบว่า ความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ซึ่งเป็นผลจากประเทศไทยให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมน้อย โดยพิจารณาจากจำนวนนักเรียนสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีแนวโน้มลดลง (ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ, 2558) ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งรัดผลิตและพัฒนากำลังคนทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและนวัตกรรมอย่างเร่งด่วน (คณะกรรมการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศ, 2558) การได้รับโอกาสทางการศึกษาของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แต่ผลการประเมินความสามารถของนักเรียนในการนำความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ การอ่านและคณิตศาสตร์ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตและสถานการณ์จริงมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับนานาชาติทุกระดับ นอกจากนั้นผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศไทยลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากผลที่เกิดขึ้นชี้ให้เห็นว่าประเทศไทยจำเป็นต้องลงทุนในการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (สำนักกรรมการ 1, 2550) โดยการนำสะเต็มศึกษามาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนากำลังคนเพื่อสร้างศักยภาพและความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (สำนักกรรมการ 3, 2558) กอปรกับการปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (แผน

ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปแก้ปัญหาในชีวิตจริงและการประกอบอาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) รัฐบาลจึงกำหนดให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมศึกษาให้ครอบคลุมทุกโรงเรียนภายใน 5 ปี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษา เพื่อให้โรงเรียนนำไปใช้จัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

การจัดการศึกษาตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษาที่ผ่านมาประสบปัญหาทั้งนโยบายและแนวทางดำเนินการ ขาดความเป็นเอกภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) นอกจากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิยังประสบปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และอยู่ในกลุ่ม 10 จังหวัดสุดท้ายของประเทศ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561) จึงส่งเสริมให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ซึ่งการจัดการศึกษาตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษาให้ประสบผลสำเร็จนั้นผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้ แสวงหาแนวทางเชิงรุกในการบริหารจัดการโรงเรียนให้ก้าวไปในทิศทางที่เหมาะสม (สุพานี สฤงษ์วานิช, 2553) และสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภายใต้กรอบการบริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีขอบข่ายการบริหารและการจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ดังนั้นกระบวนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดทิศทางความสำเร็จขององค์กร โดยผ่านกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก

จากหลักการ แนวคิดและสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยได้นำกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนากลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษา ผลการวิจัยจะนำไปกำหนดเป็นกลยุทธ์และแนวทางขับเคลื่อนการจัดการศึกษาตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ติดตาม และประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษา อีกทั้งเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่และการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเพิ่มเติมศึกษาให้กว้างขวางออกไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษา
2. เพื่อตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษา
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดเพิ่มเติมศึกษา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอน	วิธีดำเนินการวิจัย	เครื่องมือในการวิจัย	การวิเคราะห์ข้อมูล
ขั้นตอนที่ 1 ร่างกลยุทธ์	1. จัดทำตาราง TOWS Matrix 2. นำผลการวิเคราะห์ SWOT มาใส่ตาราง 3. จับคู่ SO, ST, WO, WT 4. ร่างกลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รอง และแนวปฏิบัติ	1. TOWS Matrix	1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์	1. สทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) จำนวน 10 คน	1. ร่างกลยุทธ์ 2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม 3. เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพและวิดีโอ	1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
ขั้นตอนที่ 3 ประเมินกลยุทธ์	1. ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จำนวน 45 คน	1. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์	1. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

จากตารางที่ 1 การดำเนินการวิจัยกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ดำเนินการดังนี้

1.1 จัดทำตาราง TOWS Matrix แล้วนำผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและ ภาวะคุกคาม มาใส่ในตารางเมตริกซ์ ดังนี้ 1) จับคู่จุดแข็งกับโอกาส (SO) เพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงรุก 2) จัดคู่จุดแข็ง กับภาวะคุกคาม (ST) เพื่อกำหนดกลยุทธ์ขยายขอบข่ายกิจการ 3) จับคู่จุดอ่อนกับโอกาส (WO) เพื่อกำหนดกล ยุทธ์พลิกตัว 4) จับคู่จุดอ่อนกับภาวะคุกคาม (WT) เพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกัน

1.2 ยกร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย กลยุทธ์หลัก กลยุทธ์รองและแนวปฏิบัติ

1.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ดำเนินการดังนี้

2.1 สทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน

2.2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม แบบบันทึกการ สนทนากลุ่ม เครื่องบันทึกเสียง กล้องบันทึกภาพและวิดีโอ

2.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ดำเนินการดังนี้

3.1 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholder) จำนวน 45 คน

3.2 เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

3.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การสร้างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ร่างกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มี 2 กลยุทธ์หลัก 7 กลยุทธ์รอง คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 ขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง คือ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และการนิเทศ กำกับและติดตาม กลยุทธ์หลักที่ 2 ยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการสู่สะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์รอง คือ การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ การสร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา และการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา 2) ผลการตรวจสอบและยืนยันกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา พบว่ามี 2 กลยุทธ์หลัก 7 กลยุทธ์รอง คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 ขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง คือ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาการนิเทศ กำกับและติดตามแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์หลักที่ 2 ยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการสู่สะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์รอง คือ พัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่สะเต็มศึกษา พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา และ 3) ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ด้านความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.72$, $\sigma = 0.46$) และด้านความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.73$, $\sigma = 0.46$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยกลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. กลยุทธ์หลักที่ 1 ขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสะเต็มศึกษา เป็นกลยุทธ์พัฒนาองค์กร เพราะเป็นผลจากการวิจัยที่พบว่า ด้านการบริหารทั่วไปเป็นจุดอ่อนแม้ว่าการดำเนินการด้านการบริหารจัดการสามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดี แต่มีบางประเด็นที่ควรเร่งรัดดำเนินการให้เกิดความชัดเจน กอปรกับมีปัจจัยภายนอกที่เอื้อต่อการนำกลยุทธ์ไปบริหารจัดการโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสะเต็มศึกษา ประกอบด้วยกลยุทธ์รอง 3 กลยุทธ์ ดังนี้ พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาและพัฒนาการนิเทศ กำกับและติดตามแบบมีส่วนร่วม

1.1 กลยุทธ์รองที่ 1 พัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา เป็นกลยุทธ์เชิงรุก เพราะเป็นผลมาจากการวิจัยที่พบว่า ด้านการบริหารจัดการเป็นจุดแข็งของการบริหารทั่วไป แม้ว่าการบริหารจัดการโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ในระดับดี แต่มีบางประเด็นที่โรงเรียนจะต้องเร่งรัดดำเนินการให้เกิดความเข้มแข็งเพื่อขับเคลื่อนให้เป็นไปตามมาตรฐานสะเต็มศึกษา โดยการศึกษา วิเคราะห์เอกสารเพื่อกำหนดขอบข่าย โครงสร้าง

ภารกิจ บทบาทและหน้าที่ที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการตามแนวคิดสะเต็มศึกษา นอกจากนั้นยังมีปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสด้านสังคมพบว่า องค์กรภาครัฐและองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำคู่มือแนวทางในการบริหารจัดการสะเต็มศึกษา ด้านเทคโนโลยีพบว่ามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผนบริหารจัดการ ด้านเศรษฐกิจพบว่า ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ ตลาดแรงงาน ภาคอุตสาหกรรมถูกนำมาใช้ในการวางแผนบริหารจัดการ ด้านการเมืองพบว่า รัฐบาลจัดตั้งศูนย์สะเต็มศึกษาในระดับต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเอื้อและส่งผลต่อความสำเร็จของกลยุทธ์ สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Certo ที่กล่าวถึงกระบวนการบริหารจัดการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่องส่งผลความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (Certo, Samuel C. , 2003)

1.2 กลยุทธ์รองที่ 2 พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นกลยุทธ์พัฒนาองค์กร เพราะเป็นผลจากการวิจัยที่พบว่า ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นจุดอ่อน ซึ่งเป็นผลจากโรงเรียนยังขาดเอกสารหลักฐานและรายงานผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่มีปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสด้านสังคมพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดและสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกำหนดนโยบายในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านเทคโนโลยีพบว่า มีการนำ Google Meet และ ZOOM มาใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านเศรษฐกิจพบว่า มีองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่มาสนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการเมืองพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอกกำหนดนโยบายในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจัยที่กล่าวมาเอื้อต่อการนำกลยุทธ์พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาไปขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยการแนวปฏิบัติจากผลการวิจัยไปดำเนินการสอดคล้องกับแนวคิดของสืบพงษ์ ปราบใหญ่ ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ (สืบพงษ์ ปราบใหญ่, 2560) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ พบว่า การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการบริหารจัดการสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา (สุธรรม ธรรมทัศนานนท์, 2561)

1.3 กลยุทธ์รองที่ 3 พัฒนาการนิเทศ กำกับและติดตามแบบมีส่วนร่วม เป็นกลยุทธ์พัฒนาองค์กร เพราะเป็นผลจากการวิจัยที่พบว่า ด้านการนิเทศเป็นจุดอ่อนซึ่งโรงเรียนดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศและการจัดทำแผนการนิเทศและดำเนินการนิเทศได้ไม่ดีเท่าที่ควร นอกจากนั้นโรงเรียนยังขาดการศึกษา วิเคราะห์เอกสารและการจัดทำเอกสารหลักฐานในการกำกับและติดตาม ซึ่งโรงเรียนควรเร่งรัดดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน แต่มีปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสด้านสังคมพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอกได้จัดทำคู่มือแนวทางและการดำเนินการนิเทศ กำกับและติดตาม ด้านเทคโนโลยีพบว่า มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศ กำกับและติดตาม ด้านเศรษฐกิจพบว่า มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการนิเทศ กำกับและติดตาม และด้านการเมืองพบว่า หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานภายนอกกำหนดนโยบายในการนิเทศ กำกับและติดตาม ปัจจัยที่กล่าวมาเอื้อต่อการนำกลยุทธ์พัฒนากการนิเทศ กำกับและติดตามแบบมีส่วนร่วมไปขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จด้วยการนำแนวปฏิบัติจากผลการวิจัยไปดำเนินการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัฐฎีกา ตั้งพุทธิพงศ์ และรมณี เหลี่ยมแสง พบว่าการพัฒนาระบบการนิเทศ กำกับและติดตามมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (รัฐฎีกา ตั้งพุทธิพงศ์, 2559; รมณี เหลี่ยมแสง, 2561)

2. กลยุทธ์หลักที่ 2 ยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการสู่สะเต็มศึกษา เป็นกลยุทธ์พัฒนาองค์กร เพราะเป็นผลจากการวิจัยที่พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตร ด้านการวิจัยและพัฒนา ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้เป็นจุดอ่อนของการบริหารงานวิชาการ แม้ว่าด้านการสร้างภาคีเครือข่ายโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ดี แต่มีบางประเด็นที่โรงเรียนควรเร่งรัดให้การดำเนินการเกิดความเข้มแข็ง แต่มีปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสที่เอื้อให้การนำกลยุทธ์

ยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการสู่ระดับสูงไปใช้บริหารจัดการให้โรงเรียนบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษา สละเต็มศึกษา กลยุทธ์ยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการสู่ระดับสูง ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์รอง ดังนี้ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสละเต็มศึกษา พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา และ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา

2.1 กลยุทธ์รองที่ 1 พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสละเต็มศึกษา เป็นกลยุทธ์พัฒนาองค์กร เพราะเป็นผลมาจากการวิจัยที่พบว่า ด้านการจัดทำหลักสูตรเป็นจุดอ่อนซึ่งเกิดจากโรงเรียนยังจัดทำเอกสาร เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและการรายงานการจัดทำหลักสูตรได้ไม่ดีเท่าที่ควร ด้านการจัดการเรียนรู้พบว่า โรงเรียนยังประสบปัญหาในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในชั้นเรียน และการรายงานผลการดำเนินการจัดการเรียนรู้ไม่เป็นระบบ นอกจากนั้น ด้านการ วัดผลและประเมินผลยังพบว่า โรงเรียนมีปัญหาในการจัดทำเอกสารหลักฐานการวัดผลและประเมินผล แต่มีปัจจัย ภายนอกที่เป็นโอกาสด้านสังคมพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การ วัดผลและประเมินผล ด้านเทคโนโลยีพบว่า มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การ วัดผลและประเมินผล ด้านเศรษฐกิจพบว่า ภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจส่งผลต่อการจัดทำหลักสูตร ด้าน การเมืองพบว่า ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนรู้และการวัดผลและประเมินผล ปัจจัย ที่กล่าวมาเอื้อต่อการนำกลยุทธ์พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสละเต็มศึกษาไปขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จ ด้วยการนำแนวปฏิบัติจากผลการวิจัยไปดำเนินการ สอดคล้องกับแนวคิดของ มนตรี จุฬาวัฒนพล, กระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร การ จัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการสละเต็มศึกษา และการวัดผลและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การบริหาร จัดการสละเต็มศึกษาในโรงเรียนประสบผลสำเร็จ (มนตรี จุฬาวัฒนพล, 2556; กระทรวงศึกษาธิการ, 2559; สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559)

2.2 กลยุทธ์รองที่ 2 พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ เป็นกลยุทธ์พัฒนาองค์กร เพราะเป็นผลมาจากการ วิจัยที่พบว่า ด้านการจัดแหล่งเรียนรู้เป็นจุดอ่อนของการบริหารวิชาการ ซึ่งมีปัญหาในการนำข้อมูลและ สารสนเทศมาใช้ การจัดทำเอกสารหลักฐานและการรายงานผลการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งโรงเรียน ดำเนินการได้ไม่ดีเท่าที่ควร แต่มีปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสด้านสังคมพบว่า ท้องถิ่นมีอุทยานการศึกษาและแหล่ง เรียนรู้หลากหลาย ด้านเทคโนโลยีพบว่า มีเว็บไซต์เกี่ยวกับสละเต็มศึกษาที่หลากหลาย ด้านเศรษฐกิจพบว่า แหล่ง เรียนรู้ในท้องถิ่นช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น และด้านการเมืองพบว่า รัฐบาลจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้สละเต็ม ศึกษา และสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้จัดนิทรรศการแสดงผลงานเกี่ยวกับสละเต็มศึกษา ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ปัจจัยที่กล่าวมาเอื้อต่อการนำกลยุทธ์พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ไปขับเคลื่อนให้ บรรลุผลสำเร็จด้วยการนำแนวปฏิบัติจากผลการวิจัยไปดำเนินการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รณณี เหลี่ยมแสง และสาวิตรี สิทธิชัยกานต์ พบว่า การวางแผนในการพัฒนาสื่อ อุปกรณ์ แหล่งเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมี ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสละเต็มศึกษา (รณณี เหลี่ยมแสง, 2561; สาวิตรี สิทธิชัยกานต์, 2562)

2.3 กลยุทธ์รองที่ 3 สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา เป็นกลยุทธ์เชิงรุก เพราะเป็นผลมาจากการ วิจัยที่พบว่า ด้านการสร้างภาคีเครือข่ายเป็นจุดแข็ง แม้ว่าการดำเนินการสร้างภาคีเครือข่ายของโรงเรียนสามารถ ดำเนินการได้ค่อนข้างดี แต่มีบางประเด็นที่โรงเรียนควรยกระดับให้การดำเนินการเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน เช่น การจัดทำแผนงาน การสร้างภาคีเครือข่าย การจัดทำเอกสารหลักฐานและการรายงานผลการดำเนินการสร้างภาคี เครือข่าย เป็นต้น นอกจากนั้นยังพบปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสด้านสังคมพบว่า มีการจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับมหาวิทยาลัย จัดตั้งโรงเรียนเครือข่ายสละเต็มศึกษาและการสนับสนุนจากหน่วยภาครัฐและเอกชน ด้าน เทคโนโลยีพบว่า มีการใช้เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัยและการแสวงหาความร่วมมือกับ ภาค

ส่วนต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจพบว่า ความร่วมมือกับภาคเอกชนช่วยลดภาระงบประมาณของภาครัฐ และ ด้านการเมืองพบว่า ภาครัฐมีการระดมความร่วมมือกับองค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ปัจจัยที่กล่าวมาเอื้อต่อการนำกลยุทธ์สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนาไปขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จด้วยการนำแนวปฏิบัติจากผลการวิจัยไปดำเนินการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และสุธรรม ธรรมทัศน์านนท์ พบว่า ควรกำหนดนโยบายให้เกิดการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและเอกชนเพื่อสร้างเครือข่ายร่วมพัฒนาในการบริหารจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2550; สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์, 2561)

2.4 กลยุทธ์รองที่ 4 พัฒนาการวิจัยและพัฒนา เป็นกลยุทธ์พัฒนาองค์กร เพราะเป็นผลมาจากการวิจัยที่พบว่า ด้านการวิจัยและพัฒนาเป็นจุดอ่อนซึ่งมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินการวิจัยและพัฒนา คือ โรงเรียนขาดการรายงานผลการดำเนินการวิจัยและพัฒนาอย่างเป็นระบบ แต่มีปัจจัยภายนอกที่เป็นโอกาสด้านสังคมพบว่า มหาวิทยาลัยมีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา จัดนิทรรศการแสดงผลงานการวิจัยและพัฒนาในภูมิภาคต่าง ๆ และภาครัฐส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา ด้านเทคโนโลยีพบว่า มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยและพัฒนา ด้านเศรษฐกิจพบว่า ภาคเอกชนสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ และด้านการเมืองพบว่า ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับสะเต็มศึกษา ปัจจัยที่กล่าวมาเอื้อต่อการนำกลยุทธ์พัฒนาการวิจัยและพัฒนาไปขับเคลื่อนให้บรรลุผลสำเร็จด้วยการนำแนวปฏิบัติจากผลการวิจัยไปดำเนินการ สอดคล้องกับแนวคิดของ พรทิพย์ ศิริภทราชัย ที่เสนอให้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา เพื่อนำผลการวิจัยและพัฒนาไปใช้ปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (พรทิพย์ ศิริภทราชัย , 2556) และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา พบว่า การวิจัยและพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของยุทธศาสตร์เพิ่ม เพื่อเตรียมกำลังคนในการพัฒนาประเทศในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2560)

องค์ความรู้ใหม่

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา มี 2 กลยุทธ์หลัก 7 กลยุทธ์รอง คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 ขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์รอง คือ พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษา พัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาการนิเทศ กำกับและติดตามแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์หลักที่ 2 ยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการสู่สะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์รอง คือ พัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่สะเต็มศึกษา พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา รายละเอียดดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

สรุปและข้อเสนอแนะ

กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์หลัก 7 กลุ่ทรอง คือ กลยุทธ์หลักที่ 1 ขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาสู่มาตรฐานสู่เต็มศึกษา ประกอบด้วย 3 กลุ่ทรอง คือ พัฒนาคูณภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา และพัฒนาการนิเทศ กำกับและติดตามแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์หลักที่ 2 ยกระดับคุณภาพการบริหารวิชาการสู่สะเต็มศึกษา ประกอบด้วย 4 กลุ่ทรอง คือ พัฒนาการจัดการเรียนรู้สู่สะเต็มศึกษา พัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ สร้างภาคีเครือข่ายร่วมพัฒนา และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้มีดังนี้ 1) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำกลยุทธ์หลัก กลุ่ทรองและแนวปฏิบัติจากผลการวิจัยที่สอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของเขตพื้นที่การศึกษา ไปวิเคราะห์เพื่อกำหนดมาตรการ แนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดทำคู่มือและแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2) ระดับ

โรงเรียนควรนำกลยุทธ์หลักกลยุทธ์รองและแนวปฏิบัติจากผลการวิจัย ไปวิเคราะห์ความสอดคล้องกับภารกิจการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไปของโรงเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยการจัดทำคู่มือและแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียน สำหรับข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยกลยุทธ์การบริหารจัดการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และศึกษาวิจัยกลยุทธ์การบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนสู่พลโลก

เอกสารอ้างอิง

- แผนยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก หน้า 1 (13 ตุลาคม 2561).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). รายงานผลการประชุมคณะกรรมการนโยบายสะเต็มศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- คณะกรรมการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศ. (2558). สะเต็มศึกษา (STEM Education) นโยบายเชิงรุก. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัญญัติแห่งชาติ.
- พรทิพย์ ศิริภัทราชัย . (2556). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารนักบริหาร, 33(2), 49-56.
- มนตรี จุฬาวัดฒนพล. (2556). สะเต็มศึกษาประเทศไทยและทูตสะเต็ม (STEM Education Thailand and STEM Ambassadors). สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), 42(185), 14-18.
- รมณี เหลี่ยมแสง. (2561). กลยุทธ์การบริหารจัดการการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ใน ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- รัญฎีกา ตั้งพุทธิพงศ์. (2559). การวิเคราะห์กระบวนการขับเคลื่อนนโยบายสะเต็มศึกษาจากระดับชาติสู่ห้องเรียน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์สะเต็มศึกษาแห่งชาติ. (2558). สะเต็มศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 12 พฤศจิกายน 2562 จาก http://www.stemedthailand.org/?page_id=23
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). คู่มือเครือข่ายสะเต็มศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สสวท.
- สาวตรี สิทธิชัยกานต์. (2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายศูนย์สะเต็มศึกษาภาค. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 9(1), 17-32.
- สำนักกรรมการ 1. (2550). รายงานการพิจารณาศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักกรรมการ 3. (2558). รายงานแนวทางการปฏิรูประบบการจัดการศึกษาและพัฒนามนุษย์. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2550). รายงานการพิจารณาศึกษาแนวทางการพัฒนาความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ.
- _____. (2560). รายงานพิจารณาศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายยุทธศาสตร์ปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาและการกีฬา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายการส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านสะเต็มศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.

- _____. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2561). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล ปี 2561 (IMD 2018). กรุงเทพมหานคร: บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). สะเต็มศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการ สำนักงานสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ.2555-2559). เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2563 จาก https://www.nesdc.go.th/download/article/article_20160323112431.pdf
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). รายงานประจำปี 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- สืบพงษ์ ปราบใหญ่. (2560). นวัตกรรมการเรียนรู้กับการส่งเสริมสะเต็มศึกษา. วารสารวิชาการปทุมวัน, 7(20), 45-57.
- สุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2561). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพานี สฤณภูวนิช. (2553). การบริหารเชิงกลยุทธ์ : แนวคิดและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Certo, Samuel C. (2003). Modern management. (9th ed). New Jersey: Pearson Education.

การพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง
รังแกผู้อื่นสำหรับเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี โรงเรียนวชิรวิทย์วิทยา*
THE DEVELOPMENT OF A CREATIVE DRAMA TO PREVENT BULLYING BEHAVIOR
FOR CHILDREN 9-10 YEARS OLD Waleerat Wittaya School

นฤมลพรรณ กัลยาณวุฒิ*, สุรรัตน์ จินพงษ์, กิตติกรณ์ นพุดมพันธ์
Narumonphan Kullayanawoot*, Sureerat Chenpong, Kittikorn Nopudomphan
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Faculty of Fine Arts, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand
*Corresponding author E-mail: wawawhan_namwhan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1. พัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี โรงเรียนวชิรวิทย์วิทยา 2. เปรียบเทียบผลการป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี โรงเรียนวชิรวิทย์วิทยา กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี ที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น 3 ด้าน ร่างกาย คำพูด และการคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพ โดยเลือกแบบเจาะจงจำนวน 20 คน จากครูที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีระยะเวลาในการทดลอง ทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1. แบบสังเกตพฤติกรรม 2. แผนการสอนจัดกิจกรรมละคร และ 3. แบบประเมินทักษะก่อนและหลัง วิเคราะห์ผลจากแบบสังเกตพฤติกรรม จำแนกออกเป็นก่อนและหลังการสอนโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเด็กที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น ก่อนและหลังการสอนด้วยกิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรม การวิเคราะห์ค่าสอดคล้องชุดกิจกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ ที่ระดับ 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นสำหรับเด็กในช่วงอายุ 9 – 10 ปี มีความสอดคล้องกัน 2. ผลจากการเปรียบเทียบแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน: พฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น ก่อนและหลัง แสดงให้เห็นว่านักเรียน 20 คน ที่ทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ มีการพัฒนาพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ และ 3. ผลการเปรียบเทียบกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นสำหรับเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี กิจกรรมที่ 1-9 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนอยู่ในเกณฑ์การประเมินหลังทำกิจกรรม เกณฑ์ดี 19 คน, เกณฑ์พอใช้ 1 คน

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์, การกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น, เด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี

Abstract

The purpose of this research was 1. develop a creative drama activity package to protective effects of bullying behaviors of children aged 9-10 years, Waleerat Wittaya School 2. compare the protective effects of bullying behaviors of children aged 9-10 years before and after training with creative drama activities, Waleerat Wittaya School. The sample group in this research are children aged 9-10 years with bullying behaviors in three aspects: physical, verbal, and relationship. By selecting 20 people specifically, It was selected from teachers who taught in grade

4 with a total experimental period of 12 hours. The research instruments were 1. Behavioral observation form, 2. Drama activity teaching plan, and 3. Skill assessment form before and after. Behind Analyze the results of observational student behaviors, divided into before and after instruction using creative drama activities, to analyze the assessment results of children with Bullying behaviors to bully others before and after teaching with creative drama activities. The results showed that 1. The results of activity development: analysis of the conformity value of the activity set by experts at a level of 1.00, which indicates that the creative drama activity format for preventing bullying behaviors for children aged 9 – 10 years is consistent 2. Results from observational comparison of student behavior: bullying behavior for children before and after. It shows that 20 students who perform creative drama activities Behaviors are developed in a better way, respectively. 3. The comparative results of creative drama activities to prevent bullying behavior for children aged 9-10 years old. Activity 1 - 9 showed that 19 students were in the assessment criteria after the activity, 19 people were good, 1 person was fair.

Keywords: Creative Drama, Bullying, Children aged 9-10

บทนำ

พฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นเป็นพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจ และร่างกาย มีผลรุนแรงมากยิ่งขึ้นและขยายวงกว้างอยู่ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะเด็กที่ถูกรังแกจะได้รับความบาดเจ็บทางใจ และทางร่างกาย อีกทั้งยังเป็นความทรงจำที่ไม่ดีฝังใจไปตลอด ส่วนเด็กที่รังแกผู้อื่นนั้นจะเกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการกระทำพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องและสามารถปฏิบัติได้ตามความต้องการเพื่อความปรารถนาของตนเองในการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น การกลั่นแกล้งผู้อื่นนั้นของเด็กในสังคมไทยมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น จากการลงพื้นที่สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความรุนแรงในสถานศึกษาของเครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชนพบว่า เด็กในช่วงอายุตั้งแต่ 10-15 ปี เคยถูกกลั่นแกล้งรังแกด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การตบหัว ล้อซื้อขู่พากรี พุดจาเหยียดหยาม นินทาว่าร้าย ชกต่อย ล้อปมด้อย รวมทั้งการกลั่นแกล้งในสื่อออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า อายุของเด็กที่ถูกกลั่นแกล้งจะน้อยลงไปเรื่อย ๆ ที่สำคัญปัญหานี้ยังเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายกับนักเรียนในโรงเรียนต่าง ๆ โดยที่ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรทางการศึกษาต่างทราบกันเป็นอย่างดีถึงพฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกกันของเด็กในวัยเรียน (พวงรัตน์ ประเสริฐ, 2563)

ผู้ปกครองและครูส่วนใหญ่คิดว่าการกลั่นแกล้ง หรือการตีกันเป็นแค่พฤติกรรมการเล่นกันของเด็กทั่วไป แต่ความจริงแล้วการกระทำเหล่านี้ถือว่าการกลั่นแกล้งรังแกกันในสถานศึกษา และอาจจะมีผลร้ายแรงได้ พฤติกรรมกรกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น (Bully) ที่พบได้บ่อยที่สุดในโรงเรียน แบ่งออกได้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ (workpointnews, 2561) 1) การกลั่นแกล้งทางร่างกาย 2) การกลั่นแกล้งโดยคำพูด 3) การคุกคามในเชิงสัมพันธ์ภาพ 4) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ 5) การกลั่นแกล้งทางเพศ และ 6) การกลั่นแกล้งโดยอคติ ปัญหาพฤติกรรมที่ถูกกลั่นแกล้งรังแกที่เด็กได้รับนั้น เด็กไม่สามารถจัดการกับความรู้สึกได้เท่ากับผู้ใหญ่ และด้วยสังคมปัจจุบันมีการกระทำที่รุนแรงต่อตนเอง เช่น การฆ่าตัวตายด้วยวิธีต่าง ๆ หรือการแสดงเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อผู้อื่น ที่เสนอทางสื่อโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ ทำให้เด็กเลียนแบบการกระทำนั้นเพื่อให้ตนเองหนีจากการถูกรังแก แล้วเด็กบางคนมีการแปรเปลี่ยนกลายเป็นผู้รังแกเอง แต่ยังมีเด็กอีกหลายคนที่ถูกรังแกจนมีอาการซึมเศร้า จนถึงการทำร้ายตนเอง และเกิดการต่อต้านสังคม ทำให้เข้าสังคมกับผู้อื่นไม่ได้ ทั้งหมดนี้เนื่องมาจากการไม่เห็นคุณค่าในตนเองของเด็กจนกลายเป็นปมในวัยเด็ก และสามารถส่งผลกระทบต่อจิตใจของเด็กได้ในระยะยาว เด็กที่

มีปัญหาพฤติกรรมเกิดขึ้น สิ่งที่สำคัญคือ การหาสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น ๆ เพื่อหาแก้ไขปัญหานั้นให้หมดไป ในปัจจุบันได้มีผู้ทำการศึกษาถึงสาเหตุของการเกิดปัญหาพฤติกรรมมากขึ้น ความเชื่อในเรื่องของสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กมีมากขึ้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2524) พฤติกรรมที่เด็กถูกรังแกจากเพื่อนที่โรงเรียนไม่ใช่เรื่องเล็กอีกต่อไป และมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้นในสังคมไทย ตามสถิติของกรมสุขภาพจิต บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์อธิบดีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (มติชนรายวัน, 2561) ได้ชี้ให้เห็นว่า ในปี 2561 มีจำนวนนักเรียนไทยโดนกลั่นแกล้งในโรงเรียนสูงถึงหกแสนคน หรือคิดเป็นอัตราส่วน 40 %มากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากประเทศญี่ปุ่น และปัจจุบันระดับความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งและปัญหาการกลั่นแกล้งกันในโรงเรียนได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี และยังได้อธิบายอีกว่า การรังแกกันหรือล้อเลียนกันในโรงเรียน เป็นจุดเริ่มต้นและเป็นการปลูกฝังเด็กเรื่องความรุนแรง การทำร้ายกัน มีผลกระทบต่อเด็กทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย และคุณภาพชีวิตในระยะยาว นักเรียนที่ถูกรังแกมักจะเครียด ซึมเศร้า มีปัญหาการเข้าสังคมจนโต คนที่เห็นเหตุการณ์ก็มักจะเข้าไปช่วยเพราะเห็นว่าเป็นการเล่นกัน และรู้สึกว่าไม่ใช่เรื่องของตนเอง ส่วนทางโรงเรียนจะมองเรื่องราวการกลั่นแกล้งรังแกกันเป็นเรื่องเล็กน้อยและเมื่อเกิดการกลั่นแกล้งรังแกขึ้นผู้ที่รังแกมักจะถูกทำโทษ แต่ก็ไม่มีวิธีการทำให้ผู้รังแกได้รู้สึกเห็นอกเห็นใจ หรือเข้าใจความรู้สึกของผู้ที่ถูกรังแก ดังนั้น การกลั่นแกล้งรังแกกันจึงเกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ และความรู้สึกลดลงภัยในการใช้ชีวิตในโรงเรียนของผู้เรียน โรงเรียนหลายแห่งก็ยังมองการกลั่นแกล้งรังแกกันเป็นเรื่องปกติและไม่มีนโยบายที่จะดำเนินการกับการรังแกที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างชัดเจน ซึ่งผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครอบครัวและสังคม คือ เด็กไม่กล้าพูดกับครอบครัวเรื่องการถูกกลั่นแกล้งที่โรงเรียน เด็กจะแยกตัวออกจากครอบครัวและไม่พูดคุยกับใคร เก็บตัวอยู่คนเดียวไม่มีสังคม ไม่อยากไปโรงเรียน ประสิทธิภาพทางการเรียนลดลงและมีแนวโน้มจะออกจากโรงเรียนกลางคัน เป็นต้น (มูลนิธิแพथทูเฮลท์, 2560)

โรงเรียนและครอบครัวมีส่วนช่วยในแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นได้อย่างชัดเจน ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของเด็กด้วย โดยอัมพร เบญจพลพิทักษ์ ผอ.สถาบันรา-ชานุกูล (ปัญจวรา บุญสร้างสม, 2563) ได้แนะวิธีการป้องกันเพื่อเด็กที่ถูกรังแกสำหรับครอบครัว ดังนี้คือ การพูดคุยกับเด็กและยกตัวอย่างประสบการณ์การถูกรังแกของบุคคลในครอบครัวเป็นตัวอย่างพร้อมทั้งให้กำลังใจ ฝึกการแสดงออกทางอารมณ์และดำเนินชีวิตเป็นปกติหากเด็กสามารถควบคุมอารมณ์ ไม่แสดงอาการ จะลดแรงจูงใจในการถูกรังแกได้ เด็กควรจะทำกิจกรรมโดยมีเพื่อนอยู่ด้วยอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป ซึ่งมีโอกาสที่จะถูกรังแกได้น้อยกว่าการอยู่คนเดียว การรังแกกันเป็นเรื่องไม่ปกติ ดังนั้นครอบครัวและโรงเรียนควรร่วมมือกันเพื่อแก้ไขปัญหานี้ให้เด็กมีความเข้าถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็กเป็นกิจกรรมที่ใช้กับเด็กและเยาวชนได้อย่างเข้าถึง ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดความบันเทิง แต่ยังทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดและเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้แสดงได้ใช้ความสามารถของตนเองในการแสดง โดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำทางให้เกิดจินตนาการ การเรียนรู้ผ่านการแสดงละครที่เด็กได้ทำร่วมกันนั้น เด็กจะสามารถพบปะการแสดงละครและได้พัฒนาการ การเรียนรู้กระทำที่แสดงร่วมกัน มีการเรียนรู้ปัญหา และการตัดสินใจในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (พรรัตน์ ดำรุง, 2547)

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลและความสำคัญของปัญหาพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นที่เกิดขึ้นมีความจำเป็นต้องแก้ไขพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น โดยผู้วิจัยได้นำเอาการแสดงละครสร้างสรรค์มาใช้ในการป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข และยังเป็นการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญในปัจจุบัน โดยกิจกรรมนี้จะใช้กับเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่กำลังเริ่มต้นเกิดการกลั่นแกล้งรังแกกันอย่างมากสอดคล้องกับข้อมูลที่กล่าวมาตามข้างต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี โรงเรียนวชิรตันวิทยา กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี โรงเรียนวชิรตันวิทยา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวชิรตันวิทยา กรุงเทพมหานคร ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 9-10 ปี จำนวน 60 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี ที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น 3 ด้าน คือ 1. ด้านร่างกาย 2. ด้านคำพูด 3. ด้านความรู้สึกในเชิงสัมพันธ์ภาพ ของโรงเรียนวชิรตันวิทยา จังหวัดกรุงเทพ โดยมีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน

ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขั้นเตรียมการ
 - 1.1 ขอให้บัณฑิตวิทยาลัยออกหนังสือเพื่อขออนุญาตผู้อำนวยการโรงเรียนวชิรตันวิทยา และหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หมวดศิลปะ โรงเรียนวชิรตันวิทยา
2. ขั้นตอนการ
 - 2.1 ผู้วิจัยเข้าพบครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้หมวดศิลปะ โรงเรียนวชิรตันวิทยาเพื่อชี้แจงข้อมูลการดำเนินการทำกิจกรรม และเสนอเอกสารเพื่อ ยินยอมให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการวิจัย
 - 2.2 ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9 – 10 ปี โดยแบ่งกิจกรรมออกเป็น 5 สัปดาห์
 - สัปดาห์ที่ 1 (2 วัน 120 นาที)
 - สัปดาห์ที่ 2 (2 วัน 120 นาที)
 - สัปดาห์ที่ 3 (2 วัน 180 นาที)
 - สัปดาห์ที่ 4 (2 วัน 180 นาที)
 - สัปดาห์ที่ 5 (2 วัน 120 นาที)
 - 2.3 หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการสอนด้วย กิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี หลังจากการทำกิจกรรมเสร็จสิ้นในสัปดาห์ที่ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี
2. แผนการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี
3. แบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี ของแต่ละแผนการจัดกิจกรรม

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. แบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี และแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี ของแต่ละแผนการจัดกิจกรรม มีวิธีการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาประเภทและพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น และพฤติกรรมของเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี

1.2 สร้างข้อความเพื่อสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี โดยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าสร้างเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี ซึ่งเป็นการสังเกตพฤติกรรมก่อนและหลังทำกิจกรรม

1.3 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องและเหมาะสม จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี และ แบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี ของแต่ละแผนการจัดกิจกรรม โดยใช้วิธีตรวจสอบรายการซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน

-1 เมื่อแน่ใจว่าแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี มีความไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการประเมิน

นำมาวิเคราะห์ข้อมูลค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 - 1.00 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสม และได้นำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับข้อความในแบบสังเกตพฤติกรรมให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น

1.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

1.5 นำแบบสังเกตพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปใช้กับนักเรียนที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น

2. แผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของนักเรียนในช่วงอายุ 9 - 10 ปี มีวิธีการสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลาง เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการแสดงละครสร้างสรรค์ และทฤษฎีในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเป็นแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี

2.3 เขียนแผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแก จำนวน 12 แผน โดยศึกษารูปแบบการสอนและกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นในช่วงอายุ 9 - 10 ปี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง Index of Item Objective Congruence (IOC)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และค่าร้อยละ (Percentage)

ผลการวิจัย

การพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น สำหรับเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี โรงเรียนวลีรัตน์วิทยา มีผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น ทั้งในด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ โดยมีรายละเอียดดังที่แสดงในตารางที่ 1 พบว่า จากการประเมินแผนการจัดกิจกรรมดังกล่าว มีค่าความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมโดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นสอดคล้องทุกกิจกรรม ผลการวิเคราะห์ค่าสอดคล้องชุดกิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ ที่ระดับ 1.00 สรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่รูปแบบแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นสำหรับเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 มีความสอดคล้องกัน

2. ผลการเปรียบเทียบผลการป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น จากการเปรียบเทียบแบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน: พฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น สำหรับเด็กในช่วง 9 - 10 ปี ก่อนและหลัง Pretest-Posttest แสดงให้เห็นว่า มีจำนวนนักเรียน 20 คนที่ได้ทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ สรุปให้เห็นว่านักเรียนมีการพัฒนาพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นสำหรับเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี กิจกรรมที่ 1 - 9 แสดงให้เห็นว่า มีจำนวนนักเรียน 20 คน อยู่ในเกณฑ์การประเมินทำหลังกิจกรรม เกณฑ์ ดี 19 คน, เกณฑ์พอใช้ 1 คน

การออกแบบแผนกิจกรรม

ผู้วิจัยได้ออกแบบชุดกิจกรรม โดยรูปแบบกิจกรรมที่ใช้สำหรับละครสร้างสรรค์ จำนวน 12 แผนกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 1 แผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี

แผนที่	สัปดาห์ที่ / นาที	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิดและทฤษฎี	ลักษณะกิจกรรม
แผนที่ 1	1 / 60 นาที	เล่าเรื่องได้นำ	1. เพื่อให้เด็กฝึกใช้ท่าทางเพื่อสื่อสารกับผู้อื่น 2. เพื่อให้เด็กเข้าใจคำพูดที่เหมาะสมในการใช้สื่อสารกับผู้อื่น 3. เพื่อให้เด็กใช้คำพูดเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขึ้นให้ความสนใจ 2. กระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน - ประสบการณ์จากประสาทสัมผัสทั้ง 5	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ
แผนที่ 2	สัปดาห์ที่ 1 / 60 นาที	หากฉันทำผิด	1. เพื่อให้เด็กทราบความสำคัญของการรู้จักการยอมรับผิดและการขอโทษ 2. เพื่อให้เด็กแสดงความคิดเห็นต่อลักษณะนิสัยและ	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขึ้นให้ความสนใจ 2. กระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ

ตารางที่ 1 แผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี (ต่อ)

แผนที่	สัปดาห์ที่ / นาที	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิดและทฤษฎี	ลักษณะกิจกรรม
			พฤติกรรมที่ไม่ดีผ่านการแสดงบทบาทสมมติได้ 3. เพื่อให้เด็กทราบและตัดสินใจในการปฏิบัติ พฤติกรรมเพื่อลดการทะเลาะเบาะแว้งและการทำร้ายร่างกาย	- ประสบการณ์จาก ประสาทสัมผัสทั้ง 5	
แผนที่ 3	สัปดาห์ที่ 2 / 60 นาที	จับตัวร้าย	1. เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้พฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นทั้ง 3 ด้าน 2. เพื่อให้เด็กทราบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของตนเอง 3. เพื่อให้เด็กอธิบายผลกระทบของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นทั้ง 3 ด้าน	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขึ้นจำ 2. กระบวนการละคร สร้างสรรค์สำหรับ เยาวชน - การใช้ความทรงจำ	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ
แผนที่ 4	สัปดาห์ที่ 2 / 60 นาที	บัตรภาพ บอกเรื่องราว	1. เพื่อให้เด็กแสดงพฤติกรรมและการแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นผ่านทางการแสดง 2. เพื่อให้เด็กสามารถอธิบายวิธีการแก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขึ้นจำ 2. กระบวนการละคร สร้างสรรค์สำหรับ เยาวชน - การใช้ความทรงจำ	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ
แผนที่ 5 - 6	สัปดาห์ที่ 3 / 120 นาที	เรื่องเล่าจาก อุปกรณ์	1. เด็กมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นลดลงผ่านทางการร่วมกันทำกิจกรรม 2. เพื่อให้เกิดการวิเคราะห์พฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันผ่านทางการแสดงบทบาทสมมติ	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขึ้นปฏิบัติ 2. กระบวนการละคร สร้างสรรค์สำหรับ เยาวชน - ความคิดสร้างสรรค์	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ

ตารางที่ 1 แผนกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9 - 10 ปี (ต่อ)

แผนที่	สัปดาห์ที่ / นาที	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	แนวคิดและทฤษฎี	ลักษณะกิจกรรม
แผนที่ 7	สัปดาห์ที่ 3 / 60 นาที	แรงบันดาลใจจากตัวละคร	1. เพื่อให้เด็กสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมต่าง ๆ ผ่านตัวละครต้นแบบได้ 2. ใช้พฤติกรรมที่ดีของตัวละครเป็นต้นแบบในการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาพฤติกรรมตนเอง	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขั้นปฏิบัติ 2. กระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน - ความคิดสร้างสรรค์	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ
แผนที่ 8	สัปดาห์ที่ 4 / 60 นาที	ถามปุ๊บ ตอบปั๊บ	1. เพื่อให้เด็กใช้การแสดงต้นแบบฝึกการใช้คำพูดที่สื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม 2. เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมผ่านการแสดงต้นแบบ	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขั้นปฏิบัติ 2. กระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน - ความคิดสร้างสรรค์	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ
แผนที่ 9-10	สัปดาห์ที่ 4 / 120 นาที	บัตรภาพสร้างเรื่อง	1. เพื่อให้เด็กมีการปรับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของตนเองได้และปรับใช้ในชีวิตประจำวัน 2. สามารถใช้ละครสร้างสรรค์ในการแสดงพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น เพื่อให้ผู้อื่นรับรู้ถึงพฤติกรรมที่ไม่ดี	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขั้นปฏิบัติ 2. กระบวนการละครสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน - บทบาทสมมติ	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ
แผนที่ 11 - 12	สัปดาห์ที่ 5 / 120 นาที	นำเสนอผลงานละครสร้างสรรค์	1. เด็กได้แก้ไขพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นทั้ง 3 ด้าน เพื่อไม่ให้มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นไปปฏิบัติกับผู้อื่นผ่านกระบวนการการแสดงและการรับชมงานละครสร้างสรรค์	1. แนวคิดทฤษฎี ปัญหาสังคม - ขั้นจิตใจ 2. กระบวนนำเสนอผลงานละครสร้างสรรค์ การละครสร้างสรรค์สำหรับเยาวชน - บทบาทสมมติ	- การสาธิต - ฝึกปฏิบัติ

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีจุดหมายเพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี ก่อนและหลังฝึกโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น ของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับละครสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นการแสดงละครที่บทบาทสมมติ โดยนักเรียนเป็นผู้สวมบทบาท ลักษณะนิสัยของเนื้อเรื่องละคร เป็นการถ่ายทอดเรื่องราวหรือแนวคิดด้วยวิธีที่ง่ายที่สุด และได้ผลดีแบบหนึ่ง ไม่จำเป็นต้องมีฉากเวที หรือเครื่องแต่งตัว ความสำคัญอยู่ที่การแสดงละครสร้างสรรค์ โดยผู้วิจัยได้เลือกเนื้อเรื่องกิจกรรม ซึ่งเนื้อหาของบทละครที่ใช้ในแผนกิจกรรมเป็นเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ไม่มีความซับซ้อน และสอดคล้องกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งผู้อื่น 3 ด้าน คือ 1) ด้านทำร้ายร่างกาย 2) ด้านทำร้ายทางคำพูด และ 3) ด้านคุกคามเชิงสัมพันธ์ภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร สุขยิ่ง ที่ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ประกอบกิจกรรมการเล่นิทาน โดยใช้เครื่องมือแผนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ และแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยได้มีความรู้ความสามารถด้านความภาคภูมิใจในตนเอง เนื่องจาก การจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง แสดงความสามารถได้เต็มที่เมื่อเด็กประสบความสำเร็จเด็กเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น (ธนากร สุขยิ่ง, 2553)

ปัจจัยส่งเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมทางด้านการสื่อสารและการแสดงออกที่สูงขึ้น คือการสร้างแผนการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี โดยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับช่วงวัยของเด็ก การจัดแบ่งเนื้อหาให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับการสื่อสารและการแสดงออกผ่านกระบวนการละครสร้างสรรค์จะประกอบไปด้วยพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นซึ่งจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิรัชญา ภามนตรี ที่ศึกษาการพัฒนากิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ของเยาวชน: กรณีศึกษาเยาวชนในชุมชนอาคารทรีพีล 26-7 เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาและศึกษาผลก่อนและหลังการใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเยาวชนในชุมชนอาคารทรีพีล 26-7 เขตคลองเตย กลุ่มตัวอย่างคือ เยาวชนในชุมชนอาคารทรีพีล 26-7 อายุ 10-15 ปี จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่าพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลัง การทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมหลังการทดลองมีค่ามากกว่าก่อนการทดลอง โดยมีการพัฒนาพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในทุก ๆ ด้าน (พิรัชญา ภามนตรี, 2562)

2. ผลการเปรียบเทียบชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี หลังจากฝึกโดยใช้กิจกรรมละครสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ กุลยา ตันติผลาชีวะ ที่กล่าวว่า การที่ครูกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงออกด้วยการให้อิสระแก่ผู้เรียนในการคิดและการทำกิจกรรม ช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นดังนั้นการจัดกิจกรรม ละครสร้างสรรค์เป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม ส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาการได้เต็มตามศักยภาพ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2543)

องค์ความรู้ใหม่

พฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น เช่น การตบหัว ล้อซุบพากรี พุดจาเหยียดหยาม นินทาว่าร้าย ขกต้อย ล้อปมด้อย เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งร่างกายและจิตใจของเด็กที่ถูกรังแก ซึ่งเด็กที่อายุระหว่าง 9-10 ปี เป็นช่วงอายุที่มักเริ่มพบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น สถานศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งในสถานที่ที่พบปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น และมีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ครู อาจารย์ หรือบุคลากรทางการศึกษาจึงไม่ควรเพิกเฉยกับพฤติกรรมดังกล่าว มีการดำเนินการช่วยเหลือกับเด็กที่ถูกรังแกและหาแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น การสร้างความตระหนักให้กับนักเรียนจึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการลดพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น ซึ่งการพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อป้องกันการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น เป็นกิจกรรมที่สามารถถ่ายทอดเรื่องราวหรือแนวคิดได้ง่ายที่สุด เข้าใจง่าย และไม่ซับซ้อน สามารถสร้างความตระหนักต่อเด็กได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ครูต้องให้เด็กสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ รับฟังความคิดเห็น ให้กำลังใจ เพื่อส่งเสริมให้

เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และเกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์การป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นของเด็กในช่วงอายุ 9-10 ปี พบว่าการพัฒนาชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์สามารถพัฒนาการป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นได้สูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยของผลการประเมินหลังการสอนด้วยชุดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ 5 สัปดาห์ มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนการสอนด้วยกิจกรรมละครสร้างสรรค์ทำให้เด็กที่มีพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น เกิดการป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่นได้เต็มความสามารถตามช่วงวัยที่สูงขึ้น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ในการส่งเสริมการป้องกันพฤติกรรมการกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น ควรต้องให้เด็กได้แสดงความคิดและการกระทำอย่างอิสระ ยอมรับฟังความคิดและจินตนาการของเด็กในการดูแลอย่างใกล้ชิด การเสริมแรงด้วยการพูดให้กำลังใจ ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและอยากร่วมกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ในส่วนของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์นั้น ครูควรมีเทคนิคในการจัดได้หลากหลายวิธีการแสดงละครเป็นการกระตุ้นความสนใจ ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และเกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น และควรนำกิจกรรมละครสร้างสรรค์ไปใช้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้กับเด็กช่วงอายุ 9-10 ปี ทำกิจกรรมละครสร้างสรรค์กันเป็นประจำ เพื่อส่งเสริมมีความเข้าใจในจุดประสงค์ที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาร่วมกันในการส่งเสริมการป้องกันและกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น ระหว่างบ้าน และโรงเรียน และส่งเสริมความเข้าใจและความรู้สึกตนเองของเด็กที่ส่งผลต่อคนรอบตัวในแต่ละด้านมากขึ้น เพื่อสร้างการป้องกันและกลั่นแกล้งรังแกผู้อื่น ให้กับเด็กประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). การสอนแบบจิตปัญญา. กรุงเทพมหานคร: เอดิสัน เพรสโปรดักส์จำกัด.
- ธนากร สุขยิ่ง. (2553). ผลของการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัญจวรา บุญสร้างสม. (2563). การพัฒนาเด็กปฐมวัยกับการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2563 จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/54720>
- พรรัตน์ ดำรุ่ง. (2547). การละครสำหรับเยาวชน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ประเสริฐ. (2563). บุลลีไม่ใช่เรื่องเด็ก ๆ ความรุนแรงที่รอวันปะทุ. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2563 จาก <https://www.komchadluek.net/news/edu-health/409587>
- พิรัชญา งามนตรี. (2562). การพัฒนากิจกรรมละครสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมของเยาวชน: กรณีศึกษาเยาวชนในชุมชนอาคารทรัพย์สิน 26-7 เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร. ใน วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มติชนรายวัน. (2561). ไทยอันดับ2 “เด็กรังแกกันในโรงเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2563 จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27485>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2524). จิตวิทยาพฤติกรรมเด็ก เอกสารประกอบการสอน. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

มูลนิธิแพथทูเฮลท์. (2560). โครงการป้องกันและลดการใช้ความรุนแรงและการรังแกกันในสถานศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2563 จาก <https://path2health.or.th/>

workpointnews. (2561). การกลั่นแกล้ง 6 ประเภทที่มักเกิดขึ้นในโรงเรียน พ่อแม่ห้ามนิ่งนอนใจ. เรียกใช้เมื่อ 14 มีนาคม 2563 จาก <https://workpointnews.com/2018/10/11/%e0%b8%81%e0%b8%b2%e0%b8%a3%e0%b8%81%e0%b8%a5%e0%b8%b1>

กลยุทธ์การสร้างความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์
ข้าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย*

THE STRATEGIES FOR BUILDING BRAND LOYALTY THROUGH SOCIAL
MEDIA HEALTHY RICE IN THAILAND

พสนันท์ บุญช่วย*, ประสพชัย พสนันท์

Poschanan Boonchuai*, Prasopchi Pasunon

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม ประเทศไทย

Faculty of Management Sciences, Silpakorn University, Nakhon Pathom, Thailand

*Corresponding author E-mail: poschanan.b@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมและองค์ประกอบกิจกรรมทางการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ประสบการณ์ของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า การรับรู้ตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ข้าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย 2) วิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างความภักดีต่อตราสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมด้วยการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภค จำนวน 1,211 คน ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ และการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างกับผู้ประกอบการค้าข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์จำนวน 27 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมและองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ ความพึงพอใจของลูกค้า ประสบการณ์ของลูกค้า การรับรู้ตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้าเชิงพาณิชย์ และองค์ประกอบกิจกรรมทางการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับและยอมรับสมมติฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) กลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการขายข้าวเพื่อสุขภาพใช้เพื่อดึงดูดลูกค้า ใช้ความจริงใจในการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าด้วยคุณภาพของข้าวและปลอดภัย ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า การบริการที่ดีและรวดเร็ว การโฆษณาสม่ำเสมอ ทำให้ลูกค้ามีความมั่นใจในการซื้อ มีการสร้างเนื้อหาด้วยเนื้อหาสั้น ไม่เกิน 1 นาที ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ผ่านช่องทาง Facebook Instagram Line Office Shopee Lazada ของผู้ประกอบการเป็นการสร้างโฆษณาและจัดทำส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง ความเต็มใจในการแก้ปัญหาให้ลูกค้าเป็นกิจกรรมทางการตลาดบนสื่อออนไลน์ สร้างประสบการณ์ให้ลูกค้ารับรู้ ทำให้ลูกค้าพึงพอใจ และเกิดความภักดีในตราสินค้าได้

คำสำคัญ: กลยุทธ์, ความภักดีและตราสินค้า, สื่อสังคมออนไลน์, ข้าวเพื่อสุขภาพ

Abstract

Objectives 1) to study the behavior and elements of marketing activities on social media customer experience customer satisfaction brand awareness and brand loyalty through social media, healthy rice of Thailand; 2) Analyze strategies to create brand loyalty for healthy rice in Thailand It was a mixed research with quantitative research using questionnaires with a sample

of 1,211 consumers with survey component analysis. and qualitative research with semi-structured interviews. with 27 healthy rice traders through social media. The results showed that 1) The most important behaviors and elements were customer satisfaction. customer experience brand awareness commercial brand loyalty and elements of social media marketing activities. respectively, and accepted the hypothesis with statistical significance at the 0.01 level. 2) Strategies used by entrepreneurs selling healthy rice to attract customers. Use sincerity to impress customers with the quality of rice and non-toxic. The price is suitable for the quality of the product. Good and fast service regular advertising Give customers the confidence to buy Content is created with short content, no more than 1 minute, via social media channels via Facebook, Instagram, Line Office, Shopee, Lazada of entrepreneurs, creating advertisements and promoting sales continuously. Willingness to solve problems for customers It is a marketing activity on online media. Create an experience for customers to know make customers satisfied and brand loyalty.

Keyword: The Strategies, Brand Loyalty, Social Media, Healthy Rice

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีผลิตผลทางการเกษตรที่ส่งออกไปทั่วโลก เนื่องจากประเทศไทยมีภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและยังเป็นประเทศที่ผลิตอาหารที่สำคัญของโลก มากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรในประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรมและปลูกข้าวเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศ ข้าวเป็นอาหารหลักของคนไทย จึงทำให้มีพันธุ์ข้าวหลากหลายพันธุ์ โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิที่เป็นที่รู้จักทั่วโลก นอกจากนี้พันธุ์นี้แล้วยังมีพันธุ์ข้าวอื่น ที่เป็นพันธุ์พื้นเมือง ได้แก่ ข้าวสังข์หยด ข้าวมะลิแดง ข้าวเจ๊กเขย ฯลฯ ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง จึงเรียกข้าวกลุ่มนี้ว่า “ข้าวเพื่อสุขภาพ” (กิตติพงษ์ ตระกูลโชคอำนวย, 2558) และเป็นกระแสกลุ่มคนรักสุขภาพ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ถือเป็นกลุ่มตลาดเฉพาะ (Niche Marketing) ที่เลือกรับประทานอาหารที่ดีมีคุณค่า มีประโยชน์ต่อร่างกาย ซึ่งข้าวประเภทนี้จัดเป็นข้าวที่ยังไม่ผ่านการขัดสี ยังคงคุณค่าโภชนาการ มีวิตามินและกากใยอาหารสูง (กรมการข้าว, 2560) โดยตลาดข้าวเพื่อสุขภาพเป็นการบรรจุถุง 1-5 กิโลกรัม ดังนั้นการผลิตข้าวเพื่อสุขภาพที่มีคุณภาพ ต้องมีมาตรฐาน มีคุณค่าทางโภชนาการเป็นพิเศษ และมีเอกลักษณ์ ทำให้ผู้บริโภคเกิดความเชื่อมั่น (Hempel, C. & Hamm, U., 2016)

สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) อันเป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ในประเด็นยุทธศาสตร์หลักการสร้างมูลค่า และยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ในประเด็นยุทธศาสตร์หลักการเพิ่มขีดความสามารถให้ชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งพาตนเองและจัดการตนเอง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563) จากยุทธศาสตร์ที่เอื้ออำนวยต่อเกษตรกรในการพัฒนาศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้า ยังประสบปัญหาหลากหลายด้าน เช่น ขาดอำนาจในการเจรจาต่อรอง การสร้างเครือข่าย ขาดความร่วมมือ การวางแผนการผลิต การตลาด ช่องทางการจัดจำหน่าย การจัดการคุณภาพของธุรกิจการเกษตร การบริหารการจัดการ นอกจากนี้เกษตรกรยังมีความรู้ต่ำ ขาดทักษะเกิดปัญหาพ่อค้าคนกลาง (นภาพวี บุญยรัตน์ และสรวรยา ธรรมอภิพล, 2560; ณัฐเศรษฐ์ น้ำคำ และสรชัย บุญเจริญ, 2560) ปริมาณผลผลิตที่ออกตามฤดูกาล ทำให้สินค้าล้นตลาดราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ รวมถึงการเก็บรักษาและการเพิ่มมูลค่า (ณัฐวุฒิ เจียงเพ็ชร และนันทพล กาญจนวัฒน์, 2562) (ฤทัยชนก จริ่งจิตร, 2556) เกษตรกรรายย่อยไม่มีศักยภาพในการพัฒนาช่องทางของตนเอง ช่องทางที่เข้าถึงลูกค้า

และไม่สามารถเข้าถึงระบบช่องทางในการทำตลาดที่เป็นธรรมได้ ขาดด้านการสื่อสาร ทำให้เกษตรกรต้องปรับตัว เพื่อความอยู่รอดและสามารถยกระดับวิถีการผลิตระบบเกษตรกรรมที่มีคุณภาพ (ศุภางค์ นันตา, 2562) เพื่อให้ธุรกิจการค้าประสบความสำเร็จ เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างมากที่จะนำไปสู่ความเจริญเติบโตให้มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ สร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า สามารถสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอย่างยั่งยืน (Bunnoon, P. & Ussahawanitchakit, P., 2012) ยุคดิจิทัล (Digital Era) ที่เข้ามามีอิทธิพลในสังคมส่งผลทำให้เกิดการหยุดชะงัก (Disruption) ในเรื่องวิถีชีวิต สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคได้อย่างสิ้นเชิง ผู้บริโภคเปลี่ยนมาใช้ ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ทำให้มีความต้องการซื้อสินค้าผ่านออนไลน์สูงขึ้นเป็นเท่าตัว ในปี 2565 มูลค่าตลาด 8.18 แสนล้านบาท (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม EDTA, 2565) โดยเฉพาะสินค้าในตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace) นำสินค้าไปขายผ่านเว็บไซต์ที่เป็นสื่อกลาง ได้แก่ Lazada Shopee JD Central ฯลฯ มีมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 32 ประกอบกับปัจจุบันมีผู้ขายสินค้าในและต่างประเทศ ทำให้เกิดการแข่งขันที่สูงขึ้น (ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา, 2564) จากกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมพบว่า ปี 2565 การใช้อินเทอร์เน็ตแต่ละวัน เวลาโดยเฉลี่ย 7 ชั่วโมง 4 นาที คนกรุงเทพฯ ใช้ 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน (ETDA, กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565) นอกจากนี้คนไทยซื้อสินค้าออนไลน์ (Online) เป็นอันดับ 4 ของโลก (We Are Social, 2021) จักเห็นได้ว่าการใช้ชีวิตของคนในปัจจุบัน มีวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในรูปแบบสื่อออนไลน์มากขึ้น (Wang, J. C. & Chang, C. H., 2013)

จากความนิยมนี้อย่างกล่าว ทำให้นักวิจัยและนักการตลาดให้ความสนใจเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Online) (Pourkhani, A. et al., 2019) ด้านการยอมรับเกี่ยวกับการใช้งานของสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้ ปฏิสัมพันธ์ การโต้ตอบของชุมชน ออนไลน์ ผลกระทบ และการประเมินผลตราสินค้า (Dwivedi, A. et al., 2019) (Guo, H. et al., 2015) (Trusov, M. et al., 2010) แต่การใช้สื่อออนไลน์ (Online) นี้ส่งผลกระทบทำให้ผู้บริโภคขาดความจงรักภักดีต่อตราสินค้า (Yong J. Y. et al., 2019) ซึ่งการประเมินผลของกิจกรรมสื่อสังคมออนไลน์ (Online) นั้นและส่งผลกระทบต่อคุณค่าของตราสินค้า เพื่อให้สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้ (Seo, E. J. & Park, J. W., 2018) (Laroche, M. et al., 2013) จึงควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจและตัดสินใจซื้อ (อุมารวรรณ วาทกิจ, 2565) โดยใช้กลยุทธ์การตลาดเพื่อสื่อสารไปยังลูกค้า นอกจากนี้ลูกค้าให้ความสนใจกับแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ (Platform E-Commerce) เป็นเครื่องมือในการสร้างประสบการณ์ สร้างการรับรู้และเกิดความตั้งใจซื้อ (Zenith, 2021) ด้วยการสื่อสารและการโฆษณาในผ่านสื่อออนไลน์ ผู้บริโภคร้อยละ 68 ไม่เชื่อ การโฆษณาสินค้าผ่านสื่อของแบรนด์ ผู้บริโภคร้อยละ 78 เชื่อและบอกต่อบุคคลอื่น สื่อนั้นไม่ใช่เครื่องมือที่ทำให้เกิดการซื้อขายโดยตรง แต่ทำให้เกิดการรับรู้ต่อตราสินค้าเท่านั้น จากงานวิจัยและทฤษฎีการตลาดกล่าวถึงความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อสินค้าหรือบริการนั้นเป็นไปตามความคาดหวังของลูกค้า (Kotler, P., 2000) (Saleh M. A. A., 2015) ซึ่งความพึงพอใจของลูกค้า ถือเป็นการตัดสินใจ และการประเมินภายหลังจากการเลือกซื้อสินค้า (Anderson, E. W. et al., 1994) อีกทั้งเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่าสินค้าหรือบริการนั้นมีคุณภาพ (Kotler, P., 2000) นอกจากนี้การรับรู้ตราสินค้า (Brand Awareness) ถือเป็นส่วนหนึ่งของตัวแปรที่สำคัญในการสร้างแบรนด์รูปแบบหนึ่งที่ต้องทำให้ตราสินค้าติดอยู่ในกระแสพูดถึง เพื่อลูกค้าตามหาสินค้า ส่งผลทำให้คนรู้จักสินค้าหรือบริการเกิดปฏิสัมพันธ์ (Engagement) ในสินค้าและบริการ เกิดการซื้อขายสินค้าตามมา ดังนั้นรูปแบบการขายสินค้าผ่านสื่อออนไลน์จะต้องทำให้เกิดการพูดถึงและบอกต่อ ด้วยการทำซ้ำ ๆ อีกทั้งยังต้องรวดเร็ว เพราะผู้บริโภคจะทำการค้นหาข้อมูลจากการอ่านรีวิว (Review) ในขนาดเดียวกันสามารถแชร์ (Share) ลิงค์ข้อมูล (Link) และส่งต่อ (ภาวุธ พงษ์วิทยภานุ, 2557) ช่วยให้ผู้โฆษณาสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้อย่างแม่นยำ และสามารถโต้ตอบได้ในทันที (Curran, K. et al., 2011; Ferris, M., 2007) ดังนั้นการรับรู้ตราสินค้าเป็นกระบวนการสร้างตราสินค้า ที่จะเข้าถึงความรู้สึกในใจของลูกค้า หรือการรับรู้ที่เหนือคู่แข่งในทุกด้าน โดยผ่าน

กระบวนการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการผลักดันหรือนำตราสินค้า เพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้บริโภค (Maathuis, O. et al., 2004) จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการใช้สื่อออนไลน์ เพื่อสร้างความภักดีต่อตราสินค้าให้กับเกษตรกรหรือผู้ประกอบการข้าวเพื่อสุขภาพ เพื่อมุ่งพัฒนารูปแบบกลยุทธ์และเรียบเรียงองค์ประกอบต่าง ๆ ของกิจกรรมทางการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ และประสบการณ์ของลูกค้า เพื่อสร้างการความพึงพอใจและสร้างการรับรู้ตราสินค้า นำไปสู่ความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคอย่างยั่งยืน เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันของธุรกิจข้าวเพื่อสุขภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและองค์ประกอบกิจกรรมทางการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ประสบการณ์ของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า การรับรู้ตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ข้าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การสร้าง ความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ข้าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Methods) ประกอบด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน กลุ่มตัวอย่างและการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กลุ่มคนทำงานอายุ 20-59 ปีที่เป็นคนรักสุขภาพ ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (convenience Sampling) โดยทำแบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Google Form ไปกับกลุ่มผู้บริโภคของผู้ประกอบการข้าวเพื่อสุขภาพ ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างตาม Hair et. al. ที่แนะนำว่าขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสม คือ 200-300 (Hair, J. et al., 1995) ตัวอย่าง Comrey & Lee; Hair et. al. (Comrey, A. L. & Lee, H. B., 1992; Hair, J. et al., 2010) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีตัวแปรสังเกตจำนวน 60 ตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมและเพียงพอจึงควรมี 20 เท่าคูณกับ 60 ตัวแปรสังเกต เท่ากับ 1,200 ชุด ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ จัดทำแบบสอบถามกับผู้บริโภคจำนวน 1,211 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสอบถามผู้บริโภค แบบออกเป็น 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป คือ 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) อาชีพ 5) รายได้ 6) การศึกษา 7) ความถี่ในการใช้การเจาะจงผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าออนไลน์

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมการใช้และใช้อินเตอร์เน็ตของผู้บริโภคจำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีต่อผู้บริโภคซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ ด้วยการวัดระดับตั้งแต่ต่ำสุด-มากที่สุด จำนวน 60 ข้อแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยองค์ประกอบกิจกรรมทางการตลาด การสร้างประสบการณ์ของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า การรับรู้ตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้า โดยวัดระดับความพึงพอใจจำนวน 5 ระดับตามแบบของลิเคิร์ท (Likert Rating Scale) ดังนี้ 5 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด 4 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจมาก 3 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจปานกลาง 2 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจน้อย 1 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด สำหรับการวัดคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาระดับความพึงพอใจในปัจจัยที่มีต่อการซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์โดยใช้ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนเป็นตัวชี้วัดตามเกณฑ์ใน แนวคิดของประสพชัย พสุนนท์ (ประสพชัย พสุนนท์, 2553) มีรายละเอียด ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 คือ ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 คือ ระดับความพึงพอใจมาก ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 คือ ระดับความพึงพอใจปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 คือ ระดับความพึงพอใจน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 คือ ระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด และ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ (Index of Objective Congruence (IOC) จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านและจากผลการประเมินพบว่า ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.901 ซึ่งมากกว่า 0.50 ถือว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทาง สถิติ สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการทดสอบ สมมติฐานสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์นั้นโดยการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของเพียร์สัน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสามารถให้สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) ได้อย่างชัดเจนและลุ่มลึกเพื่อใช้ในการสร้างทฤษฎีที่ต้องการศึกษา (Patton, M. Q., 1990) ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อสังคมออนไลน์ โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลหลักผู้ประกอบการค้าข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้วิจัยใช้แนวทางโดยสอดคล้องกับ ของ Macmillan ซึ่งได้ให้แนวทางของจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่ได้เสนอว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญควรมีไม่น้อยกว่า 17 คน เพราะอัตราการลดลงของความคลาดเคลื่อน (Error) ที่ลดลง 0.02 จะมีค่าน้อยมาก (Macmillan, Thomas T, 1971) จนกระทั่งคงที่ในงานวิจัยนี้รวมจำนวน 27 คน ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเงื่อนไข ของการทำวิจัยในคนตามแนวทางจริยธรรมการวิจัยในคน พบว่า การศึกษาครั้งนี้ เป็นไปตามข้อกำหนดที่ต้องมีการขอรับการพิจารณา รับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ประเภทการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Science Research) ซึ่งเป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมมนุษย์ สังคมศาสตร์ จิตวิทยาและเศรษฐศาสตร์ โดยได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร จัดในประเภทได้รับการยกเว้น (Exemption review) หมายเลขใบรับรองที่ COE 65.1107-188

ผลการวิจัย

กลยุทธ์การสร้างความรู้ความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ข้าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การศึกษาพฤติกรรมและองค์ประกอบกิจกรรมทางการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ประสพการณ์ของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า การรับรู้ตราสินค้า และความภาคภูมิใจต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ข้าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย พบว่า

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	สัดส่วน ร้อยละ
เพศ		
ชาย	530	43.80
หญิง	681	56.20
อายุ		
20-29 ปี	267	22.05
30-39 ปี	365	30.14
สถานะภาพ		
โสด	697	57.56
สมรส	401	33.12
อาชีพ		
พนักงานบริษัทเอกชน	324	26.75
รายได้ต่อเดือน		
20,001 บาท - 30,000 บาท/เดือน	463	38.23

ตารางที่ 1 ความถี่และร้อยละของข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน (คน)	สัดส่วน ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	595	49.13
ปริญญาโท	227	18.74

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 56.20 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.80 อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.14 รองลงมาอยู่ระหว่าง 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.91 สถานะภาพส่วนใหญ่สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 57.56 อาชีพส่วนใหญ่อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 26.75 และธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 18.08 รายได้ต่อเดือน ส่วนใหญ่รายได้ต่อเดือน 20,001 บาท – 30,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 38.23 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ระดับการศึกษาปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 49.13 เป็นต้น

ตารางที่ 2 ความถี่และร้อยละของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ตอบแบบสอบถาม

พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต	จำนวน (คน)	สัดส่วน ร้อยละ
เวลาโดยเฉลี่ยในการใช้อินเทอร์เน็ต/วัน		
4-6 ชั่วโมง	474	39.14
สถานที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด		
บ้าน	502	41.45
วัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด		
เพื่อความบันเทิง	329	27.17
ประสบการณ์ซื้อสินค้าหรือบริการผ่านอินเทอร์เน็ต		
เคยซื้อ เหตุผล เพราะผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา	462	38.15
สินค้าหรือบริการที่ทานเคยซื้อผ่านอินเทอร์เน็ต		
อาหารสำเร็จรูปพร้อมทาน	413	34.10
จองตั๋วเครื่องบิน/จองที่พัก/แพคเกจท่องเที่ยว	491	40.55
ประมาณการค่าใช้จ่ายต่อการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มากที่สุด		
401-600 บาท	379	31.30
ข่าวเพื่อสุขภาพพันธุ์ที่ซื้อบนสื่อออนไลน์มากที่สุด		
ข่าวหอมมะลิอินทรีย์	399	32.95

1.2 ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคจำแนกตามเวลาโดยเฉลี่ยในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เวลาโดยเฉลี่ยในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน 4-6 ชั่วโมง คิดเป็นร้อยละ 39.14 สถานที่ใช้อินเทอร์เน็ตของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สถานที่ใช้อินเทอร์เน็ตที่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 41.45 วัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 27.17 ประสบการณ์ซื้อสินค้าหรือบริการผ่านอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่เคยซื้อเพราะเหตุผลผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา คิดเป็นร้อยละ 38.15 สินค้าที่เคยซื้อผ่านออนไลน์ ส่วนใหญ่สินค้าที่เคยซื้อผ่านออนไลน์จองตั๋วเครื่องบิน/จองที่พัก/แพคเกจท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 40.55 ประมาณการค่าใช้จ่ายต่อการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ค่าใช้จ่ายต่อการสั่งซื้อ 401-600 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.30 ผู้บริโภคซื้อข่าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อออนไลน์ส่วนใหญ่ข่าวหอมมะลิอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 32.95 เป็นต้น

1.3 องค์ประกอบเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 5 องค์ประกอบ

3.1) กิจกรรมทางการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing Activities) ในภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 โดยผู้ตอบแบบสอบถาม ชอบความสนุกสนานและติดตามชมสินค้าข่าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.23 ชอบต้องการข่าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเลือก/เปรียบเทียบระหว่างตัวเลือกของสินค้าที่มีให้เลือกได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.22 3.3) ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) ในภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 โดยผู้ตอบแบบสอบถามชอบและความพึงพอใจกับให้ข้อมูลที่ต้องการ ที่ถูกต้องแม่นยำกับการซื้อสินค้าข่าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.18 รองลงมา คือ ความพึงพอใจกับข้อมูลข่าวเพื่อสุขภาพที่ได้มีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 3.4) การรับรู้ตราสินค้า (Brand Awareness) ในภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 โดยผู้ตอบแบบสอบถาม รู้จักสินค้าข่าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.20 รองลงมา คือ ชื่นชอบในตัวสินค้าข่าวเพื่อสุขภาพเพราะมีมาตรฐานรับรอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 3.5) ความภักดีต่อสินค้าเชิงพาณิชย์ (Commercial Brand Loyalty) ในภาพรวม มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 โดยผู้ตอบแบบสอบถาม ชอบจะซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์อีก เนื่องจากคุณภาพของสินค้าข่าวเพื่อสุขภาพดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.29 รองลงมา คือ จะซื้อสินค้าข่าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากมีการบริการที่ดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 เป็นต้น

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการวิจัย

Variable	กิจกรรมทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (SMMA)	ประสบการณ์ของลูกค้า (CX)	ความพึงพอใจของลูกค้า (CS)	การรับรู้ตราสินค้า (BA)	ความภักดีต่อตราสินค้าเชิงพาณิชย์ (CBL)	Tolerance	VIF
กิจกรรมทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing Activities)	1					.355	2.818
ประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Experience)	.759**	1				.334	2.995
ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)	.705**	.724**	1			.359	2.786
การรับรู้ตราสินค้า (Brand Awareness)	.692**	.705**	.731**	1		.382	2.619
ความภักดีต่อตราสินค้าเชิงพาณิชย์ (Commercial Brand Loyalty)	.657**	.651**	.630**	.687**	1		

** p < 0.01

การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ทั้งหมดมีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และเมื่อพิจารณาพร้อมกับค่า Tolerance และ ค่า VIF เพื่อทดสอบปัญหา Multicollinearity ของตัวแปรอิสระทุกตัว พบว่ามีค่า Tolerance มีค่าตั้งแต่ 0.334 – 0.382 ซึ่งมากกว่า 0.05 และ ค่า VIF มีค่าตั้งแต่ 2.619 – 2.225 ซึ่งค่าน้อยกว่า 20 แสดงว่าตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์ไม่เกิดปัญหาสัมพันธ์กัน จึงนำไปสู่การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างความภักดีเชิงพาณิชย์ต่อไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ข่าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย

ผู้ประกอบการข่าวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 27 ราย จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปประเด็นได้ ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการข้าวเพื่อสุขภาพที่ขายข้าวผ่านสื่อสังคมออนไลน์จำนวน 27 คน พบว่า อายุระหว่าง 27-57 ปี อาชีพเกษตรกรเป็นหลัก มีส่วนน้อยข้าราชการ และทำธุรกิจส่วนตัว โดยมีอาชีพเสริม คือ ขายข้าวเพื่อสุขภาพ (ผู้จัดจำหน่าย)

2.2 จำแนกตามส่วนประสมทางการตลาด 4 P's

2.2.1 ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการค้าข้าวผ่านสื่อออนไลน์จะทำการขายข้าวพันธุ์ต่าง ๆ ได้แก่ ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมมะลิแดง ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ข้าว กข 43 ข้าวหอมนิล ข้าวสังข์หยด ข้าวหอมนิล ข้าวเจ้าเขย ฯลฯ เป็นต้น โดยผู้ประกอบการมีรายได้ต่อเดือนประมาณ 40,000 - 100,000 บาท และมีตราสินค้าเป็นของผู้ประกอบการ มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่มีตราสินค้า

2.2.2 ด้านราคา (Price) ผู้ประกอบการคิดราคาแบบบวกกำไรที่ต้องการ หรือเท่ากับราคาตลาด โดยมีหลักเกณฑ์การตั้งราคาไม่สูงและไม่ต่ำเกินไป ลูกค้านับต้องได้และตัวเองอยู่ได้ เพื่อให้ตัวเราได้กำไรและไม่ขาดทุน

2.2.3 ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการค้าข้าวไม่มีการขายหน้าร้าน ขายผ่านออนไลน์ โดยใช้ Platform ช่องทางได้แก่ Facebook, Instagram, Line Office , YouTube Shopee และ Lazada ปัจจุบันมีคู่แข่งจำนวนมาก ทำให้ไม่ได้รับการตอบรับเท่าที่ควร ซึ่งปัจจุบันเพิ่มช่องทางใหม่ ได้แก่ TikTok แต่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่มีการทำการตลาดผ่านช่องทางนี้ เนื่องจากมีความรู้ไม่ทันกับเทคโนโลยี นอกจากนี้มีส่วนน้อยมีช่องทางเพิ่มเติมด้วยการออกร้านในงานแสดงสินค้าต่าง ๆ (Trade Fair) และบางส่วนขายผ่านโรงสี แรงบันดาลใจการก้าวเข้าสู่ช่องทางออนไลน์ของผู้ประกอบการนั้น เริ่มต้นจากอาชีพหลักการทำเกษตรห่มฤดูเก็บเกี่ยว ประกอบกับการปลูกข้าวเพื่อสุขภาพที่ถึงฤดูเก็บเกี่ยวพอดี จากเดิมผู้ประกอบการขายด้วยผ่านโรงสีหรือขายผ่านร้านค้าปลีกสมัยใหม่ (Modern Trade) และนอกจากนี้ก็มีผู้ประกอบการบางส่วนขายข้าวเพื่อสุขภาพผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งผู้ประกอบการกลุ่มนี้เห็นว่า ช่องทางออนไลน์เป็นทางเลือกอีกช่องทางหนึ่ง อีกประการหนึ่งช่วงโควิด 19 ระบาด เพื่อต้องการระบายและกระจายสินค้าเป็นการเพิ่มรายได้ ช่องทางนี้ได้รับความนิยม มีระบบการเก็บเงินทั้งการโอนเงินผ่าน Application ของธนาคารหรือเก็บเงินปลายทาง สร้างความสะดวกให้กับลูกค้า

2.4.4 ด้านการติดต่อสื่อสาร (Communication)

2.4.4.1 การโฆษณาผ่านสื่อออนไลน์เป็นหลัก จัดทำด้วยตัวเอง และเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อโฆษณาทาง Facebook โดยเนื้อหาของการโฆษณาข้าวเพื่อสุขภาพ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่การโฆษณาผ่าน Facebook เนื้อหาในการนำเสนอ บอกเล่าเรื่องราว (Story) ด้วยข้อความ เช่น เล่าสรรพคุณหรือประโยชน์ของข้าวเพื่อสุขภาพ การขนส่งสินค้าจากลูกค้าที่เคยซื้อสินค้า มีส่วนน้อยคิดเนื้อหาการนำเสนอ (Content) ก่อน ลักษณะเป็นความต่อเนื่องในการนำเสนอแต่ละครั้ง ตัวอย่างเช่น การบอกเล่าเรื่องราว เกี่ยวกับการปลูก การผลิตข้าว ลักษณะกระบวนการค้าข้าวเพื่อสุขภาพ ด้วยนำเสนอความจริงใจและเป็นจริงของผู้ประกอบการ นำเสนอความจริงเกี่ยวกับข้าวเพื่อสุขภาพ นำเสนอรูปภาพสินค้า ผ่านกลุ่มโซเชียล ต่าง ๆ นำเสนอเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ในแต่ละช่วงเทศกาล รวบรวมไปถึงการโพสต์ของผู้ประกอบการด้วยความถี่การลงโฆษณาทุกวันวันละ 3 เวลาหรือวันละครั้ง เนื่องจากให้เหตุผลปัจจุบันคู่แข่งจำนวนมาก คำกล่าวของผู้ประกอบการมองว่า ผู้เชี่ยวชาญผู้ประกอบการ กล่าวว่า “เราอย่าหายไปจาก Platform เพราะถ้าหายไปเราจะถูกแทนที่ด้วยคนอื่นทันที ความต่อเนื่องต้องมี แล้วก็ต้องพยายาม Boot ตัวเองให้ได้” (ธนวัฒน์ จันทรนิม, 2565) หรืออย่างน้อยทำการนำเสนอ สัปดาห์ 1-3 ครั้ง นอกจากนี้การนำเสนอที่แตกต่างออกไป ด้วยการให้ความรู้กับผู้บริโภคเกี่ยวกับการใช้น้ำ การหุงข้าวให้ขึ้นหม้อ นำเสนอข้อมูลการบริโภค นำเสนอการเก็บรักษา หรือนำเสนอประโยชน์ต่าง ๆ หรือนำเสนอด้วยการทำกับข้าวผ่านช่องทาง Live สด

2.4.4.2 นอกจากนี้มีการจัดทำ การส่งเสริมการขาย Promotion ช่วงเทศกาล เช่น ช้อครบ (100 บาท) จัดส่งฟรี หรือซื้อ 5 กิโลกรัมแถม ฟรีข้าวเพื่อสุขภาพอีก 1 กิโลกรัม มีเพียงส่วนน้อยที่ไม่ การจัดทำ Promotion เนื่องจากมองว่าสินค้าของผู้ประกอบการดีมีคุณภาพ จึงไม่จัดทำ Promotion

2.4.4.3) การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับลูกค้า การพูดคุยระหว่าง ผู้ประกอบการกับลูกค้าแต่ละรายมีความแตกต่างกัน คือ ก่อนการซื้อ มีการพูดคุยกับลูกค้า เกี่ยวกับรายละเอียด การสั่งจองข้าว ปริมาณข้าวของแต่ละรอบเก็บเกี่ยว วิธีการสั่งซื้อ แจ้งกำหนดราคา ในแต่ละครั้งทำให้ทราบความ ต้องการของลูกค้า หลังการซื้อ กรณีที่ลูกค้ามีปัญหา เช่น บรรจุภัณฑ์เสียหายระหว่างการขนส่ง การเก็บรักษาข้าว การหุงข้าว ผู้ประกอบการมีช่องทางในการติดต่อพูดคุยกับลูกค้าตลอด โดยผ่านแพลตฟอร์มช่องทาง Line และ ช่องทาง Facebook ซึ่งการสอบถามของลูกค้ามีทั้งก่อนการขายสำหรับลูกค้าใหม่ และหลังการขาย สำหรับลูกค้า เดิมและลูกค้าใหม่ มีหรือกรณีที่ลูกค้ามีปัญหาส่วนจะเพิ่มช่องทางการติดต่ออีก โทรศัพท์หาผู้ประกอบการโดยตรง ส่วนน้อยใช้ช่องทางผ่านแพลตฟอร์ม Line Shop

2.3 ปัญหาของลูกค้าส่วนใหญ่เรื่องของการหุงข้าวเพื่อสุขภาพอย่างไรให้นุ่ม อร่อย ส่วน ผู้ประกอบการเองมองว่าเหมือนเป็นบริการหลังการขายให้กับลูกค้าในการตอบช่วยเหลือลูกค้าที่ซื้อสินค้าข้าวเพื่อ สุขภาพ ซึ่งการตอบของผู้ประกอบการเร็วหรือช้าบ้าง แต่ผู้ประกอบการจะตอบและช่วยเหลือลูกค้าตลอด วิธีการที่ ทำให้ลูกค้ารู้จักตราสินค้าของผู้ประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่มีวิธีการในการทำให้ลูกค้ารู้จักหรือรับรู้ตรา สินค้าด้วยวิธีที่แตกต่างกัน คือ 1) โปสเตอร์เกี่ยวกับการรับประทานข้าวเพื่อสุขภาพมีประโยชน์อย่างไร 2) ให้ลูกค้า ประจำหรือลูกค้าที่ซื้อสินค้าทำการรีวิว (Review) 3) เน้นคุณภาพของสินค้า 4) ใช้ความจริงใจแบบตรงไปตรงมา กับลูกค้า เพื่อให้ลูกค้ารู้สึกถึงความจริงใจ ไม่หลอกลวงลูกค้า 5) สร้าง Package พร้อมเน้นคุณภาพของสินค้าข้าว เพื่อสุขภาพ

2.4 กลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการขายข้าวเพื่อสุขภาพใช้กลยุทธ์เพื่อดึงดูดลูกค้า มีดังนี้ ใช้ความจริงใจ ในการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า ด้วยคุณภาพของข้าวเพื่อสุขภาพที่ดีของผู้ประกอบการเป็นข้าวปลอด สารพิษเป็นนาปี (ปีละครั้ง) ทำให้ลูกค้ามีความมั่นใจในการซื้อสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้มีการสร้าง Content ของผู้ประกอบการเป็นลักษณะของสร้างเป็นรูปแบบของการโฆษณาและจัดทำ Promotion อย่าง ต่อเนื่อง และลงสื่อสังคมออนไลน์ผ่านช่องทาง Facebook Instagram Line Office Shopee Lazada เป็นต้น

ผลจากการวิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างความรัก (Loyalty Strategy) จากผู้ประกอบการสามารถสร้างได้ จากการที่ลูกค้ายังคงซื้อจากแบรนด์เดียวกันซ้ำ แม้ว่าคู่แข่งจะนำเสนอสินค้าที่คล้ายคลึงกัน แต่ยังเป็นความรู้สึกเชิง บวกกับแบรนด์นั้นด้วย ความรักต่อแบรนด์มีผลอย่างมากกับการที่ลูกค้ารับรู้ถึงแบรนด์ของคุณ สามารถทำได้ ดังนี้

2.4.1 คุณภาพของสินค้า (Quality of the Product) เป็นการสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ทำให้ลูกค้าเชื่อมั่นในสินค้า ด้วยกระบวนการผลิตที่ดูแลเอาใจใส่ ใส่ใจทุกขั้นตอนการผลิตด้วยการบอกเล่า เรื่องราว (Content) ผ่านสื่อออนไลน์ที่เป็นช่องทางของผู้ประกอบการข้าวเพื่อสุขภาพ

2.4.2 ราคาเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า (Price of Quality) สร้างความคุ้มค่าใน สายตาของลูกค้าด้วยการตั้งราคาที่ลูกค้าจับต้องได้ ไม่แพงหรือถูกเกินไปและผู้ประกอบการได้กำไร หรือการ กำหนดตามราคาตลาด เพื่อลดเรื่องสงครามราคาสินค้า

2.4.3 การบริการที่ดี รวดเร็ว (Fast of Service) เลือกบริษัทขนส่งที่ให้บริการที่ดีและ บริการส่งสินค้าที่รวดเร็วสินค้าถึงมือลูกค้าไม่แตกหักเสียหาย และราคาที่แพงเกินไป เพราะค่าขนส่งจะเป็น อุปสรรคต่อผู้ประกอบการ

2.4.4 การโฆษณาสม่ำเสมอ (Constand Advertising) เป็นการสร้างการรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับแบรนด์อย่างสม่ำเสมอไม่หายไปจากสื่อออนไลน์ อย่างน้อยต้องมีการโฆษณาสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เนื่องจากมีคู่แข่งจำนวนมาก อาจทำให้ลูกค้าเปลี่ยนใจไปซื้อสินค้าของคู่แข่งอื่นได้

2.4.5 ความเต็มใจในการแก้ปัญหาให้ลูกค้า (Willing to solve the problem for customers) เป็นปัญหาที่ลูกค้าพบกับแบรนด์ของผู้ประกอบการ ต้องแก้ปัญหาให้ลูกค้าในทันทีหรือเร็วที่สุดเป็นการสร้างความประทับใจให้ลูกค้าได้ และลูกค้าจะซื้อซ้ำกับผู้ประกอบการตลอด หากลูกค้าเกิดปัญหาแบรนด์ต้องบริหารจัดการกับปัญหาเหล่านั้น เช่น สินค้าแตกหักเสียหายต้องเปลี่ยนสินค้าให้ลูกค้า เป็นต้น

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและองค์ประกอบกิจกรรมทางการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ประสบการณ์ของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า การรับรู้ตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ชาวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุระหว่าง 30-39 ปี สถานะภาพกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สถานะภาพโสด อาชีพ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือน 20,001 บาท – 30,000 บาท/เดือน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ปริญญาตรี พฤติกรรมผู้บริโภค พบว่า เวลาโดยเฉลี่ยในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวัน ของผู้ตอบแบบสอบถาม 4-6 ชั่วโมง ส่วนใหญ่สถานที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดที่บ้าน วัตถุประสงค์การใช้อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อความบันเทิง ประสบการณ์ซื้อสินค้าหรือบริการผ่านอินเทอร์เน็ต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยซื้อเพราะเหตุผลผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเหมาะสมกับราคา ส่วนใหญ่สินค้าที่เคยซื้อผ่านออนไลน์จอตัวเครื่องบิน/จองที่พัก/แพคเกจท่องเที่ยว อาหารพร้อมทาน ส่วนใหญ่ค่าใช้จ่ายต่อครั้ง 401-600 บาท พฤติกรรมการซื้อข้าวเพื่อสุขภาพบนสื่อสังคมออนไลน์ ข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และข้าวไรซ์เบอร์รี่ ปัจจัยการซื้อสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพของไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กิจกรรมการตลาดสื่อสังคมออนไลน์ (Social Marketing Media Activities) ผู้ตอบแบบสอบถาม ชอบความสนุกสนานและติดตามชมสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim, A.J. & Ko, E. และ Tenzin Choedon & Young Chan Lee. สนใจในเนื้อหาสาระของสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซื้อสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากร้านค้า สามารถปรับแต่ง หรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลได้ เป็นต้น (Kim, A. J. & Ko, E., 2012); (Tenzin C. & Young C. L., 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Abdulla H. F. et al.; Liu et al. และ Cheung et al. ประสบการณ์ของลูกค้า (Customer Experience) ชื่นชอบและต้องการข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่สามารถเลือก/เปรียบเทียบระหว่างตัวเลือกของสินค้าที่มีให้เลือกได้ ต้องการรับข้อเสนอของข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าสินค้าชนิดเดียว รู้สึกว่าสื่อสังคมออนไลน์ของสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพมีกระบวนการง่ายมาก (Abdulla H. F. et al., 2022); (Liu, X. et al., 2021); (Cheung, M. L. et al., 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ishani, P. et al. และ Pei et al., มิติของประสบการณ์ด้านผลิตภัณฑ์ และการมุ่งเน้นผลลัพธ์ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่มิติการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า รู้สึกว่าสื่อสังคมออนไลน์ของข้าวเพื่อสุขภาพให้ในสิ่งที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว เป็นต้น ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfactions) ผู้ตอบแบบสอบถามชอบและพึงพอใจกับให้ข้อมูลที่ต้องการ ที่ถูกต้องแม่นยำกับการซื้อสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจกับข้อมูลข้าวเพื่อสุขภาพที่ได้มีความชัดเจน (Ishani, P. et al., 2021); (Pei et al., 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tha H. et al. เป็นต้น การรับรู้ตราสินค้า (Brand Awareness) (Tian, H., et al., 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยคุณค่าของการที่ผู้บริโภครับรู้ถือเป็นประสบการณ์ตรงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yan et al. และ Mukda, W. ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ชื่นชอบในตัวสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพเพราะมีมาตรฐานรับรอง เป็นต้น

ความภักดีต่อสินค้าเชิงพาณิชย์ (Commercial Brand Loyalty) (Yan, M. et al., 2019); (Mukda, W., 2018) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Khadim et al. และ Tatar & Eren-Erdogmus ซึ่งชอบจะซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในอนาคต เนื่องจากคุณภาพของสินค้าขาวเพื่อสุขภาพดี และซื้อสินค้าขาวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อสังคมออนไลน์อีกในอนาคต เนื่องจากมีการบริการที่ดี (Khadim et al., 2018); (Tatar & Eren-Erdogmus, 2016)

2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การสร้างความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ขาวเพื่อสุขภาพของประเทศไทย กลยุทธ์ที่ผู้ประกอบการขายขาวเพื่อสุขภาพใช้เพื่อดึงดูดลูกค้า มีดังนี้ ใช้ความจริงใจในการสร้างความประทับใจให้กับลูกค้าด้วยคุณภาพของขาวเพื่อสุขภาพที่ดีของผู้ประกอบการเป็นขาวปลอดสารพิษเป็นนาปี (ปีละครั้ง) ทำให้ลูกค้ามีความมั่นใจในการซื้อสินค้าขาวเพื่อสุขภาพ นอกจากนี้มีการสร้างเนื้อหา (Content) ของผู้ประกอบการเป็นลักษณะของสร้างเป็นรูปแบบของการโฆษณาและจัดทำส่งเสริมการขาย (Promotion) อย่างต่อเนื่อง และลงสื่อสังคมออนไลน์ผ่านช่องทาง Facebook Instagram Line Office Shopee Lazada เป็นต้น เป็นกิจกรรมทางการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ อันจะสร้างประสบการณ์ให้ลูกค้ารับรู้ ทำให้ลูกค้าพึงพอใจ และเกิดความภักดีในตราสินค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Tu, J., & Yang, C. และ Ali S. et al. ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ลูกค้า (Experience Marketing) จะต้องมุ่งเน้นตั้งแต่การสร้างประสบการณ์ผ่านผลิตภัณฑ์หรือสินค้า (Product Experience) สินค้าต้องมอบคุณค่าและประสบการณ์ตรงตามที่ต้องการ (Tu, J., & Yang, C., 2019); (Ali S. et al., 2020) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rajnish, J. & Shilpa ผลการวิจัยพบว่า มุมมองจากประสบการณ์การบริการ และประสบการณ์ของลูกค้า สามารถสร้างความพึงพอใจอีกทั้งยังสามารถรักษาลูกค้าเก่าได้ถือเป็นกระบวนการโต้ตอบแบบภาพรวม (Rajnish, J. & Shilpa, 2017) สอดคล้องกับงานวิจัย Liu, Y. et al. การรักษาคำความต้องการของลูกค้าไว้และยังส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า อีกทั้งยังสามารถสร้างความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์ตามบริบทซึ่งเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ 5 ด้าน ด้านประสาทสัมผัส ด้านความรู้สึก ด้านความคิด ด้านการกระทำ และด้านการเชื่อมโยง เป็นต้น (Liu, Y. et al., 2019) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชชพันธ์ เล็กเจริญ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีประสบการณ์ด้านประสาทสัมผัสในระดับดีมาก ด้านความรู้สึก ด้านความคิด ด้านการกระทำ และด้านการเชื่อมโยงที่มีทัศนคติอยู่ในระดับดี ทำให้เกิดความภักดีของผู้บริโภคในการชมการแสดงทอล์คโชว์ซึ่งผู้บริโภคมีความภักดีในระดับสูง (ชัชชพันธ์ เล็กเจริญ, 2560)

สรุปและข้อเสนอแนะ

1) ผู้ประกอบการ ได้รับประโยชน์รูปแบบการดำเนินธุรกิจเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ผู้ประกอบการต้องปรับเปลี่ยนแนวความคิด การเรียนรู้ การพัฒนารูปแบบการสื่อสารต่อแนวการคำรูปแบบใหม่ ทั้งในด้านการตลาด การบริหารจัดการสินค้าขาวเพื่อสุขภาพของไทยที่สอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินชีวิตและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปกับการซื้อขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรือสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้ผู้ประกอบการสามารถเพิ่มและขยายช่องทางการจัดจำหน่ายผลผลิตขาวเพื่อสุขภาพจากเดิมจากออฟไลน์ (Offline) เป็นออนไลน์ (Online) มากขึ้น จากผลการวิจัยองค์ประกอบกิจกรรมทางการตลาด ประสบการณ์ของลูกค้า ความพึงพอใจของลูกค้า การรับรู้ตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับการทำธุรกิจในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของการซื้อซ้ำของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ผู้ประกอบการปรับใช้กลยุทธ์ทางการตลาดสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการและประชาสัมพันธ์ขาวเพื่อสุขภาพ กับการแข่งขันของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเดียวกันและแข่งขันรายใหม่ที่เข้ามา ทั้งนี้ควรใช้เครื่องมือดังกล่าวเพื่อการประชาสัมพันธ์และขายผลิตภัณฑ์บนช่องทางออนไลน์ ด้วยการสร้างเนื้อหา (Content) และสร้างกระบวนการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยดึงดูดลูกค้าเข้ามาหาผู้ประกอบการหรือที่เรียกว่า กลยุทธ์แบบ Outside-In เพื่อลดต้นทุนในการประชาสัมพันธ์สินค้าขาวเพื่อสุขภาพอย่างยั่งยืนและนำไปสู่การพัฒนา ช่องทางการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น 2)

ภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภาครัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการค้าข้าวของประเทศไทย ในทุกภาคส่วน สามารถนำข้อมูลเพื่อการกำหนดเป็นนโยบายสำหรับพัฒนาประเด็นยุทธศาสตร์ข้าวและยุทธศาสตร์ชาติให้มีความสอดคล้องกับกลยุทธ์แผนงานและแนวทางการดำเนินนโยบายข้าวเพื่อสุขภาพของไทย ในแต่ละพื้นที่เพื่อตอบสนองและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพึ่งพาตัวเองและจัดการตนเอง ยกระดับศักยภาพของประเทศไทยในทุกมิติ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป งานวิจัยครั้งต่อไป ศึกษาองค์ประกอบอื่น ๆ นอกจากกิจกรรมการตลาดสื่อสังคมออนไลน์กับประสบการณ์ของลูกค้าที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อให้ได้ตัวแปรที่หลากหลาย และสามารถพัฒนาตัวแปรที่สอดคล้องกับผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างในยุคดิจิทัลที่มีรูปแบบที่เปลี่ยนแปลง การวิจัยครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางการสร้างความภักดีต่อตราสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการสร้างความพึงพอใจของผู้บริโภคและการรับรู้ตราสินค้า เพื่อมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาธุรกิจและการบริหารจัดการเพื่อให้ผู้บริโภคได้มีการตัดสินใจซื้อ ด้วยการซื้อซ้ำ และบอกต่อหรือแนะนำบุคคลอื่น เพื่อให้ธุรกิจนั้นสามารถการค้าเชิงพาณิชย์ ทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์และมียอดขายต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรัก ความเมตตาและกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ประสพชัย พสุนนท์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขอขอบคุณ เกษตรกรและผู้ประกอบการข้าวทุกท่านยินดีบอกเล่าเรื่องราวการประกอบธุรกิจขายสินค้าข้าวเพื่อสุขภาพผ่านสื่อออนไลน์ จนถึงวันที่ประสบความสำเร็จ ประสบการณ์ของท่าน เป็นประโยชน์ ต่อเกษตรกรทั่วไปและทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จด้วยดีและขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ยังคงเป็นกัลยาณมิตร ในการให้สัมภาษณ์มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วง

เอกสารอ้างอิง

- กรมการค้าข้าว. (2560). ข้าวประเทศไทยโดยศูนย์ข้อมูลข้าวตลาดเฉพาะ. เรียกใช้เมื่อ 20 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.thairicedb.com/index.php>.
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม EDTA. (2565). ETDA เผยผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565. เรียกใช้เมื่อ 24 สิงหาคม 2565 จาก <https://thestandard.co/thailand-internet-usage-2022/>.
- กิตติพงษ์ ตระกูลโชคอำนวย. (2558). นวัตกรรมการผลิตข้าว การแปรรูปข้าว และการค้าข้าวในประเทศไทย. วารสารพัฒนาสังคม, 17(2), 51-67.
- ชัชพันธ์ เล็กเจริญ . (2560). การตลาดเชิงประสบการณ์กับความภักดีของผู้บริโภคในการชมการแสดงทอล์กโชว์. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ณัฐวุฒิ เจียงเพ็ชร และนันทพล กาญจนวัฒน์. (2562). รูปแบบการบริหารจัดการสินค้าเกษตรแนวใหม่ขององค์การคลังสินค้า (อคส). วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 6(2), 261-275.
- ณัฐเศรษฐ์ น้ำคำ และสรชัย บุญเจริญ. (2560). การจัดการห่วงโซ่อุปทานข้าวกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเจ้าพระยา. วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 10(1), 40-49.
- ธนาวัฒน์ จันทน์นิม. (18 พฤศจิกายน 2565). ผู้ประกอบการข้าวเพื่อสุขภาพข้าวหอมมะลินิทรีย์ จังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดนครปฐม. (กิตติพงษ์ เทียนทองคำ, ผู้สัมภาษณ์)
- ธนาวัฒน์ มาลาบุปผา. (2564). อัปเดตเทรนด์อีคอมเมิร์ซที่ต้องรู้ กับพฤติกรรมคนไทยที่ผันตัวสู่ ลูกค้าดิจิทัล. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2565 จาก <https://www.marketingoops.com/reports/research/update-trend-e-commerce-in-thailand/>.

- นภาพวี บุญรัตน์ และสรวรยา ธรรมอภิพล. (2560). การสร้างเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารการบริหารจัดการและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี, 4(2), 1-20.
- ประสพชัย พสุนนท์. (2553). เอกสารคำสอนวิจัยตลาด 1. ครปฐม: : พชรเกษมพริ้นติ้ง.
- ภาวธ พงษ์วิทย์พาน. (2557). โซเชียลมีเดียสื่อสารแบรนด์ สร้างรายได้ยุคออนไลน์บูม. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2565 จาก <https://blog.sogoodweb.com/Article/Detail/10819/%E0%B9%82%E0%B8%8B>.
- ฤทัยชนก จริงจิตร์. (2556). เจาะลึก “Smart Farmer” แคนวาคิดใหม่ หรือจะพลิกโฉมการเกษตรไทย. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2565 จาก <http://tpso.moc.go.th/img/news/1074-img.pdf>.
- ศุภางค์ นันตา. (2562). การเพิ่มศักยภาพการสื่อสารการตลาดเกษตรอินทรีย์จังหวัดสุรินทร์. วารสารนิเทศศาสตร์, 37(2), 51-62.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). รายงานสรุปผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. เรียกใช้เมื่อ 8 กันยายน 2565 จาก <http://nscr.nesdc.go.th/%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B8%97%E0%B8%98%E0%B8%A8%E0%B8%B4/>.
- อุมาวรรณ วาทกิจ. (2565). แนวทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์สำหรับผู้จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคในประเทศไทย. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 12(1), 288-302.
- Abdulla H. F. et al. (2022). Do Social Media Marketing Activities Improve Brand Loyalty? An Empirical Study on Luxury Fashion Brands. *Information Systems Frontiers*, 25(2023), 795–817.
- Ali S. et al. (2020). Unleashing the importance of creativity, experience and intellectual capital in the adaptation of exportmarketing strategy and competitive position. *PLoS ONE*, 15(11), e0241670.
- Anderson, E. W. et al. (1994). Customer Satisfaction, Market Share, and Profitability: Findings from Sweden. *The Journal of Marketing*, 58(1), 53-66.
- Bunnoon, P. & Ussahawanitchakit, P. (2012). Profit planning efficiency, goal achievement and firm success: Evidence from canned food business in Thailand. *Journal of International Business and Economics*, 12(4), 1-16.
- Cheung, M. L. et al. (2020). Driving COBRAs: The power of social media marketing. *Marketing Intelligence & Planning*. Retrieved December 6, 2021, from <https://doi.org/10.1108/MIP-11-2019-0583>.
- Comrey, A. L. & Lee, H. B. (1992). *A first course in factor analysis*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Curran, K. et al. (2011). Ad-facebook.pdf. *International Journal of E-Business Development (IJED)*, 1(1), 26–33.
- Dwivedi, A. et al. (2019). Consumer emotional brand attachment with social media brands and social media brand equity. *European Journal of Marketing*, 53(6), 1176-1204.
- ETDA, กระทรวงดิจิทัลเศรษฐกิจและสังคม. (2565). e-Commerce ไทย. เรียกใช้เมื่อ 10 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/Knowledge-Sharing/Perspective-on-Future-of-e-Commerce.aspx>
- Ferris, M. (2007). Insights on mobile advertising, promotion and research. *Journal of Advertising Research*, 47(1).1-12.

- Guo, H. et al. (2015). Estimating social influences from social networking sites – articulated friendships versus communication interactions. *Decision Sciences*, 46(1), 1540-5915.
- Hair, J. et al. (1995). *Multivariate data analysis*. New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Hair, J. et al. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th ed.). New Jersey: Upper saddle River.
- Hempel, C. & Hamm, U. (2016). How important is Local Food to Organic-minded consumers? *Appetite*, 96(1), 309-318.
- Ishani, P. et al. (2021). "Prioritizing the influencing factors of utaut-2 model toward mobilenetwork service providers,". *Competition and Regulation in Network Industries*, 22(3-4), 212-232.
- Khadim et al. (2018). Revisiting antecedents of brand loyalty: Impact of perceived social media communication with brand trust and brand equity as mediators. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(1), 1-14.
- Kim, A. J. & Ko, E. (2012). Do Social Media Marketing Activities Enhance Customer Equity? An Empirical Study of Luxury Fashion Brand. *Journal of Business Research*, 7(5), 1480-1486.
- Kotler, P. (2000). *Marketing management (The millennium ed.)*. New Jersey: Prentice Hall International.
- Laroche, M. et al. (2013). "To be or not to be in social media: how brand loyalty is affected by social media?". *International Journal of Information Management*, 33(1), 76-82.
- Liu, X. et al. (2021). Examining the impact of luxury brand's social media marketing on customer engagement: Using big data analytics and natural language processing. *Journal of Business Research*, 125(1), 815–826.
- Liu, Y. et al. (2019). Associations of resistance exercise with cardiovascular disease morbidity and mortality. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 51(3), 499-508.
- Maathuis, O. et al. (2004). Credibility, emotion or reason? *Corporate Reputation Review*, 6(4), 333-345.
- Macmillan, Thomas T. (1971). *The Delphi Technique*. Paper Presented at The Annual Meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development. Newbury Park, CA: Monterey.
- Mukda, W. (2018). The Problem of Perceptions and Expectations in Preparation to the Asean Economic Community of Entrepreneurs in Special Economic Zones. *Dusit Thani College Journal*, 12(1), 199-216.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods (2nd ed.)*. Newbury Park, CA: Sage.
- Pei et al. (2020). Does the Effect of Customer Experience on Customer Satisfaction Create a Sustainable Competitive Advantage? A Comparative Study of Different Shopping Situations. *Sustainability*, 12(18), 7436.
- Pourkhani, A. et al. (2019). The impact of social media in business growth and performance: a scientometrics analysis. *International journal of data and Network science*, 3(1), 223-244.
- Rajnish, J. & Shilpa. (2017). Customer experience – a review and research agenda. *Journal of Service Theory and Practice*. Bingley, 27(3), 642-662.

- Saleh M. A. A. (2015). The role of marketing capabilities in firm's success. *International Journal of Management science and Business Administration*, 2(1), 56-65.
- Seo, E. J. & Park, J. W. (2018). A study on the effects of social media marketing activities on brand equity and customer response in the airline industry. *Journal of Air Transport Management*, 66(1), 36-41.
- Tatar & Eren-Erdogmus . (2016). The effect of social media marketing on brand trust and brand loyalty for hotels. *Information Technology & Tourism* , 16(3), 249-263.
- Tenzin C. & Young C. L. (2020). The effect of social media Marketing activities on purchase intention with brand equity and social brand engagement: empirical evidence from Korean cosmetic firms. *Journal Knowledge Management Research*, 21(3), 144-160.
- Tian, H., et al. (2020). An investigation of transmission control measures during the first 50 days of the COVID-19 epidemic in China. *China: Science*.
- Trusov, M. et al. (2010). Determining influential users in internet social networks. *Journal of Marketing Research*, 47(4), 643-658.
- Tu, J., & Yang, C. . (2019). Key Factors Influencing Consumers' Purchase of Electric Vehicles. *Sustainability* , 11(14), 3863-3880.
- Wang, J. C. & Chang, C. H. (2013). How online social ties and product-related risks influence purchase intentions: A Facebook experiment. *Electronic Commerce Research and Applications*, 12(5), 337-346.
- We Are Social. (2021). Thailand Digital Stat 2021. Retrieved May 21, 2021, from <https://datareportal.com/reports/digital-2021-july-global-statshot>.
- Yan et al. (2019). Visualizing Engrafted Human Cancer and Therapy Responses in Immunodeficient Zebrafish. *ZFIN*, 177(7), 1903-1914.
- Yan, M. et al. (2019). Microplastic abundance, distribution and composition in the Pearl River along Guangzhou city and Pearl River estuary, China. *Chemosphere*, 217(1), 879-886.
- Yong J. Y. et al. (2019). Nexus between green intellectual capital and green human resource management. *J Clean Prod*, 215(1), 364-374.
- Zenith. (2021). Digital advertising to exceed 60% of global adspend in 2022. Retrieved December 6, 2021, from <https://www.zenithmedia.com/digital-advertising-to-exceed-60-of-global-adspend-in-2022/>

การจัดบริการสาธารณะที่มีต่อประชาชนในเขตเทศบาลจังหวัดปทุมธานี*

PROVISION OF PUBLIC SERVICES TO THE PEOPLE IN THE MUNICIPALITY PATHUM THANI PROVINCE

เบญยาศิริ งามสะอาด

Benyasiri Ngamsaad

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี ปทุมธานี ประเทศไทย

Graduate school, Pathumthani University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mail: m.ngamsaad@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลใน จังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลใน จังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์รวม 12 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.865) ทั้งนี้ พบว่า ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีการบริหารจัดการโดยร่วมมือกับเอกชนในการดูแล ด้านสวัสดิการและสังคม มีการให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้กับประชาชนทั่วไปและเด็ก ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการส่งเสริมการรักษาสุขภาพเป็นการป้องกัน ด้านการจัดเก็บรายได้ มีกองคลัง ทำหน้าที่และคอยให้บริการประชาชนและเอกชนอย่างเป็นกันเองเสมอ ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/เคาน์เตอร์เซอร์วิส มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และมีการร่วมมือกับบริษัทเอกชนอยู่เสมอในการให้บริการ ด้วยเหตุนี้ ผลสำรวจจึงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Stepwise พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สำคัญต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ ของเทศบาล ความรวดเร็วในการให้บริการ และ การให้บริการด้วยความเสมอภาค โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย 0.429 0.512 0.642 และ 0.896 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.792 หรือ สามารถทำนาย ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม ได้ร้อยละ 79.

คำสำคัญ: ความต้องการของประชาชน, การให้บริการของเทศบาล, จังหวัดปทุมธานี

Abstract

The research having objectives 1) to study the level of people's demand for municipal services in 2) to study factors affecting people's demand for municipal services in Pathum Thani Province, this research used quantitative research methodology, data were collected by questionnaires from 400 samples and qualitative research data collection by interviewing 12 key informants. The results of a survey on public demand for municipal services as a whole it was at a high level ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.865). It was found that public health and environment It is

* Received 15 August 2023; Revised 30 August 2023; Accepted 31 August 2023

managed in cooperation with the private sector in taking care of Welfare and society Prophylactic injections are available to the general public and children. Disaster prevention and mitigation Health promotion is promoted as prevention. In terms of revenue collection, there is a treasury department that is always on duty and ready to serve the public and private sector in a friendly manner. Services with the private sector / counter service information technology is used And there is always cooperation with private companies to provide services. For this reason, the survey results are at a high average level in all aspects. The result of the stepwise multiple regression analysis revealed that the variables that were significantly related to the needs of the people towards the overall municipal services were Information perception; Knowledge, understanding of the municipality authority; Speed of service; and Equality of service with regression coefficients 0.429, 0.512, 0.642 and 0.896 respectively and predictive coefficient (R^2) of 0.792, able to predict the needs of the people towards the overall municipal services at 79.2 percent.

Keywords: People's Needs, Municipal Services, Pathum Thani Province

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 78 ได้กำหนดการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขโรค และสาธารณสุขการตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัด ที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น และพัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบ และวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการรวมถึงจัดระบบงานราชการ และงานของรัฐอย่างอื่นเพื่อให้ การจัดทำ และการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, 2550); (กิตติมา ปรีดีลภ, 2529)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภายในจังหวัดปทุมธานี มีรูปแบบ ของหน่วยงานที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 รูปแบบ คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีสถานะเป็นนิติบุคคล โดยมีคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาจากการเลือกตั้งมีภาระหน้าที่สำคัญที่จะต้องดูแลรับผิดชอบในกิจการท้องถิ่นทั้งในด้านพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ด้านสาธารณสุขโรค สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และในด้านโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่นให้ทั่วถึง และพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 ได้วางกรอบแนวทางการ ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลในมาตราที่ 50 ไว้ว่า การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อ ประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทย กำหนด (พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 11 พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 12 พ.ศ. 2546, 2546)

เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่ดี ในยุคของการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย ทุกรัฐบาลจึงต้องมีการกำหนดนโยบายที่สำคัญเพื่อให้บริการของรัฐ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งที่รัฐบาลพึงกระทำ (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เขตพื้นที่เชียงราย, 2553) และสำหรับช่วงปัจจุบัน ที่โลกกำลังก้าวสู่ศตวรรษใหม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสารที่สามารถไหลเวียนจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่งได้ อย่างรวดเร็ว ภาพหนึ่งที่ประชาชนได้ประจักษ์จากสื่อต่าง ๆ ก็คือ กระแสการเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพื่อเข้าสู่ความเป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การส่งเสริมบริการประชาชนของภาครัฐเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างหนึ่งของรัฐบาลที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ โดยรัฐจะต้องสร้างระบบบริหารและบริการที่รวดเร็ว เสมอภาคเป็นธรรม และเป็นที่ยึดพอใจแก่ประชาชนให้มากที่สุด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2554); (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550) อย่างไรก็ตาม การให้บริการเป็นงานที่ล่อแหลม เพราะหากทำดีนับว่าเสมอตัว แต่หากผิดพลาดก็ได้รับคำตำหนิ เป็นงานที่ต้องการความรับผิดชอบสูงและมีจิตใจหนักแน่น ผู้ทำงานบริการแล้วเกิดผิดพลาดบางรายจึงเกิดความผิดหวัง และเสียกำลังใจ แต่กลับกันผู้ทำงานบริการบางรายขาดความรับผิดชอบ และมักกล่าวโทษ บ้ายความผิดให้ผู้ร่วมงานด้วยกันหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ไม่เว้นแม้กระทั่งผู้ที่มารับบริการ เป็นเรื่องการหาแพะรับบาปหรือหาเหตุผลมากล่าวอ้างมากมายเพื่อให้พ้นจากความรับผิดชอบของตน

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า วิธีการให้บริการอันจะทำให้ผู้รับบริการพอใจจะต้องรู้ความคาดหวังของเขาและปฏิบัติตามความคาดหวังเท่าที่จะเป็นไปได้นั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายตาย เพราะการปฏิบัติด้วยกายวาจาใจต่อบุคคลต่าง ๆ ให้สามารถสนองความต้องการของผู้รับบริการแต่ละประเภททุกระดับย่อมมีความยากลำบาก การจะให้บริการเป็นที่พอใจของทุกคน แม้เป็นเรื่องเป็นไปไม่ได้แต่ก็ไม่พ้นวิสัยที่จะทำให้คนส่วนใหญ่พึงพอใจ หากมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการอยู่เสมอ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะดำเนินการศึกษาความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลในเขตจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของประชาชนว่ามี ความต้องการอยากได้รับการบริการจากเทศบาลในเรื่องใด และมีระดับความต้องการมากน้อยเพียงใด โดยมุ่งเน้นการบริการของเทศบาลที่มีบทบาทการให้บริการที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และมีความสำคัญเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมากที่สุด เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในเขตจังหวัดปทุมธานี ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลใน จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลใน จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยส่วนหนึ่งเป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary Study) เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือและอ้างอิงได้และการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณ และวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จังหวัดปทุมธานี จำนวน 370,162คน
2. กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไปอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน หาได้จากการใช้สูตรกลุ่มตัวอย่างของ Yamane, T. (Yamane, T., 1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+N(e)^2}$$

เมื่อ

n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
N	แทน	จำนวนประชากรทั้งหมด
e	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนกลุ่มตัวอย่าง (0.05%)

ประชากรทั้งหมดมี จำนวน 370,162 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{แทนค่า } n = \frac{370,162}{1+370,162(0.05)^2}$$

$$n = \frac{370,162}{1+370,162(0.0025)}$$

$$n = 400 \text{ คน}$$

ในการคัดเลือกประชากรตัวอย่างได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 สุ่มตัวอย่างอำเภอที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 แห่ง เพื่อเป็นสัดส่วนถึง 80 % โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่าย (simple random sampling) ด้วยวิธีจับสลากจากทั้งหมด 7 อำเภอ ได้จำนวน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอธัญบุรี อำเภอลำลูกกา อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว

ขั้นที่ 2 สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ในแต่ละอำเภอที่สุ่มได้ 5 อำเภอ อำเภอละ 3 เทศบาล โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างกระจายแบบง่ายด้วยวิธีจับสลาก ตัวอย่างที่สุ่มได้ในแต่ละอำเภอ อำเภอเมือง ได้แก่ เทศบาลเมืองปทุมธานี เทศบาลเมืองบางคูวัด เทศบาลเมืองบางกระดี อำเภอธัญบุรีได้แก่ เทศบาลเมืองสนั่นรักษ์ เทศบาลเมืองบึงยี่โถ เทศบาลตำบลธัญบุรี อำเภอลำลูกกา ได้แก่ เทศบาลเมืองคูคต เทศบาลเมืองลำสามแก้ว เทศบาลตำบลลำลูกกา อำเภอสามโคก ได้แก่ เทศบาลตำบลบางเตย เทศบาลตำบลสามโคก เทศบาลตำบลเชียงรากใหญ่ และอำเภอลาดหลุมแก้ว ได้แก่ เทศบาลตำบลระแหง เทศบาลตำบลคลองพระอุดม เทศบาลตำบลคูขาง

ขั้นที่ 3 ในการสุ่มจำนวนให้เป็นสัดส่วนกับจำนวนหน่วยในชั้นภูมิ (proportionallocation) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชาชน โดยใช้สูตรในการคำนวณคือ (สุรชัย ศิริโกคาภิรมย์, 2546)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณในการวิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ดังนี้ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 เป็นการสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้บริการของเทศบาล 2 ด้าน ได้แก่ 1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร 2) ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของเทศบาล และหลักการให้บริการแบบครบวงจร 7 ด้าน ได้แก่ 1) การมุ่งประโยชน์ของประชาชนผู้รับบริการ 2) ความรวดเร็วในการให้บริการ 3) การให้บริการจะต้องเสร็จสมบูรณ์ 4) ความกระตือรือร้นในการให้บริการ 5) การให้บริการด้วยความถูกต้อง 6) การให้บริการด้วยความสุภาพอ่อนโยน 7) การให้บริการด้วยความเสมอภาค แบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล มีลักษณะเป็นแบบ Rating Scale การประเมินค่าด้วยการตรวจสอบรายการ (Check List) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล 5 ด้าน แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 2) ด้านสวัสดิการและสังคม 3) ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 4) ด้านการจัดเก็บรายได้ 5) ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/เคาน์เตอร์เซอร์วิส เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) 5 ระดับ

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ในการวิจัยความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี และสร้างเครื่องมือประเภทแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถาม โดยการกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามกรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual framework) ทั้งตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของแบบตรวจสอบรายการ (check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาและพิจารณาให้ความเห็นในด้านความตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องในการใช้ภาษา โดยใช้แบบประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ มีเกณฑ์พิจารณา ดังนี้ ค่าคะแนน + 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ค่าคะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด และค่าคะแนน - 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับเนื้อหาตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด แล้วนำผลการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญไปคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ IOC (Index of Item – Objective Congruence : IOC) เท่ากับ ผลรวมของค่าคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหารด้วยจำนวนผู้เชี่ยวชาญ หากข้อคำถามใดมีค่า IOC มากกว่า 0.66 ก็คงข้อคำถามนั้นไว้ และหากมีค่าน้อยกว่า 0.66 ก็ตัดข้อคำถามนั้นทิ้ง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญทุกคนได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงเชิงเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบข้อคำถามตรงกับจุดประสงค์ในการวิจัยผ่านเกณฑ์ทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 0.80

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ (try out) กับประชาชนในเขตจังหวัดอ่างทอง ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

ขั้นตอนที่ 5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ เสนอร่องศาสตราจารย์ ดร.นิเทศ ติณกุล ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 6 ปรับแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษา แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ต่อไป

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการส่งแบบสอบถาม ให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ด้วยตนเอง และรอรับแบบสอบถามคืนจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ในช่วงระหว่างเดือน ตุลาคม 2565 - ธันวาคม 2565

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล(Analysis of Data) ตามแนวทางวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ได้รับแบบสอบถามที่มีความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล จำนวน 400 ฉบับ ของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด
2. แปลงข้อมูลที่ได้ในแบบสอบถามเป็นรหัสตัวเลข (Code) ตามคู่มือที่เตรียมไว้ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ
3. นำข้อมูลในรูปของรหัสไปบันทึกในคอมพิวเตอร์แล้วทำการประมวลผลข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ

รายละเอียดในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) เสนอในรูปแบบตาราง
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์การวิจัยความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล จังหวัดปทุมธานี อยู่โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation) ของ Pearson's Correlation และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่เข้าสมการ (Stepwise Multiple Regression Analysis)
3. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางประกอบการบรรยาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์สถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อใช้ Item-Total Correlation โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Correlation) ของ Pearson's Correlation
2. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)
3. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์ แล้วนำแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเมื่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ และปรับแก้ไข แล้วนำแบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ไปใช้ในการจัดเก็บข้อมูล

2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการสัมภาษณ์ โดยรวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 12 คน ได้แก่ 1) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองปทุมธานี 2) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองบางคูวัด 3) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองบางกระดี 4) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองสนั่นรักษ์ 5) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองบึงยี่โถ 6) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลธัญบุรี 7) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองคูคต 8) นายกเทศมนตรีเทศบาลเมืองลำสามแก้ว 9) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลลำลูกกา 10) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบางเตย 11) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคูขวาง 12) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองพระอุดม

การวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ เรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะในเขตเทศบาล จังหวัดปทุมธานี แบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม 2) ด้านสวัสดิการและสังคม 3) ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย 4) ด้านการจัดเก็บรายได้ 5) ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/เคาน์เตอร์เซอร์วิส

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

3.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นกลุ่มเป้าหมายในการให้สัมภาษณ์ เพื่อขอความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ ให้ข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ ไปสัมภาษณ์เป็นรายบุคคลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ จากนั้นจึงนำมาถอดเทป และผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลเหล่านั้นอย่างละเอียด จับประเด็นใจความหลัก จัดกลุ่มข้อมูลแต่ละประเด็น พิจารณาเชื่อมโยงความเหมือนและความแตกต่าง แล้วจึงนำเสนอข้อค้นพบทั้งหมดในรูปแบบความเรียงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และจากแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะในเขตเทศบาล จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สามารถรายงานได้ดังนี้

1. ศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลใน จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล 5 ด้าน

ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการ ของเทศบาล 5 ด้าน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	3.88	0.844	มาก	4
2. ด้านสวัสดิการและสังคม	3.84	0.907	มาก	5
3. ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	4.27	0.709	มาก	1
4. ด้านการจัดเก็บรายได้	3.97	0.870	มาก	3
5. ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/ เคาน์เตอร์เซอร์วิส	4.09	0.818	มาก	2
รวม	3.95	0.865	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล 5 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.865) เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.709) ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/ เคาน์เตอร์เซอร์วิส ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.818) ด้านการจัดเก็บรายได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.870) ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม อยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.907) ด้านสุขภาพจิต อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.844) และด้านสวัสดิการและสังคม อยู่ในระดับมาก เช่นกัน ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.914)

ทั้งนี้ ผลการสัมภาษณ์ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล 5 ด้าน จากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน สรุปได้ว่า

ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม คือ มีการบริหารจัดการโดยทำโครงการพิเศษและมีการร่วมมือกับเอกชนในการดูแลด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม

ด้านสวัสดิการและสังคม คือ มีการจัดการโดยให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เช่น คอตีบบาดทะยัก และโรคโปลิโอ ให้กับประชาชนทั่วไปและเด็ก

ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย คือ มีการส่งเสริมการรักษาสุขภาพเป็นการป้องกัน มีการจัดให้มีป้อมตำรวจชุมชนเพื่อป้องกันเหตุและมีทีมบรรเทาสาธารณภัยไว้คอยดูแล

ด้านการจัดเก็บรายได้ คือ มีกองคลัง ทำหน้าที่แนะนำเพื่อปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรค่าธรรมเนียมและการจัดหารายได้อื่นของเทศบาล การวางแผนการจัดเก็บรายได้ และการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ในการจัดเก็บรายได้ งานวางแผน และโครงการเกี่ยวกับการจัดหารายได้ของเทศบาลและคอยให้บริการประชาชนและเอกชนอย่างเป็นกันเองเสมอ

ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/ เคา์เตอร์เซอร์วิส คือ มีการจัดการให้มีจุดบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จและมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บริการการยื่นแบบต่างๆ และมีการร่วมมือกับบริษัทเอกชนอยู่เสมอในการให้บริการ

2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลใน จังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติทดสอบพหุคูณของตัวแปรที่มีผลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล

องค์ประกอบ	B	β	t	Sig.
CONSTANT	9.432			
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X1)	0.429	0.558	24.619	0.000
ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของเทศบาล (X2)	0.512	0.624	31.372	0.000
ความรวดเร็วในการให้บริการ(X4)	0.642	0.635	22.445	0.000
การให้บริการด้วยความเสมอภาค (x9)	0.986	0.552	18.120	0.001
R = 0.892 F = 560.61 Sig = 0.000 R ² = 0.792				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 หลังจากการทำ stepwise พบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์สำคัญต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม (Y) ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (X1) ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ ของเทศบาล (X2) ความรวดเร็วในการให้บริการ(X4) และ การให้บริการด้วยความเสมอภาค (x9) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย 0.429 0.512 0.642 และ 0.896 ตามลำดับ และมีค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R²) เท่ากับ 0.792 หรือ สามารถทำนาย ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม ได้ร้อยละ 79.2

สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสมการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถเขียนสมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 9.432 + 0.429 (X1) + 0.512 (X2) + 0.642 (X4) + 0.986 (X9)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.558 (X_2) + 0.624 (X_3) + 0.635 (X_5) + 0.986 (X_9)$$

อภิปรายผล

ผลการผลสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล 5 ด้าน โดยรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีการบริหารจัดการโดยทำโครงการพิเศษและมีการร่วมมือกับเอกชนในการดูแลด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านสวัสดิการและสังคม มีการจัดการโดยให้บริการฉีดวัคซีนป้องกันโรค เช่น คอตีบ บาดทะยัก และโรคโปลิโอ ให้กับประชาชนทั่วไปและเด็ก ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มีการส่งเสริมการรักษาสุขภาพเป็นการป้องกัน มีการจัดให้มีป้อมตำรวจชุมชนเพื่อป้องกันเหตุและมีทีมบรรเทาสาธารณภัยไว้คอยดูแล ด้านการจัดเก็บรายได้ มีกองคลัง ทำหน้าที่แนะนำเพื่อปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียมและการจัดหารายได้อื่นของเทศบาล การวางแผนการจัดเก็บรายได้ และการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ในการจัดเก็บรายได้ งานวางแผน และโครงการเกี่ยวกับการจัดหารายได้ของเทศบาลและคอยให้บริการประชาชนและเอกชนอย่างเป็นกันเองเสมอ ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/ เคา์เตอร์เซอร์วิส มีการจัดการให้มีจุดบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จและมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้บริการการยื่นแบบต่างๆ และมีการร่วมมือกับบริษัทเอกชนอยู่เสมอในการให้บริการ ด้วยเหตุนี้ ผลสำรวจจึงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรินทร์ พูลสนอง ศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง อำเภอเมษามะ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งพบว่า ระดับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมพบว่า ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนมีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง เรียงตามลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านพัฒนาการสาธารณสุข ค่าเฉลี่ย 2.86 รองลงมา ด้านเศรษฐกิจ ค่าเฉลี่ย 2.79 ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ค่าเฉลี่ย 2.50 ด้านพัฒนาการเมือง และบริหารจัดการ ค่าเฉลี่ย 2.25 อันดับสุดท้าย ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ย 2.05 ตามลำดับ และมีเพียง ประเด็นเดียว ประชาชนมีระดับความต้องการต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับมาก คือ ด้านพัฒนาสังคม ค่าเฉลี่ย 3.60 (วรินทร์ พูลสนอง, 2552)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ความรวดเร็วในการให้บริการ และการให้บริการด้วยความเสมอภาค มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามลำดับ เช่นเดียวกับ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ โดยพบว่า ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารการจัดการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ (กิตติภักดิ์ ฐิโนทัย, 2552) ทั้งนี้ จากผลการวิเคราะห์ใน 4 องค์ประกอบ เมื่อพิจารณาตามลำดับ พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของเทศบาล คือ 2 องค์ประกอบแรก ที่สำคัญ อันจะทำให้ประชาชนได้เข้ามารับบริการโดยที่ผู้ให้บริการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าประชาชนจะมีความต้องการมากน้อย หรือแตกต่างกัน ดังข้อค้นพบของการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง พบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมและรายด้านที่มีปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างกัน จะมีความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวมและรายด้านที่มีปัจจัยด้านการศึกษา ความรู้ ความเข้าใจต่างกัน จะมีความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าหลวงไม่แตกต่างกัน (วรินทร์ พูลสนอง, 2552) ซึ่งได้พบเห็นเช่นเดียวกันจากการศึกษาผลการ

เปรียบเทียบความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาล ในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ที่ประชาชนมีระดับการศึกษาและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน จึงมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กล่าวคือ ปัจจัยด้านการศึกษา ความรู้ และความเข้าใจที่ต่างกัน ประชาชนที่มีการศึกษาในระดับสูงจะเลือกการให้บริการที่มีมาตรฐานและคุณภาพที่ดี แต่สำหรับประชาชนที่มีการศึกษาระดับปานกลางจนถึงน้อยลงมา จะต้องการเพียงให้ตนได้รับการให้บริการก็เพียงพอใจแล้วเท่านั้นเอง (พัชมนต์ ฤทธิชัย และคณะ, 2558)

สรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า 1) ระดับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลในจังหวัดปทุมธานี โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ด้านการบริการร่วมกับภาคเอกชน/เคาน์เตอร์เซอร์วิส ด้านการจัดเก็บรายได้ ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพจิต และด้านสวัสดิการและสังคม 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลโดยภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ใน 4 ปัจจัยองค์ประกอบ ตามลำดับ พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และด้านความรู้ ความเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของเทศบาล คือ 2 ปัจจัยองค์ประกอบแรก ที่สำคัญ อันจะทำให้ประชาชนได้เข้ามาใช้บริการโดยที่ผู้ให้บริการสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับงานวิจัยนี้ พบข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ ผู้บริหารควรดำเนินแนวทางการให้บริการที่เน้นการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การบริการร่วมกับภาคเอกชน/เคาน์เตอร์เซอร์วิส ด้านการจัดเก็บรายได้ ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และด้านสวัสดิการและสังคม ให้เด่นชัดต่อไป และข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป คือ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมิได้นำตัวแปรด้านความโปร่งใสของการทำงานมาทำการศึกษาดังนั้นจึงแนะนำให้ผู้สนใจทำวิจัยครั้งต่อไปอาจนำตัวแปรดังกล่าวมาเป็นตัวแปรในการศึกษาวิจัยต่อไปซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). สรุปสาระสำคัญมาตรฐานการบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2554). ข้อเสนอเชิงนโยบายด้านการกระจายอำนาจ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- กิตติภักดิ์ ฐิตินัย. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- กิตติมา ปรีดีลภ. (2529). ทฤษฎีการบริหารองค์การ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธนการพิมพ์.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 11 พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติมครั้งที่ 12 พ.ศ. 2546. (2546). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 70 ตอนที่ 14 หน้า 222 (17 กุมภาพันธ์ 2496).
- พัชมนต์ ฤทธิชัย และคณะ. (2558). ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเทศบาลในเขตอำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 9(3), 45-54.
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เขตพื้นที่เชียงราย. (2553). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของเทศบาลตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย.

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 147. หน้า 1-127. (24 สิงหาคม 2550).
- วรินทร์ พูลสนอง. (2552). ความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหาร ส่วนตำบลท่าหลวง อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุวรีย์ ศิริโกคาภิรมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่3). ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- Yamane, T. (1973). Statistics: An Introductory Analysis. (3rd Ed). New York: Harper and Row Publications.

อิทธิพลของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของ
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงสถานการณ์โควิด 19*
THE INFLUENCE OF CASH FLOW ON A COMPANY'S PROFITABILITY LISTED ON THE
STOCK EXCHANGE OF THAILAND DURING THE COVID-19

ธัญญพัทธ์ วัฒนจิรพันธุ์*, จงจิต พิมป์สวัสดิ์, ศุภวรรณ มาลีหาล

Thunyaphat Vattanajirapun*, Jongjit Pimsawat, Supawan Maleehuan

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก ชลบุรี ประเทศไทย

Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajamangala University of Technology Tawan-ok, Chonburi, Thailand

*Corresponding author E-mail: thunyaphatvat2526@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ทำการศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงสถานการณ์โควิด 19 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลรายปีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563-2565 จำนวน 157 ข้อมูลโดยเก็บข้อมูลพาแนล (Panel Data) เปรียบวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลอง Fixed Effect Regression Model (FEM) กับการวิเคราะห์แบบ Random Effect Regression Model (REM) ผลการศึกษา พบว่า แบบจำลองที่เหมาะสมใช้วิธีการ Fixed-effect Panel OLS แบบจำลองอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความเหมาะสม (Prob. = 0.0000) โดยเงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFF_{i,t}$) และจำนวนคณะกรรมการของบริษัท (Board) มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในทิศทางตรงข้ามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 5% ตามลำดับ ค่า R - squared เท่ากับ 0.7153, แบบจำลองอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความเหมาะสม (Prob. = 0.0000) โดยเงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFF_{i,t}$) และจำนวนคณะกรรมการของบริษัท (Board) มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในทิศทางตรงข้ามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 10% ตามลำดับ ค่า R - squared เท่ากับ 0.7558 และแบบจำลองอัตรากำไรสุทธิ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความเหมาะสม (Prob. = 0.0000) โดยเงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFF_{i,t}$) และจำนวนคณะกรรมการของบริษัท (Board) มีอิทธิพลต่ออัตรากำไรสุทธิ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในทิศทางตรงข้ามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 5% ตามลำดับ ค่า R - squared เท่ากับ 0.7558

คำสำคัญ: กระแสเงินสด, ความสามารถในการทำกำไร, ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, โควิด-19

Abstract

This research aimed to study the influence of cash flow on a company's profitability listed on the Stock Exchange of Thailand during the COVID-19 situation. The secondary data were collected from 157 companies on a yearly basis from 2020 to 2022 by the Panel Data

method, comparing to the Fixed Effect Regression Model (FEM) compare with Random Effect Regression Model (REM). The results showed that the appropriate method of estimating the coefficient was to apply the fixed-effect Panel OLS method and the stockholder return rate model. The listed companies on the Stock Exchange of Thailand were suitable (Prob. = 0.0000). The net cash from financing activities ($\ln_CFF_{i,t}$) and the number of board of directors influenced the stockholder return rate in the Stock Exchange of Thailand in opposite directions with a statistically significant at 1% and 5% respectively and the R - squared value was 0.7153. When considering the return on capital asset pricing model, the listed companies on the Stock Exchange of Thailand were suitable (Prob. = 0.0000). The net cash from financing activities ($\ln_CFF_{i,t}$) and the number of board of directors influenced the stockholder return rate in the Stock Exchange of Thailand in opposite directions with a statistically significant at 1% and 10% respectively and the R - squared value was 0.7558. Finally, when the net profit margin model was applied with the listed companies on the Stock Exchange of Thailand, it was appropriate (Prob. = 0.0000). The net cash from financing activities ($\ln_CFF_{i,t}$) and the number of board of Directors influenced the net profit margin on the Stock Exchange of Thailand. in opposite directions with a statistically significant at 1% and 5%, respectively and the R - squared value was 0.7558.

Keywords: Cash flow, Profitability, Stock Exchange of Thailand, COVID-19

บทนำ

สถานการณ์การระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 รัฐบาลต้องเข้ามาแทรกแซงที่เข้มงวดในการควบคุมการระบาด โดยเริ่มใช้มาตรการล็อกดาวน์ที่ส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจทำให้เกิดการหยุดชะงักและมาตรการต่าง ๆ มีผลกระทบต่อการค้าเดินชีวิต, การบริหารจัดการภาคธุรกิจ รวมทั้งเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทย จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 มีการบังคับใช้มาตรการล็อกดาวน์เป็นระยะเวลานาน ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบมากที่สุดในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน เนื่องจากการขาดช่วงของห่วงโซ่การผลิตทั้งในประเทศและต่างประเทศในรูปแบบตัวทวีคูณที่มีต่อการเติบโตของเศรษฐกิจไทย (ธนากรกรุงศรีอยุธยา, 2566) จากสถานะเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงจากผลกระทบการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ COVID-19 รวมไปถึงปัญหาผลกระทบของการของแต่ละกิจการที่มีการเปลี่ยนแปลงตามผลกระทบที่ได้รับ กิจการจึงมีการตกแต่งข้อมูลในรายงานทางการเงินของกิจการที่แสดงผลกำไรเกินความเป็นจริง เพื่อจูงใจผู้ลงทุนตัดสินใจลงทุนในหุ้นของกิจการ โดยผู้ลงทุนส่วนใหญ่มักจะพิจารณาข้อมูลในงบกำไรขาดทุนหรืองบแสดงฐานะทางการเงินเพียงแบบเดียวในการประกอบการตัดสินใจลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนนำข้อมูลในงบกำไรขาดทุนและงบแสดงฐานะทางการเงินไปประกอบการตัดสินใจก็อาจเกิดข้อผิดพลาดในการลงทุน และสูญเสียเงินรวมทั้งทรัพย์สินไปกับการลงทุน เนื่องจากตัวเลขของกำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุน ไม่สามารถสะท้อนข้อมูลจากกระแสเงินสดที่กิจการใช้ในการบริหารงานได้อย่างแท้จริง (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2560)

งบกระแสเงินสด จึงมีบทบาทสำคัญในการช่วยตัดสินใจลงทุนแก่นักลงทุน เพราะงบกระแสเงินสด จะแสดงให้เห็นถึงแหล่งที่มาและแหล่งที่ไปของเงินสด ทั้งกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน ทำให้ผู้ลงทุนได้ทราบว่ากิจการนั้นได้ใช้เงินไปหรือได้รับเงินจากกิจกรรมใด ซึ่งงานวิจัยมากมายที่แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินกับผลตอบแทนของหลักทรัพย์ในอนาคตเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม (Loughran, T. & Ritter, J. R., 1997)

นอกจากนี้ยังมีการศึกษาพบว่า กำไรสุทธิและกระแสเงินสดของกิจการ มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์กระแสเงินสดในอนาคตของกิจการ และยังมีความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของหลักทรัพย์อีกด้วย งบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีความเกี่ยวข้องในมูลค่าและให้ข้อมูลส่วนเพิ่มต่อการตัดสินใจของนักลงทุน เมื่อนำไปใช้ควบคู่กับกำไรขาดทุนสุทธิ (กฤตพงศ์ วัชรานุกล และกนกอร แก้วประภา, 2558) งบกระแสเงินสดที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจลงทุนสำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานของนักลงทุน ในการตัดสินใจของผู้บริหารและนักลงทุนหรือผู้เกี่ยวข้องที่ต้องการใช้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง (อภิญา สินจรูญศักดิ์, 2550) อีกทั้งทำให้นักลงทุนตระหนักต่อความสำคัญกับการวิเคราะห์งบการเงินซึ่งเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐานประกอบการตัดสินใจลงทุน

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องความสัมพันธ์เกี่ยวกับกระแสเงินสด พบว่า งานวิจัยในอดีตศึกษาศึกษาความสัมพันธ์กับผลตอบแทนของหลักทรัพย์และศึกษาในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือศึกษาระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับผลตอบแทนที่คาดหวัง ราคาหลักทรัพย์ (ชาลินี แสงสร้อย, 2558) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษากลุ่มอุตสาหกรรมบริการ งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับนักลงทุนที่ใช้ร่วมการพิจารณาตัดสินใจลงทุนจากผลประกอบการหรือการทำกำไรเป็นประเด็นแรก โดยมีองค์ประกอบรายละเอียดมาจากงบกระแสเงินสดที่กิจการมีผลประกอบการที่ดีและมีกำไรจ่ายเงินปันผลเพื่อเป็นผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้น โดยอาจเป็นกำไรส่วนที่เหลือ (Residual) จากการปันกำไรบางส่วนไว้สำหรับการลงทุนในโครงการใหม่ ๆ (Lintner, J., 1956) พบว่า กำไรของกิจการเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงนโยบายเงินปันผล และได้อธิบายว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายเงินปันผลเป็นการส่งผ่านข้อมูลสำคัญในมุมมองของผลประกอบการในอนาคต โดยผู้บริหารจะอนุมัติให้มีการปรับเปลี่ยนเงินปันผล จากทิศทางการทำกำไรในอนาคตที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นหากพบว่า กิจการได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายเงินปันผลในเชิงบวก กิจการนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะมีการเปลี่ยนแปลงระดับของความสามารถในการทำกำไรที่ดีขึ้นในอนาคต (Bhattacharya, S., 1979) การศึกษาในครั้งนี้ ศึกษาทิศทางงบกระแสเงินสด (Cash Flow) ได้แก่ เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFI) เงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน (CFF) ที่ส่งผลต่อความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) อัตรากำไรสุทธิ(NPM) และมีตัวแปรควบคุมได้แก่ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (LEV) และจำนวนคณะกรรมการ/ผู้บริหาร (Board) โดยวิธีการศึกษาพัฒนาแบบจำลองจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรม วิธีการดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะตามลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงสถานการณ์โควิด-19

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 คือ บริษัทที่จดทะเบียนในปี พ.ศ. 2563 ถึง 2565 รวมทั้งสิ้น 3 ปี ซึ่งเก็บข้อมูลจากฐานข้อมูล SETSMART โดยคัดเลือกเฉพาะบริษัทที่มีข้อมูลครบถ้วนตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษานาน 170 บริษัท โดยใช้ข้อมูลรายงานทางการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จากข้อมูล

เว็บไซต์ของคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีเงื่อนไข คือ ไม่รวมบริษัทที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนตามเกณฑ์ ทรัสต์เพื่อการลงทุน และกองทุนรวม ซึ่งได้แก่ ทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์ แกรนด์ รอยัล ออคิด โฮสพิทาลิตี้ ที่มีข้อตกลงในการซื้อคืน (GROREIT) ทรัสต์เพื่อการลงทุนในสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ไอเน็ต (INETREIT) กองทุนรวมโครงสร้างพื้นฐานโรงไฟฟ้า กลุ่มน้ำตาลนครบุรี (KBSPIF) ทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์และสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ เคทีบีเอสที มิกซ์ (KTBSTMR) ทรัสต์เพื่อการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์และสิทธิการเช่าอสังหาริมทรัพย์ พรอสเพค โกลด์สตาร์และอินดัสเทรียล (PROSPECT) เนื่องจากมีลักษณะโครงสร้างเงินทุน การดำเนินงาน และข้อปฏิบัติทางการบัญชีที่แตกต่างกับบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมอื่นจากเกณฑ์คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นจำนวน 157 บริษัท ที่มีผลการดำเนินงานต่อเนื่องติดต่อกัน ข้อมูลครบถ้วนตามเกณฑ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 ถึงพ.ศ. 2565 เป็นระยะเวลา 3 ปี โดยสามารถสรุปกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พ.ศ. 2563 - 2565 (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2566)

ปีที่จดทะเบียนหลักทรัพย์	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง			รวม
	2565	2564	2563	
2563	30	30	30	90
2564	40	40	-	80
รวม	70	70	30	170
หัก บริษัทที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์	5	5	3	13
คงเหลือ	65	65	27	157

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบบันทึกข้อมูลในการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากเว็บไซต์ <https://www.setsmart.com> โดยเก็บข้อมูลอยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2563 - พ.ศ. 2565 เป็นระยะเวลา 3 ปีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นจำนวน 157 ข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ โดยการใช้ข้อมูลพาแนล (Panel Data) ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) โดยรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายปี (Yearly) ที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ความสามารถในการทำกำไร ได้แก่ อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) ,อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA), อัตรากำไรสุทธิ (NPM) และงบกระแสเงินสด (Cash Flow) ได้แก่ เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน (ล้านบาท) (CFO) ,เงินสดสุทธิจากการลงทุน (ล้านบาท) (CFI), เงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน (ล้านบาท) (CFF), อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (LEV), และจำนวนคณะกรรมการ/ผู้บริหาร (Board) เก็บรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลออนไลน์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SETSMART) ในปี พ.ศ. 2563-2565 ดังนั้นข้อมูลที่ใช้ในแบบจำลองจึงประกอบไปด้วยข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross - section) 65 บริษัท และข้อมูลอนุกรมเวลา (Time - series) 3 ปี รวมเป็นข้อมูล Panel ทั้งสิ้น 157 ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น คือค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum), ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum), ค่าเฉลี่ยเลขคณิตของข้อมูล (Mean), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยทำการสร้างแบบจำลอง

ในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อนพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และทดสอบสมมติฐานทางสถิติ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ว่าตัวแปรอิสระใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม และประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลอง โดยมีขั้นตอนในการศึกษา ดังนี้

4.2.1 การทดสอบปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างสมบูรณ์ (Multicollinearity) โดยจะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ เพื่อที่จะศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างกันของตัวแปรอิสระ และนำมาตรวจสอบปัญหา Multicollinearity ซึ่งจะเกิดจากการที่ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามในสมการมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงระหว่างกันในระดับสูง ทั้งนี้ จะถือว่าเกิดปัญหา Multicollinearity ในการวิเคราะห์การถดถอย หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) มีค่าสูงกว่า 0.75 หรือต่ำกว่า -0.75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Hair, J. F. et al., 2010) ค่า Tolerance มีค่ามากกว่า 0.1 และค่า VIF (Variance Inflation Factor) มีค่าไม่เกิน 10 (James, G. et al., 2017)

4.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลถดถอยแบบ Panel Data Regression เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ข้อมูลแบบผสม (Panel data) ระหว่างข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross sectional data) และข้อมูลอนุกรมเวลา (Time series data) ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลของแต่ละหน่วยของข้อมูลภาคตัดขวางในหลายช่วงเวลา ทั้งนี้ ข้อมูลภาคตัดขวางที่ต้องการวิเคราะห์นั้นจะไม่เปลี่ยนแปลงแต่จะเป็นหน่วยเดิมที่ต้องเก็บข้อมูลซ้ำในแต่ละช่วงเวลา วิธีในการวิเคราะห์ Panel data ทำได้ 3 วิธี ดังนี้

4.2.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Pooled OLS Regression เป็นวิธีการวิเคราะห์การถดถอย ที่ไม่สนว่าตัวแปรจะมีปัจจัยภายนอกเฉพาะตัวเข้ามามีผลกระทบหรือไม่ และบันทึกข้อมูลตามเวลาไว้แตกต่างกันเพียงใด วิธีการคำนวณจะทำการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดและใช้วิธี Ordinary Least Square (OLS) มาวิเคราะห์เสมือนข้อมูลมาจากหน่วยวิเคราะห์เดียวกัน ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบไปด้วยกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 157 บริษัท ในช่วงเวลา 3 ปี ทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Pooled OLS Regression ไม่มีความเหมาะสมที่จะใช้วิเคราะห์ เนื่องจากเป็นวิธีวิเคราะห์สมการถดถอยที่ไม่สนใจว่าหน่วยสำรวจ (Cross section unit) จะได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอกเฉพาะตัวที่มีความแตกต่างกันหรือไม่และบันทึกข้อมูลตามเวลา (Time series data) ที่จัดเก็บนานแตกต่างกันเพียงใด อีกทั้งหน่วยสำรวจ (Cross section unit) ที่ต่างกัน อาจจะได้รับอิทธิพลจากตัวแปรที่แฝงตัวอยู่ภายนอกสมการถดถอยคนละตัวกัน (Unobserved heterogeneity) (มนตรีพิริยะกุล, 2566) ทำให้ตัวประมาณค่าจากกระบวนการ Pooled OLS มีลักษณะ Biased และ Inconsistent

4.2.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Fixed Effect Regression Model (FEM) เป็นวิธีการวิเคราะห์

เมื่อตัวแปรภายนอกไม่ผันแปรตามเวลาและสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ (ชลิท ทองดี และภูมิฐาน รังकुณวัฒน์, 2562) โดยในแบบจำลอง Fixed Effect Regression Model (FEM) จะกำหนดให้มีข้อมูลที่เก็บมาสำรวจและไม่ได้นำมาวิเคราะห์ (ตัวแปร α_i) เป็นตัวแปรที่แสดงอิทธิพลที่ไม่สามารถสังเกตได้แต่มีผลกระทบต่อตัวแปรตาม (Unobserved Effects) ซึ่งในที่นี้ คือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละบริษัท โดยตัวประมาณค่า (Estimator) จะมีความแม่นยำและมีความเหมาะสมมาก หากค่าตัวแปร α_i มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ

ตัวใดตัวหนึ่งหรือมากกว่านั้นในสมการ แบบจำลองที่ได้จากการวิเคราะห์ Fixed Effect Regression จะมีความเหมาะสม (กิตติศักดิ์ เคลือบหิรัญ, 2559)

$$Y_{it} = \beta_1 X_{it} + \alpha_i + \delta_t + \mu_{it}$$

โดยกำหนดให้

α_i เป็นค่า intercept ของแต่ละหน่วยที่ทำการศึกษา (Individual fixed effects)

δ_t เป็นค่า intercept ของแต่ละช่วงเวลา (Time fixed effects)

μ_{it} เป็นค่าคลาดเคลื่อน

4.2.2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลแบบ Random Effect Regression Model

(REM) เป็นวิธีการวิเคราะห์เมื่อตัวแปรผลกระทบที่ไม่สามารถสังเกตได้ (Unobserved Effects) ไม่มีความเกี่ยวข้องกันกับตัวแปรอิสระใด ๆ ในทุกช่วงเวลา วิธีการวิเคราะห์ด้วยวิธีนี้จึงจะมีความเหมาะสมมาก (กิตติศักดิ์ เคลือบหิรัญ, 2559) ซึ่งค่า α_i คลาดเคลื่อนด้านตัดขวางจะถูกนำไปรวมอยู่กับค่าคลาดเคลื่อนด้านอนุกรมเวลา ε_{it} ซึ่งกำหนดให้เป็นอิสระกับตัวแปรอิสระตัวคลาดเคลื่อนใหม่ที่ได้ เรียกว่า Composite error term (V_{it})

$$Y_{it} = \beta_1 X_{it} + V_{it}$$

โดยกำหนดให้

$$V_{it} = \alpha_i + \varepsilon_{it}$$

2.3 การพิจารณาเลือกใช้การประมาณสมการถดถอย โดยวิธี Hausman Test ใช้ในการเลือกระหว่างแบบจำลอง Fixed Effect Regression Model (FEM) และ Random Effect Regression Model (REM) ซึ่งจะทดสอบเกี่ยวกับข้อมูลที่เก็บมาสำรวจและไม่ได้นำมาวิเคราะห์ (ตัวแปร α_i) และความสัมพันธ์ของช่วงเวลาต่าง ๆ ว่าสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามได้อย่างไร หากมีสหสัมพันธ์แบบจำลอง Fixed Effect Regression Model (FEM) จะมีความเหมาะสมมากกว่า เนื่องจาก แบบจำลอง Random Effect Regression Model (REM) จะมีลักษณะ Biased และ Inconsistent ในทางตรงกันข้าม หากตัวแปรดังกล่าวไม่มีสหสัมพันธ์ต่อกัน แบบจำลอง Random Effect Regression Model (REM) โดยมีสมมติฐานดังนี้ (กิตติศักดิ์ เคลือบหิรัญ, 2559)

H_0 : Unobserved Effects (α_i) ไม่มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรอิสระ (RE)

H_1 : Unobserved Effects (α_i) มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรอิสระ (FE)

2.4 การวิเคราะห์ด้วยสมการถดถอยเชิงซ้อนหลายตัวแปร (Multiple Regression) ด้วยวิธี Panel Least Square Method (OLS) เป็นการวิเคราะห์หาขนาดของความสัมพันธ์ ทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับกลุ่มตัวแปรอิสระ โดยมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือทางสถิติของสมการถดถอย ดังนี้ สถิติทดสอบ T-test, R-Square (R^2) และ Adjusted R-Square

นอกจากนี้ในการประมาณค่าในแบบจำลองจำเป็นต้องมีตัวแปรควบคุมเพื่อให้แบบจำลองของการประมาณค่ามีความสมบูรณ์ ดังนี้

$$\text{แบบจำลอง } ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(\ln_LEV_{it}) + \beta_5(\ln_Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{it}$$

$$\text{แบบจำลอง } ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(\ln_LEV_{it}) + \beta_5(\ln_Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{it}$$

$$\text{แบบจำลอง } NPM_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(LEV_{it}) + \beta_5(Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{ti}$$

โดยตัวแปรที่มีรายละเอียดดังนี้

ROE_{it} = อัตราส่วนผลตอบแทนผู้ถือหุ้น สามารถคำนวณวัดผลตอบแทนต่อส่วนผู้ถือหุ้นที่เป็นของผู้ถือหุ้นปีที่ t หารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นของบริษัทรวมปีที่ t

ROA_{it} = อัตราส่วนกำไรต่อสินทรัพย์รวม สามารถคำนวณได้จากกำไรหลังภาษีปีที่ t หารด้วยสินทรัพย์รวมปีที่ t

NPM_{it} = อัตรากำไรสุทธิ สามารถคำนวณได้จากกำไรของกิจการหลังภาษีปีที่ t หารด้วยรายได้รวมปีที่ t

$\ln_CFO_{it}$ = เงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน ปีที่ t ให้อยู่ในรูปของ Logarithm

$\ln_CFI_{it}$ = เงินสดสุทธิจากกิจกรรมการลงทุน ปีที่ t ให้อยู่ในรูปของ Logarithm

$\ln_CFF_{it}$ = เงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ปีที่ t ให้อยู่ในรูปของ Logarithm

LEV_{it} = อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น สามารถคำนวณได้จากหนี้สินรวมปีที่ t หารด้วยส่วนผู้ถือหุ้นรวมปีที่ t

$Board_{it}$ = จำนวนคณะกรรมการ/ผู้บริหาร ปีที่ t

ผลการวิจัย

ผลการศึกษานี้วิเคราะห์จากชุดข้อมูลรายปี ประเภท Panel Data ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีกลุ่มตัวอย่างบริษัทที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกทั้งสิ้น 157 บริษัท อย่างไรก็ตามที่ใช้ในการศึกษาบางตัวแปร คำนวณจากการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลระหว่างปี ดังนั้นตัวแปรแต่ละตัวจึงมีข้อมูลจากภาคตัดขวาง (Cross-section) 65 บริษัท และอนุกรมเวลา (Time-series) 3 ปี รวมเป็นข้อมูล Unbalanced Panel ทั้งสิ้น 157 ข้อมูลต่อหนึ่งตัวแปร เนื่องจากบริษัทที่จดทะเบียนในปี พ.ศ. 2564 จะไม่มีข้อมูลในปี พ.ศ. 2563 การใช้ข้อมูลประเภท Unbalanced Panel อันมีโครงสร้างที่ประกอบด้วยข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-section) และข้อมูลอนุกรมเวลา (Time-series) ทำให้มีข้อมูลขนาดใหญ่ในการวิเคราะห์แบบจำลอง ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบในแง่ของระดับความอิสระ (Degree of Freedom) ที่สูงในการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้น มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

Variables	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
ROE (%)	157	12.83	12.85	-35.82	79.78
ROA (%)	157	9.89	9.42	-24.27	56.94
NPM (%)	157	11.19	13.15	-71.47	49.36
CFO (Million bath)	157	888,648.7	46,43,494	-14,674,893	24,070,829.95
CFI (Million bath)	157	-1,060,141	42,28,603	-30,995,314	5,753,080.38
CFF (Million bath)	157	511,851.8	3,975,866	-15,102,442.7	29,861,046.47
LEV (X)	157	0.84	0.81	0.06	4.97
Board (คน)	157	14.96	2.34	11	21

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา เป็นการทดสอบภาพรวมของข้อมูลจำนวน 157 ตัวอย่าง พบว่า อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น (ROE) มีค่าเฉลี่ย 12.83% ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 12.85% ค่าต่ำสุด -35.82 % และค่าสูงสุด 79.78 % อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) มีค่าเฉลี่ย 9.89% ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.42% ค่าต่ำสุด -24.27% และค่าสูงสุด 56.94% อัตรากำไรสุทธิ (NPM) มีค่าเฉลี่ย 11.19% ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 13.15% ค่าต่ำสุด -71.47% และค่าสูงสุด 49.36% กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) มีค่าเฉลี่ย 888,648.7 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 46,43,494 ล้านบาท ค่าต่ำสุด -14,674,893 ล้านบาท และค่าสูงสุด 24,070,829.95 ล้านบาท กระแสเงินสดจากการลงทุน (CFI) มีค่าเฉลี่ย -1,060,141 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 42,28,603 ค่าต่ำสุด -30,995,314 ล้านบาท และค่าสูงสุด 5,753,080.38 ล้านบาท กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน (CFF) มีค่าเฉลี่ย 511,851.8 ล้านบาท ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3,975,866 ล้านบาท ค่าต่ำสุด -15,102,442.7 ล้านบาท และค่าสูงสุด 29,861,046.47 ล้านบาท อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (LEV) มีค่าเฉลี่ย 0.84 เท่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 เท่า ค่าต่ำสุด 0.06 เท่า และค่าสูงสุด 4.97 เท่า และจำนวนคณะกรรมการ/ผู้บริหาร (Board) มีค่าเฉลี่ย 14.96 คน ประมาณ 15 คน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.34 คน ประมาณ 3 คน ค่าต่ำสุด 11 คน และค่าสูงสุด 21 คน

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน (Multicollinearity)

Variables	ln_CFO	ln_CFI	ln_CFF	LEV	Board	Tolerance	VIF
ln_CFO	1					0.967	1.03
ln_CFI	-0.0465	1				0.972	1.03
ln_CFF	-0.0979	0.0201	1			0.984	1.02
LEV	-0.1261	-0.0172	0.0471	1		0.869	1.15
Board	0.0495	-0.1198	-0.1143	0.3247*	1	0.860	1.16

หมายเหตุ: ln คือ ลอการิทึมธรรมชาติ (natural logarithm) ใช้ในการปรับเปลี่ยนหน่วยของตัวแปรที่มีค่า มาก ๆ โดยในที่นี้ เปลี่ยนจาก ล้านบาท เป็น %

***, **, * แสดงนัยสำคัญที่ 1% 5% และ 10% ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปรอิสระ พบว่า ตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร ประกอบด้วย กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (CFO) กระแสเงินสดจากการลงทุน (CFI) กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน (CFF) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (LEV) และจำนวนคณะกรรมการ/ผู้บริหาร (Board) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง -0.1261 ถึง 0.3247 ซึ่งไม่เกิน ± 0.75 (Hair et al. 2010) และค่า Tolerance มีค่าระหว่าง 0.860 ถึง 0.984 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.1 และค่า VIF (Variance Inflation Factor) มีค่าระหว่าง 1.02 ถึง 1.16 ซึ่งไม่เกิน 10 แสดงว่าไม่เกิดปัญหาตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูง (Multicollinearity)

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบ Correlated Random Effects - Hausman Test

Hausman Test			
แบบจำลอง	$ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(LEV_{it}) + \beta_5(Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{ti}$		
Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Probability
Cross-section random	34.50	5	0.0000***
แบบจำลอง	$ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(LEV_{it}) + \beta_5(Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{ti}$		
Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Probability
Cross-section random	21.72	5	0.0006***

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบ Correlated Random Effects - Hausman Test (ต่อ)

Hausman Test			
แบบจำลอง $NPM_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(LEV_{it}) + \beta_5(Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{ti}$			
Test Summary	Chi-Sq. Statistic	Chi-Sq. d.f.	Probability
Cross-section random	13.89	5	0.0163**

***, **, * แสดงนัยสำคัญที่ 1% 5% และ 10% ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการทดสอบแบบจำลองด้วยวิธี Correlated Random Effects - Hausman Test ทดสอบว่า ตัวแปรผลกระทบภายนอกที่ไม่สามารถสังเกตได้ (Unobserved Effect) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ หรือไม่ หากมีความสัมพันธ์ หรือมีความสัมพันธ์กับตัวแปรใดตัวแปรหนึ่งหรือมากกว่าในสมการ แบบจำลอง Fixed Effect Regression Model (FEM) จะมีความเหมาะสมกว่า ในทางตรงข้ามกัน หากตัวแปรดังกล่าวไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันหรือไม่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับตัวแปรใด ๆ ในทุกช่วงเวลา แบบจำลอง Random Effect Regression Model (REM) จะมีความเหมาะสมกว่า โดยมีสมมติฐาน ดังนี้

H_0 : Unobserved Effect ไม่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ (RE)

H_1 : Unobserved Effect มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระ (FE)

จากผลการทดสอบแบบจำลองด้วย Hausman Test ตามตารางที่ 4 พบว่า แบบจำลอง ROE และแบบจำลอง ROA ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 1% และแบบจำลอง NPM ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 5% ดังนั้น แบบจำลองความสามารถในการทำกำไรทั้ง 3 แบบจำลองควรทำการประมาณค่าแบบจำลองในรูปแบบของ Fixed Effect Regression Model (FEM) จึงมีความเหมาะสมมากที่สุด

ตารางที่ 5 ผลการประมาณค่าสมการถดถอยของแบบจำลองเชิงเส้น ROE ด้วยวิธี Fixed - effect Panel OLS

	Coefficients	Std. Error	t-statistic	Prop.
ln_CFO	-0.00524	0.262695	-0.02	0.984
ln_CFI	0.102855	0.122685	0.84	0.405
ln_CFF	-1.50085	0.271696	-5.52	0.000***
LEV	-3.96945	5.622428	-0.71	0.483
Board	-2.35605	1.115289	-2.11	0.039**
Constant	74.41677	19.82438	3.75	0.000

R - squared = 0.7153 F-statistic = 12.87

Adjust R - squared = 0.4712 Prob. (F-statistic) = 0.0000***

หมายเหตุ: Unbalanced Panel Observation: 157 and Cross-section included: 65

แบบจำลอง: $ROE_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(LEV_{it}) + \beta_5(Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{ti}$

***, **, * แสดงนัยสำคัญที่ 1% 5% และ 10% ตามลำดับ

จากตารางที่ 5 พบว่า แบบจำลอง Fixed - effect Panel OLS มีความเหมาะสม ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 (Prob. = 0.0000) โดยในช่วงปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2565 เงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFF_{it}$) และจำนวนคณะกรรมการของบริษัท (Board) มีความสัมพันธ์อัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในทิศทางตรงข้ามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 5% ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาค่า R - squared จากแบบจำลอง Fixed - effect Panel OLS มีค่าเท่ากับ 0.7153 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถ

อธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ได้ร้อยละ 71.53 ส่วนที่เหลืออีก 28.47 สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอื่น

ตารางที่ 6 ผลการประมาณค่าสมการถดถอยของแบบจำลองเชิงเส้น ROA ด้วยวิธี Fixed - effect Panel OLS

	Coefficients	Std. Error	t-statistic	Prop.
ln_CFO	-0.04128	0.167257	-0.25	0.806
ln_CFI	0.044311	0.081734	0.54	0.590
ln_CFF	-1.36073	0.205176	-6.63	0.000***
LEV	-1.23577	2.781997	-0.44	0.658
Board	-1.30501	0.75153	-1.74	0.087*
Constant	52.73756	12.00174	4.39	0.000

R - squared = 0.7558 F-statistic = 31.97
 Adjust R - squared = 0.5465 Prob. (F-statistic) = 0.0000***

หมายเหตุ: Unbalanced Panel Observation: 157 and Cross-section included: 65

แบบจำลอง: $ROA_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(LEV_{it}) + \beta_5(Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{ti}$

***, **, * แสดงนัยสำคัญที่ 1% 5% และ 10% ตามลำดับ

จากตารางที่ 6 พบว่า แบบจำลอง Fixed - effect Panel OLS มีความเหมาะสม ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 (Prob. = 0.0000) โดยในช่วงปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2565 เงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFF_{it}$) และจำนวนคณะกรรมการของบริษัท (Board) มีความสัมพันธ์อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในทิศทางตรงข้ามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 10% ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณาค่า R - squared จากแบบจำลอง Fixed - effect Panel OLS มีค่าเท่ากับ 0.7558 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น ได้ร้อยละ 75.58 ส่วนที่เหลืออีก 24.42 สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอื่น

ตารางที่ 7 ผลการประมาณค่าสมการถดถอยของแบบจำลองเชิงเส้น NPM ด้วยวิธี Fixed - effect Panel OLS

	Coefficients	Std. Error	t-statistic	Prop.
ln_CFO	-0.03001	0.12976	-0.23	0.818
ln_CFI	-0.03901	0.077658	-0.50	0.617
ln_CFF	-1.36938	0.167079	-8.20	0.000***
LEV	-3.31664	3.574215	-0.93	0.357
Board	-1.44882	0.58834	-2.46	0.016**
Constant	59.32545	9.881793	6.00	0.000

R - squared = 0.7621 F-statistic = 32.98
 Adjust R - squared = 0.5581 Prob. (F-statistic) = 0.0000***

หมายเหตุ: Unbalanced Panel Observation: 157 and Cross-section included: 65

แบบจำลอง: $NPM_{it} = \beta_0 + \beta_1(\ln_CFO_{it}) + \beta_2(\ln_CFI_{it}) + \beta_3(\ln_CFF_{it}) + \beta_4(LEV_{it}) + \beta_5(Board_{it}) + \alpha_i + \delta_t + \mu_{ti}$

***, **, * แสดงนัยสำคัญที่ 1% 5% และ 10% ตามลำดับ

จากตารางที่ 7 พบว่า แบบจำลอง Fixed - effect Panel OLS มีความเหมาะสม ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตรากำไรสุทธิ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 (Prob. = 0.0000) โดยในช่วงปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2565 เงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFF_{it}$) และจำนวน

คณะกรรมการของบริษัท (Board) มีความสัมพันธ์อัตรากำไรสุทธิ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในทิศทางตรงข้ามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 5% ตามลำดับ โดยเมื่อพิจารณา R^2 จากแบบจำลอง Fixed - effect Panel OLS มีค่าเท่ากับ 0.7558 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของอัตรากำไรสุทธิ ได้ร้อยละ 75.58 ส่วนที่เหลืออีก 24.42 สามารถอธิบายได้ด้วยตัวแปรอื่น

อภิปรายผล

การศึกษาอิทธิพลของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โดยทำการรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ พ.ศ. 2563- 2565 เป็นระยะเวลา 3 ปี ตัวแปรแต่ละตัวจึงมีข้อมูลจากภาคตัดขวาง (Cross-section) 65 บริษัท และอนุกรมเวลา (Time-series) 3 ปี รวมเป็นข้อมูล Unbalanced Pane ทั้งสิ้น 157 ข้อมูลต่อหนึ่งตัวแปร ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการศึกษาพบว่า วิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองที่เหมาะสม คือ การใช้วิธีการ Fixed-effect Panel OLS แบบจำลองอัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 มีความเหมาะสม (Prob. = 0.0000) โดยเงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFFi,t$) และจำนวนคณะกรรมการของบริษัท (Board) มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในทิศทางตรงข้ามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 5% ตามลำดับ, แบบจำลองอัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วงสถานการณ์โควิด 19 มีความเหมาะสม (Prob. = 0.0000) โดยเงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFFi,t$) และจำนวนคณะกรรมการของบริษัท (Board) มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในทิศทางตรงข้ามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 10% ตามลำดับ และแบบจำลองอัตรากำไรสุทธิ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วงสถานการณ์โควิด 19 มีความเหมาะสม (Prob. = 0.0000) โดยเงินสดสุทธิจากกิจกรรมจัดหาเงิน ($\ln_CFFi,t$) และจำนวนคณะกรรมการของบริษัท (Board) มีอิทธิพลต่ออัตรากำไรสุทธิ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในทิศทางตรงข้ามกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% และ 5% ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ นกสินธุ์ สานติวัตร ที่สรุปว่า การลงทุนที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้กำไรในอนาคตเติบโตเพิ่มขึ้นได้ และกระแสเงินสดสุทธิจากการออกหุ้นทุนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานความสามารถในการทำกำไรและมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดในอนาคต โดยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงกันข้าม จากงบการเงินสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์งบการเงินเพื่อทำให้การตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจเป็นไปอย่างหลักเกณฑ์ (นกสินธุ์ สานติวัตร , 2564) และนภดล ร่มโพธิ์ ที่สรุปว่าระดับความสำเร็จของระบบการปฏิบัติงานขององค์กรมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับตัววัดผลทางการเงินด้านการดำเนินงานองค์กรเท่านั้น และไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญระหว่างตัววัดผลทางการเงินในมุมมองของตลาดอื่นเนื่องมาจากว่าระบบการวัดผลการปฏิบัติงานขององค์กรเกี่ยวข้องกับผลประกอบการด้านการดำเนินงานมากกว่าในมุมมองของตลาดที่อาจมีปัจจัยภายนอกอื่นที่ไม่อาจควบคุมได้และส่งผลกระทบต่อตัววัดผลทางการเงินที่อยู่นอกเหนือจากการควบคุมของผู้บริหาร (นภดล ร่มโพธิ์, 2553) สอดคล้องกับ Luu, T. V. et al. แสดงให้เห็นว่า งบกระแสเงินสดในด้านกิจกรรมการจัดหาเงินทุน (CFF) มีอิทธิพลจากการบริหารงานคณะกรรมการของบริษัท (Board) ซึ่งมีนโยบายในการดำเนินกิจการ ณ ช่วงเวลานั้นที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนผู้ถือหุ้น(ROE),อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ (ROA) และอัตรากำไรสุทธิของกิจการ (NPM) (Luu, T. V. et al., 2008)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยอิทธิพลของกระแสเงินสดที่มีผลต่อความสามารถในการทำกำไรของกิจการ โดยผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า กระบวนการและพฤติกรรมของกำไรของกิจการเกิดจากปัจจัยใดบ้างและควรศึกษาปัจจัยใดก่อนการลงทุน จากการศึกษาวิจัยนี้ในบริบทของการตัดสินใจลงทุนคือ ผู้บริหารไม่ควรให้ความสำคัญกับการปรับเปลี่ยนการทำกำไรหรือบริหารงาน เพียงเพื่อใช้เป็นเครื่องมือทางการเงินเพื่อสะท้อนมุมมองของฝ่ายบริหารต่อทิศทางผลประกอบการในอนาคตของกิจการ ในขณะเดียวกัน ผู้ถือหุ้นและนักลงทุนที่ติดตามข้อมูลจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายต่าง ๆ ของกิจการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ทิศทางกำไรในอนาคตของกิจการควรดำเนินการด้วยความระมัดระวัง และควรทำความเข้าใจในหลักการของประสิทธิภาพตลาดหลักทรัพย์ว่า การเปลี่ยนแปลงของข้อมูลข่าวสารที่เผยแพร่สู่สาธารณะ จะสะท้อนอยู่ในรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงของราคาในทิศทางต่าง ๆ ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย ข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้แบ่งข้อมูลจากการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มดังนี้ 1) นักลงทุนหรือผู้ที่สนใจในการศึกษาข้อมูลหรือนักศึกษาสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการประเมินความเสี่ยงการตัดสินใจในการลงทุนหรือศึกษากรณีศึกษาทางการลงทุน โดยสังเกตจากนโยบายการบริหารธุรกิจ และที่สำคัญทิศทางงบกระแสเงินสดในด้านต่าง ๆ 2) บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทยสามารถนำไปประกอบการพิจารณาใช้จัดการงบกระแสเงินสดให้มีความเหมาะสมกับผลประโยชน์ที่ได้รับ และงบประมาณในการบริหารจัดการกิจการ เช่น การแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารกิจการอย่างเหมาะสม เพื่อแสดงถึงความโปร่งใสและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่กลุ่มทุน 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการออกกฎระเบียบของ บริษัทจดทะเบียนในประเทศไทย เช่น สมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย นำไปพิจารณาใช้ประกอบการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายและระเบียบข้อบังคับให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับการกำกับดูแลทางการเงิน การรายงานงบการเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธิของผู้ถือหุ้น การเปิดเผยข้อมูลและความโปร่งใส และความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ในอนาคตอาจทำการศึกษาและเพิ่มตัวแปรอิสระที่เพิ่มการพยากรณ์ของแบบจำลองให้แม่นยำยิ่งขึ้น ทั้งปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น อัตราเงินเฟ้อ (Inflation Rate) ดัชนีผู้บริโภค (Consumer Price Index: CPI) และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) เป็นต้น อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios) เช่น อัตราส่วนราคาตลาดต่อกำไร (Price to Earnings Ratio: PE) และอัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin: NPM) เป็นต้น รวมทั้งต้นทุนธุรกรรมการซื้อขายหลักทรัพย์ (Transaction Cost) ตลอดจนขยายผลการศึกษาไปยังกลุ่มอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและตลาดหลักทรัพย์ในต่างประเทศ เพื่อให้กลุ่มทุนใช้เป็นข้อมูลประกอบสำหรับการลงทุนในการสร้างโอกาสและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตพงศ์ วัชรานุกุล และกนกอร แก้วประภา. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลองค์ประกอบกำไร และราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, 28(3), 230-249.
- กิตติศักดิ์ เคลือบหิรัญ. (2559). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ของธนาคารพาณิชย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ชลิต ทองดี และภูมิฐาน รังคกุลนุวัฒน์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างราคาหลักทรัพย์กับการขึ้นเครื่องหมายจ่ายเงินปันผล. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 14. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

- ชาลินี แสงสร้อย. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ. ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเงิน. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2566). ข้อมูลรายชื่อบริษัท/หลักทรัพย์. เรียกใช้เมื่อ 5 พฤษภาคม 2566 จาก <https://www.set.or.th/th/market/get-quote/stock/>
- _____. (2566). มูลค่าตามบัญชี. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤษภาคม 2566 จาก <https://member.set.or.th/set/education/glossary.do?contentId=64>
- ธนาคารกรุงศรีอยุธยา. (2566). บทวิเคราะห์ Research Intelligence ในหัวข้อ COVID-19 Impact on the Thai Economy and Vulnerability of Thai Firms. เรียกใช้เมื่อ 8 พฤษภาคม 2566 จาก <https://thaipublica.org/2020/04/krungsri-research-covid19-vulnerability-thai-firms/>
- นภดล ร่มโพธิ์. (2553). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จของระบบการวัดผลการปฏิบัติงานองค์กรกับความสำเร็จทางการเงิน. วารสารวิชาชีพบัญชี, 6(16), 43-50.
- นภสินธุ์ สานติวัตร. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจ่ายเงินปันผลและการเปลี่ยนแปลงของกำไรในอนาคต. วารสารจุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 43(3), 1-21.
- มนตรี พิริยะกุล. (2566). Panel data analysis. วารสารรามคำแหง มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 30(2), 41-54.
- วรศักดิ์ ทุมมานนท์. (2560). มิติใหม่ของการเงินและการวิเคราะห์. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ธรรมนิติเพรส.
- อภิญา สันจัญญศักดิ์. (2550). ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรสุทธิ, กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน, สินทรัพย์สุทธิกับกำไรในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. ใน สารนิพนธ์บัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- Bhattacharya, S. (1979). Imperfect Information, Dividend Policy, and "The Bird in the Hand" Fallacy. The Bell Journal of Economics, 10(1), 259-270.
- Hair, J. F. et al. (2010). Multivariate Data Analysis. (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- James, G. et al. (2017). An Introduction to Statistical Learning: With Applications in R. (Spring Texts in Atatistics). (7th Ed.). New York: Springer.
- Lintner, J. (1956). Distribution of Incomes of Corporations Among Dividends, Retained Earnings, and Taxes. The American Economic Review, 46(2), 97-113.
- Loughran, T. & Ritter, J. R. (1997). The operating performance of firms conducting seasoned equity offerings. The journal of finance, 52(5), 1823-1850.
- Luu, T. V. et al. (2008). Performance measurement of construction firms in developing countries. Construction management and economics, 26(4), 373-386.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงาน ของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี*

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT AFFECTING THE PERFORMANCE OF TEACHERS IN PRIVATE COLLEGES IN NONTHABURI PROVINCE

อติพงษ์ เพชรสุทธิ์

Athipong Phetsute

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี ปทุมธานี ประเทศไทย

Graduate school, Pathumthani University, Pathum Thani, Thailand

Corresponding author E-mail: atipong_ru@yahoo.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิ และรายได้ต่อเดือนที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามนำไปเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์ประจำคณะของวิทยาลัยเอกชนต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในเขตนนทบุรี จำนวน 212 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่า t-test และ การวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว One Way Analysis of Variance (F-test), วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีเพศ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิ และรายได้ต่อเดือนต่างกันมีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนได้ประมาณร้อยละ 70.50 (Adjust R² = .705) ที่เหลืออีกร้อยละ 29.50 เป็นผลจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา ซึ่งนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้ สมการพยากรณ์การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี เท่ากับ .299 ในกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ (X₄)

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์, ความสัมพันธ์, อาจารย์วิทยาลัยเอกชน

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the demographic profiles consisting of sex, age, teaching experience, educational level, and income per month, which affected the performance of lecturers in private colleges in Human Resource Development Affecting The Performance of Teachers in Private Colleges in Nonthaburi Province; 2) to study the relationship between the factors of the human resource development activities and the performance result

* Received 7 August 2023; Revised 25 August 2023; Accepted 28 August 2023

of lecturers in private colleges in Nonthaburi Province. The researcher applied the quantitative research method in conducting this study, and collected the primary data with the questionnaire from 212 samples who are lecturers in private colleges in Nonthaburi Province. The statistics used in this study are Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, One Way Analysis of Variance (F-test), Pearson Correlation, and Stepwise Multiple Regression. The research results was found that lecturers with different sex, teaching experience, educational level, and income per month have the same performance, while lecturers with different age have different performance with the statistical significance at .05 level. The research results was found that the factors of human resource development activities affect the performance of lecturers in private colleges in Nonthaburi Province with the statistical significance at .01 level. The factors of human resource development activities can describe the variance of the performance of lecturers in private colleges at 70.50% (Adjust R² = .705), and the rest 29.50% is the results of other factors which are not taken into consideration in this study. The equation forecasting the performance of lecturers in private colleges in Nonthaburi Province is = .299 in the occupation development activity (X₄).

Keywords: Human Resource Development, Affecting, Teachers in Private Colleges

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์การแข่งขันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว นับว่าเป็นความท้าทายขององค์กรที่จะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความคาดหวัง ความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนแปลงไป ลูกค้ามีความคาดหวังต่อสินค้าและบริการที่จะตัดสินใจซื้อ ดังนั้นองค์กรต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถให้กับองค์กร สร้างนวัตกรรมและการสร้างแรงจูงใจ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร เก็บรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อทำให้เกิดความมั่นใจในการรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว (Ulrich, D., 1997) ซึ่งบุคลากรเป็นทรัพยากรที่สำคัญสำหรับองค์กร ความสำเร็จขององค์กรสามารถเกิดได้จากการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องการใช้ความรู้ความสามารถของตัวบุคลากรในการสร้างคุณค่าผลงานและการบริการนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ซึ่งองค์กรนั้นมีปัญหาเรื่องผลการปฏิบัติงานที่เกิดจากการไม่สามารถปรับตัว เพื่อรับมือกับสถานการณ์กระแสโลกาภิวัตน์และการแข่งขันเสรีได้อย่างทันท่วงที จึงทำให้เกิดปัญหาการขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทำให้ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์เนื่องจากองค์กรยังมีปัจจัยในองค์กรที่ยังจับต้องไม่ได้ อาทิ เช่นกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นทุนของแต่ละองค์กรไม่สามารถลอกเลียนแบบกันได้ ซึ่งอาจส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร และความสามารถขององค์กร (Barney, J. B., 1996) การแข่งขัน ด้านบุคลากรของสถาบันการศึกษา ทั้งในระดับประเทศและระดับโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การที่องค์กรหรือสถาบันต่าง ๆ จะได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น การศึกษาเป็นสิ่งที่ยังเริ่มต้นจากการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งนักเรียนจะต้องได้รับการศึกษาในหลักสูตรที่เหมาะสมทันกระแสโลกหลังจากนั้นก็เข้าสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษาตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะนั้นเป็นนโยบายที่หน่วยงานราชการและเอกชนให้ความสนใจและมีอิทธิพลต่อนโยบายการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันนี้ ซึ่งภาพรวมของขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะนั้นจะเริ่มต้นจากการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่แบ่งแยกเป็นขั้นตอนและประเมินผลสมรรถนะการเรียนรู้ในแต่ละด้านตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (อภิภา ปรัชญพฤทธิ์,

2554) ประกอบกับปัจจุบันความท้าทายของหน่วยงานหรือองค์กรที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ โครงสร้างค่าธรรมเนียมภาษี ความคาดหวัง ความต้องการจากประชาชน ดังนั้นหน่วยงานต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถให้กับหน่วยงาน การสร้างแรงจูงใจ พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร เก็บรักษาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการรองรับการเปลี่ยนแปลงในระยะยาว (Ulrich, D., 2005) องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วัฒนธรรม หน่วยงาน ภาวะผู้นำ กิจกรรมการพัฒนาหน่วยงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่แต่ละหน่วยงานนั้นไม่สามารถจะลอกเลียนแบบกัน หรือทำตามกันได้ แต่อาจส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และความสามารถของหน่วยงานและบุคลากร (Barney, J. B., 1986) ดังนั้น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงนับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดขององค์กรต่าง ๆ รวมถึงสถาบันการศึกษาด้วย เพราะทรัพยากรมนุษย์นั้นเป็นกำไรไม่ใช่ต้นทุนขององค์กร ยิ่งใช้อย่างไรให้มีมูลค่ามากยิ่งขึ้นไป

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการอุดมศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายและมาตรฐานการอุดมศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการอุดมศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการตามแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติและพันธะสัญญาที่เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศ พร้อมทั้งวิเคราะห์หลักเกณฑ์และแนวทางการสนับสนุนทรัพยากร จัดตั้งสรรหางบประมาณอุดหนุนสถาบันอุดมศึกษา และวิทยาลัยชุมชนตามหลักเกณฑ์และแนวทางที่กำหนดตลอดจนเสนอแนะการจัดตั้งยุบรวมปรับปรุงและยกเลิกสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยชุมชน นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษายังมีหน้าที่ประสานและส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และศักยภาพนักศึกษา รวมทั้งพัฒนาระบบและดำเนินการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการอุดมศึกษา และการรวบรวมข้อมูลจัดทำสารสนเทศด้านการอุดมศึกษา และดำเนินงานฝ่ายเลขานุการของสำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษาและคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนการปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษามีสถานภาพเป็นนิติบุคคล แบ่งส่วนราชการตามกฎหมายกระทรวงโดยแบ่งโครงสร้างการบริหารงานออกเป็น 12 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักอำนวยการ สำนักส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะบุคลากร สำนักประสานและส่งเสริมกิจการอุดมศึกษา สำนักนโยบายและแผนการอุดมศึกษา สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษา ต่างประเทศ สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักบริหารงานวิทยาลัยชุมชน สำนักนิติกรสำนักติดตามและประเมินผลอุดมศึกษา กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร หน่วยงานตรวจสอบภายใน และมีสถาบันอุดมศึกษาในสังกัด จำนวน 166 แห่งทั่วประเทศ ได้แก่ สถาบันอุดมศึกษาในสังกัด หรือในกำกับของรัฐ 78 แห่ง สถาบันอุดมศึกษาเอกชน 69 แห่ง วิทยาลัยชุมชน 19 แห่ง (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2557) ในอดีตมหาวิทยาลัยของรัฐบาลมีเพียงไม่กี่แห่ง ทำให้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ เพราะจำนวนนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในแต่ละปีมีจำนวนมากกว่าที่นั่งในมหาวิทยาลัยของรัฐ และการที่รัฐบาลจัดตั้งมหาวิทยาลัยของรัฐเพิ่มมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการเหล่านั้นก็จำเป็นต้องใช้งบประมาณมหาศาลฉะนั้นแทนที่รัฐบาลจะต้องจัดสรรเม็ดเงินจำนวนมากเพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพิ่ม จึงมีนโยบายให้ภาคเอกชนดำเนินการลงทุนจัดตั้งมหาวิทยาลัยเอกชนเพื่อรองรับความต้องการของผู้ที่อยากจะเข้าเรียนระดับอุดมศึกษาแต่เมื่อภาคเอกชนเข้ามาลงทุนจัดตั้งสถาบันอุดมศึกษามากขึ้นในส่วนของมหาวิทยาลัยของรัฐก็กลับเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยรัฐที่จัดตั้งขึ้นมาใหม่ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาลหรือสถาบันอุดมศึกษาอีกมากมายที่ถูกยกฐานะขึ้นมาเป็นมหาวิทยาลัยเช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 40 แห่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง (มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2556) ยังไม่นับรวมวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยรัฐบาลหลาย ๆ แห่ง ที่ถูกยกฐานะเป็นมหาวิทยาลัยอย่างเต็มตัวทำให้จากเดิมที่มีที่นั่ง

ในมหาวิทยาลัยของรัฐที่น้อย และไม่เพียงพอต่อความต้องการกลับกลายเป็นจำนวนที่นิ่งมีมากเกินไปความต้องการของผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จนทำให้มหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนเปิดศึกแย่งชิงนักศึกษากันอย่างดุเดือด ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลหรือเอกชนต่างฝ่ายต่างจัดสารพัดกลยุทธ์ออกมาต่อสู้กันเพื่อดึงนักศึกษาให้เข้ามาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาของตนเองให้มากที่สุด

ภารกิจของอุดมศึกษา คือ การมีบทบาทในการแก้ปัญหาของประเทศ ภูมิภาคและของโลก ตลอดจนท้องถิ่น ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังนั้นการอุดมศึกษาจึงเป็นการกำหนดขอบเขตและหน้าที่ที่สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการไม่ว่าจะเป็นด้านการค้นคว้า และวิจัยคือสร้างความรู้ใหม่ การถ่ายทอด และวิเคราะห์ ด้านการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาสังคมคือการผลิตบัณฑิตที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรม ด้านการธำรงรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรม จากการเปรียบเทียบการปฏิรูปการศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา พบว่า การปฏิรูปการอุดมศึกษาไทยในอาเซียนมีแนวโน้มสอดคล้องกันดังนี้ 1) การกระจายโอกาสทางการศึกษา 2) การเน้นคุณภาพทางการศึกษาทั้งในแง่ของการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนสู่ระดับสากล การพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยและการขยายการศึกษาเฉพาะทาง 3) การเปิดเสรีทางการศึกษาตลอดจนการเพิ่มมูลค่าทางการศึกษาในการนำรายได้เข้าประเทศจากการเปิดหลักสูตรนานาชาติขึ้น และการสงวนเงินตราในการเรียนต่อต่างประเทศ นอกจากนี้ในด้านยุทธศาสตร์ทุกประเทศสมาชิกอาเซียนยังมีจุดร่วมในแนวทางดำเนินการที่เป็นจุดเด่นร่วมกัน คือ Education for All , Community Based Education/ICT การศึกษาเอกชนในการกำกับควบคุมของรัฐและการศึกษานานาชาติ ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่าประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน หรือประเทศต่าง ๆ ใน ทวีปเอเชียต่างมีการตื่นตัวที่จะปฏิรูปการศึกษาโดยให้ความสำคัญกับการอุดมศึกษานานาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงการศึกษา, 2559)

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 เมื่อถึงเวลานั้นการแข่งขันในด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม รวมถึงการศึกษา ก็จะมีรุนแรงมากยิ่งขึ้น และไม่ใช่ว่าการแข่งขันระหว่างมหาวิทยาลัยภายในประเทศด้วยกันแล้ว แต่จะเป็นการแข่งขันกันระหว่างมหาวิทยาลัยในกลุ่มประเทศอาเซียน เพราะฉะนั้น หากมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐและเอกชนไม่รีบปรับตัว เร่งสร้างคุณภาพ มาตรฐานด้านการเรียนการสอน และผลิตบัณฑิตให้เป็นที่ยอมรับทั้งในและต่างประเทศแล้ว ก็อย่าหวังว่าจะได้นักศึกษาเข้าเรียนตามเป้าเลยท้ายสุดมหาวิทยาลัยทั้งของรัฐบาลและเอกชนที่ไม่มีคุณภาพเหล่านั้นก็จะค่อย ๆ ล้มหายตายจากไป สำหรับมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดใหญ่ยังไม่น่าเป็นห่วงเท่าไร เพราะจัดตั้งมานานหลายสิบปีแล้ว และมีการบริหารจัดการที่ดี มีคุณภาพการเรียนการสอนที่ใกล้เคียงกับมหาวิทยาลัยของรัฐบาล แต่ที่น่าเป็นห่วงก็คือ มหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เพิ่งเกิดขึ้นใหม่ เป็นสิ่งสำคัญสำหรับวิทยาลัยเอกชนในการปรับปรุงบริการการจัดการภายในและปรับคุณภาพการเรียนการสอน การมีอาจารย์ที่มีความรู้และความสามารถพร้อมคุณสมบัติที่จำเป็นถือเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จและเป้าหมายของวิทยาลัยเอกชน การสร้างบุคลากรที่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมการแข่งขันในสังคมบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน นอกจากนี้ วิทยาลัยเอกชนยังจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม และสุขภาพจิตในบุคลากรของตน การสร้างความมั่นใจและศักยภาพในการทำงานจะสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในระยะยาว สิ่งสำคัญคือต้องระบุความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ และใช้ข้อมูลเพื่อจัดระเบียบและส่งเสริมกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งนี้ จุดมุ่งเน้นเฉพาะเจาะจงในวิทยาลัยเอกชนในพื้นที่นันทบุรีสำหรับการศึกษานี้คือ สมเหตุสมผลเพราะนันทบุรีเป็นศูนย์กลางของสถาบันการศึกษาและวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในบริเวณนี้และบริเวณใกล้เคียง การปรับเปลี่ยนนี้ช่วยให้กระบวนการวิจัยมีความเข้มข้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น จากปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของ

อาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี โดยได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ กับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและตรวจสอบความพร้อมของบรรดาอาจารย์ในคณะต่าง ๆ เพื่อการแข่งขันกับมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดใหญ่ ตลอดจนการศึกษาข้าม พรหมแดนจากการเปิดเสรีทางการศึกษาของประเทศสมาชิกในอาเซียน ทั้ง 10 ประเทศ รวมทั้งนำผลการวิจัยไปใช้ในการปรับปรุงในการดำเนินงานของหน่วยงานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ คุณวุฒิ ประสบการณ์ในการสอน และรายได้ต่อเดือน ที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัยโดย มีรายละเอียดขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อาจารย์ประจำวิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี จำนวน 4 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ วิทยาลัยเทคโนโลยีพงษ์สวัสดิ์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ และวิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจนนทบุรี จำนวน 450 คน

กลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, T, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ +5% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 212 คน การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบคำนึงถึงความน่าจะเป็น (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling without Replacement) โดยแบ่งตามวิทยาลัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนบุคลากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามวิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

ชื่อวิทยาลัย	จำนวนบุคลากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง
วิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์	109	40
วิทยาลัยเทคโนโลยีพงษ์สวัสดิ์	111	70
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ	40	15
วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจนนทบุรี	190	75
รวม	450	212

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามตามคุณลักษณะกรอบแนวคิดปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเครื่องมือในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง

2.1 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 2.1.1) ศึกษาถึงทฤษฎี บทความ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นำมาสังเคราะห์ออกมา 2.1.2) กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม 2.1.3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถามฉบับร่างและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาปรับปรุงแก้ไข 2.1.4) ปรับปรุงเอกสารตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.2 การหาคุณภาพเครื่องมือ 2.2.1) สร้างข้อคำถามในตัวแปรแต่ละด้านแล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาไปหาอาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความเหมาะสมการใช้ภาษาและรูปแบบการพิมพ์ 2.2.2) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา 2.2.3) นำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความครอบคลุม โครงสร้างเนื้อหา ความเหมาะสมเกี่ยวกับปริมาณข้อคำถาม ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปร (Item Objective Congruence: IOC) 2.2.4) นำผลการตัดสินของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณ ข้อดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปร (Item Objective Congruence: IOC) แล้วเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 เพื่อนำไปเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม ข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 2.2.5) นำข้อคำถามที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผลการทดสอบได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.875 2.2.6) การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ โดยกรรมการผู้ควบคุมแล้วนำแบบสอบถามนี้ ไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 แล้วนำมาคำนวณโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามได้ค่าความเชื่อมั่นรายละเอียดปรากฏผลการทดสอบดังนี้ 2.2.6.1) ค่าความเชื่อมั่นของผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนเท่ากับ 0.864 2.2.6.2) ค่าความเชื่อมั่นของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เท่ากับ 0.817 จำแนกได้ดังนี้ (1) กิจกรรมการฝึกอบรม (X_1) เท่ากับ 0.731 (2) กิจกรรมการศึกษาของบุคลากร (X_2) เท่ากับ 0.839 (3) กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร (X_3) เท่ากับ 0.738 (4) กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ (X_4) เท่ากับ 0.787 (5) กิจกรรมการพัฒนาหน่วยงาน (X_5) เท่ากับ 0.896 (6) กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน (X_6) เท่ากับ 0.801 และ (7) กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร (X_7) เท่ากับ 0.788

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นอาจารย์วิทยาลัยเอกชน ที่กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างไว้แล้ว จำนวน 212 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 3.1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงหน่วยงาน เพื่อขอความช่วยเหลือและความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 3.2) ติดต่อกับทางหน่วยงานที่เป็นต้นสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3.3) นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำไปมอบให้หน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ใช้เวลาในการติดตามด้วยตนเองเป็นเวลา 3 เดือน จึงจะได้ข้อมูลกลับมา 3.4) ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาว่าครบถ้วนตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ ในส่วนที่ยังได้ไม่ครบผู้วิจัย ดำเนินการติดตามด้วยตนเองทางโทรศัพท์ และเดินทางไปรับกลับคืนมาอีกครั้งจนครบตามจำนวน 3.5) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล ผลการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบตาม จำนวน 212 ฉบับ ตรวจสอบและคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ ได้แบบสอบถามครบตาม จำนวนทั้งสิ้น 212 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นทำการตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำแบบสอบถามที่เก็บมาได้ นำมาทำการวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และรายงานผลการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) คะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี และกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

4.2 สถิติอนุมาน (Inference Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติสหสัมพันธ์และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ใช้เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

สมมติฐานในการวิจัย

1. อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน
2. กิจกรรมการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี
3. กิจกรรมการศึกษาของบุคลากร มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี
4. กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี
5. กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี
6. กิจกรรมพัฒนาคณะหรือหน่วยงานที่สังกัด มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี
7. กิจกรรมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมในการทำงาน มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี
8. กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 212 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 และเป็นเพศชาย จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 41.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 49.00 รองลงมาได้แก่ อายุ 21-30 จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 27.40 และอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 23.60 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนเป็นเวลา 1-5 ปี จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 45.20 รองลงมา มีประสบการณ์ในการสอนเป็นเวลา 6-10 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 26.90 มีประสบการณ์ในการสอนเป็นเวลา 11-15 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.80 มีประสบการณ์ในการสอน เป็นเวลา 16-20 ปี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.00 และมีประสบการณ์ในการสอนเป็นเวลาน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 7.10 ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทหรือเทียบเท่า จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 59.90 รองลงมาได้แก่ระดับปริญญาเอก จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 34.00 และระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.10 ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 48.10 รองลงมาได้แก่ มีรายได้ต่อเดือน 30,001-40,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 20.30 มีรายได้ 10,000-20,000 บาท จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 18.40 และมีรายได้ 40,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 13.20 ตามลำดับ

การวิเคราะห์การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = .486) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปฏิบัติงานอย่างเต็มใจและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .688) และมีการปฏิบัติงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = .709) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขต
นนทบุรี (n = 212)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. มีการร่วมกันวางแผนและกำหนดเป้าหมายของงานที่ทำเพื่อผลสำเร็จของงาน	3.82	.681	มาก	21
2. ปฏิบัติงานโดยไม่ย่อท้อ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย	4.15	.665	มาก	12
3. มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน	4.30	.703	มากที่สุด	3
4. มีแผนการปฏิบัติงานที่เป็นระบบและชัดเจน	4.25	.749	มากที่สุด	6
5. ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงคุณภาพของงานเป็นหลัก	4.28	.757	มากที่สุด	5
6. ปฏิบัติงานอย่างเต็มใจและเห็นคุณค่าของงานที่ทำ	4.38	.688	มากที่สุด	1
7. มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้มีความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง	4.33	.717	มากที่สุด	2
8. มีการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อคิดในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ	3.94	.786	มาก	19
9. มีการสนับสนุนและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติงาน	3.99	.705	มาก	18
10. มีการปฏิบัติงานเป็นทีม	3.73	.709	มาก	22
11. ปฏิบัติงานด้วยความเป็นกันเองเปิดเผยและจริงใจ ต่อกัน	4.00	.767	มาก	17
12. มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน	4.08	.687	มาก	14
13. รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน	4.04	.701	มาก	15
14. ปฏิบัติงานตามระเบียบแบบแผนการทำงานแบบเก่าที่เคยปฏิบัติสืบต่อกันมา	3.87	.632	มาก	20
15. ปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา	4.16	.690	มาก	11
16. ปฏิบัติงานตามกฎระเบียบที่ตั้งไว้อย่างเคร่งครัด	4.19	.743	มาก	8
17. ปฏิบัติงานโดยยึดระบบอาวุโส	4.12	.779	มาก	13
18. ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายไว้เป็นอย่างดี	4.30	.716	มากที่สุด	4
19. ปฏิบัติงานโดยมุ่งแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วง	4.23	.759	มากที่สุด	7
20. ปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถตามแบบอย่างที่ดีที่สืบทอดกันมา	4.18	.695	มาก	9
21. ปฏิบัติงานอย่างตรงไปตรงมา ทั้งต่อหน้าและลับหลัง	4.17	.713	มาก	10
22. ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายควบคู่กับการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชุมชนและสังคม	4.00	.671	มาก	16
โดยรวมเฉลี่ย	4.11	.486	มาก	

การวิเคราะห์กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

กิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ตอบแบบสอบถามมีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.67, S.D. = .358) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = .522) และ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.56, S.D. = .519) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยรวมและ
จำแนกรายด้าน (n = 212)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
กิจกรรมการฝึกอบรม (X_1)	3.69	.445	มาก	3
กิจกรรมการศึกษาของบุคลากร (X_2)	3.57	.433	มาก	6
กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร (X_3)	3.61	.398	มาก	5
กิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ (X_4)	3.73	.475	มาก	2

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยรวมและจำแนกรายด้าน (ต่อ) (n = 212)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
กิจกรรมการพัฒนาคณะและหน่วยงาน (X ₅)	3.68	.446	มาก	4
กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (X ₆)	3.87	.522	มาก	1
กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร (X ₇)	3.56	.519	มาก	7
โดยรวมเฉลี่ย	3.67	.358	มาก	

1. ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิ และรายได้ต่อเดือน ที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรีจำแนกตามเพศ

รายการ	เพศ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Df	p
การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชน	ชาย	87	4.15	.462	1.033	210	.303
	หญิง	125	4.08	.502			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี จำแนกตามเพศ พบว่า อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีเพศต่างกัน มีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แสดงว่าเพศไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิ และรายได้ต่อเดือน

รายการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	p
การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชน จำแนกตามอายุ	ระหว่างกลุ่ม	1.607	2	.803	3.479*	.033
	ภายในกลุ่ม	48.275	209	.231		
	รวม	49.882	211			
การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชน จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน	ระหว่างกลุ่ม	1.375	4	.344	1.467	.213
	ภายในกลุ่ม	48.507	207	.234		
	รวม	49.882	211			
การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชน จำแนกตามคุณวุฒิ	ระหว่างกลุ่ม	.264	2	.132	.555	.575
	ภายในกลุ่ม	49.618	209	.237		
	รวม	49.882	211			
การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	.620	3	.207	.872	.456
	ภายในกลุ่ม	49.263	208	.237		
	รวม	49.882	211			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า

การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าอายุมีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แสดงว่าประสบการณ์ในการสอนไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี จำแนกตามคุณวุฒิ พบว่า อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีคุณวุฒิต่างกัน มีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แสดงว่าคุณวุฒิไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แสดงว่ารายได้ต่อเดือนไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของ อาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของ อาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี พบว่า กลุ่มของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันดังนี้

ตารางที่ 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	Y
X ₁	1	.595**	.527**	.623**	.622**	.422**	.509**	.684**
X ₂		1	.574**	.571**	.522**	.350**	.492**	.624**
X ₃			1	.645**	.617**	.448**	.516**	.648**
X ₄				1	.686**	.487**	.465**	.751**
X ₅					1	.523**	.498**	.697**
X ₆						1	.527**	.543**
X ₇							1	.439**
Y								1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

หมายเหตุ: X₁ แทน กิจกรรมการฝึกอบรม X₂ กิจกรรมการศึกษาของบุคลากร X₃ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร X₄ แทน กิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ X₅ แทน กิจกรรมการพัฒนาคณะและหน่วยงาน X₆ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม X₇ กิจกรรมการสร้าง ความสัมพันธ์ในองค์กร และ Y แทน การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชน

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มของตัวแปรมีความสัมพันธ์กันดังนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .350 ถึง .686 ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ภายในสูงที่สุดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ (X₄) กับกิจกรรมการพัฒนาคณะและ หน่วยงาน (X₅)

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของ อาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทุกค่า ซึ่งมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .439 ถึง .751 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนสูงที่สุดเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการ พัฒนาวิชาชีพ (X₄) กับการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชน (Y)

ตารางที่ 7 คำนวณหาความสำคัญของปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

ตัวแปร	การปฏิบัติงานของอาจารย์				p
	b	SE	β	t	
ค่าคงที่	.007	.194		.036	.971
กิจกรรมการฝึกอบรม (X_1)	.247	.060	.226	4.135	.000
กิจกรรมการศึกษาของบุคลากร (X_2)	.183	.058	.163	3.142	.002
กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร (X_3)	.167	.067	.137	2.496	.013
กิจกรรมการพัฒนาวชิชาชีพ (X_4)	.306	.061	.299	5.047	.000
กิจกรรมการพัฒนาคณะและหน่วยงาน (X_5)	.174	.064	.159	2.735	.007
กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (X_6)	.160	.044	.172	3.595	.000
กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร (X_7)	.127	.047	.136	2.724	.007
R2 =	.715			F =	72.944**
Adjust R2 =	.705	SE =	.264	p =	.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 7 พบว่า ตัวแปรปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($F = 72.944$, $p = .000$) โดยตัวแปรปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ตัวแปรกิจกรรมการฝึกอบรม กิจกรรมการศึกษาของบุคลากร กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร กิจกรรมการพัฒนาวชิชาชีพ กิจกรรมการพัฒนาคณะและหน่วยงาน กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และกิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร ซึ่งเมื่อนำมาสร้างสมการถดถอยเชิงเส้นในรูปแบบการวิเคราะห์ถดถอยแบบพหุคูณจะสามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนได้ประมาณร้อยละ 70.50 ($\text{Adjust } R^2 = .705$) ที่เหลืออีกร้อยละ 29.50 เป็นผลจากตัวแปรอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณา ซึ่งนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการได้ดังนี้

สมการพยากรณ์การปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี

$\hat{Y} = .299$ กิจกรรมการพัฒนาวชิชาชีพ (X_4) + $.226$ กิจกรรมการฝึกอบรม (X_1) + $.172$ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (X_6) + $.163$ กิจกรรมการศึกษาของบุคลากร (X_2) + $.159$ กิจกรรมการพัฒนาคณะและหน่วยงาน (X_5) + $.137$ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร (X_3) + $.136$ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร (X_7)

อภิปรายผล

1. ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิ และรายได้ต่อเดือน ที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี พบว่า การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีเพศต่างกัน ประสบการณ์ในการสอนต่างกัน คุณวุฒิต่างกัน และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน แสดงว่า เพศ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิ และรายได้ต่อเดือน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีอายุต่างกัน มีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าอายุมีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าอายุของอาจารย์ที่มีอายุน้อยกว่ามีผลการปฏิบัติงานที่ดีกว่าอาจารย์ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งอาจารย์ที่มีอายุมากกว่า มีการจัดการความคิด การแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งมีมุมมองในบริบทของงานที่หลากหลาย ซึ่งอาจมาจาก

ประสบการณ์การทำงานที่ได้เรียนรู้และสัมผัสด้วยตนเอง ต่างจากอาจารย์ที่มีอายุน้อยกว่า ในการทำงานปัจจุบัน อาจเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ๆ ตามที่ จันทรเพ็ญ มินคร ได้ศึกษาการพัฒนาทางด้านวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์ โดยภาพรวม ปัจจัยที่มีความเข้มข้นในการทำนายสูงสุดคือ การสนับสนุนส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย ส่วนปัจจัยที่ส่งผลตามมาก็คือ อายุงานและอายุ โดยทั้งสองปัจจัยนี้ เป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก ส่วนปัจจัยด้านประสบการณ์การสอน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลด้วยเช่นกันแต่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบ 3.1) ด้านงานสอน โดยปัจจัยที่มีความเข้มข้นในการทำนายสูงสุดคือ การสนับสนุนส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย ส่วนปัจจัยที่ส่งผลตามมาก็คือ การบริหารจัดการตนเองและอายุงาน โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก ส่วนปัจจัยด้านประสบการณ์การสอน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลด้วยเช่นกันแต่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบ 3.2) ด้านงานบริการวิชาการ โดยปัจจัยที่มีความเข้มข้นในการทำนายสูงสุดคือ การสนับสนุนส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย ส่วนปัจจัยที่ส่งผลตามมาก็คือ การบริหารจัดการตนเองและอายุงาน โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก ส่วนปัจจัยด้านประสบการณ์การสอน เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลด้วยเช่นกันแต่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบ 3.3) ด้านงานวิจัย ปัจจัยที่มีความเข้มข้นในการทำนายสูงสุดคือการสนับสนุนส่งเสริมจากมหาวิทยาลัย ส่วนปัจจัยที่ส่งผลตามมาก็คือ อายุ โดยเป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก (จันทรเพ็ญ มินคร, 2557) และ ญัฏฐวิวัฒน์ ภควันฉัตร และคณะ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กร ของพนักงานภาคเอกชน จังหวัดชลบุรี พบว่า พนักงานในองค์กรภาคเอกชน จังหวัดชลบุรี ที่มีปัจจัย ด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับรายได้เฉลี่ย/เดือนต่างกัน ทำให้ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรของพนักงานภาคเอกชน จังหวัดชลบุรี ต่างกัน และพนักงาน ในองค์กรภาคเอกชน จังหวัดชลบุรี ที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงานต่างกัน ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรของพนักงาน ภาคเอกชน จังหวัดชลบุรี ไม่ต่างกัน นอกจากนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านการศึกษาและด้านการพัฒนา ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในองค์กรของพนักงานภาคเอกชน จังหวัดชลบุรี (ญัฏฐวิวัฒน์ ภควันฉัตร และคณะ, 2565) นอกจากนี้ ศิริวดี วิวิธคุณากร ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ปัจจัยด้านความคาดหวังในอาชีพ มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา คือ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์กับสมรรถนะทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศิริวดี วิวิธคุณากร, 2564)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี องค์ประกอบของปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์ต่อผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบดังนี้ คือ $= .299 \text{ กิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพ } (X_4) + .226 \text{ กิจกรรมการฝึกอบรม } (X_1) + .172 \text{ กิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม } (X_6) + .163 \text{ กิจกรรมการศึกษาของบุคลากร } (X_2) + .159 \text{ กิจกรรมการพัฒนาคณะและหน่วยงาน } (X_5) + .137 \text{ กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร } (X_3) + .136 \text{ กิจกรรมการสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร } (X_7)$ โดยองค์ประกอบของปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์สามารถอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนได้ประมาณร้อยละ 70.50 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรองค์ประกอบกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรีในทิศทางเดียวกัน ลำดับแรก คือ กิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ โดยที่บุคลากรจะมีการวางแผนความก้าวหน้าในวิชาชีพ วางแผนทดแทนตำแหน่งงานที่ว่าง โดยได้รับคำแนะนำจากผู้บริหาร มีการมอบหมายงานที่ทำหายและงานอื่น ๆ นอกเหนือจากงานประจำ และมีการ

ประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเชื่อมโยงทักษะความสามารถกับตำแหน่งงานใหม่ และได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานเกี่ยวกับความก้าวหน้าในวิชาชีพ สอดคล้องกับแนวคิดของ Pace, R. W. et al. ที่กล่าวว่า การพัฒนาอาชีพเป็นการพัฒนาพนักงานหรือการเสริมสร้างให้บุคคลมีความสนใจ ความถนัดและค่านิยมของตนในการปฏิบัติงานให้สามารถก้าวไปสู่ตำแหน่งที่ก้าวหน้าต่อไปในอนาคต ตลอดจนการให้คำปรึกษาด้านอาชีพแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อการพัฒนาอาชีพในหน่วยงานและส่งผลให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประการที่สองคือ กิจกรรมการฝึกอบรม เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งเน้นงานในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทักษะ ตลอดจนความสามารถและพฤติกรรมในการทำงานโดยเป็นความพยายามในการวางแผนของหน่วยงานสำหรับช่วยให้บุคลากรได้รับความรู้ทักษะ ความสามารถและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานเมื่อบุคลากรได้รับการฝึกอบรมแล้วจะสามารถนำความรู้ทักษะและทัศนคติอันพึงประสงค์กระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น (Pace, R. W. et al., 1991) เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้และมุ่งหวังให้บุคลากรสามารถนำความรู้และทักษะ ความสามารถไปใช้ปฏิบัติงานได้ทันที หรือมีพฤติกรรมการทำงานเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของหน่วยงาน และการสนับสนุนจากผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของการฝึกอบรม ซึ่ง สุจิตรา ธนानันท์ เสนอว่า การศึกษา หมายถึง การส่งเสริมให้มีการดูงานหรือศึกษาต่อ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยเพิ่มคุณวุฒิของบุคลากรให้มีความรู้ที่ดีขึ้นหรือได้รับความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำมาใช้พัฒนาการทำงานให้ดีขึ้นต่อไป ลำดับที่ห้า คือ กิจกรรมการพัฒนาคณะ และหน่วยงานเป็นความพยายามในการวางแผนการจัดคณะและหน่วยงานและการจัดการจากผู้บริหารระดับสูงเพิ่มประสิทธิภาพและความเข้มแข็งของหน่วยงานผ่านเครื่องมือสอดแทรกที่มีการวางแผนในกระบวนการของหน่วยงาน โดยการใช้ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์ (สุจิตรา ธนานันท์, 2550) นอกจากนี้ ศิริวิดี วิวิธคุณากร ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมรรถนะทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างมีนัยสำคัญเรียงตามลำดับ ดังนี้ ปัจจัยด้านความคาดหวังในอาชีพ (X5) ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน (X11) ปัจจัยด้านการได้รับการพัฒนาความรู้ (X2) ปัจจัยด้านขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (X8) ปัจจัยด้านความมั่นคงในการทำงาน (X12) ปัจจัยด้านการรับรู้บทบาท (X1) ตัวแปรดังกล่าวสามารถอธิบายสมรรถนะทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ได้ร้อยละ 51.90 ($R^2 = .519$, $F = 66.180$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ศิริวิดี วิวิธคุณากร, 2564)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี ดำเนินการโดยใช้รูปแบบวิจัยเชิงประมาณ สรุปว่า อาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีเพศ ประสบการณ์ในการสอน คุณวุฒิ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอาจารย์วิทยาลัยเอกชนที่มีอายุต่างกันมีการปฏิบัติงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับผลการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในเขตนนทบุรี มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ทุกค่า โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนในด้านงบประมาณเพื่อให้มีทุนการศึกษาแก่อาจารย์ที่ต้องการจะศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้อาจารย์ที่ได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาต่อกลับมาทำงานให้กับวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น 2) ข้อเสนอแนะจากการทำวิจัย ผู้ปฏิบัติงานควรทุ่มเทในการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ทั้งในด้านการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้เกิดความรู้ความเข้าใจและใช้ในการถ่ายทอดแนะนำแก่อาจารย์ใหม่ควรพัฒนาการเรียนรู้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน รวมถึงต้องรู้จักการกำหนดทิศทางในการทำงานและวางแผนความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของตนเอง 3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 3.1) ในกระบวนการพัฒนานาทรัพยากรมนุษย์ การสร้างหลักสูตรให้มีสาระ ปลูกฝังสำนึก ความรับผิดชอบในอาชีพและเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมควรมีอย่างต่อเนื่อง 3.2) เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านกรอบเวลา

เงินทุน และบุคลากร ในการสนับสนุนช่วยเหลือการวิจัยจึงควรมีการวิจัยถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์วิทยาลัยเอกชนในต่างจังหวัด รวมถึงมหาวิทยาลัยเอกชนทั้งในเขตเทศบาลและต่างจังหวัดด้วย

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ มินคร. (2557). การพัฒนาทางด้านการวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มรัตนโกสินทร์. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยปทุมธานี, 6(3), 40-49.
- ณัฐวิวัฒน์ ภควันฉัตร และคณะ. (2565). การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในองค์กร ของพนักงานภาคเอกชน จังหวัดชลบุรี. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ , 8(2), 29-38.
- มูลนิธิโครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2556). สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 38 เรื่องที่ 3 การอุดมศึกษา ประเภทของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2565 จาก <https://www.saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=38&chap=3&page=t38-3-infodetail06.html>
- ศิริวิดี วิวิธคุณากร. (2564). ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ. ใน ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2557). ประวัติหน่วยงานด้านอุดมศึกษา. เรียกใช้เมื่อ 9 ธันวาคม 2565 จาก https://www.ops.go.th/th/content_page/item/1707-history-mua
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงการศึกษา. (2559). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2557/2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- สุจิตรา ธนารักษ์. (2550). การพัฒนาศักยภาพมนุษย์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อภิภา ปรัชญพฤทธิ. (2554). หลังสมัยนิยมและการอุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อินทภาษ.
- Barney, J. B. (1986). Organizational Culture: Can it be a Source of Sustained Competitive Advantage? Academy of Management Review, 11(3), 656-665.
- _____. (1996). The Resource-Based Theory of the Firm. Organization Science, 7(5), 469-469.
- Pace, R. W. et al. (1991). Human Resource Development: The field. Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice Hall.
- Ulrich, D. (1997). Human Resource Champions: The Next Agenda for Adding Value and Delivering Results. Boston: Harvard Business School Press.
- _____. (2005). The HR value proposition. Boston: Harvard Business School Press.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: Harper & Row.

แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว
วัฒนธรรมองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคม กับคุณลักษณะของผู้ประกอบการ
ในธุรกิจครอบครัวและผลการดำเนินงานธุรกิจ*

A MODEL OF THE RELATIONSHIP BETWEEN FAMILY BUSINESS GOVERNANCE,
ORGANIZATIONAL CULTURE, CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY, THE
CHARACTERISTICS OF FAMILY BUSINESS ENTREPRENEURS AND THE BUSINESS
PERFORMANCE

นุศรา ธนาคำรงค์ศักดิ์*, นนทิพันธุ์ ประยูรหงส์

Nussara Tanadumrongsak*, Nontipan Prayurhong

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate College of Management, Sripatum University, Bangkok, Thailand

Corresponding author E-mail: nussara@fpi.co.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานธุรกิจครอบครัวในทางตรง ตลอดจนศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของ การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคม และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผ่านคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวไปสู่ผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัว มีการออกแบบการวิจัยแบบผสมผสานด้วยวิธีเชิงอธิบาย (Explanatory Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 344 ตัวอย่าง ที่เป็นธุรกิจยานยนต์และชิ้นส่วนประกอบ ที่มีโครงสร้างการบริหารงานแบบธุรกิจครอบครัว มีทั้งธุรกิจขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ที่ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย โดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง ในการทดสอบสมมติฐาน โดยพบว่า การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร และความรับผิดชอบต่อสังคม มีผลต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว และมีผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานธุรกิจ ขณะที่การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร และความรับผิดชอบต่อสังคม มีผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานธุรกิจผ่านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวมีผลต่อผลการดำเนินงานธุรกิจ ทั้งนี้ควรมีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ประกอบการสำหรับธุรกิจครอบครัว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้น หล่อหลอมให้ผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบการบริหารธุรกิจครอบครัว มีวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของธุรกิจและครอบครัว ตลอดจนส่งเสริมให้พวกเขารับแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับความยั่งยืนของธุรกิจ เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือมิติการจัดการด้านความยั่งยืนที่สำคัญในอนาคต แต่ทั้งนี้คุณลักษณะผู้ประกอบการจะเป็นเช่นไร การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว ที่เปรียบเสมือนตัวบทกฎหมาย มีความสำคัญที่จะให้อำนาจผู้ประกอบการในการดำเนินการตามข้อตกลงของครอบครัว และส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจโดยตรง

คำสำคัญ: การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว, วัฒนธรรมองค์กร, ความรับผิดชอบต่อสังคม, คุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว, ผลการดำเนินงานธุรกิจ

Abstract

The objective of this research article is to study the influence of entrepreneurial characteristics of family business owners on the direct performance outcomes of family businesses, as well as to investigate the indirect effects of family business governance, organizational culture, social responsibility, and organizational culture that are transmitted through the entrepreneurial characteristics of family business owners to the business performance outcomes. The research is designed as a mixed-method explanatory research, collecting data from a sample group of 344 cases of automotive and component businesses with family business structures. The sample includes small, medium, and large businesses operating in Thailand. Structural equation analysis was employed to test the hypotheses. While the results of the hypothesis testing found that family business governance, organizational culture, and social responsibility have an impact on the entrepreneurial characteristics of family business owners and have indirect effects on business performance outcomes. Meanwhile, family business governance, organizational culture, and social responsibility have indirect effects on business performance outcomes through the entrepreneurial characteristics of business owners. Additionally, the entrepreneurial characteristics of family business owners have a direct impact on business performance outcomes. In this regard, the development of characteristics for family business entrepreneurs should be emphasized. It is of paramount importance to promote the cultivation of entrepreneurs who are responsible for managing family businesses, possessing a suitable culture that aligns with the goals, vision of the business, and the family. Additionally, it is important to encourage them to embrace new ideas about the sustainability of the business, such as social responsibility or important dimensions of future-oriented management. However, the nature of these entrepreneurial qualities will determine how the guidance and oversight of family businesses, akin to a legal framework, are crucial in granting entrepreneurs the authority to operate in accordance with the family's agreements, consequently influencing the direct outcomes of business operations.

Keywords: Family Business Governance, Organizational Culture, Corporate Social Responsibility, Entrepreneur, Family Businesses

บทนำ

ธุรกิจครอบครัว (Family Business) นับว่ามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจของประเทศไทย ปัจจุบันมีธุรกิจครอบครัวมากกว่า 75% ของธุรกิจทั่วโลก โดยธุรกิจครอบครัวที่จดทะเบียนเป็นบริษัทมหาชนจำนวน 3,568 แห่ง และมีมูลค่าสูงกว่า 50 ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ขณะที่ในประเทศไทยธุรกิจครอบครัวมีมูลค่ารวมประมาณ 28 ล้านล้านบาท จากธุรกิจรวม 39 ล้านล้านบาท หรือคิดเป็น 72% ของระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่าจากมูลค่าตลาด 39 ล้านล้านบาท มีเพียง 11 ล้านล้านบาทที่เกิดขึ้นจากรูปแบบธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจครอบครัว ขณะที่บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่เป็นธุรกิจครอบครัว หรือควบคุมกิจการโดยบุคคลในครอบครัว พบว่ามีมากถึง 50.4% (Forbes Thailand, 2019) ขณะที่ 49.6% เป็นธุรกิจที่ไม่ได้เกิดขึ้นจากระบบของธุรกิจครอบครัว

ทั้งนี้จากการศึกษาโครงสร้างการดำเนินธุรกิจสำหรับธุรกิจครอบครัวในประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัดในการขยายการเติบโตเนื่องจากความแตกต่างด้านโครงสร้างพื้นฐานของแต่ละครอบครัว ทำให้ไม่สามารถแยกการตัดสินใจหรือโครงสร้างทางธุรกิจออกจากกัน การตัดสินใจและสั่งการส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากบุคคลเดียวที่มีอำนาจมากที่สุด (บุญญภณ เทพประสิทธิ์, 2561) เป็นปัญหาทำให้ธุรกิจครอบครัวส่วนใหญ่จะล้มเหลวใน รุ่นที่ 3 เป็นต้นไป หากไม่ได้รับการออกแบบธุรกิจอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่า ธุรกิจครอบครัวจำเป็นที่จะต้องกำหนดการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว (Family Business Governance) ในเรื่องของโครงสร้าง ข้อกำหนด แนวทางการดำเนินงาน ข้อตกลงของสมาชิกในครอบครัวและธุรกิจเพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนผู้ประกอบการหรือผู้นำธุรกิจครอบครัว ให้เป็นไปตามแนวทางที่ธุรกิจครอบครัวกำหนดไว้เพื่อนำไปสู่ผลลัพธ์การดำเนินงานทางธุรกิจ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) ซึ่งมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนและถ่ายทอดความเป็นผู้ประกอบการ รวมไปถึงการทำงานควบคู่ไปกับกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว (Family Business Governance) เพื่อความยั่งยืนของธุรกิจผ่านการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) เป็นอีกกลไกเพื่อให้ครอบครัวดำเนินไปได้อย่างยั่งยืนในภาพลักษณ์และมุมมองจากสังคม ส่งเสริมผลการดำเนินงานของธุรกิจ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบการหรือผู้นำในธุรกิจครอบครัว มีส่วนสำคัญต่อการสร้างผลการดำเนินงานทางธุรกิจ

การทบทวนวรรณกรรมได้พบว่า ผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นไปของธุรกิจ โดยเฉพาะในแง่มุมมองของผลลัพธ์ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร แนวทางกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินงาน บริหารงานล้วนจะเป็นแนวทางที่เกิดขึ้นจากความต้องการหรือปรารถนาของครอบครัว ผลตอบแทนที่คาดหวังของครอบครัวที่ส่งผ่านลงไปยังทีมผู้บริหารองค์กร ซึ่งโดยส่วนมากจะมีสมาชิกครอบครัวยังอยู่ในตำแหน่งผู้บริหาร เพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาจะสามารถควบคุมกิจการ บริหารงานและสร้างประโยชน์ให้กับธุรกิจและครอบครัวได้มากที่สุด (Zhang, Q. M. & Zhang, F. L., 2012); (Musthofa, W, S. et al., 2017) แต่แน่นอนว่าการตัดสินใจในบอร์ดบริหารกับครอบครัว อาจมีหลายประเด็นที่ขัดแย้ง ไม่ลงรอย หรือมีความเห็นที่แตกต่างกันไป จึงเป็นหน้าที่ของผู้นำในการพลิกแพลงสถานการณ์ ตรงประเด็นนี้จึงทำให้คุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวมีผลโดยตรงต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจ (Christensen, C. M. et al., 2015) ขณะที่การทำงานเชิงรุกของผู้ประกอบการ มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้กิจกรรมในธุรกิจครอบครัว เกิดความกระชับ ชัดเจนและมุ่งไปสู่เป้าหมายได้ ทำให้เกิดการบริหารที่พร้อมรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมธุรกิจ (Radipere, S., 2014) สามารถที่จะพลิกสถานการณ์และขับเคลื่อนธุรกิจครอบครัวให้ได้เปรียบทางการแข่งขัน และมีรูปแบบการทำงานในลักษณะองค์กรธุรกิจที่ขับเคลื่อนไม่แตกต่างไปจากองค์กรขนาดใหญ่ทั่วไป การทำงานเชิงรุกจึงช่วยให้ความรวดเร็วในการขับเคลื่อน ปรับตัว และมุ่งไปที่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วในโลกที่แข่งขันกันด้วยความไวจึงสามารถสร้างผลการดำเนินงานที่ดีได้อย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร ทั้งการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ทั้งแนวคิด วิธีการดำเนินงาน กระบวนการทำงาน การให้บริการ ตลอดจนการสร้างนวัตกรรมที่จับต้องได้เพื่อให้บริการลูกค้าหรือส่งมอบผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง เป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ธุรกิจครอบครัวมีความสามารถในการแข่งขัน (Putniņš, T. & Sauka, A., 2019) ซึ่งตัวผู้ประกอบการเองเป็นกำลังหรือกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจครอบครัว ความเป็นนวัตกรรมจึงสำคัญตั้งแต่ คุณลักษณะของผู้ประกอบการในการเป็นผู้ริเริ่ม ตัดคิดและผลักดันให้นวัตกรรมเกิดขึ้นอย่างทั่วถึงในองค์กร แต่ในการบริหารธุรกิจครอบครัว ด้วยสภาพที่มีความซับซ้อนและเกี่ยวพันระหว่างธุรกิจกับครอบครัว ดังนั้นความเสี่ยงหรือปัญหาและผลกระทบต่างๆ ที่เข้ามากระทบธุรกิจและครอบครัวย่อมส่งผลต่อกันและกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการรับความเสี่ยงได้ กล้าที่จะฟันธงในการบริหารจัดการ การตัดสินใจ การพาครอบครัวและธุรกิจก้าวผ่านปัญหาต่าง ๆ (Affendy, A. H. et al., 2015) ผู้นำที่เป็นผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว จึงสำคัญอย่างมากในการยอมรับความเสี่ยงและกล้าที่จะเผชิญหน้าด้วยทรัพยากรหรือเครื่องมือที่มีเพื่อสร้างผลลัพธ์การดำเนินงานที่ดีที่สุดให้กับธุรกิจและครอบครัว (Kuratko, D, F. et al., 2015)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานธุรกิจครอบครัวในทางตรง ตลอดจนศึกษาอิทธิพลทางอ้อมของ การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคม และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผ่านคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวไปสู่ผลการดำเนินงานของธุรกิจครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาได้มุ่งเน้นไปที่กลุ่ม ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ธุรกิจผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนประกอบ ที่จดทะเบียนในประเทศไทย ซึ่งมีจำนวน 2,435 ราย (ศูนย์วิจัยธนาคารออมสิน, 2562) โดยใช้วิธีคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, T., 1970) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ 344 ราย และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยเลือกธุรกิจยานยนต์และชิ้นส่วนประกอบ ที่มีโครงสร้างการบริหารงานแบบธุรกิจครอบครัว มีทั้งธุรกิจขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ที่ดำเนินกิจกรรมในประเทศไทย และเลือกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหาร ผู้นำธุรกิจครอบครัวหรือบุคคลที่ได้รับการยอมรับและอนุญาตจากทางองค์กรให้เป็นผู้ให้ข้อมูล โดยใช้เครื่องมือการวิจัยแบบสอบถาม ที่ประกอบไปด้วย ส่วนของคำถามที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Likert's Scale) ครอบคลุมตัวแปร ได้แก่ ตัวแปรการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว (Family Business Governance) จำนวน 11 ข้อ ตัวแปรวัฒนธรรมองค์กร (Organizational Culture) จำนวน 13 ข้อ ตัวแปรความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) จำนวน 9 ข้อ ตัวแปรคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว (Entrepreneur Orientation) จำนวน 9 ข้อ และตัวแปรผลการดำเนินงานธุรกิจ (Firm Performance) จำนวน 6 ข้อ โดยได้มีการพัฒนาเครื่องมือ ด้วยวิธีหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ ที่เป็นนักวิชาการ ด้านการบริหารจัดการธุรกิจ และผู้ประกอบการในอุตสาหกรรม ที่มีประสบการณ์ในธุรกิจครอบครัว จำนวน 5 ท่าน และร่วมปรับแก้จนสมบูรณ์ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1.0 ก่อนดำเนินการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือการวิจัย ด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยได้ค่า α ทั้งแบบสอบถามมากกว่า 0.70 สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าเฉลี่ย (Mean) และทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์ แบบจำลองสมการโครงสร้าง Structural Equation Modeling (SEM) มาใช้เพื่อวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคม กับคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวและผลการดำเนินงานธุรกิจ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ลักษณะประชากรศาสตร์

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 36 - 45 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาโท มีประสบการณ์ในการบริหารธุรกิจครอบครัว 11 - 20 ปี มีระยะเวลาการดำเนินธุรกิจ 11 - 20 ปี มีรายได้เฉลี่ยของธุรกิจต่อปี 21 ล้านบาท - 30 ล้านบาท มีจำนวนพนักงานภายในองค์กรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50 คน

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว (Family Business Governance)

ผลการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านธุรกิจ รองลงมาคือ ด้านความเป็นเจ้าของ และด้านครอบครัว

ผลการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยวัฒนธรรมองค์กร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการปรับตัว รองลงมาคือ ด้านความสม่ำเสมอ และด้านพันธกิจ

ผลการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความรับผิดชอบต่อสังคม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

ผลการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านการทำงานเชิงรุก และด้านการรับความเสี่ยง รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์

ผลการวิเคราะห์ระดับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยผลการดำเนินงานธุรกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นสูงสุดเป็นอันดับแรกคือ ด้านผลการดำเนินงานทางการเงิน รองลงมาคือ ด้านผลการดำเนินงานที่ไม่ใช่ทางการเงิน

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

พบว่า ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวก โดยมีขนาดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .074 - .985 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันทั้งหมด (ทางบวก) ค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity พบว่า มีค่าเท่ากับ 6223.301, $df = 105$, $p = .000$ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ KMO มีค่าเท่ากับ .800 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ แสดงว่าข้อมูลเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ดีมาก

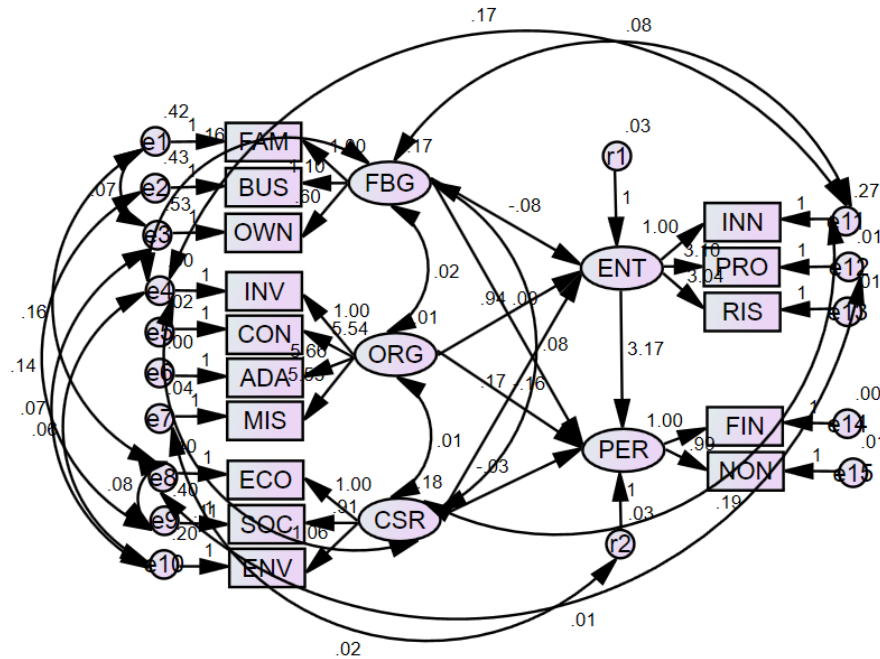
ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์การยอมรับคือค่าดัชนี $\chi^2/df = 1.267$, GFI = .970, AGFI = .946, CFI = .997, RMSEA = .028, TLI = .995, RMR = .013, P-value = .069 และ จึงสรุปได้ว่า โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้พบว่า HOELTER .05 = 352 ซึ่งมากกว่า 200 แสดงว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างมากพอที่จะยอมรับความสอดคล้องเชิงประจักษ์ ดังตาราง และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดล

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ค่าดัชนีที่วัดได้	ผลการพิจารณา
χ^2/df	< 2.00	1.267	ผ่านเกณฑ์
GFI	≥ .95	.970	ผ่านเกณฑ์
AGFI	≥ .90	.946	ผ่านเกณฑ์
CFI	≥ .95	.997	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< .05	.028	ผ่านเกณฑ์
TLI	> .95	.995	ผ่านเกณฑ์
RMR	< .05	.013	ผ่านเกณฑ์
P-value	≥ .05	.069	ผ่านเกณฑ์

HOELTER .05 = 352 ซึ่งมากกว่า 200 แสดงว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างมากพอที่จะยอมรับความสอดคล้องเชิงประจักษ์

ภาพที่ 1 แบบจำลองความสัมพันธ์ระหว่างการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร ความรับผิดชอบต่อสังคม กับคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวและผลการดำเนินงานธุรกิจ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสนองมติฐานการวิจัย

พบว่า การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร และความรับผิดชอบต่อสังคม มีผลต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว และมีผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานธุรกิจผ่านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ ขณะที่การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว วัฒนธรรมองค์กร และความรับผิดชอบต่อสังคม มีผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานธุรกิจผ่านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ และคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวมีผลต่อผลการดำเนินงานธุรกิจ

อภิปรายผล

ผลศึกษาพบว่า การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัวมีผลต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว โดยการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัวเปรียบเสมือนการยอมรับในข้อตกลงของครอบครัว ที่มีกฎระเบียบ ธรรมเนียม ประเพณีในการปฏิบัติอย่างเคร่งครัด รวมไปถึงการกำหนดแนวทางนโยบายการตัดสินใจและการมีที่ปรึกษาเข้ามาสนับสนุน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการ ผู้นำ ที่เป็นสมาชิกในครอบครัวสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Albu, N. & Mateescu, R. A., 2015) ผลการศึกษาดังกล่าว เกิดขึ้นเพราะการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัวเปรียบเสมือนการมีกฎระเบียบในการบริหารธุรกิจ และครอบครัวให้ดำรงอยู่ร่วมกันได้ และส่งผลโดยตรงต่อบุคคลในครอบครัว และบุคคลจากครอบครัวที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับธุรกิจ ดังนั้นผู้นำธุรกิจครอบครัวจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความพร้อม และมีความเข้าใจในธุรกิจ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวที่สำคัญ รวมถึงยังต้องมีความเข้าใจในการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว เพื่อที่จะสามารถบริหารธุรกิจครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การกำกับดูแลธุรกิจเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของธุรกิจ (Ediriweera, H. et al., 2015); (Olori, W. O. & Sylva, W., 2017)

ผลการศึกษาพบว่า การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัวมีผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานธุรกิจผ่านคุณลักษณะของผู้ประกอบการ โดยการมีหลักการการกำกับดูแลธุรกิจสามารถปรับปรุงผลการดำเนินงานของ

องค์กรให้ดีขึ้น (Sarbah, A. & Xiao, W., 2015) ทั้งนี้พบว่า ธุรกิจครอบครัวจำนวนมากแม้จะมีการกำกับดูแล ธุรกิจครอบครัวที่แตกต่างจากบริษัทมหาชนตามหลักธรรมาภิบาล (Abouzaid, S., 2011) แต่อย่างไรก็ตามทุก บริษัทยังคงมีโครงสร้างความเป็นเจ้าของและโครงสร้างคณะกรรมการที่จำเป็นเพื่อสร้างการเติบโตของธุรกิจอย่าง ยั่งยืน ซึ่งการเติบโตของธุรกิจนั้นสามารถวัดได้ทั้งในเชิงตัวเลข เช่น รายได้ ผลกำไร อัตราการคืนทุน เป็นต้น และ สามารถวัดได้ในรูปของชื่อเสียง ความยั่งยืน การอยู่รอด วัฒนธรรม เป็นต้น (Aderonke, J., 2014) ผลการศึกษา ดังกล่าว สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ว่า การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งที่กระทบต่อการทำงานของ บุคคลในครอบครัว รวมถึงตัวตนของบุคคล ให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของธุรกิจและครอบครัว นำไปสู่การสร้าง ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลทางธุรกิจ

ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว ซึ่ง วัฒนธรรมองค์กรก่อให้เกิดการปรับตัว และการพัฒนาของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร (Lee, Y. et al., 2019) จึงเป็น แนวคิดและหลักการที่ทำให้ธุรกิจมีความแตกต่างกันไปตามวัฒนธรรมองค์กรที่แตกต่างกัน (Visintin, F. & Pittino, D., 2011) ผลการศึกษาดังกล่าว เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมองค์กร ที่ถูกกำหนดและสร้างขึ้นมาจากตั้งใจและไม่ ตั้งใจ ย่อมหล่อหลอมส่งผ่านไปยังตัวบุคลากร บุคคลที่เป็นผู้ประกอบการของธุรกิจครอบครัว เพื่อที่จะสามารถ ขับเคลื่อนธุรกิจครอบครัวได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นวัฒนธรรมองค์กร จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่กระทบต่อหลักการ บริหารจัดการและการตัดสินใจ ตลอดจนความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อให้วัฒนธรรมองค์กรกลายเป็นเรื่องที่ต้องกระทำและรักษาไว้ให้ดำรงอยู่อย่างมั่นคง (Poku, K. & Owusu-Ansah, M., 2013); (Martínez-Cañas, R. & Ruiz-Palomino, P., 2014)

ผลการศึกษาพบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานธุรกิจผ่านคุณลักษณะของ ผู้ประกอบการ โดยพบว่ามีการศึกษาบริษัทมากกว่า 200 แห่งในสหรัฐอเมริกา และพบความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรและผลการดำเนินงานทางธุรกิจ เพราะวัฒนธรรมองค์กรได้มุ่งสร้างให้ทุกคนในองค์กร รวมถึงผู้บริหารและเจ้าของเกิดทัศนคติ ความคิด ความเชื่อและแนวทางการดำเนินงานที่นำไปสู่ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของการดำเนินงานทางธุรกิจ (Kotter, J. P. & Heskett, J. L., 1992) โดยผลการศึกษาเชิงปริมาณ จำนวนมากได้บ่งชี้ถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างวัฒนธรรมองค์กรและผลการดำเนินงานทางธุรกิจ (O'Reilly, C. et al., 2014); (Pathiranage, Y. L., 2019) ผลการศึกษาดังกล่าว เมื่อวัฒนธรรมองค์กรส่งผลให้ผู้ประกอบการมี รูปแบบการทำงาน หรือคุณลักษณะที่สอดคล้องกับวัฒนธรรม ย่อมสะท้อนไปยังการสร้างผลลัพธ์ทางธุรกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีผลต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว ซึ่ง คุณลักษณะของผู้ประกอบการถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จทางธุรกิจ (Huang, K. H. & Hui-Kuang, T., 2011) และความสามารถในการสร้างมูลค่า ผ่านการสร้างความมั่งคั่งและการจ้างงาน และกระตุ้นให้เกิดการ แข่งขันในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจทั่วโลกที่เพิ่มมากขึ้น (Hernández-Perlines, F., & Rung-Hoch, N., 2017) ทั้งนี้ผู้ประกอบการที่มุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อสังคม จะมีความเชื่อว่า ปัญหาสังคมสามารถแก้ไขได้ในรูปแบบของ องค์กร การแสวงหาคุณค่าทางสังคมที่พึงปรารถนา มูลค่าผลประโยชน์สาธารณะนอกเหนือจากผลกำไร และ ผลประโยชน์ของชุมชนสำคัญกว่าเสรีภาพส่วนบุคคล (Lee, H. J., & Ryu, S. H., 2012) ผลการศึกษาดังกล่าว พบว่า ผู้ประกอบการในปัจจุบันไม่สามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อสังคมได้ เพราะเป็นแนวคิดที่จะสร้างความ ยั่งยืนให้กิจการ จึงส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้ประกอบการ เพื่อที่จะขับเคลื่อนธุรกิจให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมมีผลทางอ้อมต่อผลการดำเนินงานธุรกิจผ่านคุณลักษณะของ ผู้ประกอบการ โดยธุรกิจครอบครัวที่มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบางประการเพื่อขยายกิจการ เช่น การมีผู้ถือหุ้น นอกครอบครัวเข้ามาบางส่วนหรือการเข้าตลาดหลักทรัพย์ จะมีการวางโครงสร้างและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งการดำเนินธุรกิจโดยให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จะช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินงานด้วยความมั่นคงและยั่งยืน (Faller, C. M. & Knyphausen-Aufseß, D. Z.,

2018) เมื่อองค์กรมีภาพลักษณ์ทางสังคมและชื่อเสียงที่ดี จะสนับสนุนให้องค์กรกลายเป็นที่ยอมรับและส่งผลทำให้ผลการดำเนินงานธุรกิจ เป็นบวกหรือเพิ่มขึ้น (Lamb, N. H. & Butler, F. C., 2016); (Pintian, L. et al., 2020) ผลการศึกษาดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งไปยังคุณลักษณะของผู้ประกอบการ จะขับเคลื่อนให้ผู้ประกอบการมีการทำหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อสังคม และนำไปสู่ประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของธุรกิจในที่สุด

ผลการศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวมีผลต่อผลการดำเนินงานธุรกิจ โดยธุรกิจครอบครัว เป็นองค์กรที่เริ่มต้นและก่อตั้งในระดับเล็กและขยายตัวตามการวางแผนของผู้นำครอบครัวหรือผู้นำธุรกิจ ในการสร้างกิจการให้เติบโตขึ้นตามยุคสมัย ซึ่งผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัวนั้นมีความสำคัญต่อความเป็นไปของธุรกิจ โดยเฉพาะในแง่มุมมองของผลลัพธ์ ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพขององค์กร (Astrini, N. J. et al., 2020) โดยส่วนมากจะมีสมาชิกครอบครัวนั่งอยู่ในตำแหน่งผู้บริหาร เพื่อให้แน่ใจว่าพวกเขาจะสามารถควบคุมกิจการ บริหารงานและสร้างประโยชน์ให้กับธุรกิจและครอบครัวได้มากที่สุด (Zhang, Q. M. & Zhang, F. L., 2012); (Musthofa, W, S. et al., 2017) ผลการศึกษาดังกล่าว สามารถอธิบายได้ว่า ธุรกิจครอบครัวผู้ประกอบการมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ทางธุรกิจของตนเอง คุณลักษณะ ความพร้อม หรือความสามารถของผู้ประกอบการจึงมีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพของธุรกิจ

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า คุณลักษณะของผู้ประกอบการในธุรกิจครอบครัว มีส่วนสำคัญต่อผลลัพธ์ทางธุรกิจ หรือผลการดำเนินงานทางธุรกิจ โดยคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีการขับเคลื่อนมาจากหลายๆ ปัจจัย เช่น การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว ที่เป็นเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับ วิธีการปฏิบัติการ วัฒนธรรมองค์กร ที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนความเป็นตัวตนของผู้ประกอบการ หรือหล่อหลอมให้ผู้ประกอบการมีความสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียวกับองค์กร และความรับผิดชอบต่อสังคมที่ขับเคลื่อนวิธีคิด มุมมองและการดำเนินงานของผู้ประกอบการเพื่อสร้างความยั่งยืน ให้กับธุรกิจ และผลการดำเนินงานทางธุรกิจที่คาดหวัง ดังนั้นการพัฒนาคุณลักษณะของผู้ประกอบการสำหรับธุรกิจครอบครัว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้น หล่อหลอมให้ผู้ประกอบการที่ต้องรับผิดชอบการบริหารธุรกิจครอบครัว มีวัฒนธรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ของธุรกิจและครอบครัว ตลอดจนส่งเสริมให้พวกเขารับแนวคิดใหม่ๆ เกี่ยวกับความยั่งยืนของธุรกิจ เช่น ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือมิติการจัดการด้านความยั่งยืนที่สำคัญในอนาคต แต่ทั้งนี้คุณลักษณะผู้ประกอบการจะเป็นเช่นไร การกำกับดูแลธุรกิจครอบครัว ที่เปรียบเสมือนตัวบทกฎหมาย มีความสำคัญที่จะให้อำนาจผู้ประกอบการในการดำเนินการตามข้อตกลงของครอบครัว และส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- บุญญธณ เทพประสิทธิ์. (2561). 6 ปัจจัยความสำเร็จธุรกิจครอบครัว. กรุงเทพมหานคร: นิตยสาร Business Plus.
- ศุภย์วิจิธนาการอมสิน. (2562). ธุรกิจผลิตยานยนต์และชิ้นส่วนประกอบที่จดทะเบียนในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ศุภย์วิจิธนาการอมสิน.
- Abouzaid, S. (2011). Family business governance handbook. New York: International Finance Corporation.

- Aderonke, J. (2014). Culture determinants and family business succession in Jos Metropolis, Plateau state Nigeria. *Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences*, 5(5), 379-390.
- Affendy, A. H. et al. (2015). Entrepreneurial Orientation Effects on Market Orientation and SMEs Business Performance – A SEM Approach. *Rev. Integr. Bus. Econ. Res*, 4(3), 259-271.
- Albu, N. & Mateescu, R. A. (2015). The Relationship between Entrepreneurship and Corporate Governance The Case of Romanian listed Companies. *The AMFITEATRU ECONOMIC journal. Academy of Economic Studies - Bucharest, Romania*, 17(38), 1-44.
- Astrini, N. J. et al. (2020). Innovativeness, Proactiveness, and Risk-taking: Corporate Entrepreneurship of Indonesian SMEs. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering*, 722(1), 1-12.
- Christensen, C. M. et al. (2015). What Is Disruptive Innovation? Twenty Years after the Introduction of the Theory, We Revisit What It Does and Doesn't Explain. Boston: Harvard Business Review Press.
- Ediriweera, H. et al. (2015). Equity Theory The Recent Literature Methodological Considerations and New Directions. *The Leadership Quarterly*, 2(2), 202-210.
- Faller, C. M. & Knyphausen-Aufseß, D. Z. (2018). Does equity ownership matter for corporate social responsibility? A literature review of theories and recent empirical findings. *Journal of Business Ethics*, 150(1), 15-40.
- Forbes Thailand. (2019). เดินหน้า "ธุรกิจครอบครัว" สู้ความยั่งยืนในยุคเศรษฐกิจดิจิทัล. Retrieved เมษายน 10, 2563, from <https://forbesthailand.com/commentaries/insights/>
- Hernández-Perlines, F., & Rung-Hoch, N. (2017). Sustainable entrepreneurial orientation in family firms. *Sustainability*, 9(7), 1-16.
- Huang, K. H. & Hui-Kuang, T. (2011). Forecasting ICT development through quantile confidence intervals. *Journal of Business Research*, 68(1), 2295–2298.
- Kotter, J. P. & Heskett, J. L. (1992). *Corporate Culture and Performance*. New York: Macmillan.
- Kuratko, D, F. et al. (2015). Understanding the dynamics of entrepreneurship through framework approaches. *Small Business Economics*, 45(1), 1-13.
- Lamb, N. H. & Butler, F. C. (2016). The influence of family firms and institutional owners on corporate social responsibility performance. *Business & Society*, 57(7), 1374-1406.
- Lee, H. J., & Ryu, S. H. (2012). Effects of Social Values of Social Enterprises on Attitude towards Social Enterprises and Purchase Intention. Mediating Effects of Identification, *The Academy of Customer Satisfaction Management*, 14(1), 197-216.
- Lee, Y. et al. (2019). Organisational culture and entrepreneurial orientation: An orthogonal perspective of individualism and collectivism. *International Small Business Journal*, 37(2), 125-152.
- Martínez-Cañas, R. & Ruiz-Palomino, P. (2014). Ethical Culture, Ethical Intent, and Organizational Citizenship Behavior: The Moderating and Mediating Role of Person-Organization Fit. *Journal of Business Ethics*, 120(1), 95-108.

- Musthofa, W, S. et al. (2017). Effect of Entrepreneurial Orientation on Business Performance. *International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCIET)*, 8(9), 82-90.
- O'Reilly, C. et al. (2014). The promise and problems of organizational culture: CEO personality, culture, and firm performance. *Group & Organization Management*, 39(1), 595-625.
- Olori, W. O. & Sylva, W. (2017). Corporate Governance System and Entrepreneurial Orientation in the Banking Sector: Evidence from a Developing Country. *International Journal of Innovation and Economic Development, Inovatus Services Ltd*, 2(6), 29-48.
- Pathiranage, Y. L. (2019). Organizational Culture and Business Performance: An Empirical Study. *SSRG International Journal of Economics and Management Studies (SSRG-IJEMS)*, 6(6), 1-12.
- Pintian, L. et al. (2020). CSR and Performance of Family Businesses: A Systematic Review. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, 14(3), 75-85.
- Poku, K. & Owusu-Ansah, M. (2013). Investigation into Consumer Response to Sales Promotional Activities: The Case of Unilever Ghana Limited. *International Review of Management and Marketing*, 3(4), 134-145.
- Putniņš, T. & Sauka, A. (2019). Why Does Entrepreneurial Orientation Affect Company Performance? *Strategic Entrepreneurship Journal* (forthcoming), 1(1), 1-47.
- Radipere, S. (2014). The Effects of Entrepreneurial Orientation on Business Performance. *Mediterranean Journal of Social Science*, 5(1), 141-152.
- Sarbah, A. & Xiao, W. (2015). Good Corporate Governance Structures: A Must for Family Businesses. *Open Journal of Business and Management*, 3(1), 40-57.
- Visintin, F. & Pittino, D. (2011). The propensity toward inter-organizational cooperation in small and medium-sized family businesses. *Journal of Family Business Strategy*, 2(2), 57-68.
- Yamane, T. (1970). *Statistics: An Introductory Analysis*. 2nd ed. Tokyo: John Weatherhill.
- Zhang, Q. M. & Zhang, F. L. (2012). Clinical observation on the curative effect of breviscapine powder injection in treating heart stroke of coronary heart disease. *Tianjin J. Tradit. Chin. Med*, 29(1), 133-135.

ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจขนส่งไทย *

THE CAUSAL FACTORS INFLUENCING THE OPERATIONAL EFFICIENCY OF THAI TRANSPORTATION INDUSTRY

คีรินทร์ ชูธรรมสถิต*, วิจิต อุ่ออัน

Keerin Chutumstid*, Vichit U-On

วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Graduate College of Management, Sripatum University, Bangkok, Thailand

*Corresponding author E-mail: keerin@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสาเหตุ เช่น การมุ่งเน้นตลาด การยอมรับเทคโนโลยีและวัฒนธรรมนวัตกรรมที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานของอุตสาหกรรมขนส่งในประเทศไทย และศึกษาอิทธิพลของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจขนส่งในประเทศไทย การศึกษาได้มุ่งไปที่การนำเอาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานเข้ามาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน โดยศึกษาถึงปัจจัยเหตุ ที่จะผลักดันให้เกิดการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ เป็นส่วนสำคัญของการดำเนินนโยบายการเปลี่ยนถ่ายไปสู่ยุคดิจิทัล โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 393 ตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งไทย โดยใช้แบบสอบถาม ที่พัฒนาขึ้นจากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมตัวแปรได้แก่ ปัจจัยการมุ่งเน้นตลาด ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี ปัจจัยวัฒนธรรมนวัตกรรม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน และประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง ที่ผ่านการพัฒนาด้วยเทคนิค IOC และการทดสอบความเชื่อมั่น โดยพบว่าค่า IOC มีค่าเท่ากับ 1 และมีค่า Cronbach's alpha มากกว่า 0.7 ทุกด้าน โดยนำผลการศึกษาที่ได้รับ มาทำการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง เพื่อทดสอบสมมติฐานแต่ละประเด็น เพื่อหาค่าอิทธิพลระหว่างตัวแปรที่ทำการทดสอบ ด้วยการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง เพื่อทำการทดสอบอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นตลาด ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และปัจจัยวัฒนธรรมนวัตกรรม มีผลต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน ขณะที่ปัจจัยการมุ่งเน้นตลาด ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และปัจจัยวัฒนธรรมนวัตกรรม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน และปัจจัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง

คำสำคัญ: ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน, ประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่งไทย, การมุ่งเน้นตลาด, การยอมรับเทคโนโลยี, วัฒนธรรมนวัตกรรม

Abstract

This study aims to examine causal factors such as market orientation, technology acceptance, and innovative cultural influences that affect the application of suitable technology in the transportation industry in Thailand. Additionally, the study investigates the impact of applying technology appropriate to the work on the operational efficiency of the transportation

business in Thailand. The research focuses on the implementation of technology that aligns with the work processes. It explores the driving factors behind the adoption of technology, which is a crucial aspect of transitioning into the digital age. This is quantitative research conducted using data collected from a sample group of 393 Thai transportation business entrepreneurs. A questionnaire was developed based on relevant research reviews, covering variables including market orientation, technology acceptance, innovative cultural influences, application of technology suitable for work, and the efficiency of the transportation business. These variables were developed using the IOC technique and tested for reliability, with an obtained IOC value of 1 and a Cronbach's alpha value greater than 0.7 on all aspects. The study's findings were analyzed using structural equation modeling to test hypotheses for each issue and to identify the direct and indirect influences of the variables tested. The results of the study revealed that market orientation, technology acceptance, and innovative cultural influences influence the application of technology suitable for work. Moreover, market orientation, technology acceptance, and innovative cultural influences significantly affect the efficiency of the transportation business through the application of technology suitable for work. The study highlights the importance of these factors in adopting technology in the transportation industry and enhancing business efficiency.

Keywords: Task Technology Fit, Thai's Transportation Business Performance, Market Orientation, Technology Acceptance Model, Innovation Culture

บทนำ

โลจิสติกส์ เป็นหนึ่งในกลไกสำคัญเพื่อเชื่อมโยงซัพพลายเชนของธุรกิจให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน ซึ่งประเทศไทยได้มีความพยายามในการสนับสนุนการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน เพื่อให้ไทยมีศักยภาพและความพร้อมในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์ โดยธนาคารโลก (World Bank) เป็นผู้ดำเนินการจัดทำการวิเคราะห์และนำเสนออันดับความสามารถด้านโลจิสติกส์ ที่เป็นการสะท้อนถึงต้นทุนโลจิสติกส์ของแต่ละประเทศ เพื่อเป็นปัจจัยในการตัดสินใจเพื่อการลงทุนทางธุรกิจ จากข้อมูลที่ได้มีการจัดทำบทวิเคราะห์ไว้ก่อนหน้าสถานการณ์โควิด 19 พบว่า ไทยมีพัฒนาการด้านโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยจากปี 2016 อยู่อันดับที่ 45 ของโลก ขยับมาอยู่ที่อันดับที่ 32 ของโลก และดีกว่าอันดับที่เคยทำได้ในปี 2014 ที่อันดับ 35 ของโลก ตัวเลขอันดับดังกล่าว เป็นการสะท้อนว่าภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมโลจิสติกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการขนส่ง ซึ่งไทยมีความได้เปรียบในด้านการขนส่งทางบก เนื่องจากมีพื้นที่อยู่ตรงกลางของพื้นที่อาเซียน หรือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ การเพิ่มประสิทธิภาพให้กับธุรกิจให้อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ โดยเฉพาะภาคการขนส่ง จะเป็นกลไกอีกส่วนหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพด้านโลจิสติกส์ของประเทศ ทำให้โครงการของภาครัฐในระยะที่ผ่านมา มุ่งเน้นการสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านการขนส่งอย่างต่อเนื่อง

การทบทวนวรรณกรรมพบว่า การเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานธุรกิจขนส่งในปัจจุบัน มีการสนับสนุนให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานด้านต่างๆ ในกิจกรรมด้านโลจิสติกส์ โดยเฉพาะกระบวนการด้านการขนส่งและองค์ประกอบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ทันต่อเหตุการณ์ ส่งมอบได้ทันเวลาในปริมาณและคุณภาพตามคำสั่งซื้อหรือความต้องการใช้บริการของลูกค้า แต่ทั้งนี้

การจะสนับสนุนให้เกิดการใช้เทคโนโลยีได้นั้น มีองค์ประกอบสำคัญที่เป็นกำลังขับเคลื่อน เช่น การมุ่งเน้นตลาด กล่าวถึง การมุ่งเน้นเพื่อแข่งขันกับธุรกิจอื่นๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน เป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่เข้ามากระทบ เพื่อให้ธุรกิจสามารถรักษฐานลูกค้าได้ และเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน การมุ่งเน้นตลาด จึงทำให้ธุรกิจต้องปรับตัวนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานในมิติต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยอย่างน้อยที่สุดต้องสามารถนำมาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจ การลดต้นทุน และการเพิ่มขีดความสามารถในการบริการ (Service Level)

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อธิบายได้ว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน และประสิทธิภาพนั้นเกิดขึ้นจากความสามารถของระดับที่เทคโนโลยีต่างๆ มีความเหมาะสมกับงานในมุมมองของผู้ใช้ โดยพบว่า การประเมินว่าเทคโนโลยีเฉพาะใดเหมาะสมกับประสิทธิภาพของงานที่กำหนดได้ดีหรือไม่นั้นมีผลต่อแรงจูงใจของผู้ใช้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในการทำงานร่วมกัน (Delpechitre, D. et al., 2019) ดังนั้นประสิทธิภาพจึงมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จของงานที่ถูกกำหนดด้วยบุคคล ขณะที่เทคโนโลยีระดับสูงแบบพอดีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างโอกาสในการใช้งาน โดยแนวคิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานเป็นการตั้งสมมติฐานลักษณะของงานและลักษณะของแต่ละบุคคลที่มีผลกระทบต่อการใช้งานด้านเทคโนโลยี เพื่อวัตถุประสงค์ในการประเมินการใช้ระบบข้อมูลขององค์กรและการตัดสินใจของผู้บริหาร (Goodhue, D., 1998) ทั้งนี้การใช้เทคโนโลยีขององค์กร ยังมีผลจากการมุ่งเน้นตลาดเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากแนวคิดการมุ่งเน้นตลาดเป็นความสามารถขององค์กรบริการในการมองเห็นสภาพแวดล้อมการแข่งขันที่ชัดเจนและทำให้คาดการณ์และตอบสนองต่อความต้องการและการพัฒนาของลูกค้า (Alnawas, I. & Hemsley-Brown, J., 2019) ดังนั้นการศึกษาความต้องการของลูกค้าและความสามารถของคู่แข่งอย่างต่อเนื่องจะทำให้องค์กรสามารถใช้ข้อมูลเหล่านี้ในการออกแบบและสร้างผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ที่มีคุณค่าที่เหนือกว่าแก่ลูกค้า รวมถึงมีส่วนช่วยและอำนวยความสะดวกในการสร้างสรรค์นวัตกรรมบริการ ขณะที่การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานเป็นแนวคิดที่สะท้อนถึงการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดคุณค่าโดยช่วยให้การดำเนินงานมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการยอมรับเทคโนโลยี เป็นกลไกที่อยู่เบื้องหลังของผู้ใช้ในการยอมรับระบบข้อมูลหรือเทคโนโลยี และมีอิทธิพลโดยตรงต่อการรับรู้ประโยชน์ของเทคโนโลยี ดังนั้นเมื่อผู้ใช้รับรู้เทคโนโลยีมีประโยชน์ต่องาน และสามารถใช้งานได้โดยง่าย จะส่งเสริมให้ผู้ใช้มีความตั้งใจที่จะใช้ระบบหรือเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ในแง่มุมมองของด้านผู้บริหาร ผู้นำ หากมีการยอมรับเทคโนโลยีก็จะสนับสนุนให้เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่หลายและจริงจัง ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการกระจายเทคโนโลยีให้เกิดขึ้นทั่วทั้งองค์กร ตลอดจนวัฒนธรรมนวัตกรรมเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งเน้นนวัตกรรมทางเทคโนโลยี และกำหนดความแตกต่างระหว่างองค์กรที่มีนวัตกรรมเทคโนโลยีและองค์กรที่ไม่มีนวัตกรรมเทคโนโลยี นวัตกรรมองค์กรส่วนใหญ่ คือ การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานขององค์กร และการจัดการความรู้ในอุตสาหกรรม หรือสถานที่ทำงานให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่องค์กรนำมาใช้ (Anjaningrum, W. D. & Widi, A. P., 2018)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสาเหตุ เช่น การมุ่งเน้นตลาด การยอมรับเทคโนโลยีและวัฒนธรรมนวัตกรรมที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานของอุตสาหกรรมขนส่งในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจขนส่งในประเทศไทย

วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษานี้มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งไทย จำนวน 393 ราย หรือตัวอย่าง โดยได้รวบรวมข้อมูลมาจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2565) ซึ่งกำหนดตามหลักการของขนาดตัวอย่างที่ควรอยู่ที่ 10 – 20 เท่าของตัวแปรองค์ประกอบ (กัลยา วาณิชยปัญญา, 2564) โดยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Abu, F. et al., 2014); (Faryabi, M. et al., 2011); (Jain, V., & Kanungo, S., 2013) และพัฒนาข้อคำถามตามหลักการทางสถิติ โดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านโลจิสติกส์ ธุรกิจขนส่ง และผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งจำนวน 5 ท่าน พบว่ามีค่า IOC รายข้อ เท่ากับ 1.00 และทดสอบค่าความเชื่อมั่น จากกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงจำนวน 30 ตัวอย่าง พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งแบบสอบถามเกิน 0.7 ทุกด้าน ทั้งนี้แบบสอบถามที่นำไปใช้ในการเก็บข้อมูล มีระดับการวัดข้อมูลแบบมาตราวัดอันดับ (Interval Scale) ประกอบด้วย การมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) จำนวน 9 ข้อคำถาม การยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) จำนวน 6 ข้อคำถาม วัฒนธรรมนวัตกรรม (Innovation Culture) จำนวน 9 ข้อคำถาม การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน (Task Technology Fit: TTF) จำนวน 9 ข้อคำถาม ประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง (Transportation Business Performance) จำนวน 6 ข้อคำถาม โดยเก็บข้อมูลแบบอาศัยความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเชิงระบบ (Systematic Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างที่ใช้กับประชากรที่มีจำนวนมาก และรายชื่อของสมาชิกได้เรียงลำดับตามตัวอักษรหรือวิธีการที่หลากหลาย เช่น หมายเลขสมาชิก หรือหมายเลข ID ที่กำหนดขึ้นจากข้อมูล เป็นต้น และนำข้อมูลกลับมาวิเคราะห์ผลการโครงสร้าง โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการยอมรับความสอดคล้องกลมกลืนตามหลักสถิติ ดังนี้ $\chi^2/df < 2.00$, $GFI \geq .95$, $AGFI \geq .90$, $CFI \geq .95$, $RMSEA < .05$, $TLI > .95$, $RMR < .05$ และ $P\text{-value} \geq .05$

ผลการวิจัย

ผลการตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 41 - 50 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาโท มีประสบการณ์ในการทำธุรกิจ 11 - 20 ปี มีจำนวนบุคลากรต่ำกว่าหรือเทียบเท่า 25 คน

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีค่าเฉลี่ยระดับมากถึงระดับมากที่สุด พิจารณาค่าความเบ้ (Skewness) พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ที่มีอยู่ในแบบจำลองทั้งหมด มีการแจกแจงในลักษณะเบ้ซ้าย (ค่าความเบ้เป็นลบ) เมื่อพิจารณาค่าความโด่ง (Kurtosis) พบว่าตัวแปรสังเกตได้ที่มีอยู่ในแบบจำลองส่วนใหญ่มีค่าความโด่งมากกว่าศูนย์ แสดงว่า ข้อมูลของตัวแปรสังเกตได้ดังกล่าวมีการกระจายข้อมูลในลักษณะสูง ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเป็นความสัมพันธ์ทางบวก โดยมีขนาดของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .004 - .986 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันทั้งหมด (ทางบวก) ค่าสถิติ Bartlett's test of Sphericity พบว่า มีค่าเท่ากับ 7053.953, $df = 78$, $p = .000$ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ KMO มีค่าเท่ากับ .778 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้มีความสัมพันธ์ แสดงว่าข้อมูลเหมาะสมที่จะทำการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) ได้มาก

ผลการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัด (Construct Validity) ในกลุ่มตัวแปรแฝงภายนอก โดยปัจจัยการมุ่งเน้นตลาด (Market Orientation) พบว่า ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสหสัมพันธ์ระหว่าง .331 - .419 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM)

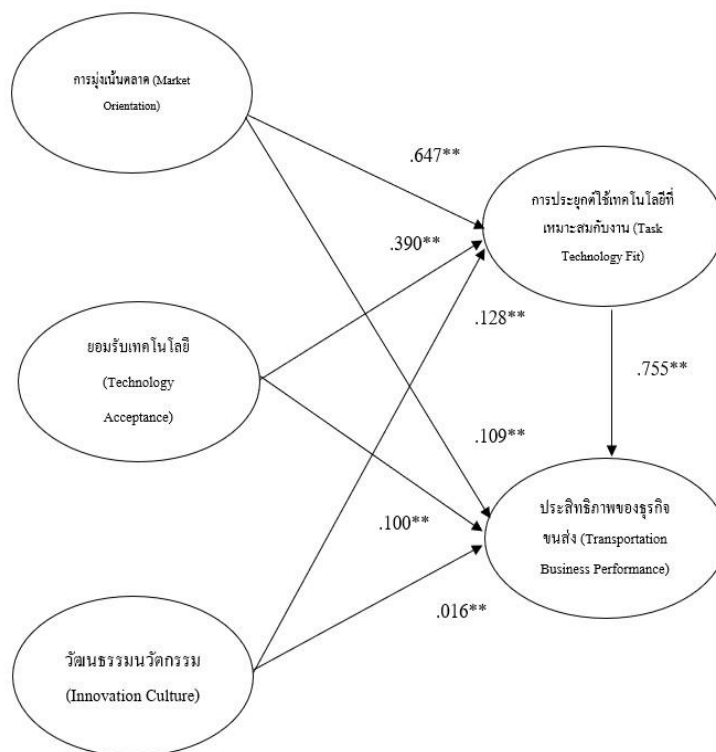
พบว่า ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .137 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรปัจจัยวัฒนธรรมนวัตกรรม (Innovation Culture) พบว่า ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง .971 ถึง .986 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับตัวแปรแฝงภายใน ตัวแปรปัจจัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน (Task Technology Fit: TTF) พบว่า ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง .819 ถึง .926 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรปัจจัยประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง (Transportation Business Performance) พบว่า ผลการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้แตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าความสัมพันธ์เท่ากับ .977 ผลการวิเคราะห์เมทริกซ์สหสัมพันธ์ด้วย Bartlett's test of Sphericity ได้ค่า $p = .000$ ซึ่งแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างตามสมมติฐาน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือค่าดัชนี $\chi^2/df = 1.330$, GFI = .977, AGFI = .956, CFI = .997, RMSEA = .029, TLI = .996, RMR = .023, P-value = .063 และ จึงสรุปได้ว่า โมเดลแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างมีความเหมาะสม กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้พบว่า HOELTER .05 = 401 ซึ่งมากกว่า 200 แสดงว่าขนาดกลุ่มตัวอย่างมากพอที่จะยอมรับความสอดคล้องเชิงประจักษ์ได้ โดยพบอิทธิพลระหว่างตัวแปรดังตารางที่ 1 และภาพที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปร

ปัจจัยเหตุ	ปัจจัยผล					
	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี			ประสิทธิภาพการดำเนินงานทางธุรกิจ		
	อิทธิพลรวม	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม	อิทธิพลรวม	อิทธิพลทางตรง	อิทธิพลทางอ้อม
การมุ่งเน้นตลาด	.647**	.647**	-	.113**	.109**	.004**
การยอมรับเทคโนโลยี	.390**	.390**	-	.102**	.100**	.002**
วัฒนธรรมนวัตกรรม	.128**	.128**	-	.017**	.016**	.001**
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี	-	-	-	.755**	.755**	
Chi-Square = 63.821, df = 48, P-value = .063, RMSEA = .029						

** ระดับนัยสำคัญที่ .01

ภาพที่ 1 ผลการทดสอบค่าปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจขนส่งไทย

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงมีค่าอยู่ระหว่าง .017 – .647 โดยตัวแปรทุกคู่เป็นความสัมพันธ์แบบมีทิศทางเดียวกัน คือ มีค่าความสัมพันธ์เป็นบวก ตัวแปรแฝงที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุดซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .647

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปร พบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นตลาด ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และปัจจัยวัฒนธรรมนวัตกรรม มีผลต่อการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน ขณะที่ปัจจัยการมุ่งเน้นตลาด ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี และปัจจัยวัฒนธรรมนวัตกรรม มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง ผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน และปัจจัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง

อภิปรายผล

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง สามารถอธิบายได้ว่า เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการสร้างมูลค่าของธุรกิจ โดยเฉพาะในธุรกิจขนส่ง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสนับสนุนให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยการบริหารจัดการ การจัดการคลังสินค้า การจัดการขนส่ง รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถช่วยให้ธุรกิจลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น และขณะเดียวกันยังสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น (Hidayat, A. et al., 2021) ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารจำเป็นต้องศึกษาความจำเป็นในการใช้งานของธุรกิจ และความต้องการใช้งานของผู้ใช้งาน เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างเทคโนโลยีที่นำมาใช้ และประโยชน์ที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งในระหว่างการนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ ผู้บริหารจะต้องคำนึงการเพิ่มความรู้และทักษะของผู้ใช้ให้เท่าทันกับเทคโนโลยี เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถใช้

เทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้สามารถแข่งขันได้อย่างชัดเจนและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กรสามารถที่จะลดจำนวนทรัพยากรบุคคล ลดระยะเวลาในการดำเนินงาน ลดข้อผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นจากบุคคล หรือลดภาระงานที่ไม่จำเป็น ขณะเดียวกันยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการตลาด และการขายได้ จากการใช้เทคโนโลยีในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ความต้องการของลูกค้า รวมถึงการออกแบบบริการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการ ตลอดจนการออกแบบโปรแกรมเพื่อรักษาลูกค้าในระยะยาว ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การมุ่งเน้นตลาดช่วยให้องค์กรมีความเข้าใจความต้องการของตลาด และลูกค้า ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในแง่ของการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อนำมาสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน (Najib, M. F. et al., 2017) นอกจากนี้การใช้เทคโนโลยีใหม่อาจล้มเหลวหากองค์กรขนส่งไม่คำนึงถึงปัจจัยที่ช่วยในการยอมรับเทคโนโลยีดังกล่าวและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคณาในในระบบเทคโนโลยี ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด องค์กรจำเป็นต้องให้ข้อมูล ให้ความรู้ และสื่อสารให้ผู้ใช้งานเห็นถึงข้อดี และประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยี เมื่อผู้ใช้งานรับรู้ถึงประโยชน์ และสามารถใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว จะส่งผลให้ผู้ใช้งานเปิดรับที่จะเรียนรู้ และเกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของตนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรกำหนด (Lee, D. & Lehto, M., 2013) รวมทั้งองค์กรควรมุ่งเน้นการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม เพราะเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับงาน ในแง่ของการคิด และออกแบบกระบวนการดำเนินงาน โดยอาศัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากงาน ทั้งนี้วัฒนธรรมนวัตกรรมควรที่จะมีสอดคล้องกันระหว่างข้อกำหนดของงาน ความสามารถส่วนบุคคล และการทำงานของเทคโนโลยี เพื่อช่วยเหลือให้บุคคลสามารถปฏิบัติงานได้ตามผลงาน หมายความว่า องค์กรที่มีการสนับสนุนวัฒนธรรมนวัตกรรมจะมีโอกาสในการสร้างความแตกต่าง และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในแง่ของการใช้เทคโนโลยีที่สามารถตอบโจทย์ผู้ใช้งาน ขณะเดียวกันยังสามารถสร้างบริการที่เหนือความคาดหมายได้ เมื่อขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีผ่านปัจจัยภายในองค์กรแล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยภายนอก เช่น คู่แข่งขัน ตลาด ลูกค้า ธุรกิจต้องมุ่งเน้นตลาด โดยพิจารณาถึงความต้องการ ความปรารถนา และสภาวะตลาดของลูกค้า โดยการมุ่งเน้นตลาดช่วยให้้องค์กรสามารถเข้าใจและเอาชนะการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้ในขณะที่ยังคงประสิทธิภาพที่มั่นคง องค์กรที่มุ่งเน้นตลาดจะสามารถพัฒนาความภักดีและความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการได้ รวมถึงยังสร้างมูลค่าลูกค้าที่เหนือกว่า และสร้างประสิทธิภาพองค์กรที่เหนือกว่า ขณะที่องค์กรที่มีการมุ่งเน้นตลาดในระดับสูงจะมีผลการดำเนินธุรกิจสูง เมื่อเทียบกับธุรกิจที่มีการมุ่งเน้นตลาดในระดับต่ำ ทั้งนี้มุ่งเน้นตลาดที่มีต่อประสิทธิผลและประสิทธิภาพของช่องทางการจัดจำหน่ายยานยนต์ในฟินแลนด์และโปแลนด์ พบว่า การมุ่งเน้นตลาดมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานและประสิทธิภาพด้านต้นทุน จากผลการศึกษาบ่งชี้ว่า การมุ่งเน้นตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการวัดประสิทธิภาพ เช่น คุณภาพการบริการและระดับการบริการลูกค้าโดยรวม และมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อการวัดประสิทธิภาพด้านต้นทุน เช่น ผลผลิตและยอดขายต่อพนักงาน ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การมุ่งเน้นตลาดเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มีผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง ซึ่งสะท้อนถึงผลการดำเนินงานทางธุรกิจทั้งที่อยู่ในรูปแบบของตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน (Bamfo, B. A. & Kraa, J. J., 2019)

การสร้างประสิทธิภาพทางธุรกิจ ยังต้องคำนึงถึงการที่ทุกคนในองค์กร มีการยอมรับเทคโนโลยี (Dwivedi, Y. K., et al., 2019) เพราะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอกอย่างรวดเร็วขององค์กร สิ่งนี้เป็นจริงสำหรับองค์กรแทบทุกแห่งที่เทคโนโลยีมีผลกระทบอย่างมาก ไม่เพียงแต่ในด้านประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความปลอดภัยในการขนส่งด้วย โดยการยอมรับเทคโนโลยี ชี้ให้เห็นว่าเมื่อผู้คนต้องใช้เทคโนโลยีใหม่ ปัจจัยหลักสองประการ ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน มีอิทธิพลต่อการ

ตัดสินใจของผู้คนเกี่ยวกับวิธีการและเวลาที่พวกเขาจะใช้เทคโนโลยี ซึ่งในแง่ของทรัพยากร การนำเทคโนโลยีเข้า
มาใช้ในการดำเนินงานจะช่วยให้พนักงานสามารถบริหารจัดการงาน และเรียนรู้ที่จะเติบโตในกิจกรรมการ
ดำเนินงานของพวกเขา ซึ่งส่งผลต่อผลการดำเนินงานทางธุรกิจ ซึ่งการรับรู้ถึงประโยชน์เกิดขึ้นจากความเชื่อใน
ประสิทธิภาพที่เพิ่มขึ้นด้วยเครื่องมือทางเทคโนโลยีใหม่ หมายความว่า ในบริบทของการยอมรับจากผู้ใช้งาน
จำเป็นต้องมีการสื่อสารถึงประโยชน์ของอุปกรณ์และการโต้ตอบกับอุปกรณ์ เพื่อสร้างผลในเชิงบวกต่อการใช้
เทคโนโลยี และเป็นการกระตุ้นให้พนักงานยอมรับที่จะใช้เทคโนโลยีใหม่ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การยอมรับ
เทคโนโลยี มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของธุรกิจขนส่ง หากพนักงานรับรู้ถึงประโยชน์และรับรู้ว่าการใช้เทคโนโลยีใช้งานได้
ง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน จะช่วยให้พนักงานยินดีที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ และเรียนรู้ที่จะประยุกต์ใช้เทคโนโลยีให้
เหมาะสมกับงานที่ตนได้รับเหมาะสม อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจขนส่ง รวมถึงการ
สร้างให้พวกเขาที่เป็นบุคลากรมี วัฒนธรรมนวัตกรรม (Tang, G. K. et al., 2020) เพราะ วัฒนธรรมนวัตกรรมมี
ความเกี่ยวข้องในทางบวกและอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลการดำเนินงานที่มั่นคงในอุตสาหกรรมบริการ ซึ่ง
สะท้อนให้เห็นว่า ปัจจัยวัฒนธรรมนวัตกรรมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อธุรกิจในด้านของการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและ
การพัฒนาความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรที่มีวัฒนธรรมยืดหยุ่นจะส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม

สรุปและข้อเสนอแนะ

องค์กรควรให้พนักงานกำหนดเป้าหมายร่วมกัน เมื่อพนักงานแต่ละคนรู้หน้าที่ของตนเอง และรู้ขอบข่าย
ความรับผิดชอบของเพื่อนร่วมทีม จะทำให้พวกเขารู้ว่าต้องสร้างความร่วมมืออย่างไร จึงจะสามารถไปถึงเป้าหมาย
ได้ ซึ่งในระหว่างนี้องค์กรควรสนับสนุนกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ เพื่อช่วยลดภาวะความเครียดในการทำงาน
และสร้างความสนิทสนมให้กับทีมไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้การทำงานเป็นทีมดำเนินไปอย่างราบรื่น และเมื่อองค์กร
ได้นำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ จำเป็นที่จะต้องมีการทำความเข้าใจกับผู้ใช้งานเสียก่อน ควรให้พนักงานเข้าใจถึงการ
เปลี่ยนแปลงที่จะนำไปสู่ผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น ซึ่งในช่วงแรกพนักงานอาจเกิดการต่อต้าน เพราะมีทัศนคติว่าสิ่ง
ที่มีอยู่ ก็ดีอยู่แล้ว แต่เมื่อพนักงานเกิดความเข้าใจ และมีความรู้ในการใช้งานเทคโนโลยีที่เพียงพอ จะช่วยให้พวกเข
าลดอคติ และพร้อมที่จะเรียนรู้ เพื่อให้การทำงานเกิดความต่อเนื่อง นอกจากนี้องค์กรควรเปิดโอกาสให้กับ
บุคลากรได้แสดงความคิดเห็น กล้าที่จะคิด กล้าที่จะเสี่ยง เพื่อสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ โดยการสร้างบรรยากาศ
ความคิดสร้างสรรค์ ฝึกให้บุคลากรรู้ความต้องการ ฝึกการถามอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้สามารถคิดคำตอบได้อย่าง
สร้างสรรค์ รวมถึงองค์กรควรมีการจัดการพัฒนาองค์กรระยะยาว โดยการสร้างบุคคลแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้
บุคลากรสามารถที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้วยความรู้ในรูปแบบต่างๆ
นอกจากนี้องค์กรควรสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้บุคลากรได้สัมผัสกับเหตุการณ์จริง และนำสิ่งที่เรียนรู้มาใช้ เมื่อ
อนาคตต้องเริ่มโครงการ งาน หรือสิ่งใหม่ๆ ที่ไม่เคยทำ ทุกคนจะได้มีไอเดีย และมีทัศนคติที่เชื่อว่าตนเองสามารถ
ทำได้ดี และรวมถึง การที่องค์กรจำเป็นต้องสอบถามผู้ใช้งาน ถึงความยากง่ายในการใช้งาน หรือสอบถามถึง
ความต้องการเทคโนโลยีของผู้ใช้งานว่าต้องการลักษณะแบบใด เพื่อตอบสนองการดำเนินงานที่แท้จริง รวมถึงควร
มีการศึกษา และอัปเดตเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีความสอดคล้องกับปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2565). จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจขนส่งไทย. เรียกใช้เมื่อ 19 มิถุนายน 2565 จาก
<https://datawarehouse.dbd.go.th/searchBusinessObject?type=business>
กัลยา วาณิชยบัญชา. (2564). การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสถิติ
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Abu, F. et al. (2014). Technology Acceptance Model (tam): Empowering Smart Customer to Participate in Electricity Supply System. *Journal of Technology Management and Technopreneurship*, 2 (1), 85-94.
- Alnawas, I. & Hemsley-Brown, J. (2019). Market orientation and hotel performance: investigating the role of high-order. marketing capabilities, 31(4), 1885-1905.
- Anjaningrum, W. D. & Widi, A. P. (2018). The influence of market orientation, innovation and product creativity on the performance of the creative industry to achieve competitive advantage (a study on the creative industries incorporated in Malang creative fusion. *Asian Business and Economic Science Journal*, 12(2), 30-47.
- Bamfo, B. A. & Kraa, J. J. (2019). Market orientation and performance of small and medium enterprises in Ghana: The mediating role of innovation. *Cogent Business & Management*, 6(1), 1-16.
- Delpechitre, D. et al. (2019). The dark side of technology: examining the impact of technology overload on salespeople. *Journal of Business & Industrial Marketing*, 34(2), 317–337.
- Dwivedi, Y. K., et al. (2019). Re-examining the unified theory of acceptance and use of technology (UTAUT): Towards a revised theoretical model. *Information Systems Frontiers*, 21(3), 719-734.
- Faryabi, M. et al. (2011). Investigate the relationship between market orientation and competitive advantage in the Iran Tractor Manufacturing Industries. *Iranian Journal of farasoye modiriati*, 5(17), 131-160.
- Goodhue, D. (1998). Development and measurement validity of a task-technology fit instrument for user evaluations of information systems. *Decision Sciences*, 29(1), 105-138.
- Hidayat, A. et al. (2021). Consumer Trust as the Antecedent of Online Consumer Purchase Decision. *Information*, 12(1), 1-10.
- Jain, V., & Kanungo, S. (2013). Realising IT value: post adoptive IS usage and performance impacts at individual level. *International Journal of Business Information Systems*, 14(2), 202-222.
- Lee, D. & Lehto, M. (2013). User acceptance of YouTube for procedural learning: An extension of the Technology Acceptance Model. *Computers & Education*, 61(1), 193-208.
- Najib, M. F. et al. (2017). Market orientation, buyer-supplier relationship and firm performance with dynamic capabilities as an intervening variable: a research model. *International Journal Business and Globalization*, 19(4), 567-582.
- Tang, G, K. et al. (2020). mpact of Innovation Culture, Organization Size and Technological Capability on the Performance of SMEs: The Case of Chinal. *China: Sustainability* 2020.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม เป็นวารสารวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรมสามัญวัดสระเรียง มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และคณะครู ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศณะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศณะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 12 ฉบับ (รายเดือน) ดังต่อไปนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม	ฉบับที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์	ฉบับที่ 3 เดือนมีนาคม
ฉบับที่ 4 เดือนเมษายน	ฉบับที่ 5 เดือนพฤษภาคม	ฉบับที่ 6 เดือนมิถุนายน
ฉบับที่ 7 เดือนกรกฎาคม	ฉบับที่ 8 เดือนสิงหาคม	ฉบับที่ 9 เดือนกันยายน
ฉบับที่ 10 เดือนตุลาคม	ฉบับที่ 11 เดือนพฤศจิกายน	ฉบับที่ 12 เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา วัฒนธรรม สังคมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ มนุษยศาสตร์ พัฒนาสังคม พัฒนาชุมชน บริหารการศึกษา และสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าน้ำกระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจาก หัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุปและขอเสนอแนะ (Conclusion and Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)**

2) **บทนำ (Introduction)**

3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) **สรุป (Conclusion)**

5) **เอกสารอ้างอิง (Reference)**

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนาค้นอุตสาหกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

- 1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่พิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลายรูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)
- 2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)
- 3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คุ่มรักษา และอัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)
- 4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)
- 5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎีก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

- 1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Kiarash, A., 2007)
- 2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สองและตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)
- 3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S. et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).//ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.//สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/(เลขหน้าที่อ้าง).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/(ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่าจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม,/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์, /เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์.// ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควงศ์. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว. (พระมหาปรัชญ์ อรรถพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จรุงจิต. (2555). กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpso.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562 . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง (ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ ตอนที่/ หน้า/ (วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1 (20 มิถุนายน 2555).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2558). คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย Developmental Surveillance and Promotion Manual (DSPM) Promotion Manual (DSPM). เชียงใหม่: สยามพิมพ์นานาชาติ.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมนุญ รวีผ่อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็ก พัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตริภักษ์ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชนในตำบลทรายขาว อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (ร่ำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ. (2560). รายงานการก้น้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการคัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต). เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). ศิลปะการแห่งโนราห์. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phetthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). Ecotourism: The Potentials and Pitfalls. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ ของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม ได้ที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบ ด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
 Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³, (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)

³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt) วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัยที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด)

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างอิงนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt).....

2. (16 pt).....

3. (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

สรุปและข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt)..... ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ
ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของ
ผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน², ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³, ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน³ (ภาษาไทย) (14 pt)
 Author's name-surname¹, Author's name-surname¹, Author's name-surname², Author's name-surname³, Author's name-surname³ (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)

¹หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)¹Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)²หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)²Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)³หน่วยงานต้นสังกัด จังหวัด ประเทศ (ภาษาไทย) (14 pt)³Affiliation, Province and Country (ภาษาอังกฤษ) (12 pt)¹Corresponding author E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

.....

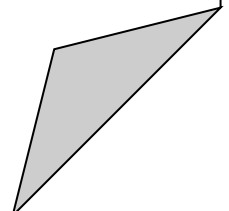
.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

.....(16 pt).....

.....(16 pt).

.....(16 pt).....